Mokslas • Ekonomika • Sanglauda

Europos sąjunga
Europos socialinis fondas

Kuriame Lietuvos ateitį

SEKTORINĖ STUDIJA

„Darni turizmo, kultūros ir sporto plėtra Trakų rajono savivaldybėje“

Užsakovas:
Trakų rajono savivaldybės administracija

Vykdytojas:
UAB „Eurointegracijos projektai“
Sporto ir turizmo dalių darbo grupės vadovė: Rasuolė Andrulienė
Kultūros dalies vadovė: Agnė Lapinskaitė

EURO INTEGRACIJOS PROJEKTAI

Trakai, 2014

TURINYS

ĮVADAS 5
1. DARNUS PLANAVIMAS 8
2. TRAKŲ RAJONO SOCIALINĖ APLINKA 11
3. SPORTO INFRASTRUKTŪROS IR IŠTEKLIŲ VERTINIMAS 15
3.1. SPORTO VAIDMUO 15
3.2. SITUACIJA ŠALYJE: GYVENTOJŲ FIZINIS AKTYVUMAS 16
3.3. SITUACIJA ŠALYJE: PROFESIONALUS SPORTAS 17
3.4. TRAKŲ RAJONE VYSTOMOS SPORTO ŠAKOS 20
3.5. TRAKŲ RAJONO SPORTO INFRASTRUKTŪROS VERTINIMAS 28
3.5.1. VIEŠOJI SPORTO INFRASTRUKTŪRA 28
3.5.2. MOKYMO ĮSTAIGŲ SPORTO INFRASTRUKTŪRA 30
3.5.3. PRIVATAUS SEKTORIAUS SPORTO INFRASTRUKTŪRA 37
3.6. PLANAVIMO DOKUMENTŲ ANALIZĖ 40
3.7. SPORTO INFRASTRUKTŪROS RENOVACIJA 43
3.8. VIEŠOJO SEKTORIAUS, BENDRUOMENINIŲ ORGANIZACIJŲ IR VERSLO POREIKIAI 43
3.9. SSGG ANALIZĖ 45
3.10. SPORTO ŠAKŲ PRIORITETIZAVIMAS IR PASIŪLYMAI 46
3.10.1. PROFESIONALAUS SPORTO INFRASTRUKTŪROS PLĖTRA 46
3.10.1.1. IRKLAVIMAS 47
3.10.1.2. FUTBOLAS 48
3.10.1.3. KREPŠINIS 48
3.10.2. GYVENTOJŲ FIZINIO AKTYVUMO SKATINIMAS IR SPORTO VISIEMS PROPAGAVIMAS 49
3.10.2.1. MOKYMO ĮSTAIGŲ SPORTO INFRASTRUKTŪROS GERINIMAS 49
3.10.2.2. SPORTO BAZIŲ IR POILSIO KOMPLEKSŲ INFRASTRUKTŪROS PLĖTRA 50
3.10.2.3. SPORTO RENGINIŲ PROPAGAVIMAS 51
3.10.3. FINANSAVIMO ŠALTINIAI 52
4. TURIZMO SEKTORIAUS VERTINIMAS 54
4.1. TURISTŲ SRAUTAI IR PAGRINDINĖS TURIZMO RINKOS 55
4.2. TURISTINIŲ VIETOVIŲ PASIRINKIMAS IR TURISTŲ KELIONĖS MOTYVAI 62
4.3. TURIZMO IŠTEKLIAI 68
4.3.1. KULTŪRINIŲ IŠTEKLIŲ ANALIZĖ 69
4.3.2. GAMTINIŲ IŠTEKLIŲ ANALIZĖ 76
4.3.3. TURISTINIŲ TRASŲ INFRASTRUKTŪRA 79
4.3.4. PRAMOGOS 81
4.4. TURIZMO PASLAUGOS 82
4.4.1. TURIZMO INFORMAVIMO PASLAUGOS 82
4.4.2. APGYVENDINIMO PASLAUGOS 87
4.4.3. TAUTINIS PAVELDAS 95
4.4.4. MAITINIMO PASLAUGOS 97

4.4.5. SVEIKATINIMO PASLAUGOS 99
4.4.6. KONFERENCIJŲ PASLAUGOS 100
4.4.7. VEŽIMO PASLAUGOS 100
4.5. TURIZMO PLĖTROS PLANAVIMAS 101
4.6. ES LĖŠOMIS ĮGYVENDINTI TURIZMO PLĖTROS PROJEKTAI 107
4.7. TURIZMO RINKODAROS PLANAVIMAS IR ĮGYVENDINIMAS 108
4.8. BENDRUOMENĖS POREIKIAI 113
4.9. TURIZMO VERSLO ATSTOVŲ NUOMONĖS TYRIMAS 113
4.10. SSGG ANALIZĖ 120
4.11. TURIZMO SEKTORIAUS PLĖTRA 121
4.12. PASIŪLYMAI 122
4.12.1. KULTŪRINIO TURIZMO VYSTYMAS 123
4.12.2. EKOLOGINIO TURIZMO INFRASTRUKTŪROS PLĖTRA 125
4.12.3. SVEIKATOS TURIZMO PASLAUGŲ PLĖTOJIMAS 126
4.12.4. KITI TURIZMO PRODUKTAI 127
4.12.5. TURIZMO RINKODARA 128
4.12.6. FINANSAVIMO ŠALTINIAI 129
5. KULTŪROS SEKTORIAUS APŽVALGA 131
5.1. KULTŪROS RŪMŲ VEIKLA 135
5.2. BIBLIOTEKŲ VEIKLA 147
5.3. MUZIEJŲ VEIKLA, GALERIJOS IR AMATŲ CENTRAI 161
5.4. KITŲ TRAKŲ RAJONO ĮSTAIGŲ (INSTITUCIJŲ) KULTŪRINĖ VEIKLA 166
5.5. KULTŪROS PAVELDAS 176
5.6. SSGG (PEST) ANALIZĖ 181
5.7. TRAKŲ KULTŪROS ĮSTAIGOS IR JŲ VEIKLOS TOBULINIMO GALIMYBĖS 183
5.8. PASIŪLYMAI KULTŪROS PLĖTRAI 185
5.9. KULTŪROS SEKTORIAUS PLĖTROS TRAKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖJE GALIMYBĖS 203
5.10. ALTERNATYVIŲ IŠORĖS LĖŠŲ PRITRAUKIMO GALIMYBIŲ IR MECHANIZMŲ ANALIZĖ, KULTŪROS DALIES INVESTICIJOMS 209
PRIEDAI 2156

Įvadas

ĮVADAS

Trakų rajono savivaldybė ir jai pavaldžios įstaigos vykdydami savo veiklą prisideda prie kultūros sklaidos ir tapatybės formavimo, socialinės sanglaudos ir pilietiškumo ugdymo, skatina tautinių mažumų kultūros plėtrą, propaguoja profesionalųjį meną, teikia turiningo laisvalaikio, pramogų, sporto renginių organizavimo paslaugas, atsako už gyventojų fizinio aktyvumo skatinimą, rūpinasi turizmo infrastruktūros plėtra, skatina turizmo paslaugų verslų kūrimą. Tačiau šios gyventojų gerbūvio ir sveikatos užtikrinimui bei turistų pritraukimui svarbios sritys šiuo metu yra plėtojamos pakankamai chaotiškai, neplanuojant ir neturint konkrečios vizijos apie siekiamus teigiamus pokyčius bei rezultatus ilgalaikėje perspektyvoje. Tai turi įtakos tam, kad pasiekiami dažniausiai yra neesminiai, pokyčiai nėra nuolat sekami ir pakankamai objektyviai vertinami, o skiriamos lėšos planuojamos bei panaudojamos nepakankamai efektyviai. Turizmo paslaugų netolygus išsidėstymas, nepakankamai išplėtota infrastruktūra ir kitos priežastys lemia, jog turizmo potencialas Trakų rajono savivaldybėje taip pat nėra išnaudojamas efektyviai.

Sektorinėje studijoje „Darni turizmo, kultūros ir sporto plėtra Trakų rajono savivaldybėje“ (toliau – sektorinė studija) išanalizuota dabartinė šių sričių padėtis, ištirtas esamų ir naujų paslaugų poreikis, įvertintas įstaigų, atsakingų už šias sritis, modernizavimo būtinybė bei galimybės. Teikiamos paslaugos ir plėtojama infrastruktūra turi atitikti jos naudotojų poreikius.

Sektorinė studija skirta bendradarbiavimo stiprinimui tarp vietos valdžios institucijų ir vietos bendruomenės bei visuomeninių organizacijų, veikiančių turizmo, kultūros ir sporto srityse ar verslo sektoriaus atstovų, teikiančių minėtų sričių paslaugas.

Studijoje „Darni turizmo, kultūros ir sporto plėtra Trakų rajono savivaldybėje“ pateikiama:

- Esamos būklės analizė;
- Institucijų, atsakingų už turizmo, kultūros ir sporto sričių plėtrą, veiklos vertinimas;
- Kultūros, sporto ir turizmo plėtojimo galimybės;
- Alternatyvios išorės lėšų pritraukimo galimybės ir mechanizmai.

Sektorinė studija parengta įgyvendinant projektą „Darni ir kryptinga Trakų rajono plėtra“, finansuojamą pagal 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“ VP1-4.2-VRM-02-R priemonę „Regioninės plėtros tobulinimas, regionų plėtros planai ir savivaldybių (ilgalaikiai/trumpalaikiai) strateginiai plėtros planai“.

1. Darnus planavimas

1. DARNUS PLANAVIMAS

Trakų rajono savivaldybės administracija, kaip už rajono planavimą atsakinga valdžios institucija, nustatė, kad gyventojų gerbūvio ir sveikatos užtikrinimui bei turistų pritraukimui svarbios sritys turi būti plėtojamos efektyviai, planuojant ir turint konkrečią viziją apie siekiamus teigiamus pokyčius bei rezultatus ilgalaikėje perspektyvoje.

1.1 pav. Trakų rajono plėtros vizija

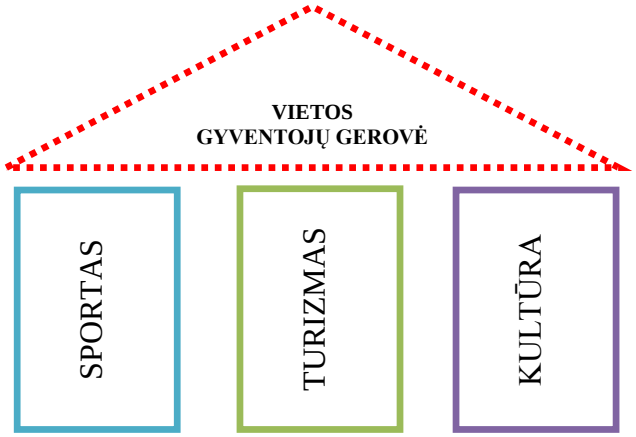

Turizmas, sportas ir kultūra yra susijusios sritys, todėl efektyvus planavimas, racionalus žmogiškųjų ir finansinių išteklių paskirstymas, sudarytų galimybes sustiprinti vietos valdžios, bendruomenės, visuomeninių organizacijų ir verslo bendradarbiavimą, padidintų Trakų rajono gyvenamųjų vietovių patrauklumą vietos gyventojams, verslo vystymui ir turistams.

1.1 lentelė. Trakų rajono plėtros kryptys

Sritis	Plėtros kryptys
Sportas	Sporto infrastruktūros plėtojimas Gyventojų fizinio aktyvumo skatinimas Sporto renginių organizavimas
Turizmas	Turizmo infrastruktūros plėtojimas Turizmo verslo skatinimas Turizmo produktų kūrimas
Kultūra	Tapatybės formavimas ir pilietiškumo ugdymas Tautinių mažumų kultūros plėtra Profesionaliojo meno propagavimas

Sektorinėje studijoje dabartinė būklė išanalizuota įvertinus kiekvienos srities pagrindinius išteklius, esamą infrastruktūrą, valdžios institucijų politiką, veikiančių organizacijų veiklą ir konkurencinę aplinką, verslo ir bendruomenės poreikius.

Turizmo, sporto, kultūros plėtra suinteresuotos grupės:

- **vietos bendruomenė**, kuri siekia pagerinti savo narių gyvenimo kokybę,
- sporto, turizmo ir kultūros srityje veikiančios **visuomeninės organizacijos,**
- **verslas**, siekiantis ilgalaikio pelno,
- **vartotojai** (turistai, sportininkai, vietos gyventojai), kurie siekia aukštos kokybės paslaugų saugioje ir patrauklioje aplinkoje.

Darnaus planavimo principais plėtojama infrastruktūra ir paslaugos padidintų teigiamą socialinį, ekonominį ir aplinkosauginį poveikį:

- Sukurtos **naujos darbo vietos**;
- Padidintos **gyventojų pajamos**;
- Skatinamas **verslumas**;
- Pagerinta vietos gyventojų **gyvenimo kokybė**;
- Pasirūpinta jaunimo **užimtumu**;
- Patenkinti **vartotojų lūkesčiai**;
- **Išsaugoti ištekliai** ateities kartoms.

2. Trakų rajono socialinė aplinka

2. TRAKŲ RAJONO SOCIALINĖ APLINKA

Trakų rajono seniūnijų demografiniai rodikliai analizuojami siekiant išsiaiškinti kokia yra gyventojų demografinė situacija, užimtumas ir ateities perspektyvos. 2.1 lentelėje atsispindi Trakų rajono seniūnijų duomenys apie gyventojų skaičiaus pokyčius 2001–2011 metais.

2.1 lentelė. Gyventojų skaičiaus pokytis, proc.

Metai	Seniūnijos							
	Aukštadvario	Grendavės	Lentvario	Onuškio	Paluknio	Rūdiškių	Senųjų Trakų	Trakų
2001	2.786	803	13.631	2.428	1.339	4.477	2.782	9.130
2011	2.328	653	13.356	1.874	1.213	3.920	2.768	8.299
Pokytis	**-20%**	**-23%**	**-2%**	**-30%**	**-10%**	**-14%**	**-0,05%**	**-10%**

Šaltinis: Statistikos departamentas

Gyventojų skaičiaus mažėjimas pastebimas visose Trakų rajono seniūnijose. Mažiausias gyventojų skaičiaus mažėjimas pastebimas seniūnijose, kurios ribojasi su Vilniaus miesto savivaldybe, t.y. Senųjų Trakų ir Lentvario. Kiek blogesnė demografinė situacija yra Trakų, Paluknio ir Rūdiškių seniūnijose, kur gyventojų skaičius sumažėjo daugiau kaip 10%. Tuo tarpu blogiausia situacija yra Aukštadvario, Grendavės ir Onuškio seniūnijose, čia gyventojų skaičius per pastarąjį dešimtmetį sumažėjo daugiau kaip 20%. 2.2 lentelėje nurodytas gyventojų pasiskirstymas pagal amžių seniūnijose.

2.2 lentelė. Gyventojų amžiaus grupės, 2011 m.

Seniūnijos	Amžiaus grupės			
	0–4	5–19	20–64	65+
Aukštadvario	3,82% (89)	17,35% (404)	54,30% (1264)	24,53% (571)
Grendavės	3,06% (20)	16,08% (105)	56,66% (370)	24,20% (158)
Lentvario	**5,64**% (753)	16,91% (2259)	**62,35**% (8327)	**15,10**% (2017)
Onuškio	2,77% (52)	16,33% (306)	52,72% (988)	28,18% (528)
Paluknio	**5,52**% (67)	**18,47**% (224)	**62,65**% (760)	**13,36**% (162)
Rūdiškių	4,72% (185)	**19,39**% (760)	57,78% (2265)	18,11% (710)
Senųjų Trakų	**6,00**% (166)	**18,17**% (503)	**63,37**% (1754)	**12,46**% (345)
Trakų	4,77% (396)	16,57% (1375)	61,81% (5130)	16,85% (1398)

Šaltinis: Statistikos departamentas

Pensijinio amžiaus ir ikimokyklinio bei mokyklinio amžiaus gyventojų procentinis santykis rodo, kad sudėtingiausia situacija yra Aukštadvario, Grendavės ir Onuškio seniūnijose, kur pensijinio amžiaus žmonių skaičius yra didesnis nei ikimokyklinio ir mokyklinio amžiaus grupių. Kitose seniūnijose ikimokyklinio ir mokyklinio amžiaus gyventojų yra daugiau nei pensijinio amžiaus. Geriausia situacija yra Senųjų Trakų seniūnijoje, kur vaikų ir jaunimo yra dvigubai daugiau nei pensijinio amžiaus žmonių.

2.3 lentelė. Vaikų skaičius vaikų lopšeliuose–darželiuose

Seniūnijos	Vaikų darželiai–lopšeliai (vaikų skaičius)			Iš viso
Aukštadvario	Aukštadvario vaikų darželis-mokykla „Gandriukas“ (115)	-	-	**115**
Grendavės	-	-	-	**0**
Lentvario	Lentvario vaikų lopšelis-darželis „Šilas“ (194)	Lentvario „Svajonėlė“ (122)	-	**316**
Onuškio	Onuškio vaikų darželis (29)	-	-	**29**

Seniūnijos	Vaikų darželiai–lopšeliai (vaikų skaičius)			Iš viso
Paluknio	Paluknio vaikų lopšelis-darželis (52)	-	-	**52**
Rūdiškių	Rūdiškių vaikų lopšelis-darželis „Pasaka“ (106)	-	-	**106**
Senųjų Trakų	Senųjų Trakų vaikų lopšelis-darželis (58)	-	-	**58**
Trakų	Trakų vaikų lopšelis-darželis „Obelėlė“ (201)	Trakų vaikų lopšelis-darželis „Ežerėlis“ (131)	Bražuolės vaikų lopšelis-darželis (33)	**365**

Šaltinis: www.trakai.lt

Trakų rajono savivaldybėje yra 10 vaikų darželių–lopšelių, kuriuos 2013 metų pradžioje lankė daugiau kaip 1 tūkst. ikimokyklinio amžiaus vaikų. Praėjusių metų pradžioje 17-oje Trakų rajono bendrojo ir profesinio lavinimo mokyklų mokėsi beveik 4 tūkst. vaikų.

2.4 lentelė. Mokinių skaičius bendrojo lavinimo ir profesinėse mokyklose

Seniūnijos	Mokyklos (mokinių skaičius)				Iš viso
Aukštadvario	Aukštadvario vidurinė mokykla (166)	Aukštadvario žemės ūkio mokykla (apie 220)	Bijūnų pagrindinė mokykla (50)	-	**436**
Grendavės	-	-	-	-	**0**
Lentvario	Lentvario „Versmės“ gimnazija (201)	Lentvario M. Šimelionio gimnazija (603)	Lentvario H.Senkevičiaus vidurinė mokykla (246)	Lentvario pradinė mokykla (310)	**1.360**
Onuškio	Onuškio D.Malinausko vidurinė mokykla (191)	-	-	-	**191**
Paluknio	Paluknio vidurinė mokykla (78)	Paluknio Medeinos vidurinė mokykla (148)	-	-	**226**
Rūdiškių	Rūdiškių gimnazija (405)	-	-	-	**405**
Senųjų Trakų	Senųjų Trakų Kęstučio pagrindinė mokykla (116)	Senųjų Trakų A.Stelmachovskio pagrindinė mokykla (83)	-	-	**199**
Trakų	Trakų vidurinė mokykla (172)	Trakų Vytauto Didžiojo gimnazija (699)	Trakų pradinė mokykla (278)	-	**1.149**

Šaltinis: www.trakai.lt

Beveik visos ikimokyklinio, bendrojo ir profesinio lavinimo mokyklos yra įsikūrusios seniūnijų centruose, išskyrus Bražuolės vaikų lopšelį–darželį ir Bijūnų pagrindinę mokyklą. Trakų ir Lentvario miestuose mokosi 2.509 mokiniai, t.y. 64% visų Trakų rajono savivaldybės mokinių, o Trakų ir Lentvario lopšelius-darželius lanko 648 vaikai, t.y. 62% visų savivaldybės vaikų.

Analizuojant gyventojų koncentraciją ir pasiskirstymą seniūnijų gyvenvietėse, išskirtos svarbiausios, kuriose gyvena daugiau nei 200 žmonių.

2.5 lentelė. Didžiausios gyvenvietės pagal gyventojų skaičių, 2011 m.

Seniūnijos	Gyventojų skaičius	Didžiausios gyvenvietės (gyventojų skaičius)		
Aukštadvario	2.328	Aukštadvaris (977)	Bijūnai (243)	Čižiūnai (214)
Grendavės	653	Grendavė (214)	-	-
Lentvario	13.356	Lentvaris (11.105)	Kariotiškės (385)	Valai (315)
Onuškio	1.874	Onuškis (519)	-	-
Paluknio	1.213	Paluknys (693)	-	-
Rūdiškių	3.920	Rūdiškės (2.300)	Tiltai (203)	-
Senųjų Trakų	2.768	Senieji Trakai (1.396)	Šventininkai (211)	-
Trakų	8.299	Trakai (4.933)	Žaizdriai (708)	Bražuolė (337)

Šaltinis: Statistikos departamentas

Didžiausi teigiami demografiniai pokyčiai pastebimi šiose gyvenvietėse: Valuose gyventojų skaičius išaugo daugiau kaip 3 kartus (2001 m. gyveno 96 žmonės, 2011 m. – 315), Žaizdriuose – 32% (2001 m. gyveno 537, 2011 m. – 708), Bražuolėje – 9% (2001 m. gyveno 309, 2011 m. – 337).

Trakų rajono savivaldybės gyvenvietėse gyvenančių žmonių aktyvumo ir bendruomeniškumo nustatymui pasitelkta Trakų krašto vietos veiklos grupės internetinė svetainė, kurioje pateikiamas Trakų rajono bendruomenių sąrašas.

2.6 lentelė. Trakų rajono bendruomenės

Seniūnijos	Bendruomenių skaičius	Pavadinimas
Aukštadvario	2	Aukštadvario ir Bijūnų bendruomenės
Grendavės	2	Grendavės bendruomenė „Žiburys“, Europos bendruomenės centras
Lentvario	6	Lentvario seniūnijos gyventojų bendruomenė „Atgimimas“, Lentvario miesto bendruomenė, Rykantų bendruomenė, Račkūnų kaimo bendruomenė, Trakų rajono Valų kaimo bendruomenė „Neris“, Asociacija „Kariotiškių bendruomenė“
Onuškio	4	Visuomeninė organizacija „Onuškio bendruomenė“, Vaickūniškių bendruomenė, Dusmenų kaimo bendruomenė „Dusmena“, Pakalninkų kaimo bendruomenė
Paluknio	1	Paluknio bendruomenė „Dienmedis“
Rūdiškių	4	Rūdiškių seniūnijos bendruomenės centras, Trakų rajono Tiltų kaimo bendruomenė, Lieponių kaimo bendruomenė „Karaliaus salos“, Rūdiškių bendruomenė „Pušynas“
Senųjų Trakų	5	Šventininkų kaimo bendruomenės centras, Senųjų Trakų kaimo kaimynų bendruomenė, Senųjų Trakų bendruomenė, Asociacija „Senųjų Trakų kaimo tėvų bendruomenė“, Senojo Tarpupio kaimo bendruomenė „Tarpupis“
Trakų	11	Trakų seniūnijos bendruomenė „Santalka“, Trakų bendruomenė „Naujasodis“, Varnikų apylinkės bendruomenė, Visuomeninė organizacija „Dvarčių ežero bendruomenė“ , Jungtinė kaimų bendruomenė „Užugiriai“, Trakų rajono Trakų seniūnijos Miškinių kaimo bendruomenė, Jungtinė kaimų bendruomenė „Bražuoliečiai“, Salkininkų bendruomenė, Jovariškių kaimo bendruomenė, Asociacija „Žaizdrietis“, Kaimo bendruomenė „Nendrinukė“.

Išanalizavus Trakų rajono savivaldybės demografinius rodiklius nustatyta, kad:

- **didžiausią plėtros potencialą** turi Trakų ir Lentvario seniūnijos;
- **didelį potencialą** – Rūdiškių ir Aukštadvario seniūnijos;
- **vidutinį** – Senųjų Trakų ir Paluknio seniūnijos;
- **žemą** – Grendavės ir Onuškio seniūnijos.

Didžiausio ir didelio potencialo seniūnijose turi būti skatinamos investicijos į turizmo, sporto ir kultūros vystymą, tuo tarpu vidutinio potencialo seniūnijose sporto infrastruktūra turi būti plėtojama numatant galimybes ją panaudoti ne tik vietos gyventojų, bet ir lankytojų bei turistų poreikiams. Žemo potencialo seniūnijose rekomenduojame sutvarkyti tik būtiniausią infrastruktūrą, skirtą vietos bendruomenės gyvenimo kokybės gerinimui.

3. Sporto infrastruktūros ir išteklių vertinimas

3. SPORTO INFRASTRUKTŪROS IR IŠTEKLIŲ VERTINIMAS

3.1. SPORTO VAIDMUO

Dalyvavimas sporte duoda daug naudos sveikatai ir prisideda prie bendruomenės ugdymo. Sportas taip pat gali gerinti tarptautinius ryšius ir plėsti kultūrinį bendradarbiavimą. Taip pat svarbi socialinė, ekonominė ir šviečiamoji sporto nauda[1]. 3.1 paveiksle pateikiami įvairūs sporto vaidmenys vietos ir tarptautiniu lygiu.

3.1.1 pav. Sporto vaidmuo

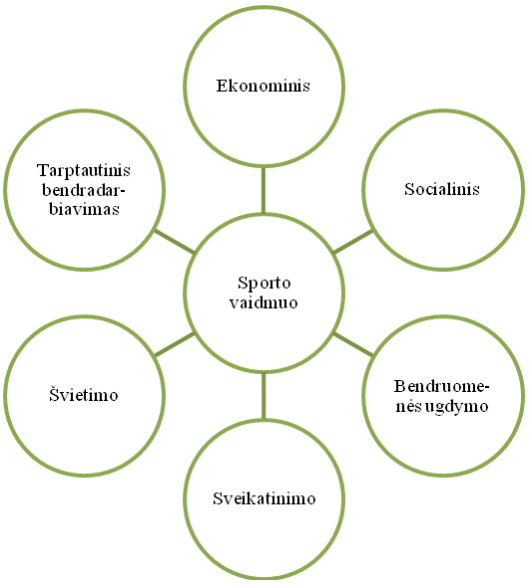

Sporto sektoriaus plėtrą iš esmės lemia ekonominio augimo ir gerovės lygis. Svarbus sprendimas, kurį turi priimti dauguma nacionalinių ar vietos valdžios institucijų:

- Investuoti į sporto sektorių, siekiant bendro gyventojų dalyvavimo;
- Investuoti į profesionalius sportininkus.

Daugiau tikėtina, kad būtent profesionalūs sportininkai investuotojams atneša investicijų grąžą. Tačiau taip pat svarbu pripažinti, kad profesionalus sportas negali vystytis, jei nėra didelės talentingų sportininkų, įrodžiusių savo potencialą ir įgijusių patirties žemesniuose lygmenyse, bazės. Todėl investicijos į profesionalų sportą tikslingos tik tuomet, jei sukurta atitinkama infrastruktūra.

Valdžios institucijos pripažįsta sporto naudą sveikatai, be to, atsižvelgdamos į vis didėjančią nutukimo riziką, daugelis šalių vykdo kampanijas, skatinančias sportuoti. Tai dar viena paskata investuoti į masinį sportą ir taip sumažinti sveikatos apsaugos išlaidas ateityje.

Pagrindiniai veiksniai, kurie turės įtakos sporto sektoriaus raidai ateityje:

- Teigiami ekonominiai pokyčiai;
- Nuolat augantys vartotojų lūkesčiai bei poreikiai naujoms paslaugoms;
- Sporto, kaip kultūros ir socialinio reiškinio, supratimas;
- Sveikatos, kaip pagrindinės vertybės, puoselėjimas;
- Technologinė pažanga;
- Darbuotojų kvalifikacijos ir sektoriaus poreikių neatitikimas.

[1] *Sporto sektoriaus studija. Profesinio mokymo metodikos centras, 2008.*

3.2. SITUACIJA ŠALYJE: GYVENTOJŲ FIZINIS AKTYVUMAS

Pasaulio sveikatos organizacijos (toliau – PSO) duomenimis, žmogaus sveikatą 50% lemia gyvenimo būdas, 20% genetika ir paveldimumas, 20% aplinka ir 10% medicina. Fizinis aktyvumas yra viena iš sveikos gyvensenos sąlygų, dėl šios priežasties jis turi būti integruojamas į gyventojų kasdienybę. Lietuva kol kas negali pasigirti palankiu požiūriu į fizinio aktyvumo sąlygų šalyje gerinimą.

Suaugę žmonės turėtų būti fiziškai aktyvūs vidutiniu intensyvumu mažiausiai 0,5 val. keturias dienas per savaitę arba dar geriau – kasdien. Tai minimalus biologinį judėjimo poreikį patenkinantis fizinis aktyvumas, kuris užtikrina normalią pagrindinių organizmo funkcinių sistemų veiklą. Vaikų biologinį judėjimo poreikį užtikrinantis fizinis aktyvumas yra mažiausiai 1 val. kasdien.

Kauno medicinos universiteto tyrimų duomenimis, Lietuvoje laisvalaikiu bent 30 min. keturias ir daugiau dienų per savaitę sportuojančių žmonių skaičius sudaro tik 23%[2]. Remiantis Eurobarometro apklausos „Sportas ir fizinis aktyvumas“ duomenimis, Lietuvoje reguliariai sportuoja 37% gyventojų, kai ES vidurkis siekia 41%.

3.2.1 pav. Reguliariai sportuojančių ES gyventojų dalis, %

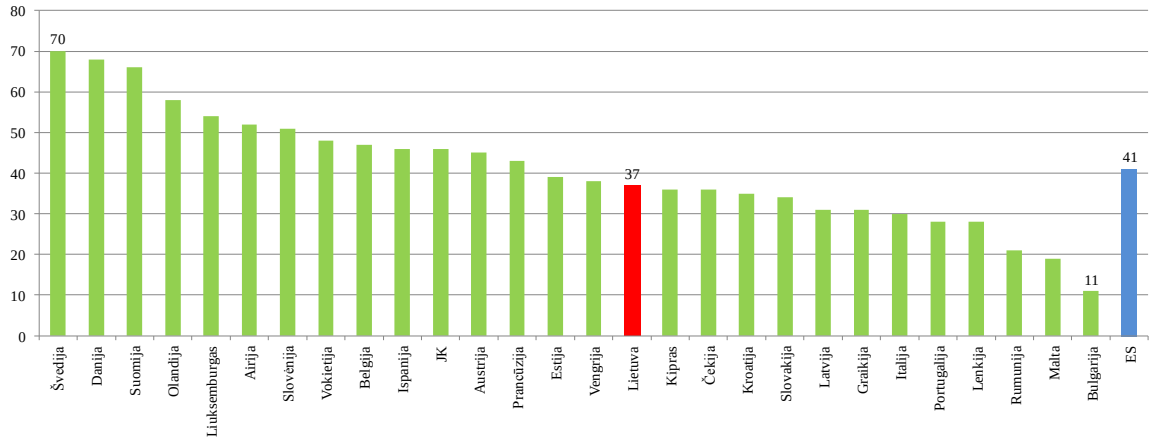

Šaltinis: Eurobarometro apklausa „Sportas fizinis aktyvumas“, 2013 m.

Lietuvos sveikatos programoje numatyta didinti šalies gyventojų fizinį aktyvumą ir laisvalaikiu fiziškai aktyvių moksleivių skaičių padidinti 50%, iki 65 metų fiziškai pasyvių žmonių skaičių sumažinti 30%. Tam būtina skirti daugiau lėšų **rekreaciniams įrenginiams**, **parkams**, **dviračių takams** ir kitai **fizinį aktyvumą skatinančiai infrastruktūrai**.

Lietuvos gyventojų senėjimas lemia didėjantį sveikatos priežiūros, socialinių ir kitų viešųjų paslaugų poreikį, didina ligų prevencijos svarbą. Mažėjant darbingo amžiaus žmonių skaičiui, labai svarbu gerinti dirbančių žmonių sveikatą, mažinti prarandamų dėl ligų darbo dienų skaičių, ilginti darbingą amžių, mažinti ankstyvų mirčių ir neįgalumo atvejų skaičių. Senstančioje visuomenėje labai svarbi asmens gyvenimo kokybė, tiesiogiai veikianti darbingumą ir produktyvumą.

Tarptautinio „Šeimų gyvensena“ tyrimo rezultatai parodė, kad maždaug pusės Lietuvos ikimokyklinukų fizinis aktyvumas yra nepakankamas, t.y. jie iš viso nesimankština (41,4%) arba mankštinasi retai (12,5%), todėl vaikai daug laiko praleidžia pasyviai.

Tarptautinio tyrimo „Moksleivių sveikata ir gyvensena“ duomenimis, kai buvo tiriamas 11, 13 ir 15 metų moksleivių fizinis aktyvumas, nepakankamas fizinis aktyvumas (po 1 val. mažiau nei 5 dienas per savaitę) buvo būdingas 50,4% Lietuvos berniukų ir 64,4% mergaičių.

Kūno kultūros ir sporto departamento prie LRV studijoje „Lietuvos didžiųjų miestų vidurinių mokyklų mokinių fizinio aktyvumo tyrimas“ (2005) nustatyta, kad tik 9,8% proc. mergaičių ir 18,6%

[2] *Suaugusių Lietuvos žmonių gyvensenos tyrimo 1994–2006 m. duomenys, Kauno medicinos universitetas*

berniukų, gyvenančių didžiuosiuose miestuose, fizinis aktyvumas atitinka PSO rekomenduojamas normas.

Švietimo ir mokslo ministerijos studijoje „11–12 klasių mokinių sveikata ir jos pokyčiai per penkerius metus“ (2006) nustatyta, kad vyresnių klasių moksleiviai mankštinasi vis mažiau. Palyginus su 2000 metais, mokinių, kurie per savaitę mankštinasi 2–3 kartus, sumažėjo 20%.

Gyventojų požiūris į kūno kultūrą ir sportą bei organizuotas sportavimas buvo įvertintas sociologinėje apklausoje „Lietuvos 7–80 metų gyventojų požiūris į kūno kultūros pratybas, sportą ir sportavimo įpročiai“ (2007). Tyrimu nustatyta, kad tik 15,9% gyventojų lanko organizuotas pratybas, 51,6% iš viso nesimankština. 16,9% besimankštinančiųjų nurodė, kad tai daro sporto/sveikatingumo klube.

Sovietiniu laikotarpiu sporto politika buvo orientuota į pasiekimų arba varžybinį sportą, o atkūrus Nepriklausomybę, pradėtas skatinti „Sportas visiems“ judėjimas, tačiau Lietuvoje kaip ir kitose ES šalyse, šis judėjimas neišsprendė gyventojų fizinio pasyvumo problemos. Lietuvoje „Sportas visiems“ programoms kasmet skiriama apytiksliai 10% bendrojo kūno kultūros ir sporto biudžeto. Daugumos „Sporto visiems“ renginių tikslas – populiarinti sporto šakas tarp moksleivių ir jaunimo, tačiau sporto populiarinimo tarp suaugusių šalies gyventojų, ypač vyresnio amžiaus, stokojama.

3.3. SITUACIJA ŠALYJE: PROFESIONALUS SPORTAS

Lietuvos kūno kultūros ir sporto 2005–2015 m. strategijoje nurodoma, kad kūno kultūra ir sportas yra reikšminga ugdymo proceso sudedamoji dalis norint išauginti darnią ir visavertę asmenybę. Atsinaujinančioje visuomenėje kūno kultūra ir sportas visiems turėtų tapti neatsiejama žmogaus gyvenimo dalimi, todėl skatinama po pamokinė sportinė veikla, vykdomos vaikų vasaros užimtumo programos, plėtojama sporto klubų veikla, taip pat atrenkami gabūs vaikai ir rengiami didžiajam sportui.

Pagrindinis sporto raidos strategijos tikslas – plėtojant šalies gyventojų pamėgtas sporto šakas miestuose ir rajonuose, toliau **gausinti organizuotai sportuojančiųjų skaičių** sporto klubuose, sporto mokymo įstaigose, sporto viešosiose įstaigose.

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, didžiausias sportininkų skaičius 2013 metais buvo šiose komandinėse sporto šakose: **krepšinis** (25,6% visų olimpinių sporto šakų sportininkų), **futbolas** (19,8%) ir **tinklinis** (5,8%). Individualiose sporto šakose daugiausiai sportininkų kultivuoja lengvąją atletiką (7,1%) ir plaukimą (6,8%). 3.3.1 paveiksle pateikiamos didžiausios (daugiau kaip 1000) sportininkų skaičių turinčios olimpinės ir neolimpinės sporto šakos.

3.3.1 pav. Sportininkų skaičius Lietuvoje pagal sporto šakas, 2013 m.

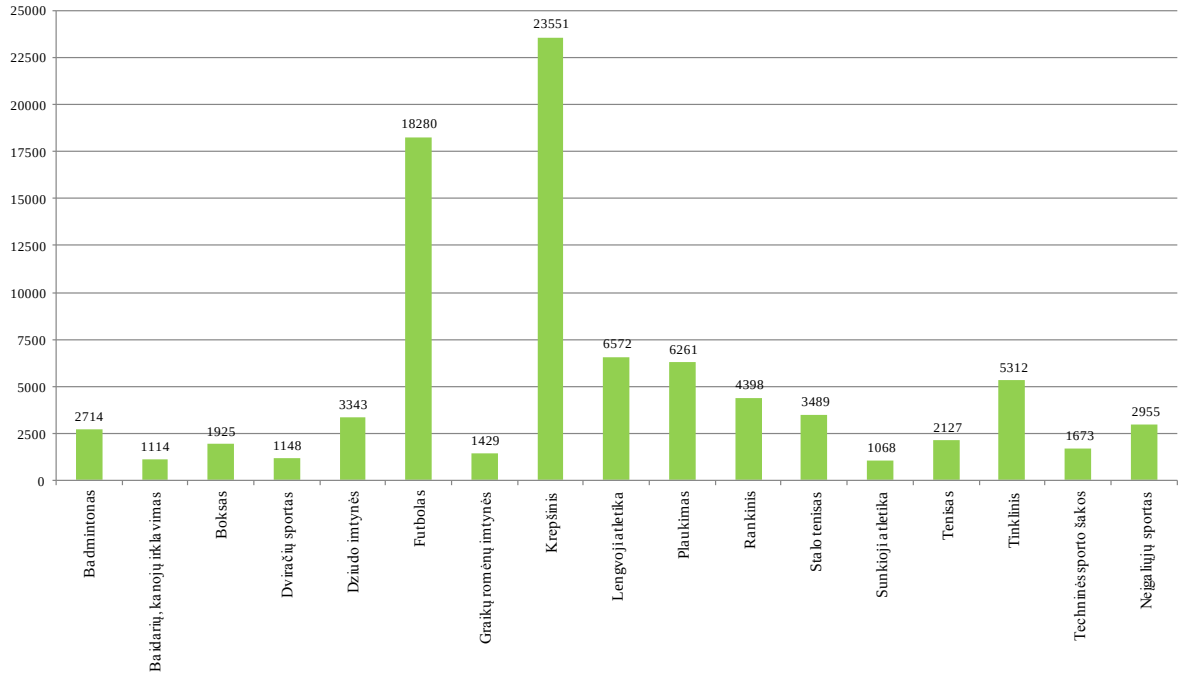

Šaltinis: Statistikos departamentas

Statistikos departamento duomenimis, 2013 metais Lietuvoje buvo 1.563 sporto salės, 591 stadionas, 605 futbolo aikštės, 221 teniso aikštynai, 51 šaudykla, 43 plaukimo baseinai, 21 žirginio sporto maniežas, 13 irklavimo sporto bazių, 6 lengvosios atletikos maniežai ir 3 futbolo maniežai. Praėjusiais metais ženkliai išaugo sporto salių, šaudyklų ir teniso aikštynų skaičius.

3.3.1 lentelė. Kūno kultūros ir sporto materialinių bazių skaičiaus pokyčiai, 2003–2013 m.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Pokytis
Stadionai	497	538	577	565	572	557	532	565	588	601	591	↓
Plaukimo baseinai	59	55	45	36	47	51	49	39	44	43	43	↑
Sporto salės	1.513	1.489	1.587	1.577	1.581	1.500	1.478	1.227	1.463	1.504	1.563	↑
Šaudyklos	81	58	48	55	35	38	39	36	45	45	51	↑
Teniso aikštynai	237	164	169	148	149	153	152	150	193	206	221	↑
Futbolo aikštės	499	446	398	493	553	495	518	495	572	596	605	↑
Lengv. atletikos manieţai	5	6	5	5	4	5	5	5	6	6	6	↑
Žirginio sporto manieţai	24	26	19	13	14	14	15	13	15	18	21	↑
Futbolo manieţai	..	..	3	1	2	3	2	2	4	3	3	↑
Irklavimo sporto bazės	12	11	9	11	12	9	20	10	14	14	13	↓

Šaltinis: Statistikos departamentas

Lietuvos kūno kultūros ir sporto 2005–2015 m. strategijoje išskiriami 6 gyventojų fizinio ugdymo ir sporto visiems strategijos segmentai:

- ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų kūno kultūra,
- bendrojo lavinimo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų formaliojo švietimo kūno kultūra,
- aukštųjų mokyklų studentų formalusis ir neformalusis fizinis ugdymas,
- karių ir policijos pareigūnų fizinis ugdymas,
- sporto visiems plėtojimas,
- neįgaliųjų integracija per kūno kultūrą ir sportą.

Trakų rajono savivaldybei aktualūs segmentai – ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų kūno kultūra, bendrojo lavinimo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų formaliojo švietimo kūno kultūra, sporto visiems plėtojimas ir neįgaliųjų integracija per kūno kultūrą ir sportą.

3.3.2. lentelė. Gyventojų fizinio ugdymo ir sporto visiems strategijos prioritetai

Segmentai	Prioritetai	Tikslai
Ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų kūno kultūra	• Sveikatą stiprinančių darželių tinklo plėtra. • Vaikų fizinio aktyvumo sąlygų gerinimas. • Vaikų sveikatos stebėsena. • Vaikų fizinio ugdymo proceso kokybės gerinimas.	• Plėsti sveikatą stiprinančių darželių tinklą. • Sukurti optimaliai vaikų aktyvumą skatinančią aplinką. • Skatinti pedagogus tikslingiau ir veiksmingiau taikyti pažangiausius ir naujausius mokymo metodus, mokslininkų rekomendacijas. • Plėsti ir gilinti vaikų sveikatos stebėseną.
Bendrojo lavinimo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų formaliojo švietimo kūno kultūra	• Jauno žmogaus asmenybės, šalies ir Europos piliečio ugdymas kūno kultūros ir sporto priemonėmis bei procesu. • Vaikų ir jaunimo užimtumo kūno kultūra ir sportu plėtotė, jos kokybės gerinimas. • Tinkamos aplinkos sukūrimas mokinio kūno kultūrai ugdyti. • Mokinio fizinio tobulinimosi motyvacija: asmeninės kompetencijos suvokimas; atsakomybė už savo pasiekimus; galimybė patenkinti judėjimo poreikį ir patirti džiaugsmą, pasitenkinimą; prasmingos, mokslinės integruotos žinios apie fizinį aktyvumą, sveikatą, gyvenimo kokybę. • Diferencijuoto fizinio ugdymo(si) kokybė, atsižvelgiant į gabių ir silpnesnės sveikatos mokinių galias. • Kūno kultūros mokytojo profesinės veiklos tobulinimas.	• Padėti mokiniams įgyti asmeninę, socialinę, pažinimo ir kultūrinę kompetenciją integruojantis į sparčiai kintančią aplinką. • Skatinti vaikų ir jaunimo užimtumo kūno kultūrą ir sportu įvairovę. • Sudaryti saugias sąlygas ugdyti fiziškai aktyvius ir sveikus mokinius visaverčiam gyvenimui. • Įtvirtinti asmeninę fizinio tobulinimosi motyvaciją ir didinti poreikį bei lavinti gebėjimą jį tenkinti. • Plėtoti socialinius mokinio gebėjimus ir priedermes. • Sudaryti sąlygas mokiniui plėtoti įgytas žinias, įgūdžius ir gebėjimus tapti savarankiška, atsakinga asmenybe, pajėgiančia visą gyvenimą mokytis ir sportuoti. • Laiduoti pedagoginę ir kitą pagalba silpnesnės sveikatos, specialiojo poreikio mokiniams. • Padėti kūno kultūros mokytojui įgyvendinti bendrąją kūno kultūros programą ir išsilavinimo standartus teikiant dalykinę, materialinę ir kitą pagalbą. • Siekti, kad pagrindinėje ir vidurinėje mokykloje kūno kultūros pratybas vestų kūno kultūros ir sporto specialistas.
Sporto visiems plėtojimas	• Sveikos gyvensenos skleidimas per sportą. • Bendruomenių sveikatinimo kultūros ugdymas: sveikos gyvensenos mokymas. • Regioninė sporto visiems plėtra. • Rekreacijos ir sveikatinimo infrastruktūros plėtra. • Visuomenės informavimas apie kūno kultūros svarbą sveikatai.	• Remti ir skatinti regioninius ir šalies masinius sporto renginius, ugdančius bendruomenės solidarumą ir fizinį aktyvumą, gerinančius žmonių sveikatą, jų darbingumą. • Parengti sveikos gyvensenos modelius įvairioms bendruomenėms, kad jos pačios galėtų išsirinkti tinkamiausius. • Sudaryti sąlygas visiems gyventojams organizuotai sportuoti, organizuoti daugiau sporto visiems renginių, inicijuoti sporto bazių pritaikymą neįgaliesiems, sveikatos stiprinimo ir mėgėjų sporto reikmėms. • Formuoti teigiamą visuomenės ir darbdavių požiūrį į sveikatą kaip didžiausią vertybę.
Neįgaliųjų integracija per kūno kultūrą ir sportą	• Neįgaliųjų sporto klubų kokybinė ir kiekybinė plėtra, siekiant padidinti sportuojančių neįgaliųjų skaičių Lietuvoje. • Jaunimo ir sunkiausią negalią turinčių žmonių sporto plėtra. • Sporto šakų, įtrauktų į parolimpinių, kurčiųjų olimpinių žaidynių ir specialiosios olimpiados programas, plėtra.	• Integruoti neįgaliųjų sportą ir jo fizinį ugdymą į bendrąsias šalies sporto ir švietimo sistemas, siekiant tinkamo ir teisingo šių paslaugų neįgaliesiems administravimo, tinkamos paslaugų kokybės, objektyvaus ir proporcingo jų finansavimo bei lygių galimybių, atsižvelgiant į esamą šalies ekonominę padėtį ir neįgaliųjų specialiuosius poreikius.

Šaltinis: Lietuvos kūno kultūros ir sporto 2005–2015 m. strategija

Trakų rajono savivaldybei aktualūs Lietuvos kūno kultūros ir sporto 2005–2015 m. strategijoje numatyti sporto bazių ir investicijų strateginiai prioritetai, kuriais siekiama statyti naujas, renovuoti ir modernizuoti esamas sporto bazes:

- **vietos savivaldos sporto bazių** (sporto mokymo įstaigų, bendrojo lavinimo mokyklų, sporto klubų) ir **kitų sporto bazių renovacija**,
- **nacionalinių sporto bazių statyba** kooperuotomis Europos struktūrinių fondų, Vyriausybės investicinės programos ir vietos savivaldos lėšomis,
- **veikiančių svarbių sporto bazių renovacija** pasitelkiant valstybės ir privačias lėšas bei siekiant rengti Lietuvoje Europos arba pasaulio čempionatus.

3.4. TRAKŲ RAJONE VYSTOMOS SPORTO ŠAKOS

Pagal Trakų rajone veikiančių sporto organizacijų (Priedas Nr. 1) kultivuojamas šakas labiausiai išsiskiria:

- Bendro pobūdžio sveikatingumo sportas (9 organizacijos);
- Irklavimas (5 organizacijos);
- Krepšinis (5 organizacijos);
- Futbolas (4 organizacijos);
- Kovos menai (4 organizacijos);
- Šaškės (2 organizacijos);
- Tinklinis, smiginis, jojimas, ledo ritulys, slidinėjimas, buriavimas, aviacijos sportas, lengvoji atletika, stalo tenisas ir kulkinis šaudymas (po 1 organizaciją).

Dėl palankios geografinės padėties ir gamtinių sąlygų Trakų rajone išvystytas **vandens sportas** – irklavimas, baidarių-kanojų irklavimas, populiarėjantis baidarių kanupolas. Trakų irklavimo bazėje treniruojasi jaunieji irkluotojai, Lietuvos rinktinių nariai, stovyklas rengia įvairių valstybių irkluotojai, krepšinio, tinklinio ir kitų sporto šakų atstovai. Trakuose treniruojasi/treniravosi Europos irklavimo čempionai Saulius Ritter, Rolandas Maščinskas, Donata Vištartaitė, Mindaugas Griškonis, Alvydas Duonėla, Tomas Gadeikis, Raimundas Labuckas bei 2000 metų olimpinių bronzos medalių laimėtojos Kristina Poplavskaja ir Birutė Šakickienė. Trakuose vyksta pasaulio Europos ir Lietuvos irklavimo, baidarių-kanojų irklavimo čempionatai (ar jų etapai), taurių varžybos, regatos. 2002 metais ir 2013 metais vyko Pasaulio jaunių iki 18 m. irklavimo čempionatai, 2012 metais – Pasaulio jaunių iki 23 m. irklavimo čempionatas. Kiekvienais metais čia vyksta tarptautinės „Galvės“ regatos ir „Gintarinių irklų“ regatų varžybos, kuriose dalyvauja sportininkai iš įvairių Europos šalių.

Trakus garsina **futbolo** komandos – Trakų kūno kultūros ir sporto centro bei FK „Trakai“ futbolininkai. 2013 metais Trakų kūno kultūros ir sporto centro futbolo komanda tapo Lietuvos mokinių mažojo futbolo čempionato nugalėtojais. Kasmet nuo 1993 metų Trakuose vyksta tarptautiniai vaikų futbolo turnyrai, kuriuose dalyvauja jaunieji futbolininkai iš Latvijos, Estijos, Lenkijos, Ukrainos, Rusijos, Baltarusijos. 2008 metais FK „Trakai“ iniciatyva įsteigta Trakų regiono futbolo mokykla, kurios filialai veikia Vilniuje, Lentvaryje, Vievyje, Aukštadvaryje, Semeliškėse, Paluknyje ir Trakuose. 2011 metais mokykla pasirašė bendradarbiavimo sutartį su Italijos futbolo klubu AC „Milan“, kuris pagal bendradarbiavimo sutartį su FK „Trakai“ dalinasi naujausiomis vaikų treniravimo metodikomis, organizuoja stovyklas, iš Italijos atvyksta vaikų treneriai. 2013 metais futbolo komanda „FK Trakai“ Lietuvos I lygoje užėmė 3 vietą, o nuo 2014 metų dalyvauja Lietuvos aukščiausioje futbolo lygoje.

2011 metais **krepšinio klubas** „KK Trakai“ pradėjo žaisti Lietuvos regionų krepšinio lygoje, o 2013 metais tapo čempionais ir pradėjo žaisti Nacionalinėje krepšinio lygoje, kur 2014 metais užėmė 2 vietą.

Aukštadvario žemės ūkio mokykloje yra **kulkinio šaudymo** šaudykla, kurioje išugdyti keli Lietuvos rinktinės nariai, Lietuvos čempionė Kristina Paliokaitė bei šiuo metu treniruojasi perspektyvūs jaunieji šauliai.

Aukštadvaryje yra **kartodromas**, kuriame vyksta nemažai kartingų sporto varžybų, kasmet vyksta Lietuvos čempionato ir taurės etapai.

Trakų rajone yra **Paluknio aerodromas**, kuriame kiekvienais metais vyksta sportinio skraidymo renginiai, Lietuvos sklandymo čempionato etapai.

Trakų rajone kasmet vyksta daug masinių **sporto renginių**. Nemažai dalyvių pritraukia prieš kelis metus pradėtos rengti Trakų pusmaratonio ir triatlono varžybos. Trakų salos pilyje kasmet vyksta **smiginio** pasaulio reitingo varžybos „Trakų pilies taurė“. Seniūnijose žiemos sporto šventėse vyksta slidinėjimo, poledinės žūklės, stalo teniso, smiginio ir šaškių varžybos. Kasmet vykdomos žiemos, vasaros sporto šventės, daug dalyvių, ne tik iš Trakų rajono susirenka į trakiečių organizuojamas poledinės žūklės varžybas. Aktyviai ir sėkmingai Trakų rajono komandos dalyvauja respublikinėse LSD „Žalgiris“ dirbančiųjų žiemos ir vasaros sporto žaidynėse.

Pagrindinė už sporto populiarinimą Trakų rajone atsakinga organizacija – **Trakų kūno kultūros ir sporto centras** (toliau – Trakų KKSC). Trakų KKSC tikslas – organizuoti moksleivių, jaunimo ir gyventojų laisvalaikį bei užimtumą, per sportą skatinti vaikų ir jaunimo saviraišką, ieškoti talentingų sportininkų, ugdyti ir lavinti sveiką asmenybę, diegti meilę ir poreikį kūno kultūrai, siekti sportinių rezultatų, ruošti sportininkus šalies rinktinėms, teikti įstaigoms organizacinę ir metodinę paramą.

Trakų KKSC uždaviniai:

- teikti įvairias kūno kultūros ir sporto paslaugas rajono gyventojams,
- vykdyti mokomąjį treniruočių procesą, sporto varžybas, stovyklas,
- sudaryti sveikas ir saugias sportavimo sąlygas,
- gerinti jaunimo užimtumą per sportą,
- sudaryti sąlygas sportininkams, atskirų sporto šakų komandoms reprezentuoti rajoną respublikinėse ir tarptautinėse varžybose,
- organizuoti ir vykdyti sveikatingumo masinius renginius mieste ir rajone,
- pagal poreikį organizuoti įvairių sporto šakų rajono pirmenybes ir kitus renginius,
- palaikyti ryšius su Lietuvos ir kitų valstybių kūno kultūros ir sporto organizacijomis.

2013 metais Trakų kūno kultūros ir sporto centre buvo kultivuojama 12 sporto šakų (žr. 3.4.1 pav.).

3.4.1 pav. Sporto centre kultivuojamos sporto šakos

Trakų KKSC turtą sudaro materialinės vertybės, finansiniai ištekliai ir kitas turtas. Trakų kūno kultūros ir sporto centras finansuojamas iš Trakų rajono savivaldybės biudžeto, Kūno kultūros ir sporto departamento, Švietimo ir mokslo ministerijos, privačių asmenų, fondų ir organizacijų.

2013 metais Trakų rajono sporto programų rėmimo fondui Trakų KKSC pateikė 9 paraiškas ir buvo prašoma skirti 334,7 tūkst. Lt, skirta suma siekė 175 tūkst. Lt, t.y. 52% reikiamo finansavimo. Lietuvos Kūno kultūros ir sporto departamento Kūno kultūros ir sporto rėmimo fondui buvo pateiktos 4 paraiškos, finansuotos 2 paraiškos ir skirti 7 tūkst. Lt (prašyta 296,8 tūkst. Lt). Trakų KKSC pateiktų ir finansuotų paraiškų santykis rodo, kad lėšų poreikis yra ženkliai didesnis nei gautas finansavimas. Nepakankamas finansavimas neužtikrina tinkamo Trakų rajono sportininkų pasirengimo varžyboms, sporto renginių kokybės, riboja tarptautinio bendradarbiavimo ir trenerių tobulinimosi galimybes.

Praėjusiais metais Lietuvos rajonų ir miestų sporto mokymo įstaigose sportavo 47.212 moksleiviai. Trakų rajono sporto mokymo įstaigoje (toliau – Trakų KKSC) sportavo 325 moksleiviai. Alytuje, Kaune, Klaipėdoje, Marijampolėje, Panevėžyje, Šiauliuose ir Vilniuje sportavo 25.372 moksleiviai, o likusiose 53 savivaldybėse – 21.840, t.y. vidutiniškai tenka po 412 moksleivių. Trakų KKSC moksleivių skaičius yra 21% mažesnis nei Lietuvos savivaldybių vidurkis (be didžiųjų šalies miestų).

3.4.2 pav. Moksleivių skaičius kaimyninių savivaldybių sporto ugdymo įstaigose, 2013 m.

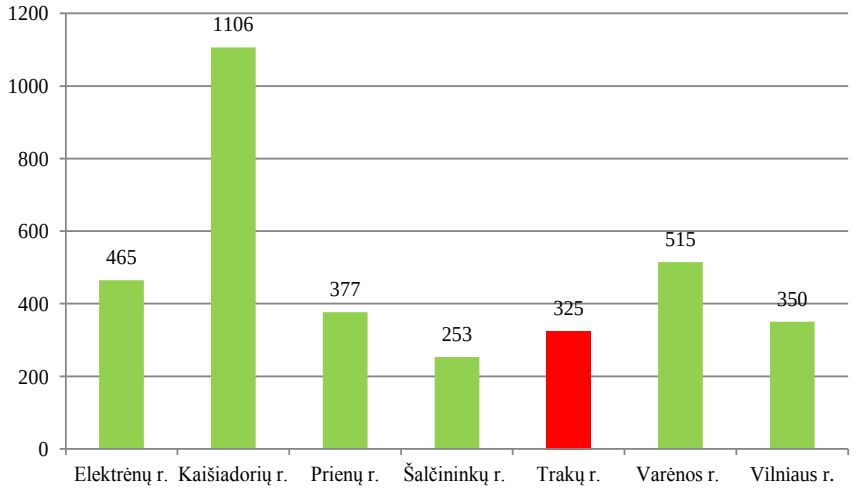

Šaltinis: Lietuvos sporto statistikos metraštis, 2013

3.4.3 paveiksle pateikiamas Lietuvos kurortų ir kurortinių teritorijų sporto ugdymo įstaigų moksleivių skaičius 2012 metų pabaigoje.

3.4.3 pav. Moksleivių skaičius kurortų sporto ugdymo įstaigose, 2013 m.

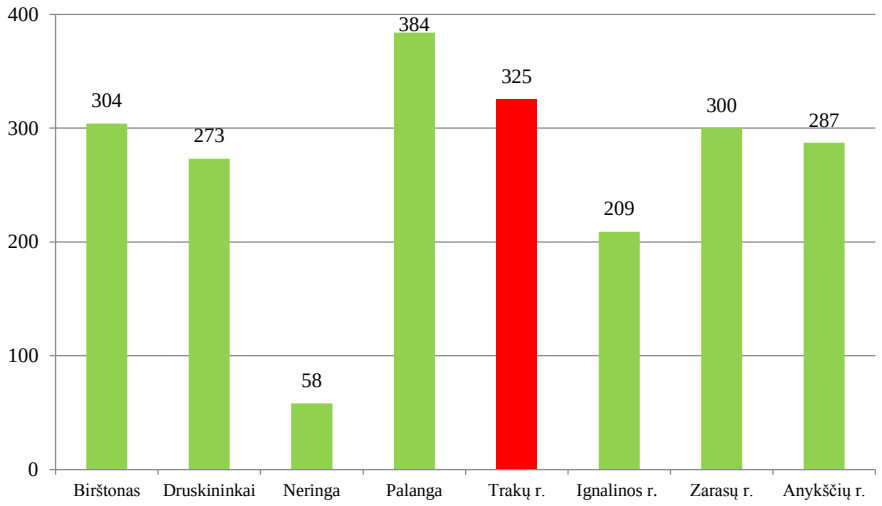

Šaltinis: Lietuvos sporto statistikos metraštis, 2013

2013 metais Lietuvos rajonų ir miestų sporto ugdymo įstaigose dirbo 1.953 treneriai. Alytuje, Kaune, Klaipėdoje, Marijampolėje, Panevėžyje, Šiauliuose ir Vilniuje dirbo 1.042 treneriai, likusiose 53 savivaldybėse – 911, t.y. vidutiniškai savivaldybei tenka po 17 trenerių. Trakų rajone sporto trenerių ir mokytojų skaičius yra 26% didesnis nei Lietuvos savivaldybių vidurkis (be didžiųjų šalies miestų).

3.4.4 pav. Sporto trenerių skaičius kaimyninėse savivaldybėse, 2013 m.

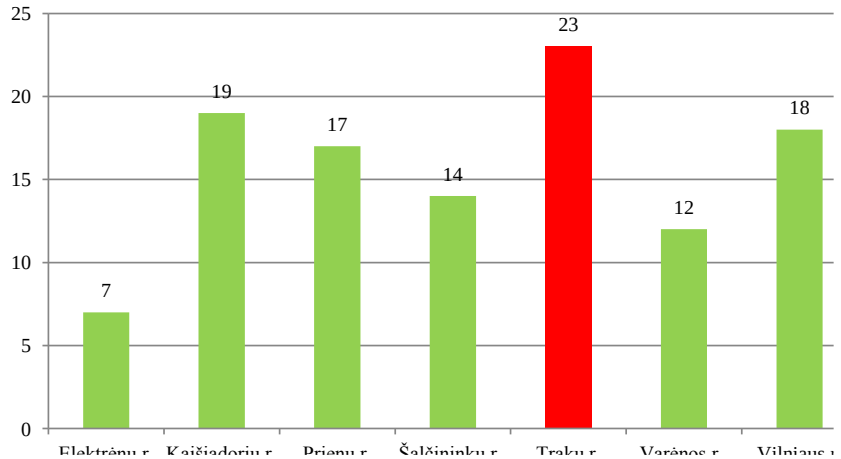

Šaltinis: Lietuvos sporto statistikos metraštis 2013 m.

3.4.5 paveiksle pateikiamas Trakų rajono sporto trenerių skaičiaus palyginimas su kitų Lietuvos kurortų ir kurortinių teritorijų treneriais.

3.4.5 pav. Sporto trenerių skaičius kurortuose, 2013 m.

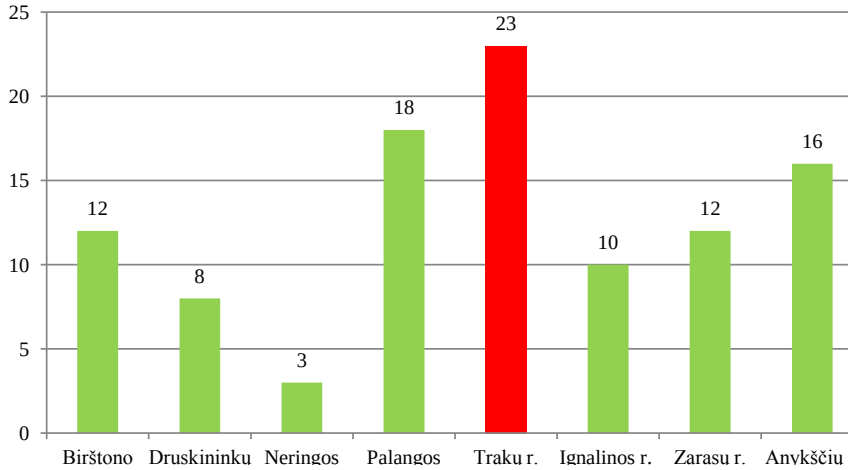

Šaltinis: Lietuvos sporto statistikos metraštis, 2013

2013 metais Lietuvos rajonų ir miestų sporto ugdymo įstaigose surengtos 8.180 sporto varžybų. Alytuje, Kaune, Klaipėdoje, Marijampolėje, Panevėžyje, Šiauliuose ir Vilniuje suorganizuota 4.010 sporto varžybų, likusiose 53 savivaldybėse – 4.170 varžybų, t.y. vidutiniškai tenka po 78 sporto varžybas. Trakų rajone surengta 1,7 karto mažiau sporto varžybų nei Lietuvos savivaldybių vidurkis (be didžiųjų šalies miestų).

3.4.1 lentelė. Sporto ugdymo įstaigų veiklos duomenys, 2013 m.

Savivaldybė	Surengta sporto varžybų		Surengta sporto stovyklų	
	Varžybų skaičius	Dalyvių skaičius	Stovyklų skaičius	Dalyvių skaičius
Alytaus r.	22	240	-	-
Elektrėnų r.	89	2.386	5	84
Kaišiadorių r.	34	1.960	2	43
Prienų r.	32	3.232	-	-
Šalčininkų r.	75	1.012	2	40
Trakų r.	**46**	**2.364**	**7**	**21**
Varėnos r.	8	420	1	30
Vilniaus r.	14	720	-	-

Šaltinis: Lietuvos sporto statistikos metraštis, 2013

2013 metais varžybose dalyvavo 249.829 dalyviai. Alytuje, Kaune, Klaipėdoje, Marijampolėje, Panevėžyje, Šiauliuose ir Vilniuje surengtose varžybose dalyvavo 143.075 dalyviai, o likusiose 53 savivaldybėse – 106.754, t.y. vidutiniškai savivaldybei tenka po 2.014 dalyvių. Trakų rajone sporto varžybų dalyvių skaičius yra nežymiai didesnis nei Lietuvos savivaldybių vidurkis (be didžiųjų miestų). Sporto mokyklų surengtose varžybose dalyvavo 75.210 moterų. Alytuje, Kaune, Klaipėdoje, Marijampolėje, Panevėžyje, Šiauliuose ir Vilniuje surengtose varžybose dalyvavo 45.264 moterys, o likusiose 53 savivaldybėse – 29.946, t.y. vidutiniškai po 565 moteris. Lietuvoje vykstančių sporto renginių metu moterys sudaro apie 30% visų dalyvių skaičiaus, o Trakų rajone tik **17%**.

2013 metais Lietuvoje surengtos 607 sporto stovyklos. Alytuje, Kaune, Klaipėdoje, Marijampolėje, Panevėžyje, Šiauliuose ir Vilniuje surengtos 487 stovyklos, o likusiose 53 savivaldybėse 120 stovyklų, t.y. vidutiniškai po 2 stovyklas. Trakų rajone surengtų sporto stovyklų skaičius yra 3,5 karto didesnis nei Lietuvos savivaldybių vidurkis (be didžiųjų šalies miestų). Stovyklos truko 5.530 dienų, iš kurių Alytuje, Kaune, Klaipėdoje, Marijampolėje, Panevėžyje, Šiauliuose ir Vilniuje surengtos stovyklos truko 4.437 dienas, o likusiose 53 savivaldybėse 1.093 dienas, t.y. vidutiniškai po 20 dienų. Trakų rajone surengtų sporto stovyklų dienų skaičius yra **7,5 karto didesnis** nei Lietuvos savivaldybių vidurkis (be didžiųjų šalies miestų). Stovyklose dalyvavo 9.827 dalyviai, iš jų didžiuosiuose miestuose 7.900, o likusiose savivaldybėse 1.927, t.y. vidutiniškai po 36 dalyvius. Trakų rajone surengtų sporto stovyklų dalyvių skaičius yra 1,7 karto mažesnis nei Lietuvos savivaldybių vidurkis (be didžiųjų šalies miestų).

3.4.2 lentelė. Kurortų sporto ugdymo įstaigų veiklos rezultatai, 2013 m.

Savivaldybė	Surengtų sporto varžybų		Surengta sporto stovyklų	
	Varžybų skaičius	Dalyvių skaičius	Stovyklų skaičius	Dalyvių skaičius
Anykščių r.	35	3.224	26	178
Birštonas	68	2.700	-	-
Druskininkai	9	250	-	-
Ignalinos r.	71	2.725	-	-
Neringa	6	230	-	-
Palanga	85	3.250	2	44
Trakų r.	**46**	**2.364**	**7**	**21**
Zarasų r.	122	1.220	-	-

Šaltinis: Lietuvos sporto statistikos metraštis, 2013

Trakų KKSC surengė mažiau varžybų nei Birštono, Palangos, Zarasų ir Ignalinos rajonų sporto ugdymo įstaigos, tačiau ženkliai lenkė Druskininkų ir Neringos. Pagal varžybose dalyvavusių dalyvių skaičių nusileidžia Ignalinos, Palangos ir Anykščių mokymo įstaigoms. Pagal sporto stovyklų skaičių Trakų rajonas nusileidžia tik Anykščių rajono ir Birštono savivaldybėms.

Didžiausias sportinių bazių skaičius, priklausantis ugdymo centrams, yra Birštono, Palangos ir Zarasų rajono savivaldybėse. Tuo tarpu sporto bazių neturi Druskininkų, Neringos ir Trakų rajono sporto ugdymo centrai.

3.4.3 lentelė. Sportininkų ugdymo centrų sporto bazės kurortuose, 2013 m.

Savivaldybė	Stadionai	Salės	Šaudyklos	Krepšinio aikštelės	Tinklinio aikštelės	Futbolo aikštės	Teniso aikštelės	Universalios dirbtinės dangos aikštelės
Anykščių r.	1	-	-	2	-	-	-	-
Birštonas	1	-	-	2	2	1	4	1
Druskininkai	-	-	-	-	-	-	-	-
Ignalinos r.	-	1	1	-	-	-	-	-
Neringa	-	-	-	-	-	-	-	-
Palanga	1	3	-	5	1	2	-	-
Trakų r.	-	-	-	-	-	-	-	-
Zarasų r.	-	2	-	1		-	1	1

Šaltinis: Lietuvos sporto statistikos metraštis, 2013

3.4.4 lentelėje pateikiamas Trakų ir kaimyninių rajonų sporto ugdymo įstaigų pajamų ir išlaidų palyginimas.

3.4.4 lentelė. Sporto ugdymo įstaigų pajamos ir išlaidos, 2013 m.

Savivaldybė	Pajamų šaltiniai					Išlaidos				
	Iš viso	Valstybės biudžetas	Savival-dybės biudžetas	Surinkta iš moksleivių	Kiti šaltiniai	Iš viso	Darbo užmokes-čiai	Moko-majam sportiniam darbui	Kitos išlaidos	Bazės nuomai
Alytaus r.	989.000	176.000	753.100	59.900	-	707.700	657.700	25.000	5.000	20.000
Elektrėnų r.	1.732.400	93.000	1.609.500	27.400	2.500	1.732.400	994.500	109.400	225.800	402.700
Kaišiadorių r.	1.100.870	-	983.100	43.450	74.320	1.100.870	613.650	22.720	274.410	1.880
Prienų r.	657.500	78.500	555.700	8.600	14.700	657.400	512.100	31.200	272.530	-
Šalčininkų r.	500.680	8.000	463.040	15.200	14.440	500.700	399.900	20.000	78.000	2.800
Trakų r.	**835.500**	-	**828.500**	-	**7.000**	**835.500**	**468.700**	**145.800**	**137.100**	**45.600**
Varėnos r.	557.800	74.600	434.100	-	49.100	557.800	426.300	64.700	56.400	10.400
Vilniaus r.	590.600	233.600	346.300	-	10.700	590.700	316.000	16.100	258.600	-

Šaltinis: Lietuvos sporto statistikos metraštis, 2013

Trakų KKSC viena iš nedaugelio sporto ugdymo įstaigų, kuriai neskiriamas finansavimas iš valstybės biudžeto. Trakų kūno kultūros ir sporto centras 56% savo biudžeto lėšų išleido darbo užmokesčiui, Alytaus rajonas – 93%, Elektrėnų – 57%, Kaišiadorių rajonas – 55%, Prienų rajonas – 77%, Šalčininkų rajonas – 80%, Varėnos rajonas – 76% ir Vilniaus rajonas – 53%.

3.4.5 lentelė. Sporto mokymo įstaigų pajamų ir išlaidų palyginimas, 2013 m.

Savivaldybė	Pajamų šaltiniai					Išlaidos				
	Iš viso	Valstybės biudžetas	Savival-dybės biudžetas	Surinkta iš moksleivių	Kiti šaltiniai	Iš viso	Darbo užmokes-čiai	Moko-majam sportiniam darbui	Kitos išlaidos	Bazės nuomai
Anykščių r.	943.500	70.200	837.800	26.400	9.100	943.500	660.200	18.300	183.200	81.800
Birštonas	916.000	786.000	110.000	-	20.000	916.000	544.300	84.300	283.100	4.300
Druskininkai	526.900	16.300	455.900	48.500	6.200	478.400	361.700	50.300	66.400	-
Ignalinos r.	477.100	74.700	382.500	14.500	5.400	477.100	380.200	22.900	9.400	64.600
Neringa	465.000	-	412.000	-	53.000	465.000	255.000	50.000	160.000	-

Savivaldybė	Pajamų šaltiniai					Išlaidos				
	Iš viso	Valstybės biudžetas	Savival-dybės biudžetas	Surinkta iš moksleiviu	Kiti šaltiniai	Iš viso	Darbo užmokes-čiai	Moko-majam sportiniam darbui	Kitos išlaidos	Bazės nuomai
Palanga	1.198.500	21.200	1.159.500	-	17.800	1.198.500	675.100	342.500	170.900	10.000
Trakų r.	**835.500**	**-**	**828.500**	**-**	**7.000**	**835.500**	**468.700**	**145.800**	**137.100**	**45.600**
Zarasų r.	641.200	52.800	571.600	13.700	3.100	641.200	378.400	72.300	190.500	-

Šaltinis: Lietuvos sporto statistikos metraštis, 2013

Bazės nuomai Trakų KKSC išleido 5,5% visų išlaidų, Alytaus rajonas – 2,8%, Elektrėnų – 23,3%, Kaišiadorių rajonas – 0,2%, Prienų rajonas – 0%, Šalčininkų rajonas – 0,2%, Varėnos rajonas – 1,9% ir Vilniaus rajonas – 0%. Pagal bendrą pajamų skaičių Trakų KKSC finansavimas yra mažesnis nei Palangos, Birštono ir Anykščių. Trakų sporto mokymo įstaiga 56% lėšų išleido darbo užmokesčiui, Anykščių – 70%, Birštono – 60%, Druskininkų – 76%, Ignalinos – 80%, Neringos – 55%, Palangos – 56%, Zarasų – 59%.

2013 metais bazės nuomai Trakų kūno kultūros ir sporto centras išleido 5,5% visų išlaidų, Anykščių – 8,7%, Birštono – 0,5%, Druskininkų – 0%, Ignalinos – 13,5%, Neringos – 0%, Palangos – 0,8%, Zarasų – 0%. Palyginus kurortų ir kurortinių teritorijų sporto ugdymo įstaigų išlaidas bazės nuomai, nustatyta, kad Trakų KKSC lenkia Ignalinos ir Anykščių ugdymo įstaigos.

3.4.6 paveiksle pateikiamas Lietuvos kurortuose ir kurortinėse teritorijose surengtų sporto varžybų ir sveikatingumo renginių dalyvių skaičiaus palyginimas.

3.4.6 pav. Sporto varžybų ir sveikatingumo renginių dalyvių skaičius, 2003–2013 m.

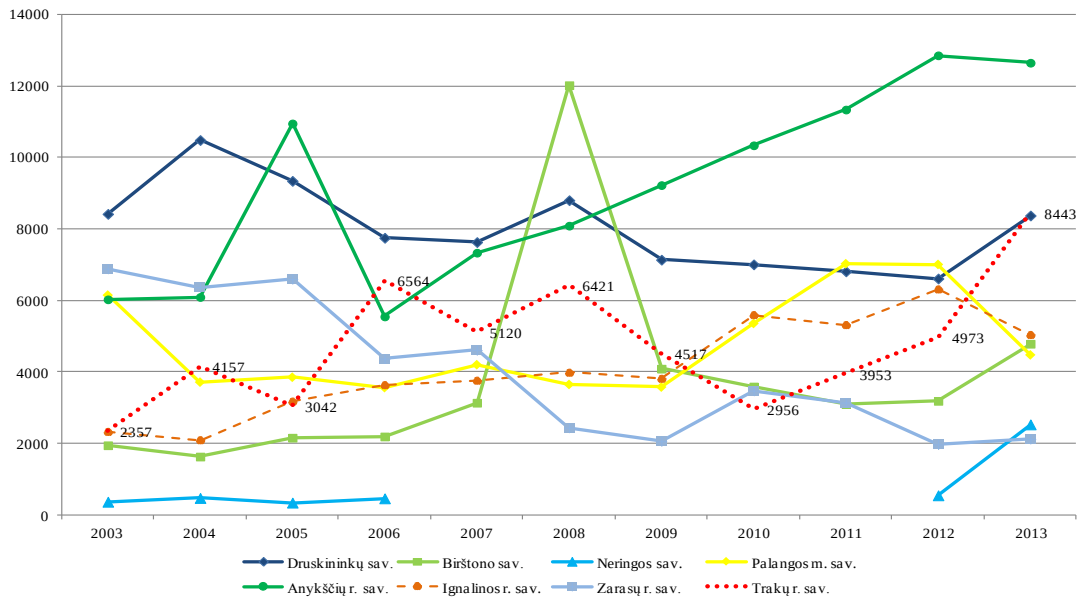

Šaltinis: Statistikos departamentas

Trakų rajono savivaldybėje sporto varžybų ir sveikatingumo renginių skaičius 2006 metais lyderio pozicijas užleido tik Druskininkų savivaldybei, tačiau 2012 metais sporto renginių skaičiumi Trakus jau lenkė Anykščiai, Palanga, Druskininkai ir Ignalina. 2013 metais Trakų rajoną lenkė tik Anykščių rajono savivaldybė, kurioje sporto renginių dalyvių skaičius stabiliai auga nuo 2006 metų ir 2013 metais pasiekė daugiau kaip 12 tūkst. Anykščiuose sporto dalyvių skaičiaus augimui didelę įtaką daro vietos sporto organizacijų organizuojami vietinės ir respublikinės reikšmės renginiai ("Nykštietiškas triatlonas", „Bėk bėk, žirgeli!", kalnų slidinėjimo varžybos, tarptautinis plaukimo sprintas, Lietuvos plaukimo čempionatai, Lietuvos plaukimo taurės etapai, įvairios bėgimo ir dviračių sporto varžybos ir t.t.).

3.5. TRAKŲ RAJONO SPORTO INFRASTRUKTŪROS VERTINIMAS

Lietuvos sporto statistikos metraštyje (2013) nurodomos Trakų rajone esančios sporto bazės:

- 7 stadionai;
- 15 sporto salių (iš kurių tik viena didesnė kaip 15x30 m);
- 2 irklavimo bazės;
- 2 buriavimo sporto bazės;
- 9 krepšinio aikštelės;
- 1 tinklinio aikštelė;
- 3 futbolo aikštės;
- 3 teniso aikštelės;
- 1 universali dirbtinės dangos sporto aikštelė;
- 20 km dviračių takų.

Pagal Trakų rajono savivaldybės sporto bazių inventorizaciją, sporto infrastruktūrą galima būtų suskirstyti į:

- valstybinėms įstaigoms ir savivaldybei priklausančią sporto infrastruktūrą,
- bendrojo lavinimo mokyklų ir kitų mokymo įstaigų sporto infrastruktūrą,
- privatiems juridiniams asmenims priklausančią sporto infrastruktūrą.

3.5.1. VIEŠOJI SPORTO INFRASTRUKTŪRA

Viešajam sektoriui priklauso sporto infrastruktūra, susijusi su futbolo ir irklavimo sporto šakomis (žr. 3.5.1 lentelę).

3.5.1 lentelė. Valstybės įstaigoms ir savivaldybei priklausanti sporto infrastruktūra

Seniūnija	Pavadinimas	Adresas	Esama infrastruktūra	Būklės vertinimas
Rūdiškių	Rūdiškių stadionas	Ulkiškių g., Rūdiškės, Trakų r.	Tribūnos	Apleista (3.5.1 pav.)
Trakų	Lietuvos olimpinio sporto centro Trakų irklavimo sporto bazė	Karaimų g. 73, Trakai	7 irklavimo takai, finišo bokštelis, prieplauka, elingai, treniruoklių salė	Patenkinama (3.5.2 pav.)
	LSD „Žalgiris“ irklavimo bazė	Birutės g. 24, Trakai	Prieplauka, elingai, kanupolo aikštė	Prastos būklės (3.5.3 pav.)

Rūdiškių stadione, kuris nuo Trakų nutolęs 16 km atstumu, 1996–2004 metais namų rungtynes A lygos varžybose žaidė Rūdiškių „Vėtros“ komanda. Tačiau nuo 2004 metų „Vėtros“ klubas iš Rūdiškių persikėlė į „Vėtros“ stadioną Vilniuje. Šiuo metu stadiono infrastruktūra yra visiškai apleista. Rūdiškių stadionas yra alternatyvus sprendimas Trakų futbolo stadionui ir galėtų būti renovuojamas po 5–6 metų.

3.5.1 pav. Rūdiškių stadionas

Lietuvos olimpinio sporto centro (LOSC) Trakų irklavimo sporto bazė (buv. „Dinamo“ irklavimo bazė) pastatyta prieš 42 metus. Pastaraisiais metais Trakų irklavimo bazės infrastruktūra buvo modernizuota – išvalyta Galvės ežero pakrantė, įrengta irklavimo trasa, nugriautas senas ir pastatytas naujas finišo bokštelis. LOSC Trakų irklavimo sporto bazės infrastruktūra priklauso Lietuvos Kūno kultūros ir sporto departamentui. Trakų irklavimo trasa yra universali ir moderni, pritaikyta irklavimo, kanojų ir baidarių irklavimo varžyboms bei treniruotėms. Kasmet čia vyksta tarptautiniai renginiai, Lietuvos čempionatai, bazėje treniruojasi 45 profesionalūs sportininkai, irklavimo treniruotes lanko apie 100 vaikų iš Trakų KKSC.

3.5.2 pav. Trakų irklavimo bazės finišo bokštelis

Šalia irklavimo bazės esantis administracinis pastatas, kavinė ir viešbutis priklauso Lietuvos policijos departamento Lietuvos policijos mokyklai, ateityje planuojama visus pastatus perduoti Trakų irklavimo bazei.

LSD „Žalgiris“ (buv. „Nemuno“) irklavimo bazės valdytojas Lietuvos sporto draugija „Žalgiris“ – visuomeninė kūno kultūros ir sporto organizacija, savanorišku principu jungianti įmonių ir organizacijų savarankiškus sporto klubus bei kitas sporto organizacijas jų sąjungas, tarybas, įregistruotas kaip visuomenines organizacijas Lietuvoje.

3.5.3 pav. LSD „Žalgiris“ irklavimo bazės infrastruktūros būklė

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. gruodžio 6 d. nutarimu Nr. 912 „Dėl Trakų istorinio nacionalinio parko planavimo schemos patvirtinimo“ patvirtinta Trakų istorinio nacionalinio parko (TINP) planavimo schema, kurioje nustatytos funkcinės parko zonos. Trakų istorinio nacionalinio parko teritorijoje išskiriama rekreacinė zona, kurią sudaro miško parkai, rekreacinės akvatorijos, rekreacijos įstaigų teritorijos. Rekreacijos įstaigų teritorijos apima likviduotinas ir rekonstruotinas poilsio įstaigas. Numatytas tikslas – statyti rekreacijos įstaigas, jų aplinką pritaikyti poilsiavimui; nustatytas naudojimas – poilsiautojų apgyvendinimas ir aptarnavimas. Pastatai, įrenginiai statomi, aplinka tvarkoma pagal detalius projektus. TINP planavimo schemoje nurodoma, kad esamas irklavimo bazės pastatas galėtų būti pertvarkytas į paslaugų poilsiautojams centrą. Šiuo metu rengiamas buvusios „Nemuno“ irklavimo bazės teritorijos detalusis planas, čia planuojama rekonstruoti irklavimo bazę ir įrengti turistų aptarnavimo centrą (apgyvendinimas, konferencijų salė, sporto inventoriaus (valtys, dviračiai ir kita) nuomos punktas, valčių elingas).

3.5.2. MOKYMO ĮSTAIGŲ SPORTO INFRASTRUKTŪRA

Trakų rajono bendrojo lavinimo ir kitoms mokykloms (toliau – mokyklos) priklausanti bei naudojama sporto infrastruktūra pateikiama 3.5.2 lentelėje. Būklės vertinimas atliktas remiantis mokyklų darbuotojų ir seniūnijų atstovų apklausa (Priedas Nr. 2).

3.5.2 lentelė. Bendrojo lavinimo mokyklų ir kitų mokymo įstaigų sporto infrastruktūra

Seniūnija	Mokymo įstaiga	Adresas	Esama infrastruktūra	Būklės vertinimas
Aukštadvario	Aukštadvario žemės ūkio mokykla ir Aukštadvario vidurinė mokykla	Technikumo g. 1, Aukštadvaris	Stadionas, bėgimo takai, sporto salė, lauko teniso aikštelė, tinklinio aikštelė, krepšinio aikštelė, lauko gimnastikos įrengimai, bendrabučio rūsyje yra pneumatinė šaudykla	• Stadiono veja pasenusi, bėgimo takų guma suaižėjusi (3.5.4 pav.) • Sporto salėje žiemą šalta • Lauko krepšinio aikštelė yra atnaujinta • Šaudykloje nėra įrangos, infrastruktūra nusidėvėjusi
	Buv. Aukštadvario vidurinė mokykla	Dariaus ir Girėno g. 6, Aukštadvaris	Išlikę stadiono kontūrai ir bėgimo takeliai	• Stadione nėra vartų, bėgimo takų danga pasenusi (3.5.5 pav.)
	Bijūnų pagrindinė mokykla	Mokyklos g. 2, Bijūnų k.	Stadionas su bėgimo takais, asfaltuota lauko krepšinio aikštelė, lauko gimnastikos įrengimai, smėlio šuoliaduobės	• Stadiono būklė prasta, bėgimo takeliai neturi kieto pagrindo (3.5.6 pav.) • Kūno kultūros pamokos vyksta mažoje salėje, koridoriuje • Lauko krepšinio aikštelė atnaujinta prieš 5 metus
Lentvario	Lentvario „Versmės“ gimnazija	Lauko g. 20, Lentvaris	Treniruoklių salė ir maža sporto salė, stadionu ir mini futbolo aikšte šios mokyklos mokiniai naudojasi kartu su H.Senkevičiaus mokykla	• Stadiono būklė gera (3.5.7 pav.) • Mini futbolo aikštelės būklė gera (3.5.8 pav.) • Sporto salių būklė patenkinama

Seniūnija	Mokymo įstaiga	Adresas	Esama infrastruktūra	Būklės vertinimas
	Lentvario Henriko Senkevičiaus vidurinė mokykla	Lauko g. 20, Lentvaris	Sporto salė, stadionu ir mini futbolo aikšte naudoja kartu su „Versmės“ gimnazija	• Stadiono būklė gera (3.5.7 pav.) • Sporto salė renovuota
	Lentvario Motiejaus Šimelionio gimnazija	Klevų al. 26, Lentvaris	Sporto salė, stadionas, bėgimo takai, lauko krepšinio aikštelė; sporto infrastruktūra mokiniai naudojasi kartu su vaikų globos namais	• Stadiono būklė bloga (3.5.9 pav.) • Krepšinio aikštelės infrastruktūra nusidėvėjusi • Sporto salė yra prastos būklės
Onuškio	Onuškio D.Malinausko vidurinė mokykla	Mokyklos g. 9, Onuškis	Stadionas ir sporto salė	• Stadionas prastos būklės (3.5.10 pav.) • Sporto salė renovuota 2013 m.
Paluknio	Paluknio „Medeinos“ vidurinė mokykla	Bažnyčios g. 1, Paluknys	Dirbtinės dangos stadionas, asfaltuoti bėgimo takai, sporto salė	• Bėgimo takai neatnaujinti (3.5.11 pav.) • Stadionas ir sporto salė atnaujinti 2013 metais
Rūdiškių	Rūdiškių gimnazija	Trakų g. 71, Rūdiškės	Stadionas, bėgimo takai, didelė ir maža sporto salės, lauko krepšinio aikštelė, dirbtinės dangos futbolo aikštelė, lauko gimnastikos įranga	• Stadiono bėgimo takai apleisti (3.5.12 pav.) • Dirbtinė futbolo ir krepšinio aikštelė renovuota
Senųjų Trakų	Senųjų Trakų Kęstučio pagrindinė mokykla	Trakų g. 66A, Senieji Trakai	Sporto salė, lauko krepšinio aikštelė ir daugiafunkcinė lauko krepšinio, mini futbolo, tinklinio ir teniso aikštelė	• Viena lauko krepšinio aikštelė apleista (3.5.13 pav.) • Sporto salė atnaujinta • Lauko krepšinio ir teniso aikštelės atnaujintos
	Senųjų Trakų A.Stelmachovs-kio pagrindinė mokykla	Trakų g. 39, Senieji Trakai	Stadionas, bėgimo takai, sporto salė, lauko krepšinio aikštelė, teniso aikštelė	• Sporto salės stogo ir grindų dangos būklė bloga • Stadionas ir bėgimo takai renovuojami (3.5.14 pav.) • Lauko krepšinio aikštelė atnaujinta 2013 metais
Trakų	Trakų pradinė mokykla	Birutės g. 48, Trakai	Stadionas, sporto salė (tinklinis, krepšinis, lengvoji atletika, balkonai), mini futbolo aikštelė su dirbtine danga	• Stadionas prižiūrimas, bet jame sportuoja net trys mokyklos (3.5.15 pav.) • Šalia stadiono esanti aikštelė apleista (3.5.16 pav.) • Mini futbolo danga nusidėvėjusi (3.5.17 pav.) • Sporto salė renovuota prieš 3 metus
	Trakų Vytauto Didžiojo gimnazija	Birutės g. 44, Trakai	Stadionas (danga gruntine, mažas stadionas), sporto salė, asfaltuota lauko krepšinio aikštelė, keturi krepšinio stovai, šuoliaduobės	• Stadionas ir šuoliaduobės labai blogos būklės (3.5.18 pav.) • Sporto salė, lauko krepšinio aikštelė atnaujinta
	Trakų vidurinė mokykla	Birutės g. 42, Trakai	Stadionas, kuriuo naudojasi kartu su pradine mokykla ir Vytauto Didžiojo gimnazija, asfaltuoti bėgimo takai, sporto salė, lauko krepšinio aikštelė	• Stadionas intensyviai naudojamas • Sporto salė atnaujinta

Siekiant pateikti išsamesnį mokyklų sporto infrastruktūros vertinimą didžioji dalis objektų buvo nufotografuota 2014 m. II ketvirtyje. Šalia fotografijų pateikiamos ortofoto nuotraukos, tekstinėje dalyje – esamos infrastruktūros ir būklės vetinimo trumpas aprašas.

Aukštadvario seniūnijoje yra trys mokymo įstaigos. Aukštadvario žemės ūkio mokyklos ir Aukštadvario vidurinės mokyklos mokiniai naudojasi bendra sporto infrastruktūra. Aukštvadvaryje yra išlikęs buvęs Aukštadvario vidurinės mokyklos stadionas. Bijūnų pagrindinė mokykla turi savo sporto infrastruktūrą.

Aukštadvario žemės ūkio mokyklos stadione yra 330 m bėgimo takas (gumos danga), sporto salė, lauko teniso aikštelė (asfaltas), tinklinio aikštelė (guma), krepšinio aikštelė (guma), lauko gimnastikos įrenginiai, bendrabučio rūsyje yra pneumatinė šaudykla. Aukštadvario šaudyklos infrastruktūra ir inventorius yra nusidėvėję.

3.5.4 pav. Aukštadvario žemės ūkio mokyklos sporto infrastruktūra

Lietuvos šaudymo sporto sąjungos duomenimis, kulkinio šaudymo salė yra nedidelė, todėl joje negali vykti didesni renginiai, salėje nėra elektroninės įrangos, kuri reikalinga rengiant vietinės reikšmės varžybas (10 vnt. reikiamos elektroninės įrangos kaina 120–150 tūkst. Lt). Trakų rajono savivaldybės 2008–2015 m. strateginiame plane numatytas Aukštadvario šaudyklos rekonstravimas ir inventoriaus įsigijimas. Lietuvoje yra 45 šaudyklos ir 914 sportininkų, kultivuojančių šią sporto šaką. Lietuvos šaudymo sporto sąjungos internetinėje svetainėje nurodoma, kad be Aukštadvario yra dar 15 šaudymo vietų (Alytuje, Kaune, Raudondvaryje, Raseiniuose, Rokiškyje, Šakiuose, Šiauliuose, pajūryje ir Vilniuje). Trylikoje šaudyklų galima šaudyti iš pistoleto, dvylikoje – iš šautuvų ir vienoje – į skrendančius taikinius. 2014 metų Lietuvos šaudymo sporto sąjungos renginių kalendoriuje Aukštadvaryje renginiai nenumati.

Buvusios Aukštadvario vidurinės mokyklos (Dariaus ir Girėno g. 6) stadione nėra vartų, bėgimo takų danga pasenusi. Šiuo metu stadionas naudojamas ir kaip bendruomenės renginių vieta.

3.5.5 pav. Buvusios Aukštadvario vidurinės mokyklos stadionas

Bijūnų pagrindinės mokyklos stadiono būklė prasta, bėgimo takeliai neturi kieto pagrindo. Lauko gimnastikos įrenginiai ir šuoliaduobės nusidėvėję. Lauko krepšinio aikštelė atnaujinta prieš 5 metus.

3.5.6 pav. Bijūnų pagrindinės mokyklos sporto infrastruktūra

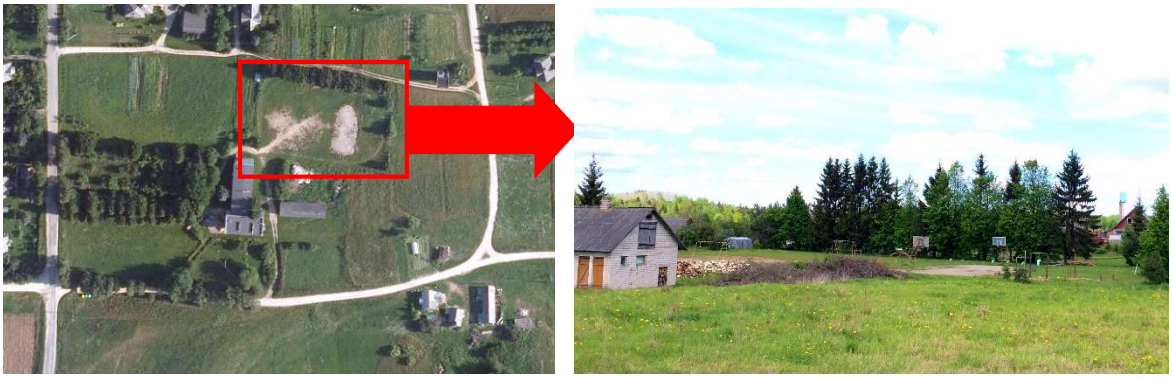

Lentvario seniūnijoje yra trys bendrojo lavinimo mokyklos. Lentvario „Versmės“ gimnazijos ir Henriko Senkevičiaus vidurinės mokyklos mokiniai sportuoja tame pačiame stadione ir mini futbolo aikštelėje. Stadiono ir mini futbolo aikštelės yra geros būklės.

3.5.7 pav. Lentvario „Versmės“ gimnazijos stadionas

3.5.8 pav. Lentvario „Versmės“ gimnazijos mini futbolo aikštelė

Blogesnė situacija yra su Lentvario Motiejaus Šimelionio gimnazijos sporto infrastruktūra, kuria naudojasi gimnazijos ir vaikų globos namų auklėtiniai. Mokyklų atstovų nuomone, stadione rudenį ir pavasarį kaupiasi vanduo.

3.5.9 pav. Lentvario M. Šimelionio gimnazijos stadionas

Onuškio seniūnijoje yra viena bendrojo lavinimo mokykla, kurios stadionas yra prastos būklės, tačiau sporto salė renovuota 2013 metais. Onuškio Donato Malinausko vidurinėje mokykloje trūksta sporto aikštyno, įrengtos daugiafunkcinės sporto aikštelės (krepšinis, futbolas, lauko tenisas).

Paluknio seniūnijoje yra viena bendrojo lavinimo mokykla, kurios stadionas ir sporto salė atnaujinti 2013 metais, tačiau bėgimo takai liko nerenovuoti.

3.5.11 pav. Paluknio „Medeinos“ vidurinės mokyklos sporto infrastruktūra

Rūdiškių seniūnijoje yra viena bendrojo lavinimo mokykla. Stadiono bėgimo takai yra blogos būklės. Šalia stadiono renovuota futbolo ir krepšinio aikštelė.

3.5.12 pav. Rūdiškių gimnazijos stadionas ir takų būklė

Senųjų Trakų seniūnijoje yra dvi bendrojo lavinimo mokyklos. Senųjų Trakų Kęstučio pagrindinės mokyklos krepšinio aikštelė ir šuoliaduobė yra labai prastos būklės, mokykla neturi stadiono. Viena lauko krepšinio aikštelė yra atnaujinta.

3.5.13 pav. Senųjų Trakų Kęstučio pagrindinės mokyklos krepšinio aikštelė ir šuoliaduobės

Senųjų Trakų Andžejaus Stelmachovskio pagrindinės mokyklos stadionas renovuotas, sutvarkyta lauko krepšinio aikštelė.

3.5.14 pav. Senųjų Trakų A. Stelmachovskio pagrindinės mokyklos stadionas

A. Stelmachovskio pagrindinė mokykla turi parengtą techninį projektą, kuris dalinai įgyvendintas, tačiau trūksta bėgimo takų su poliureatine danga, šuoliaduobės, rankinio aikštelės. Mokyklos atstovų nuomone, stadioną būtina aptverti.

Trakų seniūnijoje visos 3 bendrojo lavinimo mokyklos įsikūrusios Trakų mieste ir naudojasi vienu stadionu, kurio būklė yra pakankamai gera. Šalia stadiono yra asfaltuota sporto aikštelė, kuri šiuo metu yra apleista ir nenaudojama (žr. 3.5.16 pav.).

3.5.15 pav. Trakų mokyklų stadionas

3.5.16 pav. Nenaudojamas sporto aikštynas

Šalia mokyklos yra mini futbolo aikštelė, tačiau ji nuo intensyvaus naudojimo nusidėvėjo.

3.5.17 pav. Trakų pradinės mokyklos mini futbolo aikštelė

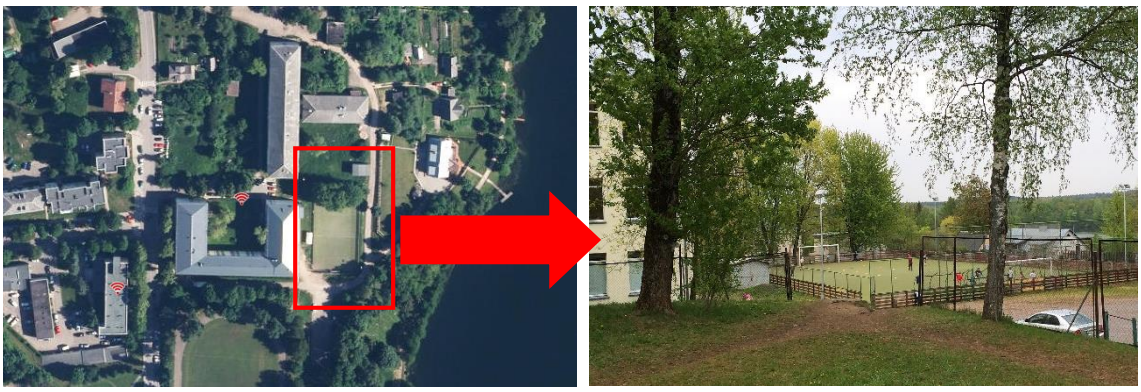

Blogiausios būklės yra šalia Trakų Vytauto Didžiojo gimnazijos esanti sporto infrastruktūra.

3.5.18 pav. Trakų Vytauto Didžiojo gimnazijos stadiono būklė

3.5.3. PRIVATAUS SEKTORIAUS SPORTO INFRASTRUKTŪRA

Privačiame sektoriuje dominuoja pagal panaudos sutartis išnuomota valstybei priklausanti sporto infrastruktūra (žemė, pastatai) ir turizmo objektuose sukurta sporto ir aktyvaus poilsio infrastruktūra.

3.5.3 lentelė. Privačioms įstaigoms išnuomota valstybinė sporto infrastruktūra

Seniūnija	Pavadinimas	Adresas	Esama infrastruktūra	Būklės vertinimas
Aukštadvario	Aukštadvario kartodromas	Technikumo g., Aukštadvaris, Trakų r.	Trasa, kartingai ir persirengimo vagonėlis	Gera
Paluknio	Paluknio aerodromas	Nuokalnės g. 22, Paežerėlių k., Trakų r.	Pakilimo takas, angaras, krepšinio, tinklinio aikštelės	Gera
Trakų	Trakų futbolo aikštelė	Birutės g. 19A, Trakai	Natūralios žolės stadionas, 300 vietų tribūnos	Gera

Aukštadvario žemės ūkio mokyklai priklausantis kartodromas išnuomotas VšĮ „Rotena“. Tai vienas iš didžiausių kartodromų Lietuvoje, čia vyksta Lietuvos čempionatai ir taurės etapai. Pagrindinė problema – nėra galimybių organizuoti tarptautinių renginių, nes trūksta aikštelės technikai ir dalyviams, todėl būtina išplėsti kartodromo teritoriją.

3.5.19 pav. Aukštadvario kartodromas

Trakų rajone šalia Paluknio miestelio esantis aerodromas yra strategiškai patogioje vietoje – šalia pagrindinio kelio A4. Čia organizuojami pramoginiai apžvalginiai skrydžiai virš Trakų, kasmet vyksta respublikinio lygio sporto varžybos – sklandymo, vaikų sklandymo bei precizinio lėktuvų skraidymo čempionatai, organizuojami pilotų sąskrydžiai, organizuojamos aviacijos šventės, kuriose dalyvauja 5000–7000 žiūrovų.

Paluknio aerodromas prieš 5 metus pagal panaudos sutartį perduotas Vilniaus aeroklubui, sutartis sudaryta 75 metams. Išnuomotą turtą sudaro valstybinė žemė ir pastatai (angarai, sandėliai ir kt.). Aerodromo panaudos patikėtinis yra Lietuvos kūno kultūros ir sporto departamentas.

3.5.20 pav. Paluknio aerodromas

2013 metais LR susisiekimo ministerijos užsakymu atlikta Civilinių aerodromų infrastruktūros modernizavimo galimybių studija, kurioje Paluknio aerodromas pateko tarp 3 perspektyviausių Lietuvos aerodromų, tinkamų oro turizmo, sporto, mokymų ir remonto paslaugoms plėtoti. Nustatytas aerodromo finansavimo lėšų poreikis – 3,7 mln. Lt. Aerodromo ateities vizija – tapti gyventojų aviacinio švietimo, turizmo, sporto ir laisvalaikio praleidimo centru.

2009 metais Trakų rajono savivaldybei priklausantis stadionas pagal panaudos sutartį perduotas futbolo klubui FK „Trakai“ (aikštė perduota iki 2014 m. gruodžio 3 d.) Pagal viešai prieinamą informaciją 2009 m. gegužės 28 d. Trakų rajono savivaldybės taryba priėmė sprendimą Nr. S1-158 „Dėl laikinojo statinio – futbolo aikštelės, esančios Birutės gatvėje, Trakuose, perdavimo pagal panaudos sutartį“. Šiuo sprendimu VšĮ „Trakų futbolo klubas“ buvo pavesta vykdyti viešąsias funkcijas: naudojantis futbolo aikštele Birutės g., Trakuose, vykdyti kūno kultūros ir futbolo sporto populiarinimą ir plėtojimą tarp Trakų rajono gyventojų; organizuoti futbolo sporto renginius futbolo aikštelėje Birutės g., Trakuose.

3.5.21 pav. Laikinoji futbolo aikštelė Birutės gatvėje, Trakuose

Trakų rajone taip pat įrengti tokie objektai kaip “Miško slėnio” keturračių trasa, “Aerocentro” aerodromas, žirgynai bei Lentvario stadionas.

3.5.4 lentelė. Privačioms įstaigoms priklausanti sporto infrastruktūra

Sporto šaka	Pavadinimas	Adresas	Esama infrastruktūra	Būklės vertinimas
Keturračiai	„Miško slėnis“ safaris keturračiais	Dailyduko I k., Aukštadvario sen.	3 km mokomoji trasa, 16 km ir 40 km trasos miško keliukais	Neatitinka Aukštadvario RP reglamentų
Aviacija	UAB „Aerocentras“ (Rūdiškių aerodromas)	Antakalnio k., Grendavė sen.	Šalia yra viešbutis, pakilimo-leidimosi takas, angaras, vyksta tarptautiniai renginiai, sąskrydžiai, vykdomi pramoginiai apžvalginiai skrydžiai, yra tinklinio, krepšinio, futbolo aikštelės	Sportui nenaudojamas, sporto aikštelių būklė gera
Futbolas	Lentvario miesto stadionas	Stadiono g., Lentvaris	Buvęs miesto stadionas (naujas miesto stadionas numatytas kitoje vietoje, šalia Klevų al.)	Žaidžia vietos futbolo klubai, apleistos betoninės tribūnos, nusidėvėjęs bėgimo takas
Jodinėjimo sportas	„Laimingas žirgas“	Ostruvkos k., Senųjų Trakų sen.	Organizuojamos stovyklos, žygiai, treniruojasi vaikai pagrinde iš Vilniaus, Lentvario ir Trakų	Gera
	Žirginio sporto klubas „Naujadvario žirgai“	Jovariškių k., Trakų sen.	Ištvermės jojimo varžybinės trasos	Gera
	„Perkūno žirgai“	Būdos k., Trakų sen.	Turizmas jojimo pamokos	Treniruotės nevyksta
Irklavimas	„Academia Remigum“	Karaimų g. 93A, Trakai	Vyksta treniruotės vaikams ir suaugusiems, sporto salėje yra	Gera

Sporto šaka	Pavadinimas	Adresas	Esama infrastruktūra	Būklės vertinimas
			universalūs treniruokliai, skirti irkluotojams, turi savo inventorių, prieplauką	
	„Žalgirio“ irklavimo bazė	Žemaitės g., Trakai	Pastatas	Apleista
Kaimo turizmo sodybos, viešbučiai ir kita	„Papartis“	Jankovicų k.	Tinklinio ir krepšinio aikštelė	Gera
	„Dalgedų sodyba“	Žuklijų k.	Futbolo, krepšinio, tinklinio, stalo teniso aikštelės	Gera
	Sodyba „Skaistis“	Dvaro g., Rykantai	Krepšinio ir tinklinio aikštelės	Gera
	„Trasalis-Trakai Resort & SPA”	Gedimino g. 26, Trakai	Vandens pramogų parkas, sporto klubas, paplūdimio tinklinis, laipiojimo medžiais trasa	Gera
	TonyResort pramogų parkas	Anupriškės	Slidinėjimo trasa, 2 teniso aikštelės	Gera
	Antanaitytės sodyba	Penkininkų k., Trakų sen.	Teniso ir krepšinio aikštelės	Gera
	IDW Esperanza Resort	Kozelkiškių k., Trakų sen.	Žirgynas, dviračiai, futbolo, krepšinio ir tinklinio aikštelės, sporto klubas, 2 teniso aikštelės	Gera
	„Riterio krantas“	Gratiškių k., Trakų sen.	Teniso ir krepšinio aikštelės, žirgynas	Gera
	Kempingas „Slėnis“	Slėnio g. 1, Trakai	Krepšinio, tinklinio ir futbolo aikštelė	Patenkinama
	„Margis“	Penkininkų k., Trakų sen.	Tinklinio, krepšinio, badmintono ir kriketo aikštelės. Bagių trasa. Stalo tenisas, smiginis	Gera
	„Bražuolėje pas Juozą“	Draugystės g. 3, Bražuolė	Tinklinis, krepšinis, šaudymas	Patenkinama
	„Sodyba Jums“	Bijūnų k., Aukštadvario sen.	Tinklinio, krepšinio ir futbolo aikštelės	Gera
	Zubrickių sodyba	Draugystės g. 22, Aukštadvaris	Tinklinio ir krepšinio aikštelės	Gera
	Matiškės sodyba	Matiškės k., Lentvario sen.	Tinklinio ir futbolo aikštelės	Gera
	Bajambalės sodyba	Bajambalės k., Rūdiškių sen.	Krepšinio ir tinklinio aikštelė	Gera

Rajone yra Trakų neįgaliųjų užimtumo centras, kuriame pagal įvairias užimtumo programas lankosi 135 asmenys. Neįgaliųjų užimtumo centre pagal lankytojų poreikį organizuojamas laisvalaikis, tame tarpe ir sportinės varžybos, tačiau sporto infrastruktūra yra labai minimali.

Trakų rajono savivaldybės administracija siekia prisidėti prie Neįgaliųjų socialinės integracijos sistemos sukūrimo bei užtikrinti lygias galimybes dalyvauti kultūros, sporto ir kitose gyvenimo srityse, todėl planuoja įgyvendinti projektą „Neįgaliųjų sporto centro įkūrimas Trakų mieste“. Projekto tikslas – didinti asmenų su negalia socialinės integracijos galimybes, mažinti neįgaliųjų socialinę atskirtį.

Trakų rajono savivaldybės administracija, projekto įgyvendinimui planuoja panaudoti nuosavybės teise priklausantį pastatą, esantį Birutės g. 42A, Trakuose, yra tinkamas minėto projekto įgyvendinimui.

3.5.22 pav. Nenaudojamas pastatas Birutės gatvėje, Trakuose

Trakų rajono jaunimo turizmo ir laisvalaikio centras (toliau – Centras) yra Trakų rajono savivaldybės biudžetinė įstaiga, teikianti neformalaus švietimo, laisvalaikio organizavimo paslaugas, sudaranti sąlygas vaikų ir jaunimo lavinimo ir saviraiškos poreikių tenkinimui bei socializacijai. Pagrindinė centro veiklos rūšis – papildomas ugdymas. Viena iš pagrindinių centro veiklų – kaimo vietovių vaikų ir jaunimo užimtumo problemų sprendimas, užimtumo organizavimas.

Jaunimo turizmo ir laisvalaikio centre veikia papildomo ugdymo mokomosios grupės: turizmo (Trakuose, Senuosiuose Trakuose, Lentvaryje, Onuškyje, Rūdiškėse, Paluknyje, Aukštadvaryje); orientavimosi sporto (Aukštadvaryje, Lentvaryje); žirginio sporto (Trakuose). Centro teikiamos paslaugos:

- sportiniai, turistiniai renginiai,
- žygiai pėsčiomis, dviračiais, slidėmis, valtimis, baidarėmis, žirgais,
- aktyvus poilsis gamtoje,
- savaitgalio išvykos,
- sudaro individualius žygių maršrutus po Trakų istorinį nacionalinį parką, Aukštadvario regioninį parką, Trakų rajoną.

Trakų rajono jaunimo turizmo ir laisvalaikio centras neturi orientavimosi sportui reikalingos įrangos ir infrastruktūros.

3.6. PLANAVIMO DOKUMENTŲ ANALIZĖ

Trakų rajono savivaldybės teritorijos bendrajame plane numatyti socialinės infrastruktūros plėtros sprendiniai.

3.6.1 lentelė. Švietimo infrastruktūros plėtra

Švietimo įstaigos	Sprendiniai
Ikimokyklinio ugdymo tinklas	Senųjų Trakų lopšelyje-darželyje įrengti sporto salę.
	Trakų lopšelyje-darželyje „Ežerėlis“ pastatyti priestatą sporto salei įrengti.
	Atnaujinti bei naujai įrengti sporto ir žaidimo aikšteles Rūdiškių lopšelyje-darželyje „Pasaka“, Senųjų Trakų lopšelyje-darželyje, Trakų lopšelyje-darželyje „Obelėlė“, Bražuolės lopšelyje-darželyje ir Aukštadvario mokykloje-darželyje „Gandriukas“.
Bendrojo lavinimo tinklas	Lentvario pradinėje mokykloje įrengti sporto salę.
	Lentvario Motiejaus Šimelionio vidurinėje mokykloje įrengti baseiną.

Švietimo įstaigos	Sprendiniai
	Atnaujinti bei naujai įrengti sporto ir žaidimo aikšteles Senųjų Trakų, Senųjų Trakų Kęstučio pagrindinėse mokyklose, Lentvario, Lentvario Henriko Senkevičiaus, Lentvario Motiejaus Šimelionio, Rūdiškių, Paluknio „Medeinos“ vidurinėse mokyklose.
Profesinio mokymo tinklas	Aukštadvario žemės ūkio mokykloje atnaujinti sporto aikštyną.

Vienas iš nestacionarias paslaugas teikiančių įstaigų tinklo plėtros sprendinių – automobilių stovėjimo aikštelės bei sporto aikštelės šalia Trakų neįgaliųjų užimtumo centro įrengimas.

Bendrajame plane akcentuojama, kad Trakų rajono savivaldybėje esantys Paluknio ir Rūdiškių aerodromai sudaro palankias sąlygas sportinei, turizmo bei susisiekimo aviacijai vystyti. Rūdiškių aerodrome numatoma atlikti kilimo-tūpimo tako rekonstrukciją, pastatyti papildomus angarus lėktuvų laikymui bei įrengti ir pritaikyti infrastruktūrą aviacijos turizmo aptarnavimui. Paluknio aerodromo infrastruktūros modernizavimui reikalingas kilimo ir tūpimo takų remontas, reikia įrengti riedėjimo takus ir orlaivių stovėjimo aikšteles, pastatyti angarą, rekonstruoti ir pritaikyti aviaciniam turizmui administracinį pastatą, gerinti privažiavimų prie aerodromo būklę.

Lentvario miesto bendrajame plane numatyti sprendiniai sutvarkyti Bevardžio ežero krantines ir įrengti naują miesto stadioną.

Trakų rajono savivaldybės 2008–2015 metų strateginiame plane iki 2015-ųjų suplanuota įgyvendinti 27 priemones, susijusias su sporto ir aktyvaus poilsio plėtra:

- Sutvarkyti Lentvario mieste Klevų alėjos parką ir įrengti poilsiui, sportui ir laisvalaikiui skirtus įrenginius;
- Inicijuoti sporto klubų steigimąsi;
- Parengti detalųjį planą žemės sklypui prie „Žalgirio“ centrinio sporto klubo;
- Perstatyti Trakų rajono centrinį sporto klubą LSD „Žalgiris“;
- Seniūnijų stadionų ir sporto aikštynų rekonstravimas, renovavimas ir statyba;
- Kūno kultūros ir sporto centro administracijos patalpų renovavimas;
- Aukštadvario šaudyklos rekonstravimas ir inventoriaus įsigijimas;
- Aprūpinti sporto inventoriumi Kūno kultūros ir sporto centrą, bendrojo lavinimo mokyklas, iki mokyklinio ugdymo įstaigas ir seniūnijų sporto klubus;
- Kūno kultūros ir sporto centrui 18–24 vietų autobuso įsigijimas;
- Parengti priemonių planą ir numatyti lėšas steigimui bendrojo lavinimo mokyklose, gimnazijose sporto klasių, kuriose būtų ugdomi sportui gabūs vaikai;
- Mobilios sportininkų testavimo ir tyrimų įrangos, aparatūros ir transporto priemonės įsigijimas;
- Skatinti įvairaus amžiaus žmonių sporto klubų steigimą ir jų veiklą;
- Organizuoti šeimų, moksleivių, vaikų, suaugusiųjų sporto šventes ir varžybas miestuose ir seniūnijose;
- Organizuoti vasaros sporto stovyklas moksleiviams;
- Organizuoti tarptautines varžybas;
- Prioritetinės sporto šakos (irklavimo) vystymas: užtikrintas aukšto meistriškumo sportininkų rengimas bei kasmetinis dalyvavimas Europos ir Pasaulio čempionatuose, tarptautinėse varžybose, mokomosiose treniruočių sporto stovyklose užsienyje (žiemos metu); sportinio inventoriaus atnaujinimas;

- Prioritetinės sporto šakos (šaudymas) vystymas: užtikrintas aukšto meistriškumo sportininkų rengimas bei kasmetinis dalyvavimas Europos čempionatuose ir tarptautinėse varžybose; sportinio inventoriaus atnaujinimas;
- Rūdiškių miesto parko pritaikymas sporto ir kultūros renginiams, sveikatingumo trasų bei poilsio aikštelių įrengimas;
- Sporto ir poilsio aikštelės statyba Grendavės seniūnijoje;
- Kasmet rengti sveikatinimo projektus, centro lankytojams aktualiais sveikatos klausimais ir teikti juos savivaldybės sveikatos rėmimo fondui;
- Organizuoti sporto varžybas Trakų rajono vaikams ir jaunimui;
- Organizuoti sveikatingumo žygius Trakų rajono bendruomenei;
- Įrengti slidinėjimo trasą Varnikų miške;
- Kūno kultūros ir sporto centrui kompiuterinės technikos įsigijimas;
- Remti žmonių su negalia sporto programas, dalyvavimą sporto renginiuose (vietos, visos Lietuvos, tarptautiniuose);
- Specialaus plano žirgų sporto centro „Baltijos žirgų lenktynių centras“ ir mokomojo žirgyno Paluknio seniūnijoje įkūrimui parengimas;
- Žirgų sporto centro „Baltijos žirgų lenktynių centras“ ir mokomojo žirgyno Paluknio seniūnijoje įkūrimas.

Iš strateginiame plane numatytų 27 priemonių, šiuo metu įgyvendinta 14 priemonių, t.y. 52%.

Trakų rajono savivaldybės rekreacijos, turizmo ir poilsio kompleksų išdėstymo specialiajame plane nurodoma su sporto infrastruktūros vystymu susijusi priemonė: Paluknio seniūnijos aktyvaus-sporto (aviacijos) objektų būklės gerinimas, jų pritaikymas turistų poreikiams. Plane teigiama, kad siekiant mažinti turizmo sezoniškumo ir lankytojų skaičiaus skirtumus atitinkamų sezonų metu, būtinas turizmo paslaugų vystymas ypač aktyvaus sporto žiemos turizmui, kurį galėtų sudaryti slidžių nusileidimo ar slidinėjimo trasos, slidininkų pakėlimo įrenginiai bei kita slidžių sportui reikalinga infrastruktūra bei paslaugos. Prie viešosios turizmo infrastruktūros plėtros prioritetų išskiriama, tai, kad Aukštadvario regioniniame parke turi būti vystomas sportinis turizmas (orientacinio sporto trasų įrengimas) bei slidžių nusileidimo trasų įrengimas.

Trakų istorinio nacionalinio parko tvarkymo plane nustatyta, kad rekreacinės paskirties teritorijose tvarkymą lemia numatytų rekreacinių funkcijų poreikiai, darbai vykdomi pagal specialiuosius, detaliuosius planus, techninius projektus. Turi būti užtikrinamas šių teritorijų prieinamumas, poilsiautojų saugumas, reikiamos poilsiavimo sąlygos. Naujų statinių statyba ir esamų individualių gyvenamųjų namų bei sodybų rekonstrukcija ir jų pritaikymas rekreacijai vykdomas pagal teisės aktų nustatytąja tvarka parengtus ir patvirtintus projektus. Privalu laikytis rekreacinių teritorijų normatyvų bei kraštovaizdžio architektūros reikalavimų. Šioje grupėje pagal tvarkymo pobūdį išskiriamos subnatūralios (neurbanizuojamos) ir rekreacinės aplinkos (urbanizuotos) rekreacinės aplinkos kraštovaizdžio tvarkymo zonos. Subnatūralios rekreacinės aplinkos kraštovaizdžio tvarkymo zonoje įrengiamos poilsiavietės, apžvalgos aikštelės (regyklos), automobilių sustojimo aikštelės, maudymosi vietos, pliažai, sporto ir žaidimų aikštelės. Rekreacinės infrastruktūros plėtros priemonėse siekiant vystyti pažintinį turizmą bei bendrąjį poilsiavimą. Viena iš priemonių – sudaryti sąlygas Akmenos ežere povandeniniam sportui, nardymui ar nardymo mokymui.

Aukštadvario regioninio parko tvarkymo plane nurodoma, kad viena iš rekreacijos plėtros krypčių yra vystyti sportinį turizmą. Aukštadvario regioninis parkas ypač tinkamas orientacinio sporto trasoms įrengti ir joms įrengti galima naudoti teritorijas, kuriose yra mažiau kultūros bei gamtos paveldo vertybių, taip pat rečiau apgyvendintas miškingas teritorijas.

3.7. SPORTO INFRASTRUKTŪROS RENOVACIJA

Trakų rajono sporto infrastruktūra atnaujinama Trakų krašto vietos veiklos grupės įgyvendinamais projektais.

3.7.1 lentelė. Trakų vietos veiklos grupės įgyvendinti projektai

Seniūnija	Mokymo įstaigos pavadinimas	Projektas
Lentvario	Rykantų pradinė mokykla	Sporto aikštyno įrengimas ir pritaikymas bendruomenės poreikiams
Onuškio	Onuškio Donato Malinausko vidurinė mokykla	Sporto salės remontas ir pritaikymas jaunimo poreikiams
Paluknio	Paluknio „Medeinos“ vidurinė mokykla	Sporto aikštelės bei stadiono atnaujinimas ir sukūrimas
Rūdiškių	Rūdiškių gimnazija	Krepšinio aikštelės įrengimas ir pritaikymas bendruomenės poreikiams
Senųjų Trakų	Senųjų Trakų Kęstučio pagrindinė mokykla	Vaikų judriųjų žaidimų aikštelės įrengimas
	Senųjų Trakų Andžejaus Stelmachovskio pagrindinė mokykla	Sporto aikštyno įrengimas ir pritaikymas bendruomenės poreikiams
	Senųjų Trakų Andžejaus Stelmachovskio pagrindinė mokykla	Sporto salės grindų ir stogo remontas

Duomenų apie atnaujintą sporto infrastruktūrą iš kitų finansavimo šaltinių (ES struktūrinių fondų ar VIP lėšomis) nėra.

3.8. VIEŠOJO SEKTORIAUS, BENDRUOMENINIŲ ORGANIZACIJŲ IR VERSLO POREIKIAI

Atlikus Trakų rajono savivaldybės sporto infrastruktūros inventorizaciją, kuri buvo vykdoma pasitelkiant sporto ugdymo įstaigų ir organizacijų, seniūnijų darbuotojų ir mokyklų atstovų apklausą (Priedas Nr. 2 ir Priedas Nr. 3), nustatytas sporto infrastruktūros poreikis (žr. 3.8.1 ir 3.8.2 lenteles).

3.8.1 lentelė. Viešojo sektoriaus investicijų poreikis sporto infrastruktūros plėtrai

Seniūnija	Pavadinimas	Infrastruktūros poreikis
Aukštadvario	Aukštadvario žemės ūkio mokykla ir Aukštadvario vidurinė mokykla	• Sporto salės renovacija • Sporto aikštyno rekonstrukcija • Šaudyklos rekonstrukcija (Lietuvos šaudymo sporto sąjunga vystė projekto idėją atnaujinti šaudyklą ir įkurti atviro lauko ir skrendančių taikinių šaudymo bazę)
	Aukštadvario žemės ūkio mokyklos kartodromas	• Kartodromo rekonstrukcija (tvora, tribūnos) • Įrengti aikštelę, skirtą technikai ir dalyviams, reikalingą organizuoti tarptautinius renginius
	Buvusi Aukštadvario vidurinė mokykla (priklauso bendruomenei)	• Sutvarkyti stadioną ir bėgimo takus • Įrengti krepšinio ir tinklinio aikšteles
	Bijūnų pagrindinė mokykla	• Atnaujinti krepšinio aikštelę
	Aukštadvario seniūnija	• Sporto – vaikų žaidimų aikštelių įrengimas
Lentvario	Lentvario M. Šimelionio gimnazija	• Stadiono infrastruktūros gerinimas (rudenį ir pavasarį vanduo kaupiasi) • Krepšinio aikštelės atnaujinimas • Sporto salės rekonstrukcija
	Lentvario „Versmės“ gimnazija	• Sporto salės rekonstrukcija
	Lentvario H.Senkevičiaus vidurinė mokykla	• Stadiono rekonstrukcija
	Lentvario seniūnija	• Stadiono Lentvaryje prie Bevardžio ežero įrengimas
		• Futbolo aikštelės ir sporto aikštyno įrengimas Kariotiškių kaime • Sporto aikštyno Valų kaime įrengimas

Seniūnija	Pavadinimas	Infrastruktūros poreikis
Onuškio	Onuškio D. Malinausko vidurinė mokykla	• Multifunkcinės krepšinio, futbolo, tinklinio, lauko teniso sporto aikštelės gumine danga įrengimas • Teritorijos aptvėrimas ir suolelių žiūrovams pastatymas
Paluknio	Paluknio aerodromas	• Statinių renovacija • Įrangos modernizavimas • Reljefo lyginimo darbai (nes nemaža dalis aerodromo lauko netinkama orlaivių judėjimui)
	Paluknio „Medeinos“ vidurinė mokykla	• Sutvarkyti stadioną ir bėgimo takus • Įrengti lauko gimnastikos įrangą
Rūdiškių	Rūdiškių stadionas	• Stadiono renovacija
	Rūdiškių gimnazija	• Rekonstruoti stadioną ir bėgimo takus, įrengti daugiafunkcinę aikštelę • Sporto salės remontas • Tolimesnėje perspektyvoje įrengti baseiną
	Asociacija „Trakų rajono Tiltų kaimo bendruomenė“	• Lauko tinklinio ir krepšinio aikštelių įrengimas
Senųjų Trakų	Senųjų Trakų Kęstučio pagrindinė mokykla	• Stadiono įrengimas • Mini futbolo aikštelės įrengimas
	Senųjų Trakų A.Stelmachovskio pagrindinė mokykla	• Sporto salės stogo rekonstrukcija • Stadiono bėgimo takų ir šuoliaduobės įrengimas, stadiono aptvėrimas • Rankinio aikštelės įrengimas
Trakų	Lietuvos olimpinio sporto centro Trakų irklavimo sporto bazė	• Pastatų rekonstrukcija • Įrengti uždarų patalpų 12 m irklavimo baseiną • Daugiafunkcinių sporto aikštelių įrengimas • Gilinti trasą ir įrengti papildomą taką
	Trakų stadionas	• 3 tūkst. tribūnų įrengimas • Stadiono rekonstrukcija • Daugiafunkcinio centro su krepšinio, futbolo, tinklinio ir kt. aikštelėmis įrengimas (netoli Senųjų Trakų)
	Trakų Vytauto Didžiojo gimnazija	• Stadiono renovacija • Tinklinio aikštelė su smėlio danga
	Trakų vidurinė mokykla	• Sporto salės rekonstrukcija pritaikant salę įvairioms sporto šakoms ir įrengiant tūkstantį vietų žiūrovams • Stadiono ir bėgimo takų renovacija • Tolimesnėje perspektyvoje įrengti baseiną
	Trakų pradinė mokykla	• Mini futbolo aikštelės rekonstrukcija
	Trakų rajono jaunimo turizmo ir laisvalaikio centras	• Sportinio inventoriaus įsigijimas
	Trakų seniūnija	• Sporto žaidimų aikštelės įrengimas Žaizdrių kaime
	Trakų neįgaliųjų užimtumo centras	• Pastate įrengti baseiną, šaudyklą ir treniruočių bei reabilitacijos sales
	Trakų rajono savivaldybės administracija	• Pastato Birutės g. 42A renovacija pritaikant neįgaliųjų sporto centrui

Atlikus privataus sektoriaus apklausą, nustatytos Trako rajono sporto infrastruktūros plėtros kryptys.

3.8.2 lentelė. Privačių investicijų poreikis sporto infrastruktūros plėtrai

Seniūnija	Pavadinimas	Infrastruktūros poreikis
Grendavės	UAB „Aerocentras“ (Rūdiškių aerodromas)	• Teritorijos sutvarkymas • Paslaugų vystymas (poilsiavietės, nuorodos)
Senųjų Trakų	Jodinėjimas „Laimingas žirgas“, Ostruvkos k.	• Jodinėjimo maniežo statyba
Trakų	Žirginio sporto klubas „Naujadvario žirgai“, Jovariškių k.	• Lauko jojimo aikštės įrengimas • Uždaro jojimo maniežo statyba • Turistinio ar sveikatinimo jodinėjimo trasų ženklinimas
	„Perkūno žirgai“, Būdos k.	• Jodinėjimo maniežo statyba • Aikštelės įrengimas • Jodinėjimo takų įrengimas

Seniūnija	Pavadinimas	Infrastruktūros poreikis
	Krepšinio klubas „Trakai“	• Modernios krepšinio salės įrengimas
	Futbolo klubas „Trakai“	• Esamo stadiono su šalia esančiu sintetinės dangos aikštynu įrengimas • Trakų pradinės mokyklos mini futbolo aikštelės renovacija • Trakų Vytautao Didžiojo gimnazijos futbolo aikštės renovacija • Pastato Birutės g. 42A pritaikymas reabilitacijai ir sporto turizmui bei apgyvendinimui • Trakų LSD Žalgirio irklavimo bazės renovacija ir šildomo baseino su baru po atviru dangumi įkūrimas • Trakų vidurinės mokyklos rekonstrukcija, multikomplekso įrengimas • Bernardinų vienuolyno atkūrimas įrengiant viešbutį • Lentvario Versmės gimnazijos mini futbolo aikštelės renovacija, stadiono renovacija įrengiant sintetinę dangą ir sporto salės renovacija

Atlikus žiniasklaidos priemonių monitoringą nustatytos šios su sporto infrastruktūros plėtra susijusios privačios investicijos – Trakų krepšinio klubas ir moderni arena[3].

3.9. SSGG ANALIZĖ

STIPRYBĖS	SILPNYBĖS
• Trakų rajono planavimo dokumentuose akcentuojama sporto vystymo svarba. • Trakai pasižymi giliomis irklavimo sporto tradicijomis ir aukštais čia išugdytų irkluotojų pasiekimais. • Vykstantys tarptautiniai irklavimo čempionatai pritraukia didelį dalyvių ir žiūrovų skaičių. • Futbolo klubo „Trakai“ dalyvavimas aukščiausioje Lietuvos futbolo lygoje ir privataus verslo investicijos į šios sporto šakos plėtrą. • Krepšinio klubo „Trakai“ aukšti pasiekimai antroje pagal lygį Lietuvos krepšinio lygoje ir privataus verslo investicijos į šios sporto šakos plėtrą. • Didžioji dalis Trakų rajono ugdymo įstaigų turi įrengtus ir veikiančius sporto aikštynus. • Trakuose įsikūręs Trakų kūno kultūros ir sporto centras atsakingas už kūno kultūros ir sporto plėtrą. • Trakų mieste ir rajone veikia daug sporto organizacijų. • Aukštos kvalifikacijos sporto treneriai ir ilgamečiai kūno kultūros ir sporto srities darbuotojai, puoselėja sporto tradicijas rajone ir rengia aukšto lygio sportininkus. • Kūno kultūros ir sporto bazių infrastruktūra atnaujinama bei modernizuojama ES struktūrinių fondų paramos lėšomis. • Prie sporto infrastruktūros plėtros aktyviai prisideda vietos bendruomenės. • Rajonas išsiskiria rekreacinėmis zonomis, naudojamomis gyventojų fizinio aktyvumo skatinimui. • Didelė vykstančių kasmetinių sporto renginių įvairovė.	• Planavimo dokumentuose sporto infrastruktūros plėtra nėra prioritetizuojama. • Vandens sporto ir stadiono infrastruktūros plėtrą riboja TINP reglamentavimas. • Trakuose nėra aukščiausius reikalavimus atitinkančio futbolo stadiono ir krepšinio arenos. • Dėl griežtų saugomų teritorijų apsaugos reglamentų į sporto infrastruktūros plėtrą sudėtinga pritraukti privačias investicijas. • Nepakankamas viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimas kūno kultūros ir sporto infrastruktūros plėtros projektuose. • Trakų mieste ir rajone didžioji dalis sporto aikštynų yra nusidėvėję. • Didesnėse ir sparčiai augančiose gyvenvietėse nėra sporto infrastruktūros, skirtos gyventojų fiziniam aktyvumui skatinti. • Didžioji dalis ugdymo įstaigų uždarų patalpų sporto objektų nėra prieinama vietos bendruomenėms, jaunimui. • Mažas Trakų kūno kultūros ir sporto centro finansavimas. • Rajone nepakanka sporto renginių, sporto švenčių skirtų neįgaliesiems ir pagyvenusiems žmonėms. • Mažas sporto varžybose dalyvaujančių moterų ir merginų skaičius. • Mažas surengtų sporto stovyklų ir dalyvių skaičius.
GALIMYBĖS	**GRĖSMĖS**
• Irklavimo, aviacijos, kartingų ir šaudymo sporto infrastruktūros plėtra sudarytų galimybes organizuoti aukščiausio lygio tarptautinius renginius. • Futbolo ir krepšinio komandų pasiekimai garsina Trakų miesto vardą ir pritraukia tarptautines varžybas.	• Neatnaujinama profesionalaus sporto infrastruktūra skatina sportininkus vykti treniruotis į kitų miestų sporto bazes ar užsienį. • Mažas gyventojų fizinis aktyvumas, lemia blogėjančius visuomenės sveikatos rodiklius.

[3] *www.delfi.lt/sportas/krepsinis/a-guogos-planuose-traku-klubas-su-modernia-arena-zais-lkl.d?id=63942342*

• ES struktūrinių fondų panaudojimas sporto infrastruktūros plėtrai ir gyventojų užimtumo skatinimui. • Viešojo ir privataus verslo bendradarbiavimas ir partnerystė vystant sporto infrastruktūros projektus.	• Sporto infrastruktūros trūkumas, jos nusidėvėjimas skatina tokius neigiamus socialinius reiškinius, kaip nusikalstamumas, alkoholizmas ir t.t. • Griežtas TINP reglamentavimas gali būti trukdžiu siekiant pritraukti privačias investicijas į sporto infrastruktūrą ar grėsmė išlaikyti esamus investuotojus.

3.10. SPORTO ŠAKŲ PRIORITETIZAVIMAS IR PASIŪLYMAI

Planavimo dokumentų, esamos sporto infrastruktūros ir demografinės būklės analizė parodė, kad Trakų rajono sporto infrastruktūra turi būti vystoma 2 prioritetinėmis kryptimis.

3.10 pav. Trakų rajono sporto infrastruktūros plėtros kryptys

Savivaldybė ir sporto organizacijos turėtų bendradarbiauti **plėtojant Trakų rajono gyventojų pamėgtas sporto šakas ir gausinti sportuojančiųjų skaičių**. Kompleksišku požiūriu į infrastruktūros vystymą Trakų rajone būtų stiprinamas sporto vaidmuo: bendruomenės ugdymas, nauda sveikatai ir Trakų, kaip sportui ir sveikatingumui patrauklios vietovės, žinomumo didinimas.

3.10.1. PROFESIONALAUS SPORTO INFRASTRUKTŪROS PLĖTRA

Nustatyta, kad būtent profesionalūs sportininkai investuotojams atneša investicijų grąžą, tačiau profesionalus sportas negali vystytis, jei nėra sukurtos infrastruktūros talentingiems jauniesiems sportininkams. Investicijos į profesionalų sportą tikslingos tik tuomet, jei sukurta atitinkama infrastruktūra. Pagrindiniai sporto infrastruktūros plėtojimo tikslai – sudaryti sąlygas treniruotis profesionaliems sportininkams ir organizuoti nacionalinius ar tarptautinius renginius, todėl profesionalaus sporto infrastruktūra turi atitikti tarptautinius reikalavimus.

Trakų KKSC tikslai susiję su moksleivių, jaunimo ir gyventojų laisvalaikio organizavimu ir užimtumu, talentingų sportininkų ieškojimu, sportininkų šalies rinktinėms ruošimu. Pagrindinės kultivuojamos sporto šakos, susijusios su profesionaliuoju sportu, yra irklavimas, vaikų futbolas ir krepšinis.

Esamos situacijos analizė (esama sporto infrastruktūra, sportininkų pasiekimai ir privačių investuotojų interesai) parodė, kad didžiausią profesionalaus sporto potencialą turi šios sporto šakos: irklavimas, futbolas ir krepšinis.

3.10.1.1. IRKLAVIMAS

Irklavimas – pagrindinis Trakų rajono išskirtinumas ir prioritetinė profesionalaus sporto šaka. Trakų rajono akademinių valčių ir kanojų-baidarių irkluotojai yra įvairių amžiaus grupių nacionalinių rinktinių nariai, Olimpinės rinktinės nariai / kandidatai, atstovauja Lietuvą pasaulio ir Europos čempionatuose, tarptautinėse varžybose. Sportininkai treniruojasi Lietuvos olimpinio sporto centro Trakų irklavimo sporto bazėje (toliau – LOSC Trakų irklavimo bazė). Įvertinus Trakų irklavimo infrastruktūrą, palankias gamtines sąlygas, sportininkų pasiekimus, Trakų KKSC besitreniruojančių vaikų ir suaugusiųjų skaičių, vykstančius tarptautinius renginius, irklavimas išskiriamas kaip prioritetinė Trakų rajono profesionalaus sporto šaka. Lietuvos Kūno kultūros ir sporto departamento vertinimu, jeigu Trakų irklavimo bazė turėtų aštuonis takelius, galėtų patekti į pasaulio geriausių 2 km irklavimo gėlo vandens trasų penketuką ir pretenduoti rengti suaugusiųjų pasaulio irklavimo čempionatus.

3.10.1 lentelė. Investicijų poreikis

Pagrindinės problemos	Investicijų poreikis	Priemonės	Įgyvendinimo metai	Atsakingos institucijos
Nusidėvėjusi LOSC Trakų irklavimo bazės infrastruktūra ir aštunto irklavimo tako trūkumas	Pastatų modernizavimas ir gamtos išteklių naudojimas: • LOSC Trakų irklavimo bazės rekonstrukcija (uždarų patalpų 12 m baseino, treniruoklių salės, maitinimo įstaigos ir apgyvendinimo patalpų valčių elingo modernizavimas ir įrengimas). • Irklavimo trasos Galvės ežere plėtra (papildomo tako įrengimas, trasos gilinimas, krantų sutvarkymas, tribūnų pastatymas).	• Rengti teritorijų planavimo dokumentus, atitinkančius galiojančius teisės aktus. • Įgyvendinti sporto infrastruktūros plėtros projektus.	2015–2020	Lietuvos kūno kultūros ir sporto departamentas, Trakų RS administracija, Kūno kultūros ir sporto centras

LOSC Trakų irklavimo bazė ir irklavimo trasa patenka į Trakų istorinio nacionalinio parko teritoriją, todėl plėtros projektai turi būti įgyvendinami vadovaujantis TINP planavimo schema bei kitais susijusiais reglamentais. Pagal TINP planavimo schemą LOSC Trakų irklavimo bazė ir irklavimo trasa yra konservacinio prioriteto funkcinėje zonoje (Galvės ežero hidrografinis draustinis). Pagal Trakų istorinio nacionalinio parko individualaus apsaugos reglamento nuostatus, TINP draustiniuose neleidžiama statyti naujų bei plėsti esamų rekreacinių įstaigų, rekreacinių pastatų ir kompleksų. Renginių metu gali būti naudojami antžeminiai laikini pastatai. Projektas, susijęs su irklavimo trasos plėtra, turėtų būti rengiamas ir įgyvendinamas vadovaujantis Trakų istorinio nacionalinio parko planavimo schema ir reglamentais. Planavimo schemoje nurodyta, kad pagrindinės rekreacinės sistemos kryptys yra šios: apriboti naujų poilsio bazių statybą, esamų plėtojimą, geriau panaudoti esamas poilsio įstaigas, pritaikant jas parko uždaviniams, pailginti jų veiklos sezoną; riboti vandens sportą Trakų ežeryne. Pagal Trakų istorinio nacionalinio parko individualaus apsaugos reglamento nuostatus, bet kokia veikla Trakų istoriniame nacionaliniame parke, susijusi su teritorijų tvarkymu (grunto kasimas, tvenkinių įrengimas, įvairios statybos, tvorų tvėrimas ir pan.), gamtos išteklių naudojimu ar kita (tarp jų ir rekreacinė) veikla, turi būti derinama su Trakų istorinio nacionalinio parko direkcija. Atkreiptinas dėmesys, kad remiantis Saugomų teritorijų valstybės kadastro detalia informacija, Galvės ežero hidrografiniame draustinyje draudžiama naikinti ar žaloti reljefo formas bei saugomus objektus, atlikti kitą veiklą, kuri gali pakenkti saugomiems kompleksams bei objektams (vertybėms).

3.10.1.2. FUTBOLAS

Trakų regiono futbolo mokykla ir Trakų KKSC ugdo jaunuosius futbolininkus. Vaikų treniruotės vyksta mokyklų stadionuose ir laikinojoje Trakų futbolo aikštelėje (stadione). Trakų miesto vardą garsina ir futbolo klubas „Trakai“, tačiau futbolo klubas namų rungtynes žaidžia Vilniuje, nes esamas stadionas neatitinka reikalavimų.

3.10.2 lentelė. Investicijų poreikis

Pagrindinės problemos	Investicijų poreikis	Priemonės	Įgyvendinimo metai	Atsakingos institucijos
Trakų stadione yra 300 vietų žiūrovams, tačiau reikalingas stadionas, kuris talpintų ne mažiau kaip 3000 žiūrovų	Alternatyvos: • Esamos laikinos futbolo aikštės rekonstrukcija (dengtos sintetinės dangos futbolo aikštės įrengimas ir jų integravimas į bendrą futbolo kompleksą). • Futbolo stadiono iškėlimas ir naujo stadiono su 3000–5000 vietų žiūrovams statyba.	• Tinkamo sklypo paieška (alternatyva Gedimino g.). • Teritorijų planavimo dokumentų rengimas. • PPP projektų įgyvendinimas.	2015–2020	Trakų RS administracija, Kūno kultūros ir sporto centras, privatūs investuotojai

Trakų futbolo stadionas yra Trakų istorinio nacionalinio parko teritorijoje, todėl su stadiono aplinkos tvarkymu susiję projektai turi būti įgyvendinami vadovaujantis TINP planavimo schema bei kitais susijusiais reglamentais. Pagal TINP planavimo schemą stadionas yra konservacinio prioriteto funkcinėje zonoje (Galvės Trakų senamiesčio urbanistinis draustinis). Pagal Trakų istorinio nacionalinio parko individualaus apsaugos reglamento nuostatus, TINP draustiniuose neleidžiama statyti naujų bei plėsti esamų rekreacinių įstaigų, rekreacinių pastatų ir kompleksų. Renginių metu gali būti naudojami antžeminiai laikini pastatai.

3.10.1.3. KREPŠINIS

Krepšinis – prioritetinė Trakų rajono sporto šaka dėl krepšinio komandos „Trakai“ pasiekimų ir Trakų KKSC ugdomų jaunųjų krepšininkų. Moderni krepšinio ar daugiafunkcinė salė galėtų pritraukti nacionalines ar tarptautines krepšinio varžybas, būtų galimybė organizuoti krepšinio komandų stovyklas. Privatus verslas taipogi yra suinteresuotas naujos ir modernios krepšinio salės statyba.

3.10.3 lentelė. Investicijų poreikis

Pagrindinės problemos	Investicijų poreikis	Priemonės	Įgyvendinimo metai	Atsakingos institucijos
Rungtynės organizuojamos 300 vietų turinčioje LOSC Trakų irklavimo sporto bazės salėje	• Trakų vidurinės mokyklos sporto salės modernizavimas ir išplėtimas (daugiafunkcinės salės dydis apie 13 tūkst. m^2), pritaikant krepšiniui, futbolui, tenisui ir kitoms sporto šakoms. • Privačių investicijų pritraukimas į naujo sporto komplekso statybą.	• Tinkamo sklypo paieška (alternatyva Gedimino g.). • Techninės dokumentacijos rengimas. • PPP projektų įgyvendinimas.	2014–2020	Trakų RS administracija, Kūno kultūros ir sporto centras, privatūs investuotojai

Pirmajai alternatyvai įgyvendinti būtina parengti teritorijų planavimo dokumentus, antrajai – tinkamo sklypo ir investuotojų paieška.

Sporto objektų ar kompleksų statybą galima vykdyti koncesijų sutarties pagrindu arba kooperuotomis Europos Sąjungos struktūrinių fondų, Vyriausybės investicinės programos ir vietos savivaldos lėšomis. Atkreiptinas dėmesys, kad PPP projektai turi neprieštarauti teisės aktams, o

sukurta sporto infrastruktūra būtų tenkinami ne tik verslo interesai, bet ir vietos bendruomenės poreikiai, t.y. sudaryta galimybė sportuoti Trakų rajono savivaldybės gyventojams.

3.10.2. GYVENTOJŲ FIZINIO AKTYVUMO SKATINIMAS IR SPORTO VISIEMS PROPAGAVIMAS

Siekiant paskatinti Trakų rajono gyventojų fizinį aktyvumą ir propaguoti sportą visiems, turi būti atliekama sporto mokymo įstaigų, bendrojo lavinimo mokyklų, sporto klubų ir kitų sporto bazių (stadionų, aikštynų, aikštelių ir t.t.) renovacija, populiarinamas sporto ir aktyvaus gyvenimo būdas.

3.10.2.1. MOKYMO ĮSTAIGŲ SPORTO INFRASTRUKTŪROS GERINIMAS

Šiai dienai didžiosios dalies Trakų rajono savivaldybės mokymo įstaigų stadionų būklė yra nepatenkinama – nusidėvėjusi stadiono veja, bėgimo takai ir lengvosios atletikos infrastruktūra. Plėtojant sporto infrastruktūrą, ypatingas dėmesys 2015–2018 metais turi būti skiriamas vietovėms, turinčioms didžiausią ir didelį plėtros potencialą bei labiausiai vietos gyventojų kultivuojamoms sporto šakoms.

3.10.2 lentelė. Investicijų poreikis

Seniūnija	Mokykla	Investicijų poreikis	Priemonės	Įgyvendinimo metai	Atsakingos institucijos
Trakų	Trakų Vytauto Didžiojo gimnazija	• Stadiono (Birutės g. 44 B) rekonstrukcija. • Tinklinio aikštelės su smėlio danga įrengimas. • Daugiafunkcinio sporto aikštyno (Birutės g. 48) įrengimas. • Atviros ledo ritulio aikštelės (Birutės g. 48) įrengimas.	• Parengti techninę dokumentaciją. • Įgyvendinti projektą ES struktūrinių fondų, Vyriausybės investicinės programos ar vietos savivaldos lėšomis.	2015–2018	Trakų RS administracija, Kūno kultūros ir sporto centras
	Trakų vidurinė mokykla	• Sporto salės (Birutės g. 44) rekonstrukcija įrengiant daugiafunkcinę salę (krepšinis, futbolas, tenisas ir kitos sporto šakos). • Stadiono ir bėgimo takų renovacija.	• Parengti techninę dokumentaciją. • Įgyvendinti projektą ES struktūrinių fondų, Vyriausybės investicinės programos ar vietos savivaldos lėšomis.	2015–2018	Trakų RS administracija, Kūno kultūros ir sporto centras
	Trakų pradinė mokykla	• Mini futbolo aikštelės rekonstrukcija.	• Parengti techninę dokumentaciją. • Įgyvendinti projektą ES struktūrinių fondų, Vyriausybės investicinės programos ar vietos savivaldos lėšomis.	2015–2018	Trakų RS administracija, Kūno kultūros ir sporto centras
Lentvario	Lentvario Henriko Senkevičiaus vidurinės mokyklos	• Stadiono ir bėgimo takelių renovacija.	• Parengti techninę dokumentaciją. • Įgyvendinti projektą ES struktūrinių fondų, Vyriausybės investicinės programos ar vietos savivaldos lėšomis.	2015–2018	Trakų RS administracija, Kūno kultūros ir sporto centras
	Lentvario Motiejaus Šimelionio gimnazija	• Sporto salės modernizavimas. • Krepšinio aikštelės atnaujinimas.	• Parengti techninę dokumentaciją. • Įgyvendinti projektą ES struktūrinių fondų, Vyriausybės investicinės	2015–2018	Trakų RS administracija, Kūno kultūros ir sporto centras

Seniūnija	Mokykla	Investicijų poreikis	Priemonės	Įgyvendinimo metai	Atsakingos institucijos
		• Stadiono rekonstrukcija arba dengto futbolo ir lengvosios atletikos maniežo statyba.	programos ar vietos savivaldos lėšomis.		
	Lentvario „Versmės“ gimnazija	• Sporto salės rekonstrukcija.	• Parengti techninę dokumentaciją. • Įgyvendinti projektą ES struktūrinių fondų, Vyriausybės investicinės programos ar vietos savivaldos lėšomis.	2015–2018	Trakų RS administracija, Kūno kultūros ir sporto centras
Rūdiškių	Rūdiškių gimnazija	• Sporto salių rekonstrukcija. • Stadiono renovacija ir bėgimo takų modernizavimas. • Daugiafunkcinės aikštelės įrengimas.	• Parengti techninę dokumentaciją. • Įgyvendinti projektą ES struktūrinių fondų, Vyriausybės investicinės programos ar vietos savivaldos lėšomis.	2015–2018	Trakų RS administracija, Kūno kultūros ir sporto centras
Aukštadvario	Aukštadvario žemės ūkio mokykla	• Stadiono modernizavimas. • Sporto salės renovacija.	• Parengti techninę dokumentaciją. • Įgyvendinti projektą ES struktūrinių fondų, Vyriausybės investicinės programos ar vietos savivaldos lėšomis.	2015–2018	Trakų RS administracija, Kūno kultūros ir sporto centras

Esant finansinėms galimybėms 2018–2020 metais galima būtų įrengti ir/ar renovuoti **Senųjų Trakų** mokyklų sporto infrastruktūrą: renovuoti Andžejaus Stelmachovskio pagrindinės salės stogą ir dangą, stadione įrengti bėgimo takus, šuoliaduobę, aptverti stadiono teritoriją; įrengti Senųjų Trakų Kęstučio pagrindinės mokyklos stadioną ir mini futbolo aikštelę. Papildomai 2016–2018 metais galima būtų renovuoti **Paluknio** „Medeinos“ vidurinės mokyklos stadioną ir įrengti lauko gimnastikai skirtą įrangą.

Tolimesnėje perspektyvoje (po 2020 metų) rekomenduojame įrengti daugiafunkcinius sporto aikštynus **Onuškio** Donato Malinausko vidurinėje mokykloje ir atnaujinti krepšinio aikštelę **Bijūnų** pagrindinėje mokykloje.

3.10.2.2. SPORTO BAZIŲ IR POILSIO KOMPLEKSŲ INFRASTRUKTŪROS PLĖTRA

Padidinti Trakų rajono gyventojų fizinį aktyvumą ir aktyvių moksleivių skaičių galima daugiau lėšų skiriant rekreaciniams įrenginiams ir kitai fizinį aktyvumą skatinančiai infrastruktūrai.

3.10.3 lentelė. Investicijų poreikis

Organizacija	Tikslas	Investicijų poreikis ir priemonės	Įgyvendinimo metai	Atsakingos institucijos
Trakų RS administracija	Sporto ir rekreacinės infrastruktūros plėtra didinant Trakų rajono gyventojų fizinį aktyvumą	• Daugiafunkcinio sporto pramogų ir poilsio komplekso statyba Trakuose, Gedimino gatvėje. • Stadiono Lentvaryje prie Bevardžio ežero įrengimas ir Klevų alėjos infrastruktūros tvarkymo darbai. • Miesto parko įrengimas Trakuose, Birutės gatvėje, sutvarkant viešąsias erdves su atkurtais tvenkiniais, futbolo, petankės aikštelėmis, stacionariais lauko treniruokliais, šunų vedžiojimo aikštele ir kt. bei sujungta su busimu turistų aptarnavimo centru.	2015–2020	Trakų RS administracija, Kūno kultūros ir sporto centras, Trakų rajono jaunimo turizmo ir laisvalaikio centras, Trakų krašto vietos veiklos grupė, seniūnijos

Organizacija	Tikslas	Investicijų poreikis ir priemonės	Įgyvendinimo metai	Atsakingos institucijos
		• Žiemos sezono metu ant užšalusio Galvės ežero kiekvienais metais įrengti ledo ritulio ir čiuožinėjimo aikšteles. • Ekstremalaus sporto mėgėjams (jaunimui) skirtos aikštelės įrengimas Trakų mieste. • Įrengti žiedines slidinėjimo trasas Varnikų miške. • Suženklinti jodinėjimu skirtas trasas aplink Akmenos ežerą ir Jovariškių kaimą.		
Trakų kūno kultūros ir sporto centras	Stiprinti Trakų kūno kultūros ir sporto centro materialinę bazę	• Transporto priemonių įsigijimas. • Inventoriaus įsigijimas.	2015–2020	Trakų RS administracija, Kūno kultūros ir sporto centras
Trakų neįgaliųjų užimtumo centras	Gerinti neįgaliųjų kūno kultūros ir sporto sąlygas	• Įrengti sporto aikštelę šalia Trakų neįgaliųjų užimtumo centro.	2015–2020	Trakų RS administracija, Trakų neįgaliųjų užimtumo centras
Trakų rajono jaunimo turizmo ir laisvalaikio centras	Gerinti neformalaus švietimo, laisvalaikio organizavimo paslaugas, sudarant sąlygas vaikų ir jaunimo pažinimui, lavinimui ir saviraiškai	• Reikalingo inventoriaus įsigijimas.	2015–2020	Trakų RS administracija, Trakų rajono jaunimo turizmo ir laisvalaikio centras

Sporto bazių (sporto mokymo įstaigų ir bendrojo lavinimo mokyklų) renovacija ir sporto aikštynų įrengimas vykdomas ES struktūrinių fondų, Vyriausybės investicinės programos ir savivaldos lėšomis.

Tolimesnėje perspektyvoje (2018–2020 metais) galima būtų modernizuoti ir išplėsti šaudyklą Aukštadvaryje. Tuo tikslu turi būti rengiami teritorijų planavimo dokumentai ir ieškoma privačių investuotojų.

3.10.2.3. SPORTO RENGINIŲ PROPAGAVIMAS

Sporto renginių, kurie skirti šalies ir Trakų rajono gyventojams tikslas – populiarinti sporto šakas tiek tarp moksleivių ir jaunimo, tiek tarp suaugusių, ypač vyresnio amžiaus:

- Mokyklų sporto infrastruktūros (sporto salių, aikštynų, stadionų) prieinamumo didinimas Trakų rajono savivaldybės gyventojams;
- Vasaros sporto stovyklų organizavimas moksleiviams ir sportininkams;
- Sporto švenčių ir varžybų miestuose ir seniūnijose organizavimas;
- Tarptautinių sporto varžybų organizavimas;
- Sveikatingumo žygių Trakų rajono bendruomenei organizavimas;
- Orientavimosi sporto propagavimas šalia kaimo turizmo sodybų;
- Žmonių su negalia sporto programų ir dalyvavimo sporto renginiuose rėmimas;
- Sporto specialistų kvalifikacijos kėlimo organizavimas;
- Sportuojančių moterų ir merginų skaičiaus didinimas.

Atsakingos institucijos – Trakų RS administracija, Kūno kultūros ir sporto centras, Trakų rajono jaunimo turizmo ir laisvalaikio centras, Trakų krašto vietos veiklos grupė, seniūnijos, sporto klubai ir organizacijos.

3.10.3. FINANSAVIMO ŠALTINIAI

Sporto objektų (stadionų, sporto salių, daugiafunkcinių sporto aikštynų ir kt.) statybos ar modernizavimo projektai įgyvendinami Europos Sąjungos struktūrinių fondų, Vyriausybės investicinės programos ir vietos savivaldos lėšomis.

1. 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos veiksmų programa

4 prioriteto "Energijos efektyvumo ir atsinaujinančių energijos išteklių gamybos ir naudojimo skatinimas" 3 investicinis prioritetas "Energijos vartojimo efektyvumo, pažangaus energijos valdymo ir atsinaujinančiosios energijos vartojimo viešosiose infrastruktūrose, įskaitant viešuosius pastatus ir gyvenamųjų namų sektorių, rėmimas". Viena iš investicinio prioriteto įgyvendinimo veiklų – viešosios paskirties pastatų renovacija ir modernizavimas. Planuojama remti valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų pastatų (valstybės ir vietos savivaldos administracinės paskirties (įskaitant socialinių grupių gyvenamosios paskirties pastatus), kultūros, mokslo, gydymo paskirties pastatų ir kitų pastatų (pavyzdžiui sporto ir specialiosios paskirties)) renovavimo priemones (išorinių atitvarų remontas ir (arba) rekonstravimas, pastatų energetikos sistemų modernizavimas ir (arba) rekonstravimas ir kitos susijusios priemonės), siekiant pagerinti pastatų energines savybes, atsižvelgiant į energinio naudingumo susitarimų principą, taip pat atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimo energijos gamybai juose skatinimui. Pagal šį investicinį prioritetą didelės apimties projektų vykdyti nenumatoma.

7 prioriteto „Kokybiško užimtumo ir dalyvavimo darbo rinkoje skatinimas" 1 investicinis prioritetas "Užimtumą skatinančio ekonomikos augimo kuriant vidinį potencialą rėmimas kaip dalis konkrečioms sritims skirtos teritorinės strategijos, įskaitant nuosmukį patiriančių pramoninių regionų pertvarkymą ir specifinių gamtos ir kultūros išteklių prieinamumo bei naudojimosi jais gerinimą". Viena iš investicinio prioriteto įgyvendinimo veiklų – viešųjų erdvių modernizavimas, kuriant papildomus ar naujus miestų traukos centrus ar stiprinant esamus, tam panaudojant vietovės identitetą formuojančius gamtinio karkaso, kultūros paveldo, urbanistinių struktūrų ir kraštovaizdžio elementus, vietos bendruomenei, miesto bei regiono gyventojams svarbius viešuosius objektus, kuriamus ar pritaikomus bendruomenių veiklai, neformaliam švietimui, sveikatinimui, kultūrai ar kitoms sritims. Siekiama kurti vietinę paklausą, skatinti papildomus lankytojų srautus, stimuliuoti vietos verslą. Kita remiama veikla – neišnaudotos, apleistos infrastruktūros ir teritorijų konversija pritaikant jas naujai komercinei veiklai, gyvenamajai statybai, socialinei infrastruktūrai, bendruomenių veiklai, netradicinių erdvių pritaikymas kultūros veikloms (įskaitant taršos likvidavimą ar aplinką žalojančių pastatų ir statinių griovimą, kur reikalinga). Bus skatinamos investicijos į apleistas teritorijas ir nenaudojamą infrastruktūrą, jos pritaikymą veikloms, kurios sudarys sąlygas naujiems socialinės ir ekonominės plėtros židiniams šiose teritorijose ir sudarys prielaidas privačioms investicijoms (sukuriant tam palankią infrastruktūrą).

9 prioriteto „Socialinės įtraukties skatinimas ir kova su skurdu bei diskriminacija" 1 investicinis prioritetas „Investicijos į sveikatos ir socialinę infrastruktūrą, kuria prisidedama prie nacionalinės, regionų ir vietos plėtros, nelygybės mažinimas sveikatos atžvilgiu ir perėjimas nuo institucinių prie bendruomenės paslaugų". Investicijos į techninės kūrybos ir meno, gamtamokslinių, muzikos, dailės, teatro, meno, sporto mokyklų ir būrelių, kitą kūrybiškumą, sveiką gyvenseną ir vaikų socializaciją skatinančią neformaliojo švietimo teikėjų infrastruktūrą (pavyzdžiui vaikų vasaros poilsio stovyklos).

2. Valstybės investicijų programa

2014 metais planuojamos Valstybės investicijų programos lėšos (iš valstybės biudžeto) savivaldybių sporto bazių plėtrai ir modernizavimui 16.728 tūkst. Lt, 2015 metais – 15.908 tūkst. Lt, 2016 metais – 23.983 tūkst. Lt.

2014 metais planuojamos Valstybės investicijų programos lėšos (iš valstybės biudžeto) švietimo įstaigų sporto aikštynų atnaujinimo programai 3.400 tūkst. Lt, 2015 metais – 4.000 tūkst. Lt, 2016 metais – 4.000 tūkst. Lt.

3. Kūno kultūros ir sporto rėmimo fondas

Projektų rėmimo sritys: sporto visiems sąjūdžio plėtotė; didelio sportinio meistriškumo plėtotė; sporto bazių priežiūros ir statybos plėtotė; sporto inventoriaus ir įrangos įsigijimas; sporto mokslo ir sporto specialistų rengimo bei tobulinimo plėtotė.

4. EEE ir Norvegijos finansiniai mechanizmai 2009–2014 m.

Šiuo metu finansinio mechanizmo gairės nėra parengtos, tačiau pagrindiniai 2004 – 2009 m. rezultatai – renovuota ar naujai įrengta 30 sporto aikštynų šalia bendrojo lavinimo mokyklų.

5. Kiti finansavimo šaltiniai

Gyventojų fizinio aktyvumo skatinimo ir sporto visiems propagavimo projektus galima įgyvendinti ne tik teikiant paraiškas Kūno kultūros ir sporto rėmimo fondui, bet ir bendradarbiaujant su užsienio partneriais Europos Komisijos finansuojamuose projektuose. Sportas programoje „Erasmus+“ (2014–2020) daugiausia dėmesio skiriama mėgėjiškam sportui. Pagal ją gali būti bendrai finansuojamos iniciatyvos, padedančios plėtoti ir įgyvendinti novatoriškas idėjas bei praktiką ir jomis dalytis ES mastu, nacionaliniu ir regioniniu bei vietos lygmenimis. Programa „Erasmus+ Sportas“ padės plėtoti sporto europinį aspektą, skatinti sporto organizacijų, valdžios institucijų ir kitų subjektų bendradarbiavimą.

4. Turizmo sektoriaus vertinimas

4. TURIZMO SEKTORIAUS VERTINIMAS

Turizmo infrastruktūros plėtra ir turizmo produktų vystymas skatina vietinio ir atvykstamojo turizmo augimą, kuris sąlygoja regionų socialinę ir ekonominę raidą. Turizmas žmonėms, bendruomenėms, regionams ir valstybėms gali daryti įvairiapusę įtaką: didėjantis turistų srautas gali daryti ne tik teigiamą, bet ir neigiamą poveikį vietos bendruomenėms, gamtai ar kraštovaizdžiui. Orientuojantis į sėkmingą turizmo plėtrą, ypatingai svarbus vaidmuo tenka planavimo procesams.

Lietuvos savivaldybių planavimo dokumentuose daugeliu atvejų numatytas rekreacinių zonų vystymas, poilsio infrastruktūros įrengimas, gamtos ir kultūros paveldo išsaugojimas. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad rekreacinės infrastruktūros plėtra dažniausiai sudaro sąlygas pritraukti didesnį skaičių vienadienių lankytojų, pagerinti vietos gyventojų gyvenamosios aplinkos kokybę (pėsčiųjų takai, viešosios erdvės, paplūdimiai, etc). Siekiant į turistinę vietovę pritraukti daugiau turistų, ypatingas dėmesys turi būti skiriamas viešosios turizmo infrastruktūros, kuri paskatintų privačių investicijų pritraukimą, plėtrai. Tai sudarytų sąlygas vystyti turizmo produktus, didinti turistinės vietovės konkurencingumą ir žinomumą.

4.1. TURISTŲ SRAUTAI IR PAGRINDINĖS TURIZMO RINKOS

Lankytojų skaičius Trakų turizmo informacijos centre (toliau – Trakų TIC). 2013 metais Trakų turizmo informacijos centre apsilankė 36.453 lankytojai, iš kurių 7.519 (21%) buvo Lietuvos gyventojai ir 28.934 **(79%) – užsieniečiai**. 2013 metais turizmo informacijos centras sulaukė 20 tūkst. daugiau svečių nei 2008 metais. Palyginus su 2012 metais, TIC lankytojų skaičius praėjusiais metais išaugo 16%.

4.1.1 pav. Lankytojų skaičius Trakų turizmo informacijos centre, 2008–2013 m.

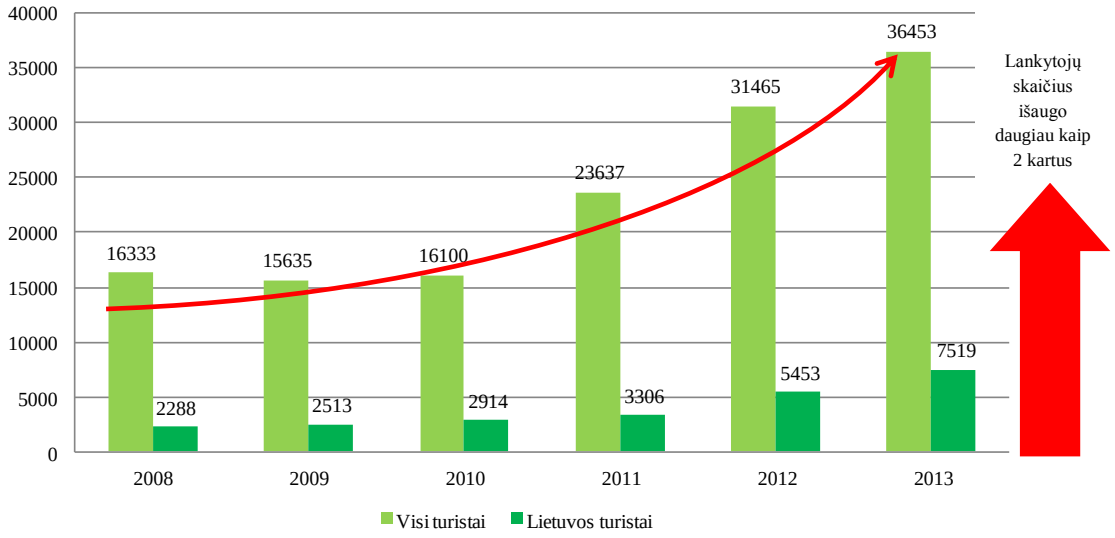

Šaltinis: Trakų turizmo informacijos centro veiklos ataskaita[4]

2013 metais turizmo informacijos centre Lietuvos gyventojų apsilankė 3 kartus daugiau nei 2008 metais, užsieniečių – 2 kartus. Trakų TIC **daugiausia turistų apsilankė iš Rusijos, Vokietijos, Ispanijos, Lenkijos ir Didžiosios Britanijos**. Bendri Trakų TIC lankytojų statistiniai rodikliai rodo augančius turistų srautus bei didėjantį Trakų turizmo informacijos centro žinomumą.

[4] *www.trakai-visit.lt/lt/turizmo-informacijos-centras*

4.1.2 pav. Užsienio turistų skaičiaus turizmo informacijos centre pokyčiai, 2012–2013 m.

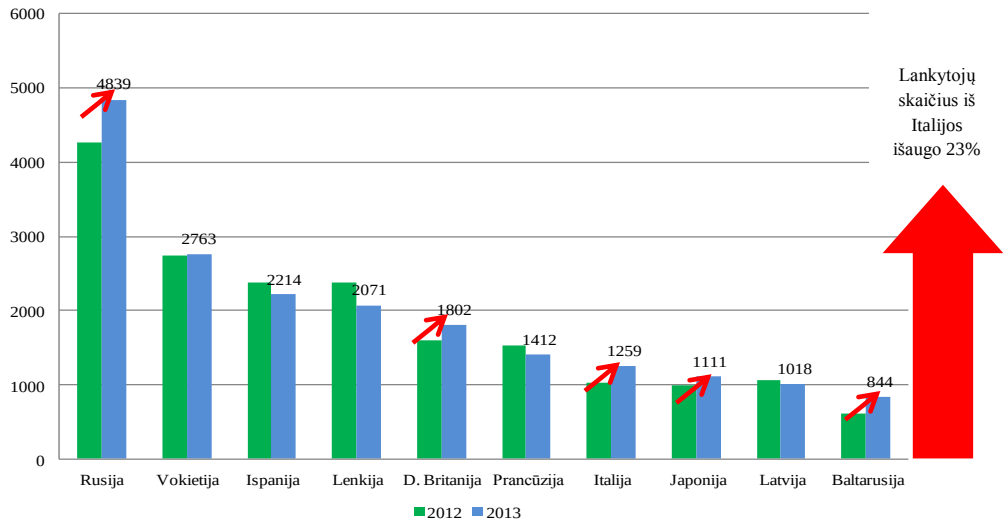

Šaltinis: Trakų turizmo informacijos centro veiklos ataskaita

Praėjusiais metais lankytojų skaičius Trakų turizmo informacijos centre ženkliai padidėjo iš Italijos (23%), Rusijos (14%), Didžiosios Britanijos (12%), Japonijos (12%), Baltarusijos (16%), tačiau sumažėjo – iš Lenkijos (15%), Prancūzijos (9%), Ispanijos (8%) ir Latvijos (4%).

Daroma prielaida, kad turistai, kurie į Trakus atvyksta naudodamiesi kelionių agentūrų paslaugomis ar su organizuotomis ekskursijomis, iš autobusų išleidžiami aikštelėje šalia Trakų pilies ir į Trakų TIC neužsuka.

Tikėtina, kad didelė dalis turistų, atvykstančių iš tolimesnių šalių, kultūrinio turizmo tikslais aplankydami Vilnių, užsuka ir į Trakus (žr. 4.2.6 pav.).

4.1.3 pav. Vilniaus ir Trakų turizmo informacijos centrų lankytojai pagal šalis, 2013 m.

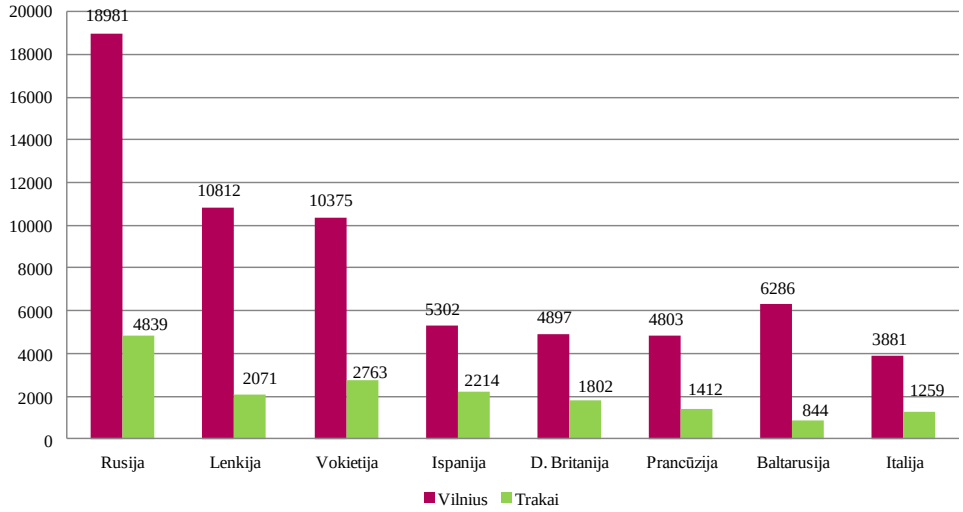

Šaltiniai: www.trakai-visit.lt/lt/turizmo-informacijos-centras
www.vilnius-tourism.lt/turizmas/apie-vilniu/turizmo-statistika/vtic-lankytoju-statistika/2013-2/

Trakai rinkodaros priemonėmis galėtų dar labiau išnaudoti turistams patrauklų atstumą nuo Vilniaus miesto ir pritraukti didesnį skaičių turistų, atvykstančių iš kaimyninių šalių (Rusija, Baltarusija, Lenkija) ir/ar keliaujančių kultūrinio turizmo tikslais (Vokietija, Ispanija, Prancūzija, Italija).

4.1.1 lentelė. Lankytojų pasiskirstymas pagal šalis turizmo informacijos centruose, 2013 m.

Savivaldybė	Iš viso	Lietuva	Rusija	Vokietija	Ispanija	Lenkija	JK	Prancūzija	Italija	Japonija
Anykščių r.	5.121	4.815	34	31	3	8	15	23	3	0
Birštono	6.448	5.276	605	134	33	103	10	46	4	0
Druskininkų	28.469	10.987	8.814	1.015	34	2.526	314	87	32	2
Ignalinos r.	1.313	631	83	126	11	101	77	16	33	0
Neringos	75.822	25.457	6.117	30.957	497	1.176	527	1.096	623	288
Palangos m.	65.577	19.358	14.098	7.093	334	4.466	403	1.018	668	15
Trakų r.	**36.451**	**7.529 (1)**	**4.839 (2)**	**2.763 (3)**	**2.214 (4)**	**2.071 (5)**	**1.802 (6)**	**1.412 (7)**	**1.199 (8)**	**1.111 (9)**
Zarasų r.	1.284	891	66	43	0	26	8	19	5	0

Šaltinis: Statistikos departamentas prie LRV

Trakų rajono išskirtinumas kitų kurortų ir kurortinių teritorijų tarpe – atvykstantys turistai iš Ispanijos, Jungtinės Karalystės, Prancūzijos, Italijos ir Japonijos.

Trakų rajonas, kaip ir visi Lietuvos miestai ir rajonai, susiduria su sezoniškumo problema, tai atspindi TIC lankytojų srautai pagal ketvirčius.

4.1.4 pav. Lankytojų apsilankymas Trakų turizmo informacijos centre, 2013 m.

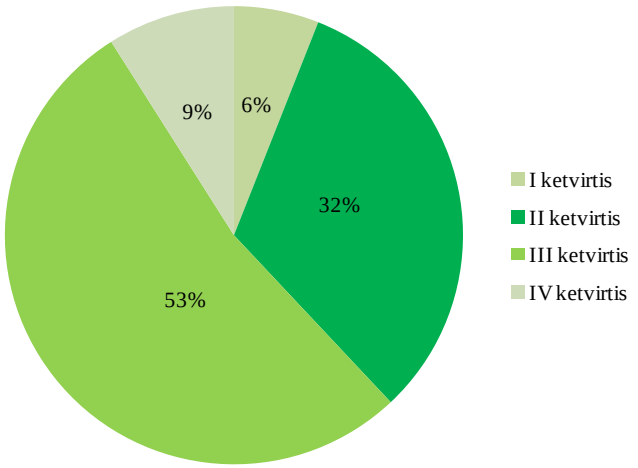

Šaltinis: Trakų TIC lankytojų statistika, 2013

2013 metais Trakų turizmo informacijos centre daugiausia turistų apsilankė trečiąjį metų ketvirtį (liepos, rugpjūčio ir rugsėjo mėn.) ir tai sudarė daugiau nei pusė (53%) visų TIC lankytojų. Kiek mažiau lankytojų sulaukiama II ketvirtį (balandžio, gegužės ir birželio mėn.).

Lankytojų skaičius Trakų istorijos muziejuje. Tai, kad Trakų kurortinė teritorija pasižymi dideliu lankytojų ir turistų skaičiumi, rodo ir Trakų istorijos muziejaus lankytojų skaičius. Pastaraisiais metais Trakų istorijos muziejuje, kurį sudaro Trakų salos pilies muziejus, S. Šapšalo karaimų tautos muziejus, Sakralinio meno ekspozicija (atnaujinta 2012 m.) ir Medininkų pilis (atidaryta 2012 m.), **apsilanko daugiau kaip 300 tūkst. lankytojų**.

4.1.5 pav. Lankytojų srautų pokyčiai Trakų istorijos muziejuje, 2003–2013 m.

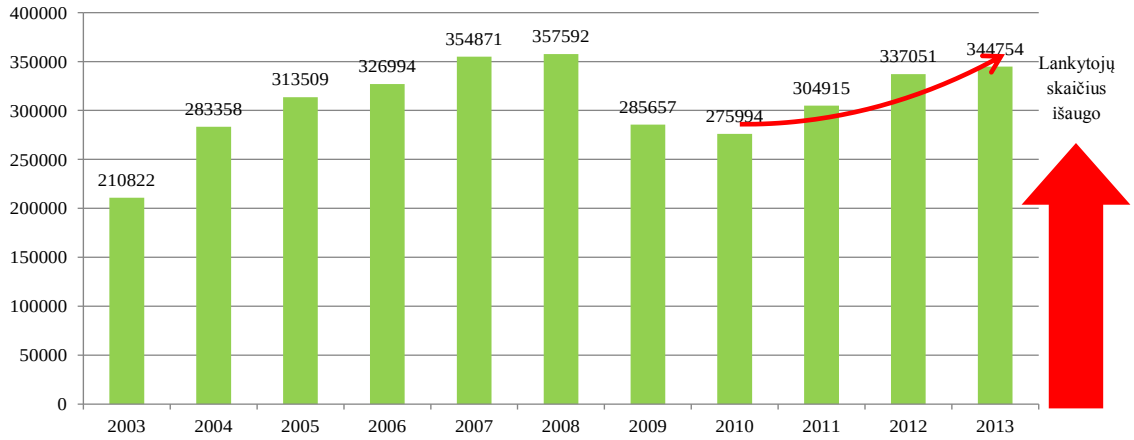

Šaltinis: Lietuvos muziejų statistika, 2013[5]

Aukštadvario regioninio parko lankytojų centras. 2013 metais Aukštadvario regioninio parko lankytojų centre apsilankė 2058 lankytojai. Pagrindiniai lankytojai – Lietuvos gyventojai, 122 lankytojai apsilankė iš 17 užsienio valstybių (Latvijos – 21, Kanados – 3, Vokietijos – 11, Estijos – 2, Rusijos – 23, Belgijos – 6, Lenkijos – 9, Izraelio – 9, Gruzijos – 5, Ukrainos – 2, Prancūzijos – 2, JAV – 4, Australijos – 2, Serbijos – 1, Airijos – 8, Austrijos – 8, Škotijos – 6). Užsieniečiai sudaro 6% visų lankytojų.

4.1.6 pav. Lankytojų skaičiaus pokyčiai Aukštadvario RP lankytojų centre, 2008–2013 m.

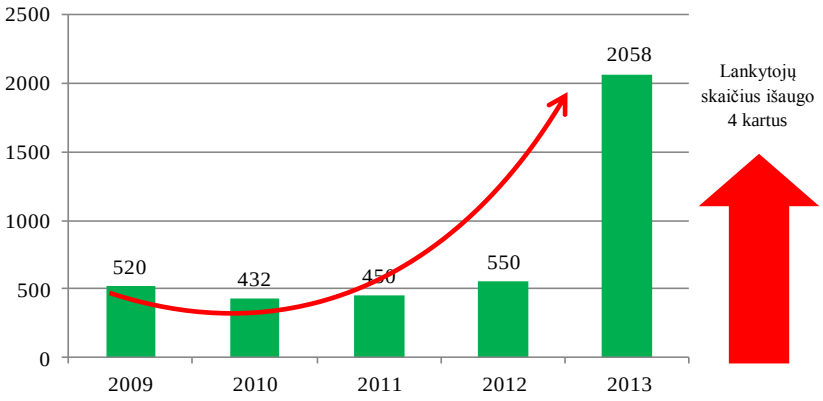

Šaltinis: Aukštadvario regioninio parko 2013 metų lankytojų monitoringo ataskaita[6]

2013 metais lankytojų centre lankytojų skaičius **išaugo beveik 4 kartus**. Tam įtakos turėjo didėjanti informacijos sklaida visuomenės informavimo priemonėse apie Aukštadvario regioninį parką. Lankytojų centras labiausiai lankomas gegužės–rugpjūčio mėn., kai orai yra šilčiausi ir žmonės atostogauja.

Turistų skaičius Trakų rajono apgyvendinimo įstaigose. Trakų rajono savivaldybės apgyvendinimo įstaigų statistika rodo, kad turistų skaičius nuolat auga. 2013 metais Trakų rajono apgyvendinimo įstaigose apsistojusių turistų skaičius buvo didesnis nei Neringos ir Birštono kurortuose, Ignalinos, Zarasų ir Anykščių kurortinėse teritorijose. Tačiau į Druskininkų ir Palangos kurortus turistų atvyksta ženkliai daugiau nei į kitus Lietuvos kurortus ar kurortines teritorijas.

[5] *www.muziejai.lt/statistika.htm*
[6] *www.arp.lt*

4.1.7 pav. Turistų skaičius kurortuose ir kurortinėse teritorijose, 2012–2013 m.

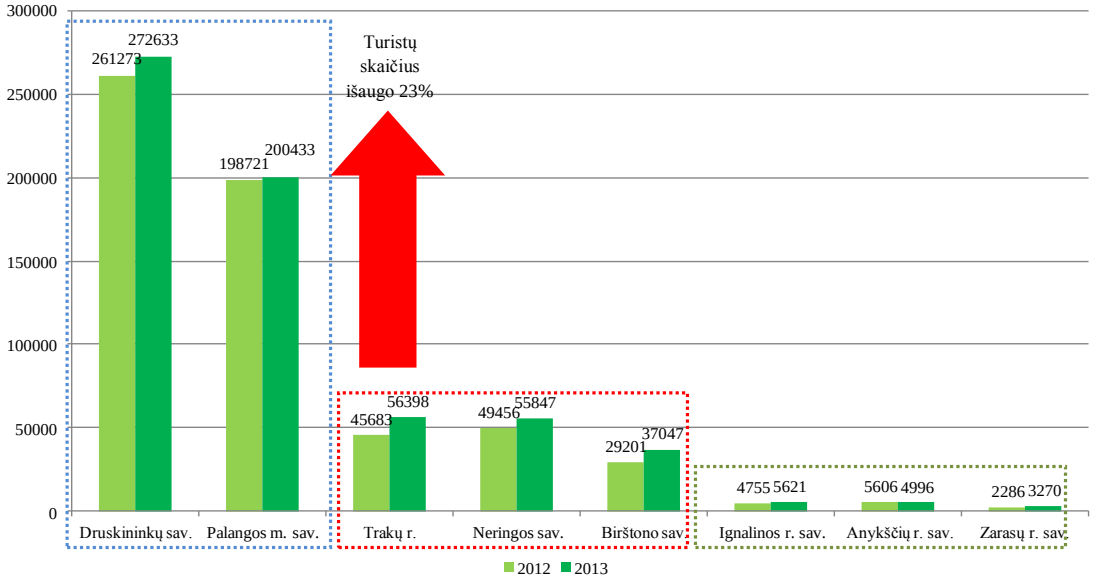

Šaltinis: Statistikos departamentas prie LRV

2013 metais, palyginti su 2012 metais, **Trakų rajone turistų skaičius išaugo daugiau kaip 23%**, kai Druskininkuose turistų skaičius padidėjo tik 4%, Palangoje – 0,08%. Praėjusiais metais į Neringos kurortą turistų atvyko 13%, Birštoną – 27%, Ignaliną – 18% daugiau nei 2012 metais. Tuo pačiu laikotarpiu turistų skaičius Anykščiuose sumažėjo 12%. Apgyvendinimo įstaigų rodikliai rodo, kad sparčiai augančiais kurortais (teritorijomis) galima būtų įvardinti Trakus ir Birštoną.

4.1.8 pav. Lietuvos gyventojų ir užsieniečių skaičius apgyvendinimo įstaigose, 2013 m.

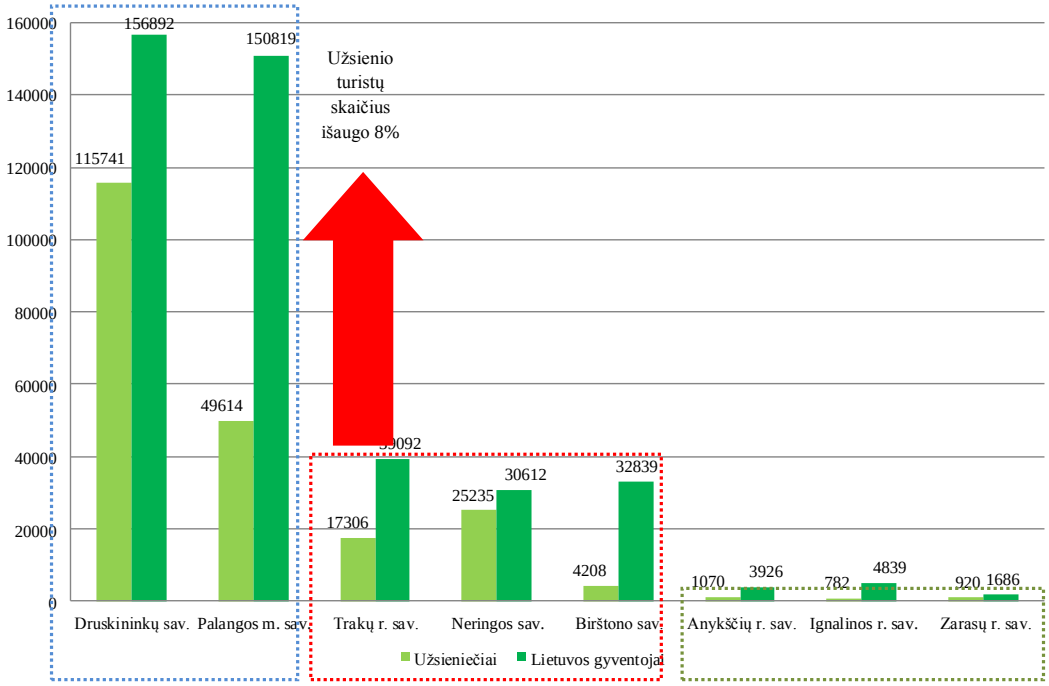

Šaltinis: Statistikos departamentas prie LRV

Trakų apgyvendinimo įstaigose užsieniečiai sudarė 30,7% visų turistų, Druskininkų – 42,5%, Palangos – 24,8%, Neringos – 45,2%, Birštono – 11,4%, Anykščių – 19%, Ignalinos – 15,7%, Zarasų – 28,1%. Todėl galima teigti, kad Druskininkai, Neringa ir Trakai – ne tik į vietinį, bet ir į atvykstamąjį turizmą orientuotos turistinės vietovės, nes užsienio turistai sudaro daugiau kaip trečdalį visų atvykstančių turistų.

Trakų rajono savivaldybėje apgyvendintų užsieniečių skaičius 2013 metais, palyginus su 2012 metais, išaugo 8%, Druskininkuose – 11%, Palangoje – 0,04%, Birštone – 20%, Neringoje – 8%, Ignalinoje – 6%, Zarasuose – 35%, o Anykščiuose sumažėjo 36%. Trakų rajono savivaldybėje apgyvendintų Lietuvos gyventojų skaičius 2013 metais, palyginus su 2012 metais, išaugo 32%, Palangoje – 1%, Birštone – 28%, Neringoje – 18%, Ignalinoje – 21%, o Druskininkuose ir Anykščiuose nežymiai sumažėjo.

Trakų kurortinės teritorijos rinkodaros strategijoje (2010) nurodoma, kad daugiausia turistų 2009 metais apsilankė iš Vokietijos, Didžiosios Britanijos, Lenkijos, Estijos, Rusijos ir Latvijos. Statistikos departamento duomenimis, 2013 metais daugiausia turistų atvyko iš šių užsienio šalių: Baltarusijos (7,6%), Latvijos (3,6%), Lenkijos (3,7%), Rusijos (4,9%) ir Vokietijos (4,1%). Taigi, per pastaruosius ketverius metus įvyko tam tikrų pokyčių pagrindinėse atvykstamojo turizmo rinkose: **išaugo turistų skaičius iš Baltarusijos**, sumažėjo iš Estijos ir Jungtinės Karalystės.

4.1.9 pav. Pagrindinių užsienio rinkų turistai Trakų rajono apgyvendinimo įstaigose, 2009–2013 m.

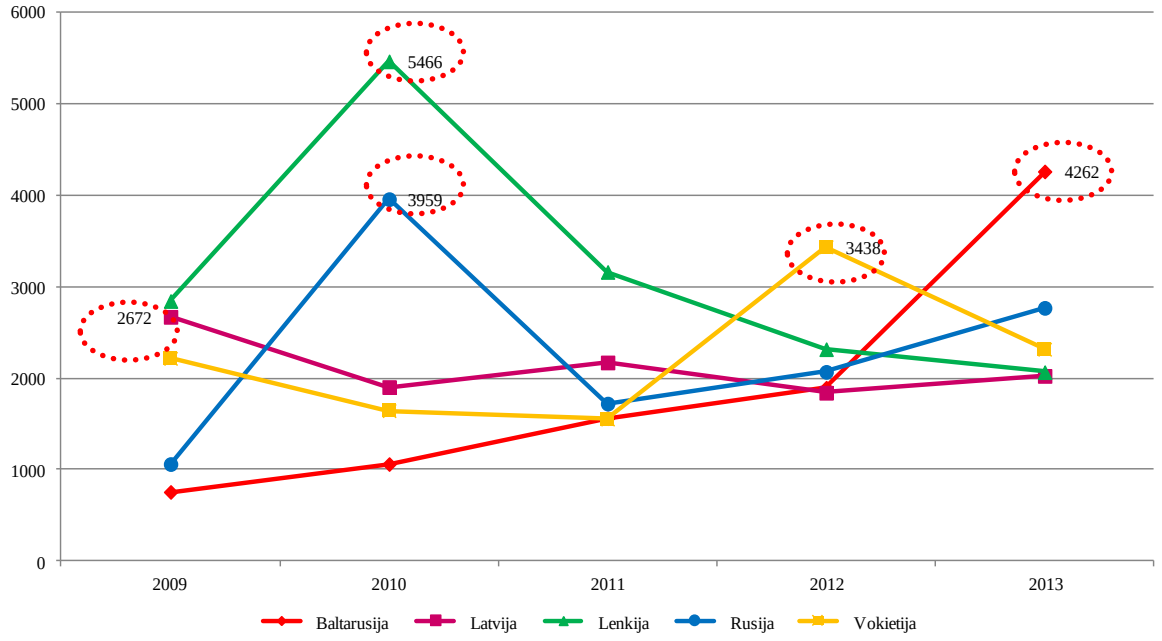

Šaltinis: Statistikos departamentas prie LRV

Lietuvos turistai Trakuose vidutiniškai praleidžia 1,8 nakvynės, užsieniečiai – 1,9. Svečiai iš Baltarusijos, Latvijos, Lenkijos ir Vokietijos atvyksta 1–2 nakvynėms, iš Rusijos – 2–3. Iš tolimesnių rinkų, tokių kaip Čekija, Italija, Jungtinė Karalystė, Nyderlandai, Norvegija, Prancūzija, Švedija, Turkija, Ukraina, JAV, turistai atvyksta atostogauti ir Trakuose praleidžia 2–4 naktis.

Pastaraisiais metais turistų iš Ukrainos nakvynių skaičius išaugo daugiau kaip 3 kartus, Turkijos – 20 kartų, Norvegijos – 2 kartus, Baltarusijos (67%), Čekijos (57%), JAV (44%), Rusijos (39%). Nors nakvynių skaičius pastaraisiais metais didėja iš tokių rinkų kaip Ukraina, Turkija, Norvegija, Čekija ar JAV, tačiau turistų skaičius nėra didelis. Nakvynių skaičius ženkliai sumažėjo iš Ispanijos (4 kartus), Jungtinės Karalystės (2,5 karto), Japonijos (14 kartų), Australijos (5 kartus), Brazilijos (8 kartus). Šios rinkos nėra pagrindinės užsienio rinkos, todėl nakvynių skaičiaus mažėjimas labai didelių pokyčių Trakų turizmo rinkoje nesukelia. Kiek didesnį nerimą kelia turistų iš Vokietijos (25%) ir Lenkijos (14%) nakvynių skaičiaus mažėjimas, kadangi šios šalys yra tikslinės Trakų turizmo rinkos.

4.1.10 pav. Suteikta nakvynių Trakų rajono apgyvendinimo įstaigose, 2009–2013 m.

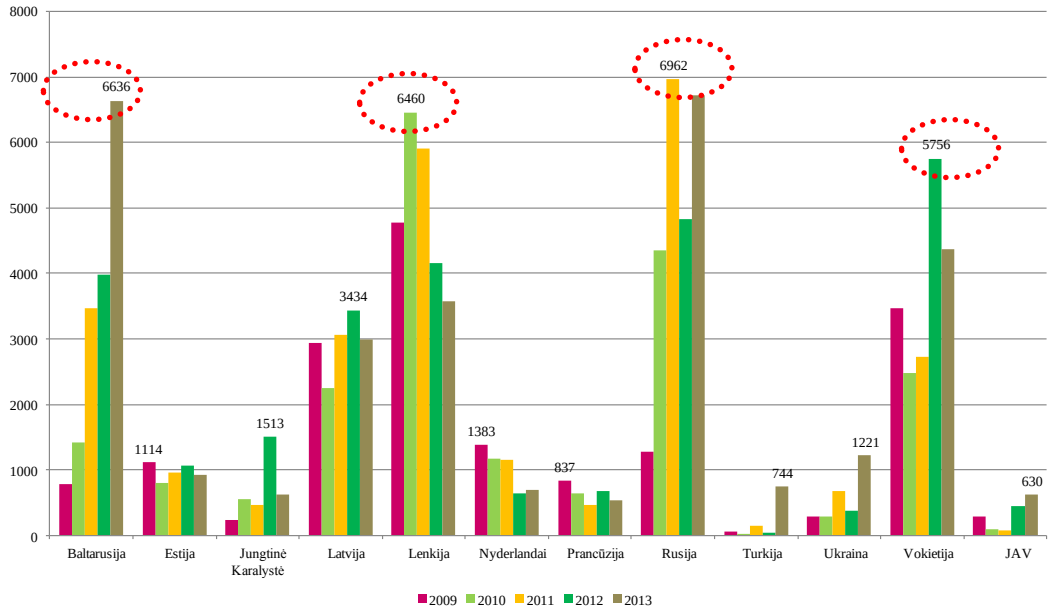

Šaltinis: Statistikos departamentas prie LRV

Turistų skaičius Trakų rajono kaimo turizmo sodybose. Palyginus kurortinių teritorijų kaimo turizmo sodybose atostogavusių turistų skaičių, matyti, kad **daugiausiai turistų sulaukė Trakų rajono savivaldybėje esančios kaimo turizmo sodybos** (2013 m. – 28,4 tūkst.). Trakų kaimo turizmo sodybose 2013 metais poilsiavo 4 kartus daugiau turistų nei Anykščių kaimo turizmo sodybose (6,8 tūkst.) ir beveik 3 kartus daugiau nei Ignalinos (9,3 tūkst.) ir Zarasų kaimo turizmo sodybose (8,4 tūkst.).

4.1.11 pav. Apgyvendintų turistų skaičius kurortinių teritorijų kaimo turizmo sodybose, 2011–2013 m.

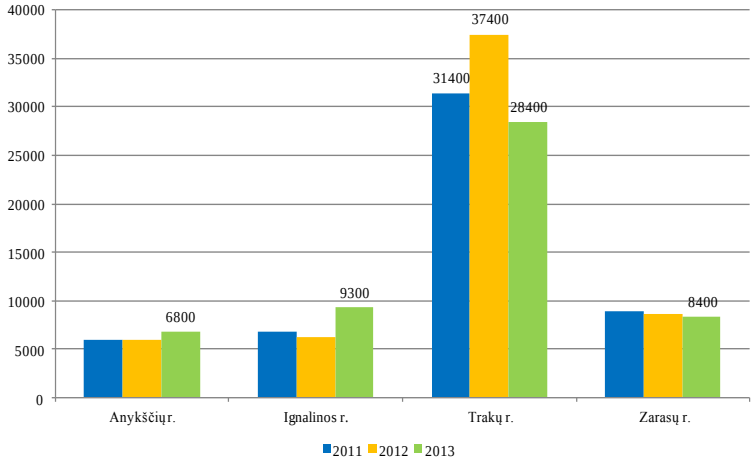

Šaltinis: Statistikos departamentas prie LRV

Kaimo turizmo sektorius Trakų rajono savivaldybei yra ypatingai svarbus, nes Trakų rajono kaimo turizmo sodybose apgyvendinama daugiau turistų nei sudėjus visų kitų kurortinių teritorijų turistų skaičių kaimo turizmo sodybose.

4.1.2 lentelė. Tikslinės turizmo rinkos, 2013 m.

	Bendras srautas	Lietuvos gyventojai	Užsieniečiai	Pagrindinės rinkos	Augančios rinkos
Trakų turizmo informacijos centras	36.453	21%	79%	Lietuva, Rusija, Vokietija, Ispanija, Lenkija, JK	Prancūzija, Italija, Japonija, Latvija, Baltarusija
Trakų istorijos muziejus	344.754	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.
Aukštadvario regioninio parko lankytojų centras	2.058	94%	6%	Lietuva	Latvija
Apgyvendinimo įstaigos	56.398	69%	31%	Lietuva, Baltarusija, Latvija, Lenkija, Rusija, Vokietija	Estija, Ukraina, Nyderlandai
Kaimo turizmo sodybos	28.400	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.

Rodikliai rodo, kad **prioritetinės Trakų turizmo rinkos**, į kurias orientuota didžioji dalis rinkodaros priemonių, yra Lietuva, Baltarusija, Latvija, Vokietija, Rusija ir Lenkija.

Trakų žinomumo didinimo antrinėse rinkose (Estija, Čekija, Italija, Prancūzija, Jungtinė Karalystė, Ukraina, Nyderlandai) gali būti siekiama įgyvendinant bendrus projektus su Lietuvos savivaldybių TIC, Valstybiniu turizmo departamentu, užsienio kelionių agentūromis.

4.2. TURISTINIŲ VIETOVIŲ PASIRINKIMAS IR TURISTŲ KELIONĖS MOTYVAI

Trakų rajono įvaizdis: vietinis turizmas. 2014 metais atlikta šalies gyventojų apklausa[7], kurioje lietuvių buvo klausiama kur 2014 metais jie atostogavo (ar planuoja atostogauti). Rezultatai atskleidė, kad dažniausiai šalies gyventojai atostogauja Lietuvoje (57,6% respondentų). Iš atostogavusių Lietuvoje beveik 48% nurodė, kad atostogavo ar ketina atostogauti Lietuvos kurortuose.

Kurortų vertinimas atliktas 10 balų skalėje, kurioje 1 reiškia, kad tai „labai prastas kurortas, o 10 – labai geras kurortas“. Geriausiai įvertinti kurortai – Druskininkai, Neringa, Trakai ir Palanga. Prasčiau Lietuvos gyventojai vertina Birštoną, Anykščius, Zarasus ir Ignaliną.

4.2.1 pav. Kaip Lietuvos gyventojai vertina Lietuvos kurortus?

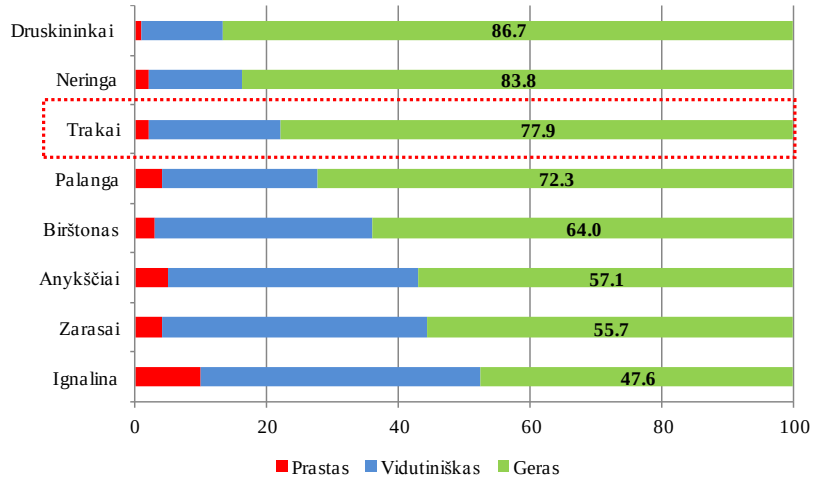

Šaltinis: Tyrimas „Kur Lietuvos gyventojai ketina atostogauti 2014 metais?“

Kiekvienais metais VšĮ „Terra Publica“ paskelbia vietinio turizmo reitingus – lankytinų vietovių trisdešimtuką. Pirmieji turizmo reitingai buvo paskelbti 2009 metais, įvertinus apie 300 vietovių, šiuo metu vertinamų vietovių sąrašas viršija 500. Tyrimui naudojama viešosios įstaigos paruošta originali metodika pagal kurią vertinimo kriterijai suskirstyti į tris dideles grupes: objekto svarba, infrastruktūra ir patrauklumas turizmui. Pagrindiniai kriterijai buvo vertinami pasitelkiant daugiau kriterijų: objekto tematika, ekspozicijos gausa, aktualumas įvairioms visuomenės grupėms,

[7] *Ekonominės konsultacijos ir tyrimai ir Norstat LT tyrimas „Kur Lietuvos gyventojai ketina atostogauti 2014 m.?“*

sezoniškumas, sąveika su aplink esančiais objektais, geografinė padėtis, privažiavimo keliai, sanitarinės sąlygos, papildomos paslaugos, savireklama, bendradarbiavimas su žiniasklaidos priemonėmis, informacijos teikimas telefonu ir vietoje.

Reitingai skirti Lietuvos gyventojams, planuojantiems vienos dienos išvyką, todėl netirtas darbuotojų gebėjimas kalbėti užsienio kalbomis bei nakvynės konkrečioje vietovėje galimybės. Iš tyrimo buvo išimti didieji Lietuvos miestai, nes jie remiantis kriterijais atsidurtų sąrašo priekyje.

Reitingo sudarytojai teigia, kad palyginti su 2012 metais, išliko tas pats penketukas: Trakai, Druskininkai, Neringa, Aukštaitijos nacionalinis parkas ir Anykščiai. Tiesa, Neringa antrąją vietą užleido Druskininkams ir liko trečiojoje. Iš 2012 metų sąrašo iškrito Aukštadvario ir Vištyčio regioniniai parkai. Naujai įtraukti objektai – Smiltynė (Lietuvos jūrų muziejus) ir Zarasai.

VšĮ „Terra Publica“ vertinimu, nebeužtenka vien palaikyti švarą ir tvarką mieste, kad būtų ramu dėl vietos ir turistų srautų. Žmonės vis aktyviau domisi esama infrastruktūra, papildomomis laisvalaikio praleidimo formomis, maitinimo įstaigų paslaugų kokybe. Daugelis turistinių vietovių itin sparčiai rekonstruoja ne tik pavienius paveldo objektus, bet vykdo kompleksinius urbanistinių erdvių tvarkymo darbus, po kurių vietovė suspindi naujai ir iš karto pritraukia būrius lankytojų. Konkurencija aštrėja, todėl vietas reitinge lemia ir kultūrinių renginių skaičius vietovėje, aktyvių pramogų įvairovė konkrečiame mieste ar edukacinių užsiėmimų gausa muziejuje.

2013 metais 10 patraukliausių Lietuvos vietinio turizmo vietovių: (1) Trakai, (2) Druskininkai, (3) Neringa, (4) Aukštaitijos nacionalinis parkas, (5) Anykščiai, (6) Palanga, (7) Birštonas, (8) Kretinga, (9) Kėdainiai, (10) Vilniaus universiteto ansamblis. Trakai išlieka pirmaujančiu šalies traukos objektu. Sutvarkyti Pusiasalio pilies kompleksas ir Užutrakio dvaras, baigta bažnyčios rekonstrukcija. Trakus patogu apžiūrėti tiek pėsčiomis, tiek dviračiu, plaukiant jachta ar net skrendant lėktuvu. Geros apgyvendinimo galimybės ir savitą karaimų virtuvę pristatantys restoranai, gausu kultūros ir sporto renginių. Patogi geografinė padėtis, ežerų apsuptis ir viduramžių pilis saloje leidžia Trakams konkuruoti su gražiausiomis Europos vietovėmis. **Pasigendama tik turistus aptarnaujančių darbuotojų mandagumo**.

Trakų rajono įvaizdis: atvykstamasis turizmas. Trakai, kaip turistinė vietovė, turizmo informaciniuose portaluose sulaukia itin gerų aukštų įvertinimų dėl gražios pilies, daugybės ežerų, išvystytų turizmo paslaugų.

2014 metais **Europetravelz.com** sudarė patraukliausių Lietuvos turizmo traukos vietovių dešimtuką[8]: (1) Trakų pilis, (2) Šiaulių Kryžiaus kalnas, (3) Gedimino pilis, (4) Genocido aukų muziejus, (5) Kuršių Nerija, (6) Šv. Onos bažnyčia, (7) IX fortas, (8) Arkikatedra, (9) Palangos gintaro muziejus, (10) Šv. Petro ir Pauliaus bažnyčia. Trakų pilies patrauklumą lėmė tai, kad iš Vilniaus vietovė pasiekiama per 40 min., įdomi Trakų **istorija** ir **daugiatautiškumas**, **ežerai**, **salos** ir tiltai.

Globaltourstblog.com siūlo aplankyti Lietuvą dėl kaimo turizmo, ekoturizmo ir karinio paveldo[9]. Mūsų šalyje rekomenduojama aplankyti nacionalinius parkus, piligrimystės vietas, SPA miestų ir kurortus. 2013 metais buvo atrinktos 5 svarbiausios Lietuvos turizmo traukos vietovės: Trakų salos pilis, Kuršių Nerija, Aukštaitijos nacionalinis parkas, Kernavė ir Palanga.

The Huffington Post 2014 m. liepos mėn. Trakus pripažino patraukliausia turistine vietove, kurioje nėra per daug turistų[10]. Iš viso atrinkta 15 turizmo traukos vietovių, išsiskiriančių pilimis ir pasižyminčiomis ne masinio turizmo srautais: (1) Trakai, Lietuva, (2) Batas, Anglija, (3) Briugė, Belgija, (4) Pingyao, Kinija, (5) Bernkastelis–Kusas, Vokietija, (6) Jorkas, Anglija, etc.

[8] *Angela Pearse, http://europetravelz.com/top-10-tourist-attractions-in-lithuania/*
[9] *http://globaltouristblog.com/attractions-lithuania/*
[10] *Carly Ledbetter, www.huffingtonpost.com/2014/07/21/places-take-us-back-in-time-medieval_n_5578500.html*

Bene įdomiausias Europos turistinių vietovių vertinimas buvo atliktas **GlobalGrasshopper.com** ir **Hotel.info**[11]. Vietovės buvo vertinamos pagal šiuos kriterijus:

- viešbučių apžvalga Hotel.info;
- nuotraukų kokybė internete;
- vietovės žinomumas Facebook;
- paminėjimai Instagram;
- Top veiklų rekomendacijos Foursquare;
- atstumas iki artimiausio oro uosto.

Iš 52 vertintų vietovių Trakams skirta 37 vieta: (1) Ribe, Danija, (2) Obidos, Portugalija, (3) Sigulda, Latvija, (4) Mostaras, Bosnija ir Herzogovina, (5) Ohridas, Makedonija, (6) Bledas, Slovėnija, (7) Positanas, Italija, (8) Eriseira, Portugalija, (9) Ronda, Ispanija, (10) Halštatas, Austrija, <...>, (37) Trakai, Lietuva, <...>, (44) Narva, Estija, <...>.

4.2.2 pav. Siguldos, Trakų ir Narvos vertinimo palyginimas

Šaltinis: www.hotel.info/en/blog/winner-best-destination-europe2014

Palyginus su vertintomis kaimyninių šalių turistinėmis vietovėmis, Trakų privalumais galima būtų įvardinti nuotraukas internete, žinomumą socialiniuose tinkluose.

Turistų kelionės motyvai. Turizmo traukos vietovė yra vieta, kurioje turistas turi galimybes naudotis įvairiomis atrakcijomis ir paslaugomis. Į turistinę vietovę turistus dažniausiai pritraukia ne vienas, o keletas traukos objektų, pavyzdžiui, galimybės apžiūrėti senamiestį, susipažinti su vietovės kultūra, apsipirkti, pasilinksminti ar atsipalaiduoti. Tai veiksniai, kurie sąlygoja turistinės vietovės konkurencingumą.

[11] *www.hotel.info/en/blog/winner-best-destination-europe2014/*

4.2.3 pav. Apsilankymo motyvai turizmo traukos vietovėje

2012 metais Trakų turizmo informacijos centras vykdė apklausą, kurios metu siekė sužinoti kokia veikla užsiima į Trakus atvykę lankytojai.

4.2.4 pav. Trakuose apsilankiusių lankytojų veikla

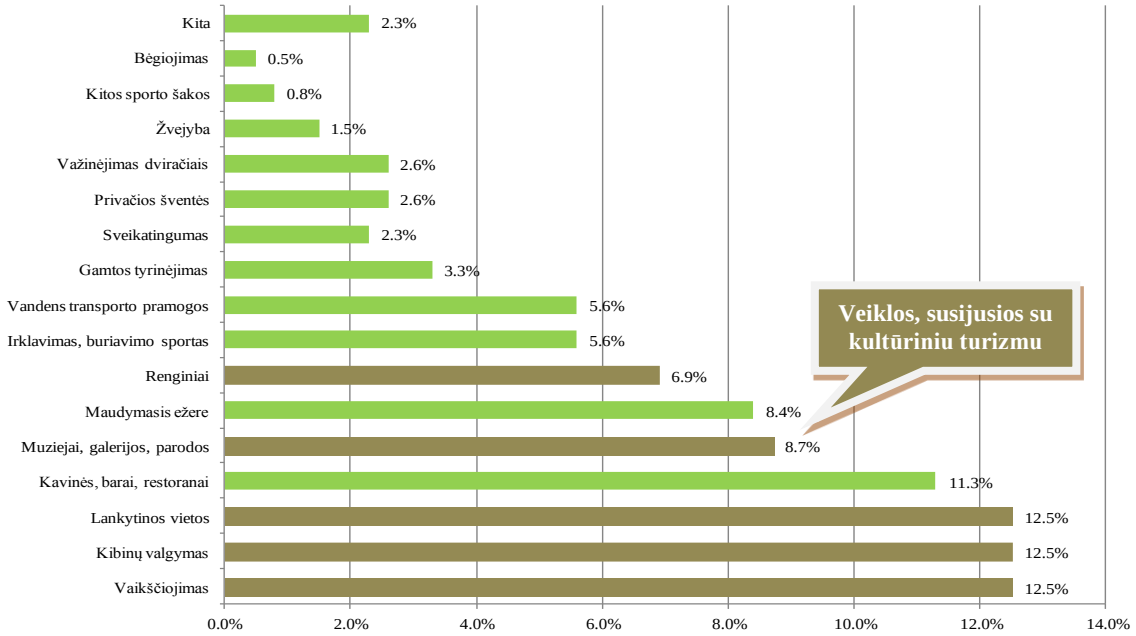

Šaltinis: Trakų turizmo informacijos centro veiklos ataskaita

Turizmo informacijos centro ataskaitoje (2012) nurodoma, kad didžioji dalis svečių į Trakus atvyksta trumpam, t.y. 2–3 val., aplankyti muziejus ir ekspozicijas, paskanauti kibinų, paplaukioti laivais ir jachtomis, nusipirkti suvenyrų. Respondentai nurodė, kad lankydamiesi Trakuose jie vaikščioja, apžiūri lankytinas vietas, valgo kibinus. Šių respondentų yra vienodas procentinis paskirstymas – 12,5%. Tačiau nemaža dalis (11%) atvykusiųjų lankosi kavinėse/ baruose/ restoranuose. 9% respondentų, kurie užpildė internetinę anketą, lankėsi muziejuose/ galerijose/

parodose, 8% maudėsi ežeruose, 7% lankėsi renginiuose ir 6% vyko į iškylas pramoginiais laivais/ jachtomis, taip pat irklavo, buriavo, plaukiojo jachtomis.

Trakų turizmo informacijos centro vykdytoje internetinėje apklausoje respondentų buvo klausiama kur dažniausiai lankytojai apsistoja.

4.2.5 pav. Rekreacinės ir turistinės traukos vietos Trakų rajone

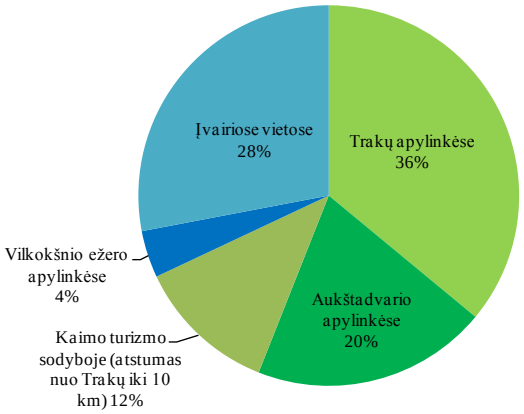

Šaltinis: Trakų turizmo informacijos centro veiklos ataskaita

Apibendrinant galima teigti, kad Trakų rajonas, kaip istorinis ir kultūros centras, turintis unikalių paveldo ir kraštovaizdžio vertybių, kasmet pritraukia ir ateityje pritrauks didelį skaičių vienadienių lankytojų, turi augantį turistų srautą apgyvendinimo įstaigose.

VšĮ „Turizmo plėtros institutas“ atliko tyrimą, kurio metu buvo apklausiami į Vilniaus regioną atvykstantys turistai. Didelis vienadienių lankytojų skaičius atvyksta iš Vilniaus miesto, nes Trakai yra viena iš keliautojų traukos vietovių.

4.2.6 pav. Kelionės metu aplankytos turistinės vietovės, proc.

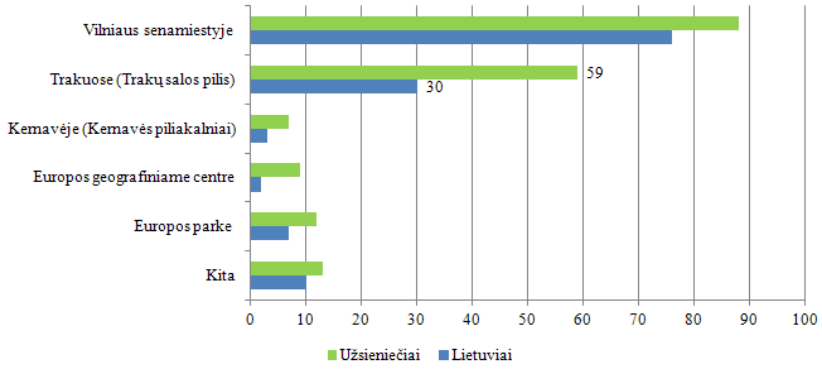

Šaltinis: VšĮ „Turizmo plėtros institutas“, 2010 m.

Įvertinus turistų apsilankymą Trakuose pagal šalis nustatyta, kad daugiausiai turistų čia lankėsi iš Vokietijos (71%), Lenkijos (70%), Prancūzijos (68%), JAV (60%), Latvijos (59%), Rusijos (58%), Jungtinės Karalystės (54%), Italijos (52%). Mažiausiai apsilankė svečių iš Baltarusijos (37%), Danijos (43%), Skandinavijos šalių (49%).

VšĮ „Turizmo plėtros institutas“ apklausė 10 Vilniaus mieste dirbančių kelionių agentūrų, teikiančių atvykstamojo turizmo paslaugas. Kelionių agentūrų atstovų nuomone, turistinės kelionės metu po Vilniaus regioną turistai lankosi Vilniaus senamiestyje, Trakuose, Kernavėje, Europos geografiniame centre ir kt.

4.2.7 pav. Į Vilniaus regioną atvykstančių turistų lankomos vietovės

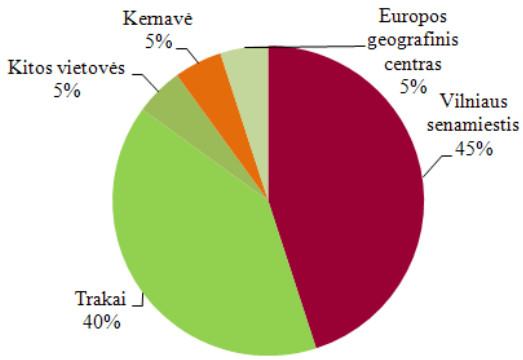

Šaltinis: VšĮ „Turizmo plėtros institutas“, 2010 m.

Tyrimo metu nustatyta, kad daugiausia **Rusijos ir Lenkijos turistų** atvyksta verslo tikslais, piligriminėms turistinėms kelionėms ir atostogoms. Turistai iš Lenkijos ir Rusijos daugiausiai lankosi Vilniaus senamiestyje ir Trakuose. Kelionių agentūrų teigimu, šie svečiai daugiausia domisi lankytinomis vietomis, muziejais, galerijomis ir kultūros paveldu. Verslo turistams aktualios Spa paslaugos ir naktinis gyvenimas. Turistai iš Rusijos dažniausiai renkasi prabangą ir apsistoja 3–5 žvaigždučių viešbučiuose. Agentūros, kurios organizuoja keliones turistams iš Rusijos ir Lenkijos mano, kad patraukliausi objektai yra susiję su kultūros paveldu (dvarai, bažnyčios ir vienuolynai).

Baltarusijos turistai atvyksta verslo tikslais, apsipirkti ir atostogoms, kurių metu lanko kultūrinius objektus ir naudojasi gydymo, t.y. Spa ir grožio procedūrų paslaugomis. Šis turistų segmentas renkasi visų tipų, t.y. 1–5 žvaigždučių viešbučius. Turistus labiausiai domina kultūros paveldas, muziejai, galerijos. Patraukliausi objektai – gražiausios panoramos, Lietuvos istorija, senieji amatai, sovietinis palikimas.

Skandinavijos šalių turistų (Švedija, Norvegija, Suomija) atvykimo tikslas – sportinis turizmas, verslo reikalai, atostogos, kurių metu aplanko kultūros objektus. Turistai, atvykstantys verslo tikslais, apsilanko ne tik Vilniaus senamiestyje, bet ir Trakuose. Turistai renkasi 3–5 žvaigždučių viešbučius. Skandinavijos turistų atvykimo motyvai yra gana plataus spektro: juos domina gamta, kultūros paveldas, lankytinos vietos, pramogos, kultūriniai renginiai, sporto renginiai, aktyvus poilsis, sveikatinimas, maistas ir gėrimai, naktinis gyvenimas.

Prancūzijos turistai atvyksta atostogoms, kurių metu domisi kultūriniais objektais, piligriminėmis kelionėmis ir organizuojamais renginiais. Iš Prancūzijos atvykę turistai lankosi Vilniaus senamiestyje, Trakuose bei kituose regionuose. Jie apsistoja 2–5 žvaigždučių viešbučiuose. Turistai iš Prancūzijos atvyksta dėl kultūros paveldo, lankytinų vietų, kultūros renginių, žmonių ir gyvenimo būdo, paragauti lietuviško maisto ir gėrimų.

JAV, Izraelio, Australijos, ir Anglijos šalių turistai atvyksta atostogoms, kurių metu domisi kultūriniais objektais ir renginiais. Turistai dažniausiai lankosi Vilniaus senamiestyje ir Trakuose, apsistoja 3–5 žvaigždučių viešbučiuose. Šių turistų atvykimo motyvais galima laikyti kultūros paveldą, lankytinas vietas, muziejus, galerijas, parodų centrus, kultūrinius renginius, maistą ir gėrimus, žmones ir jų gyvenimo būdą.

Iš **Ukrainos turistai** atvyksta atostogoms, kurių metu aplanko kultūrinius objektus Vilniaus senamiestyje ir Trakuose. Dažniausiai turistai renkasi 3–5 žvaigždučių viešbučius. Ukrainos turistų atvykimo motyvai susiję su kultūros paveldu, lankytinomis vietomis, naktiniu gyvenimu, juos domina maistas ir gėrimai.

Italijos turistai į Lietuvą atvyksta atostogoms, kurių metu domisi kultūriniais objektais ir piligriminėmis kelionėmis. Kelionių metu jie apsilanko Vilniaus senamiestyje, Trakuose ir Kernavėje. Šios šalies atstovai dažniausiai renkasi 2–3 žvaigždučių viešbučius.

Kanados, Japonijos ir Indonezijos turistai atvyksta atostogoms, kurių metu domisi kultūriniais objektais. Dažniausiai turistai kelionės metu aplanko Vilniaus senamiestį ir Trakus. Šių šalių turistai renkasi 3–5 žvaigždučių viešbučius. Kaip svarbiausius apsilankymo Lietuvoje motyvus, galima išskirti kultūros paveldą, lankytinas vietas, muziejus, galerijas, galimybė paragauti tradicinio maisto bei gėrimų.

Iš Danijos, Olandijos ir Vokietijos turistai atvyksta tik verslo reikalais ir aplanko tik Vilniaus senamiestį ir Trakus. Šių šalių turistai renkasi 3–5 žvaigždučių viešbučius. Svarbiausiai turistų atvykimo motyvais galima būtų įvardinti gamtą, kultūros paveldą, muziejus, galerijas, pramogas, sporto bei kultūrinius renginius.

Vertinant kokie motyvai ir interesai yra labiausiai svarbūs atvykstantiems turistams, agentūroms buvo pateikti paslaugų paketų pavadinimai su intervalų skalėmis, kur „7 – labai svarbūs, 1 – visiškai nesvarbūs“. Išanalizavus pateiktus duomenis, nustatyta, kad turistams teikiamas paslaugas galima suskirstyti į tris grupes: labai svarbios; daugiau svarbios nei nesvarbios; daugiau nesvarbios nei svarbios paslaugos:

- **labai svarbios** turistinio paketo paslaugos: kultūros paveldas (6,4), lankytinos vietos (6,1), muziejai, galerijos (5,7), maistas ir gėrimai (5,7), sveikatinimas ir Spa (5,0), gamta (4,5),
- **daugiau svarbios nei nesvarbios** turistinio paketo paslaugos: atsipalaidavimas (4,5), žmonės ir jų gyvenimo būdas (4,5), kultūriniai renginiai (4,3), naktinis gyvenimas (4), aktyvus poilsis (3,9) ir pramogos (pramogų parkai, oro balionai, žirgynai ir kt.) (3,8).
- **daugiau nesvarbios nei svarbios** turistinio paketo paslaugos: sporto renginiai (3,5) ir apsipirkimas (3,4).

Tyrimo rezultatai parodė, kad turistinėje vietovėje turi būti ne tik sutvarkytas kultūros paveldas, bet ir sudarytos galimybės pasirinkti skirtingo lygio apgyvendinimo paslaugas, paragauti tradicinio maisto ar gėrimų, lankytis naktiniuose klubuose ir naudotis pramogomis.

Kelionių agentūrų atstovų išskirtos turistams aktualiausios Vilniaus regiono turistinių vietovių problemos pateiktos 4.2.1 lentelėje.

4.2.1 lentelė. Vilniaus regiono turistinių vietovių problemos

Susijusios su valstybinėmis institucijomis	Susijusios su rinkodara	Susijusios su verslu
Neišvystyta transporto infrastruktūra ir paslaugos	Trūksta informacijos užsienio kalbomis	Naktinio gyvenimo ir pramogų trūkumas
Nesutvarkyti įdomūs objektai	Trūksta įdomių ekskursijų	Nepakankama paslaugų kokybė
Trūksta poilsio vietų ir paplūdimių šalia ežerų	Trumpas lankytinų objektų darbo laikas	Per maža pigesnių apgyvendinimo paslaugų pasiūla
Viešųjų tualetų trūkumas		Neišvystytos transporto paslaugos

4.3. TURIZMO IŠTEKLIAI

Turizmo ištekliai – tai objektai ar vietovės, kurie domina turistus ar skirti jų reikmėms. Turizmo išteklių koncentracija turi įtakos turizmo plėtrai ir konkurencingumui. Lankytini objektai yra turistinės vietovės pagrindas, kadangi jie skatina turistus atvykti į tikslinę turistinę vietovę. Traukos objektai yra pagrindinė priežastis, dėl kurios žmonės keliauja, todėl yra svarbiausi turizmo sistemos komponentai (Goeldner and Ritchie, 2006). Jei turistinėje vietovėje nebūtų traukos objektų, tokiu atveju nereiktų ir turizmo paslaugų (apgyvendinimo, maitinimo, transporto ir kita).

4.3.1. KULTŪRINIŲ IŠTEKLIŲ ANALIZĖ

Pagrindinė turistinių vietovių rekreacinių išteklių grupė yra **kultūros paveldo objektai** (nekilnojamosios ir kilnojamosios kultūros vertybės) ir **kultūriniai renginiai**. Šią grupę papildo specialaus intereso objektai – **muziejai, galerijos, amatų centrai**. Turistinį interesą turintys kultūriniai ištekliai – tai ne tik istorinės ir architektūros vietos, architektūros stilius ar muziejai, bet ir paminklai, kulinarija, etnokultūra, koncertai, teatrai.

LR bendrajame plane pagal kultūros vertybių vertės ir koncentracijos arealų tipų teritorinį išsidėstymą nustatyti penki istorijos paveldo dominavimo regionai, vienas iš jų – Vilniaus regionas, kuriame pagrindinis istorinis krūvis tenka istorinių Lietuvos sostinių – Kernavės, Trakų, Vilniaus – archeologiniams bei memorialiniams kompleksams.

Trakų rajono kultūros paveldas yra gausus ir vertingas įvairių istorijos laikotarpių palikimu ir čia gyvenančių tautinių mažumų kultūros paveldu[12]:

- Lietuvių etnografinis, karaimų, totorių, kitų tautinių mažumų nematerialus kultūros paveldas, dvaro, pilies, viduramžių valstybės centro (amatai, prekyba, papročiai ir tradicijos), sakralinė ir pagoniška kultūra;
- Vertingas ir turistams įdomus Trakų rajono gyventojų kulinarijos paveldas.

Didelė dalis Trakų rajono kultūros paveldo objektų turi ne tik kultūrinę ir istorinę vertę, bet dėl vaizdingo, gausiais vandens telkiniais puošto kraštovaizdžio rajono kultūros paveldas yra ypač patrauklus kultūrinio pažintinio turizmo aspektu. Kraštovaizdžio prasme patraukliausiose rajono vietose yra įsikūrę piliakalniai, dvarų sodybos ir gatviniai rėžiniai kaimai. Vertingiausiems istorinio kraštovaizdžio kompleksams išsaugoti buvo įsteigtas Trakų istorinis nacionalinis parkas ir Aukštadvario regioninis parkas.

Trakų rajono savivaldybės rekreacijos, turizmo ir poilsio kompleksų išdėstymo specialiajame plane rajono teritorija paveldosaugos požiūriu skirstoma į tokias teritorijas:

- kultūros paveldo objektų teritorijos,
- kultūros paveldo objektų apsaugos zonos,
- saugomos teritorijos įsteigtos jose esančioms kultūros paveldo vertybėms saugoti (Trakų istorinis nacionalinis parkas, Aukštadvario regioninis parkas, Neries regioninis parkas),
- kitos teritorijos.

Remiantis Kultūros paveldo departamento duomenimis[13], 2014 m. pradžioje Trakų rajono savivaldybėje buvo 408 kultūros paveldo objektai, iš kurių – 389 nekilnojamųjų ir 19 kilnojamųjų. Trakų rajono savivaldybės rekreacijos, turizmo ir poilsio kompleksų išdėstymo specialiajame plane nurodoma, kad Trakų rajono paveldo vertybių sąraše yra 57 archeologijos vertybės, 13 statinių kompleksų, 53 statiniai.

Trakų rajone gausu archeologijos objektų, statinių kompleksų ir mitologinių vietų, kurie gali būti panaudojami kultūriniam ir pažintiniam turizmui.

Archeologijos objektai:

- Piliakalniai: Strėvos piliakalnis; Bražuolės piliakalnis; Aukštadvario piliakalnis su gyvenviete; Lavariškių piliakalnis su gyvenviete; Žuklijų piliakalnis su gyvenviete; Stirnių piliakalnis; Daniliškių piliakalnis su gyvenviete; Mošos piliakalnis su gyvenviete; Pamiškės piliakalnis, vadinamas Aukštakalniu, aukštuoju kalnu.

[12] *Trakų rajono savivaldybės rekreacijos, turizmo ir poilsio kompleksų išdėstymo specialusis planas*
[13] *http://kvr.kpd.lt/heritage/*

- Pilkapynai: Drabužininkų pilkapynai; Lavariškių pilkapynas; Mošos pilkapynas; Strėvos pilkapynas; Bražuolės pilkapynas, vad. Kapčiais; Mošos pilkapynas; Akmenių pilkapynai; Saloviškių pilkapynas; Lausgenių pilkapynai.

Statinių kompleksai:

- Dvarų sodybos: Lentvario dvaro sodyba; Aukštadvario dvaro sodyba; Užutrakio dvaro sodyba.
- Sakralinių statinių kompleksai: Onuškio bažnyčia ir šventoriaus vartai; Senųjų Trakų bažnyčia ir buvęs vienuolynas; Aukštadvario bažnyčia ir vienuolynas.
- Urbanistikos paveldo objektai: Senųjų Trakų kaimo dalis; Onuškio miestelis; Trakų senamiestis.
- Bažnyčios: Rykantų bažnyčia; Dusmenų bažnyčia; Trakų Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo bažnyčia; Vytautavos Šv. Antano Paduviečio bažnyčia.

Mitologinės vietos:

- Nikronių akmuo su ženklais ir raidėmis; Kalnas, vad. Kartuvių, kitaip Šibos kalnu; Mergiškių akmuo; Dauba, vadinama Velnio duobe; Alkaičio akmuo; Rangavos alko šaltinis; Šafarnios alko akivarai, vadinami Velniaduobėmis.

Rekreaciniu ir turistiniu požiūriais iš architektūros paminklų patraukliausiais išskiriami šie traukos objektai:

- Galvės ežero Pilies salos gotikinė Trakų salos pilis (XIV–XV a.);
- Senųjų Trakų piliavietė su benediktinų vienuolyno pastatais ir neogotikine bažnyčia (XV–XIX a.);
- Trakų pusiasalio pilies – vienos didžiausių Lietuvos gynybinių pilių, statytų valdant kunigaikščiui Kęstučiui (XIV a.) – liekanos;
- Dominikonų vienuolynas (XVIII a.), esantis Pusiasalio pilies teritorijoje;
- Švč. Mergelės Marijos Aplankymo bažnyčia Trakų miesto centre, pašventinta 1409 m., kurioje yra stebuklais pagarsėjęs Trakų Dievo Motinos paveikslas;
- Šv. Dievo Motinos gimimo cerkvė (XIX a.);
- Mažasis miestas su karaimų gyvenamaisiais namais (XIX a.);
- Karaimų kenesė (pasaulyje yra tik trys tokios šventyklos, viena jų – Trakuose);
- Šv. Jono Nepomuko koplytstulpis;
- Galvės ir Skaisčio ežerus skiriančiame pusiasalyje (buvusioje Algirdo saloje) išlikęs Užutrakio dvaras su XIX a. pab. statytais neoklasicistiniais dvaro rūmais ir garsaus prancūzų landšafto architekto Eduardo Andrė projektuotu parku;
- Daniliškių (XIV–XX a.), Varnikėlių, Serapiniškių ir Senųjų Trakų (XIX a.) kaimai;
- Lentvario dvaro sodyba ir Eduardo Andrė projektuotas parkas;
- Daniliškių, Bražuolės, Žuklijų, Lavariškių, Pamiškės, Varnikų (Va. pr. Kr.–VI a.) piliakalniai, Mošos, Strėvos, Akmenių pilkapiai;
- Aukštadvario dvaro statinių kompleksas ir parkas.

Turizmo požiūriu vertingiausi yra Trakų salos ir pusiasalio pilys, Trakų senamiestis ir karaimų paveldas, Senųjų Trakų piliavietė, Užutrakio dvaro pastatų ansamblis ir parkas, buvusios Lentvario dvaro sodybos kompleksas.

Kultūros paveldo registro duomenimis, daugiausia paveldo vertybių yra Aukštadvario, Lentvario, Onuškio, Rūdiškių ir Trakų seniūnijose (Priedas Nr. 4).

Svarbią Trakų rajono turizmo išteklių dalį sudaro muziejai. Trakų rajone veikia ir mokyklų muziejai: Lentvario Motiejaus Šimelionio vidurinės mokyklos geologijos ir istorijos muziejai, Senųjų Trakų Kęstučio vidurinės mokyklos literatūrinis muziejus, Trakų Vytauto Didžiojo gimnazijos istorijos muziejus, Trakų vidurinės mokyklos istorijos muziejus ir Kraštotyros–buities muziejus Aukštadvario žemės ūkio mokykloje. Prie kultūrinių išteklių priskirtini ir objektai, neturintys kultūros paveldo objekto statuso: Daniliškių sentikių cerkvė (Trakų sen.), Aukštadvario Kristaus Atsimainymo bažnyčia (Aukštadvario sen.), Paluknio Šv. Jono Krikštytojo bažnyčia (Paluknio sen.) ir Rūdiškių Švč. Jėzaus Širdies bažnyčia (Rūdiškių sen.).

Kultūrinių renginių dėka į Trakus pritraukiamas didelis lankytojų skaičius. Trakų rajono savivaldybėje organizuojamų renginių ir švenčių sąrašas pateikiamas Priede Nr. 5.

Turistų vertinimas. Svetainėje **Tripadvisor.com** turistai talpina atsiliepimus apie turistinių vietovių traukos objektus. Daugiausia komentarų turistai paliko apie Lietuvos traukos objektus, kurie pateikiami 4.3.1 paveiksle. Vienas iš 10 daugiausiai atsiliepimų sulaukęs Lietuvos turistinis objektas – Trakų salos pilis.

4.3.1 pav. Lietuvos turizmo traukos objektai, sulaukę didžiausio turistų susidomėjimo

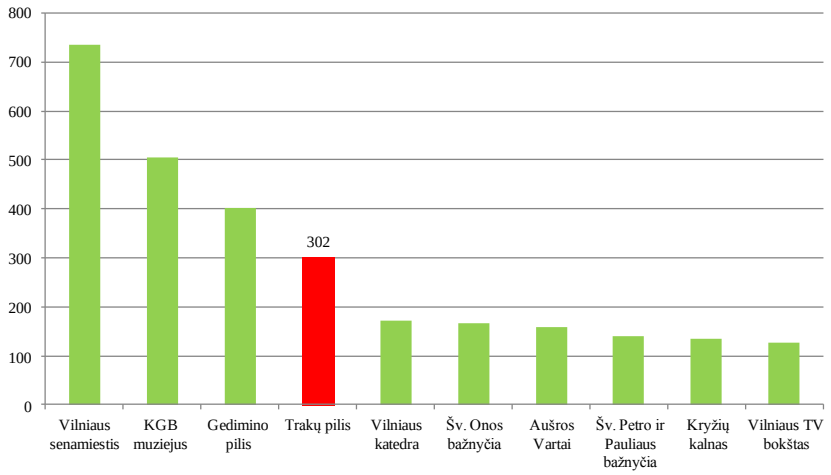

Šaltinis: Tripadvisor.com

Tripadvisor.com svetainėje be Trakų salos pilies, pateikiama informacija apie kitus tris Trakų rajono savivaldybėje esančius traukos objektus: Trakų istorinį nacionalinį parką (37 komentarai), S. Šapšalo karaimų tautos muziejų (4 komentarai) ir „TonyResort“ (4 komentarai). Atsiliepimų skaičius apie šiuos objektus yra ženkliai mažesnis. Trakų rajono turistinius objektus parašyti 347 komentarai[14], iš kurių daugiausia atsiliepimų paliko turistai iš:

- Rusijos (22%);
- Didžiosios Britanijos (12%);
- JAV (10%);
- Italijos (10%);
- Lietuvos (7%);
- Mažiau komentarų paliko turistai iš Vokietijos, Brazilijos, Australijos ir Norvegijos, Latvijos, Prancūzijos, Ispanijos, Baltarusijos, Airijos, Belgijos, Lenkijos, Graikijos ir Danijos, Švedijos, Kinijos, Turkijos, Kanados, Vietnamo, Kroatijos, Portugalijos,

[14] *2014 m. kovo mėn.*

Naujosios Zelandijos, Singapūro, Izraelio, Šveicarijos, Šri Lankos, Čekijos, Ukrainos, Japonijos, Venesuelos, Kolumbijos, Vengrijos, Indonezijos, Estijos, Indijos, Honkongo, Saudo Arabijos, Paragvajaus, Olandijos ir Austrijos.

Beveik visuose turistų atsiliepimuose teigiamai įvertintas **Trakų miestas**. Dauguma turistų išskyrė Trakų salos pilies ir ją supančių ežerų grožį, galimybę pasiplaukioti vandens transporto priemonėmis ir skanius kibinus. Atvykusieji viešuoju transportu (traukiniais ar autobusais) teigiamai įvertino nedidelę transporto paslaugų kainą, tačiau nurodė, kad transporto priemonės yra nusidėvėjusios. Gana daug komentatorių pažymėjo, kad nors Trakų traukinių ir autobusų stotis yra toli nuo svarbiausių lankytinų objektų, tačiau dauguma tame nemato didelės problemos ir teigė, kad atstumas tarp stočių ir pagrindinių objektų nesukelia diskomforto, išskyrus neįgaliuosius žmones ar kai blogas oras. Išskirti trūkumai – Trakų mieste trūksta **nuorodų**, **viešųjų tualetų**, **kavinių** su maistu ar gėrimais išsinešimui. Turistai mano, kad daugiau informacijos apie Trakus turėtų būti Vilniuje. Nei vienas atsiliepimus palikusių turistų neužsiminė apie Užutrakio dvarą, Trakų bažnyčią ir cerkvę. Du turistai užsiminė apie Trakų pusiasalio pilį, bet sakralinio meno ekspozicijos nepaminėjo.

4.3.1 lentelė. Turistų atsiliepimai apie Trakų rajono kultūrinio turizmo objektus

Rinkos	Privalumai	Trūkumai
Artimosios rinkos		
Lenkija	**Bendri atsiliepimai**: jauki vieta, skanus maistas, vietovė greitai pasiekiama iš Vilniaus automobiliu, traukiniu ar autobusu.	**Bendri atsiliepimai**: per daug turistų.
Rusija	**Trakų salos pilis**: puiki atmosfera, graži ir gerai atstatyta pilis. Viduje įdomus muziejus. Aplink pilį išvystytos vandens transporto pramogos. Daug suvenyrų parduotuvių, skanus karaimų maistas. **Bendri atsiliepimai**: gera vieta atvykti vienai dienai iš Vilniaus. Apsistojus Vilniuje ilgesniam laikui, esant geresniam orui galima nuvykti į Trakus.	**Trakų salos pilis**: pilies ekspozicija neverta kainos, uždarytas pilies bokštas.
Vokietija	**Trakų salos pilis**: gerai sutvarkyta aplinka, įdomus muziejus. **Bendri atsiliepimai:** rami aplinka mieste.	**Trakų salos pilis**: ne visus pilies kambarius galima aplankyti. Nėra galimybės nusipirkti maisto ir gėrimų.
Latvija	**Trakų salos pilis**: įdomi pilis išvykai vienai dienai. Pilies ekspozicija patinka vaikams. **S. Šapšalo karaimų tautos muziejus**: pagrindinis kambarys labai įdomus.	**Trakų salos pilis**: nėra galimybės atsiskaityti banko kortele.
Baltarusija	**Trakų salos pilis**: puiki atstatyta pilis, įdomi ekspozicija.	-
Estija	**Bendri atsiliepimai**: Trakai puiki vieta vienos dienos išvykai iš Vilniaus. Geras susisiekimas, o atvykęs pasijunti lyg vasaros kurorte.	-
Tolimosios rinkos		
JAV	**Trakų salos pilis**: graži pilis ir jos aplinka su ežerais. Visur labai švaru. **S. Šapšalo karaimų tautos muziejus**: įdomi ekspozicija supažindinanti su nuostabia kultūra. **Bendri atsiliepimai**: galima išsinuomoti laivelius, daug suvenyrų parduotuvių, daug jaukių restoranų.	**Trakų salos pilis**: pilyje nėra maitinimo įstaigų. Muziejus neįdomus, o pilies laiptai labai statūs. **S. Šapšalo karaimų tautos muziejus**: trys maži kambariai, per mažai informacijos ir paaiškinimų. Muziejaus darbuotoja nešnekėjo angliškai. **Bendri atsiliepimai**: atvykimas autobusu iš Vilniaus pakankamai sudėtingas, nes trūksta informacijos, atstumas nuo stoties iki pilies yra nemažas. Mieste trūksta nuorodų.
Kolumbija	**Bendri atsiliepimai**: žiemos metu labai rami aplinka.	-
Kanada	**Trakų salos pilis**: graži pilis, galima daryti daug fotografijų. Vaikams labai patiko.	-
Brazilija	**Trakų salos pilis**: nuostabi pilis ir jos aplinka. **Bendri atsiliepimai**: labai įdomi karaimų bendruomenė. Labai geras susisiekimas su Vilniumi.	**Trakų salos pilis**: nepatartina lankytis neįgaliesiems, nes labai daug laiptų ir vietomis nepritaikyta žmonėms su negalia.
Vietnamas	**Trakų salos pilis**: graži pilis, jauki atmosfera, galima pasiimti maisto atsisėsti šalia ežero ir ramiai pavalgyti.	-

Rinkos	Privalumai	Trūkumai
Naujoji Zelandija	**Bendri atsiliepimai**: verta pasiplaukioti laiveliais.	**Trakų salos pilis**: maža pilis, viduje nėra ką žiūrėti.
Honkongas	**Bendri atsiliepimai**: labai graži gamtinė aplinka, daug medžių, ežerai. Labai švaru ir ramu visur. Geras susisiekimas su Vilniumi. Verta pasiplaukioti laivais.	**Trakų salos pilis**: per daug turistų.
Kinija	**Bendri atsiliepimai**: labai patiko pilis ir visas miestas. Jaukios kavinės su vaizdu į pilį. Daug suvenyrų parduotuvių.	-
Australija	**Trakų salos pilis**: graži pilis, įdomus muziejus. **Bendri atsiliepimai**: daug suvenyrų ir kitokių gerų parduotuvių.	**Bendri atsiliepimai**: daug restoranų, bet nėra kavinių su kava išsinešimui.
Japonija	-	**Trakų salos pilis:** blogas susisiekimas nuo autobusų stoties iki pilies.
Kitos rinkos		
Italija	**Trakų salos pilis**: pilis svarbiausias ir gražiausias objektas, įdomus muziejus. Labai rami ir jauki aplinka, gera atmosfera. **Bendri atsiliepimai**: galima užeiti ir į pusiasalio pilį iš kur gražiai matosi salos pilis.	-
Didžioji Britanija	**Trakų salos pilis**: labai įdomi patirtis, graži pilis, puikus vienos dienos poilsis nuo Vilniaus bažnyčių. Muziejus labai patiko vaikams. **S. Šapšalo karaimų tautos muziejus**: maža ekspozicija apie mažai žinomą kultūrą. Nebrangiai kainuoja ir užima nedaug laiko.	**Trakų salos pilis:** kaip ir visoje Lietuvoje trūksta nuorodų. Muziejaus darbuotojai nesišypso. **S. Šapšalo karaimų tautos muziejus:** trūksta informacijos anglų kalba.
Ispanija	**Trakų salos pilis**: labai arti Vilniaus. Pilis apsupta ežerų – nuostabus vaizdas.	**Trakų salos pilis:** Malborko pilis Lenkijoje įdomesnė. Muziejus neįdomus.
Prancūzija	**Bendri atsiliepimai**: graži pilis labai arti Vilniaus. Verta pasiplaukioti laiveliais aplink pilį. Puiki vieta šeimoms.	**Trakų salos pilis:** nepritaikyta neįgaliesiems. Informacija apie eksponatus labai neinformatyvi.
Kroatija	**Trakų salos pilis**: įdomi ekspozicija.	**Trakų salos pilis**: trūksta informacijos apie eksponatus daugiau užsienio kalbų. **Bendri atsiliepimai**: mieste trūksta viešųjų tualetų.
Čekija	**Trakų salos pilis**: muziejus toks įdomus, kad viduje galima praleisti kelias valandas. **Bendri atsiliepimai**: Trakai puiki vieta vienos dienos išvykai. Čia gražu visais metų laikais. Vasara verta pasiplaukioti laivais ir aplankyti Užutrakio dvarą.	-
Šveicarija	**Trakų salos pilis**: gražūs vaizdai, daug informacijos anglų kalba. Labai patiko vaikams.	**Trakų salos pilis**: neverta eiti į pilies vidų.
Portugalija	**Trakų salos pilis**: labai graži pilis saloje apsuptoje ežerų.	**Trakų salos pilis:** ekspozicija nelabai įdomi. Muziejaus darbuotojos kaip KGB agentai, visai nesišypso.
Vengrija	**Trakų salos pilis**: labai graži pilis aplink kurią galima pasiplaukioti laivu. Labai graži gamta aplinkui.	-
Turkija	**Trakų salos pilis**: gražiausia pilis kokią tik esu matęs. **Bendri atsiliepimai**: jei būsite Vilniuje būtinai nuvykite vienai dienai, paragaukite kibinų.	-
Danija	**Trakų salos pilis**: labai graži pilis. **Bendri atsiliepimai**: miestelyje daug restoranų, vandens pramogų, geras susisiekimas su Vilniumi.	-
Airija	**Trakų salos pilis**: kam patinka istorija būtina aplankyti. **Bendri atsiliepimai**: verta važiuoti autobusu iš Vilniaus ir nuo stoties pereiti visą miestelį iki pilies.	-
Norvegija	**Trakų salos pilis**: labai graži pilis su įdomia ekspozicija ir aplinka. **Bendri atsiliepimai**: gražūs ežerai su galimybe pasiplaukioti laiveliais. Daug restoranų ir kavinių, geras susisiekimas su Vilniumi.	**Bendri atsiliepimai:** sunku rasti informaciją kaip nuvykti į Trakus iš Vilniaus.
Graikija	**Trakų salos pilis**: gerai sutvarkyta ir daug informacijos. **Bendri atsiliepimai**: daug kavinių ir mažų parduotuvių.	-
Izraelis	**Trakų salos pilis**: įdomi pilis su įdomia ekspozicija ir daug informacijos.	-

Rinkos	Privalumai	Trūkumai
	Bendri atsiliepimai: nuostabi vieta, labai graži aplinka, daug suvenyrų parduotuvių.	
Švedija	**Bendri atsiliepimai**: labai vaizdingas miestelis.	-

Šaltinis: www.tripadvisor.com

Trakų salos pilies išorės grožį gyrė visi turistai, tačiau pilies ekspozicijos daliai lankytojų pasirodė mažai patrauklios, dalis nurodė per didelę bilietų kainą. Yra atsiliepimų, kur turistai skundėsi pilies darbuotojų abejingumu, informacinių stendų anglų kalba ir nuorodų į pilį trūkumu. Keli turistai apgailestavo, kad neįmanoma patekti į pilies bokštą, kiti pilyje pasigedo maitinimo įstaigos ar bent jau smulkių užkandžių, gaiviųjų gėrimų aparato, galimybės lankytis neįgaliesiems. Viename iš komentarų teigiama, kad pilies kasoje negalima atsiskaityti banko kortele. S. Šapšalo karaimų tautos muziejuje turistai pasigedo informacinių stendų anglų kalba bei angliškai kalbančių darbuotojų. Muziejuje esantys informaciniai stendai įvardinti kaip neinformatyvūs, eksponatams trūksta paaiškinimų.

Apibendrinant galima teigti, kad Trakų mieste reikia įrengti daugiau viešųjų tualetų, nuo traukinių ir autobusų stoties įrengti daugiau nuorodų į lankytinus objektus, bendradarbiauti su Vilniaus TIC, Vilniaus autobusų bei geležinkelių stotimis ir skleisti daugiau informacijos apie Trakus (bukletų, informaciniai stendai, videofilmai, Apps programėlės). Būtina turistams atverti Trakų salos pilies bokštą, kelti muziejaus darbuotojų kvalifikaciją (svetingumas, užsienio kalbų mokymasis), atnaujinti informaciją apie eksponatus ir pilies lankymo taisykles pateikti įvairesnėmis kalbomis (atsižvelgiant į didžiausias rinkas), įrengti gaiviųjų gėrimų ir maisto užkandžių aparatą, pilies kasose leisti turistams atsiskaityti kortele. S. Šapšalo karaimų tautos muziejuje pateikti informaciją apie eksponatus ir muziejaus lankymo taisykles pateikti įvairesnėmis kalbomis, kelti muziejaus darbuotojų kvalifikaciją (svetingumas, užsienio kalbų mokymasis). Didinti Užutrakio dvaro, Trakų Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo bažnyčios ir Sakralinio meno ekspozicijos žinomumą.

Ekspertinis vertinimas. Kultūrinio turizmo produktus sudaro kultūros paveldo objektai (senamiesčiai, pilys, dvarai, bažnyčios, vienuolynai), meno galerijos, muziejai, kultūriniai renginiai, tradicijų ar amatų pristatymas. Lankytinų objektų vertinimas atliekamas su tikslu, kad investicijos būtų nukreiptos į didžiausią turistinį potencialą turinčių objektų sutvarkymą ir paslaugų kompleksiškumo vystymą, o rinkodaros priemonėmis užsienio rinkose ir internete būtų pristatomi konkurencingiausi Trakų rajono turizmo produktai ir kuriamas patrauklus Trakų, kaip turistinės vietovės, įvaizdis.

Ekspertinė patirtis rodo, kad turistų traukos **objektų išskirtinumą** lemia du pagrindiniai kriterijai – tai objekto istorinis reikšmingumas (jį sąlygoja objekto sąsajos su reikšmingais valstybės istoriniais įvykiais ar procesais), objekto išvaizda (originaluams) bei jį supanti aplinka (švara, parkavimo galimybės, etc).

Traukos objekto **turistinį patrauklumą** lemiantys veiksniai:

- Pasiekiamumas (pavyzdžiui, patrauklų pasiekiamumą lemia objekto atstumas nuo pagrindinių kelių, autobusų ar geležinkelio stočių, turizmo informacijos centrų, automobilių stovėjimo aikštelių; šalia objekto turi būti tokių vietų, kuriose lankytojai ir turistai galėtų sustoti pailsėti, pavalgyti ar pasinaudoti tualetu) ir prieinamumas (tinkamos darbo valandos, pritaikymas lankytis neįgaliesiems).
- Infrastruktūros išvystymo lygis (nuorodos, ženklinimas, privažiavimo kelių būklė, informaciniai stendai, stovėjimo aikštelės, pasivaikščiojimo takai, parkai, apšvietimas, viešieji tualetai, atokvėpio ar poilsio vietos, šalia esančių objektų būklė).
- Informacijos prieinamumas (informacijos apie objektą turi būti pakankamai tiek informaciniuose leidiniuose, tiek ir internete (darbo laikas, bilietų kainos, teikiamos paslaugos, galimybė lankytis neįgaliesiems, etc).
- Vykstantys renginiai, organizuojamos edukacinės programos ir ekskursijos.

Traukos objekto **konkurencingumą** lemia šie veiksniai:

- Teikiamos turizmo paslaugos, nes paslaugų koncentracija suteikia objektui konkurencinį pranašumą ir pagerina turistinės vietovės įvaizdį (pvz., nedideliu atstumu nuo lankytino objekto turi būti sudaryta galimybė gauti nakvynės, maitinimo, transporto, turizmo informacijos, gido ir kitas paslaugas; turistinėje vietovėje turi veikti muziejai, galerijos, suvenyrų ir maisto prekių parduotuvės, teikiamos automobilių ir dviračių remonto paslaugos).
- Pramogų įvairovė (vietovėje turi būti įrengtos sveikatingumo, sporto ir vaikų žaidimų aikštelės, sutvarkyti laisvalaikio ir poilsio parkai).

Trakų turistinės vietovės kultūrinio turizmo objektai (senamiestis ir Trakų salos pilis) yra itin gausiai lankomi vienadienių lankytojų ir turistų. Pastaraisiais metais kurortinė teritorija sulaukė nemažai pozityvių pokyčių – atgimė Užutrakio dvaras ir parkas, restauruota Trakų Švč. Mergelės Marijos Aplankymo bažnyčia, įrengta Sakaralinio meno ekspozicija Trakų pusiasalio pilyje.

Trakuose ir Senuosiuose Trakuose esantis kultūros paveldas – muziejai ir sakralinės paskirties objektai – yra reikšmingiausi ir svarbiausi rajono traukos objektai, todėl atliktas detalesnis jų turistinės infrastruktūros vertinimas. Turistinė infrastruktūra analizuota pasitelkiant tokius kriterijus kaip nuorodos, iškabos, automobilių ir autobusų parkavimo galimybės, atstumas nuo visuomeninio transporto, galimybė lankytis neįgaliesiems, objektų aplinkos estetinis vaizdas, darbo laikas, informaciniai stendai, ekspozicijų modernumas, užsiėmimai vaikams, kultūriniai renginiai, atstumas nuo dviračių takų ir dviračių stovai, suvenyrų parduotuvės, maitinimo įstaigos ir gaiviųjų gėrimų aparatai. Kiekvienam kriterijui buvo suteiktas atitinkamas balų skaičius, kuris atspindi kriterijaus svarbą vertinant objektą. Objektų kriterijų vertinimas balų sistema leidžia tinkamai nustatyti objektų eiliškumą pagal surinktus balus ir taip atrinkti geriausius objektus. Nustatyta, kad geriausiai turizmui pritaikyti yra šie muziejai:

- Trakų salos pilis ir muziejus;
- Sakralinio meno ekspozicija;
- Užutrakio dvaro sodyba;
- Irklavimo muziejus;
- S. Šapšalo karaimų tautos muziejus.

Trakų pilies istorijos muziejus yra pavyzdinis muziejus ne tik Trakų rajone, bet ir visoje Lietuvoje. Šiame muziejuje yra išvystyta beveik visa turistinė infrastruktūra, teikiamos turizmo paslaugos, organizuojami renginiai. Pagrindinės problemos – neišvystyta pėsčiųjų tako infrastruktūra pilies saloje, nėra galimybės patekti į pilies bokšto viršutinius aukštus ir pasižvalgyti po apylinkes, trūksta informacijos užsienio kalbomis. Trakų pusiasalio pilies ir sakralinio meno ekspozicijos muziejus sutvarkytas, tačiau trūksta nuorodų, čia galėtų skambėti sakralinė muzika. Užutrakio dvaro sodybos pagrindinis trūkumas – pasiekiamumas visuomeniniu transportu (nepatrauklus atstumas nuo sustojimo vietų), įėjimas į rūmus nepritaikytas neįgaliesiems, neparduodami suvenyrai, netaikinamos maitinimo paslaugos. S. Šapšalo karaimų tautos muziejui trūksta nuorodų, nėra galimybės lankytis neįgaliesiems, nėra viešųjų tualetų, nevyksta kultūriniai renginiai.

Daugiausiai balų surinkę sakraliniai objektai:

- Trakų Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo bažnyčia;
- Senųjų Trakų bažnyčios, vienuolyno ir piliavietės su papiliu kompleksas;
- Trakų Švč. Dievo Motinos Gimimo cerkvė.

Trakų Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo bažnyčios vienintelis trūkumas, kad nėra informacinio stendo, kur būtų įvairiomis kalbomis pateikta informacija apie bažnyčią, nurodytas

darbo laikas ar kontaktai (šalia bažnyčios esančioje teritorijoje pastatytas reklaminis stendas). Trakų Švč. Dievo Motinos gimimo cerkvė neturi nuorodų, nėra galimybės lankytis neįgaliesiems, nėra informacinio stendo, aplinka nesutvarkyta. Senųjų Trakų Viešpaties Apreiškimo Švč. Mergelei Marijai ir Šv. Benedikto bažnyčia atidaryta tik sekmadieniais šv. Mišių metu, nėra nurodytas darbo laikas ir kontaktai, prie objekto nėra dviračių stovų, nėra suvenyrų parduotuvės, viešųjų tualetų ir šalia nėra maitinimo įstaigų. Senieji Trakai – istorine ir kultūrine prasme svarbi vieta, tačiau nepritaikyta lankymui.

Trakų turizmo informacijos centro duomenimis, karaimai Trakus laiko pasaulio karaimų centru, todėl į turistinius maršrutus tikslinga įtraukti ir Kenesę, kadangi ji yra viena iš trijų pasaulyje veikiančių karaimų maldos namų (pagal vertinimo metodiką objektas nėra atrinktas kaip patrauklus, nes jį apžiūrėti galima tik iš išorės).

Kiti patrauklūs lankytini objektai – Angelų kalva ir apžvalgos aikštelė, Vytauto Didžiojo kelias.

4.3.2 lentelė. TOP10 kultūrinio turizmo objektų

Grupė	Objektų skaičius	Objektai
Muziejai	4	• Trakų salos pilis ir muziejus • Sakralinio meno ekspozicija • Irklavimo muziejus • S. Šapšalo karaimų tautos muziejus ir kenesė
Istoriniai pastatai	1	• Užutrakio dvaro sodyba
Sakralinės paskirties objektai	5	• Trakų Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo bažnyčia • Senųjų Trakų bažnyčios, vienuolyno ir piliavietės su papiliu kompleksas • Trakų Švč. Dievo Motinos Gimimo cerkvė
Apžvalgos aikštelės	2	• Angelų kalva ir apžvalgos aikštelė • Vytauto Didžiojo kelias
Viso	**10**	

Rekomenduojame užsienio turistams skirtuose leidiniuose ir turizmo svetainėje turistams sudaryti **TOP10** (ar TOP20), 2–3 dienų kelionė į Trakus.

Kultūrinio turizmo traukos objektų Trakų rajone nėra daug, todėl būtina tvarkyti Senuosiuose Trakuose, Lentvaryje ir Aukštadvaryje esančius kultūros ir gamtos paveldo objektus, vystyti turizmo paslaugas, plėtoti viešąją turizmo infrastruktūrą.

4.3.2. GAMTINIŲ IŠTEKLIŲ ANALIZĖ

Pagal LR teritorijos bendrąjį planą, pačia didžiausia gamtine ir kultūrine verte išsiskiria Trakų ežeryno kraštovaizdžio kompleksas kartu su Kuršių nerija, turintys tapti integruotos kraštovaizdžio apsaugos organizavimo etalonais. Per Trakų rajoną eina tarptautinės svarbos gamtinis karkasas. Rajono teritorijos priskiriamos labai didelio ir didelio potencialo nacionalinės svarbos rekreaciniams arealams. Rajone daug vertingų biotos išteklių, Lietuvoje ir Europoje saugomų augalų ir gyvūnų rūšių, europinės svarbos augalijos ir gamtinių buveinių.

Pagal Trakų istorinio nacionalinio parko planavimo schemą vertingiausi gamtiniai kompleksai: Kudrionių kraštovaizdžio, Galvės, Akmenos, Bražuolės hidrografiniai, Varnikų miško, Ilgelio bei Plomėnų pelkių kompleksai.

Trakų rajono gamtinis kraštovaizdis išsiskiria vaizdingumu. Ežeringą, kai kur kalvotą ir daubotą, kai kur lygumų reljefą suformavo ledynmetis. Ežerų ir miškų apjuostą Trakų miestą rytuose keičia pelkės, pietuose – plynaukštė, vakaruose ir šiaurėje pereina į daubotą kalvotą reljefą. Į rajono teritoriją patenka Trakų, Aukštadvario ir Daugų aukštumos, Vokės–Merkio lyguma, kitų plynaukščių ir aukštumų dalys. Reljefas ir gamtinės sąlygos nulėmė buveinių – pelkių, vandens telkinių, sausviečių, miškų, laukų giraičių, paupių – įvairovę.

Bendras saugomų teritorijų plotas Trakų rajone sudaro 21% teritorijos ir tai yra gerokai daugiau už šalies vidurkį. Rajone yra nemažai europinės svarbos saugomų teritorijų tinklo „Natura 2000“ teritorijų.

Trakų rajono savivaldybėje gamtinėms, kraštovaizdžio ir kultūrinėms vertybėms saugoti įkurtos įvairios paskirties ir apsaugos režimo saugomos teritorijos – rezervatai (3), draustiniai (41), nacionaliniai parkai (1), regioniniai parkai (2), biosferos poligonai (1), gamtos paveldo objektai (12). Valstybės saugomų gamtos paveldo objektų grupė nėra gausi (12 objektų).

4.3.3 lentelė. Gamtos paveldo objektai Trakų rajone

Gamtos paveldo objektas	Saugoma teritorija
Krakovskio akmuo	-
Nikronių akmuo	Aukštadvario regioninis parkas
Strėvos įgriuva	Aukštadvario regioninis parkas
Velnio duobė	Aukštadvario regioninis parkas
Saidžių šaltinis	Neries regioninis parkas
Adomo Mickevičiaus ąžuolas	Aukštadvario regioninis parkas
Upėtakių tvenkinių ąžuolas	Aukštadvario regioninis parkas
Viktoro Bergo ąžuolas	-
Aukštadvario dvaro parko kaštonas	Aukštadvario regioninis parkas
Špokų vinkšna	Aukštadvario regioninis parkas
Aukštadvario dvaro parko liepų pavėsinė	Aukštadvario regioninis parkas
Aukštadvario dvaro parko maumedžiai	Aukštadvario regioninis parkas

Šaltinis: Trakų rajono savivaldybės rekreacijos, turizmo ir poilsio kompleksų išdėstymo specialusis planas

Trakų rajono savivaldybėje ežerai ir kiti vandens telkiniai sudaro 4,9% teritorijos, miškai – 47,7%, žemės ūkio naudmenos – 33,6% visos teritorijos. Gamtiniai rekreaciniai ištekliai vieni iš svarbiausių turizmo ir rekreacijos organizavimui reikalingų išteklių, kuriuos sudaro gamtiniai kraštovaizdžio elementai ir jų dariniai:

- Vandens telkiniai (rekreacijai tinkami ežerai, tvenkiniai, upės ir upeliai);
- Želdiniai (miškai, miško parkai, parkai, gyvenamųjų vietovių želdynai);
- Reljefas (kalvos, slėniai, šlaitai, ežeringi duburiai ir kt.) ir su juo susiję estetiškai vertingi kraštovaizdžio kompleksai;
- Gamtiniai gydomieji ištekliai.

Rajone gausu ežerų (197), tvenkinių (7), upių ir upelių. Trakų rajono upių tinklas retas. Labiausiai upių išraižyta pietinė rajono dalis, kur teka Geluža, Cirvija, Gruožė, Lukna, Spengla, Žvirgždė. Didžiausia upė, ribojanti Trakų rajoną iš šiaurės rytų yra Neris. Pietrytiniu pakraščiu teka Merkys, ties Aukštadvariu – Verknės ištakos. Dalis rajono priklauso Strėvos aukštupio ir Bražuolės baseinams.

4.3.4 lentelė. Trakų rajono gamtinių išteklių palyginimas su kaimyniniais rajonais

Savivaldybė	Ežerų skaičius	Miškingumas, %
Alytaus r.	70	24,5
Elektrėnų	93	34,3
Varėnos r.	144	68,9
Vilniaus r.	90	41,6
Trakų r.	**197**	**47,7**
Šalčininkų r.	5	48,0

Šaltinis: Trakų rajono savivaldybės rekreacijos, turizmo ir poilsio kompleksų išdėstymo specialusis planas

Lyginant su kaimyniniais rajonais aiškiai pastebimas Trakų rajono pranašumas ežerų skaičiumi kas sudaro palankias sąlygas vandens rekreacijai vystyti. Dauguma rajono ežerų dėl palankių grunto savybių, krantų formos ir augmenijos yra tinkami **poilsiui, vandens pramogoms, sportui**.

Labiausiai mėgstami **maudytis** šie ežerai: Akmena, Galvė, Skaistis, Luka, Totoriškių, Margis, Vilkokšnis, Verniejus, Nava, Moša, Aukštadvario tvenkinys.

Visi rajono ežerai tinkami **mėgėjiškai žūklei**.

Povandeninio sporto atstovams įdomiausias yra Akmenos ir Galvės ežerai su daubomis ir seklumomis.

Vandens turizmui tinkami susisiekiantys ežerai: Bernardinų, Galvės, Skaisčio, Totoriškių (veikiantis maršrutas). Verknės aukštupiu (veikiantis maršrutas): Vilkokšnio ežeras – Verknė – Sienio ežeras – Navos ežeras – Verknė ir toliau. Strėvos upe: Strėvos aukštupys ties Semeliškėmis – Strėvys – Nepėras – Strėva – Spindžius – Strėva – Drabužis.

Vandens rekreacijai tinkami vandens telkiniai: Akmena, Alsakys, Anykštis, Antakmenių ež., Aukšlinis, Aukštadvario vandens telkinys, Babrukas, Bagdanonių vandens telkinys, Baltis, Baluošo ež., Bygaudas, Birva, Bitiškių, Bobis, Čiukiškių, Dapai, Dėdėliškės ež., Didžiarauliškių ež., Didžiulis, Didžiulis (Dusmenų), Drabužaitis, Drabužis, Dumbis, Dvarčių ež., Gackų ež., Galvė, Gėjus, Gelušis, Gelvis, Giliūšis, Greiželis, Gruožaitis, Gruožys, Ilgai, Ilgeis, Ilgučiai, Ilgutis, Juodikis, Juodis, Juodžiukas, Karaciškių, Karvys, Katišius, Klanukas, Krausliukas, Kulpis, Lentvario ež., Linžeris, Luka, Lukna, Mamavys, Medyvys, Mencas, Mergiškių, Meškerėlis, Mošia, N.Lentvario akis, Nečiūnų, Onuškio, Paėžerėlių ež., pakojys, Privolskio, Purvis, Radiliškių, Samis, Sietas, Skaistis, Skrebys, Skričiukas, Skritis, Spengla, Spindžiukas, Spindžius, Stanka, Širinė, Širmukas, Škilietų I, Škilietų II, Štareinis, Šulninkų, Švenčius, Šventininkų, Tiltų vandens saugykla, Totoriškių, Trakežeris, Unguraitis, Ungurys, Verniejus, Veršiukas, Vėsys, Vilkokšnis, Vilūniškių ež., Vladišius, Žakas, Žalieji Prūdeliai, Žiežmuo.

Vandens rekreacijai su motorizuoto transporto priemonėmis tinkamas vandens telkinys – Margio ežeras.

Merkys – viena svarbiausių Lietuvos **vandens turizmo trasų**, tačiau Trakų rajone jo vaga vietomis sumelioruota ir turizmo požiūriu nepatraukli. Merkio upės dešinieji intakai gali būti tinkami lašišinėms žuvims gyventi. Trakų rajono upė Verknė tinkama lašišinėms žuvims gyventi, Strėva – karpinėms žuvims gyventi. Rajono upės svarbios mėgėjiškai žvejybai ir ateityje išliks kaip mėgėjiškai žūklei skirti vandenys. Strėvos ir Verknės upės svarbios vandens pramogoms – plaukimas baidarėmis. Didžiausia Trakų rajono vandens telkinių dalis yra susitelkusi Trakų istorinio nacionalinio bei Aukštadvario regioninio parko teritorijose, tačiau estetiniu bei funkciniu požiūriu rekreacijai patrauklūs bei tinkami ir kiti Trakų rajono ežerai, nepatenkantys į Trakų istorinio nacionalinio bei Aukštadvario regioninio parkų teritorijas.

Vienas iš labai svarbių Trakų rajono kraštovaizdžio komponentų yra **miškai**, užimantys apie 47,7% rajono teritorijos ploto. Rajone vyrauja sausi spygliuočių ūkinės paskirties miškai. Trakų rajone keletas stambesnių miško masyvų – Rūdiškių giria, Rūdninkų giria, Užtrakio miškas, Ropėjos miškas. Miškų amžius ir augimviečių struktūra yra labai įvairi ir ši įvairovė yra palanki uogavimui ir grybavimui. Rekreacinės paskirties miškai sudaro 14% miškų ploto, jie tinkami ilsėtis, rinkti miško gėrybes, medžioti. Tačiau turizmui vis dar mažai naudojamas didžiulis miškų rekreacinis potencialas.

Kalvotoji rajono dalis pasižymi nemažu **regyklų** skaičiumi. Trakų istoriniame nacionaliniame parke išskirtos – 24 regyklos, Aukštadvario regioniniame parke – 7 regyklos, Neries regioniniame parke (Trakų rajono teritorijoje) – 1 regykla. Kontrastingo Trakų rajono reljefo dėka atsiskleidžia ir išryškėja skirtingų kraštovaizdžio tipų vizualinis potencialas, kuris sąlygoja rajono teritorijų tinkamumo rekreacijos vystymui galimybes.

Trakų rajono savivaldybės teritorijoje iki šiol nebuvo ištirtų ir gydomaisiais tikslais naudojamų **mineralinio vandens** ar **gydomojo purvo išteklių.** Naujausiais duomenimis, mineralinio vandens tikimasi rasti Trakų mieste, Gedimino g. teritorijoje (Trakų r. sav. informacija), valstybei priklausančioje žemėje. Šių prielaidų patvirtinimui numatoma parengti specialią mineralizuoto vandens gręžinio galimybių studiją. Jeigu specialistų įžvalgos pasitvirtintų, kad Trakai turtingi ir mineraliniu vandeniu, būtų įrengiamas gręžinys, kuriuo galėtų naudotis ir „Trasalis“ – Trakai Resort & SPA. Tokiu būdu miestas galėtų teikti visą spektrą gydomųjų procedūrų, išplėsti paslaugas bei pritraukti naujus srautus poilsiautojų, padidinti savo kurortinį patrauklumą. Taigi, pradėję naudoti mineralinio vandens išteklius, Trakai galėtų pretenduoti į kurorto statusą, taip įgytų dar didesnę trauką ir išspręstų turizmo sezoniškumo problemas.

4.3.3. TURISTINIŲ TRASŲ INFRASTRUKTŪRA

Tikslas – atlikti Trakų rajono viešosios turizmo infrastruktūros išvystymo vertinimą ir jos plėtojimo galimybių analizę. Trasų infrastruktūros vertinimas apima:

- Pažintines pėsčiųjų trasas;
- Dviračių turizmo trasas;
- Vandens turizmo trasas;
- Autoturizmo trasas.

Turizmo trasa apibrėžiama kaip keliauti poilsio ar turizmo tikslais suplanuotas, įrengtas ir specialiais trasos ženklais vietovėje paženklintas vientisas turizmo ir poilsio infrastruktūros objektas.

Šiandiena didžioji dalis turistų į Trakus atvyksta dėl kultūrinio turizmo (paveldas, maistas, renginiai), tačiau manytume, kad dėl aktyvaus poilsio infrastruktūros trūkumo Trakų rajono savivaldybė kol kas neišnaudoja didelio turistinio potencialo (ekoturizmas, dviračių turizmas, vandens turizmas). Į Trakus atvykstantys turistai iš aktyvaus poilsio paslaugų labiausiai domisi pasivaikščiojimu (12,5%), vandens pramogomis (5,6%) ir pasivažinėjimu dviračiais (2,6%). Paveiksle pateikiami Trakų rajono lankytojų įvardinti infrastruktūros ir paslaugų trūkumai, 0,7% respondentų nurodo, kad jiems nieko netrūksta.

4.3.2 pav. Turistų įvardinti turizmo paslaugų ir infrastruktūros trūkumai

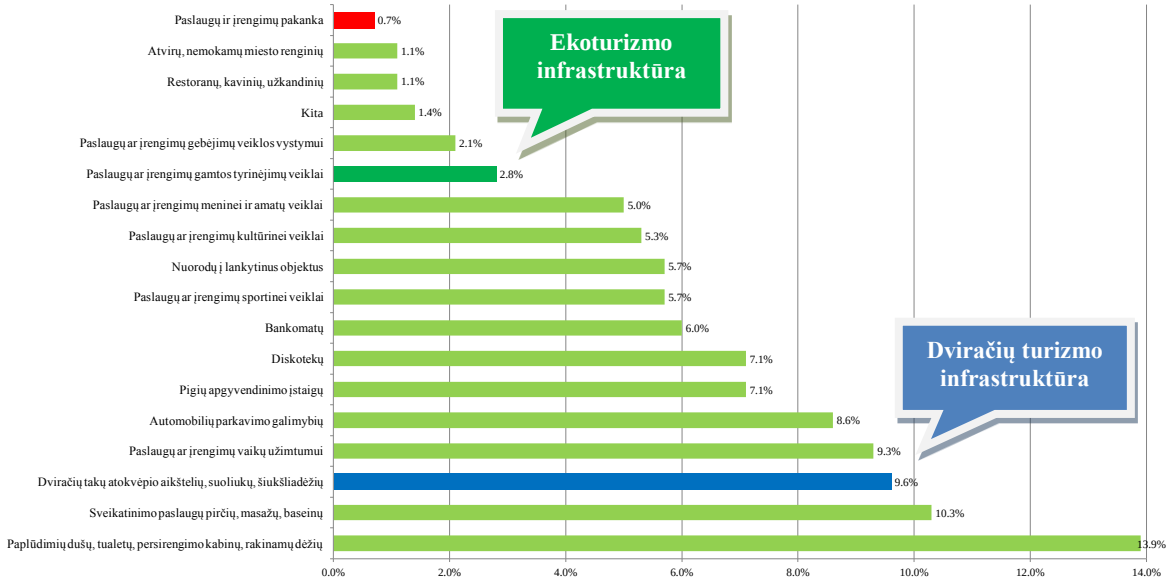

Šaltinis: Trakų turizmo informacijos centro veiklos ataskaita

Pėsčiųjų pažintinės trasos (maršrutai). Pėsčiųjų pažintinių trasų infrastruktūra išvystyta Aukštadvario regioniniame parke ir rekreaciniuose miškuose. Rekreaciniu ir turistiniu požiūriu patraukliausios pėsčiųjų pažintinės trasos yra šios:

- Aukštadvario regioninio parko Žaliasis takas;
- Varnikų pažintinis takas;
- Takas „Aplink Strėvos įgriuvą“;
- Saidės pažintinis pėsčiųjų takas.

Dviračių turizmo trasos (maršrutai). Remiantis nacionalinio lygmens turizmo planavimo dokumentais – LR bendruoju planu, nacionalinių dviračių turizmo trasų specialiojo plano ataskaita, nacionaline turizmo plėtros programa – Trakų rajoną kerta tarptautinė EuroVelo 11 dviračių turizmo trasa.

Šiai dienai dviračių turizmo trasų infrastruktūra Trakų rajono savivaldybėje vystoma gana fragmentiškai, dviračių takai įrengiami kaip susisiekimo infrastruktūra. Pagrindinės problemos – neišplėtotas vientisas dviračių trasų tinklas, trasos nesuženklintos, nepakankamas dviračių nuomos paslaugų pasirinkimas. Vertinant Trakų rajono dviračių trasas (maršrutus) buvo pasitelkta informacija iš nacionalinio dviračių trasų specialiojo plano, kur pažymėta tranzitinė trasa T3, einanti nuo Lietuvos ir Lenkijos valstybinės sienos pro Druskininkus, Trakus, Vilnių ir iki Anykščių. Ši trasa ties Trakais turi alternatyvinį patekimą į Vilnių pro Senuosius Trakus. Deja, didžioji dalis šių trasų eina regioniniais keliais ir ten dviračių turizmo infrastruktūros nėra. Vienintelė šių trasų dalis nuo Lentvario riboženklio iki Trakų turi atskirą dviračių taką. Taip pat vertinant trasas (maršrutus) buvo pasitelkta informacija iš Trakų TIC internetinės svetainės, kur nurodytos kelios dviračių trasos aplink Trakus. Šios trasos yra labai įvairios ir vietomis eina keliais, dviračių takais ir šaligatviais.

Pagal atliktą trasų vertinimą buvo nustatytas toks trasų eiliškumas:

- Trakų pusiasalio pilis – Trakų pilis – Užutrakis;
- Varnikai – Trakų pusiasalio pilis – Trakų pilis – Angelų kalva – Užutrakis;
- Trakų pusiasalio pilis – Trakų pilis – Daniliškės – Angelų kalva – Užutrakis – Lentvaris – Varnikai – Senieji Trakai;
- Trakai – Varnikų pažintinis takas;
- Trakai – Narezkai – Senieji Trakai (krašto kelias 214);
- Trakai – Padvarionys – Subartėnai – Daugirdiškės – Semeliškės – Krunis – Ivoniškės – Čižiūnai – Aukštadvaris (kelias Nr. 4709 ir krašto kelias Nr. 221).

Patraukliausios dviračių turizmo trasos (maršrutai): Trakai – Užutrakio dvaro sodyba; Trakai – Varnikų pažintinis takas; Trakai – Senieji Trakai.

4.3.5 lentelė. Dviračių turizmo trasų (maršrutų) aprašymas

Maršrutas ir atstumas	Lankytini objektai	Problemos
Trakų pusiasalio pilis – Trakų pilis – Užutrakis (8 km)	Trakų pusiasalio pilis ir sakralinio paveldo muziejus, S. Šapšalo muziejus, Trakų cerkvė, Trakų Vytauto bažnyčia, Trakų pilis ir muziejus, Irklavimo muziejus, Užutrakio dvaro sodyba ir parkas.	Trūksta trasos ženklinimo, vietomis būtina atnaujinti taką, pažymėti pavojingus ruožus.
Trakai – Varnikų pažintinis takas (4,6 km)	Trakų pilis ir muziejus, S. Šapšalo muziejus, Trakų cerkvė, Trakų pusiasalio pilis ir sakralinio paveldo muziejus, Varnikų žydų žudynių vieta ir kapas, Varnikų pažintinis takas.	Trūksta trasos ženklinimo, vietomis būtina įrengti dviračių taką, pažymėti pavojingus ruožus.
Trakai – Senieji Trakai (6,4 km)	Trakų pilis ir muziejus, S. Šapšalo muziejus, Trakų cerkvė, Trakų pusiasalio pilis ir sakralinio paveldo	Trūksta trasos ženklinimo, vietomis būtina įrengti

Maršrutas ir atstumas	Lankytini objektai	Problemos
	muziejus, Senųjų Trakų piliavietės ir bažnyčios kompleksas.	dviračių taką, pažymėti pavojingus ruožus.

Šie dviračių turizmo maršrutai skirti keliauti įvairioms amžiaus grupėms ir šeimoms su vaikais. Artimiausioje perspektyvoje rekomenduojame vystyti prioritetinę vientisą dviračių turizmo trasą Trakai – Vilnius, įrengiant viešąją turizmo ir poilsio infrastruktūrą (turizmo trasos, pėsčiųjų ir dviračių takai, poilsio, apžvalgos ar stovėjimo aikštelės, stovyklavietės ir jų įrenginiai, paplūdimių įrenginiai, informacijos, higienos ir atliekų surinkimo priemonės, kiti renginių, lankytojų aptarnavimo ir poilsio objektai), skirtą dviračių turizmui organizuoti. Vystant dviračių trasų tinklą, būtina atsižvelgti į tokius kriterijus kaip saugumas, universalumas, turistinis atraktyvumas, plėtros galimybės, racionalumas. Turistiniu ir rekreaciniu požiūriu svarbiausiais kriterijais išskirtume saugumą ir turistinį atraktyvumą.

Vandens turizmo trasos (maršrutai). Trakų rajone vandens turizmo infrastruktūra plėtojama pasyviai, nors vandens turizmas (keliavimas baidarėmis, kanojomis, valtimis, plaustais ir panašiai) yra populiari turizmo rūšis. Dauguma upių kol kas mažai naudojamos vandens turizmui, nes trūksta įrengtų išlaipinimo vietų poilsiui ar apsistoti nakvynei, nėra nei ženklų trasose, nei nuorodų vietovėse.

Siekiant nustatyti tinkamus vandens turizmo maršrutų atrankos vertinimo kriterijus būtina pabrėžti, kad svarbiausias kriterijus yra pati galimybė plaukti kokia nors vandens transporto priemone. Nacionalinėje vandens turizmo maršrutų programoje vykdant išteklių analizę upės buvo vertinamos šiais kriterijais: hidrologiniais (vidutinis debitas daugiau už 15, praplaukimo ruožas daugiau už 50 km, nuolydžio kaita), ekspediciniais (turistinis patrauklumas, gamtinis-kultūrinis potencialas, galimos plaukiojimo priemonių rūšys), trasų tęstinumo (įteka į didesnę upę Lietuvoje). Pagal nustatytus kriterijus buvo atrinkti prioritetiniai vandens turizmo maršrutai, kurie tęsiasi Trakų rajono savivaldybės teritorijoje: 60 km maršrutas Verknės upe ir 40 km maršrutas Strėvos upe nuo Spindžiaus ežero.

Autoturizmo trasos. Aukštadvario regioniniame parke sukurtas autoturizmo maršrutas “Po Aukštadvario regioninį parką”, kuris jungia Aukštadvario turgaus aikštę, Domininkonų vienuolyną, Velnio duobę, Čižiūnų senkapius, Aukštadvario dvarą, Aukštadvario hidroelektrinę, Kartuvių (Šibos) kalną, Nikronių akmenį, Spindžiaus ir Spindžiuko ežerų protaką, Drabužininkų pilkapius, Strėvos įgriuvą, Strėvos kaimą, Strėvos piliakalnį, Bagdanonių hidroelektrinę, Vytautavos bažnyčią Žuklijų piliakalnį bei Galaverknį–Verknės pradžią.

Trakų turizmo informacijos centras yra parengęs pažintinius kultūrinio turizmo maršrutus, kurie dėl pakankamai didelio atstumo patraukliausi keliauti automobiliu: „Po Angelų sparnais“ (32,4 km: Trakų TIC – Angelų kalva – Užutrakis – Anupriškės – Trakų TIC) ir „Romantiškasis Vilkokšnis“ (46 km – 61,5 km: Trakų geležinkelio stotis – Panošiškės – Žuklijų kaimas – Panošiškės – Vytautava – Sienio, Spindžiaus kraštovaizdžio draustiniai – Trakai).

4.3.4. PRAMOGOS

Trakų rajone kultūrinio, dviračių, kaimo turizmo produktus papildo specializuoto turizmo produktai, t. y. įvairių pramogų turizmas, kuris suprantamas kaip laisvalaikio poreikių tenkinimas pramogaujant tam tikslui skirtuose objektuose. Pramogų turizmo produktų plėtojimas yra viena veiksmingiausių priemonių turizmo vietovių konkurencingumui didinti, sezoniškumui mažinti, kelionės trukmei pailginti ir paslaugų verslo sąlygoms gerinti.

Trakų rajone vystomos pramogos – skraidymas lėktuvais, sklandytuvais, oro balionais, dirižabliu. Aukštadvaryje įrengtas kartodromas, šalia magistralės Vilnius–Kaunas veikia „Tankodromas“. Trakų rajone įrengti lauko teniso aikštynai („Tony Resort“, IDW Esperanza Resort,

kaimo turizmo sodybose), veikia aktyvaus poilsio ir pramogų parkai („Anupriškės“, „Ąžuolynė“ ir „Kukurūzų labirintas“), organizuojamos jodinėjimo pramogos („Tony Resort“, „Laimingas žirgas“, „Naujadvario žirgai“) ir žiemos pramogos („Tony Resort“, čiuožykla prie Trakų salos pilies), yra galimybės ilsėtis ežerų paplūdimiuose (Vilkokšnio ež., Totoriškių ež., Akmenos ež. ir t.t.), žvejoti. Turistų vertinimu trūksta su poilsiu prie ežerų susijusios infrastruktūros (13,9%), vaikų pramogoms ir užimtumui skirtų pramogų (9,3%).

4.3.3 pav. Turistų įvardinti turizmo paslaugų ir infrastruktūros trūkumai

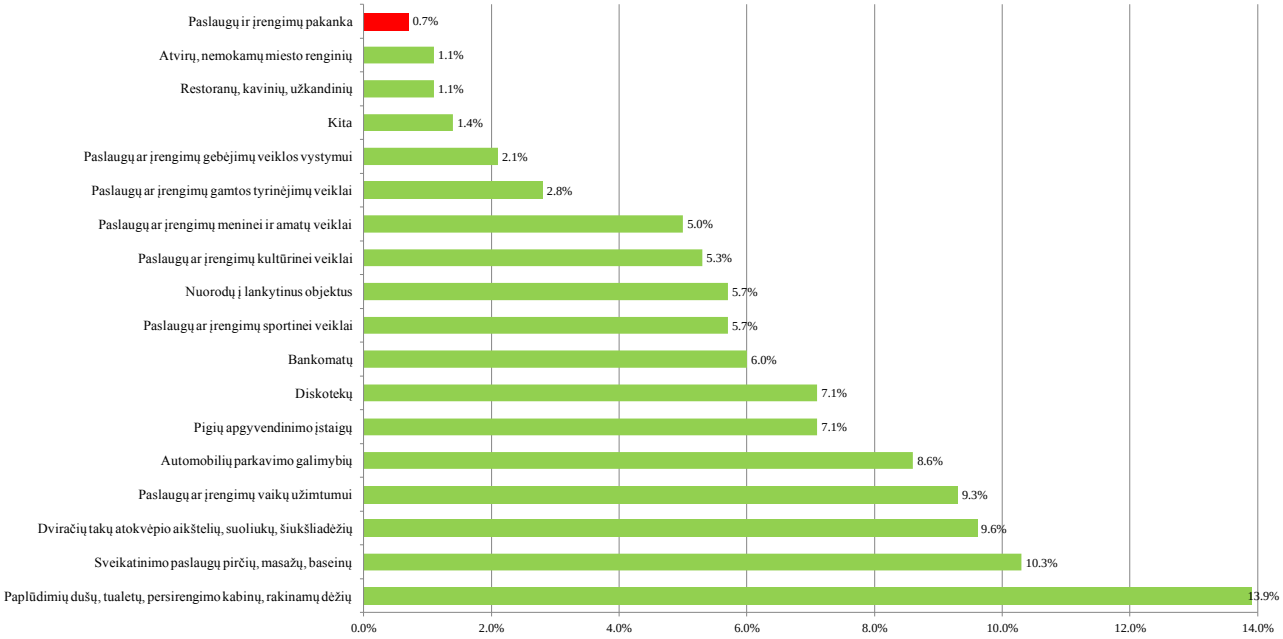

Šaltinis: Trakų turizmo informacijos centro veiklos ataskaita, 2012 m.

4.4. TURIZMO PASLAUGOS

Šioje dalyje analizuojamos turizmo paslaugų rūšys: kelionių organizavimo ir turistų informavimo paslaugos, apgyvendinimo paslaugos, maitinimo paslaugos, sveikatinimo ir sveikatingumo paslaugos, konferencijų organizavimo paslaugos, vežimo paslaugos.

4.4.1. TURIZMO INFORMAVIMO PASLAUGOS

Informaciją apie Trakų rajono turizmo išteklius ir paslaugas teikia Trakų turizmo informacijos centras ir Aukštadvario regioninio parko lankytojų centras.

4.4.1 pav. Vietovės rinkodarai įtaką darantys veiksniai

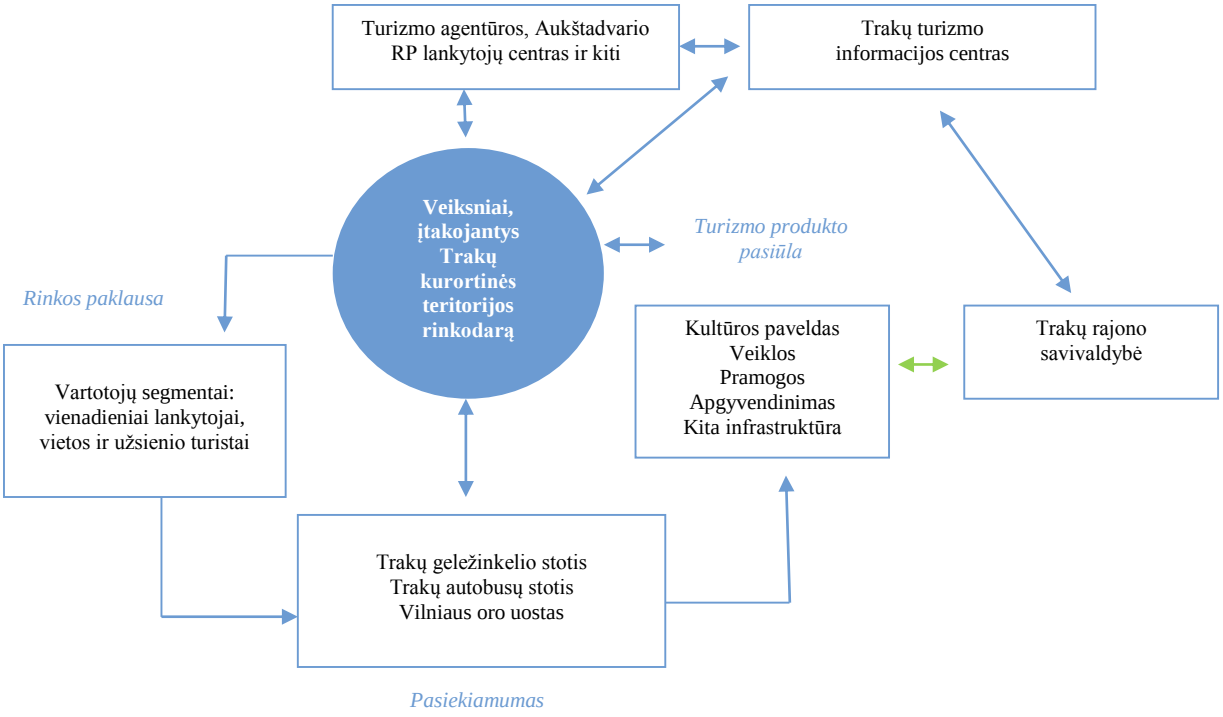

Informaciją apie Trakų turizmo išteklius ir paslaugas turistams teikia Vilniaus turizmo informacijos centras bei Vilniaus mieste įsikūrusios atvykstamojo turizmo kelionių agentūros. Trakus turistiniuose leidiniuose ir elektroninės rinkodaros priemonėmis populiarina ir vietovės žinomumą didina Valstybinis turizmo departamentas prie Ūkio ministerijos, Lietuvos kurortų asociacija.

Trakų turizmo informacijos centro veikla. Turizmo informacijos centras (TIC) – tai vietovės turizmo įvaizdžio formavimo priemonė ir turizmo rinkodaros instrumentas. Savivaldybės įsteigtas ir finansuojamas TIC gali tapti ne tik informacijos (turizmo informacijos paslaugų) teikėju, bet kaip juridinis asmuo disponuojantis turizmo informacija, finansiniais ir darbo ištekliais gali vykdyti savivaldybės užsakymus turizmo rinkodaros ir turizmo įvaizdžio formavimo srityse ar net tapti struktūra, įgyvendinančia savivaldybės turizmo politiką.

Pagrindinis Trakų turizmo informacijos centro tikslas (toliau – Trakų TIC) – informacine veikla didinti Trakų rajone atvykstamojo ir vietinio turizmo srautus (Trakų rajono savivaldybės strateginės veiklos plano 3 strateginis tikslas).

Pagrindiniai Trakų turizmo informacijos centro partneriai – Lietuvos kurortų ir kurortinių teritorijų turizmo informacijos centrai, Vilniaus turizmo informacijos centras ir konferencijų biuras, Lietuvos kurortų asociacija, Lietuvos atvykstamojo turizmo asociacija, Trakų krašto VVG ir Amatų asociacija, Trakų krašto verslininkai.

Trakų turizmo informacijos centre dirba 4 darbuotojai: direktorė (1 etatas), finansininkė (0,5 etato), turizmo vadybininkas (1 etatas), turizmo vadybininkas rinkodarai (1 etatas). Palyginimui pateiksime, kad Palangos turizmo informacijos centre tais pačiais metais dirbo 6 darbuotojai, vasaros sezono metu papildomai įdarbinami 2 vadybininkai.

Pagrindinės Trakų TIC veiklos:

- informacijos teikimas turistams,
- leidinių paruošimas ir leidimas,
- internetinės svetainės atnaujinimas,

- dalyvavimas tarptautinėse parodose (Lenkijoje, Suomijoje, Latvijoje, Rusijoje, Baltarusijoje, Vokietijoje),
- rajoną reprezentuojančios informacijos parengimas,
- dalyvavimas turizmo verslo misijose.

Trakų turizmo informacijos centras dalyvauja šių šalių tarptautinėse turizmo parodose: Lenkijoje, Suomijoje, Latvijoje, Rusijoje, Baltarusijoje, Vokietijoje.

Trakų turizmo informacijos centras leidžia turistinius leidinius kultūrinio turizmo ir aktyvaus poilsio temomis, turistinius žemėlapius ir maršrutų aprašymus ir leidinius populiarinančius renginius. Leidžiant leidinius Trakų TIC bendradarbiauja su Vilniaus turizmo informacijos centru ir konferencijų biuru.

Informacija apie Trakų turizmo išteklius ir paslaugas pristatoma Valstybinio turizmo departamento ir Lietuvos kurortų asociacijos leidžiamuose turistiniuose kataloguose, pristatančiuose Lietuvos konferencijų ir sveikatos turizmo galimybes.

Pastarąjį dešimtmetį vis didesnė dalis individualiai keliaujančių turistų informacijos apie turistinę vietovę ieško daugiausia internetinėje erdvėje (miesto, TIC ar nacionalinėje), todėl toliau paanalizuosime *www.trakai-visit.lt* lankomumą.

Trakų turizmo informacijos centro duomenimis, Trakų turizmo išteklius pristatančioje svetainėje 2013–2014 m. I ketvirtį informacijos daugiausiai ieškojo lietuviai (76,7%), užsieniečių skaičius buvo ženkliai mažesnis (23,3 %). Analizuojant užsieniečius, nustatyta, kad Trakais domėjosi turistai iš šių šalių: Rusijos, Lenkijos, Jungtinės Karalystės, Baltarusijos, Ukrainos, Latvijos, Vokietijos, JAV, Švedijos. Populiariausias interneto svetainės **Trakai-visit.lt** turinys (I ketvirtis): renginiai; nakvynė ir pusryčiai (kambarių nuoma); konferencijų organizavimas, turizmo naujienos; lankytinos vietos; žiemos pramogos; akcijos; apgyvendinimas; ru/Как-добраться-до-Тракай; en/how-to-get-to-trakai.

Trakų rajono rinkodaros specialistams svarbu atkreipti dėmesį, kad informacijos kanalų svarba gali skirtis priklausomai nuo šalies, pavyzdžiui, Vakarų Europos šalių (Didžioji Britanija, Vokietija, Italija) turistai rinkdamiesi keliones dažniau naudojasi tinklalapiais, kelionių gidais ir knygomis, tuo tarpu Lenkijos ir Baltarusijos turistams daug svarbesnis šaltinis yra draugų ir giminių pasakojimai.

Apžvelgus Trakų turimo rinkodaros veiklą galima konstatuoti, kad dirbama gana aktyviai: dalyvaujama parodose, leidžiama informacinė medžiaga, organizuojami pažintiniai turai kelionių operatoriams ir žiniasklaidai, vykdomi įvairūs projektai.

Trakų rajono jaunimo turizmo ir laisvalaikio centro veikla. Trakų rajono jaunimo turizmo ir laisvalaikio centras (toliau – Centras) yra Trakų rajono savivaldybės biudžetinė įstaiga, teikianti neformalaus švietimo, laisvalaikio organizavimo paslaugas, sudaranti sąlygas vaikų ir jaunimo lavinimo ir saviraiškos poreikių tenkinimui bei socializacijai. Centras didžiausią dėmesį skiria mokinių užimtumui po pamokų, poilsio dienomis ir atostogų metu. Viena iš pagrindinių centro veiklų – kaimo vietovių vaikų ir jaunimo užimtumo problemų sprendimas, užimtumo organizavimas.

Centras sėkmingai bendradarbiauja su įvairiomis institucijomis: rajono švietimo įstaigomis, Trakų rajono policijos komisariatu, nevyriausybinėmis jaunimo ir su jaunimo dirbančiomis organizacijomis, Trakų istoriniu nacionaliniu parku, Aukštadvario regioniniu parku, Trakų rajono urėdija, Lietuvos keliautojų sąjunga, Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centru ir kt. Centre veikia papildomo ugdymo (turizmo) mokomosios grupės Trakuose, Senuosiuose Trakuose, Lentvaryje, Onuškyje, Rūdiškėse, Paluknyje, Aukštadvaryje. Teikiamos paslaugos: sportiniai, turistiniai renginiai, žygiai pėsčiomis, dviračiais, slidėmis, valtimis, baidarėmis, žirgais, aktyvus poilsis gamtoje, savaitgalio išvykos, sudaro individualius žygių maršrutus po Trakų istorinį nacionalinį parką, Aukštadvario regioninį parką, Trakų rajoną.

2013 metais, lyginant su 2012 metais, Trakų rajono jaunimo turizmo ir laisvalaikio centrui skiriamos biudžeto lėšos sumažėjo (2013 m. skirtos lėšos sudarė 317 tūkst. Lt, 2012 m. – 324,4 tūkst. Lt). Praėjusiais metais buvo vykdomi projektai, kuriuos finansavo Jaunimo reikalų departamentas (11 tūkst. Lt), Jaunimo tarptautinio bendradarbiavimo agentūra (192 tūkst. Lt) ir Trakų rajono savivaldybė (5,7 tūkst. Lt).

Ekskursijos ir edukacinės programos. Trakų rajone organizuojamas ekskursijas galima suskirstyti į du tipus:

- turizmo organizacijų (Trakų turizmo informacijos centro, Trakų istorinio nacionalinio parko, Trakų istorijos muziejaus, Aukštadvario regioninio parko, Trakų neįgaliųjų užimtumo centro ir kt.) (Priedas Nr. 6),
- kelionių agentūrų organizuojamos ekskursijos (Priedas Nr. 7).

Trakų turizmo įstaigų organizuojamų ekskursijų skaičius siekė 23, iš kurių 13 susijusios su kultūros paveldo pristatymu, 4 – su gamtos pažinimu, 5 – su gamtos ir kultūros paveldo pažinimu, 1 su technikos pažinimu. Iš visų ekskursijų 13 vyksta Trakų mieste, 7 – Užutrakio dvare, 5 – Aukštadvario regioniniame parke, 4 – Varnikų pažintiniame take, 3 – Aukštadvaryje, 3 – Angelų kalvoje, 2 – po Lentvario dvaro sodybą, po 1 – Paluknio aerodrome, Senuosiuose Trakuose, Anupriškėse ir Daniliškių kaime. 4 ekskursijos, susijusios su kultūros paveldo pažinimu, organizuojamos dviračiais ir 2 – vandens transporto priemonėmis. Iš visų ekskursijų 4 vyksta muziejų patalpose ir 1 lankytojų centre.

Aukštadvario regioninis parkas organizuoja 6 ekskursijas skirtingais maršrutais, Trakų turizmo informacijos centras – 4 ekskursijas, Trakų istorijos muziejus – 3, Trakų istorinis nacionalinis parkas – 2 ir likusias 8 ekskursijas organizuoja privačios įstaigos.

Remiantis 2014 m. liepos mėnesio Trakų turizmo informacijos centro interneto svetainės duomenimis Trakų rajone organizuojamos 22 edukacinės programos. 10 programų yra susijusios su kulinarija – tai karaimų kulinarinis paveldas, duonos kepimas, alaus ir šokolado degustacija ir gruzinų kulinarija. 5 programos susijusios su karyba ir Trakų miesto istorija. 2 programos vyksta laivuose ir susijusios su laivyba. Taip pat 2 programos susijusios su bitininkyste. 1 programa su religijos pažinimu, vilnos vėlimu ir pynimu. 5 edukacines programas organizuoja Trakų istorijos muziejus, 4 – Trakų neįgaliųjų užimtumo centras, 2 – Trakų turizmo informacijos centras ir 1 – Trakų kultūros centras. Likusias 10 edukacinių programų organizuoja privačios įstaigos.

Kelionių agentūrų organizuojančių ekskursijas į Trakus yra pakankamai nemažai. Dažniausiai tai Lietuvos kelionių agentūros, kurios vykdo vienos dienos ekskursijas iš Vilniaus į Trakus arba kelionių agentūros, kurios įtraukia Trakus į vieną didelį kelionės maršrutą po Baltijos šalis ar Lietuvą. Visuose kelionių agentūrų suplanuotuose maršrutuose turistai Trakuose praleidžia nuo 3,5 val. iki pusės dienos. Beveik visos į užsienio turistus orientuotos kelionių agentūros savo kelionių aprašymuose mini tik vieną lankytiną objektą, tai yra Trakų salos pilį. Į Lietuvos turistus orientuotos kelionių agentūros taip pat siūlo tik vienos dienos išvykas ir kelionėse lankomų objektų sąraše dominuoja Trakuose esantys objektai ir Užutrakis, į kai kurias ekskursijas patenka Senieji Trakai, Lentvaris ir Velnio duobė. Agentūros organizuoja išvykas su galimybe dalyvauti edukacinėse programose.

Kultūrinio turizmo maršrutai. Trakų turizmo informacijos centras yra parengęs pažintinį kultūrinį maršrutą po Užutrakį „Aristokraštiškasis Užutrakis“: Trakų TIC – Užutrakis – Trakų TIC, kurio atstumas pėsčiomis apie 24 km, plaukiant 12,7 km. Taip pat TIC yra parengęs pažintinį kultūrinį maršrutą „Po Angelų sparnais“: Trakų TIC – Angelų kalva – Užutrakis – Anupriškės – Trakų TIC. Maršruto ilgis 32,4 km.

Kitas Trakų TIC kultūrinis maršrutas yra „Romantiškasis Vilkokšnis“: Trakų geležinkelio stotis – Panošiškės – Žuklijų kaimas – Panošiškės – Vytautava – Sienio ir Spindžiaus kraštovaizdžio draustiniai – Trakai. Šio maršruto ilgis nuo 46 km iki 61,5 km.

Trakų istorinio nacionalinio parko direkcijos sukurti pažintiniai kultūriniai maršrutai: „Šiaudinė siena“, „Sugrįžimas į Senuosius Trakus“, „Iš Vilniaus į Trakus su Sarmatų Horacijumi“, „Dvidešimt penki kilometrai vakarų kryptimi“ ir „Užutrakio parko žolynai“.

Dalis Trakų rajono objektų patenka ir į Vilniaus TIC parengtus tris kultūrinio turizmo maršrutus. Trakų rajone esantys objektai patenka į du iš jų, tai „Lietuvos valdovų ir didikų pėdsakais“ bei „Kūrybos žiedas“. Į maršrutą „Lietuvos valdovų ir didikų pėdsakais“ patenka Trakų salos pilis, Senųjų Trakų piliavietė ir Užutrakio dvaro sodyba, o į maršrutą „Kūrybos žiedas“ patenka „Vytauto Didžiojo kelio“ 9 skulptūros, Užutrakio dvaro parko skulptūros ir Angelų kalva.

Vandens maršrutai. Trakų turizmo informacijos centras yra parengęs ir pažintinį vandens turizmo maršrutą „Iškyla valtimi arba baidare aplink Vilkokšnio ežerą“. Maršrutas: Baluosis – Antakalnis – Žuklijai – Grendavė – Alko kalnas – Žaliosios kaimas – apeiginis akmuo – Kojo įlanka – Jankovicai – Tolkiškės – Baluosis. Kitas vandens turizmo maršrutas „Trakų ežerais“: Bernardinų – Galvės – Skaisčio – Totoriškių ežerais. Maršruto ilgis apie 40 kilometrų. Tinkamas sezonas plaukti: gegužė – rugsėjis. Bernardinų (Lukos) ežero pietinė pakrantė – Galvė – Skaistis – Galvė – Totoriškės – Galvė – Bernardinų (Lukos) ežeras.

Dviračių maršrutai. Trakų turizmo informacijos centras yra parengęs pažintinį dviračių turizmo maršrutą aplink Trakus: autobusų stotis – Šv. Jono Nepomuko koplytstulpis – pusiasalio pilies liekanos – Trakų salos pilis – Rėkakalnio parkas – Trakų alkakalnis – Karaimų kenesa – Autobusų stotis. Maršruto ilgis 14 km.

Sveikatingumo maršrutai. Trakų TIC yra parengęs turistinį maršrutą šiaurietiško ėjimo su lazdomis mėgėjams: geležinkelio stotis – Lukos, Skaisčio, Galvės ežerų pakrantės – Salos pilis – šv. Mergelės Marijos aplankymo bažnyčia – Karaimų gatvė – Karaimų etnografinė paroda bei kenesa – Pusiasalio pilies liekanos – koplytstulpis šv. Jonui Nepomukui – Dominikonų vienuolyno pastatas – Šv. Dievo motinos gimimo cerkvė. Maršruto ilgis: 15 – 26 km.

Autoturizmo maršrutai. Aukštadvario regioniniame parke yra sukurtas autoturizmo maršrutas “Po Aukštadvario regioninį parką”, kuris praeina pro Aukštadvario turgaus aikštę, Domininkonų vienuolyną, Velnio duobę, Čižiūnų senkapius, Aukštadvario dvarą, Aukštadvario hidroelektrinę, Kartuvių (Šibos) kalną, Nikronių akmenį, Spindžiaus ir Spindžiuko ežerų protaką, Drabužininkų pilkapius, Strėvos įgriuvą, Strėvos kaimą, Strėvos piliakalnį, Bagdanonių hidroelektrinę, Vytautavos bažnyčią Žuklijų piliakalnį bei Galaverknį – Verknės pradžią.

Trakų rajono objektai Vilniaus TIC svetainėje. Trakų ir Vilniaus turizmo informacijos centrai yra vienas iš nedaugelio regioninio lygmens turizmo rinkodaros bendradarbiavimo pavyzdžių Lietuvoje, kai įgyvendinami bendri rinkodaros projektai – leidžiami turistiniai leidiniai, pateikiama informacija internete. Vilniaus turizmo informacijos centro tinklalapyje **Vilnius-tourism.lt** pateikiama informacija kaip nuvykti į Trakus iš Vilniaus automobiliu, autobusu ir traukiniu.

Vilniaus turizmo informacijos centro tinklalapyje lankytinų objektų skiltyje „Aplink Vilnių“ Trakų miestui skirtas aprašymas, kuriame pateikiama informacija apie turistinės vietovės geografinę padėtį, istoriją, gamtinę aplinką, nurodomi lankytini objektai bei siūloma veikla Trakuose. Tarp lankytinų objektų minima Trakų salos pilis, karaimų Kenesa ir karaimų gyvenamieji namai. Akcentuojama, kad turistai mėgsta kibinus, pasivaikščiojimus ir pasiplaukiojimus Trakų apylinkėmis bei rekomenduoja pasivaikščioti Aukštadvario regioninio parko bei Varnikų botaninio-zoologinio draustinio takais. Skiltyje „Pramogų parkai“ nurodomi Trakų rajone esančio „TonyResort“ pramogų parko kontaktai. Konferencijų skiltyje be Vilniaus mieste nurodomų konferencijų salių yra pateikiami ir Trakų rajone esantys objektai galintys organizuoti ir priimti konferencijas: viešbutis „Apvalaus stalo klubas“, viešbutis „IDW Esperanza Resort“, kaimo turizmo sodyba „Margio krantas“, viešbutis „Margis“, kaimo turizmo sodyba „Riterio krantas“, poilsio ir pramogų kompleksas „TonyResort“, „Trakų pilis“, viešbutis „Trasalis“.

4.4.2. APGYVENDINIMO PASLAUGOS

2013 metais Trakų rajone apgyvendinimo paslaugas teikė 27 apgyvendinimo įstaigos ir 40 kaimo turizmo sodybų.

4.4.2 pav. Trakų rajono apgyvendinimo įstaigų skaičiaus pokyčiai, 2005–2013 m.

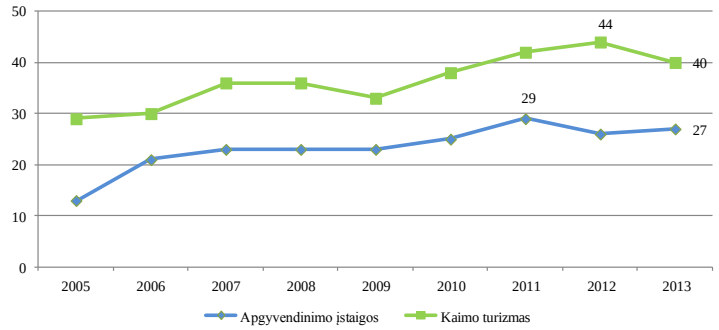

Šaltinis: Statistikos departamentas

Trakų rajono turizmo ištekliai ir geografinė aplinka sudaro itin palankias sąlygas turizmo plėtrai. Tačiau turistinis sezonas per metus tęsiasi keturis mėnesius (gegužės–rugpjūčio mėn.).

4.4.3 pav. Apgyvendinimo įstaigų skaičiaus palyginimas, 2013 m.

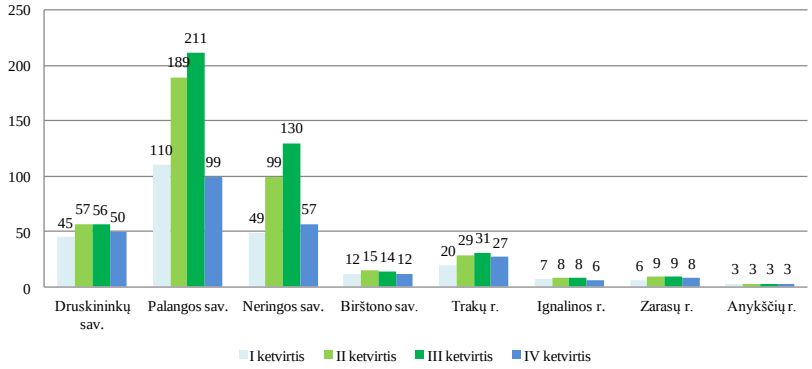

Šaltinis: Statistikos departamentas

Trakų rajono apgyvendinimo įstaigų skaičius visais ketvirčiais buvo didesnis už Birštono, Anykščių rajono ir Ignalinos rajono savivaldybes, tačiau mažesnis nei Druskininkų, Neringos ir Palangos savivaldybėse.

4.4.1 lentelėje pateikiamas Trakų rajono savivaldybės apgyvendinimo įstaigų skaičiaus palyginimas su kurortais ir kurortinėmis teritorijomis (2013 metų ketvirčių statistinis vidurkis).

4.4.1 lentelė. Trakų rajono apgyvendinimo įstaigų skaičiaus palyginimas, 2013 m.

Savivaldybė	Viešbučiai	Moteliai	Poilsio nameliai	Kempingai	Nakvynės namai	Sanatorijos	Vaikų stovyklos	Privatus
Anykščių r.	2	-	1	-	-	-	-	-
Birštono	7	-	-	-	-	3	-	4
Druskininkų	33	-	1	1	-	4	-	13
Ignalinos r.	1	-	3	1	-	-	1	2
Neringos	14	-	19	1	-	-	-	50
Palangos m.	41	-	36	-	-	4	1	70
Trakų r.	**9**	**1**	**4**	**1**	**1**	**-**	**2**	**9**

Šaltinis: Statistikos departamentas

Trakų rajone viešbučių skaičius buvo ženkliai mažesnis nei Druskininkų ir Palangos kurortuose, tačiau panašus kaip Neringos ir Birštono. Be to, Trakų kurortinė teritorija išsiskiria tuom, kad čia ne toks populiarus apgyvendinimas privačiame sektoriuje (palyginus su pajūrio kurortais). Trakų privačiame sektoriuje yra 140 vietų, tai daugiau nei Druskininkų kurorte. Trakų rajono savivaldybėje skirtingai nei Birštone, Druskininkuose ir Palangoje nėra sanatorijų, todėl Trakai negali savęs pozicionuoti kaip gydomojo kurorto. Trakų rajone daugiausia apgyvendinimo vietų yra viešbučiuose (688), antroje vietoje – poilsio nameliuose (353), trečioje vietoje – vaikų vasaros poilsio stovyklose (336).

4.4.4 pav. Vietų skaičius kurortų ir kurortinių teritorijų viešbučiuose, 2013 m.

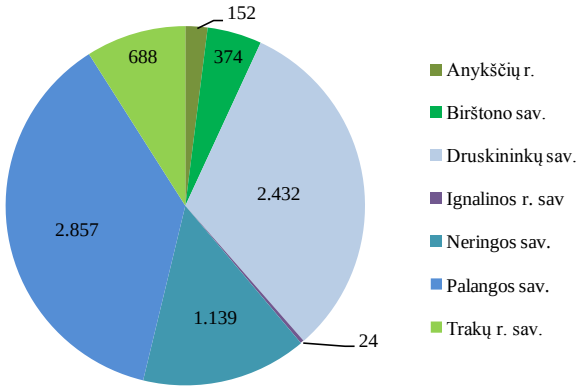

Šaltinis: Statistikos departamentas

Pagal suteiktų nakvynių skaičių apgyvendinimo įstaigose 2011–2013 metais Trakų rajono savivaldybė atsiliko nuo Druskininkų, Palangos, Birštono ir Neringos savivaldybių, bet lenkė Anykščių, Ignalinos ir Zarasų rajonus. 2013 metais, palyginti su 2012 metais, Trakų rajone suteiktų nakvynių skaičius apgyvendinimo įstaigose išaugo 7%, Druskininkuose – 3%, Birštone – 10%, Neringoje – 9%, Anykščių rajone – 4%, o Palangoje ir Ignalinos rajone sumažėjo atitinkamai 2% ir 4%.

4.4.5 pav. Suteiktų nakvynių skaičiaus apgyvendinimo įstaigose palyginimas, 2013 m.

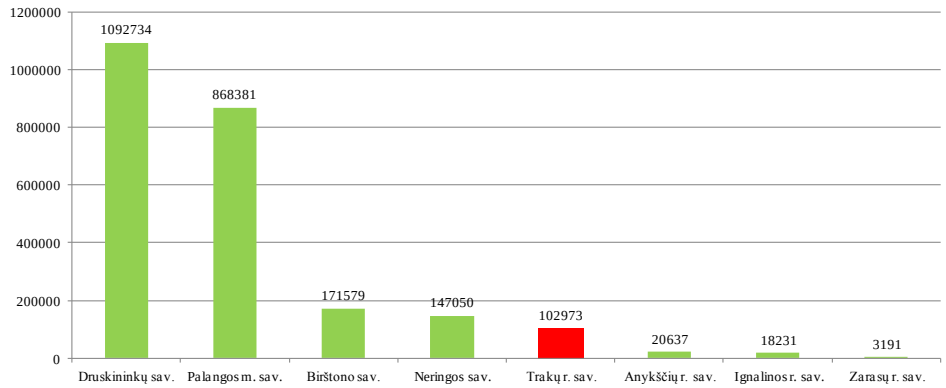

Šaltinis: Statistikos departamentas

Jeigu Trakų rajono savivaldybė pagal apgyvendintų turistų skaičių nusileidžia tik Druskininkų ir Palangos miesto savivaldybėms, tai pagal suteiktų nakvynių skaičių nusileidžia ir Birštono bei Neringos savivaldybėms, tai parodo, kad Trakų rajono apgyvendinimo įstaigose turistai praleidžia mažiau nakvynių.

Palyginus kurortinių teritorijų kaimo turizmo sodybose atostogavusių turistų skaičių, matyti, kad daugiausiai turistų apgyvendinama Trakų rajono savivaldybėje esančiose kaimo turizmo sodybose (2013 m. – 28,4 tūkst.). Trakų kaimo turizmo sodybose 2013 metais poilsiavo 4 kartus

daugiau turistų nei Anykščių kaimo turizmo sodybose (6,8 tūkst.) ir beveik 3 kartus daugiau nei Ignalinos (9,3 tūkst.) ir Zarasų kaimo turizmo sodybose (8,4 tūkst.). Kaimo turizmo sektorius Trakų rajono savivaldybei yra ypatingai svarbus, nes Trakų rajono kaimo turizmo sodybose apgyvendinama daugiau turistų nei sudėjus visų kitų kurortinių teritorijų turistų skaičių kaimo turizmo sodybose.

4.4.6 pav. Suteiktų nakvynių skaičius kurortinių teritorijų kaimo turizmo sodybose, 2013 m.

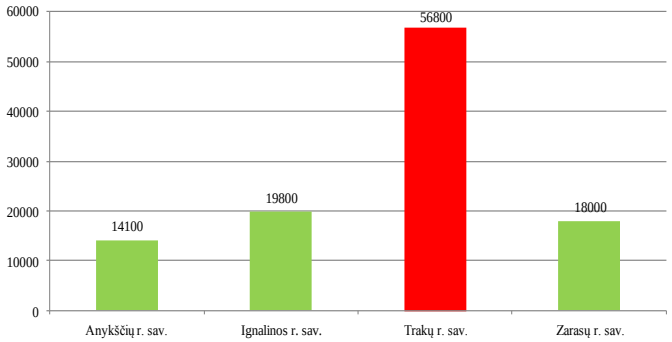

Šaltinis: Statistikos departamentas

Tačiau 2013 metais, palyginti su 2012 metais, Trakų rajono kaimo turizmo sodybose turistų skaičius sumažėjo 24%.

Kaimo turizmo sodybų daugiausia yra Trakų ir Aukštadvario apylinkėse, jos paklausios ypač tarp Lietuvos gyventojų. Trakų turizmo informacijos centro atlikto tyrimo duomenimis, daugiau nei trečdalis turistų apsistoja Trakų miesto apylinkėse, penktadalis Aukštadvario apylinkėse, 12% sodybose, kurios nuo Trakų miesto nutolusios iki 10 km atstumu, 4% Vilkokšnio ežero apylinkėse ir 28% įvairiose vietose.

Daugiausia turistų į Trakų rajono kaimo turizmo sodybas atvyksta švęsti įvairių švenčių (62 proc.), kita dalis (28 proc.) – poilsiauti prie vandens telkinių, o likusioji dalis (10 proc.) – dalyvavo verslo renginiuose (seminaruose, mokymuose, konferencijose).

4.4.7 pav. Turistų apsilankymo motyvai kaimo turizmo sodybose

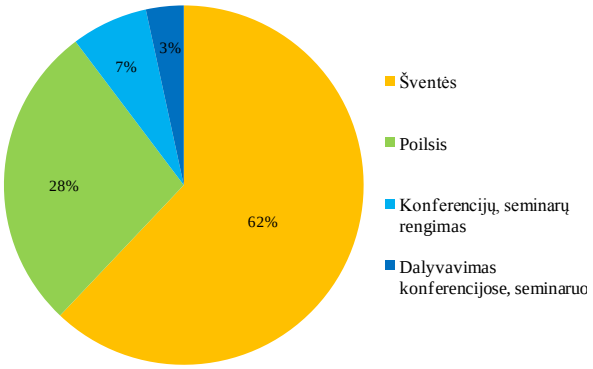

Šaltinis: Trakų turizmo informacijos centro veiklos ataskaita už 2012 m.

4.4.8 paveiksle pateikiami Trakų rajono kaimo turizmo sodybų svečių įvardinti labiausiai nepatikę dalykai.

4.4.8 pav. Trakų rajono kaimo turizmo sodybų svečių nusiskundimai

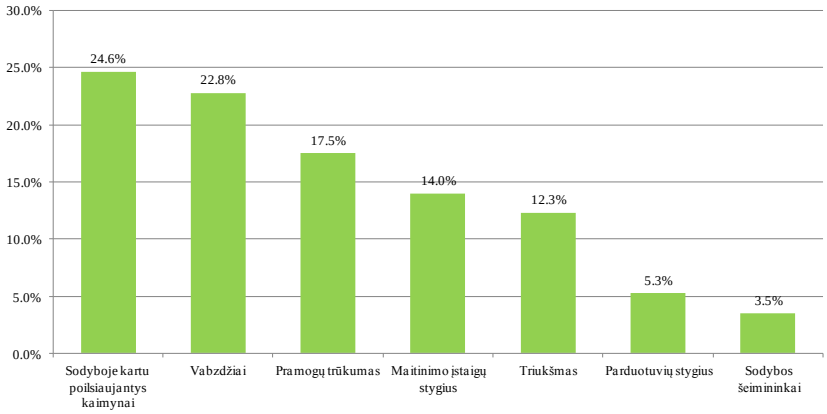

Šaltinis: Trakų turizmo informacijos centro veiklos ataskaita už 2012 metus

Siekiant įvertinti Trakų rajono apgyvendinimo paslaugų konkurencingumą, atlikome svetainėje **Booking.com** sureitinguotų apgyvendinimo įstaigų analizę. Lentelės skiltyje „Šalys, kurių turistai paliko atsiliepimus“ paryškintos šalys, iš kurių palikta 5 ar daugiau atsiliepimų.

4.4.2 lentelė. Trakų rajono apgyvendinimo įstaigų vertinimas

Reitingo numeris	Apgyvendinimo įstaiga	Balas	Atsiliepimų skaičius	Šalys, kurių turistai paliko atsiliepimus
1.	„IDW Esperanza Resort“	9,7	35	**Rusija** (13), **Lietuva** (7), **Baltarusija** (5), Ukraina (4), Latvija (2), Izraelis (1), Čekija (1), Belgija (1), Estija (1), Didžioji Britanija (1).
2.	„Old Town Trakai Apartment“	9,7	47	**Rusija** (25), **Lietuva** (7), Baltarusija (4), Latvija (4), Didžioji Britanija (2), Danija (1), Prancūzija (1),Vokietija (1), Ukraina (1), Lenkija (1).
3.	„Apartment Olga“	9,7	20	**Rusija** (7), Estija (4), Ukraina (2), Baltarusija (2), Lietuva (2), Čekija (1), Kinija (1), Latvija (1).
4.	„Villa Sofia“	9,6	114	**Lietuva** (37), **Rusija** (15), **Baltarusija** (11), **Vokietija** (8), **Latvija** (7), **Didžioji Britanija** (5), **Italija** (5), Prancūzija (4), Lenkija (4), Estija (3), Belgija (3), Ukraina (3), Olandija (2), Airija (1), JAV (1), Kazachstanas (1), Izraelis (1), Šveicarija (1), Norvegija (1).
5.	„Panorama“	9,5	5	Baltarusija (3), Rusija (2).
6.	„Ant ežero kranto“	9,3	94	**Lietuva** (31), **Rusija** (19), **Latvija** (10), **Baltarusija** (6), **Ukraina** (5), Lenkija (3), Estija (3), Vokietija (3), Didžioji Britanija (2), Švedija (2), Olandija (2), Austrija (2), Portugalija (1), Italija (1), Australija (1), Singapūras (1), Ispanija (1), Tailandas (1).
7.	„Guest House Karaimu 13“	9,2	18	**Lietuva** (6), Rusija (3), Olandija (2), Prancūzija (1), Estija (1), Suomija (1), Vokietija (1), Izraelis (1), Lenkija (1), Latvija (1).
8.	„R&R Spa Villa Trakai“	9,1	49	**Baltarusija** (14), **Rusija** (13), Lietuva (4), Ispanija (3), Latvija (3), Čekija (2), Italija (2), Lenkija (2), Portugalija (1), Vokietija (1), Vengrija (1), Ukraina (1), Airija (1), Didžioji Britanija (1), JAV (1).
9.	„Academia Remigum“	9	44	**Rusija** (17), **Lietuva** (8), Latvija (4), Vokietija (4), Norvegija (2), Didžioji Britanija (2), Estija (1), Belgija (1), Ukraina (1), JAV (1), Švedija (1), Lenkija (1), Baltarusija (1).
10.	„TonyResort“	9	114	**Lietuva** (43), **Rusija** (31), **Baltarusija** (9), **Prancūzija** (6), **Latvija** (6), Didžioji Britanija (4), Izraelis (3), Ukraina (2), Italija (2), Danija (1), Kanada (1), Honkongas (1), Švedija (1), Australija (1), Ispanija (1), Lenkija (1), Estija (1) ir Kazachstanas (1).
11.	„Margis“	9	88	**Rusija** (31), **Lietuva** (23), **Latvija** (11), **Baltarusija** (10), Estija (4), Vokietija (3), Lenkija (2), Malta (1), Didžioji Britanija (1), Austrija (1) ir Norvegija (1).

Reitingo numeris	Apgyvendinimo įstaiga	Balas	Atsiliepimų skaičius	Šalys, kurių turistai paliko atsiliepimus
12.	„Medaus pirtelė“	8,9	8	Lietuva (4) ir Rusija (4).
13.	„Trakų horizontai“	8,9	12	Rusija (4), Lietuva (2), Latvija (2), Šveicarija (1), Belgija (1), Baltarusija (1), Ispanija (1).
14.	„Apvalaus stalo klubas“	8,8	100	**Rusija** (24), **Lietuva** (22), **Latvija** (13), **Baltarusija** (13), **Italija** (6), Didžioji Britanija (3), Vokietija (3), Norvegija (2), Lenkija (2), Ukraina (2), Singapūras (1), JAV (1), Olandija (1), Turkija (1), Belgija (1), Estija (1), Portugalija (1), Seišeliai (1) ir Ispanija (1).
15.	„Castle view guesthouse“	8,6	25	**Rusija** (7), **Lietuva** (6), Italija (2), Olandija (2), Estija (2), Didžioji Britanija (2), Norvegija (1), Prancūzija (1), Lenkija (1), Vokietija (1).
16.	„Viva Trakai“	8,6	22	**Lietuva** (10), **Rusija** (6), Latvija (2), Baltarusija (2), Italija (1) ir Prancūzija (1).
17.	„Akmeninė rezidencija“	8,5	67	**Rusija** (16), **Lietuva** (11), **Baltarusija** (9), **Latvija** (6), Lenkija (3), Estija (3), Vokietija (2), Prancūzija (2), Ispanija (2), Čekija (1), Austrija (1), Ukraina (1), Norvegija (1), Suomija (1), Olandija (1), Belgija (1), Norvegija (1), Didžioji Britanija (1), Italija (1).
18.	„Augutės Zurlienės svečių namai“	8,1	7	Lietuva (2), Baltarusija (2), Ispanija (1), Latvija (1), Vokietija (1).
19.	„Trakaitis“	8,1	28	**Lietuva** (12), **Latvija** (5), Baltarusija (4), Rusija (3), Lenkija (2), Vokietija (1), Ukraina (1).
20.	„Babrukas“	7,9	42	**Rusija** (10), **Latvija** (6), **Lietuva** (6), **Lenkija** (5), Baltarusija (4), Vokietija (2), Kipras (1), Ukraina (1), Airija (1), JAV (1), Estija (1), Čekija (1), Danija (1), Kazachstanas (1) ir Prancūzija (1).
21.	„Ežerkiemis“	7,4	23	**Rusija** (11), Latvija (3), Lietuva (3), Baltarusija (2), Vokietija (1), Estija (1), Lenkija (1), Suomija (1).
22.	„Tvirtovė prie Didžiulio“	7,4	44	**Rusija** (16), **Latvija** (6), Baltarusija (4), Vokietija (4), Lietuva (4), Lenkija (2), Ispanija (1), Norvegija (1), Serbija (1), Suomija (1), Rumunija (1), Ukraina (1).
23.	„Salos“	7,3	23	**Rusija** (8), **Lietuva** (7), Baltarusija (4), Latvija (2), Italija (1), Lenkija (1).
24.	„Trasalis“	7,2	49	**Lietuva** (13), **Baltarusija** (13), **Latvija** (11), **Rusija** (8), Lenkija (2), Italija (1), Norvegija (1).
25.	„Slėnis“	6,8	24	**Rusija** (6), Lietuva (4), Estija (3), Latvija (2), Ukraina (2), Suomija (2), Lenkija (2), Baltarusija (2), Didžioji Britanija (1).

Šaltinis: www.booking.com

Daugiausiai komentarų **Booking.com** svetainėje apie Trakų rajone paslaugas teikiančias apgyvendinimo įstaigas paliko turistai iš:

- Rusijos (299);
- Lietuvos (270);
- Baltarusijos (129);
- Latvijos (108).

4.4.8 paveiksle matyti svetainėje **Booking.com** turistų pateiktas apgyvendinimo įstaigų ir aptarnavimo vertinimas.

4.4.8 pav. Trakų rajono apgyvendinimo įstaigų vertinimas

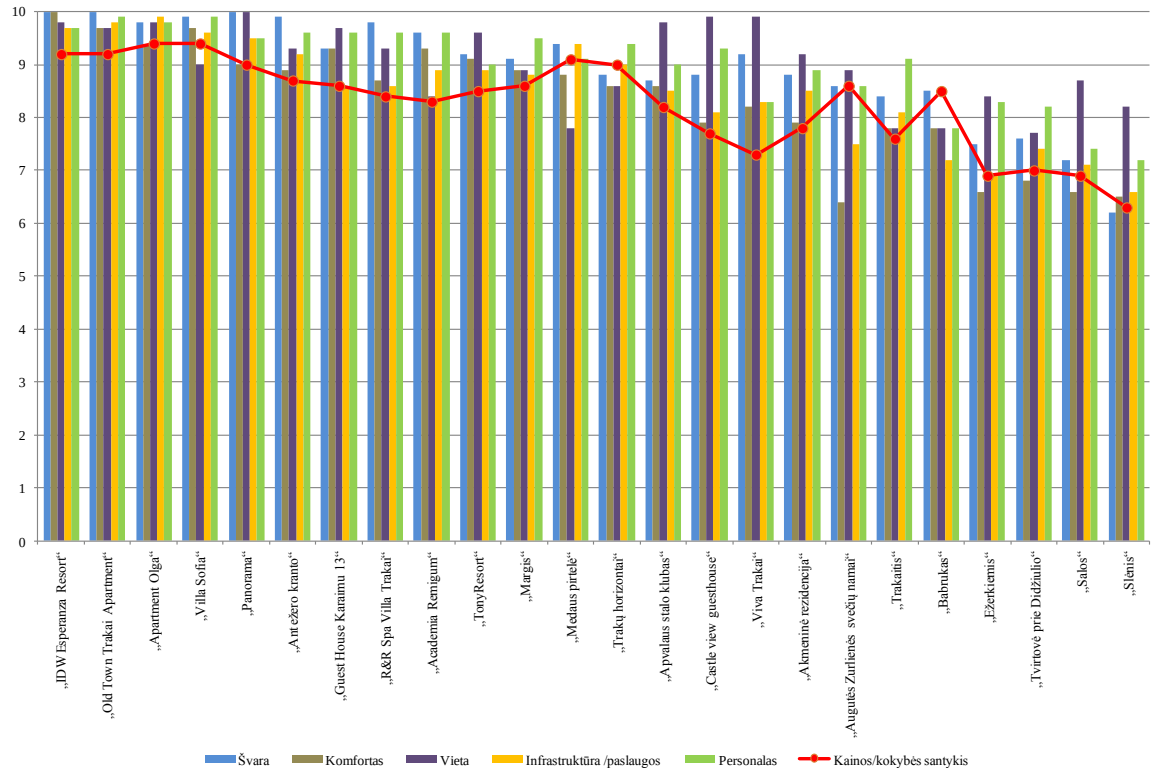

Šaltinis: www.booking.com

Svetainėje **Tripadvisor.com** išskiriami turistų sureitinguoti 7 viešbučiai (194 įvertinimai) ir 9 B&B apgyvendinimo įstaigos (21 įvertinimas), esančios Trakų rajono savivaldybėje. 4.4.9 paveiksle pateikiamas viešbučių reitingavimas.

4.4.9 pav. Trakų rajono viešbučių reitingas pagal turistų atsiliepimus

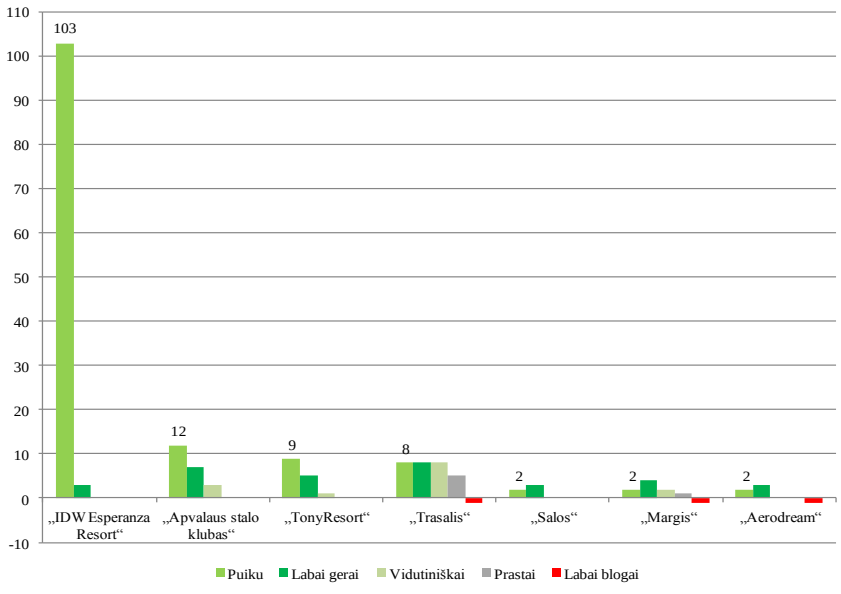

Šaltinis: www.tripadvisor.com

Pagal Tripadvisor.com svetainės lankytojų vertinimus, geriausi B&B svečių namai rikiuojasi tokiu eiliškumu: „R&R Spa Villa Trakai“, „Castle view guesthouse, „Riterio krantas“, „Viva Trakai“, „Ežerkiemis“, „Slėnis“, Akmeninė užeiga“, „Babrukas“, „Trakaitis“. Lentelės skiltyje „Šalys, kurių turistai paliko atsiliepimus“ paryškintos šalys, iš kurių palikta 5 ar daugiau atsiliepimų.

4.4.3 lentelė. Turistų atsiliepimai apie Trakų rajono apgyvendinimo įstaigas

Apgyvendinimo įstaiga	Šalys, kurių turistai paliko atsiliepimus	Privalumai	Trūkumai
„IDW Esperanza Resort“	**Rusija** (19), **Izraelis** (19), **Lietuva** (17), **Kanada** (11), **JAV** (9), Vokietija (4), Baltarusija (4), Latvija (4), Italija (3), Prancūzija (3), Norvegija (2), Didžioji Britanija (2), Ukraina (2), Naujoji Zelandija (1), Ispanija (1), Belgija (1), JAE (1).	**Lietuva**: Skanus maistas, geras aptarnavimas, gera atmosfera, šiltas priėmimas, galimybė žvejoti, žaisti tinklinį ir eiti maudytis į šalia esantį ežerą. Puikiai subalansuotas aukščiausio lygio servisas ir gamtinė aplinka. Neįtikėtina kaip tokioje nuošalioje vietoje gali būti tokia gera aptarnavimo kokybė. **Italija:** Švaru ir aukščiausia aptarnavimo kokybė. **Norvegija:** Nuostabi aplinka, puikūs kambariai, geras maistas, geras aptarnavimas ir geri vynai. **Rusija:** Nuostabi vieta, švarūs kambariai, skanus maistas ir draugiški bei paslaugūs viešbučio darbuotojai. **Ispanija:** Nuostabi vieta, neįkainojama patirtis dėl kurios verta apskristi pusę pasaulio. Pasiplaukiojimas valtimi ežere buvo nuostabus, o restoranas geriausias Lietuvoje. **Kanada:** Neįtikėtina kaip gamtinė aplinka puikiai integruota su aukščiausio lygio komfortu: pradedant nuostabiais kambariais ir baigiant daržovių sodeliu. Puiki vieta atostogoms ar verslo susitikimams. **Belgija:** Nuostabi vieta, gerai įrengti kambariai, aukščiausios kokybės maistas. Viešbučio darbuotojai labai profesionalūs ir paslaugūs, jie dirba dėl svečio, o ne dėl savo viršininko. **JAV:** Viešbutis yra Lietuvos perlas! **Vokietija:** Maistas buvo nuostabus.	**Lietuva**: Sunkiai randama vieta atvykstant pirmą kartą. Mažas baseinas, tik vieno tipo sauna, paplūdimio gultai nepatogūs. **Italija**: Muzika kartais buvo netinkama. **Rusija**: Patarimas – įtraukti šiek tiek lietuviškos virtuvės patiekalų.
„Apvalaus stalo klubas“	**Rusija** (5), Lietuva (3), JAV (2), Italija (2), Estija (2), Vokietija (2), Norvegija (1), Portugalija (1), Saudo Arabija (1), Kanada (1), Baltarusija (1) ir Japonija (1).	**JAV:** Vaizdas pro viešbučio restorano langus į pilį yra nuostabus. **Norvegija:** Gražūs vaizdai, gera vieta, daug renginių šalia vyksta. **Lietuva:** Puikioje vietoje, gražūs kambariai ir paslaugūs viešbučio darbuotojai. **Estija:** Viešbutis yra puikioje vietoje, kambariai labai geri ir už gerą kainą. **Rusija:** Mielas viešbutis priešais Trakų pilį. Labai patogus, viešbučio darbuotojai nuostabūs, labai paslaugūs ir mandagūs.	**Rusija:** Aplink viešbutį labai triukšminga aplinka. Maži kambariai, kampuose kambario buvo mažų vorų. Pusryčiai kiekvieną dieną tie patys. Viešbučio kaina neatitinka kokybės. **Estija:** Viešbučio svečiams reikia papildomai susimokėti už sauną. **Kanada:** Maži kambariai, triukšminga aplinka, kambario TV neturėjo sporto kanalų. Kambario langai buvo į mašinų aikštelę. Recepcija yra restorane ir žmonėms nėra kur patogiai laukti taksi ar registruojantis į viešbutį. Nenuomojami dviračiai. **Japonija:** Kambariuose buvo mažų vorų ir uodų. Kambariai nebuvo švarūs.
„TonyResort“	Lietuva (4), Šveicarija (2), Rusija	**Australija:** Skanus maistas restorane.	**Izraelis:** Nebuvo WIFI kambariuose.

Apgyvendinimo įstaiga	Šalys, kurių turistai paliko atsiliepimus	Privalumai	Trūkumai
	(2), Didžioji Britanija (1), Izraelis (1), Turkija (1), Australija (1), Prancūzija (1), Ispanija (1) ir Brazilija (1).	**Šveicarija:** Puiki vieta atsipalaiduoti ir leisti laiką gamtoje. **Rusija:** Puiki vieta žmonėms mėgstantiems minimalizmą ir ekologiškumą. Gera virtuvė ir mandagūs viešbučio darbuotojai. **Brazilija:** Geras viešbutis mėgstantiems aktyviai leisti laisvalaikį. Gera restorano aplinka ir skanus maistas.	**Šveicarija:** Restorano darbuotojai nemandagūs, tualetai neprižiūrimi, o kambariai nevalomi kasdien.
„Trasalis“	**Lietuva** (9), **Rusija** (5), Lenkija (3), Latvija (2), Didžioji Britanija (2), Šveicarija (2), Švedija (1), Estija (1), Ispanija (1), JAV (1), Olandija (1), Baltarusija (1), Vokietija (1).	**Latvija:** Švaru, patogūs kambariai, draugiški darbuotojai, geros spa procedūros, šviežias maistas, šalia graži gamtinė aplinka. **Lenkija:** Dideli patogūs švarūs kambariai. **Švedija:** Patogūs kambariai ir draugiški viešbučio darbuotojai. **Didžioji Britanija:** Dideli kambariai, draugiški viešbučio darbuotojai, geras vandens parkas. **Baltarusija:** Švarus ir mielas viešbutis. Patogūs kambariai ir skanus maistas. Geras vandens parkas. **Rusija:** Švarus ir patogus viešbutis su geru vandens parku.	**Latvija:** Viešasis transportas toli. Restorano meniu neįvairus, Spa procedūrų tvarkaraštis nepatogus, nuomojami dviračiai nepatogūs. **Lenkija:** Viešbučio darbuotojai nemandagūs ir nepaslaugūs. **Lietuva:** Viešbučio darbuotojai nepaslaugūs, kambariai per maži, nešvaru. Nepatogios lovos, prasti pusryčiai, nevalyti stalai. **Šveicarija:** Viešbutis motelio lygio, su per ilgais koridoriais, šalia gamybinių pastatų griuvėsiai, viešbučio darbuotojų anglų kalba labai vidutiniška. Spa patalpos nejaukios. Pusryčiai, maistas prastas.
„Salos“	Airija (1), Olandija (1), Rusija (1), Brazilija (1), Lenkija (1).	**Airija:** Mielas viešbutis, gera vieta, šalia ežero ir pilies, geri viešbučio darbuotojai. **Olandija:** Viešbučio darbuotojai paslaugūs ir gerai šneka angliškai. **Rusija:** Mielas mažas viešbutis. **Lenkija:** Jaukūs kambariai, skanus maistas, geras aptarnavimas.	-
„Margis“	Vokietija (3), Rusija (2), Lietuva (2), Didžioji Britanija (1), Italija (1), Ispanija (1).	**Lietuva:** Gera vieta, gražūs vaizdai. **Vokietija:** Gražūs vaizdai pro kambario langus. Geras aptarnavimas, paslaugūs darbuotojai, gerai šneka angliškai. Skanūs sveiki pusryčiai, greitas restorano aptarnavimas.	**Vokietija:** Pusryčių pasirinkimas buvo labai prastas.
„Aerodream“	Lenkija (2), Lietuva (2), Švedija (1), Estija (1).	**Lietuva:** Draugiški viešbučio darbuotojai, geras maistas, gera vieta. **Estija:** Gražūs vaizdai aplink, geras maistas ir aukščiausios kokybės aptarnavimas.	**Švedija:** Restorano aptarnavimas labai prastas. Viešbučio darbuotojai neprofesionalūs.
„R&R Spa Villa Trakai“	Didžioji Britanija (2), Rusija (1).	**Didžioji Britanija:** Gera vieta, švarūs kambariai su gražiu interjeru. Dideli kambariai, patogios lovos, švari aplinka. Daug restoranų šalia ir viski lankytini objektai šalia. **Rusija:** Gražūs vaizdai pro kambario langus.	-
„Castle view guesthouse“	Estija (1), Airija (1), Italija (1).	**Estija:** Gera vieta šalia pilies. Jaukūs kambariai, geri pusryčiai. **Airija:** Geras maistas, draugiški darbuotojai šnekantys gerai angliškai. **Italija:** Geras ir skanus maistas restorane.	-
„Riterio krantas“	Izraelis (1) ir Baltarusija (1).	**Izraelis:** Gera vieta, geras aptarnavimas, puikus maistas. **Baltarusija:** Graži vieta. Skanūs pusryčiai. Labai geras aptarnavimas.	-

Apgyvendinimo įstaiga	Šalys, kurių turistai paliko atsiliepimus	Privalumai	Trūkumai
„Viva Trakai“	Didžioji Britanija (1).	**Didžioji Britanija:** Puikūs kambariai, gera kaina, didelės lovos, gražus kambarių interjeras. Profesionalus aptarnavimas.	-
„Ežerkiemis“	Latvija (1), Lenkija (1), Rusija (1).	**Latvija:** Gera vieta, geras viešbutis didelėms žmonių grupėms, gražus vaizdas pro kambario langus. Draugiški viešbučio darbuotojai. **Rusija:** Darbuotojai paslaugūs, geras kainos ir kokybės santykis.	**Latvija:** Kambariai nelabai patogūs, mažai šviesos. **Lenkija:** Vienas kambarys paverstas iš buvusio garažo, maži langai, mažai erdvės, nusidėvėjęs grilis.
„Slėnis“	Vokietija (1), Danija (1), Baltarusija (1).	**Vokietija:** Gražūs vaizdai į pilį. **Danija:** Gera vieta. **Baltarusija:** Gražūs vaizdai, paslaugūs darbuotojai.	**Vokietija:** Trūksta užuovėjų pasislėpti nuo saulės, tualetai nelabai švarūs, reikia mokėti už WIFI. **Danija:** Tualetai ir dušai pasenę. **Baltarusija:** Dušai ir tualetai ne visi veikiantys.
„Akmeninė užeiga“	Kanada (1), Vokietija (1), Belgija (1), Italija (1).	**Italija:** Rami aplinka, geri pusryčiai. **Belgija:** Gera vieta, geras aptarnavimas, skani gruziniška virtuvė.	**Kanada:** Maži, nepatogūs, tamsūs kambariai, triukšminga aplinka, daug varlių kieme, nenuomoja valčių, lėtas aptarnavimas restorane. **Vokietija:** Nešvaru, darbuotojai nepaslaugūs, pusryčiai nuo 11 val. **Italija:** Daug uodų.
„Babrukas“	Rusija (1).	-	**Rusija:** Kambariuose šalta, blogas kvapas.
„Trakaitis“	Norvegija (1).	**Norvegija:** Švaru, tvarkinga.	**Norvegija:** Prastas viešbučio išplanavimas, tualetai ir dušai kitame pastate.

Šaltinis: www.tripadvisor.com

Abiejuose interneto svetainėse geriausiai turistų įvertintas „IDW Esperanza Resort“. Tai konkurencingiausia Lietuvos turizmo traukos vietovė, išsiskirianti aukščiausiu aptarnavimo lygiu, gera restorano virtuve, pramogų įvairove.

Apibendrinus **Booking.com** ir **Tripadvisor.com** svetainių lankytojų atsiliepimus apie Trakų rajono savivaldybėje esančias apgyvendinimo įstaigas galima teigti, kad viešbučiai yra vertinami pakankamai gerai. Dažniausiai svetainių lankytojai išskiria šiuos apgyvendinimo įstaigų privalumus:

- gražus kraštovaizdis,
- švari aplinka,
- patogūs kambariai,
- geras aptarnavimas.

Dažniausiai įvardinti trūkumai – nepaslaugūs ir nemandagūs apgyvendinimo įstaigų darbuotojai, restoranų meniu įvairovė.

4.4.3. TAUTINIS PAVELDAS

Šiandienos modernėjančiame pasaulyje tautinis paveldas suteikia tautai originalumo ir išskirtinumo. Ši veikla yra naujų darbo vietų ir pajamų šaltinis kaimo gyventojams, o kitas labai svarbus aspektas yra tai, kad tradicinių amatų gaminių gamyba įgalina išsaugoti ir etninės kultūros vertybes. Tautinio paveldo produktai – nemasinės gamybos sertifikuoti amatininkų dirbiniai, pagaminti rankomis iš tradicinių žaliavų arba naudojant senąsias ar jas atitinkančias naujas technologijas, išsaugant unikalias kokybines gaminių savybes ir sudėtį.

4.4.4 lentelė. Tautinio paveldo produktai Trakų rajone

Vardas, pavardė/Įmonė	Sertifikuoti produktai	Aprašymas
Kevlaras, UAB	• Raugintų kopūstų sriuba su šonine ir baravykais • Virtiniai • Šaltibarščiai su virtomis bulvėmis • Blynai • Mielinis pyragas „Šimtalapis“ • Gira • Kmynų gėrimas	Įmonė – sertifikuotų tautinio paveldo produktų gamintoja, senojo amato – maisto ruošimo – puoselėtoja.
Regina Zabarauskienė	• Mieliniai pyragai	Sertifikuotų tautinio paveldo produktų tradicinė amatininkė, senojo kepimo amato puoselėtoja.
Trakų kibinai, UAB	• Pyragėliai su kapota mėsa (Kybyn) • Pyragas su žuvimi arba kapota aviena (Ajaklyk, balyk chamurlada) • Naminių lakštinių sriuba su aviena (Tutmač) • Šalta kefyro/jogurto sriuba (Jazma) • Naminių koldūniukų sriuba (Chamur dolma) • Sluoksniuotos mielinės tešlos ir varškės pyragėliai • Pyragai (Katlama) • Tešloje kepti įdaryti obuoliai (Giuliaf almada, Alma chamurlada) • Daržovių ir mėsos troškinys (Čanach)	Trakuose, senamiesčio centrinėje dalyje, nuo 2002 m. yra įsikūręs karaimų tautinių patiekalų restoranas „Kybynlar“. Iki šių dienų šiame, pačių karaimų įkurtame restorane, išliko tradicinė karaimų virtuvė, kurios pagrindas yra mėsos ir tešlos patiekalai.
Stanislava Karpovič	• Grikiniai pyragai	Sertifikuotų tautinio paveldo produktų tradicinė amatininkė, senojo kepimo amato puoselėtoja. Grikių pyrago receptą sužinojo iš mamos.
Ryšarda Kozubovskaja	• Langų užuolaidos • Lentynų papuošalai • Popieriaus karpinių paveikslai	Sertifikuotų tautinio paveldo produktų tradicinė amatininkė, senojo karpymo amato puoselėtoja.
UAB „Kiubėtė“	• Mieliniai pyragai	Sertifikuotų tautinio paveldo produktų tradicinė amatininkė, senojo maisto ruošimo amato puoselėtoja.
Pavel Antonevič	• Pintinės	Sertifikuotų tautinio paveldo produktų tradicinis amatininkas, senojo pynimo amato puoselėtojas.
Zofija Abeciūnienė	• Paprasta rauginta duona • Lašiniai	Sertifikuotų tautinio paveldo produktų tradicinė amatininkė, senojo kepimo, mėsos apdirbimo, apdorojimo, perdirbimo amato puoselėtoja.
Jelena Špakovskaja	• Pyragėliai su įdaru • Naminių lakštinių sriuba su aviena	Sertifikuotų tautinio paveldo produktų tradicinė amatininkė, senojo maisto ruošimo amato puoselėtoja.

Šaltinis: www.marketing-europe.eu

Trakų rajono savivaldybės administracija įgyvendina projektą „Trakų rajono tradicinių amatų centro kūrimas“. Tradicinių amatų centras įsikurs Trakuose Karaimų g. 41. Šiuo metu rekonstruojamame pastate pirmo aukšto patalpose atsispindės dzūkų krašto stiliaus elementai, antrajame aukšte bus panaudoti lenkų, karaimų tautoms būdingi stiliaus elementai. Tai būtų tradicinių amatų centras, išsaugantis visų Trakų krašte gyvenančių tautų kultūrinį paveldą. Tradicinių amatų centre planuojamas ir darbuotojų kvalifikacijos tobulinimas, konsultavimas; tradicinių amatų meistrų rengimas. Čia bus rengiamos ekspozicijos, parodos, organizuojamos konferencijos; puoselėjamas ir demonstruojamas nematerialus paveldas, teikiamos tradicinės paslaugos (muzikavimas, renginių organizavimas, vaišių ruošimas ir kt.), bus pristatomi rajone gyvenančių tautų kultūra ir amatai.

Amatininkams, turintiems sertifikatus, bus sudarytos palankios sąlygos ne tik pristatyti savo gaminius, bet ir jais prekiauti. Taip pat bus stengiamasi sudaryti galimybes gaminti amatininkų produkciją, kuri būtų pristatoma ir parduodama ne tik Trakuose, bet ir visoje šalyje bei užsienyje.

Marketing-europe.eu nurodoma, kad Trakų rajono savivaldybėje yra šie etnografiniai kaimai:

- Dvidešimt septynių sodybų gatvinis kaimas (Rūdiškių sen., Klepočių kaimas),
- Septyniasdešimt dviejų sodybų gatvinis kaimas (Rūdiškių sen., Tiltų kaimas),
- Trisdešimt aštuonių sodybų gatvinis kaimas (Rūdiškių sen., Vaikštenių kaimas).

Tradiciniai amatai yra viena iš alternatyvių veiklos rūšių ir gali duoti nemažą teigiamą ekonominę ir socialinę naudą kaimo vietovėms. Didelės viltys vystant tautinio paveldo plėtrą yra ryšių tarp tradicinių amatininkų ir kaimo turizmo sektoriaus stiprinimas. Būtų puiku, jei toje pačioje kaimo turizmo sodyboje poilsiautojas galėtų vietos meistrų gaminių įsigyti arba gautų nuorodą, kur galima autentiškų dirbinių nusipirkti netoliese. Žinoma, kaimo turizmo sodybos lankytoją domina ir maistas – būtų didelis privalumas, jei poilsiautojas galėtų paragauti tik tame kaime gaminamų patiekalų.

4.4.4. MAITINIMO PASLAUGOS

Kavinių ir restoranų paslaugos yra vienos paklausiausių turizmo paslaugų. Trakų turizmo informacijos centro ataskaitoje pateikiama informacija, kad net 64% maitinimo įstaigų paslaugas teikia tik turistinio sezono metu.

4.4.5 lentelė. Trakų rajono savivaldybėje veikusios maitinimo įstaigos, 2012 m.

Maitinimo įstaiga	Vietų skaičius	Maitinimo įstaiga	Vietų skaičius
„Apvalaus stalo klubas“	225	„Kiubetė“	150
„Pirosmani“	60	„Šokolado sostinė“	70
„Trakų Galvė“	260	„Lidana“	40
„Remus“	40	„Markizas“	130
„Trasalis“	300	„Salos“	70
„Kybynlar“	200	„Senoji kibininė“	60
„Picerijos“	160	„Senoji kibininė prie tilto“	70
„Kibininė–pica“	60	„Slėnis“	170
„Bona“	100	„Turistas“	100
„Kavinės“	1080	„Viva Trakai“	40
„Karaimų 13“	40	„VRM mokymo bazė“	140
		VISO	**2325**

Šaltinis: Trakų turizmo informacijos centro veiklos ataskaita, 2012 m.

Didžioji dalis maitinimo įstaigų susitelkusios Trakų mieste. Aukštadvario seniūnijoje sezoniškai veikia vos pora maitinimo įstaigų, todėl šioje seniūnijoje tiek vasaros, tiek ir žiemos sezono metu jaučiamas didelis maitinimo įstaigų trūkumas.

Pagal **Tripadvisor.com** Trakų rajono savivaldybėje geriausiai vertinamas maitinimo įstaigų dešimtukas pateikiamas 4.4.10 paveiksle.

4.4.10 pav. Trakų rajono maitinimo įstaigų reitingas pagal turistų atsiliepimus

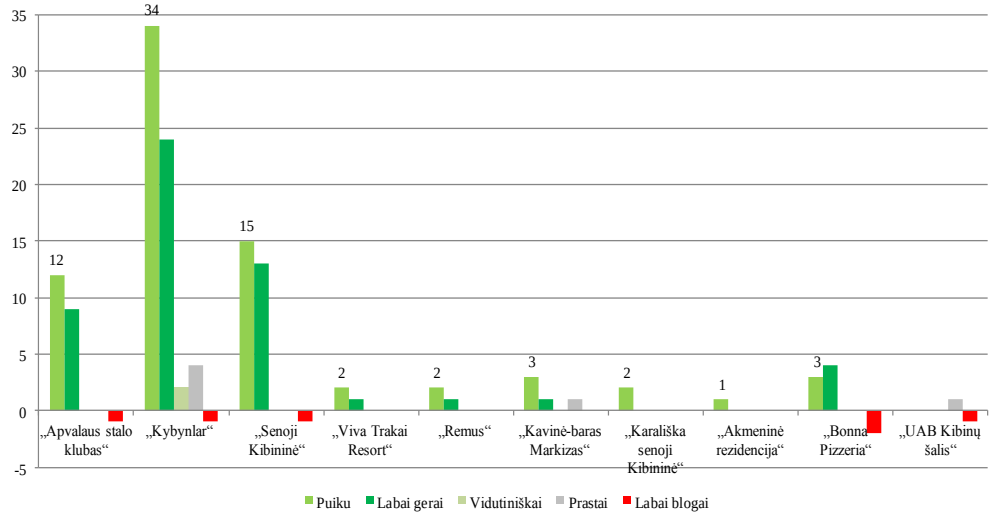

Šaltinis: www.tripadvisor.com

4.4.6 lentelė. Turistų atsiliepimai apie Trakų rajono maitinimo įstaigas

Maitinimo įstaiga	Šalys, kurių turistai paliko atsiliepimus	Privalumai	Trūkumai
„Apvalaus stalo klubas“	**Rusija** (5), Italija (3), JAV (3), Lietuva (2), Vokietija (2), Didžioji Britanija (1), Prancūzija (1), Indija (1), Estija (1), Kipras (1), Rumunija (1).	**Rusija:** Gražūs vaizdai, jauki atmosfera. **JAV:** Jaukus interjeras. **Didžioji Britanija:** Skanus maistas, geras aptarnavimas. **Estija:** Gera kaina ir kokybė. **Vokietija:** Geras aptarnavimas, jauki atmosfera.	**Rusija:** Lėtas aptarnavimas. **Italija:** Pakankamai brangu. **JAV:** Lėtas aptarnavimas. Nedraugiški darbuotojai, kokybė neatitinka kainos.
„Kybynlar“	**Rusija** (20), **Italija** (8), **JAV** (5), Lenkija (4), Belgija (3), Ukraina (3), Lietuva (3), Estija (2), Didžioji Britanija (2), Brazilija (2), Vokietija (2), Ispanija (1), Baltarusija (1), Indonezija (1), Airija (1), Danija (1), Indija (1), Olandija (1), Šveicarija (1), Čekija (1), Prancūzija (1), Latvija (1).	**Rusija:** Draugiški darbuotojai. Sveikas, šviežias maistas. Per daug žmonių. Geras interjeras. **Italija:** Geras alus, skanus maistas. **JAV:** Geros kainos. **Belgija:** Labai skanu. **Lenkija:** Skanus maistas. Darbuotojai kalba anglų, rusų, lenkų kalbomis. **Olandija:** Autentiškas interjeras. **Čekija:** Draugiški darbuotojai. **Prancūzija:** Jaukus interjeras. **Ukraina:** Jaukus interjeras.	**Italija:** Lėtas aptarnavimas. **Belgija:** Atmosfera ir interjeras nelabai jaukūs. **Ukraina:** Seni stalai, seni tapetai. **Lenkija:** Interjeras nejaukus. Grojo angliška muzika nieko bendro su karaimais. **Indija:** Lėtas aptarnavimas. **Didžioji Britanija:** Nedraugiški darbuotojai. Nėra meniu anglų kalba.
„Senoji Kibininė“	**Italija** (8), **Rusija** (7), Lietuva (4), Ispanija (3), Latvija (1), Didžioji Britanija (1), Japonija (1), Graikija (1), Lenkija (1), Olandija (1), Prancūzija (1).	**Italija:** Gera kaina, skanus maistas. Greitas aptarnavimas. **Rusija:** Greitas aptarnavimas, skanus maistas. **Didžioji Britanija:** Yra meniu anglų kalba. **Japonija:** Gražūs vaizdai, geras aptarnavimas. **Graikija:** Geras ir greitas aptarnavimas, jauki atmosfera. **Lenkija:** Gera kaina, galima susikalbėti lenkiškai.	**Ispanija:** Blogas aptarnavimas, neskanus maistas.
„Viva Trakai Resort“	Lietuva (2), Rusija (1).	**Lietuva:** Skanus maistas, draugiški darbuotojai, gražūs vaizdai.	**Rusija:** Labai brangu, neskanus maistas.
„Remus“	Lietuva (2), Baltarusija (1).	**Lietuva:** Jauki aplinka, draugiški darbuotojai. **Baltarusija:** Nuostabi vieta. Geras aptarnavimas, draugiški darbuotojai.	-

Maitinimo įstaiga	Šalys, kurių turistai paliko atsiliepimus	Privalumai	Trūkumai
„Kavinė-baras Markizas“	Rusija (3), Italija (2).	**Rusija:** Skanus maistas, greitas aptarnavimas, draugiški darbuotojai, didelės porcijos, gražūs vaizdai. Šalia mašinų stovėjimo aikštelė. **Italija:** Gražūs vaizdai.	**Italija:** Lėtas aptarnavimas, neprofesionalūs darbuotojai.
„Karališka senoji Kibininė“	Rusija (2).	**Rusija:** Labai skanu ir pigu. Originalus interjeras.	**Rusija:** Nedirba rytais.
„Akmeninė rezidencija“	Rusija (1).	**Rusija:** Graži vieta.	-
„Bonna Pizzeria“	Rusija (3), Italija (1), Islandija (1), Portugalija (1), Kinija (1), Olandija (1), Didžioji Britanija (1).	**Rusija:** Skanus maistas, greitas aptarnavimas. **Kinija:** Skanios picos. **Olandija:** Gražus vaizdas pro langus.	**Portugalija:** Picos labai paprastos. **Didžioji Britanija:** Blogas aptarnavimas. **Islandija:** Neprofesionalus aptarnavimas.
„UAB Kibinų šalis“	Belgija (1), Japonija (1).	**Belgija:** Gražūs vaizdai. **Japonija:** Gražūs vaizdai.	**Belgija:** Darbuotojai sunkiai kalba anglų kalba. **Japonija:** Lėtas aptarnavimas.

Šaltinis: www.tripadvisor.com

Maitinimo įstaigų lankytojai akcentavo pro maitinimo įstaigų langus atsiveriančius gražius vaizdus. Didžioji dalis lankytojų nurodė, kad jie buvo patenkinti maisto kokybe ir aptarnavimu, tačiau pasitaikė atvejų, kad lankytojai išreiškė nepasitenkinimą maisto kokybe, nemandagiu ir lėtu aptarnavimu. Pateikiama ir tokių atsiliepimų, kad maitinimo įstaigos infrastruktūra nusidėvėjusi, trūksta meniu ar aptarnavimo užsienio kalbomis.

4.4.5. SVEIKATINIMO PASLAUGOS

Pagrindiniai objektai, kuriuose teikiamos sveikatinimo ir sveikatingumo paslaugos – „Trasalis – Trakai resort & SPA“ (teikiamos fizinės medicinos ir reabilitacijos gydytojo konsultacijos, SPA programos), „IDW Esperanza Resort“, VRM medicinės reabilitacijos centras.

Įvairios SPA procedūros teikiamos dienos SPA „Riterio krante“, Marokietiškas SPA Apvalaus stalo klube, SPA kompleksai Margyje ir sodyboje Riterio krantas.

4.4.11 pav. Turistų įvardinti turizmo paslaugų trūkumai

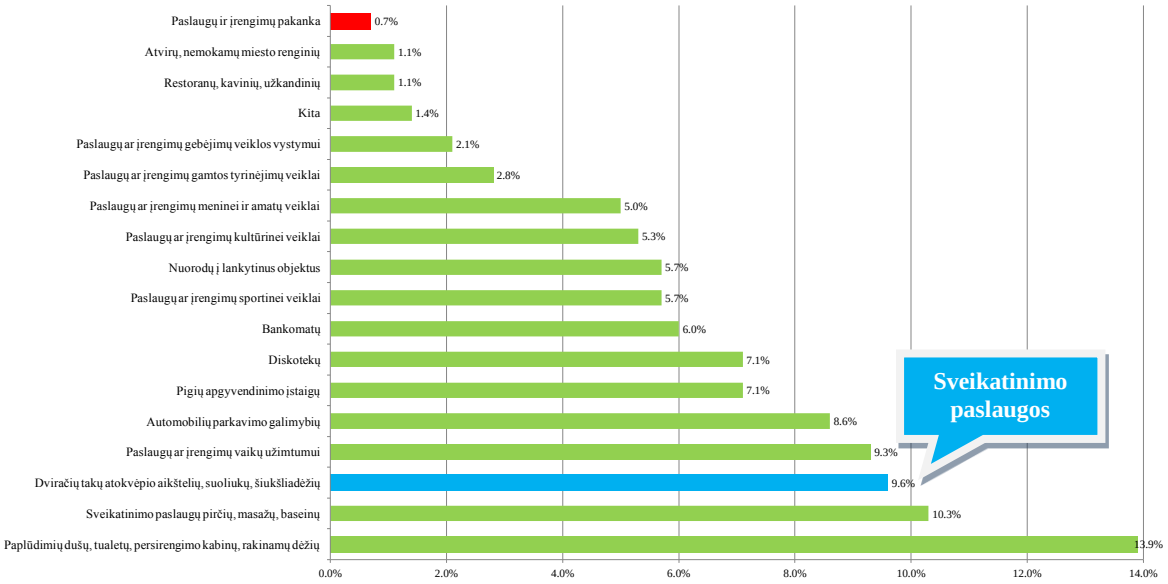

Turistų vertinimu Trakams trūksta kurortams būdingų SPA paslaugų, pavyzdžiui, 9,6% respondentų mano, kad šiuo metu yra per maža sveikatinimo paslaugų įvairovė – trūksta pirčių kompleksų, baseinų ir masažų.

4.4.6. KONFERENCIJŲ PASLAUGOS

Trakų rajone dažnai organizuojami verslo, dalykiniai renginiai (konferencijos, seminarai ir pan.). Viešbučiuose yra 20–160 vietų konferencijų salės, viena salė turi 800 vietų. Tačiau konferencijų salių ir verslo centrų poreikis yra didesnis už pasiūlą, ypač didesniems renginiams.

Trakų turizmo informacijos centro tinklalapyje nurodoma 13 įstaigų kuriose galima organizuoti konferencijas: „Akmeninė rezidencija“; „Apvalaus stalo klubas“ (3 salės: 20, 70 ir 150 vietų); „IDW Esperanza Resort“ (3 salės: 20, 40 ir 150 vietų); „Kempingas slėnyje“ (1 salė: 50 vietų); „Margis“ (5 salės: 30, 40, 70, 80 ir 160 vietų); „Margio krantas“ (3 salės: 60, 80 ir 150 vietų); „Riterio krantas“ (2 salės: 12 ir 70 vietų); „Salos“; „Tonyresort“ (4 salės: 30, 70, ir 2 salės: po 100); „Trakaitis“ (1 salė: 30 vietų); Trakų istorijos muziejus (1 salė: 100 vietų); „Trasalis“ (6 salės: 20, 30, 2 salės po 85, 250 ir 800 vietų); Užutrakio dvaras.

4.4.7. VEŽIMO PASLAUGOS

Turistinės vietovės pasiekiamumo patrauklumą lemia: laikas, kuris reikalingas pasiekti turistinę vietovę; transporto išlaidos, kurios reikalingos pasiekti vietovę; transporto rūšių pasirinkimo galimybės ir dažnis.

Nuo Vilniaus senamiesčio iki Trakų senamiesčio yra ~28 km. Šį atstumą galima įveikti nuosavu transportu važiuojant magistraliniu keliu A4, vėliau keliu A16 arba važiuoti šiems keliams lygiagrečiu kiek prastesnės kokybės keliu 4727, tačiau šalia šio kelio esantis kraštovaizdis yra gražesnis ir pakelėse esančių lankytinų objektų skaičius – didesnis. Iš Vilniaus į Trakus autobusai važiuoja dažniau nei kas valandą, kelionė tęsiasi apie pusvalandį, kai kuriuose autobusuose yra Wi-Fi, vasaros sezono metu 6 kartus per dieną galima persivežti dviračius, taikomos didelės nuolaidos šeimoms (iki 40 proc.).

Trakus galima pasiekti ir važiuojant traukiniu iš Vilniaus geležinkelio stoties arba tarpmiestiniais autobusais iš Vilniaus autobusų stoties. Neturint nuosavo transporto patogiausia ir pigiausia Trakus pasiekti traukiniu, bet kiek greičiau autobusu. Galimybė greitai ir pigiai keliauti traukiniais. Iš Vilniaus į Trakus patogu keliauti traukiniu, nes bilieto kaina 5.80 Lt, kelionės trukmė 37 min., per dieną traukinys važiuoja 5–10 kartų (priklausomai nuo sezono), nuo 04:30 iki 20:30. Iš Vilniaus į Lentvarį (per Trakų Vokę), traukinio bilietas kainuoja 3–5 Lt, kelionės trukmė iki pusvalandžio.

4.4.12 pav. Iš Trakų traukiniais išvykusių žmonių skaičiaus pokyčiai

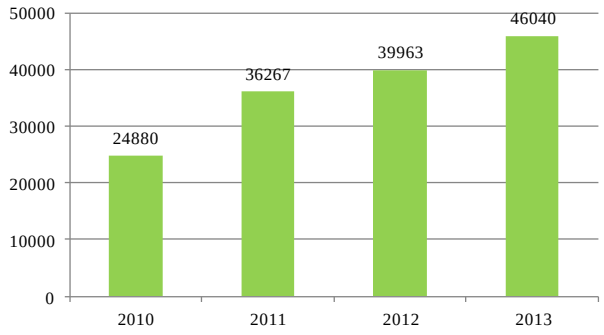

Šaltinis: AB „Lietuvos geležinkeliai“

Geležinkelio ir autobusų stotys yra nutolusios apie 3 km nuo pagrindinio objekto Trakų salos pilies.

Didžiausia Trakų problema – vietinis transportas, nes lankytini objektai yra nutolę vienas nuo kito gana nemažu atstumu, o sukurtų turistinių maršrutų atstumas gana didelis. Vietovės turistinį patrauklumą padidintų turistiniai autobusai, traukinukai ar dviračių nuomos tinklas.

4.5. TURIZMO PLĖTROS PLANAVIMAS

Trakų rajono turizmo plėtros planavimas turėtų būti suderintas ir su nacionalinio lygmens dokumentais ir atspindėti šalies prioritetus. Šioje dalyje išanalizuoti nacionalinio, regioninio ir vietos lygmens planavimo dokumentai, susiję su turizmo plėtra:

- Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas;
- Autoturizmo trasų specialusis planas;
- Nacionalinių vandens turizmo trasų specialusis planas;
- Lietuvos turizmo plėtros 2014–2020 metų programa;
- Europos Sąjungos paramos poveikio Lietuvos turizmo sektoriui ir plėtros galimybių vertinimas;
- Mokslinis tiriamasis darbas „Lietuvos turizmo potencialo įvertinimo, nustatant didžiausias turistines vietoves ir jų panaudojimo prioritetus, studija“;
- Trakų rajono savivaldybės 2008–2015 metų strateginis planas;
- Trakų rajono savivaldybės bendrasis planas;
- Trakų miesto bendrasis planas;
- Lentvario miesto bendrasis planas;
- Trakų rajono savivaldybės rekreacijos, turizmo ir poilsio kompleksų išdėstymo specialusis planas;,
- Trakų istorinio nacionalinio parko planavimo schema;
- Aukštadvario regioninio parko tvarkymo planas;
- Neries regioninio parko tvarkymo planas;
- Golfo laukų Lietuvoje galimybių analizė ir studija.

LR teritorijos bendrasis planas. Pagal Lietuvos Respublikos bendrojo plano (BP) rekreacijos plėtros perspektyvas, Trakų rajonas patenka į įvairaus potencialo rekreacinį arealą – nuo labai didelio (Trakai) ir didelio (Aukštadvaris) iki vyraujančio gana mažo didžiojoje rajono dalyje. Gydomosios (sanatorinės) rekreacijos plėtojimo tikslu BP yra numatoma išplėsti kurortinių teritorijų tinklą įtraukiant į jį vietoves, turinčias šiam tikslui didelį gamtinių kurortinių išteklių potencialą į kurį patenka Aukštadvaris. Svarbiausias Trakų rajono turizmo plėtrai yra Trakų miestą dengiantis didelį potencialą turintis rekreacijos arealas Nr. 2. Šio arealo rekreacijos perspektyvinės plėtros lygmuo yra P1, t.y. aukščiausias (nacionalinės reikšmės rekreacijos sistemos). Aukštadvario regionas patenka į rekreacijos arealą Nr.10. Šio arealo rekreacijos perspektyvinės plėtros lygmuo yra P2, t.y. vidutinis (regioninės reikšmės rekreacijos sistemos). Likusi Trakų rajono dalis patenka į perspektyvinės plėtros lygmenį P3, t.y. žemiausią perspektyvinės plėtros lygmenį, kur kuriamos lokalinės reikšmės rekreacinės sistemos bei pavieniai rekreaciniai objektai. Trakų rajono teritoriją kerta rekomenduojamas nacionalinis reprezentacinis kultūrinio turizmo maršrutas – „Lietuvos istorijos ir kultūros vėrinys“, regioninis gamtinio ir kultūrinio pobūdžio valstybinių parkų žiedas „Dzūkijos parkų žiedas“, Eurovelo sistemos trasų koridorius „Rytų Europos takas” (Nr. 11).

Nacionalinio lygmens autoturizmo trasų specialiajame plane suformuota 10 nacionalinių autoturizmo trasų, reprezentuojančių Lietuvos istorijos, kultūros paveldo, kraštovaizdžio, archeologinius ir kitus objektus. Trakai patenka į dvi nacionalines autoturizmo trasas – Jono Pauliaus II piligrimų kelias ir Keturių sostinių kelias. Nacionalinės autoturizmo trasos atveria keliavimo galimybes ir prieigą prie turizmo išteklių Lietuvos ir užsienio turistams, keliaujantiems automobiliais.

Nacionalinių vandens turizmo trasų specialiajame plane išskirtos 8 trasos, iš kurių viena – Merkio ir Ūlos nacionalinė vandens turizmo trasa praeina pro pietrytinę Trakų rajono ribą, kita – Neries (su Vokės žemupiu nuo Grigiškių) trasos dalis praeina šiaurės rytine Trakų rajono riba. Vadovaujantis Nacionalinių vandens turizmo trasų specialiojo plano sprendiniais, prie nacionalinių vandens turizmo trasų numatoma įrengti viešąją turizmo infrastruktūrą– kempingus, stovyklavietes, poilsiavietes, atokvėpio vietas, automobilių stovėjimo vietas ir prieplaukas.

Lietuvos turizmo plėtros 2014–2020 metų programa (toliau – Programa) – tai turizmo sektoriaus planavimo dokumentas, kuriame įvertintos šalies turizmo raidos tendencijos ir vadovaujantis nacionaliniais, regioniniais ir kitais turizmo sektoriaus strateginiais planavimo dokumentais, atlikta turizmo plėtros galimybių ir turizmo sektoriaus būklės analizė, numatyti Lietuvos turizmo plėtros ir investicijų į turizmą prioritetai bei priemonės nustatytiems uždaviniams įgyvendinti.

Lietuvos gamtinių ir kultūrinių turizmo išteklių potencialas ir teritorinė sklaida netolygūs, todėl pagal jų išskirtinumą ir sankaupą Programoje skiriami šie savivaldybių teritorijose esančius patraukliausius turistinius objektus apimantys prioritetiniai turizmo plėtros regionai, vienas iš jų Vilniaus regionas, apimantis Vilniaus miesto, Vilniaus rajono, Širvintų rajono, Trakų rajono savivaldybes.

Programoje nurodoma, kad didžiausio turistinio potencialo teritorijos, kuriose prioritetas teikiamas sveikatos turizmo plėtrai, numatytos kurortuose (Druskininkuose, Palangoje, Birštone ir Neringoje), kurortinėse teritorijose (Anykščiuose ir Trakuose) ir trijuose didžiuosiuose Lietuvos miestuose (Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje).

Vienas iš programos uždavinių – plėtoti patrauklius turistinius maršrutus. Pasaulinės turizmo plėtros tendencijos rodo, kad teminiai turistiniai maršrutai, jungiantys kelias valstybes, paprastai populiaresni ir patrauklesni. Atsižvelgiant į istorinius, gamtinius, geografinius ir kultūrinius ypatumus, Lietuva turi palankias sąlygas plėtoti tematinius turistinius kelius – Gintaro kelią, Jono Pauliaus II kelią, M. K. Čiurlionio kelią, Panemunės pilių kelią – ir dviračių maršrutus. Vilniaus regionui teikiamas **dviračių** turizmo plėtrai prioritetas. Siekiant geriau tenkinti individualių turistų poreikius būtina skatinti stovyklaviečių tinklo plėtrą.

Europos Sąjungos paramos poveikio Lietuvos turizmo sektoriui ir plėtros galimybių vertinimas. Šiame darbe sudaryta 13 patraukliausių kompleksinių maršrutų didžiausio turistinio potencialo teritorijose (regionuose), vienas iš prioritetinių maršrutų yra Vilnius–Trakai. Trakai patenka į prioritetinius kultūrinio turizmo maršrutą Vilnius–Trakai–Kernavė–Medininkai (finansuotini objektai – Trakų salos pilis, Trakų pusiasalio pilis, Lentvario dvaro sodyba, Užutrakio dvaro sodyba). Išskirta prioritetinė dviračių turizmo trasa Vilnius–Trakai. Vandens turizmo infrastruktūros plėtra numatyta Galvės ir Totoriškių ež., Neries ir Merkio vandens turizmo trasose. Trakų rajono savivaldybėje numatyta finansuoti sveikatos turizmo paslaugų plėtrą.

Moksliniame tiriamajame darbe „**Lietuvos turizmo potencialo įvertinimo, nustatant didžiausias turistinės traukos vietoves ir jų panaudojimo prioritetus, studija**“ pateiktas Lietuvos turizmo potencialo teritorinis vertinimas, nustatytos didžiausios turistinės traukos vietovės ir jų turistinio potencialo panaudojimo prioritetai. Studijoje sukurta vietovių turizmo potencialo vertinimo metodologija ir kriterijai, kuriais remiantis įvertintas Lietuvos vietovių turistinis patrauklumas ir turizmo išvystymo lygis. Šiame darbe pateiktas savivaldybių pozicionavimas pagal turistinį potencialą (išteklius) ir turizmo išvystymo lygį. Remiantis šios studijos išvadomis, didžiausią turistinį potencialą turinčių vietovių grupė yra vienoda tiek bendru, tiek vietinio arba tarptautinio turizmo požiūriu: Lietuvos kurortai (Neringa, Palanga, Druskininkai ir Birštonas) ir Lietuvos didmiesčiai (Vilnius, Kaunas ir Klaipėda), kuriuose yra didžiausia lankytinų objektų sankaupa ir kurie vertintini kaip kompleksinių turizmo paslaugų ir infrastruktūros centrai.

Vidutinio turistinio potencialo grupę vietinio turizmo požiūriu sudaro 18 (30%) vietovių, tarptautinio turizmo požiūriu – 19, tačiau nurodoma, kad Trakų rajonas yra unikalus savo istorine ir

kultūrine verte ir šioje grupėje yra patraukliausias užsienio turistams. Vietos turistams patrauklesni yra miškingi ir ežeringi rajonai, kurie sietini su rekreacija ir poilsiu gamtoje – Lazdijų, Zarasų ir Ignalinos rajonai lenkia Trakų rajoną vietinio turizmo požiūriu. Užsienio turistams papildomai patraukl̄s yra Kauno ir Vilniaus rajonai. Geografiniu požiūriu vidutinio turizmo potencialo vietovės grupuojasi į keturis regionus: šiaurės rytų (Utenos, Zarasų, Ignalinos, Švenčionių, Molėtų, Anykščių rajonai), pietryčių (Trakų, Varėnos, Lazdijų, Kauno rajonai ir Alytaus miestas), vakarų (Šilutės ir Klaipėdos rajonai) ir šiaurės vakarų (Plungės, Telšių ir Šiaulių rajonai). Vidutinio potencialo vietovių grupei tikslinga skirti didžiausią dėmesį formuojant valstybinę turizmo plėtros politiką nepamirštant regionalumo aspekto.

Trakų rajono savivaldybės 2008–2015 metų strateginiame plane išskiriamas prioritetas „Rajono istorinio – kultūrinio ir rekreacinio potencialo didinimas“, kurio uždaviniai yra restauruoti, sutvarkyti ir pritaikyti lankymui materialųjį kultūros paveldą, istorines ir rekreacijos vietoves; plėtoti susisiekimą su kultūros paveldo, istoriniais, gamtos, rekreacijos ir kitais objektais, gerinant infrastruktūrą, ypatingą dėmesį teikiant ekologiškiems susisiekimo būdams; užtikrinti turistų srautų reguliavimą per viešąją turizmo infrastruktūrą (tame tarpe perkeliant Turizmo informacijos centrą prie turistų pagrindinių srautų); festivaliuose, renginiuose gyvai ir išsamiai pristatyti Trakų rajono nematerialųjį kultūros paveldą, istoriją; modernizuoti kultūros, istorijos ekspozicijas, gamtos vertybių pristatymą; stiprinti atitinkamą Trakų rajono įvaizdį Lietuvoje ir užsienyje; gerinti informacijos apie lankytinus objektus, renginius, turizmo aptarnavimo paslaugas kokybę ir sklaidą; gerinti rajono svečių aptarnavimo kokybę, finansiškai skatinant paslaugas teikiančių privataus sektoriaus darbuotojų mokymus.

Trakų rajono savivaldybės bendrajame plane akcentuojama, kad Trakų rajono savivaldybė priskirtina labai didelio potencialo rekreacinėms teritorijoms, kurioms yra būtina tradicinio naudojimo krypčių konversija, o prioritetas privalo būti teikiamas rekreacijai, todėl esminis turizmo plėtros tikslas, Trakų rajono savivaldybės bendrajame plane, sprendinių įgyvendinimo laikotarpiui (2007–2017 m.) yra lankytojų ir turistų aptarnavimo infrastruktūros kūrimas bei su turizmu susijusių ūkio šakų skatinimas. Išskiriami šie pagrindiniai turizmo infrastruktūros teritorinio tinklo plėtros sprendiniai: didinti Aukštadvario ir Paluknio turistinį patrauklumą; skatinti turizmo paslaugų plėtrą ir įvairovę visoje savivaldybėje; ypatingą dėmesį skirti kaimo turizmo plėtrai; vandens telkinių pritaikymas rekreacijos tikslams; skatinti kultūrinį turizmą. Bendrajame plane nurodytos šios rekreacijos ir turizmo infrastruktūros plėtros nuostatos: Trakų rajono turizmo rinkos stiprinimas kaip vienos iš svarbių paslaugų sektoriaus šakų; Vertingiausių rekreacinių teritorijų apsauga nuo urbanizacijos ir trumparegiškių ir trumpalaikių ekonominių interesų; Vertingiausių rekreaciniu aspektu teritorijų išlaikymas ir rezervavimas visuomenės poreikiams; Trakų rajono turizmo ir rekreacinių objektų integravimas į apskrities ir šalies turizmo ir rekreacijos tinklus. Prioritetinės vystytinos rekreacijos rūšys: pažintinė rekreacija, pramoginė rekreacija, poilsis gamtoje. Rekomenduotinos vystytinos rekreacijos rūšys: verslinė rekreacija ir sportinė rekreacija.

Savivaldybės teritorijoje numatomi svarbiausi ekstensyvaus rekreacinio vystymo kompleksai ne saugomose teritorijose: Senojo Tarpupio, Didžiulio ež., Paluknio, Spenglos, Onuškio, Švenčiaus, Dusmenų, Bijūnų, Samio. Prioritetas teikiamas kaimo turizmo, kultūrinės ir švietėjiškos, mėgėjiškos ir organizuotos rekreacijos formų plėtojimui ir su tuo susijusių statinių ir pastatų statybai. Galima žemės ūkio tikslinės žemės naudojimo paskirties konversija į miškų ūkio žemę. Savivaldybės teritorijoje numatomi svarbiausi intensyvaus rekreacinio vystymo kompleksai ne saugomose teritorijose: Madžiūnų, Margio, Kariotiškių, Padvariškių, Paežerėlių, Panošiškių.

Savivaldybės teritorijoje numatomi svarbiausi rekreacijos aptarnavimo centrai: Trakų miestas, Aukštadvaris, Paluknys, Rūdiškės, Lentvaris, Bražuolė, Grendavė, Onuškis ir Dusmenys. Prioritetas teikiamas visų tikslinių žemės naudojimo paskirčių keitimui į kitą paskirtį rekreacinės (pramoginės) paskirties kapitalinių statinių ir objektų statybai. Galimos visos neurbanizuotos rekreacijos formos, teritorijų pritaikymas kaimo turizmui.

Trakų miesto bendrajame plane yra išskirti šie turizmo sektoriaus plėtros sprendiniai (Priedas Nr. 8):

- Didinti investicijas į turizmo infrastruktūros plėtrą, gerinant turizmo paslaugų kokybę, plečiant turizmo paslaugų asortimentą;
- Trakuose kurti ir populiarinti tradicinius amatus, kurie galėtų tapti užsienio turizmo traukos elementu;
- Skatinti apgyvendinimo paslaugų augimą Trakų mieste;
- Ypatingą dėmesį skirti dviračių ir pėsčiųjų turizmui: informacinės sistemos sukūrimas, sustojimo vietų įrengimas ir atnaujinimas, informacinių terminalų įrengimas Trakuose;
- Didelį dėmesį miesto teritorijoje reikėtų skirti pažintinio turizmo plėtrai ir vystymui, nes ši rekreacijos forma vaidina svarbiausią vaidmenį stiprinant vietos tautinį identitetą ir reprezentuoja miestą respublikiniu ir tarptautiniu mastu. Tam būtinas racionalus esamų gamtinių ir kultūrinių išteklių panaudojimas;
- Esamose rekreacinėse teritorijose skatinti viešojo maitinimo, prekybos ir kitų Turizmo sferai būtinų ekonominių veiklų objektų kūrimąsi;
- Skatinti mažų komercijos ir prekybos objektų kūrimąsi pagrindinėse turizmo traukos zonose (šalia labiausiai lankomų objektų).

Prioritetiniai tvarkytini paveldo objektai valstybės lygmenyje: Trakų pusiasalio pilies liekanos; Užutrakio dvaro sodyba; Parapinė bažnyčia; Karaimų kultūros paveldo objektai – Karaimų mokykla, Karaimų kenesa.

Prioritetiniai tvarkytini paveldo objektai savivaldybės lygmenyje: mediniai gyvenamieji namai; Bernardinų vienuolyno kalvos teritorija; skaisčiausiosios Dievo Motinos gimimo cerkvės ir vienuolyno teritorija.

Lentvario miesto bendrasis planas miesto teritorijoje numato pagrindinių dviračių ir pėsčiųjų trasų tinklą, jungiantį pagrindinius miesto traukos (rekreacinės, turizmo infrastruktūros ir kt.) objektus. Svarbiausi miesto raidos uždaviniai, vystant Lentvario miestą, kaip didelį rekreacinį potencialą turintį miestą: intensyvinti turizmo, ypač pažintinio ir kultūrinio, plėtrą ir stiprinti jo potencialą; vystyti turizmo, poilsio ir pramogų centrus; gerinti veikiančių rekreacijos objektų: kultūros centrų, sporto ir pramogų centrų, gerbūvį; vystyti maitinimo ir apgyvendinimo paslaugų, tame tarpe motelių ir kempingų, tinklą; sudaryti prielaidas pažinti miesto gamtinei bei kultūros paveldo įvairovei, eksponuoti svarbiausias jos vertybes.

Trakų rajono savivaldybės rekreacijos, turizmo ir poilsio kompleksų išdėstymo specialiajame plane Trakų seniūnijoje numatyta skatinti diegti įvairias sveikatos turizmo formas; įrengti specializuotus takus, maršrutus, trasas, apžvalgos aikšteles, poilsiavietes, atokvėpio vietas ir kitus infrastruktūros elementus, apjungiant esamus rekreacinius išteklius ir planuojamus rekreacines paslaugas teikiančius objektus; informacijos sklaida, bendradarbiavimas su vietos bendruomene, švietimo ir gydymo įstaigomis; taikyti tiesioginio rekreacinio srauto reguliavimo priemones, tikslingai nukreipiant lankytojus; turizmo marketingo vykdymas; turizmo reklamos paslaugas teikiančių įstaigų kūrimas; darbuotojų kvalifikacijos kėlimas; turizmo informacijos sistemiškumas (šiuolaikiškai, informacinės technologijos); numatyti preliminarias vietas tinkamas klubiniam poilsiavimui vystyti. Aukštadvario seniūnijoje numatyta vystyti kaimo turizmą, įrengti stovyklavietes, poilsiavietes ir kempingus, vystyti kultūrinius ir ekoturizmo maršrutus. Senųjų Trakų seniūnijoje numatyta įrengti stovyklavietę, organizuoti renginius ir ekskursijas, vykdyti informacinę sklaidą. Lentvario seniūnijoje turizmo plėtra susijusi su pažintinio turizmo trasų įrengimu ir ekskursijų kūrimu, įtraukiant Lentvario dvarą. Rūdiškių seniūnijoje numatyta įrengti atrakcionų parką imitacinėje pilyje ir įrengti pažintinio turizmo trasas, apjungiant tris etnografinius kaimus: Vaikštenių, Klepočių ir Tiltų. Grendavės seniūnijoje siūloma įrengti pažintinio turizmo trasas,

jodinėjimo trasas ir vystyti vandens turizmą. Planuojama įrengti vandens parką Vilkokšnio ežere po atviru dangumi. Onuškio seniūnijoje planuojama kurti netradicines žaliąsias gamtos mokyklas, kurti orientacinius, mokomuosius pėsčiųjų maršrutus. Paluknio seniūnijoje numatyta aktyvaus sporto (aviacijos) objektų būklės gerinimas ir pritaikymas turizmui, kurti senovinės ir šiuolaikinės medžioklės turizmą, šalia Žygimanto Augusto medžioklės kelio siūloma kurti medžiotojų namelius.

Pagal **Trakų istorinio nacionalinio parko planavimo schemą**[15] rekreacija, turizmas gali būti plėtojami su apribojimais rekreacinio prioriteto zonoje, kurią sudaro:

- miško parko teritorijos: Trakų–Totoriškių, Rėkalnio, Varnikų–Lukos, Varnikų–Skaisčio, Žydiškių, Kudrionių, Jovariškių, Babriškių,
- rekreacinės akvatorijos: Skaisčio, Lukos, Totoriškių, Gilušio, Babruko, Bitiškių ežerai,
- rekreacijos įstaigų teritorijos, kurios nustatytos su tikslu – statyti rekreacijos įstaigas, jų aplinką pritaikyti poilsiavimui ir naudoti turistų apgyvendinimui ir aptarnavimui.

Pagrindinės Trakų istorinio nacionalinio parko (toliau – Nacionalinis parkas) rekreacinio naudojimo plėtros kryptys:

- išsaugoti, atstatyti ir didinti Nacionalinio parko rekreacinius išteklius, kurie turi būti naudojami taip, kad nenukentėtų, neblogėtų jų kokybė,
- plėtoti pažintinį turizmą kaip prioritetinę turizmo formą, kurios tikslas supažindinti lankytojus su kultūros ir gamtos vertybėmis,
- sudaryti sąlygas lankyti visus vertingus kultūros ir gamtos paveldo objektus, vietoves bei kompleksus, organizuoti jų tvarkymą (esant reikalui – atkūrimą) ir paruošimą lankymui. Sukurti ir vystyti pažintinio turizmo ir mokomojo lankymo sistemą, projektuojant ir įrengiant pažintinio turizmo trasas bei specializuotus mokomuosius takus. Organizuoti ekskursijas. Siekiant prailginti rekreacinį sezoną, vystyti žiemos turizmą,
- tobulinti rekreacinio naudojimo sistemą: rekreacinę infrastruktūrą, tikslingai organizuoti turizmą ir poilsį.

TINP planavimo schemoje pažintinės rekreacijos tikslais naudojami kultūriniai rezervatai (Trakų salos ir pusiasalio pilių, Senųjų Trakų piliavietės), draustiniai (Senųjų Trakų archeologinis, Trakų senamiesčio urbanistinis, Užutrakio parko kraštovaizdžio architektūros, Senųjų Trakų kaimo architektūrinis, Varnikėlių ir Serapiniškio kaimo architektūros, Kudrionių kraštovaizdžio, Galvės ir Akmenos ežerų hodrografinis, Bražuolės botaninis-zoologinis, Plomėnų ornitologinis).

Pagrindinis esamas ir vystytinas Nacionalinio parko rekreacijos organizavimo ir turistų aptarnavimo centras yra Trakai.

Vadovaujantis **Aukštadvario regioninio parko tvarkymo planu** prioritetinėmis rekreacijos rūšimis Aukštadvario regioniniame parke laikomas pažintinis turizmas ir bendrasis poilsiavimas. Pagrindiniai Aukštadvario regioninio parko rekreaciniai ištekliai susitelkę trijuose arealuose: Aukštadvario, Strėvos, Vilkokšnio. Šie arealai rekreacijos organizavimo ir rekreacinės infrastruktūros plėtros požiūriu laikomi prioritetiniais. Pagrindiniai esami ir vystytini regioninio parko rekreacijos organizavimo ir aptarnavimo centrai yra Aukštadvaris ir Strėva. Aukštadvario miestelis priskiriamas regioninės svarbos rekreacijos centrui, kurio specializacijoje didžiausią reikšmę turi pažintinis turizmas, o antraeilę – bendrasis poilsiavimas ir gydomoji rekreacija (perspektyvoje tai – kurortinė vietovė). Aukštadvario regioninio parko pažintinio turizmo sistemoje prioritetas teikiamas pėsčiųjų – dviračių turizmui bei autoturizmui, taip pat numatoma vystyti vandens, žirgų bei slidinėjimo turizmą.

Neries regioninio parko tvarkymo reglamente prioritetinėmis rekreacijos kryptimis laikomas pažintinis turizmas ir bendrasis poilsiavimas. Didžiają dalį Trakų rajono savivaldybėje

[15] *Šaltinis: Trakų istorinio nacionalinio parko tvarkymo planas*

sudaro Saidės hidrohrafinis draustinis (išsaugoti unikalų Saidės upelį, jo šlaitus ir santaką su Nerimi, Stirnių piliakalnį) ir Semeniukų zoologinis draustinis (išsaugoti retos žinduolių rūšies didžiųjų miegapelių ir apyrečių lazdyninių miegapelių natūralias buveines). Rekreacinio prioriteto zona – teritorijos prie Saidžių kaimo abipus Neries, Panerių miško dalis. Šios teritorijos skiriamos ekstensyviam ir intensyviam rekreaciniam naudojimui reglamentuojant tam tikrą rekreacinę infrastruktūrą ir želdynų formavimą, kad būtų sukurta ir palaikoma atitinkama rekreacinė aplinka.

Trakų rajono savivaldybė ieško sprendimų kaip sumažinti turizmo sezoniškumą ir padidinti turistų skaičių. Viena iš analizuojamų alternatyvų – golfo laukų infrastruktūros plėtra. Golfo aikštynų įrengimui parinktas sklypas Trakų seniūnijoje, Užutrakio kaime. 2002 metais buvo pradėtas žemės sklypo Užutrakio kaime žemės pakirties pakeitimo, golfo laukų įrengimo ir golfo klubo aptarnavimo pastatų statybos detalusis planas.

4.5.1 pav. Trakų rajono savivaldybės numatyta teritorija golfo laukų plėtrai

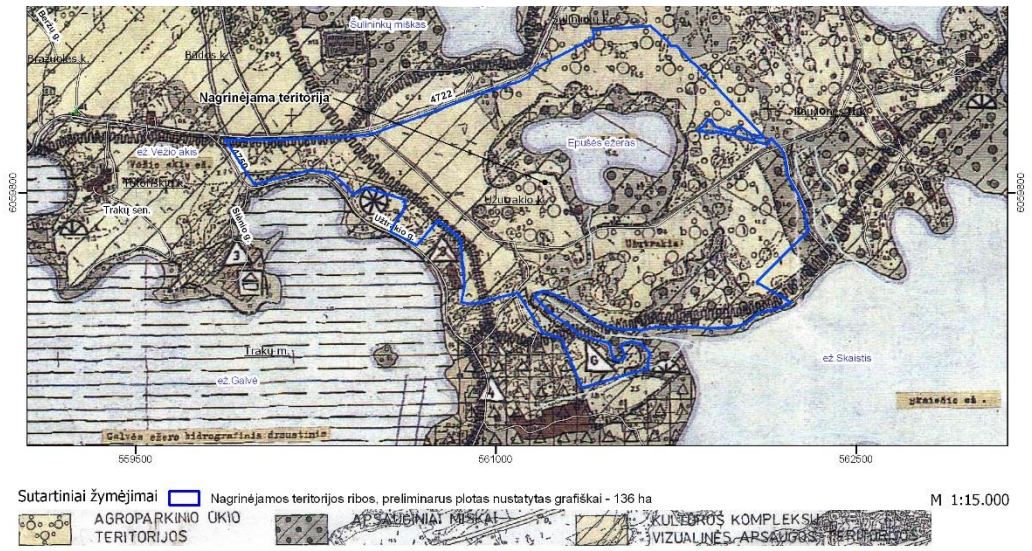

Šaltinis: Trakų rajono savivaldybės administracija (ištrauka iš TINP planavimo schemos)

Šioje teritorijoje buvo planuojama įkurti golfo turizmo kompleksą: aikštę, teniso kortus, viešbutį, restoraną ir kita. Trakų istorinio nacionalinio parko direkcija aikštyno projektavimui leidimo nedavė. 2006 metais Vilniaus apygardos administracinis teismas patenkino Trakų istorinio nacionalinio parko (TINP) direkcijos skundą, panaikindamas Trakų rajono savivaldybės tarybos 2005 metais priimtą sprendimą, leidusį rengti 140 ha žemės sklypo, skirto golfo laukų įrengimui, detalųjį planą. Šioje teritorijoje yra 6 augalų ir 8 gyvūnų, įtrauktų į raudonąją knygą, rūšys, Apušės ežeras – valstybinės reikšmės ežeras, įvairūs gruntiniai vandenys. Savivaldybės sprendimas pažeidė LR saugomų teritorijų įstatymo nustatytus draudimus: keisti reljefo formą, naikinti ir keisti istoriškai susiformavusio kultūrinio kraštovaizdžio pobūdžio, urbanistinių jo elementų ir kitų saugomų kompleksų ir objektų vertės požymius, prieštarauja TINP nuostatuose nurodytiems uždaviniams.

Nacionalinio lygmens turizmo planavimo galimybių studijoje „Golfo laukų Lietuvoje galimybių analizė ir studija“ (LR ūkio ministerija, 2006) nurodoma, kad pasaulinės golfo plėtros pavyzdžiai rodo, kad geriausi aikštynai yra tie, kurie įrengiami išskirtinėse gamtiniu bei kultūros paveldo požiūriu teritorijose. Studijoje teigiama, kad Lietuvoje golfo plėtra pradėta tuo metu, kai dėl visuomenės neinformuotumo dar vis vyravo ganėtinai skeptiškas ir įtartinas požiūris į golfą. Pradėti aikštynų planavimo darbai Trakų istoriniame nacionaliniame parke (Totoriškėse, 1992) ir kitose vertingose gamtiniu ir kultūriniu požiūriu teritorijose, iššaukė iš esmės neigiamą didelės visuomenės dalies požiūrį į golfo plėtrą.

LR ūkio ministerijos parengtoje galimybių studijoje nurodoma, kad turizmo plėtros teritorinio planavimo požiūriu gamtinių ir kultūrinių rekreacinių išteklių koncentracija leidžia išskirti regionus, turinčius palankiausias sąlygas golfo turizmo plėtrai: Vilniaus – Kauno regionas, apimantis Vilniaus apskrities (Vilniaus, Trakų rajonų savivaldybės, Elektrėnų savivaldybė) ir Kauno apskrities savivaldybes.

Studijoje nurodoma, kad pasaulio golfo plėtros praktika rodo, golfo aikštynų kūrimas ne tik neprieštarauja saugomų teritorijų aplinkos apsaugos principams, o dažniausiai, net sustiprina aplinkos poveikio kontrolę, bei sustiprina aplinkos priežiūros režimą. Daugelis golfo aikštynų pasaulyje įrenginėjami saugomose teritorijose, net pačių aikštynų teritorijoje, šalia stropiai prižiūrimų vejų saugią kaimynystę randa reti augalai, saugiai veši vandens flora ir fauna. Pavyzdžiui, Elektrėnų savivaldybėje esančio "Sostinių" golfo klubo (145 ha) 70 proc. aikštyno teritorijos įsikūręs Pipiriškių geomorfologiniame draustinyje, kuriame saugomas gamtiniu požiūriu vertingas reljefas. Girijos kraštovaizdžio valstybiniame draustinyje atidarytas Europos centro golfo klubas (83 ha), aikštyne yra vienas nedidelis statinys, kuriame įsikūrusi golfo klubo administracija, restoranas.

Rekomenduojame Trakų rajono savivaldybei atnaujinti galimybių studiją ir ieškoti alternatyvių sprendimų įrengti standartinį 18 duobučių golfo aikštyną su įrenginiais, kuriam reikalinga teritorija nuo 50 iki 75 ha ploto (3/4 teritorijos turi sudaryti išraiškus reljefas).

4.6. ES LĖŠOMIS ĮGYVENDINTI TURIZMO PLĖTROS PROJEKTAI

ES struktūrinių fondų (toliau – ES) lėšomis 2007–2013 metų laikotarpiu Trakų rajono savivaldybėje įgyvendinti 6 turizmo plėtros projektai, kurių įgyvendinimui skirta beveik 22 mln. Lt ES paramos lėšų. Visi projektai įgyvendinti viešojo sektoriaus organizacijų, verslo projektai nefinansuoti.

Daugiausia ES struktūrinių fondų paramos lėšų (beveik 11 mln. Lt) skirta Trakų istorinio nacionalinio parko direkcijos įgyvendinamiems projektams, susijusiems su Užutrakio dvaro sodybos pastatų restauravimu ir pritaikymu turizmui. Trakų istorijos muziejui skirta 7,75 mln. Lt, lėšas panaudojant Trakų pusiasalio pilies pritaikymui turizmui.

Trakų rajono savivaldybės administracija įgyvendino tris projektus, kuriems skirta 3,24 mln. Lt:

- Ekologinio rekreacinio turizmo infrastruktūros plėtra Trakų kurortinėje teritorijoje (2,57 mln. Lt);
- Viešosios turizmo infrastruktūros plėtra Trakų seniūnijoje, Trakų rajono savivaldybėje (0,34 mln. Lt);
- Viešosios turizmo infrastruktūros plėtra Grendavės seniūnijoje, Trakų rajono savivaldybėje (0,33 ml. Lt).

Projektu „Ekologinio rekreacinio turizmo infrastruktūros plėtra Trakų kurortinėje teritorijoje" siekiama sukurti savitą Trakų turizmo produktą, intensyviau išnaudojant unikaliausią šio miesto gamtinį komponentą–ežerus, suformuojant vandens turizmo maršrutų tinklą ir sudarant geresnes sąlygas pėsčiųjų, dviračių ir vandens maršrutų derinimui. Projekto rezultatai: įrengtas paplūdimys prie Akmenos ežero; 14 prieplaukų Totoriškių, Galvės, Lukos (Bernardinų) ir Babruko ežerų pakrantėse; rekonstruotas 1 tiltas.

Projektas „Viešosios turizmo infrastruktūros plėtra Trakų seniūnijoje, Trakų r. sav." įgyvendintas Trakų istorinio nacionalinio parko teritorijoje, Galvės ežero pakrantėje. „Bulvių kelio" apžvalgos aikštelės yra šalia kelio, vedančio į Užutrakio dvaro kompleksą, vieną iš labiausiai lankomų objektų Trakų rajone.

Projektas „Viešosios turizmo infrastruktūros plėtra Grendavės seniūnijoje, Trakų r. sav.“ įgyvendintas Aukštadvario regioninio parko teritorijoje, Vilkokšnio ežero pakrantėje. Paplūdimio ir poilsio aikštelės įrengimas Grendavėje, prie vieno iš gražiausių rajono ežerų prisidėjo prie rajono turizmo decentralizavimo.

4.7. TURIZMO RINKODAROS PLANAVIMAS IR ĮGYVENDINIMAS

Vietovės rinkodara – tai viena iš priemonių, padedančių pritraukti investicijas ir turistus, užtikrinti vietos gyventojų gyvenimo kokybę. Konkurencingas turistinės vietovės įvaizdis daro įtaką vartotojų elgsenos pokyčiams – galima sulaukti daugiau turistų, pailginti jų kelionės trukmę, padidinti išlaidas.

Rinkodara susijusi su vietovės įvaizdžio patrauklumo formavimu ir gerinimu. Rinkodaros priemonės yra skirtos tiek individualiai keliaujantiems turistams (neorganizuotiems), tiek žmonėms, kurie renkasi grupines keliones naudodamiesi kelionių agentūrų paslaugomis (organizuotas turizmas). Pastaraisiais metais dauguma turistų informacijos apie turizmo traukos vietovę ieško interneto pagalba, todėl **elektroninės rinkodaros priemonės turi būti nuolat peržiūrimos, koreguojamos, diegiami nauji rinkodaros metodai ir inovatyvios technologijos**.

Turizmo rinkodaros strategija yra svarbiausias dokumentas, be kurio rinkodaros veikla būtų neefektyvi ir nekokybiška. Turizmo rinkodaros planas apima tokias dalis kaip vizija ir rinkodaros tikslai, situacijos analizė, tikslinės rinkos, strategija ir veiklos planas, stebėjimas ir vertinimas.

Šioje studijoje pagrindiniai analizuoti dokumentai – Trakų rajono savivaldybės 2008–2015 metų strateginis planas ir jo įgyvendinimo programa (toliau – Strateginis planas) bei Trakų kurortinės teritorijos rinkodaros strategija (toliau – Rinkodaros strategija).

Strateginiame plane suformuota Trakų rajono vizija iki 2020 metų: Trakų rajonas – reprezentacinis Lietuvos rajonas, traukiantis gyvąja istorija ir kultūra, aktyvaus poilsio ir renginių organizavimo galimybėmis. Vienas iš 1-ojo prioriteto „Rajono istorinio – kultūrinio ir rekreacinio potencialo didinimas“ tikslų – skatinti lankytojų – pritraukti į Trakų rajoną besidominčius Lietuvos kultūra ir istorija, aktyviu poilsiu gamtoje ir renginių organizavimo galimybėmis. Šiam tikslui pasiekti suformuoti trys uždaviniai:

- Stiprinti atitinkamą Trakų rajono įvaizdį Lietuvoje ir užsienyje (dalyvavimas parodose, verslo misijose, projektuose, leidinių leidyba, vientisos reklamos sukūrimas, Trakų krašto įvaizdžio formavimo programos parengimas ir kt.);
- Gerinti informacijos apie lankytinus objektus, renginius, turizmo aptarnavimo paslaugas kokybę ir sklaidą (nuorodų ir stendų įrengimas, leidinių leidyba, informacinių–elektroninių kioskų įrengimas, internetinės svetainės atnaujinimas, turistų apklausos, Trakų rajono rinkodaros plano parengimas ir kita);
- Gerinti rajono svečių aptarnavimo kokybę, finansiškai skatinant paslaugas teikiančių privataus sektoriaus darbuotojų mokymus.

2010 metais parengta Trakų kurortinės teritorijos rinkodaros strategija, apimanti rinkodaros tikslus, veiksmus, tikslines grupes ir 2011–2013 m. priemonių planą. Strategijoje suformuoti Trakų kurortinės teritorijos rinkodaros tikslai:

- Didinti Trakų kurortinės teritorijos žinomumą formuojant vientisą, teigiamą įvaizdį;
- Siekti, kad Trakų kurortinė teritorija taptų turistų srautus skirstantis ir juos aptarnaujantis centras;
- Didinti konkurencinį pranašumą pritraukiant investicijų į kokybiškų, išskirtinių, konkurencingų turizmo paslaugų, infrastruktūros plėtrą;
- Skatinti užsienio ir vidaus daugiadienį turizmą bei išlaikyti esamus turistų srautus;

- Pritraukti naujų renginių (sporto, kultūros ir kt.), konferencijų, seminarų, ypač ne sezono metu.

Rinkodaros strategijos trūkumas – nepateiktos plano ir rezultatų stebėjimo ir vertinimo priemonės, gana fragmentiškai išanalizuotos Trakų turizmo produktų formavimo, prekės ženklo, segmentų strategijos.

4.7.1 lentelė. Turizmo rinkodaros tikslų pavyzdžiai

Tikslai	Dokumentas
• Augantis turistų skaičius (13% kasmet). • Pastovus turistų skaičius augimas vasaros sezono metu (8% kasmet). • Nakvynių skaičiaus didėjimas Jūrmalos apgyvendinimo įstaigose. • Vieno lankytojo išlaidų didėjimas.	Jūrmalos turizmo plėtros strategija 2007–2018 m.
Kiekybiniai tikslai: • Padidinti atvykstančių turistų skaičių vidutiniškai po 5% kasmet. • Padidinti nakvynių skaičių, jam augant vidutiniškai po 6,5% kasmet. • Padidinti vidutinę nakvynės trukmę nuo 1,8 nakties iki 2,2 per visą laikotarpį. • Vidutinės vienos dienos išlaidos, tenkančios vienam lankytojui turėtų išaugti nuo 118 iki 125 Eur arba 6% per visą laikotarpį. Kokybiniai tikslai: • Sukurti stiprų Liublijanos prekės ženklą siekiant padidinti jos kaip patrauklios turistinės vietovės ir užsienio investuotojams patrauklaus ekonominio valstybės centro žinomumą. • Plėtoti ir tobulinti esamus produktus ir paslaugas, foruojant naujus inovatyvius produktus esamoms ir naujoms rinkoms. • Ieškoti išskirtinumo aspektų, kurių dėka būtų galima išsiskirti konkurencingoje turizmo rinkoje.	Liublijanos miesto turizmo plėtros strategija ir rinkodaros planas
• Trečdaliu padidinti apsilankymų mieste skaičių. • Padidinti vidutines lankytojų išlaidas mieste 10%. • Sumažinti sektoriaus sezoniškumą.	Edinburgo turizmo strategija 2020

Kaip matyti iš 4.7.1 lentelėje pateiktų pavyzdžių, rinkodaros planuose ypač svarbu nusistatyti kiekybinius ar kokybinius rodiklius: kokia apimtimi siekiama padidinti turistų srautus? kokių turistų siekiama pritraukti? kokie kelionės motyvai skatintų juos atvykti į Trakus? kokie yra tikslinių rinkų prioritetai? kokie produktai formuojami?

Turizmo rinkodaros strategijose tikslinės rinkos gali būti grupuojamos į strategines, prioritetines ir antrines rinkas, o konkrečioms rinkoms priskiriami tam tikri turizmo produktai. Tikslinių rinkų prioritetizavimas ir tikslinių grupių segmentavimas yra labai svarbus efektyviai turizmo rinkodarai, nes skirtingų tikslinių segmentų lūkesčiai ir poreikiai labai skiriasi, pavyzdžiui, atvykstančių grupėmis senjorų poreikiai ir jaunų šeimų su vaikais; verslo žmonių poreikiai ir jaunų dar neturinčių šeimos jaunų žmonių. Trakų turizmo informacijos centras atlieka lankytojų apklausas, kurių duomenys vertingi situacijos analizei, rinkodaros planavimui, poreikių analizei, tikslinių grupių segmentavimui ir tinkamų turizmo produktų formavimui.

Trakų turizmo produktiniai pasiūlymai šiandiena daugiausia kyla iš kurortinės teritorijos galimybių, turizmo išteklių, teikiamų paslaugų ir TIC darbuotojų patirties. Trakų turizmo galimybių vertinimuose trūksta konkurencinių pranašumų įžvalgų, dažniausiai teigiama, kad kurortinėje teritorijoje yra daug išteklių, lankytinų objektų, išvystytos apgyvendinimo, maitinimo paslaugos, pramogos. Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad visos turistinės vietovės turi nemažai lankytinų vietų, todėl vertingiau būtų pristatyti unikalius objektus, pabrėžti jų išskirtinumą tarptautiniu lygiu.

Šiai dienai Trakų rajono lankytojams ir turistams pristatomi visi turistiniai objektai, pateikiamas jų sąrašas. Pastaraisiais metais miestai ir kurortai pereina prie sudėtingesnės rinkodaros – geriau pažinti savo lankytojų poreikius ir jiems pateikti pritaikytus turizmo produktus. Turizmo produktų rinkodara apima ne tik vietovės traukos objektus ir teikiamas paslaugas, bet ir turisto patiriamus įspūdžius ir naudą. Turizmo produktai diferencijuojami tam, kad būtų galima pritraukti tam tikrus segmentus. Produkto pozicionavimas vykdomas siekiant padidinti turizmo produkto reputaciją ir žinomumą, tai leidžia turistinei vietovei būti identifikuojamai pagal atitinkamus

požymius. Vertinant Trakų turizmo produktus pastebėtina, jog Trakai galėtų labiau išnaudoti gamtinį išskirtinumą, t.y. trūksta specializuotų ekoturizmo ar žaliojo turizmo produktų, kurie išskirtų Trakus kaip ypatingai žalią, ekologišką, gamtiniais ištekliais turtingą rajoną. Tai viena iš vietovės stiprybių, o tuo pačiu ir viena iš dabartinių turizmo tendencijų.

Vietovės prekės ženklas yra labai svarbus turizmo rinkodaros elementas. Prekės ženklas – tai įvaizdis, reprezentuojantis turistų gaunamą naudą ir emocinius potyrius. Atpažįstamas, lengvai įsimenamas ir įtikinamas prekės ženklas – pagrindinis sėkmės veiksnys populiarinantis turizmo vietovę. Vietovės prekės ženklas – tai konkurencinis identitetas, darantis vietovę išskirtine ir įsimenama. Turistinės vietovės prekės ženklą dar galima apibrėžti kaip kryptingai kuriamą papildomą emocinę vertę turizmo produktui, kuri identifikuoja miestą kaip išskirtinį.

Trakų rajonas neturi prekės ženklo (išskyrus TIC logotipą) ir kurortinės teritorijos identiteto. Trakų turizmo informacijos centro svetainėje naudojamą logotipą galima laikyti tik iš dalies atliekančiu vizualaus identiteto funkciją. Apžvelgus turistams pristatomus leidinius matyti, kad jis naudojamas ne visose rinkodaros priemonėse (bukletų, įvairių žemėlapių ir maršrutų).

4.7.2 lentelė. Lietuvos turizmo vietovių prekės ženklai

Registruotas prekės ženklas	Ženklo savininkas	Neregistruotas prekės ženklas	Ženklo naudotojas
Vilnius	VšĮ „Vilniaus turizmo informacijos centras“	www.trakai-visit.lt	Trakų turizmo informacijos centras
Klaipėda	Klaipėdos miesto savivaldybė	Palanga	Palangos turizmo informacijos centras
NERINGA :legenda, kuri įkvepia	Neringos savivaldybės administracija	ZARASAI	Zarasų rajono turizmo informacijos centras
DRUSKININKAI	Druskininkų savivaldybė	BIRŠTONAS	Birštono turizmo informacijos centras
KAUNAS	Kauno miesto savivaldybės administracija*	VILNIUS	Vilniaus miesto savivaldybė

Prekės ženklas – tai šūkis, kurį sudaro žinutė ir vaizdinis ženklas arba simbolis, potencialiam turistui nusakantis vietovės įvaizdį, naudą ir vertybes.

4.7.3 lentelė. Užsienio šalių turizmo vietovių prekės ženklai

Miesto prekės ženklas	Miestas, šalis	Kurorto prekės ženklas	Miestas, šalis
BarcelonaTurisme	Barselona, Ispanija	LOŠINJ ISLAND OF VITALITY	Lošinj, Kroatija
HAMBURG Tourismus	Hamburgas, Vokietija	THE SUNNY SIDE OF GERMANY. BADEN-WÜRTTEMBERG	Badenas Viurtembergas, Vokietija
fall in love with Warsaw	Varšuva, Lenkija	BLED BLED Imago paradisi	Bledas, Slovakija
KRK	Krokuva, Lenkija	Karlovy VARY°	Karlovy Vary, Čekija
Stockholm The Capital of Scandinavia	Stokholmas, Švedija	Jūrmala Pilsēta uz viļņa!	Jūrmala, Latvija
LIVE RĪGA	Ryga, Latvija	Ventspils	Ventspilis, Latvija
Tallinn	Talinas, Estija	Tartu City of Good Thoughts	Tartu, Estija
NÜRNBERG	Niurnbergas, Vokietija	RIMINI	Riminis, Italija
visit OSLO	Oslas, Norvegija	DUBROVNIK	Dubrovnikas, Kroatija

Rinkodaros priemonėmis labai svarbu didinti Trakų žinomumą, stiprinti pozityvų įvaizdį tikslinėse rinkose, sukurti ir populiarinti prekės ženklą.

Trakų TIC interneto svetainėje **Trakai-visit.lt** pateikiama gana išsami informacija, tačiau ji neaiškiai struktūrizuojama, trūksta pritaikomumo konkretiems lankytojų poreikiams (Priedą Nr. 9). Jokiu būdu negali būti lankytinų objektų ar maitinimo įstaigų sąrašas. Turizmo informacijos svetainė – tai nėra rajono išteklių duomenį bazė, tai rinkodaros priemonė, kuria kuriamas teigiamas Trakų rajono įvaizdis, formuojami teminiai produktai. Geros praktikos užsienio šalių pavyzdžiai pateikiami Priede Nr. 10.

4.7.1 paveikslas. Turizmo internetinės svetinės struktūrizavimo pavyzdys

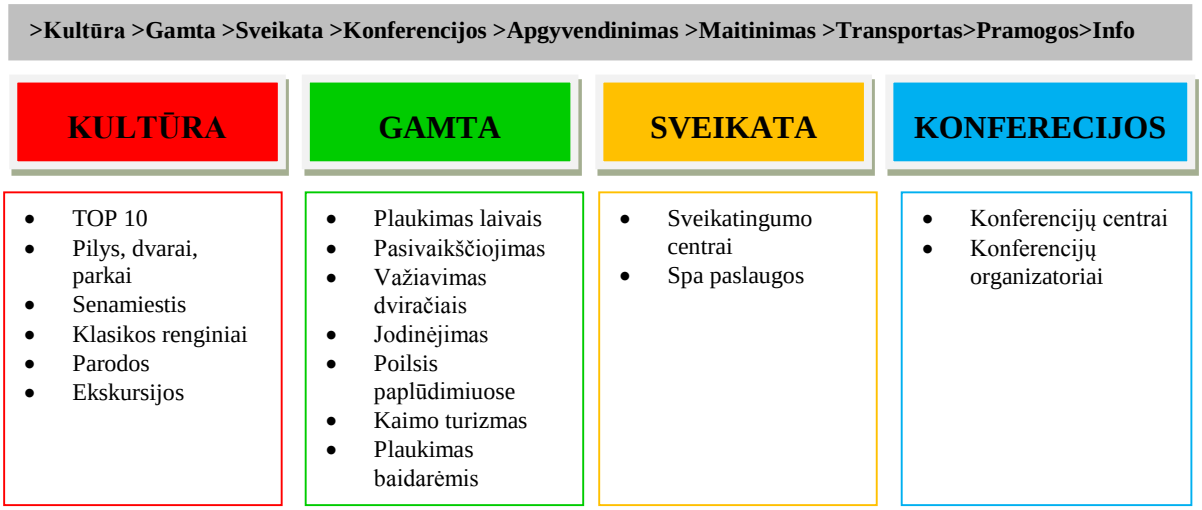

Laukeliuose (kultūra, gamta, sveikata, konferencijos) turėtų būti aprašomi tik konkurencingi objektai ar paslaugos, kurie formuoja Trakų rajono įvaizdį (natūrali gamta, saugūs takai, išvystytos paslaugos, unikalus paveldas, parkai, etc.). Pateikiamos pagrindinius produktus pristatančios nuotraukos. Pilkoje juostoje galima surašyti visus išteklius ir paslaugas. Prie pramogų galima būtų formuoti nišinius produktus: poilsis šeimoms, sporto mėgėjams, naktinis gyvenimas, etc. Informacijos skiltyje pateikti sugrupuotą informaciją (žemėlapiai, leidiniai, etc.). Transporto skiltyje būtina pateikti sugrupuotą informaciją: jei atvykstate automobiliu, traukiniu, autobusu arba atskrendate į Vilnių. Tiksliai ir išsamiai būtina aprašyti kaip turistui saugiai ir greitai nuvykti iš Vilniaus iki Trakų (iš oro uosto iki geležinkelio arba autobusų stoties ar išsinuomoti automobilį Vilniuje).

Svarbiausia tinkamai sugrupuoti informaciją ir patalpinti tik kokybiškas Trakus reprezentuojančias nuotraukas (žr. Priedą Nr.11). Nuotraukos turi būti geros raiškos, su galimybe jas pasididinti, objektai gerai įžiūrimi, nuotraukose turi būti daug gamtos, paveldo ir laimingų žmonių.

Pagrindiniais **Trakai-visit.lt** interneto svetainės trūkumais galima būtų įvardinti, kad turistams skirtoje svetainėje pateikiamos ne itin kokybiškos nuotraukos, pateikiamas lankytinų objektų, paslaugų ir pramogų sąrašas, trūksta įdomesnių produktų pateikimo, išteklių ir paslaugų suskirstymo. Pavyzdžiui, lankytinų objektų skyriuje Užutrakio dvaras ir parkas yra lango apačioje, tad jo galima ir visai nepastebėti. Manome, kad tokie svarbūs lankytini objektai turėtų būti pateikiami matomoje vietoje. Informacija apie transportą šiuo metu pateikiama skyrelyje „Naudinga informacija“ ir pagrindinio puslapio apačioje tarp įvairių naujienų ir kitų nuorodų pateikta autobuso piktograma. Pagrindinio lango apačioje prie įvairių naujienų ir kitų nuorodų pateikiamas interaktyvus Trakų rajono žemėlapis ant kurio užrašyta „Trakų interaktyvus žemėlapis“, tačiau pakeitus kalbą išlieka tas pats lietuviškas užrašas. Interaktyviame žemėlapyje pateikiama informacija apie piliakalnius, lankytojų centrus, kelis gamtos paminklus ir muziejus. Nepateikiama informacija apie maitinimo ir apgyvendinimo įstaigas, apžvalgos aikšteles, pažintinius takus, įvairias bažnyčias ar kitus kultūros paveldo objektus. Žemėlapyje esantys aprašymai yra tik lietuvių kalba. Prie lankytinų vietų, muziejų, apgyvendinimo įstaigų, maitinimo įstaigų nurodyti adresai ir kontaktai, tačiau GPS koordinatės nurodytos tik prie dalies objektų. Pagrindiniame puslapyje ir paieškoje nepavyko rasti informacijos apie paplūdimius.

Labai pozityvu yra tai, kad Trakai gali pasiūlyti savo lankytojams mobilių aplikacijų (turizmo programėlių išmaniesiems telefonams), tai yra labai svarbus ir patogus technologinis pasiūlymas turistams.

4.8. BENDRUOMENĖS POREIKIAI

Atlikus Trakų rajono savivaldybės kultūrinių ir gamtinių išteklių, infrastruktūros ir planavimo dokumentų analizę, pasitelkiant seniūnijų darbuotojų apklausą, nustatytas turizmo infrastruktūros poreikis.

4.8.1 lentelė. Investicijų poreikis turizmo infrastruktūros plėtrai

Seniūnija	Infrastruktūros poreikis
Aukštadvario	• Kempingo įrengimas Aukštadvario miestelyje • Pakrantės sutvarkymas šalia Pilaitės kalno • Moto turizmo infrastruktūros kūrimas Aukštadvario apylinkėse
Grendavės	• Žuklijų piliakalnyje pastatyti pavėsinę, suoliukus, šiukšliadėžes • Paplūdimio įrengimas Savaitiškių kaime
Lentvario	• Dviračių takų Rykantuose ir Lentvaryje įrengimas • Kultūros paveldo objektų tvarkymas ir turistinės infrastruktūros įrengimas • Lentvario paplūdimio sutvarkymas • Klevų alėjos infrastruktūros sutvarkymas • Eduardo Andrė parko sutvarkymas
Onuškio	• Atgaivinti ir tęsti projekto „Onuškio ežero ekologinės būklės gerinimas“ darbus • Išvalius Onuškio ežerą įrengti paplūdimį šio ežero pakrantėje • Sutvarkyti privažiavimą iki Onuškio paplūdimio • Suformuoti ir skirti viešiesiems poreikiams sklypą prie Pijuoso ežero Dusmenų kaime • Įrengti viešuosius tualetus paplūdimiuose ir Onuškio miestelyje • Pagaminti nuorodas, žyminčias lankytinus objektus • Įrengti dviračių takus, jungiančius svarbiausius lankytinus objektus • Skatinti privataus verslo plėtrą: teikti nakvynės, maitinimo, informavimo paslaugas • Suformuoti sklypą, perduoti viešiesiems poreikiams ir įrengti sporto aikštę Onuškio miestelyje • Įrengti paplūdimį ir kempingą Onuškio seniūnijos Tolkiškių k., Vilkokšnio ežero pakrantėje
Paluknio	• Kultūros paveldo objektų tvarkymas ir turistinės infrastruktūros įrengimas • Paplūdimio įrengimas • Dviračių ir pėsčiųjų takų įrengimas
Rūdiškių	• Kultūros paveldo objektų tvarkymas ir turistinės infrastruktūros įrengimas • Dviračių ir pėsčiųjų takų įrengimas
Senųjų Trakų	• Įrengti dviračio taką nuo Senųjų Trakų link Šventininkų kaimo • Įrengti dviračio taką per Padumblės kaimą link Žydiškių kaimo • Senųjų Trakų Viešpaties apreiškimo Švč. M. Marijai iš Šv. Benedikto bažnyčios pritaikymas kultūros ir kitiems visuomenės poreikiams • Senųjų Trakų piliavietės su papiliu aplinkos sutvarkymas (atkuriant augaliją ir vandens telkinius grioviuose aplink piliavietę)
Trakų	• Kempingo įrengimas • Dviračių ir pėsčiųjų takų rekonstrukcija ir plėtra • Kultūros paveldo objektų tvarkymas ir turistinės infrastruktūros įrengimas

4.9. TURIZMO VERSLO ATSTOVŲ NUOMONĖS TYRIMAS

2014 metų liepos mėn. Trakų rajono savivaldybėje paslaugas teikiančioms apgyvendinimo įstaigoms elektroniniu paštu buvo išsiųstos anketos su klausimais apie Trakų rajono savivaldybės turizmo aktualijas ir vystymo perspektyvas. Apgyvendinimo įstaigos, kurioms buvo siunčiamos anketos buvo pasirinktos tik iš Trakų turizmo informacijos centro tinklalapyje pateikiamų apgyvendinimo įstaigų sąrašo. Iš viso buvo išsiųsta 13 anketų viešbučiams, 5 svečių namams ir 22 kaimo turizmo sodyboms. Viešbučiams ir svečių namams sudaryta anketa skyrėsi nuo sudarytosios kaimo turizmo sodyboms. Abiejose anketose buvo pateikiami uždari klausimai arba teiginiai su variantais, kuriuos reikia reitinguoti pagal svarbumą. Išsiuntus elektroninius laiškus su anketomis buvo perskambinta visoms apgyvendinimo įstaigoms ir pranešta, kad jiems yra išsiųsta anketa ir visi patvirtino, kad anketą gavo. Rugpjūčio mėn. pradžioje buvo pakartotinai skambinta sodyboms, kurios nebuvo užpildžiusios anketos. Dalis gautų anketų buvo nepilnai užpildytos arba užpildytos neteisingai reitinguojant teiginius pagal svarbumą suteikiant kai kuriems teiginiams vienodus balus.

Daroma prielaida, kad visos anketos nebuvo užpildytos dėl dviejų priežasčių – respondentai vasaros sezono metu buvo labai užimti arba jie nėra suinteresuoti išreikšti savo nuomonės.

Taip pat anketos buvo išsiųstos Trakų istorinio nacionalinio parko ir Aukštadvario regioninio parko direkcijoms, Trakų istorijos muziejui ir Irklavimo muziejui, tačiau anketą užpildė tik Irklavimo muziejus.

Viešbučių ir svečių namų atstovų nuomonė. Iš 18 siųstų anketų viešbučiams ir svečių namams atsakytos buvo tiktai 6 anketos.

Į pirmą klausimą *„Koks yra pagrindinis jūsų apgyvendinimo įstaigoje apsistojusių turistų kelionės į Trakus motyvas?“* su reitinguojamais variantais 5 balų skalėje beveik visi respondentai aukščiausius balus skyrė kultūrinio turizmo variantui.

4.9.1 lentelė. Pagrindinis turistų kelionės motyvas

Turizmo rūšis	Balų suma	Vertinimas
Kultūrinis turizmas	26	Pagrindinis
Aktyvus poilsis	19	Svarbus
Sporto renginiai	17	Svarbus
Konferencijos ar kiti renginiai	15	Mažai svarbus
Sveikatinimo paslaugos	15	Mažai svarbus

Į klausimą *„Ar Trakuose vykstančių sporto ir kultūrinių renginių metu jūsų apgyvendinimo įtaigoje pastebimas didesnis turistų srautas?“* visi atsakė teigiamai.

Į klausimą *„Kaip manote ar kurorto statusas padidintų į Trakus atvykstančių turistų (ne vienadienių lankytojų) skaičių?“* visi atsakė teigiamai.

Į klausimą *„Kokiomis priemonėmis, Jūsų nuomone, galima būtų mažinti sezoniškumą Trakuose?“* su reitinguojamais variantais 5 balų skalėje aukščiausius balus surinko atsakymas„Aktyvaus poilsio plėtra (dviračių takai, slidinėjimo trasos, ledo arena)“.

4.9.2 lentelė. Priemonės sezoniškumui mažinti

Turizmo rūšis	Balų suma	Vertinimas
Aktyvaus poilsio plėtra (dviračių takai, slidinėjimo trasos, ledo arena)	25	Pagrindinis
Sveikatinimo paslaugų plėtra	22	Svarbus
Didesnis kultūrinių ir sporto renginių skaičius	18	Mažai svarbus
Nišinių turizmo produktų vystymas	16	Mažai svarbus
Muziejų ir paveldo objektų konkurencingumo stipriniams (paslaugų kokybės gerinimas, įvairovės didinimas)	14	Mažai svarbus

Į klausimą *„Jūsų nuomone, kokių paslaugų vystymas lemtų didesnį turistų (ne vienadienių lankytojų) srautą Trakuose, siekiant didesnės naudos iš turizmo, t.y. ekonominio efekto?“* su reitinguojamais variantais 7 balų skalėje aukščiausius balus surinko 3 atsakymų variantai surinkę po 34 balus, tai – transportas, pramogos ir sveikatinimo turizmas.

4.9.3 lentelė. Paslaugų plėtra turistų pritraukimui

Turizmo rūšis	Balų suma	Vertinimas
Transportas	34	Pagrindinis
Pramogos	34	Pagrindinis
Sveikatinimo turizmas	34	Pagrindinis
Kultūrinis turizmas	26	Svarbus
Konferencijų turizmas	23	Svarbus
Apgyvendinimas	21	Svarbus
Maitinimas	14	Mažai svarbus

Iš klausime pateiktų 22 teiginių su teigiamais arba neigiamais atsakymais daugiausiai teigiamų atsakymų surinko 3 teiginiai „*Trūksta dviračių tako Vilnius – Trakai*“, teiginys „*Trakuose būtina vystyti transporto paslaugas*“ bei teiginys „*Trūksta dviračių nuomos punktų*“.

4.9.4 lentelė. Teiginių vertinimas

Turizmo rūšis	Teigiamų atsakymų skaičius	Vertinimas
Trūksta dviračių tako Vilnius – Trakai	6	Pagrindinis
Trakuose būtina vystyti transporto paslaugas (traukinukai, autobusai ir t.t.)	6	Pagrindinis
Trūksta dviračių nuomos punktų	6	Pagrindinis
Trakuose trūksta automobilių stovėjimo aikštelės/-ių	5	Svarbus
Trakų rajono savivaldybėje trūksta saugių dviračių takų	5	Svarbus
Sporto renginiai vykstantys ne sezono metu mažina turizmo sezoniškumą	5	Svarbus
Trakų turizmo informacijos centras daugiau dėmesio turėtų skirti darbui su atvykstamojo turizmo kelionių agentūromis	5	Svarbus
Trakų turizmo informacijos centras dirba prioritetinėse turizmo rinkose	5	Svarbus
Skatinti Trakus reprezentuojančių suvenyrų gamybą ir prekybą	5	Svarbus
Trūksta reabilitacijos centro ar sanatorijos	5	Svarbus
Trūksta nuorodų, ženklų	4	Svarbus
Trūksta restoranų, kuriuose skambėtų gyva muzika	4	Svarbus
Trūksta stovyklaviečių	4	Svarbus
Trūksta Spa centrų	3	Mažai svarbus
Būtina plėtoti golfo laukų infrastruktūrą	3	Mažai svarbus
Trūksta naktinio klubo/-ų	3	Mažai svarbus
Trūksta 4-5* viešbučių	2	Mažai svarbus
Trūksta modernaus kempingo	2	Mažai svarbus
Aptarnavimo kokybė muziejuose neatitinka turistų lūkesčių	1	Nesvarbus
Trūksta didelio konferencijų / kongresų centro	1	Nesvarbus
Trakų turizmo informacijos centras per daug dėmesio skiria teminiams maršrutams	1	Nesvarbus
Vasarą vykstančių renginių dalyvių skaičius yra per didelis	0	Nesvarbus

Į klausimą *„Kaip vertinate Trakų turizmo įvaizdį ir prekės ženklą?“* 4 atsakė teigiamai ir 2 neturėjo nuomonės.

Į klausimą *„Kaip manote koks esminis išskirtinumas formuoja Trakų įvaizdį?“* su reitinguojamais variantais 5 balų skalėje aukščiausius balus gavo variantas „Trakų salos pilis“.

4.9.5 lentelė. Trakų įvaizdį formuojantys traukos objektai

Turizmo rūšis	Balų suma	Vertinimas
Trakų salos pilis	30	Pagrindinis
Galvės ežerai ir laivai	21	Svarbus
Užutrakio dvaro sodyba	19	Svarbus
Kulinarinis paveldas	18	Svarbus
Renginiai	10	Mažai svarbus

Į klausimą *„Kaip manote koks esminis išskirtinumas formuoja Trakų rajono įvaizdį?“* su reitinguojamais variantais 5 balų skalėje aukščiausius balus gavo atsakymas „Trakų paveldas“.

4.9.6 lentelė. Trakų rajono įvaizdį formuojantys objektai

Turizmo rūšis	Balų suma	Vertinimas
Trakų paveldas	29	Pagrindinis
Gamta ir ežerai	26	Svarbus
Kaimo turizmo sodybos	17	Mažai svarbus
Pramogos	14	Mažai svarbus
Renginiai	10	Mažai svarbus

Į paskutinį klausimą *„Jūsų pastebėjimai dėl Trakų rajono savivaldybės turizmo planavimo prioritetų, infrastruktūros vystymo projektų, investicijų skatinimo ir vykdomos rinkodaros“* buvo pateikti sekantys atsakymų variantai:

- *„Visi renginiai organizuojami centrinėje miesto dalyje – pilies prieigose, todėl atokiau įsikūrę apgyvendinimo ir maitinimo įstaigos švenčių ir renginių metu dirba nuostolingai“.*
- *„Neremiamos nišinių objektų iniciatyvos, prioritetai suteikiami tradiciniams Trakų istorijos ir kultūros (tame tarpe kulinarinio paveldo) objektams“.*
- *„Sudėtinga vystyti rekreacinio (laisvalaikio) sporto infrastruktūrą dėl didžiulių apribojimų Trakų nacionaliniame parke (valčių, laivų saugojimo problemos)“.*
- *„Trūksta aiškių turistinių maršrutų atskiroms turistų grupėms pagal interesų sritis – gastronominis, kultūrinis, aktyvaus poilsio“.*
- *„Labai trūksta reguliaraus miesto transporto tarp stoties ir Užutrakio. Svečiai, atvykę autobusu ar traukiniu, turi keblumų pasiekti apgyvendinimo vietas“.*
- *„Labai ryškus sezoniškumas. Žiemos sezono metu mieste trūksta renginių, kurie pritrauktų svečius iš visos Lietuvos. Trūksta elementaraus apšvietimo tamsiu paros metu. Žiemą miestas „negyvas“ ir labai nepatrauklus“.*
- *„Valstybinių švenčių metu turėtų būti didžiuliai renginiai, patrauklūs ne tik miesto gyventojams (Kalėdos, Joninės, Mindaugo karūnavimo diena ir kt.)“.*
- *„Ežerų pakrantėse trūksta įrengtų poilsiaviečių ir paplūdimių (gali būti ir mokamų)“.*
- *„Miestas neturi savo aiškios vizijos ir pozicionavimo, kaip pvz. Druskininkai ar pajūrio miestai, kol kas tik pilis ir kibinai“.*
- *„Esame Vilniaus prieigose, todėl patrauklūs būsime tik tuomet, jei čia bus patrauklesnių paslaugų ar renginių, nei sostinėje“.*
- *„Nėra aiškaus miesto pozicionavimo. Koncentruojamasi tik į tradicinį istorinį, kultūrinį ir kulinarinį paveldą bei žemesnių pajamų vartotojus“.*
- *„Visi renginiai organizuojami tik Trakų pilies prieigose. Atokiau esantys objektai (taip pat ir muziejai) turistams sunkiai pasiekiami dėl vietinio transporto trūkumo“.*
- *„Reikėtų rasti būdų padidinti miesto gyventojų patriotizmą ir pasididžiavimą savo miestu“.*
- *„Trakuose reikėtų tinkamai išplėtoti vandens ir sausumos (dviračių) susisiekimo takus, įveiksminti mineralinio vandens gręžinį, įgyjant kurorto statusą, išplėtoti paplūdimių tinklą bei tinkamai sudėlioti viešųjų ryšių kampaniją, nes šiai dienai Trakai turistams asocijuojasi tik su istorine praeitimi – Trakų pilimi, karaimais ir kibinai, kas mus privedė prie didelio sezoniškumo. Mūsų nuomone, šį požiūrį reikia keisti ir plėtoti sveikatingumo nišą, kurį leistų išplėsti turizmo apimtis ne tik vasaros savaitgaliais, kai Trakai pilnai išnaudoja savo resursus (atsiranda apgyvendinimo vietų stygius, parkingo problema ir kt.) bet ir darbo dienomis, tai yra pagrindinė turizmo problema Trakuose, o ją spręsti galime skatinant sveikatingumo turizmą“.*

Kaimo turizmo sodybų nuomonė. Iš 22 anketų siųstų kaimo turizmo sodyboms atsakytos buvo 11 anketų.

Į klausimą *„Kaip manote, koks yra pagrindinis jūsų kaimo turizmo sodyboje apsistojusių turistų kelionės motyvas vasaros sezono metu?“* su reitinguojamais variantais 5 balų skalėje aukščiausius balus surinko atsakymas „Renginiai“.

4.9.7 lentelė. Pagrindinis turistų kelionės motyvas vasaros sezono metu

Turizmo rūšis	Balų suma	Vertinimas
Renginiai	37	Pagrindinis
Aktyvus poilsis	31	Svarbus
Pasyvus poilsis prie ežero	29	Svarbus
Vaikų vasaros stovyklos	19	Mažai svarbus
Edukacinės pamokos	14	Mažai svarbus

Į klausimą *„Kaip manote, koks yra pagrindinis jūsų kaimo turizmo sodyboje apsistojusių turistų kelionės motyvas ne turistinio sezono metu?“* su reitinguojamais variantais 5 balų skalėje aukščiausius balus gavo variantas „Šeimos šventės“.

4.9.8 lentelė. Pagrindinis turistų kelionės motyvas ne turistinio sezono metu

Turizmo rūšis	Balų suma	Vertinimas
Šeimos šventės	33	Pagrindinis
Konferencijos seminarai	31	Svarbus
Aktyvus poilsis	27	Svarbus
Žvejyba	19	Mažai svarbus
Edukacinės pamokos	15	Mažai svarbus

Į klausimą *„Ar Trakuose vykstančių sporto ir kultūrinių renginių metu jūsų kaimo turizmo sodyboje pastebimas didesnis turistų srautas?“* buvo gautas tik vienas teigiamas atsakymas.

Į klausimą *„Kokiomis priemonėmis, Jūsų nuomone, galima būtų mažinti sezoniškumą Trakų rajono savivaldybėje?“* su reitinguojamais variantais 5 balų skalėje aukščiausius balus gavo variantas „Aktyvaus poilsio plėtra“.

4.9.9 lentelė. Priemonės sezoniškumui mažinti

Turizmo rūšis	Balų suma	Vertinimas
Aktyvaus poilsio plėtra	36	Pagrindinis
Muziejų ir paveldo objektų konkurencingumo stiprinimas	27	Svarbus
Didesnis kultūrinių ir sporto renginių skaičius	24	Svarbus
Nišinių turizmo produktų vystymas	24	Svarbus
Sveikatinimo paslaugų plėtra	23	Svarbus

Į klausimą *„Jūsų nuomone, kokių paslaugų vystymas lemtų didesnį turistų (ne vienadienių lankytojų) srautą Trakų rajono savivaldybėje, siekiant didesnės naudos iš turizmo, t.y. ekonominio efekto?“* su reitinguojamais variantais 7 balų skalėje aukščiausi bali skirti pramogoms.

4.9.10 lentelė. Paslaugų plėtra turistų pritraukimui

Turizmo rūšis	Balų suma	Vertinimas
Pramogos	53	Pagrindinis
Konferencijų turizmas	43	Svarbus
Sveikatinimo turizmas	39	Svarbus
Kultūrinis turizmas	39	Svarbus
Transportas	31	Mažai svarbus
Apgyvendinimas	31	Mažai svarbus
Maitinimas	31	Mažai svarbus

Iš klausime pateiktų 24 teiginių su teigiamais arba neigiamais atsakymais daugiausiai teigiamų atsakymų surinko 3 teiginiai „Trakuose trūksta automobilių stovėjimo aikštelės/-ių“, „Trakų rajono savivaldybėje trūksta saugių dviračių takų“ ir „Trūksta dviračių nuomos punktų“ 10 teigiamų atsakymų iš 10 anketų.

4.9.11 lentelė. Teiginių vertinimas

Turizmo rūšis	Teigiamų atsakymų skaičius	Vertinimas
Trakuose trūksta automobilių stovėjimo aikštelės/-ių	10	Pagrindinis
Trakų rajono savivaldybėje trūksta saugių dviračių takų	10	Pagrindinis
Trūksta dviračių nuomos punktų	10	Pagrindinis
Trakuose būtina vystyti transporto paslaugas (traukinukai, autobusai ir t.t.)	9	Svarbus
Sporto renginiai vykstantys ne sezono metu mažina turizmo sezoniškumą	9	Svarbus
Trakų turizmo informacijos centras daugiau dėmesio turėtų skirti darbui su atvykstamojo turizmo kelionių agentūromis	9	Svarbus
Trūksta stovyklaviečių	9	Svarbus
Trūksta dviračių tako Vilnius – Trakai	8	Svarbus
Trūksta reabilitacijos centro ar sanatorijos	8	Svarbus
Kaimo turizmo sodybų užimtumą ženkliai padidina vasaros stovyklos	8	Svarbus
Trūksta modernaus kempingo	8	Svarbus
Trūksta restoranų, kuriuose skambėtų gyva muzika	7	Svarbus
Trūksta nuorodų, ženklų	6	Svarbus
Būtina plėtoti golfo laukų infrastruktūrą	6	Svarbus
Trūksta naktinio klubo/-ų	6	Svarbus
Trakų turizmo informacijos centro ir Aukštadvario regioninio parko bendradarbiavimo stoka	6	Svarbus
Trakų turizmo informacijos centras pakankamai dėmesio skiria kaimo turizmo sodyboms	5	Mažai svarbus
Trakų turizmo informacijos centras dirba prioritetinėse turizmo rinkose	5	Mažai svarbus
Aptarnavimo kokybė muziejuose neatitinka turistų lūkesčių	4	Mažai svarbus
Trūksta Spa centrų	4	Mažai svarbus
Trūksta 4-5* viešbučių	4	Mažai svarbus
Trūksta didelio konferencijų / kongresų centro	3	Mažai svarbus
Trakų turizmo informacijos centras per daug dėmesio skiria teminiams maršrutams	3	Mažai svarbus
Vasarą vykstančių renginių dalyvių skaičius yra per didelis	0	Nesvarbus

Į klausimą *„Kaip vertinate Trakų turizmo įvaizdį ir prekės ženklą?“* 8 atsakė teigiamai ir du neturėjo nuomonės.

Į klausimą „Kaip manote koks esminis išskirtinumas formuoja Trakų rajono įvaizdį?“ su reitinguojamais atsakymų variantais 5 balų skalėje aukščiausius balus surinko „Gamta ir ežerai“.

4.9.12 lentelė. Trakų rajono įvaizdį formuojantys traukos objektai

Turizmo rūšis	Balų suma	Vertinimas
Gamta ir ežerai	39	Pagrindinis
Trakų paveldas	34	Svarbus
Renginiai	26	Mažai svarbus
Kaimo turizmo sodybos	21	Mažai svarbus
Pramogos	19	Mažai svarbus

Į paskutinį klausimą *„Jūsų pastebėjimai dėl Trakų rajono savivaldybės turizmo planavimo prioritetų, infrastruktūros vystymo projektų, investicijų skatinimo ir vykdomos rinkodaros“* atsakymai buvo tokie:

- *„Planavimo ir vystymo tendencijos neblogos, tai vienintelis pastebėjimas ir toliau judėt šia linkme“.*
- *„Trakų rajonas, turėdamas tokius išteklius (žmogiškuosius, gamtą, infrastruktūrą), ne tik neplėtoja, bet ir nepuoselėja, lyginant su kitomis savivaldybėmis, kurios neturi tokių dėkingų sąlygų, tačiau pritraukia svečius patraukliais pasiūlymais, pavyzdžiui, pažintiniais maršrutais ar edukaciniais renginiais. Bent jau tokią nuomonę išsako sodyboje apsistojantys svečiai, poilsiautojai“.*
- *„Trakų savivaldybė nesprendžia nieko, viską reguliuoja istorinis nacionalinis parkas, kuris neleidžia Trakų paversti klestinčiu turistiniu miestu“.*

Apibendrinimas. Iš viešbučių ir svečių namų gautų anketų atsakymų, kaip ir buvo galima tikėtis, matyti, kad kultūrinis turizmas nurodytas kaip svarbiausias turistų kelionės motyvas į Trakus. Tuo tarpu kaimo turizmo sodybų anketų atsakymai rodo, kad pagrindinis turistų kelionės motyvas – įvairūs renginiai (konferencijos, seminarai, šventės).

Apgyvendinimo įstaigų nuomone Trakų salos pilis yra esminis išskirtinumas, formuojantis Trakų įvaizdį, paveldas formuoja ir Trakų rajono įvaizdį. Po kultūrinio paveldo isškirti ežerai ir gamta. Kaimo turizmo sodybų atstovai pirmoje vietoje minėjo ežerus ir gamtą, o antroje paveldą.

Visi respondentai pasisakė teigiamai dėl Trakų miesto galimybės siekti kurorto statuso. Anot respondentų sezoniškumo mažinimui didžiausią poveikį padarytų aktyvaus poilsio infrastruktūros ir sveikatinimo paslaugų plėtra. Tuo tarpu kaimo turizmo sodybų respondentai atsakė kiek kitaip, jų manymu sezoniškumo mažinimui didžiausią poveikį turi aktyvaus poilsio infrastruktūros plėtra ir muziejų bei paveldo objektų konkurencingumo stiprinimas. Viešbučių ir svečių namų atstovai mano, kad didesnius turistų srautus vienodai lemtų transporto ir sveikatinimo paslaugų plėtra bei pramogų gausa, o kaimo turizmo sodybų atstovai didesnius turistų srautus sieja su pramogų gausinimu ir tik po to su konferencijų, sveikatinimo ir kultūrinio turizmo plėtra.

Maksimalų teigiamų atsakymų skaičių tiek viešbučių ir svečių namų bei kaimo turizmo respondentų tarpe surinko teiginys, kad Trakuose trūksta dviračių nuomos punktų. Daug teigiamų atsakymų surinkę teiginiai dėl dviračių tako Vilnius–Trakai, transporto paslaugų, automobilių stovėjimo aikštelių, saugių dviračių takų trūkumo. Tai parodo, kad viešajai turizmo infrastruktūriai turi būti teikiamas didesnis prioritetas.

Daugiau nei pusė teigiamų atsakymų surinko tokie teiginiai kaip reabilitacijos centro ar sanatorijos, nuorodų, restoranų, kuriuose skambėtų gyva muzika ir stovyklaviečių trūkumas. Respondentai taip pat pritarė teiginiams, kad sporto renginiai vykstantys ne sezono metu mažina turizmo sezoniškumą, kad Trakų turizmo informacijos centras daugiau dėmesio turėtų skirti darbui su atvykstamojo turizmo kelionių agentūromis. Taip pat turėtų būti skatinama originalių ir kokybiškų Trakus reprezentuojančių suvenyrų gamyba ir prekyba.

Verta atsižvelgti į respondentų išreikštą nuomonę, kaip kad, visi renginiai organizuojami centrinėje miesto dalyje – pilies prieigose, todėl atokiau įsikūrę apgyvendinimo ir maitinimo įstaigos

švenčių ir renginių metu dirba nuostolingai. Trūksta aiškių turistinių maršrutų atskiroms turistų grupėms pagal interesų sritis – gastronominis, kultūrinis, aktyvaus poilsio. Labai trūksta reguliaraus miesto transporto tarp stoties ir Užutrakio. Svečiai, atvykę autobusu ar traukiniu, turi keblumų pasiekti apgyvendinimo vietas. Žiemos sezono metu mieste trūksta renginių, kurie pritrauktų svečius iš visos Lietuvos. Ežerų pakrantėse trūksta įrengtų poilsiaviečių ir paplūdimių. Neišnaudojama galimybė pradėti naudoti mineralinio vandens gręžinį ir gauti kurorto statusą. Šiai dienai Trakai turistams asocijuojasi tik su istorine praeitimi – Trakų pilimi, karaimais ir kibinai, o tai privedė prie didelio sezoniškumo, tai gali pakeisti sveikatingumo paslaugų plėtra, kuri leistų išplėsti turizmo apimtis ne tik vasaros savaitgaliais. Trakuose esant dideliam turistų srautui trūksta mašinų stovėjimo aikštelių.

4.10. SSGG ANALIZĖ

STIPRYBĖS	SILPNYBĖS
• Trakų rajone gausu kultūros ir gamtos paveldo objektų. • Trakų miestas turi kurortinės teritorijos statusą. • Trakų istorijos muziejus yra lankomiausias muziejus Lietuvoje. • Trakai patenka beveik į didelę dalį atvykstamojo turizmo maršrutų po Lietuvą ir Baltijos šalis. • Iš Vilniaus į Trakus organizuojamos turistinės ekskursijos. • Apie Trakus gerai atsiliepiama internetinių kelionių portalų svetainėse. • Trakų miestas turi unikalų karaimų tautos paveldą. • Trakus galima lengvai, greitai ir pigiai pasiekti viešuoju transportu (autobusais, traukiniais) iš Vilniaus. • Trakų mieste išvystytas apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų tinklas. • Galvės ežere išvystytas vandens turizmas. • Trakų mieste vyksta nemažai edukacinių renginių ir pramoginių renginių. • Rajone yra platus kaimo turizmo sodybų tinklas. • Rajone yra pakankamai gerai išvystytas pažintinių takų tinklas. • Organizuojami kasmetiniai, tradiciniai kultūriniai renginiai. • Per rajoną driekiasi tarptautinė EuroVelo 11 dviračių turizmo trasa. • Trakų TIC atlieka rinkos tyrimus, apklausas siekdami identifikuoti turistų segmentus ir jų poreikius. • Trakų rajonas turtingas rekreacijai bei turizmui tinkamais ištekliais ir gražiu kraštovaizdžiu. Jame daug vertingų biotos išteklių, europinės svarbos augalijos ir gamtinių buveinių, ežerų, upių, kurios svarbios aplinkosaugos ir turizmo požiūriu. • Maža rajono urbanizacija, kraštovaizdis, neužteršta aplinka yra tinkami veiksniai kaimo turizmui, rekreacijai, poilsiui. • Trakų istorija yra unikali, menanti Lietuvos Didžiosios kunigaikštystės klestėjimo laikus. Čia buvo politinis, kultūrinis ir ekonominis valstybės centras, mėgstama valdovų ir didikų rezidencijos vieta.	• Stiprus turizmo sezoniškumas. • Nemaža dalis objektų rajone nepritaikyti lankytis neįgaliems žmonėms • Nėra amatų centrų. • Nepakankama laisvalaikio praleidimo ir pramogų įvairovė. • Trakų miesto svečiai dažniausiai lankosi tik Trakų pilyje ir kibininėse. • Trakų rajone vyksta nepakankamai edukacinių renginių. • Dalis kultūros paveldo objektų yra neišnaudojama turizmo skatinimui. • Trakų mieste ir rajone trūksta dviračių takų infrastruktūros. • Rajone trūksta jodinėjimo takų infrastruktūros. • Vandens turizmo infrastruktūros trūkumas Verknės ir Strėvos upių baseinuose. • Trūksta nuorodų į lankytinus objektus. • Prie lankytinų objektų neišplėtota viešoji turizmo infrastruktūra. • Rajone trūksta sveikatinimo paslaugas teikiančių įstaigų. • Neišvystyta žiemos aktyvaus poilsio turizmo infrastruktūra. • Turizmo paslaugų teikėjai nepakankamai dėmesio skiria aptarnavimo kokybei, svetingumui. • Susisiekimo infrastruktūra nėra pakankamai pritaikyta turizmo poreikiams. • Neišplėtota kaimiškųjų vietovių kelių infrastruktūra gali sutrukdyti kaimo turizmo plėtrai. • Nepakankamas keleivių susisiekimas su Vilniaus miestu. • Per dideli automobilių srautai eina per Trakų miestą ir mažina turistinį patrauklumą, pažeidžia gyventojų interesus. • Netolygus turizmo aptarnavimo paslaugų išsidėstymas rajone.
GALIMYBĖS	**GRĖSMĖS**

• Kurorto statuso gavimas, siekiant tausoti ir geriau panaudoti turimus unikalius gamtos ir kultūros paveldo išteklius. • Tautinio paveldo propagavimas. • ES struktūrinių fondų panaudojimas. • Vietinio ir užsienio turistų srautų augimas. • Dalyvavimas traptautiniuose turizmo projektuose. • Didėjanti konferencijų ir dalykinio turizmo paklausa. • Investicinės aplinkos (patrauklumo) didinimas. • Svetingumo ir paslaugų kokybės gerinimas.	• Turizmo ir rekreacijos, masinių pramogų plėtrą, masinius renginius riboja saugotinos teritorijos ir teisinis reglamentavimas. • Turizmo sektoriaus žmogiškųjų išteklių trūkumas. • Didėjanti apgyvendinimo paslaugų kaina. • Gyventojų perkamosios galios mažėjimas. • Kultūros paveldo vertybių būklės blogėjimas. • Nepakankamas finansavimas turizmo sektoriaus plėtotei skatinti. • Artimų turizmo rinkų konkurencija Lietuvos turizmui.

4.11. TURIZMO SEKTORIAUS PLĖTRA

Pagrindinės su turizmu susijusios **problemos**:

- Didelis vienadienių lankytojų srautas;
- Saugomų teritorijų reglamentavimas;
- Viešosios turizmo infrastruktūros ir paslaugų konkurencingumas;
- Nepakankamas turistinės vietovės žinomumas.

Vienadieniai lankytojai. Statistiniai rodikliai rodo, kad pagrindinė turizmo sektoriaus problema – tai, kad didžiausią į Trakus atvykstančių svečių dalį sudaro ne turistai, o vienadieniai lankytojai. Pavyzdžiui, Trakų istorijos muziejų kasmet aplanko daugiau kaip 300 tūkst. lankytojų, o Trakų rajono savivaldybės apgyvendinimo įstaigose ir kaimo turizmo sodybose 2013 metais nakvojo beveik 85 tūkst. turistų. Daugiausia svečių į Trakus atvyksta rekreacijos tikslais – pasivaikščioti, pasigrožėti kraštovaizdžiu, pabūti gamtoje, suvalgyti kibinų ar pailsėti prie vandens telkinių. Taigi, pagrindines pajamas iš vienadienių lankytojų gauna maitinimo įstaigos, muziejai, ekskursijų organizatoriai. Esama situacija susiklostė dėl apsilankančių vienadienių lankytojų kelionės motyvų, nedidelio atstumo nuo Vilniaus (žr. Priedą Nr. 12) ir turizmo produktų pasiūlymų. Vyrauja tradicinis požiūris, kad Trakai – vietovė, skirta apsilankymui savaitgaliams. Siekiant spręsti šią problemą, turi būti plėtojami turizmo produktai – tvarkomas kultūros paveldas, vystoma viešoji turizmo infrastruktūra (turistinės trasos, kempingai, stovyklavietės, etc.), puoselėjamas tautinis paveldas, pažintiniam turizmui pritaikomi etnografiniai kaimai, kuriami ir populiarinami nišiniai turizmo produktai (žvejyba, medžioklė, uogavimas ir grybavimas), vystomos sveikatinimo paslaugos, būtina integruotis į tarptautinius ir nacionalinius turistinius kelius, didinamas turistinės vietovės žinomumas.

Saugomos teritorijos. Pagrindiniai turizmo ištekliai ir turizmo potencialas yra saugomose teritorijose – Trakų istoriniame nacionaliniame ir Aukštadvario regioniniame parkuose. Informacija viešojoje erdvėje ir turizmo paslaugų verslo nuomonė rodo, kad turizmo aptarnavimo verslo plėtrą iš dalies riboja saugomų teritorijų reglamentavimas. Siekiant išvengti konfliktų dėl turizmo plėtros saugomose teritorijoje ir pagreitinti viešosios turizmo infrastruktūros vystymo projektų įgyvendinimą, tuo pačiu ir produktinių pasiūlymų kūrimą, rekomenduojame savivaldybei rengti techninę dokumentaciją ir įgyvendinti projektus, atitinkančius Trakų istorinio nacionalinio ir Aukštadvario regioninio parkų tvarkymo planus. Pavyzdžiui, pagal galiojančią TINP planavimo schemą savivaldybė bendradarbiaudama su TINP direkcija galėtų inicijuoti šių projektų įgyvendinimą: pažintinių takų (pėsčiomis, dviračiais, žirgais, slidėmis) įrengimas; paplūdimių įrengimas rekreacinėse teritorijose; žvejybos, medžioklės, grybavimo populiarinimas; poilsiautojų apgyvendinimas ir aptarnavimas rekreacinėse teritorijose; kempingų įrengimas; sanatorijų ir reabilitacijos centrų plėtojimas (Trakų senamiesčio urbanistiniame draustinyje, Kudrionių kraštovaizdžio draustinyje); turizmo organizavimas autotraukinukais.

Viešoji turizmo infrastruktūra ir paslaugos. Savivaldybės uždavinys – didinti Trakų rajono turizmo sektoriaus konkurencingumą, susijusį su kultūros paveldo objektų tvarkymo darbais ir aplinkos (privažiavimas, stovėjimo aikštelės, WC, informaciniai stendai) gerinimu, dviračių (takai, ženklinimas, dviračių stovai) bei vandens turizmo trasų (priėjimas prie lankytinų objektų, ženklinimas, nakvynės vietos) infrastruktūros plėtra. Šių priemonių įgyvendinimas leistų pagerinti Trakų rajono investicinę aplinką (apgyvendinimo, maitinimo ir transporto paslaugos, turistinio inventoriaus nuoma, pramogos), kurti naujus bei vystyti esamus turizmo produktus. Tokiu būdu būtų sustiprinta Trakų rajono, kaip turistinės traukos vietovės, konkurencinė aplinka, padidintas patrauklumas vietos ir užsienio turistams.

Turistinės vietovės žinomumas. Trakų, kaip konkurencingos turistinės vietovės, patrauklumą menkina tai, kad Trakai neturi kurorto statuso. Kurortas – įstatymu suteiktas statusas gyvenamajai vietovei, kurioje yra moksliškai ištirtų ir pripažintų gydomaisiais gamtinių gydomųjų veiksnių (mineralinių vandenų, gydomojo purvo, sveikatai palankus mikroklimatas, rekreacinių želdinių, vandens telkinių) ir išplėtota speciali infrastruktūra naudoti šiuos veiksnius gydymo, sveikatinimo, turizmo ir poilsio reikmėms. Svarbiausi gamtiniai gydomieji ištekliai yra mineralinis vanduo ir gydomieji peloidai bei klimatas, kuris kaip gamtinis gydomasis veiksnys labai svarbus plečiant kurortų ir kurortinių teritorijų galimybes panaudojant jį ligų prevencijai, gydymui ir medicininei reabilitacijai. Trakų rajono savivaldybės teritorijoje iki šiol nebuvo ištirtų ir gydomaisiais tikslais naudojamų mineralinio vandens ar gydomojo purvo išteklių. Naujausiais duomenimis, mineralinio vandens tikimasi rasti Trakų mieste, Gedimino gatvės teritorijoje (Trakų r. sav. informacija), valstybei priklausančioje žemėje. Šių prielaidų patvirtinimui numatoma parengti specialią mineralizuoto vandens gręžinio galimybių studiją. Jeigu specialistų įžvalgos pasitvirtintų, kad Trakai turtingi ir mineralinio vandens, būtų įrengiamas gręžinys, kuriuo galėtų naudotis ir „Trasalis“– Trakai Resort & SPA. Tokiu būdu Trakai galėtų teikti visą spektrą gydomųjų procedūrų, išplėsti paslaugas bei pritraukti naujus srautus poilsiautojų, padidinti savo patrauklumą. Be to, ėmę naudoti mineralinio vandens išteklius, Trakai galėtų tapti kurortu ir įgytų dar didesnę trauką, mažintų turizmo sezoniškumą.

4.12. PASIŪLYMAI

Didėjantys turistų srautai, konkurencija turizmo sektoriuje ir turistų atsiliepimai apie turizmo traukos objektus ir paslaugas skatina Trakų rajono savivaldybę išsikelti ilgalaikius strateginius tikslus, kurie užtikrintų, kad kultūros ir gamtos paveldas būtų saugomas, kad viešoji turizmo infrastruktūra būtų plėtojama, kad paslaugos atitiktų turistų lūkesčius. Todėl turi būti stiprinami Trakų rajono turizmo sektoriaus konkurenciniai pranašumai per naujovių diegimą, paslaugų kokybės gerinimą, sezoniškumo mažinimą, pramogų įvairovę.

Trakų rajono savivaldybės seniūnijų suskirstymas **pagal demografinius rodiklius**:

- didžiausią plėtros potencialą turi Trakų ir Lentvario seniūnijos,
- didelį potencialą – Rūdiškių ir Aukštadvario seniūnijos,
- vidutinį – Senieji Trakai ir Paluknio seniūnijos,
- žemą – Grendavės ir Onuškio seniūnijos.

Trakų rajono savivaldybės seniūnijų suskirstymas **pagal turizmo išteklius**:

- didžiausią plėtros potencialą turi Trakų seniūnija,
- didelį potencialą – Aukštadvario, Lentvario ir Senųjų Trakų seniūnijos,
- vidutinį – Onuškio ir Rūdiškių seniūnijos,
- žemą – Grendavės ir Paluknio seniūnijos.

Trakų rajono savivaldybės seniūnijų suskirstymas **pagal turizmo paslaugas**:

- didžiausią plėtros potencialą turi Trakų seniūnija,
- didelį potencialą – Paluknio ir Aukštadvario seniūnijos,
- vidutinį – Senųjų Trakų ir Lentvario seniūnijos,
- žemą – Grendavės, Onuškio ir Rūdiškių seniūnijos.

Apibendrinus visus rodiklius **pagal turistinį potencialą** seniūnijas galima būtų suskirstyti sekančiai:

- didžiausią plėtros potencialą turi Trakų seniūnija,
- didelį potencialą – Aukštadvario ir Lentvario seniūnijos,
- vidutinį – Senųjų Trakų ir Paluknio seniūnijos,
- žemą – Grendavės, Onuškio ir Rūdiškių seniūnijos.

Vertinama, kad Trakų seniūnija turi tarptautinį turistinį potencialą, o didelį ir vidutinį potencialą turinčios seniūnijos yra orientuotos į vietinio turizmo skatinimą ir vietos bendruomenės gyvenimo kokybės gerinimą. Siekiant darnaus rajono vystymo nuošalyje nepaliekamos ir žemą potencialą turinčios seniūnijos, kuriose taip pat pateikiami atitinkami pasiūlymai rekreacijos plėtrai.

Pasiūlymai Trakų rajono savivaldybei formuojami pagal turizmo produktus, kurie išskiriami kaip plėtotini Nacionalinėje turizmo plėtros programoje. Pagal šią programą Trakų rajone prioritetas teikiamas kultūrinio, verslo, sveikatos bei žaliojo (ekologinio) turizmo plėtrai. Kiekvienas iš šių prioritetinių turizmo produktų turi atskirus prioritetus. Prie pasiūlymų pateikiami ir kitų turizmo produktų prioritetai.

4.12.1. KULTŪRINIO TURIZMO VYSTYMAS

Kultūrinis turizmas – svarbiausia Trakų kurortinės teritorijos turizmo rūšis, nes pagrindinis turistų ir vienadienių lankytojų kelionės motyvas, lėmęs turistų apsisprendimą atvykti į Trakus, dažniausiai yra įspūdinga Trakų salos pilis.

4.12.1 lentelė. Kultūrinio turizmo plėtros priemonių planas

Eil. Nr.	Priemonė	Rezultatas	Įgyvendinimo metai	Atsakinga institucija
1.	**Sutvarkyti kultūros paveldo objektus ir juos pritaikyti turistų lankymui**			
1.1.	**Siekti glaudesnio bendradarbiavimo su saugomų teritorijų ir muziejų direkcijomis, didinant kultūrinio turizmo produktų konkurencingumą**			
1.1.1.	Sutvarkyti Trakų salos pilies aplinką ir gerinti paslaugų kokybę	• Lankytojams ir turistams atvertas pilies bokštas. • Sutvarkytas pėsčiųjų takas aplink pilį (įrengtas apšvietimas, suoliukai, stovai dviračiams). • Ekspozicijų lankymas pritaikytas neįgaliesiems. • Pagerinta teikiamų paslaugų kokybė (atsiskaitymas banko koretelėmis, ekspozicijų informacija pateikiama keliomis užsienio kalbomis, svetingi muziejaus darbuotojai).	2016–2020	Trakų istorijos muziejaus direkcija, Trakų RS administracija
1.1.2.	Tęsti Trakų pusiasalio pilies teritorijos tvarkymo darbus	• Restauruotos ir išryškintos pusiasalio pilies gynybinės sienos. • Restauruoti ir lankymui pritaikyti bokštai. • Sutvarkyta Trakų pusiasalio piliavietės, vad. Aukų kalno teritorija (įrengta apžvalgos aikštelė, iškirsti menkaverčiai medžiai, sutvarkyti laiptai).	2016–2020	Trakų istorijos muziejaus direkcija, Trakų RS administracija
1.1.3.	Senųjų Trakų Viešpaties apreiškimo Švč. Mergelei	• Sutvarkyta komplekso aplinka ir išryškinta buvusios piliavietės	2015–2017	Trakų RS administracija,

Eil. Nr.	Priemonė	Rezultatas	Įgyvendinimo metai	Atsakinga institucija
	Marijai iš Šv. Benedikto bažnyčios pritaikymas kultūros ir kitiems visuomenės poreikiams bei Senųjų Trakų piliavietės su papiliu aplinkos sutvarkymas	teritorija, atkurta augalija ir vandens telkiniai aplink piliavietę. • Restauruota Senųjų Trakų Viešpaties apreiškimo Švč. Mergelei Marijai iš Šv. Benedikto bažnyčia ir pritaikyta visuomenės poreikiams.		Trakų istorinio nacionalinio parko direkcija
1.1.4.	Trijų Eduardo Fransua Andre parkų pažintinio maršruto „Trakų Vokės dvaro parkas – Lentvario dvaro parkas – Užutrakio dvaro parkas“ sukūrimas	• Įrengta pažintinių trasų infrastruktūra (nuorodos, informaciniai stendai, dviračių stovai ir kt.).	2015–2016	Trakų RS administracija, Trakų istorinis nacionalinio parko direkcija
1.1.5.	Kultūrinio pažintinio maršruto, jungiančio Trakų senamiestį ir Užutrakio dvaro sodybą, vystymas	• Įrengta rekreacinė infrastruktūra.	2016–2018	Trakų RS administracija, Trakų istorinis nacionalinio parko direkcija
1.2.	**Sutvarkyti kultūros paveldo objektus bei skatinti turistus lankytis didelį ir vidutinį turistinį potencialą turinčiose seniūnijose**			
1.2.1.	Įamžinti miesto daugiatautiškumą ir pastatyti paminklus žymiausiems karaimų tautos atstovams	• Pastatytas paminklas S. Šapšalui. • Informaciniais stendais pažymėtos buv. Totorių mečetės ir žydų sinagogos vietos.	2016–2020	Trakų RS administracija, Trakų turizmo informacijos centras
1.2.2.	Lentvario dvaro Eduardo Fransua Andre parko atkūrimas ir pritaikymas bendruomenės, švietimo ar turizmo poreikiams	• Sutvarkyta parko teritorija.	2015–2018	Trakų RS administracija
1.2.3.	Inicijuoti Lentvario dvaro sodybos nuosavybės klausimą	• Lentvario dvaro sodybos nuosavybė perduota Trakų rajono savivaldybei. • Lentvario dvaro sodyba pritaikyta bendruomenės, švietimo ar turizmo poreikiams.	2015–2020	Trakų RS administracija, Kultūros paveldo departamentas
1.2.4.	Piliakalnių teritorijų infrastruktūros sutvarkymas	• Sutvarkyta Bražuolės, Žuklijų, Varnikų ir Trakų kalno, vad. Rėkalnio, Arakalnio piliakalniu, teritorijų infrastruktūra	2015–2020	Trakų RS administracija
1.2.5.	Buvusio Trakų šv. Mikalojaus Vyskupo bažnyčios ir bernardinų vienuolyno ansamblio atkūrimas ir pritaikymas kultūrinei, edukacinei veiklai	• Atkurtas ir įveiklintas kultūros paveldo objektas	2016–2020	Trakų RS administracija, privačios investicijos
1.2.6.	Turizmo objektų ženklinimas ir vaizdinių priemonių kūrimas	• Suženklinti turistiniai objektai: Andre parkas, Rykantų Švč. Trejybės bažnyčia, Lentvario Viešpaties Apreiškimo Švč. Mergelės Marijos bažnyčia, Lentvario geležinkelio stotis, Sausių Bevandeniškių pilkapynas (Kapčiai), Saidės pažintinis pėsčiųjų takas, Valų kaimo mitologiniai akmenys, Valų prakeiktų vestuvių akmenys, istorinės kapavietės Mamavio kaime. • Įrengtos vaizdinės priemonės (schemos, informaciniai stendai ir kt.).	2016–2020	Trakų RS administracija, Trakų turizmo informacijos centras
1.2.7.	Restauruoti ir lankymui pritaikyti Daniliškių sentikių cerkvę	• Restauruota cerkvė. • Įrengti dviračių stovai ir informacinis stendas.	2018–2020	Trakų RS administracija

4.12.2. EKOLOGINIO TURIZMO INFRASTRUKTŪROS PLĖTRA

Dėl Trakų rajono gamtinių sąlygų žaliasis (ekologinis) turizmas turi itin didelį potencialą, tačiau šiai dienai dėl infrastruktūros stygiaus yra nepakankamai išnaudojamas. Įrengus reikiamą infrastruktūrą galima tikėtis didesnio su nakvyne atvykstančių turistų skaičiaus.

4.12.2 lentelė. Ekologinio turizmo plėtros priemonių planas

Eil. Nr.	Priemonė	Rezultatas	Įgyvendinimo metai	Atsakinga institucija
2.	**Vystyti ekologinį turizmą Trakų rajono savivaldybėje**			
2.1.	**Plėtoti dviračių ir pėsčiųjų turizmo trasų infrastruktūrą ir paslaugas**			
2.1.1.	Saugia dviračių turizmo trasa sujungti Trakų kurortinę teritoriją ir Vilniaus miestą	• Įrengtas vientisas ir saugus dviračių takas Trakai–Lentvaris–Vilnius. • Suženklinta dviračių turizmo trasa.	2015–2020	Trakų RS administracija
2.1.2.	Plėtoti turizmui skirtų dviračių ir pėsčiųjų trasų infrastruktūrą Trakų rajono savivaldybėje	• Rekonstruotas ir suženklintas dviračių takas Trakai – Užutrakis. • Rekonstruotos susidėvėjusios arba įrengtos trūkstamos dviračių trasos atkarpos Trakų pusiasalis – Varnikų pažintinio tako pradžia. • Rekonstruotos susidėvėjusios arba įrengtos trūkstamos dviračių trasos atkarpos Trakų geležinkelio stotis – Senieji Trakai. • Dviračio tako „Aukštadvaris – Nikronių akmuo“ įrengimas ir informacinės infrastruktūros sukūrimas. • Įrengtas dvirčačių takas Angelų kalva – Bražuolės piliakalnis. • Įrengtas pažintinis takas Šulininkų miške. • Įrengtas pėsčiųjų ir dviračių takas rytine Lukos (Bernardinų) ežero pakrante.	2015–2020	Trakų RS administracija, Aukštadvario regioninio parko direkcija, Trakų istorinio nacionalinio parko direkcija
2.1.3.	Plėtoti dviračių takų infrastruktūrą Lentvario seniūnijoje	• Įrengtas dviračių ir pėsčiųjų takas Lentvario kaimo vietovėse. • Lentvario mieste įrengtas dviračių takas (nuo pervažos iki Lentvario ežero, aplink ežerą, Dzūkų gatve).	2017–2020	Trakų RS administracija
2.1.4.	Privažiavimo kelio į Užutrakio dvaro sodybą pritaikymas ekologinio transporto priemonėms	• Uždarytas automobilių transportas keliu palei Galvės ežerą iki Užutrakio dvaro sodybos (Užtrakio g.) ir pritaikytas ekologinio transporto priemonių naudojimui. • Įrengtas naujas privažiavimo kelias iki Užutrakio dvaro sodybos.	2016–2020	Trakų istorinio nacionalinio parko direkcija, Trakų RS administracija
2.1.5.	Trakų istorinio nacionalinio parko turistinių maršrutų schemos parengimas ir įgyvendinimas	• Įrengti 40 km turistiniai maršrutai aplink Trakų ežerus.	2015–2018	Trakų RS administracija, Trakų istorinis nacionalinio parko direkcija
2.1.6.	Eurovelo tarptautinės dviračių takų atkarpos infrastruktūros plėtra	• Įrengtas dviračių takas, jungiantis Trakų istorinį nacionalinį parką ir Aukštadvario regioninį parką.	2016–2020	Trakų RS administracija, Aukštadvario regioninio parko direkcija, Trakų istorinio nacionalinio parko direkcija
2.1.7.	Trakų mieste trijose vietose inicijuoti savarankiškos dviračių nuomos sistemos įrengimą	• Pritrauktos privačios investicijos ir įrengti savarankiškos dviračių nuomos sistemos punktai (pavyzdžiui, „Cyclocity“) prie Trakų geležinkelio stoties, Trakų autobusų stoties, šalia Karaimų ir Trakų gatvių sankryžos ir šalia Užutrakio dvaro sodybos.	2015–2020	Trakų RS administracija, privatūs investuotojai
2.1.7.	Skatinti dviračių remonto punktų plėtrą	• Įrengti dviračių remonto punktai (degalinėse ir kitose svarbiose vietose).	2015–2020	Trakų RS administracija,

Eil. Nr.	Priemonė	Rezultatas	Įgyvendinimo metai	Atsakinga institucija
				privatūs investuotojai
2.2.	**Vystyti vandens turizmo infrastruktūrą**			
2.2.1.	Galvės – Skaisčio – Lukos ežeruose vystyti vandens turizmą (valtimis, baidarėmis, jachtomis ir kt.)	• Išvystyta vandens turizmo infrastruktūra Galvės – Skaisčio – Lukos ežeruose, įrengiant prieplaukas ir jachtklubus. • Atkurta vandens kelio jungtis tarp Užutrakio ir Varnikų. • Suženklintos vandens turizmo trasos.	2015–2020	Trakų RS administracija, Trakų istorinis nacionalinio parko direkcija
2.2.2.	Plėtoti Strėvos ir Verknės vandens turizmo trasų infrastruktūrą	• Išvystyta vandens turizmo infrastruktūra Strėvos ir Verknės upėse, įrengtos įlipimo / išlipimo vietos, poilsiavietės. • Suženklintos Verknės ir Strėvos vandens turizmo trasos.	2015–2020	Trakų RS administracija, Aukštadvario regioninio parko direkcija
2.2.3.	Vandens turizmui pritaikyti Graužio ežerą Lentvaryje	• Įrengta prieplauka.	2018–2019	Trakų RS administracija
2.3.	**Vystyti žirginio turizmo trasų infrastruktūrą**			
2.3.1.	Įrengti ir suženklinti jodinėjimo trasų infrastruktūrą	• Dalį esamų miško takų ar pakelių pritaikyti jodinėjimui • Įrengta jodinėjimo trasa Angelų kalva – Bražuolės piliakalnis • Įrengta žirgų turizmo trasa nuo Aukštadvario iki Jovariškėse esančio žirgyno bei numatyta radialinė trasa aplink Plomėnų ornitologinį draustinį, esamais vietinės reikšmės bendro naudojimo keliais.	2015–2020	Trakų RS administracija, Trakų istorinis nacionalinio parko direkcija, Aukštadvario regioninio parko direkcija

4.12.3. SVEIKATOS TURIZMO PASLAUGŲ PLĖTOJIMAS

Sveikatos turizmo produktas Trakų savivaldybėje kol kas nėra pakankamai išvystytas, tačiau kurortinės teritorijos statusas ir teikiamos sveikatingumo paslaugos kiekvienais metais pritraukia nemažą dalį turistų. Sveikatos turizmo paslaugų plėtra ateityje mažintų turizmo sektoriaus sezoniškumą.

4.12.3 lentelė. Sveikatos turizmo paslaugų plėtojimo priemonių planas

Eil. Nr.	Priemonė	Rezultatas	Įgyvendinimo metai	Atsakinga institucija
3.	**Vystyti sveikatos turizmo paslaugas Trakų rajono savivaldybėje**			
3.1.	**Kurorto statuso siekimas**			
3.1.1.	Sveiktos turizmo plėtrai panaudoti natūralius gamtinius išteklius ir siekti kurorto statuso	• Parengta mineralizuoto vandens gręžinio galimybių studija. • Trakams suteiktas kurorto statusas. • Eksplotuojamas mineralinio vandens gręžinys Trakų mieste Gedimino gatvės teritorijoje.	2014–2020	Trakų RS administracija, privatūs investuotojai
3.2	**Sveikatinimo paslaugų plėtojimas**			
3.2.1.	Pritraukti privačias investicijas į sanatorijų ir reabilitacijos centrų paslaugų plėtrą	• Įrengta sanatorija ar polisio kompleksas, teikiantis sveiktinimo paslaugas (buv. Kudrionių poilsio bazė). • Įrengta sanatorija ar reabilitacijos centras Birutės g. 42A.	2015–2020	Trakų RS administracija, privatūs investuotojai
3.2.1.	Sveikatingumo trasų įrengimas aplink Bernardinų, Totoriškių, Galvės ežerus	• Įrengtos sveikatingumo trasos (ženklinimas, lauko reakreacijai skirti treniruokliai ir t.t.).	2016–2020	Trakų RS administracija

4.12.4. KITI TURIZMO PRODUKTAI

Žemiau esančioje lentelėje pateikiamos turizmo produktų plėtros priemonės, susijusios su identifikuotų problemų pašalinimu, turizmo sektoriaus konkurencingumo didinimu, sezoniškumo mažinimu.

4.12.4 lentelė. Turizmo produktų plėtros priemonių planas

Eil. Nr.	Priemonė	Rezultatas	Įgyvendinimo metai	Atsakinga institucija
4.	**Skatinti turizmo produktų įvairovę Trakų rajono savivaldybėje**			
4.1.	**Turizmo paslaugų vystymas**			
4.1.1.	Skatinti privatų verslą Trakuose teikti vežimo paslaugas	• Teikiamos vežimo paslaugos maršrutu (autotraukinuku arba apžvalginiu autobusu): poilsio kompleksas, esantis Gedimino g. 26 – geležinkelio stotis – autobusų stotis – Trakų senamiestis – Akmenos ežeras – Užutrakis – Angelų kalva. • Organizuojamas keleivių pervežimas visuomeniniu transportu – elektriniu autobusu nuo Trakų autobusų stoties iki poilsio komplekso, esančio Gedimino g. 26.	2015–2020	Trakų RS administracija, privatūs investuotojai
4.1.2.	Puoselėti tradicinius amatus, išsaugoti tradicinių amatų technologijas ir plėtoti netradicinius žemės ūkio verslus	• Įrengtas amatų centras, Karaimų g. 41, skirtas atgaivinti ir plėtoti krašto tradicinius amatus, juos pristatyti ir prekiauti. • Įrengtas paviljonas Karaimų saloje. • Pritraukti nauji amatininkai ir atgaivinanti kiti amatai. • Specialaus produkto ženklo sukūrimas.	2015–2020	Trakų RS administracija
4.1.3.	Didinti apgyvendinimo paslaugų įvairovę ir įrengti kempingus Trakuose ir Aukštadvario regioniniame parke	• Įrengtas kempingas Trakuose (šalia Totoriškių ežero). • Įrengtas kempingas Aukštadvaryje (buv. Aukštadvario vidurinės mokyklos stadione). • Įrengtas kempingas šalia Vilkokšnio ežero.	2015–2020	Trakų RS administracija, privatūs investuotojai
4.1.4.	Mažinti automobilių srautą Trakų mieste, siekiant sumažinti oro taršą ir pagerinti aplinkos kokybę vietos gyventojams ir turistams	• Atlikta gyventojų apklausa ir parengta mokamo įvažiavimo į Trakų istorinį nacionalinį parką galimybių studija. • Vasaros sezono metu įvestas įvažiavimo į miestą mokestis. • Trakų prieigose įrengtos automobilių stovėjimo aikštelės.	2015–2020	Trakų RS administracija, Trakų istorinio nacionalinio parko direkcija
4.1.5.	Gerinti turizmo paslaugų kokybę	• Suorganizuoti turizmo paslaugų teikėjų ir muziejų darbuotojų svetingumo mokymai. • Organizuojami svetingiausių turizmo įmonių ir organizacijų rinkimai.	2015–2020	Trakų RS administracija, Trakų turizmo informacijos centras
4.2.	**Viešosios turizmo infrastruktūros plėtra**			
4.2.1.	Įrengti paplūdimius, atitinkančius šiuolaikinius aptarnavimo standartus	• Įrengtas paplūdimys Totoriškių ežero pakarntėje. • Įrengtas paplūdimys šalia Skaisčio ežerų pakrantėje. • Įrengtas paplūdimys Vilkokšnio ežero pakrantėje. • Įrengtas paplūdimys Onuškyje.	2015–2020	Trakų RS administracija
4.2.2.	Įrengti regyklas turistų lankomose vietose	• Įrengta regykla šalia Skaisčio ežero.	2015–2020	Trakų RS administracija
4.2.2.	Įrengti modernias vaikų žaidimo aikšteles ir lauko treniruoklius	• Rekreacinėse teritorijose įrengtos vaikų žaidimų aikštelės ir lauko treniruokliai.	2015–2020	Trakų RS administracija

Eil. Nr.	Priemonė	Rezultatas	Įgyvendinimo metai	Atsakinga institucija
4.2.3.	Įrengti autoturizmo ir mototurizmo trasas	• Įrengta autoturizmo trasų infrastruktūra (informacinės nuorodos, viešieji tualetai, stovėjimo aikštelės). • Aukštadvario apylinkėse įrengta mototurizmo trasų infarstruktūra.	2016–2020	Trakų RS administracija
4.2.4.	Sutvarkyti įvažiavimo į miestą ir kraštovaizdžio elementus	• Sutvarkyti kraštovaizdžio elementai (įrengti gėlių „laikrodžiai“, fontanai, skulptūros ir kt.).	2015–2020	Trakų RS administracija
4.3.	**Didinti pramogų įvairovę, pritraukiant privačias investiticjas**			
4.3.1.	Parengti golfo aikštynų techninę dokumentaciją	• Parengtas detalusis planas. • Pritrauktos privačios investicijos.	2018–2020	Trakų RS administracija, privatūs investuotojai
4.3.2.	Įrengti vandens pramogų parką Vilkokšnio ežere	• Pritrauktos privačios investicijos. • Įrengtas vandens pramogų parkas po atviru dangumi.	2016–2020	Trakų RS administracija, privatūs investuotojai
4.3.3.	Įrengti vandenslydžio parką Baruko ežere.	• Įrengtas vandenslydžio parkas.	2015–2020	Trakų RS administracija, privatūs investuotojai

4.12.5. TURIZMO RINKODARA

Turizmo rinkodaros tikslas – didinti atvykstančių turistų skaičių. Turizmo rinkodaros strategijoje tikslinės rinkos turi būti sugrupuotos į strategines, prioritetines ir antrines rinkas. Pavyzdžiui, pagrindinės rinkos (Vilniaus, Kauno, Alytaus regionai) – poilsis prie ežerų, ekologinis ir kultūrinis turizmas. Užsienio rinkos – kultūrinis ir ekologinis turizmas.

Stiprinti kurortinės vietovės įvaizdį sukuriant Trakų rajono prekės ženklą, modernizuojant Trakų turizmo informacijos centro internetinę svetainę, kuriant naujus turistinius produktus (pagal sezonus, segmentus, kelionės motyvus).

4.12.5 lentelė. Turizmo rinkodaros priemonių planas

Eil. Nr.	Priemonė	Rezultatas	Įgyvendinimo metai	Atsakinga institucija
5.	**Didinti atvykstančių turistų skaičių**			
5.1.	**Stiprinti kurortinės vietovės įvaizdį**			
5.1.1.	Trakų krašto, kaip kultūrinio turizmo ir aktyvaus poilsio centro, įvaizdžio formavimo programos parengimas	• Parengta įvaizdžio formavimo programa.	2016–2019	Trakų RS administracija, Trakų turizmo informacijos centras
5.1.2.	Sukurti Trakų prekinį ženklą	• Sukurtas vietovės prekinis ženklas.	2015–2016	Trakų RS administracija
5.1.3.	Sukurti naują turistams patrauklią ir modernaus dizaino interneto svetainę	• Modernizuota interneto svetainė (pagrindiniai produktai, papildomi produktai). • TIC svetainėje įdiegta galimybė turistams įvertinti Trakus. • Interneto svetainėje sukurta galimybė į Trakų TIC paskambinti ar susirašyti „Skype“ programa • Sukurtos programėlės mobiliesiems telefonams. • Atnaujinamas nuotraukų katalogas. • Sudarytas žemėlapis su nemokamo interneto prieigomis.	2016–2018	Trakų turizmo informacijos centras
5.1.4.	Kurti konkurencingus turizmo produktus	• Sukurti kulinarinio turizmo, piligriminio turizmo, tautinio paveldo, šeimų turizmo, žvejybos,	2015–2016	Trakų turizmo informacijos centras

Eil. Nr.	Priemonė	Rezultatas	Įgyvendinimo metai	Atsakinga institucija
		medžioklės, grybavimo, poilsio paplūdimiuose ir kiti turizmo produktai.		
5.1.5.	Stiprinti Trakų turizmo informacijos centro žmogiškuosius išteklius	• Sukurti naują etatą. • Įrengti TIC filialą turistų atvykimo vietose (geležinkelio arba autobusų stotyje).	2015–2020	Trakų RS administracija, Trakų turizmo informacijos centras
5.2.	**Kurti turistininius maršrutus**			
5.2.1.	Kurti naujus turizmo maršrutus	• Sukurti nauji teminiai turizmo maršrutai (piligrimystė, kulinarija, tautinis paveldas ir kt.).	2015–2018	Trakų RS administracija, Trakų turizmo informacijos centras
5.2.2.	Skatinti verslą aktyviau įsijungti į tarptautinius ir nacionalinius turistinius kelius	• Verslo įsijungimas į tarptautinius ir nacionalinius turistinius kelius (Gintaro kelias ir kiti)	2015–2020	Trakų turizmo informacijos centras
5.2.3.	Tarptautnio projekto „Gediminaičių kelias“ įgyvendinimas	• Įgyvendintas tarptautinis projektas	2017–2018	Trakų RS administracija, Trakų turizmo informacijos centras

4.12.6. FINANSAVIMO ŠALTINIAI

Su turizmu susijusių objektų (kultūros ir gamtos paveldo išsaugojimo, turizmo trasų įrengimo) pritaikymo lankymui projektai įgyvendinami Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir vietos savivaldos lėšomis.

1. 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos veiksmų programa

Investicinis prioritetas – „Kultūrinio ir gamtinio paveldo apsauga, propagavimas ir vystymas“. Siekiant išsaugoti gamtos ir kultūros paveldo istorinę vertę ateities kartoms, jį pritaikyti ir tinkamai išnaudoti jo potencialą regioninei plėtrai, būtina įgyvendinti darnaus vystymosi principus, vykdant šių vertybių autentiškumo palaikymo ir išsaugojimo, pritaikymo lankymui ir rekreacijai bei aktualizavimo veiklą, vystant rinkodaros priemones, sukuriant turizmo trasų, maršrutų informacinę ir ženklinimo infrastruktūrą, skatinant jų žinomumą ir lankomumą.

Investicinio prioriteto įgyvendinimo veiklos:

- Saugomų teritorijų tvarkymas, pritaikymas lankymui ir propagavimas. Numatoma skirti paramą saugomų teritorijų ir jose esančių kultūros ir gamtos paveldo objektų tvarkymui, pažinimui ir jų apsaugai reikalingų lauko informacinių sistemų įrengimui, lankytojų centrų, gamtos mokyklų – edukacinių centrų su vidaus ir išorės ekspozicijomis įrengimui, taip pat saugomų teritorijų lankymo ir poilsio infrastruktūros plėtrai bei rinkodarai, siekiant sudaryti galimybę visuomenei pasiekti visus svarbiausius išskirtinę vertę formuojančius gamtos objektus, juos pažinti ir atsakingai leisti laiką gamtoje.

- Visuomenės informavimas ir švietimas apie aplinką. Siekiant didinti visuomenės aplinkosauginį sąmoningumą ir informuotumą apie aplinką, numatoma finansuoti visuomenės informavimo, edukacines ir švietimo įvairiais aplinkos klausimais priemones. Taip pat numatomas Lietuvos zoologijos sodo, botanikos sodų bei kitų gamtos muziejų modernizavimo finansavimas, didinant jų patrauklumą, lankomumą ir šviečiamąjį/edukacinį poveikį, kas taip pat prisidės prie regionų ekonominės plėtros ir integruotų regiono investicijų planų įgyvendinimo.

- Bus vykdomas kultūros paveldo objektų kompleksiškas sutvarkymas ir pritaikymas kultūros, edukacinėms, ekonominėms ir socialinėms reikmėms, inovatyviai panaudojant jų socialinį ir ekonominį potencialą. Pritaikius pastatus naudojimui bus padidintas jų patrauklumas ir ekonominis gyvybingumas. Koordinuojant šias investicijas su regioninės plėtros, o ypač - integruotų teritorinių investicijų strategijomis, bus užtikrintas jų kompleksiškumas ir papildomumas.

Numatoma finansuoti prioritetinių turizmo plėtros regionų, produktų ir trasų rinkodaros veiklas. Rinkodaros veiklų efektyvumui užtikrinti bus finansuojamos turizmo įvaizdžio ir įgyvendinamų rinkodaros priemonių efektyvumo tyrimai. Taip pat planuojama sukurti turizmo objektų, maršrutų ir trasų ženklinimo sistemą (informaciniais stendai, ženklai, užrašai, nuorodos ir kt.), kurios dėka bus sudarytos sąlygos turistams ir lankytojams lengvai orientuotis ir gauti visą reikalingą informaciją, susijusią su turizmo ištekliais. Informacinė infrastruktūra bus plėtojama išnaudojant regioninio bendradarbiavimo galimybes ir įgyvendinant darnios turizmo plėtros principus.

2. EEE ir Norvegijos paramos programa

Lietuvai 2009–2014 m. laikotarpiu buvo skirta 84 mln. Eur Norvegijos ir EEE paramos. 2009–2014 m. kultūros srities investicijos buvo remiamos įgyvendinant 2 programas: Kultūros ir gamtos paveldo išsaugojimas ir atgaivinimas ir Europos kultūros paveldo kultūros ir menų įvairovės skatinimas.

3. Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslo programa

Ši bendradarbiavimo forma buvo vykdoma per ES struktūrinių fondų trečiąjį Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslą. Pagal šį tikslą Europos regioninės plėtros fondo parama daugiausia skiriama šiems prioritetams: plėtoti peržengiančią sieną ekonominę, socialinę ir aplinkosaugos veiklą taikant bendras tvaraus teritorijų vystymo strategijas; kurti ir plėtoti tarpvalstybinį bendradarbiavimą, finansuojant integruotą teritorijų vystymąsi skatinančius tinklus ir veiksmus; didinti regioninės politikos veiksmingumą. Lietuva 2007–2013 m. dalyvavo šešiose Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslo programose: bendradarbiavimo per sieną programose Lietuva – Lenkija, Latvija – Lietuva, Pietų Baltijos programoje (INTERREG IIIA programų tąsa), Baltijos jūros regiono 2007–2013 m. tarpvalstybinio bendradarbiavimo programoje (BJR INTERREG IIIB tąsa), tarpregioninio bendradarbiavimo INTERREG IVC programoje (INTERREG IIIC tąsa) ir URBACT II programoje.

Naujam 2014–2020 m. finansavimo laikotarpiui programų įgyvendinimo dokumentai šiuo metu yra rengiami, todėl platesnė analizė nėra atliekama.

4. Europos kaimynystės ir partnerystės programa

Lietuva 2007–2013 m. dalyvavo Lenkijos–Lietuvos–Rusijos Federacijos ir Lietuvos–Latvijos–Baltarusijos Europos kaimynystės ir partnerystės programos priemonėse. Europos regioninės plėtros fondo parama buvo skiriama įgyvendinant projektus, susijusius su: ekonominės ir socialinės plėtros regionuose abipus sienos skatinimu; kova su bendrais iššūkiais aplinkos apsaugos, visuomenės sveikatos srityse; kova su organizuotu nusikalstamumu ir jo prevencija, saugaus ir efektyvaus pasienio užtikrinimu; vietinėmis "žmonės–žmonėms" iniciatyvomis. Kadangi naujam 2014–2020 m. finansavimo laikotarpiui programų įgyvendinimo dokumentai šiuo metu yra rengiami, platesnė jų analizė nėra atliekama.

5. Kultūros sektoriaus apžvalga

5. KULTŪROS SEKTORIAUS APŽVALGA

Kultūrą galima suprasti kaip tam tikrą vertybių, tikėjimų ir tradicijų bei papročių visumą. Kultūra daro poveikį individų ir socialinių grupių mąstymui bei veiksmams, kurie lemia jų gyvenimo būdą. Kultūrą sudaro: visos materialinės gėrybės, kurias sukuria žmogus; dvasinės vertybės (mokslas, menas), kurias sukuria žmogus; santykiai, kuriuos sukuria žmogus (tarptautiniai, privatūs, asmeniniai, tarpasmeniniai); žmogaus gyvenimo būdas (normos, tradicijos); civilizacija arba visų žmonių sukuriamų gėrybių ir vertybių panaudojimo būdas.

5.1. pav. Kultūros samprata

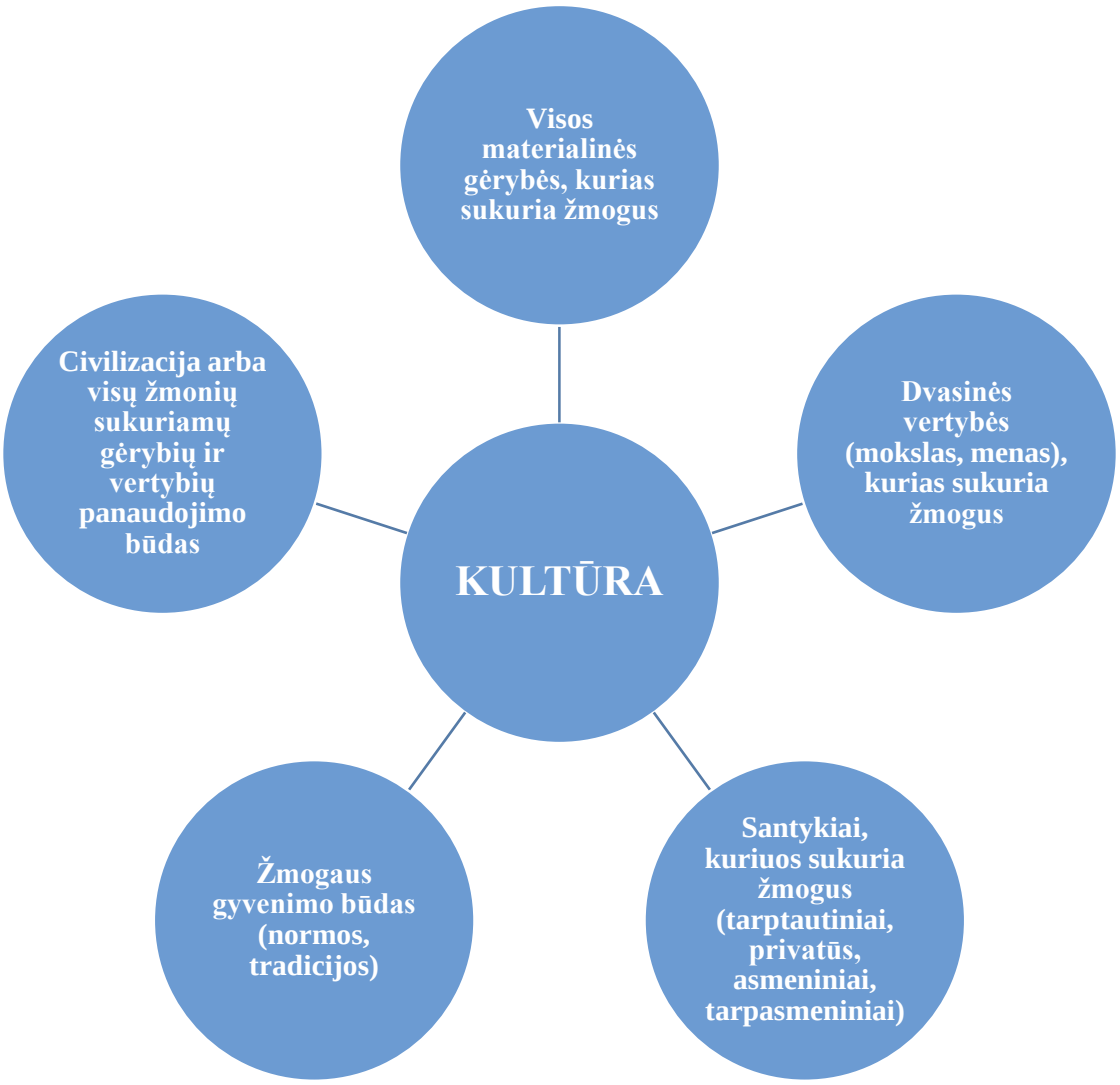

Lietuvos kultūros politika grindžiama Lietuvos Respublikos Konstitucija, įstatymais, kultūrai aktualiais strateginiais valstybės raidos planavimo dokumentais, tarptautinėmis kultūros srities sutartimis ir susitarimais, kitais teisės aktais. Lietuvos Respublikos Konstitucija garantuoja ir gina pagrindines žmogaus teises ir laisves, tarp jų – kultūros laisvę, teisę turėti savo įsitikinimus ir juos laisvai reikšti, ieškoti, gauti ir skleisti informaciją bei idėjas, užtikrina nevaržomą minties, tikėjimo ir sąžinės laisvę, tautinėms bendrijoms priklausančių piliečių teisę puoselėti savo kalbą, kultūrą ir papročius. Konstitucija taip pat įtvirtina, kad valstybė remia kultūrą ir mokslą, rūpinasi Lietuvos istorijos, meno ir kitų kultūros paminklų bei vertybių apsauga.

Pagrindiniai valstybės raidos strateginiai dokumentai sudaro pakankamas politines prielaidas demokratiškam, sistemiškam ir nuosekliam valstybės kultūros politikos įgyvendinimui. Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, 2014–2020 metų Nacionalinė pažangos programa, Lietuvos kultūros politikos kaitos gairės, Nacionalinės kultūros paveldo apsaugos politikos gairės pabrėžia, jog kultūra yra susijusi su svarbiausiais valstybės raidos prioritetais.

5.1. lentelė. Svarbiausios strateginės kultūros plėtros tendencijos ir kryptys Lietuvoje

Dokumentas	Pagrindiniai siekiai kultūros srityje
Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“	Prioriteto „Sumani visuomenė“ esminės pokyčių iniciatyvos: • Plėtoti aukštos kokybės kultūros paslaugas visoje šalyje, siekiant užtikrinti kultūros įvairovę ir jos prieinamumą. Skatinti kultūros ir įvairių gyvenimo sričių partnerystę, panaudojant kūrybos produktus ir kultūros paslaugas. • Ugdyti Lietuvos kultūrinę savivoką. Skatinti įvairių rūšių kultūrinę ir meninę raišką, atnaujinant nacionalines kultūros programas ir viešų valstybinių renginių repertuarą bei simboliką ir užtikrinant kultūros paveldo, tautinio paveldo objektų išsaugojimą, kartu jį sumaniai pritaikant visuomenės reikmėms. • Formuoti turtingą kultūrinę terpę, investuojant į viešųjų kultūros institucijų plėtrą ir jų integraciją, skatinant visuomenės dalyvavimą kultūros procesuose. Sudaryti sąlygas kultūros dinamiškumui, ypač skatinant tarptautinius kultūrinius mainus ir tarptautinį kūrėjų judumą. Didinti kultūros sklaidą Lietuvoje ir užsienio valstybėse, ypatingą dėmesį skiriant kultūros paveldo ir šiuolaikinio kultūros turinio skaitmeninimui.
2014–2020 metų Nacionalinė pažangos programa	1 prioritetas „Visuomenės ugdymas, mokslas ir kultūra“, bendrasis tikslas „Skatinti kiekvieną gyventoją realizuoti savo galimybes mokantis, kuriant, tiriant, tikslinga veikla prisiimant atsakomybę už save, valstybę ir aplinką“, 1.2. tikslas „Stiprinti tapatybę, pilietiškumą, atsakomybę ir bendradarbiavimą“, 1.2.2. uždavinys „Išsaugoti ir aktualizuoti kultūros paveldą ir ugdyti sąmoningumą“, 1.3. tikslas „Skatinti kūrybiškumą, verslumą ir lyderystę“, 1.3.1. uždavinys „Skatinti kūrybiškumą“ ir 1.3.2. uždavinys „Skatinti dalyvavimą kultūrinėje veikloje“.
Lietuvos kultūros politikos kaitos gairės	Tikslas – atnaujinti Lietuvos kultūros politikos modelį, kuris padėtų atskleisti, išsaugoti ir plėtoti visuomenės kultūrinį tapatumą ir kūrybinį potencialą. Dokumente įtvirtintos kultūros gairės: įtvirtinti kultūrą kaip strateginę valstybės raidos kryptį, teikiant prioritetą kultūros politikai; reformuoti ir demokratizuoti kultūros valdymą, plėtojant kultūros savireguliaciją; gerinti esamą kultūros sistemos finansavimą, užtikrinant kultūros sektoriaus uždirbtų pinigų grąžą kultūrai; užtikrinti autorių teisių ir gretutinių teisių aukšto lygio apsaugą, didinti Lietuvos kūrėjų intelektinį kapitalą ir juo pagrįstą kūrybinių industrijų konkurencingumą; ugdyti kultūrines žmogaus kompetencijas ir kūrybingumą visą jo gyvenimą; formuoti bendrą integralios paveldo apsaugos politiką; užtikrinti Lietuvos darnų vystymąsi, derinant paveldosaugos ir aplinkosaugos tikslus su urbanistine plėtra ir erdviniu planavimu; didinti kultūros prieinamumą visoje Lietuvoje; plėsti Lietuvos kultūrinę erdvę, vienijant Lietuvos atstovus pasaulyje; konceptualiai, kryptingai siekiant ilgalaikių tikslų, skleisti Lietuvos kultūrą užsienyje.
Nacionalinės kultūros paveldo apsaugos politikos gairės	Politikos gairės atitinka uždavinius, iškeltus Nacionalinės pažangos programoje, skirtoje Lietuvos pažangos strategijai „Lietuva 2030“ įgyvendinti.

Sudaryta UAB „Eurointegracijos projektai“

Lietuvoje už kultūros politikos formavimą, įgyvendinimą ir administravimą yra atsakingas Seimas, LR Vyriausybė, Kultūros ministerija, savivaldybės ir kitos valstybės institucijos bei įstaigos.

5.2. lentelė. Kultūros politiką formuojantys ir įgyvendinantys subjektai bei jų kompetencija

Institucija	Kompetencija
LR Seimas	Atsakingas už kultūros politikos įstatymų bazės formavimą, Valstybės biudžeto tvirtinimą.
LR Vyriausybė	Sudaro veiklos programą, pagrindinius tikslus ir užduotis kultūros srityje. Kai kuriais atvejais skiria lėšas Kultūros ministerijai iš Vyriausybės rezervo fondo.
Kultūros ministerija	Tiesiogiai atsakinga už nacionalinės kultūros politikos planavimą, koordinavimą, stebėseną, finansavimą ir įgyvendinimą.
Savivaldybės	Atsakingos už kultūros plėtojimą, vietinių kultūros institucijų finansavimą ir priežiūrą.
Kitos valstybės/savivaldybės institucijos ir įstaigos	Tenkina suinteresuotų asmenų kultūrinius poreikius, puoselėja dvasinę kultūrą, tautinę savimonę, pilietiškumą, plėtoja švietėjišką (edukacinę), pramoginę veiklą, organizuoja profesionalaus meno sklaidą ir pan.

Sudaryta UAB „Eurointegracijos projektai“

LR Vietos savivaldos įstatymas reglamentuoja, jog viena iš savarankiškųjų savivaldybių funkcijų yra gyventojų bendrosios kultūros ugdymas ir etnokultūros puoselėjimas (dalyvavimas kultūros plėtros projektuose, muziejų, teatrų, kultūros centrų ir kitų kultūros įstaigų steigimas, reorganizavimas, pertvarkymas, likvidavimas ir jų veiklos priežiūra, savivaldybių viešųjų bibliotekų steigimas, reorganizavimas, pertvarkymas ir jų veiklos priežiūra). Savivaldybės rūpinasi gyventojų viešųjų kultūros poreikių tenkinimu, organizuoja bei finansuoja savivaldybės įsteigtų viešųjų kultūros įstaigų veiklą. Reikia pabrėžti, kad savivaldybėms LR Vietos savivaldos įstatyme valstybinės funkcijos kultūros srityje nenumatytos, todėl jos vykdo tik savivaldybės teritorijos lygmens kultūros įgyvendinimo ir poreikio tenkinimo funkciją.

Kultūros politiką Trakų rajone formuoja Trakų rajono savivaldybės taryba. Kultūros politiką rajone įgyvendina Trakų rajono savivaldybės administracijos Kultūros ir turizmo skyrius. Kultūros ir turizmo skyrius įgyvendina kultūros politikos uždavinius: įgyvendina valstybės kultūros politiką, Lietuvos Respublikos įstatymus, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimus, Kultūros ministro, savivaldybės institucijų sprendimus ir kitus teisės aktus, reglamentuojančius kultūros veiklą; formuoja ir įgyvendina savivaldybės kultūros politiką užtikrinančią regioninį kultūros veiklos tęstinumą; analizuoja ir koordinuoja savivaldybės teritorijoje vykstančius kultūrinius, reiškinius, sudaro sąlygas naujų iniciatyvų atsiradimui.

5.2. pav. Pagrindinės kultūros paslaugas teikiančios ir kultūrinę veiklą organizuojančios įstaigos (institucijos) Trakų rajone

Sudaryta UAB „Eurointegracijos projektai“

2010–2011 m. Trakų rajono kultūros sektoriaus finansavimas mažėjo, 2011–2013 m. augo. Asignavimai kultūros sektoriui, 2013 m. lyginant su 2010 m., išaugo 47,9 proc. (nuo 3.218,4 tūkst. Lt iki 4.758,9 tūkst. Lt). Kultūros sektoriui, Trakų rajone, nagrinėjamu laikotarpiu skirti 3,4–6,0 proc., nuo viso savivaldybės biudžeto.

5.3. Trakų rajono kultūros sektoriaus finansavimas, tūkst. Lt

Rodiklis/ Asignavimai	2010	2011	2012	2013	Iki 2014 10 mėn.
Bendras savivaldybės biudžetas (visi šaltiniai)	80.458,1	79.610,1	81.342,4	79.951,3	87.434,74
Kultūros srities finansavimas (visi šaltiniai)	3.218,4	2.717,1	3.109,8	4.758,9	4.126,8
iš jų SB lėšos tenkančios kultūros sričiai	2.392,3	2.629,62	2.882,4	3.007	3.168,3
Iš viso skiriama kultūros sričiai, nuo viso savivaldybės biudžeto (proc.)	4,0	3,4	3,8	6,0	4,7

Šaltinis: Trakų rajono savivaldybės administracija Ekonominės analizės, finansų ir biudžeto skyrius

5.1. KULTŪROS RŪMŲ VEIKLA

Kultūros įstaigos. Iki 2014 m. sausio 1 d. Trakų rajono savivaldybėje veiklą vykdė VšĮ Trakų rajono kultūros rūmai, turėję 9 padalinius: Aukštadvaryje, Bijūnuose, Onuškyje, Dusmenyse, Grendavėje, Rūdiškėse, Paluknyje, Lentvaryje ir Senuosiuose Trakuose.

2013 m. Lietuvoje iš viso veikė 639 kultūros centrai, Vilniaus apskrityje – 107. Tais pačiais metais Trakų rajono savivaldybėje veikė Trakų rajono kultūros rūmai ir 9 jo padaliniai. Daugiausiai kultūros centrų, tarp kaimyninių Trakų rajono savivaldybių, veikė Vilniaus rajone (28) ir Varėnos rajone (20), mažiausiai – Elektrėnų savivaldybėje (2) ir Prienų rajone (5).

5.1.1. pav. Kultūros centrų/rūmų skaičius kaimyninėse savivaldybėse, 2013 m.

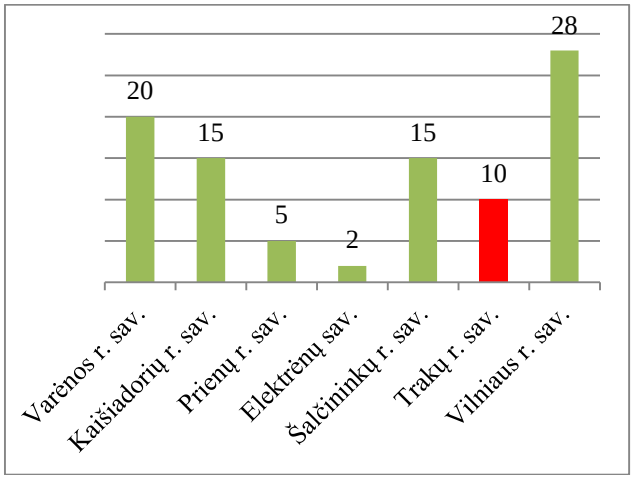

Kultūros centrų skaičius

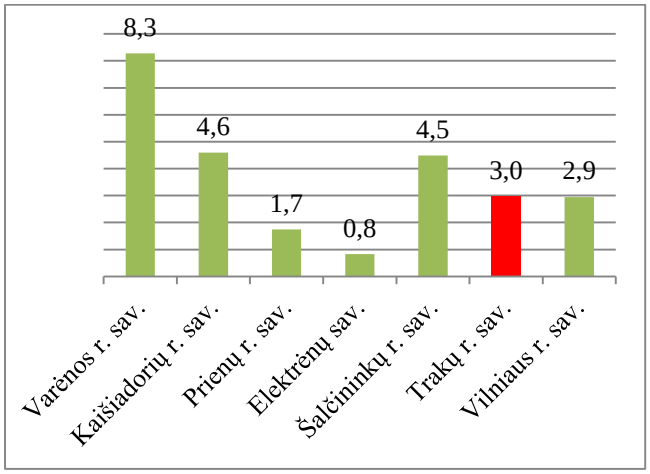

Kultūros centrų skaičius 10 tūkst. gyventojų

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Nagrinėjant 10 tūkst. gyventojų tenkantį kultūros centrų skaičių pažymėtina, kad daugiausiai kultūros centrų teko 10 tūkst. Varėnos rajono gyventojų (8,3), mažiausiai 10 tūkst. Elektrėnų savivaldybės gyventojų (0,8). 10 tūkst. šalies gyventojų teko 2,2, 10 tūkst. Vilniaus apskrities gyventojų – 1,3 kultūros centrai. 10 tūkst. Trakų rajono gyventojų tenkantis kultūros rūmų skaičius buvo vidutinis, jį lyginant su kaimyninėmis savivaldybėmis.

Tarp kurortų ir kurortinių teritorijų daugiausiai kultūros centrų veikė Anykščių rajone (15), mažiausiai – Birštono savivaldybėje (1). Trakų rajonas, tarp kurortų ir kurortinių teritorijų, užėmė antrą vietą, pagal veikiančių kultūros rūmų skaičių. Nagrinėjant 10 tūkst. gyventojų tenkantį kultūros centrų skaičių, pažymėtina, kad daugiausiai kultūros centrų tenka 10 tūkst. Neringos savivaldybės (11) gyventojų. Tuo tarpu Trakų rajono rodiklis yra vienas aukštesnių, jį lyginant su kitomis savivaldybėmis.

5.1.2. pav. Kultūros centrų/rūmų skaičius kurortuose ir kurortinėse teritorijose, 2013 m.

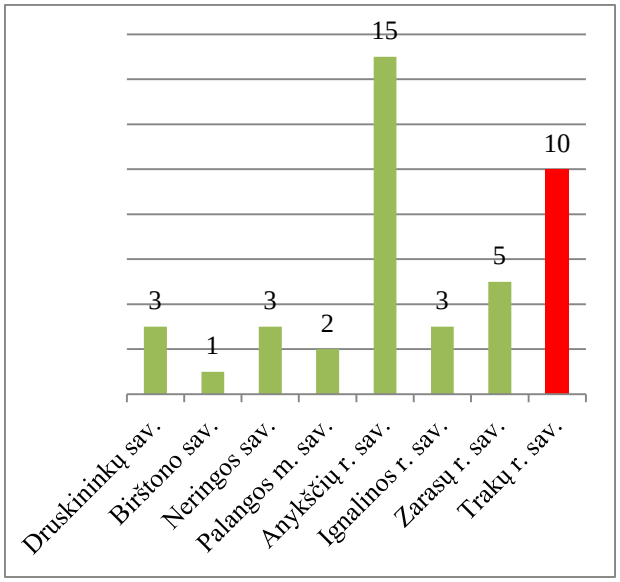

Kultūros centrų skaičius

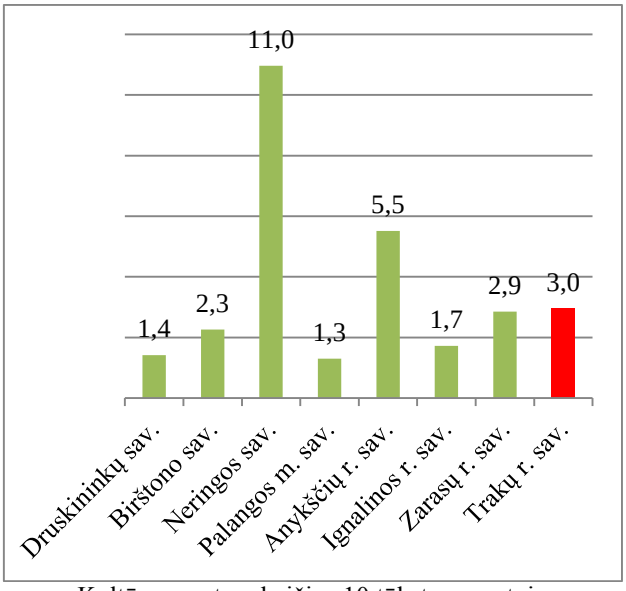

Kultūros centrų skaičius 10 tūkst. gyventojų

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

2013 m. lapkričio 7 d. Trakų rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. S1-277, Trakų rajono kultūros rūmai reorganizuoti padalijimo būdu, įsteigiant dvi viešąsias įstaigas: VšĮ Trakų kultūros rūmus, buveinė – Vytauto g. 69, Trakų m. ir Lentvario kultūros rūmus, buveinė – Bažnyčios g. 3, Lentvario m. Po reorganizavimo Trakų kultūros rūmai turi 9 padalinius (Aukštadvario, Bijūnų, Onuškio, Dusmenų, Grendavės, Rūdiškių, Paluknio, Senųjų Trakų ir Tiltų), o Lentvario kultūros rūmai padalinių neturi. Sprendimas reorganizuoti kultūros įstaigas Trakų rajone priimtas atsižvelgiant į tai, kad Lentvario seniūnijos gyventojų skaičius yra didžiausias rajone, t.y. 2014 m. pradžioje čia gyvenamąją vietą buvo deklaravę 13.186 gyventojai (arba 37,8 proc. visų rajono gyventojų). Trakų kultūros rūmams savivaldybės administracija yra suteikusi aukščiausią kategoriją, tuo tarpu Lentvario kultūros rūmams, suteikta II kategorija. Trakų kultūros rūmai turi veikiantį interneto puslapį, kuriame gyventojai gali rasti visą aktualią informaciją apie kultūros rūmų veiklą lietuvių kalba, o taip pat Trakų kultūros rūmai turi paskyras socialiniame tinkle Facebook ir Google+. Tuo tarpu naujai įsteigti Lentvario kultūros rūmai veikiančio interneto puslapio neturi, tačiau turi sukurtą paskyrą socialiniame tinkle facebook.

Galimybių palyginti šalies kultūros centrų kategorijas nėra, kadangi tokio sąrašo netvirtina nei LR Kultūros ministerija, nei Lietuvos liaudies kultūros centras.

5.1.3. pav. VšĮ Trakų kultūros rūmų ir VšĮ Lentvario kultūros rūmų struktūra

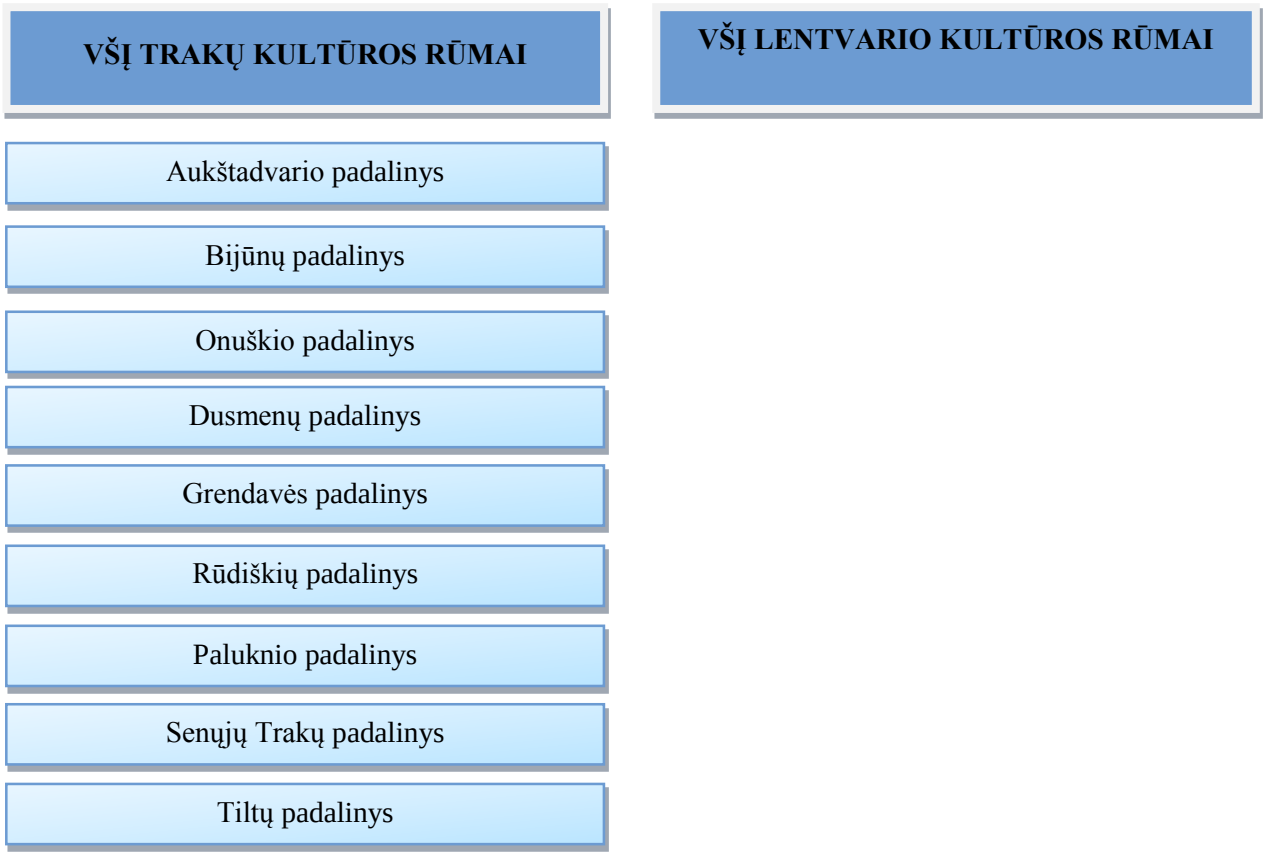

Sudaryta UAB „Eurointegracijos projektai“

Atsižvelgiant į tai, kad Takų kultūros rūmai ar jo padaliniai, Lentvario kultūros rūmai išsidėstę visose savivaldybės seniūnijose, o kultūros rūmų skaičius, tenkantis 10 tūkst. rajono gyventojų, atitinka vidutinį šalies rodiklį, teigtina, jog kultūros rūmų tinklas rajone išvystytas pakankamai.

Mėgėjų meno kolektyvų veikla. Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis, Trakų rajono kultūros rūmuose ir jo padaliniuose 2013 m. iš viso veikė 36 mėgėjų meno kolektyvai, kurių veikloje dalyvavo 506 dalyviai. Vidutinis vieno mėgėjų meno kolektyvo dydis – 14 narių. Tarp kaimyninių savivaldybių, daugiausiai mėgėjų meno kolektyvų veikė Varėnos rajone (127). Varėnos

rajono mėgėjų meno kolektyvai taip pat turėjo ir daugiausiai narių (1.341). Tačiau vertinant vidutinį vieno kolektyvo dydį, matome, kad didžiausi (daugiausiai narių turėję) kolektyvai veikė Šalčininkų rajone (1 kolektyvas vidutiniškai turėjo 18 narių). Vidutinis vieno Trakų rajono mėgėjų meno kolektyvo dydis buvo vidutinis, jį lyginant su kaimyninėmis rajono savivaldybėmis.

5.1.1. lentelė. Kultūros centrų/rūmų kolektyvų ir jų dalyvių skaičius kaimyninėse savivaldybėse, 2013 m.

Savivaldybė	Meno mėgėjų kolektyvų skaičius	Kultūros centrų dalyvių skaičius	Vidutinis vieno kolektyvo narių skaičius
Varėnos r. sav.	127	1.341	11
Kaišiadorių r. sav.	80	1.155	14
Prienų r. sav.	57	765	13
Elektrėnų sav.	33	522	16
Šalčininkų r. sav.	27	483	18
Trakų r. sav.	**36**	**506**	**14**
Vilniaus r. sav.	68	1.029	15

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Lyginant kurortuose ir kurortinėse teritorijose veikusių mėgėjų meno kolektyvų ir jų dalyvių skaičių pažymėtina, kad 2013 m. daugiausiai mėgėjų meno kolektyvų veikė Anykščių rajone (74). Šie kolektyvai turėjo ir didžiausią dalyvių skaičių (1.028). Tačiau vertinant vidutinį vieno kolektyvo narių skaičių, matyti, kad didžiausi kolektyvai veikė Palangos mieste (vidutinis vieno kolektyvo narių skaičius siekė 19). Trakų rajono vidutinis vieno kolektyvo dydis buvo vidutinis, jį lyginant su kitais kurortais ir kurortinėmis teritorijomis.

5.1.2. lentelė. Kultūros centrų/rūmų kolektyvų ir jų dalyvių skaičius kurortuose ir kurortinėse teritorijose, 2013 m.

Savivaldybė	Meno mėgėjų kolektyvų skaičius	Kultūros centrų dalyvių skaičius	Vidutinis vieno kolektyvo narių skaičius
Druskininkų sav.	18	293	16
Birštono sav.	17	255	15
Neringos sav.	14	200	14
Palangos m. sav.	10	186	19
Anykščių r. sav.	74	1.028	14
Ignalinos r. sav.	14	191	14
Zarasų r. sav.	65	720	11
Trakų r. sav.	**36**	**506**	**14**

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

2013 m. pradžioje Trakų rajono kultūros rūmuose ir jo padaliniuose iš viso veikė 36 mėgėjų meno kolektyvai, kurių veikloje dalyvavo 506 dalyviai (2011 m. pradžioje – 41 mėgėjų meno kolektyvas, kurių veikloje dalyvavo 617 dalyvių). 2011–2013 m. mėgėjų meno kolektyvų skaičius rajone sumažėjo 12,2 proc., jų dalyvių skaičius – 18,0 proc. 2014 m. pradžioje Trakų rajono kultūros rūmus reorganizavus į dvi įstaigas, Trakų kultūros rūmuose ir jo padaliniuose veikė 29 mėgėjų meno

kolektyvai, kurių veikloje dalyvavo 391 dalyvis, Lentvario kultūros rūmuose – 6 mėgėjų meno kolektyvai, kurių veikloje dalyvavo 104 dalyviai.

2014 m. pradžioje daugiausiai mėgėjų meno kolektyvų veikė Trakų kultūros rūmuose (9 kolektyvai) ir Lentvario kultūros rūmuose, o taip pat Trakų kultūros rūmų Aukštadvario ir Dusmenų padaliniuose (po 4 kolektyvus). Mažiausiai mėgėjų meno kolektyvų veikė Trakų kultūros rūmų Grendavės, Senųjų Trakų ir Bijūnų padaliniuose (po vieną kolektyvą).

2014 m. pradžioje daugiausiai dalyvių turėjo Trakų (127 dalyviai) ir Lentvario kultūros rūmuose, o taip pat Trakų kultūros rūmų Aukštadvario (69 dalyviai) ir Rūdiškių (43 dalyviai) padaliniuose veikę mėgėjų meno kolektyvai. Mažiausiai dalyvių, nagrinėjamais metais, turėjo Bijūnų (8 dalyviai) ir Grendavės (10 dalyvių) padaliniuose veikę mėgėjų meno kolektyvai.

5.1.4. pav. Mėgėjų meno kolektyvų ir jų dalyvių skaičius, 2014 m. pradžioje

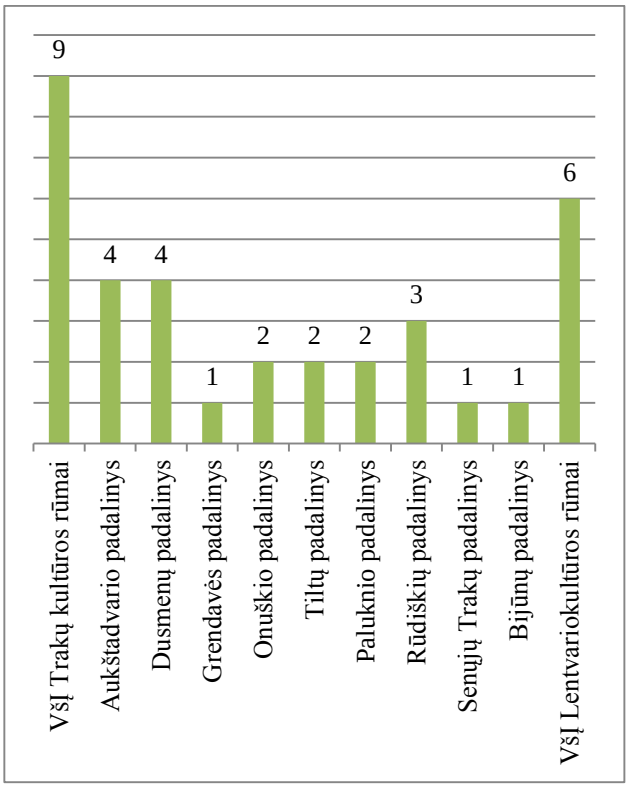

Mėgėjų meno kolektyvų skaičius

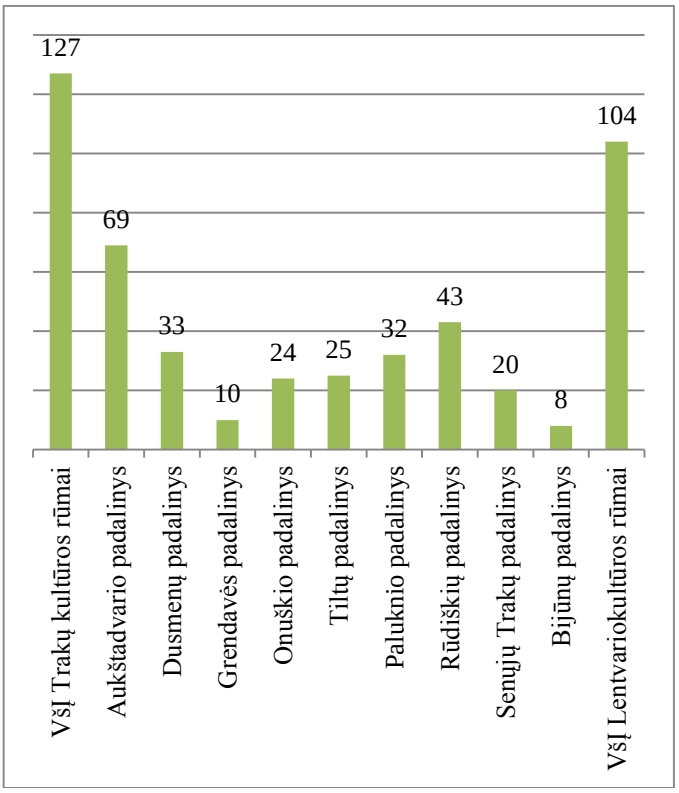

Mėgėjų meno kolektyvų dalyvių skaičius

Šaltinis: VšĮ Trakų kultūros rūmai, VšĮ Lentvario kultūros rūmai

2014 m. rugsėjo mėn. Trakų rajono savivaldybėje veikė 4 II, 8 III ir 2 IV kategorijos mėgėjų meno kolektyvai. Atitinkamai 2013 m. – 2 II, 4 III ir 2 IV kategorijos mėgėjų meno kolektyvai. Aukščiausią I kategoriją turinčių mėgėjų meno kolektyvų rajone nebuvo.

5.1.3. lentelė. Trakų rajone veikiantys ir kategorijas turintys mėgėjų meno kolektyvai

Metai/Rodiklis	I kategorija	II kategorija	III kategorija	IV kategorija
2014 m.	–	1. Trakų r. Lentvario moterų choras; 2. Trakų kultūros rūmų folkloro ansamblis RADASTA; 3. Trakų r. jungtinė liaudiška kapela; 4. TRAKŲ KARALIŠKASIS RŪMŲ TEATRAS.	1. Trakų kultūros rūmų Tiltų padalinio folkloro ansamblis GELUŽĖLĖ; 2. Trakų kultūros rūmų Rūdiškių padalinio folkloro ansamblis DIEMEDIS; 3. Trakų kultūros rūmų liaudiška kapela LINKSMOJI ARMONIKA; 4. Trakų kultūros rūmų liaudiška kapela KAZOKYNĖ; 5. Trakų r. Lentvario vyresniųjų liaudiškų šokių grupė LENDVARĖ; 6. Trakų r. Lentvario pagyvenusiųjų liaudiškų šokių grupė SENJORAI; 7. Trakų r. kultūros rūmų merginų duetas: Vilma Kudrevičiūtė, Giedrė Kudrevičiūtė; 8. Trakų r. Grendavės moterų vokalinis ansamblis VERSMĖ.	1. Trakų kultūros rūmų Aukštadvario moterų liaudies dainų ansamblis VERKNĖ; 2. Trakų r. vyrų kvartetas TRAKŲ BOČIAI.
2013 m.	–	1. Trakų rajono Folkloro ansamblis „RADASTA“; 2. Mėgėjų teatras TRAKŲ KARALIŠKASIS RŪMŲ TEATRAS.	1. Folkloro ansamblis „GELUŽĖLĖ“; 2. Folkloro ansamblis „DIEMEDIS“; 3. Liaudiška kapela LINKSMOJI ARMONIKA; 4. Liaudiškų šokių kolektyvas LENDVARĖ.	1. Aukštadvario moterų liaudies dainų ansamblis VERKNĖ; 2. Vokalinis vyrų kvartetas TRAKŲ BOČIAI.

Šaltinis: Lietuvos liaudies kultūros centras

2014 m. rugsėjo mėn. daugiausiai kategorijas turinčių mėgėjų meno kolektyvų veikė Varėnos rajone (31), mažiausiai Šalčininkų rajone (2) ir Vilniaus rajone (3). I kategorijos kolektyvai veikė Varėnos rajone, Kaišiadorių rajone, Prienų rajone ir Elektrėnų savivaldybėje. Nagrinėjant kategorijas turinčių kolektyvų dalį, pažymėtina, kad Trakų rajone net 38,9 proc. kolektyvų turėjo kategorijas ir tai didžiausias rodiklis tarp kaimyninių rajono savivaldybių.

5.1.4. lentelė. Mėgėjų meno kolektyvų skaičius pagal kategorijas kaimyninėse savivaldybėse, 2014 m. rugsėjo mėn.

Savivaldybė	I kategorija	II kategorija	III kategorija	IV kategorija	Iš viso	Kategorijas turinčių kolektyvų dalis, nuo visų kolektyvų (proc.)
Varėnos r. sav.	2	12	17		31	24,4
Kaišiadorių r. sav.	3	2	10	6	21	26,3
Prienų r. sav.	3	6	10	3	22	38,6
Elektrėnų sav.	1	5	1	3	10	30,3
Šalčininkų r. sav.		1		1	2	7,4
Trakų r. sav.		**4**	**8**	2	**14**	**38,9**
Vilniaus r. sav.		1	1	1	3	4,4

Šaltinis: Lietuvos liaudies kultūros centras

2014 m. rugsėjo mėn. duomenimis tarp Lietuvos kurortų ir kurortinių teritorijų daugiausiai kategorijas turinčių kolektyvų veikė Zarasų rajone (37), mažiausiai – Neringos savivaldybėje (6). Visose kurortuose ir kurortinėse teritorijose veikė aukščiausios, I kategorijos, kolektyvai. Nagrinėjant, kokia dalis visų kolektyvų turėjo kategorijas, galima matyti, kad visi kurortai ir kurortinės teritorijos (išskyrus Anykščius) lenkė Trakų rajoną. Didžiausia dalis kolektyvų, kurortuose ir kurortinėse teritorijose, turėjusių kategorijas, veikė Palangos mieste (80,0 proc.).

5.1.5. lentelė. Mėgėjų meno kolektyvų skaičius pagal kategorijas kurortuose ir kurortinėse teritorijose, 2014 m. rugsėjo mėn.

Savivaldybė	I kategorija	II kategorija	III kategorija	IV kategorija	Iš viso	Kategorijas turinčių kolektyvų dalis, nuo visų kolektyvų (proc.)
Druskininkų sav.	1	5	2	2	10	55,6
Birštono sav.	4	3			7	41,2
Neringos sav.	4	1	1		6	42,9
Palangos m. sav.	3	3	1	1	8	80,0
Anykščių r. sav.	2	10	12		24	32,4
Ignalinos r. sav.	1	2	5		8	57,1
Zarasų r. sav.	2	14	18	3	37	56,9
Trakų r. sav.		**4**	**8**	**2**	**14**	**38,9**

Šaltinis: Lietuvos liaudies kultūros centras

Trakų rajono mėgėjų meno kolektyvai dalyvauja įvairiuose renginiuose, kuriuos organizuoja Trakų kultūros rūmai ir jų padaliniai, Lentvario kultūros rūmai ir kitų savivaldybių kultūros centrai. 2013 m. Trakų rajone daugiausiai kultūros renginių surengė Trakų rajono kultūros rūmų Aukštadvario

(41 renginys), Dusmenų (30 renginių) ir Rūdiškių padaliniai (29 renginiai). Pažymėtina, kad šiuose padaliniuose, lyginant su kitais padaliniais, veikia didžiausias mėgėjų meno kolektyvų skaičius, turintis nemažą dalyvių skaičių. 2013 m. Trakų rajono kultūros rūmai surengė 27 renginius. Mažiausiai renginių rajone surengė Onuškio padalinys (5 renginius). Bijūnų padalinys nesurengė nei vieno renginio, tačiau svarbu paminėti, kad šis kultūros rūmų padalinys buvo įsteigtas tik 2013 m.

2011–2013 m. bendras kultūros rūmų suorganizuotų renginių skaičius, kuriuose dalyvavo rajono mėgėjų meno kolektyvai, Trakų rajone sumažėjo 8,9 proc. Nagrinėjamu laikotarpiu renginių skaičius didėjo Trakų rajono kultūros rūmų Dusmenų, Rūdiškių ir Senųjų Trakų padaliniuose, mažėjo Aukštadvario, Grendavės, Lentvario, Onuškio, Paluknio ir Tiltų padaliniuose. Suorganizuotų renginių skaičius 2011–2013 m. išliko nepakitęs Trakų rajono kultūros rūmuose.

2011–2013 m. didžiausiu renginių, kuriose dalyvavo mėgėjų meno kolektyvai, skaičiaus augimu pasižymėjo Rūdiškių (augimas 93,3 proc.) ir Dusmenų (augimas 57,9 proc.) padaliniai. Rūdiškių padalinyje ypatingai išaugo kultūros įstaigoje organizuojamų renginių skaičius (3,4 karto). Dusmenų padalinyje mažėjo kultūros įstaigoje organizuojamų renginių skaičius, tačiau net 4 kartus išaugo išvykose surengtų kultūros renginių skaičius. Labiausiai renginių skaičius mažėjo Onuškio padalinyje (sumažėjimas 72,2 proc.). Šiame padalinyje ženkliai mažėjo tiek kultūros įstaigoje, tiek ir išvykose surengtų renginių skaičius.

5.1.5. pav. Renginių skaičius, kuriuose dalyvavo rajono mėgėjų meno kolektyvai, 2013 m.

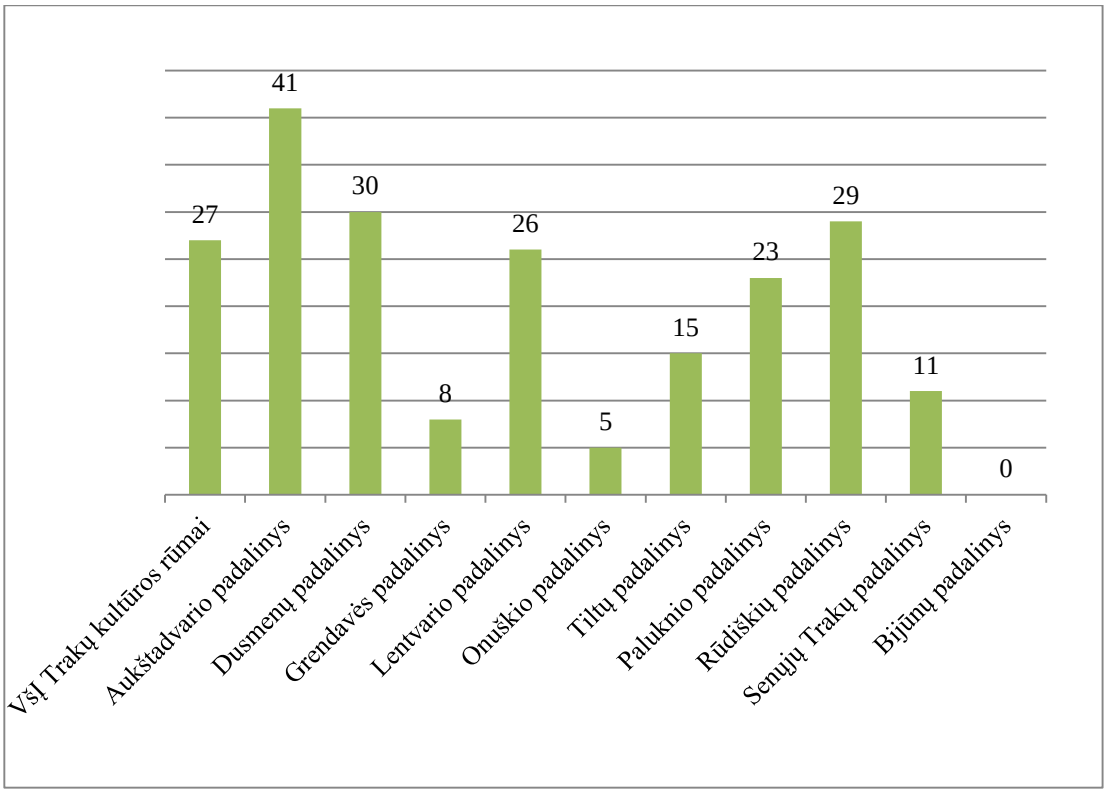

Šaltinis: VšĮ Trakų kultūros rūmai

Trakų rajono savivaldybė, siekdama skatinti rajono mėgėjų meno kolektyvų veiklą, kiekvienais metais skiria lėšas, iš savivaldybės biudžeto, kolektyvų vadovų darbo apmokėjimui, kolektyvų išvykoms, o taip pat tautinių kostiumų įsigijimui. Lėšos skiriamos atsižvelgiant į šalyje susidariusią ekonominę situaciją ir įvertinus savivaldybės biudžeto galimybes. 2011–2013 m. laikotarpiu, Trakų rajono mėgėjų meno kolektyvams didžiausiai finansavimas buvo skirtas 2013 m. – 121,6 tūkst. Lt. Šis finansavimas buvo 59,2 proc. didesnis negu 2011 m. ir 5,7 proc. didesnis negu 2012 m.

5.1.6. lentelė. Trakų rajono mėgėjų meno kolektyvų finansavimas, tūkst. Lt

Finansavimo šaltinis	Finansavimo paskirtis	2011	2012	2013
Trakų rajono savivaldybės biudžeto lėšos	Rajono kolektyvų programiniam finansavimui	75,4	102,7	110,0
	Rajono meno mėgėjų kolektyvų išvykoms		7,3	4,6
	Tautinių kostiumų įsigijimui	1,0	5,0	7,0
	Iš viso	**76,4**	**115,0**	**121,6**

Šaltinis: VšĮ Trakų kultūros rūmai

Profesionalaus meno sklaida. 2013 m. Trakų rajone Trakų rajono kultūros rūmai ir jo padaliniai surengė 68 profesionalaus meno renginius, kuriuose dalyvavo 11.083 lankytojai (2011 m. buvo surengtas 31 profesionalaus meno renginys, kuriame dalyvavo 9.173 lankytojai).

5.1.6. pav. Suorganizuotų profesionalaus meno renginių ir pritrauktų lankytojų skaičius, 2013 m.

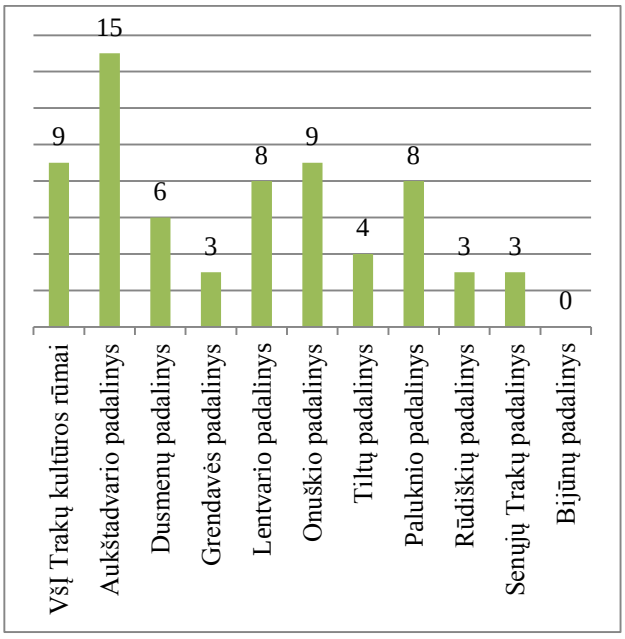

Profesionalaus meno renginių skaičius

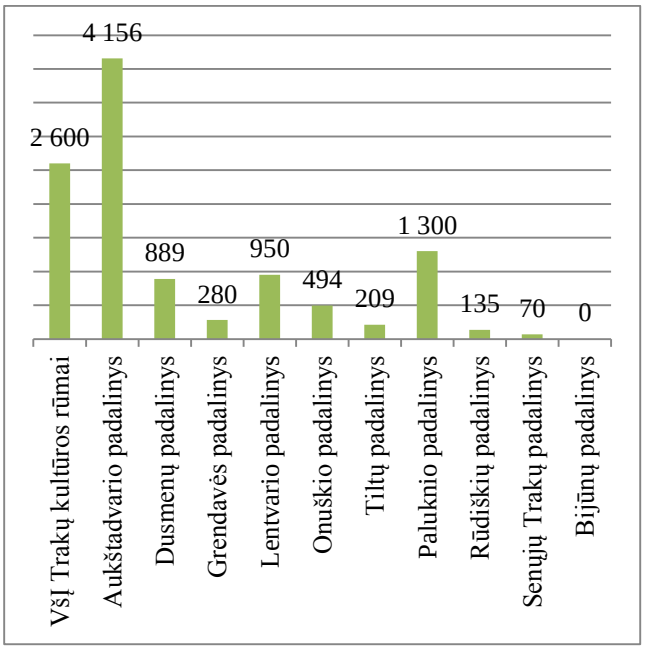

Profesionalaus meno renginių lankytojų skaičius

Šaltinis: VšĮ Trakų kultūros rūmai

2011–2013 m. rajone kultūros įstaigų surengtų profesionalaus meno renginių skaičius išaugo 2,2 karto, šių renginių lankytojų skaičius – 20,8 proc. 2013 m. Trakų rajono kultūros rūmai ir jo padaliniai surengė 30 profesionalaus meno parodų (jose apsilankė 3.405 lankytojai), 37 koncertus (apsilankė 7.578 lankytojai), vieną profesionalaus meno spektaklį (spektaklyje apsilankė 100 lankytojų).

2013 m. daugiausiai profesionalaus meno renginių surengė Aukštadvario padalinys (15 renginių), Trakų rajono kultūros rūmai ir kultūros rūmų Onuškio padalinys (po 9 renginius), mažiausiai renginių surengė kultūros rūmų Grendavės, Rūdiškių ir Senųjų Trakų padaliniai (po 3 renginius). Daugiausiai lankytojų pritraukė Aukštadvario padalinio (4.156 lankytojai), Trakų rajono kultūros rūmų (2.600 lankytojų) ir kultūros rūmų Paluknio padalinio (1.300 lankytojų) surengti profesionalaus meno renginiai, mažiausiai – Senųjų Trakų padalinio (70 lankytojų) organizuoti renginiai. Labiausiai lankomi buvo Trakų rajono kultūros rūmų (viename renginyje vidutiniškai apsilankė 289 lankytojai) ir kultūros rūmų Aukštadvario padalinio (viename renginyje apsilankė 277 lankytojai) organizuoti renginiai, mažiausiai lankomi buvo Senųjų Trakų padalinio (viename

renginyje vidutiniškai apsilankė 23 lankytojai) organizuoti profesionalaus meno renginiai. Nagrinėjamais 2013 m. kultūros rūmų Bijūnų padalinys nesurengė nei vieno profesionalaus meno renginio rajone.

Kita veikla. 2013 m. Trakų rajone Trakų rajono kultūros rūmai ir jo padaliniai iš viso surengė 258 bendruomenei skirtus renginius, kuriuose apsilankė 9.557 lankytojai. Rajone buvo surengtos 25 tautodailės ir kitos parodos (pritraukė 2.699 lankytojus), viena kino filmų demonstracija (pritraukė 10 lankytojų), 48 edukaciniai projektai (pritraukė 1.462 dalyvius), 15 ekspozicijų (pritraukė 96 lankytojus), 25 pramoginės muzikos koncertai (pritraukė 5.290 lankytojus) ir 144 kito pobūdžio renginiai.

Nagrinėjamais 2013 m. daugiausiai renginių rajone surengė kultūros rūmų Onuškio padalinys (43 renginiai), Trakų rajono kultūros rūmai (39 renginiai) ir kultūros rūmų Paluknio padalinys (35 renginiai). Daugiausiai lankytojų pritraukė Aukštadvario (3.515 lankytojų) ir Paluknio (1.900 lankytojų) padalinių, o taip pat Trakų rajono kultūros rūmų (1.472 lankytojai) organizuoti renginiai. Šie renginiai taip pat buvo labiausiai lankomi rajone, t.y. atitinkamai vidutiniškai vienas renginys sulaukė 146, 54 ir 38 lankytojų. Mažiausiai renginių rajone surengė kultūros rūmų Rūdiškių (6 renginiai) ir Bijūnų (7 renginiai) padaliniai. Šių padalinių organizuojami renginiai taip pat pritraukė mažiausius lankytojų srautus.

2013 m. daugiausiai tautodailės ir kitų parodų rajone surengė kultūros rūmų Lentvario ir Onuškio padaliniai (po 4 parodas), tačiau labiausiai lankomos rajone buvo Trakų rajono kultūros rūmų organizuotos parodos (1.000 lankytojų). Nagrinėjamais metais daugiausiai edukacinių projektų surengė Dusmenų padalinys (21 projektas), tačiau daugiausiai dalyvių pritraukė Paluknio padalinio edukaciniai projektai (600 dalyvių). Daugiausiai ekspedicijų surengė ir dalyvių pritraukė Trakų rajono kultūros rūmai (7 ekspedicijos, 42 dalyviai). Daugiausiai pramoginės muzikos koncertų surengė Aukštadvario ir Paluknio padaliniai (po 7 koncertus). Šių padalinių organizuoti koncertai pritraukė daugiausiai lankytojų (Aukštadvario – 3.000, Paluknio – 950 lankytojus). Daugiausiai kito pobūdžio renginių surengė kultūros rūmų Onuškio padalinys ir Trakų rajono kultūros rūmai (atitinkamai 33 ir 26 renginiai).

Personalas. 2013 m. pradžioje Trakų rajono kultūros rūmuose ir jo padaliniuose iš viso buvo 34,5 etatai, iš jų: 20 kultūros ir meno, 14,5 kitų darbuotojų (2010 m. – 33,7 etatai, iš jų 20,7 kultūros ir meno, 13 – kitų darbuotojų). 2010–2013 m. tik Trakų rajono kultūros rūmuose buvo patvirtinti kito personalo etatai, tuo tarpu kultūros rūmų padaliniuose dirbo tik kultūros ir meno darbuotojai. 2013 m. priėmus sprendimą Trakų rajono kultūros rūmus reorganizuoti į dvi įstaigas, augo etatų skaičius įstaigose. 2014 m. pradžioje Trakų kultūros rūmuose iš viso buvo 30 etatų (iš jų 15,5 kultūros ir meno, 14,5 kitų darbuotojų), Lentvario kultūros rūmuose – 7,5 etatai (iš jų 4 kultūros ir meno, 3,5 kitų darbuotojų).

2013 m. pradžioje Trakų rajono kultūros rūmuose ir jo padaliniuose iš viso dirbo 47 darbuotojai, iš jų: 29 kultūros ir meno, 18 kitų darbuotojų (2010 m. pradžioje – 40 darbuotojų, iš jų 26 kultūros ir meno, 14 – kitų darbuotojų). Nuo 2014 m. Trakų rajono kultūros rūmus reorganizavus į dvi įstaigas, Trakų kultūros rūmuose dirbo 43 darbuotojai (iš kurių 27 kultūros ir meno, 16 kitų darbuotojų), Lentvario kultūros rūmuose – 12 darbuotojų (iš kurių 6 kultūros ir meno, 6 kiti darbuotojai). Iš viso 2014 m. pradžioje Trakų rajono savivaldybėje veikusiose kultūros įstaigose dirbo 55 darbuotojai, iš kurių 33 kultūros ir meno, 22 kiti darbuotojai. 2014 m. lyginant su 2010 m., darbuotojų skaičius rajono kultūros įstaigose išaugo 72,7 proc. (kultūros ir meno darbuotojų skaičius – 78,8 proc., kitų darbuotojų – 63,6 proc.). Didžiausią įtaką darbuotojų skaičiaus augimui rajone turėjo Trakų rajono kultūros rūmų reorganizacija ir išaugęs Lentvario kultūros rūmų darbuotojų skaičius.

Didelė problema organizuojant Trakų ir Lentvario kultūros rūmų darbą yra nepakankamas įstaigų darbuotojų darbo užmokesčio fondo finansavimas. Dalis darbuotojų dirba ne pilnu etatu ir

keletoje darboviečių. Tai mažina kultūros ir meno darbuotojų darbo efektyvumą. Taip pat nėra sukurtos ir veikiančios kultūros darbuotojų darbo skatinimo sistemos.

Kultūros įstaigų infrastruktūros būklė. 2014 m. pradžioje VšĮ Trakų kultūros rūmai ir jo padaliniai iš viso valdė 3.339,36 m^2 patalpų, VšĮ Lentvario kultūros rūmai – 127,66 m^2 patalpų. Didžiausią patalpų plotą valdė VšĮ Trakų kultūros rūmai – 2.726 m^2. Kultūros rūmų Onuškio padalinys valdė 266,74 m^2, Tiltų padalinys – 106,12 m^2, Grenfavės padalinys – 96,5 m^2 patalpų. Kiti Trakų kultūros rūmų padaliniai valdė patalpas, kurių plotas kito nuo 15 iki 42 m^2. Trakų kultūros rūmai pastatą valdė nuosavybės teise, kultūros rūmų padaliniai buvo įsikūrę savivaldybės įstaigų (institucijų) nuosavybės teise valdomuose pastatuose. Dauguma Trakų rajono kultūros įstaigų, organizuodamos renginius ar įgyvendindamos kitus kultūrinius projektus, glaudžiai bendradarbiauja su kitomis savivaldybės įstaigomis (institucijomis), naudodamosis ugdymo įstaigų, seniūnijų salėmis ar patalpomis kūrybinei veiklai.

5.1.7. lentelė. Trakų ir Lentvario kultūros rūmų infrastruktūra, 2014 m. pradžioje

Kultūros įstaigos pavadinimas	Kultūros įstaiga įsikūrusi visame pastate	Kultūros įstaiga įsikūrusi viename pastate su kitomis įstaigomis	Pastatą valdančios įstaigos pavadinimas	Bendras pastato, kuriame veikia kultūros įstaiga patalpų plotas, m^2	Kultūros įstaigos naudojamas patalpų plotas, m^2	Šildymas	
						Centrinis	Kitas *(nurodyti)*
VšĮ Trakų kultūros rūmai	ne	taip	VšĮ Trakų kultūros rūmai	3.496	2.726	taip	–
Aukštadvario padalinys	ne	taip	Aukštadvario žemės ūkio mokykla	337	23	taip	–
Dusmenų padalinys	ne	taip	Trakų savivaldybė	200	15	–	–
Grendavės padalinys	ne	taip	Grendavės seniūnija	300.14	96,5	taip	–
Onuškio padalinys	ne	taip	Onuškio seniūnija	–	266,74	taip	–
Tiltų padalinys	ne	taip	Tiltų bendruomenė	173.02	106,12	taip	–
Paluknio padalinys	ne	taip	Paluknio seniūnija	2.853	15	taip	–
Rūdiškių padalinys	ne	taip	Rūdiškių seniūnija	–	14	taip	–
Senųjų Trakų padalinys	ne	taip	Stelmachovskio mokykla	2.170.67	35	taip	–
Bijūnų padalinys	ne	taip	Bijūnų bendruomenė	750	42	taip	–
VšĮ Lentvario kultūros rūmai	ne	taip	Trakų rajono savivaldybė	272,87	127,66	taip	–

Šaltinis: VšĮ Trakų kultūros rūmai, VšĮ Lentvario kultūros rūmai

Vertinant Trakų kultūros rūmų ir jo padalinių bei Lentvario kultūros rūmų infrastruktūros būklę ir modernizacijos poreikį pažymėtina, kad ypatingai bloga būkle pasižymi Trakų kultūros rūmų pastatas. Šio pastato išorės fasadas suskilinėjęs, vidaus patalpų apdaila susidėvėjusi. Pastatui reikalingi rekonstrukcijos darbai. Nors Lentvario kultūros rūmų patalpos suremontuotos, tačiau šių patalpų pakanka tik kultūros rūmų administracijos darbui organizuoti. Lentvario kultūros rūmai neturi patalpų kūrybinei veiklai, o taip pat tinkamos salės kultūros renginiams organizuoti. Iš dalies Lentvario kultūros rūmų problemos būtų išspręstos įgyvendinus senojo kino teatro pastato rekonstrukcijos projektą, tačiau kultūrinei veiklai organizuoti būtų tinkamiausi grafo Tiškevičiaus

rūmai, išsprendus jų grąžinimo valstybei klausimą. Prasta patalpų būklė pasižymi Trakų kultūros rūmų Senųjų Trakų padalinys. Šis padalinys teturi 35 m^2 patalpų, kurios nėra tinkamai pritaikytos kultūros veiklai. Siekiant didinti kultūros paslaugų prieinamumą Senųjų Trakų seniūnijoje yra būtina išplėsti ir kultūros veiklai pritaikyti kultūros rūmų Senųjų Trakų padalinio patalpas.

Kaip vieną svarbesnių Trakų kultūros rūmų ir jo padalinių, o taip pat Lentvario kultūros rūmų problemų būtų galima įvardinti įrangos, pritaikytos kultūros renginiams organizuoti, trūkumą. Visos rajono kultūros įstaigos susiduria su tinkamai įrengtų scenų, kultūriniams renginiams organizuoti, trūkumu. Kultūros įstaigos neturi tinkamos garso ir šviesos įrangos arba tokia įranga yra susidėvėjusi ir nebetinkama eksploatuoti, todėl siekiant gerinti kultūros situaciją rajone, būtina numatyti lėšas tokios įrangos įsigijimui (atnaujinimui).

5.1.8. lentelė. Trakų ir Lentvario kultūros rūmų infrastruktūros būklės įvertinimas, 2014 m. pradžioje

Įstaigos pavadinimas	Patalpų būklės įvertinimas	Reikalingi pokyčiai
VšĮ Trakų kultūros rūmai	Pastato būklė bloga: suskilinėjęs išorės fasadas; susidėvėjusi vidaus patalpų apdaila.	Reikalinga: atlikti pastato rekonstrukcijos darbus; įsigyti (atnaujinti) renginiams organizuoti skirtą įrangą.
Aukštadvario padalinys	Patalpų būklė gera. Padalinys naudojasi Aukštadvario žemės ūkio mokyklos patalpomis (kabinetais, salėmis). Mokyklos patalpos atnaujintos panaudojant ES lėšas.	Reikalinga įsigyti (atnaujinti) renginiams organizuoti skirtą įrangą.
Dusmenų padalinys	Padalinys įsikūręs buvusiose Dusmenų pradinio ugdymo skyriaus pastato patalpose. Pastatas modernizuojamas įgyvendinant ES lėšomis finansuojamą projektą „Buvusio Dusmenų pradinio ugdymo skyriaus pastato rekonstravimas ir kompleksinis aplinkos sutvarkymas pritaikant bendruomenės poreikiams“. Darbus numatoma baigti 2015 m.	Reikalinga įsigyti (atnaujinti) renginiams organizuoti skirtą įrangą.
Grendavės padalinys	Patalpų būklė gera. Padalinys turi nedidelę salę ir kabinetą kūrybinei veiklai. 2013 m. atlikti patalpų paprastojo remonto darbai.	Reikalinga įsigyti (atnaujinti) renginiams organizuoti skirtą įrangą.
Onuškio padalinys	Patalpų būklė gera. Patalpos remontuojamos kiekvienais metais.	Reikalinga įsigyti (atnaujinti) renginiams organizuoti skirtą įrangą.
Tiltų padalinys	Šiuo metu padalinys įsikūręs laikinose patalpose. Yra vykdomi naujų kultūros namų pastato statybos darbai.	Reikalinga įsigyti (atnaujinti) renginiams organizuoti skirtą įrangą.
Paluknio padalinys	Patalpų būklė gera. Padalinys naudojasi Paluknio vidurinės mokyklos sale. 2012 m. baigtas įgyvendinti ES lėšomis finansuotas projektas „Paluknio seniūnijos pastato rekonstravimas ir kompleksinis aplinkos sutvarkymas sudarant seniūnijos gyventojams tinkamą viešųjų paslaugų prieinamumą“.	Reikalinga įsigyti (atnaujinti) renginiams organizuoti skirtą įrangą.
Rūdiškių padalinys	Šiuo metu vyksta naujų Rūdiškių kultūros namų statybos darbai.	Reikalinga įsigyti (atnaujinti) renginiams organizuoti skirtą įrangą.
Senųjų Trakų padalinys	Patalpų būklė patenkinama. Padalinys įsikūręs nedidelėse patalpose, naudojasi Senųjų Trakų Andžejaus Stelmachovskio mokyklos sale.	Reikalinga: išplėsti ir kultūros veiklai pritaikyti patalpas; įsigyti

Įstaigos pavadinimas	Patalpų būklės įvertinimas	Reikalingi pokyčiai
		(atnaujinti) renginiams organizuoti skirtą įrangą.
Bijūnų padalinys	Patalpų būklė gera. Padalinys naudojasi Bijūnų pagrindinės mokyklos sale.	Reikalinga įsigyti (atnaujinti) renginiams organizuoti skirtą įrangą.
VšĮ Lentvario kultūros rūmai	Padalinys įsikūręs buvusiose policijos nuovados patalpose, kurios suremontuotos. Nors buvo atlikti pastato patalpų remonto darbai, tačiau vis dar jaučiamas patalpų trūkumas kūrybinei veiklai ir renginiams organizuoti. Šiuo metu kultūros rūmai naudojasi Lentvario parapijos namų sale, mokyklų, gimnazijos ir senojo kino teatro (vasaros metu) salėmis.	Reikalinga: rekonstruoti senąjį kino teatro pastatą; išplėsti kultūros rūmų patalpas ir jas pritaikyti kultūros veiklai; įsigyti (atnaujinti) renginiams organizuoti skirtą įrangą.

Šaltinis: VšĮ Trakų kultūros rūmai, VšĮ Lentvario kultūros rūmai

5.2. BIBLIOTEKŲ VEIKLA

Bibliotekų paslaugų prieinamumas. Trakų rajono savivaldybėje veikia Trakų rajono savivaldybės viešoji biblioteka (toliau – Trakų viešoji biblioteka). Biblioteka kaupia ir saugo savivaldybės poreikius tenkinantį universalų dokumentų fondą, aptarnauja vartotojus, dalyvauja formuojant Lietuvos bibliotekų fondą ir kuriant bibliotekų informacijos sistemą.

Trakų viešojoje bibliotekoje veikia metodikos, vartotojų aptarnavimo, vaikų literatūros, spaudinių komplektavimo ir tvarkymo skyriai. Biblioteka teikia šias nemokamas paslaugas: spaudinių išdavimas į namus; naudojimasis periodika ir retais spaudiniais skaityklose; spaudinių užsakymas per TBA (TBA – tarpbibliotekinis abonementas, leidžiantis, bibliotekai tarpininkaujant, naudotis dokumentais, atsiunčiamais iš kitų bibliotekų); garsinių ir Brailio raštu knygų išdavimas akliesiems ir silpnaregiams; spaudinių pristatymas į namus neįgaliesiems; vartotojų mokymas naudotis biblioteka; galimybė naudotis bibliotekos katalogais, kartotekomis ir kitomis informacijos priemonėmis; informacijos teikimas ir konsultacijos bibliotekoje ir telefonu; bibliotekos vartotojams suteikiama galimybė dirbti kompiuteriu su prieiga prie interneto. Trakų viešoji biblioteka turi veikiantį interneto puslapį, kuriame vartotojas gali rasti visą aktualią informaciją lietuvių kalba bei pagrindinę informaciją (apie bibliotekos istoriją, darbo laiką, kontaktus) anglų kalba. Biblioteka taip pat turi paskyra socialiniame tinkle Facebook.

Trakų viešoji biblioteka turi 15 padalinių: 2 miesto padalinius (Lentvario ir Rūdiškių) ir 13 kaimo padalinių (Aukštadvario, Bijūnų, Bražuolės, Čižiūnų, Dusmenų, Grendavės, Onuškio, Paluknio, Rykantų, Senųjų Trakų, Šlėrių, Šventininkų, Tiltų). Padaliniai išsidėstę visoje Trakų rajono savivaldybėje: po 3 padalinius Aukštadvario ir Rūdiškių seniūnijose, po 2 – Lentvario, Onuškio ir Senųjų Trakų seniūnijose ir po vieną – Grendavės, Paluknio ir Trakų seniūnijose.

2013 m. pabaigoje Lietuvoje veikė 1.306 bibliotekos, Vilniaus apskrityje – 190 bibliotekų. Nagrinėjamais metais, tarp panašų gyventojų skaičių turinčių savivaldybių, daugiausiai bibliotekų veikė Rokiškio rajone (39) ir Ukmergės rajone (30). Tarp kurortinių teritorijų daugiausiai bibliotekų veikė Ignalinos rajone (27).

5.2.1. pav. Bibliotekų skaičius panašų gyventojų skaičių turinčiose savivaldybėse ir kurortinėse teritorijose, 2013 m.

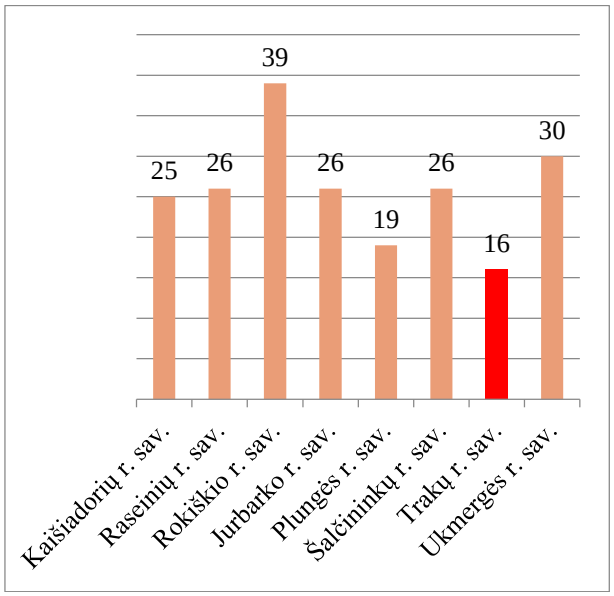

Bibliotekų skaičius panašų gyventojų skaičių turinčiose savivaldybėse

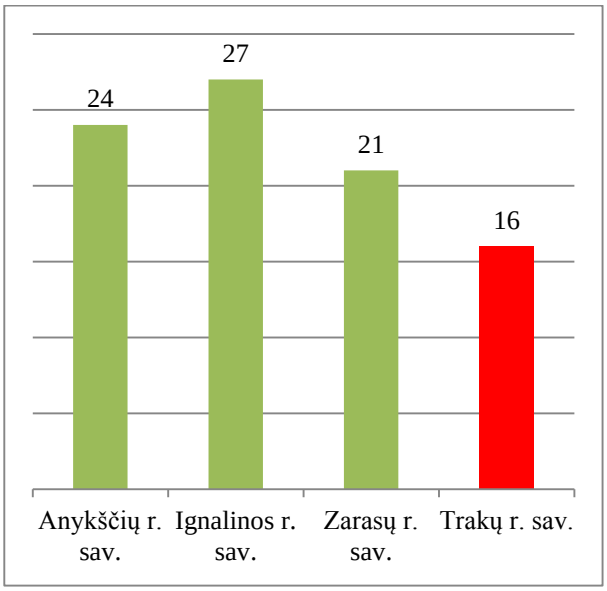

Bibliotekų skaičius kurortinėse teritorijose

Šaltinis: Trakų rajono savivaldybės viešoji biblioteka

2014 m. pradžioje bendras vienai Trakų rajono bibliotekai tenkantis gyventojų skaičius siekė 2.097 gyventojus. 2014 m. pradžioje Trakų viešoji biblioteka aptarnavo 6.496 gyventojus, o jos miesto padaliniai – Lentvario ir Rūdiškių atitinkamai 10.750 ir 3.199 gyventojus. Taigi didžiausią gyventojų skaičių aptarnauja Lentvario biblioteka. 2014 m. pradžioje kaimo padaliniams vidutiniškai teko po 1.008,7 gyventojus. Daugiausiai gyventojų aptarnavo Senųjų Trakų (2.770 gyventojų), Onuškio (1.858 gyventojus), Aukštadvario (1.433 gyventojus), Paluknio (1.277 gyventojus) ir Rykantų (1.251 gyventoją) bibliotekos. Likę padaliniai aptarnavo vietoves, kuriose gyveno 400–800 gyventojų.

Analizuojant gyventojų skaičiaus, tenkančio vienai bibliotekai, 2010–2014 m. pradžios pokyčius, pastebima, kad minimu laikotarpiu, labiausiai šis rodiklis augo Šventininkų (63,2 proc.), Onuškio (46,3 proc.) ir Rūdiškių (11,6 proc.) bibliotekose, kai kitose bibliotekose augimas buvo nežymus arba buvo fiksuojamas gyventojų skaičiaus, tenkančio vienai bibliotekai, mažėjimas.

5.2.2. pav. Viešųjų bibliotekų tinklas Trakų rajono savivaldybėje, 2014 m. pradžioje

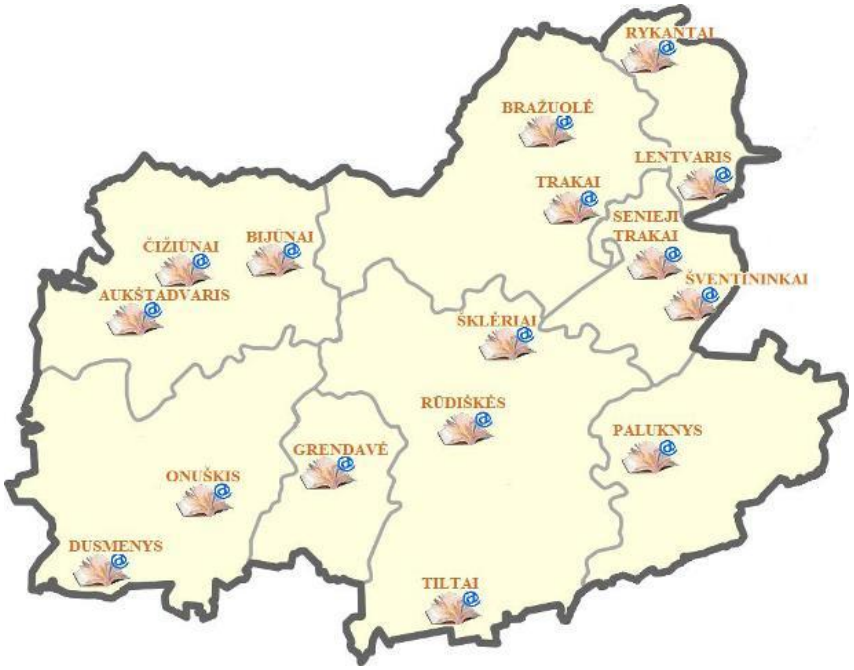

Šaltinis: Trakų rajono savivaldybės viešoji biblioteka

Vartotojai ir lankytojai. 2013 m. šalies bibliotekos turėjo 679 tūkst. vartotojų, Vilniaus apskrities bibliotekos – 151 tūkst. vartotojų. Tais pačiais metais, Lietuvos statistikos departamento duomenimis, Trakų rajono bibliotekos turėjo 9 tūkst. vartotojų. Tai vienas aukštesnių rodiklių, jį lyginant su kitomis, panašų gyventojų skaičių turinčiomis savivaldybėmis.

5.2.3. Bibliotekų vartotojų skaičius panašų gyventojų skaičių turinčiose savivaldybėse, 2013 m.

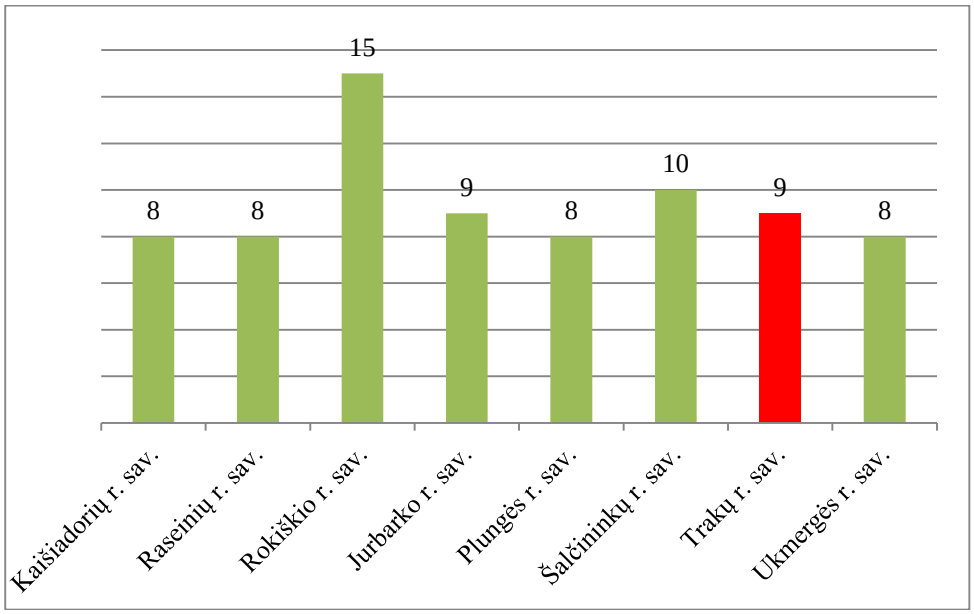

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Trakų rajono bibliotekų vartotojų skaičių, lyginant su kurortinių teritorijų bibliotekų vartotojų skaičiumi, matyti, kad Trakų rajono rodiklis yra vienas aukščiausių.

5.2.4. Bibliotekų vartotojų skaičius kurortinėse teritorijose, 2013 m.

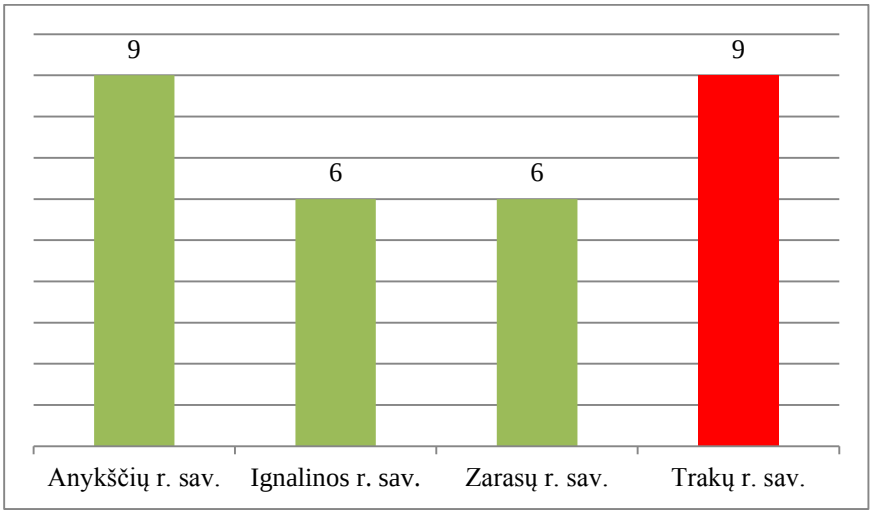

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

2014 m. pradžioje Trakų viešoji biblioteka turėjo 1.909 vartotojus, miesto padalinių bibliotekos – 3.584 vartotojus, kaimo padalinių bibliotekos – 3.658 vartotojus. Bendras vartotojų skaičius sudarė 27,3 proc. visų Trakų rajono savivaldybės gyventojų. Pažymėtina, kad bibliotekų vartotojų skaičius auga. 2010–2014 m. pradžioje, vartotojų skaičius Trakų viešojoje bibliotekoje išaugo 5,1 proc., miesto padalinių bibliotekose – 6,7 proc., kaimo padalinių bibliotekose – 6,3 proc. Beveik ketvirtadaliu vartotojų skaičius augo Rykantų (24,5 proc.), Bijūnų (24,4 proc.) ir Onuškio (23,8 proc.) bibliotekose. Kitose bibliotekose vartotojų skaičiaus augimas buvo ne toks žymus, o Tiltų, Šventininkų, Šklėrių, Grendavės ir Čižiūnų bibliotekų vartotojų skaičius sumažėjo.

5.2.5. pav. Trakų viešosios bibliotekos ir jos padalinių vartotojai, 2014 m. pradžioje

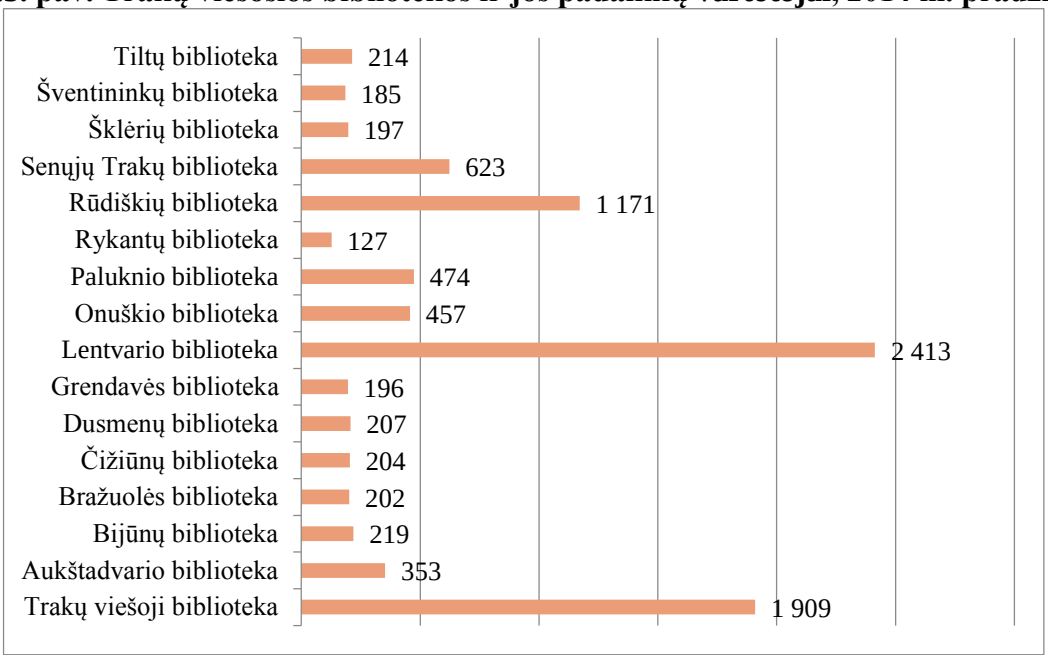

Šaltinis: Trakų rajono savivaldybės viešoji biblioteka

2010–2013 m. laikotarpiu pastebimas ir augantis apsilankymų skaičius bibliotekose. Nagrinėjamu laikotarpiu, daugiausiai lankytojų apsilankė miesto padalinių bibliotekose. Per 2013 m. miesto padalinių bibliotekose apsilankė penktadaliu daugiau lankytojų (22,1 proc.) nei per 2010 m. Pažymėtina, kad lankytojų skaičius labiau augo Rūdiškių nei Lentvario bibliotekoje. 2010–2013 m. kaimo padalinių bibliotekose apsilankymų skaičius augo 8,9 proc., Trakų viešojoje bibliotekoje – 3,9 proc. Apsilankymų skaičius didėjo daugumoje bibliotekų, išskyrus Paluknio, Čižiūnų ir Aukštadvario bibliotekas. Visų bibliotekų kontekste išsiskiria Grendavės biblioteka, kadangi 2013 m., lyginant su 2010 m., šios bibliotekos lankytojų skaičius išaugo daugiausiai– beveik 2,3 karto.

Analizuojant vienam vartotojui tenkantį apsilankymų skaičių bibliotekose, matyti, kad dažniausiai vartotojai lankosi Trakų viešojoje bibliotekoje (2013 m. vienas vartotojas čia vidutiniškai apsilankė 20,5 karto), rečiau – kaimo padalinių bibliotekose (15,4 kartus), rečiausiai – miesto padalinių bibliotekose (13,0 kartų). Iš visų padalinių, didžiausiu lankomumu išsiskiria Grendavės biblioteka, kurioje 2013 m. vienas vartotojas vidutiniškai apsilankė 31,3 kartus. Rečiausiai vartotojai lankėsi Paluknio ir Čižiūnų bibliotekose (atitinkamai 10,1 ir 10,2 kartus).

5.2.6. pav. Apsilankymai Trakų viešojoje bibliotekoje ir jos padaliniuose, 2013 m.

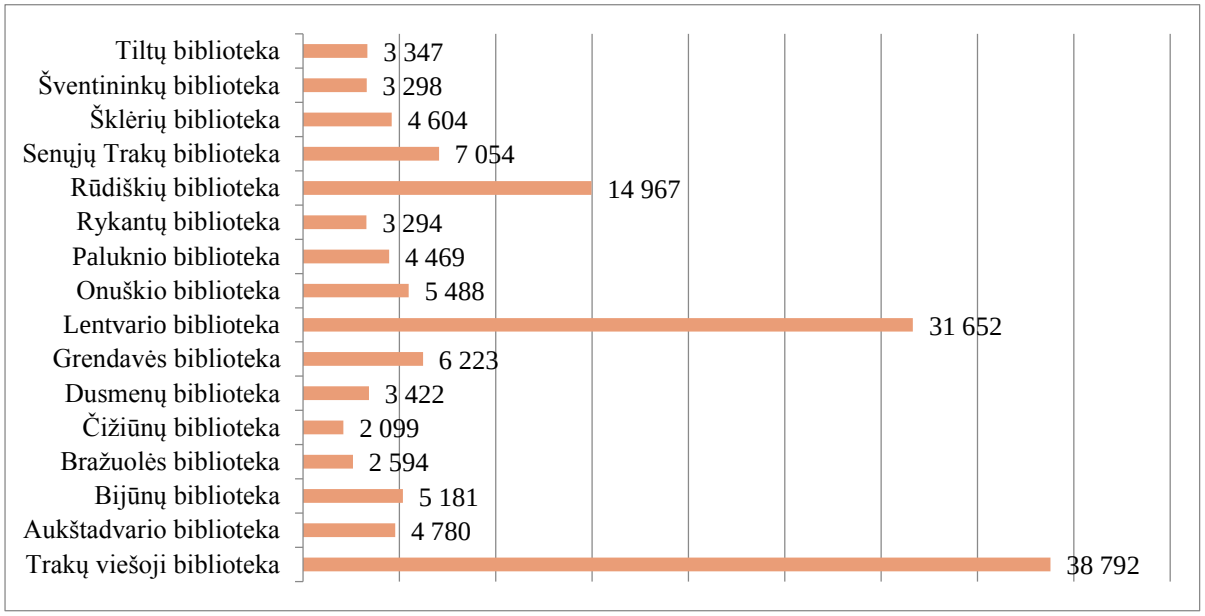

Šaltinis: Trakų rajono savivaldybės viešoji biblioteka

Apibendrinant informaciją, pažymėtina, kad iš visų bibliotekų, didžiausiu vartotojų skaičiumi pasižymi Lentvario biblioteka (2014 m. pradžioje šios bibliotekos vartotojų skaičius siekė 2.413), o daugiausiai lankytojų apsilanko Trakų viešojoje bibliotekoje (čia per 2013 m. apsilankė 38.792 lankytojai).

Dokumentai. 2013 m. Trakų rajono bibliotekų dokumentų fondas (232 tūkst. egz.) buvo vidutinis, jį lyginant su kitomis, panašiomis pagal gyventojų skaičių savivaldybėmis. 100 gyventojų Trakų rajone teko 692 egzemplioriai ir tai yra vienas aukštesnių rodiklių. Vienam vartotojui Trakų rajono bibliotekose teko 25 egzemplioriai. Šis rodiklis yra vidutinis, jį lyginant su kitomis, panašų gyventojų skaičių turinčiomis savivaldybėmis.

5.2.1. lentelė. Bibliotekų dokumentų fondas panašų gyventojų skaičių turinčiose savivaldybėse, 2013 m.

Savivaldybė	Bibliotekų dokumentų fondas (tūkst. egz.)	Egzempliorių bibliotekose skaičius, tenkantis 100 gyventojų	Egzempliorių bibliotekose skaičius, tenkantis vienam vartotojui
Kaišiadorių r. sav.	209	644	27
Raseinių r. sav.	240	675	28
Rokiškio r. sav.	315	960	21
Jurbarko r. sav.	261	909	29
Plungės r. sav.	142	388	17
Šalčininkų r. sav.	273	821	28
Trakų r. sav.	**232**	**692**	**25**
Ukmergės r. sav.	218	580	26

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Nagrinėjant kurortinių teritorijų bibliotekų fondą, pažymėtina, kad Trakų rajone jis yra didžiausias. Nepaisant to, 100 gyventojų tenka mažiausias egzempliorių skaičius tarp visų kurortinių teritorijų. Vienam vartotojui 2013 m. tekęs egzempliorių skaičius yra vidutinis, jį lyginant su kitomis kurortinėmis teritorijomis.

5.2.2. lentelė. Bibliotekų dokumentų fondas kurortinėse teritorijose, 2013 m.

Savivaldybė	Bibliotekų dokumentų fondas (tūkst. egz.)	Egzempliorių bibliotekose skaičius, tenkantis 100 gyventojų	Egzempliorių bibliotekose skaičius, tenkantis vienam vartotojui
Anykščių r. sav.	216	803	24
Ignalinos r. sav.	177	1030	30
Zarasų r. sav.	199	1150	32
Trakų r. sav.	**232**	**692**	**25**

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

2014 m. pradžioje didžiausias dokumentų fondas buvo sukauptas Trakų viešojoje bibliotekoje (62.954 fiz. vnt.) ir miesto padalinių bibliotekose (Lentvario – 35.154 fiz. vnt., Rūdiškių – 31.144 fiz. vnt.), o iš kaimo padalinių bibliotekų, didžiausią dokumentų fondą turėjo Aukštadvario (15.080 fiz. vnt.) ir Paluknio (10.621 fiz. vnt.) bibliotekos. 2014 m. pradžioje vienam kaimo bibliotekų vartotojui teko 28,2 dokumentai, vienam miesto vartotojui – 18,5 dokumentai. Tais pačiais metais vienam Trakų viešosios bibliotekos vartotojui teko 33,0 dokumentai. 2014 m. pradžioje daugiausiai dokumentų teko vienam Rykantų bibliotekos vartotojui (46,6), mažiausiai – Lentvario ir Senųjų Trakų bibliotekų vartotojui (atitinkamai 14,6 ir 14,8 dokumentai).

Bibliotekų fondas pagal galimybes atnaujinamas, papildant naujais dokumentais, nurašant susidėvėjusius, sugadintus, praradusius aktualumą ar pamestus vartotojų. 2010–2014 m. pradžios laikotarpiu dokumentų fondas labiausiai sumažėjo Trakų viešojoje bibliotekoje (2,5 proc.), kiek lėčiau mažėjo miesto bibliotekose (0,5 proc.), o kaimo bibliotekose išliko nepakitęs. Nagrinėjamu laikotarpiu vienam vartotojui tenkančių dokumentų skaičius mažėjo tiek Trakų viešojoje bibliotekoje, tiek miesto, tiek ir kaimo bibliotekose (atitinkamai 7,2 proc., 6,8 proc. ir 6,0 proc.).

Nors bibliotekose esantys dokumentų fondai yra pakankamai dideli, tačiau dažnai pasenę ir neatitinkantys vartotojų poreikių. Dėl nuolatinio knygų kainų didėjimo ir nepakankamo bibliotekų finansavimo, apribojamos bibliotekų galimybės atnaujinti fondus naujais spaudiniais. Didžioji dalis bibliotekų gaunamų lėšų tenka darbuotojų darbo užmokesčiui ir socialinio draudimo įmokoms. Taip pat didelė gaunamų lėšų dalis tenka bibliotekų eksploatacinėms reikmėms ir komunalinių paslaugų išlaidoms apmokėti. Pažymėtina, kad bibliotekos pačios ieško alternatyvių finansavimo šaltinių (rengia projektus, ieško paramos fizinių/juridinių asmenų tarpe ir pan.) bei teikia mokamas paslaugas (vartotojai moka už skaitytojo pažymėjimo įsigijimą, teksto surinkimą, dokumentų kopijavimą, spausdinimą, skenavimą ir pan.). Siekiant atnaujinti bibliotekos fondus bei pagerinti jų kokybę, būtinas didesnis bibliotekos savininkės finansinis indėlis į fondų formavimą.

5.2.3. lentelė. Dokumentų fondas, 2010–2014 m. pradžioje

Biblioteka/Metai	2010	2011	2012	2013	2014	Pokytis 2010–2014 m., proc.
Dokumentų fondas, fiz. vnt.						
Trakų viešoji biblioteka	64.585	65.400	64.188	64.259	62.954	-2,5
Miesto padaliniai	66.637	66.229	65.963	67.201	66.298	-0,5
Kaimo padaliniai	103.035	102.605	102.598	104.617	103.003	0,0
Vienam vartotojui tenka dokumentų						
Trakų viešoji biblioteka	35,5	36,0	34,3	33,9	33,0	-7,2
Miesto padaliniai	19,8	18,6	18,4	18,8	18,5	-6,8
Kaimo padaliniai	29,9	29,5	28,0	28,9	28,2	-6,0

Šaltinis: Trakų rajono savivaldybės viešoji biblioteka

2013 m. daugiausiai dokumentų išdavė Trakų viešoji biblioteka (išduoti 77.737 dokumentai), Lentvario biblioteka (76.158 dokumentai), Rūdiškių biblioteka (51.858 dokumentai) ir Paluknio biblioteka (16.437 dokumentai), mažiausiai – Šventininkų biblioteka (2.923 dokumentai). 2010–2013 m. dokumentų išdavimas augo Trakų viešojoje bibliotekoje (12,6 proc.) ir miesto padalinių bibliotekose (13,9 proc.), tačiau mažėjo kaimo padalinių bibliotekose (1,8 proc.). Vertinant vienam vartotojui tenkančių išduotų dokumentų skaičiaus pokyčius minimu laikotarpiu, stebimos panašios tendencijos.

5.2.4. lentelė. Dokumentų išduotis, 2010–2013 m.

Biblioteka/Metai	2010	2011	2012	2013	Pokytis 2010–2013 m., proc.
Išduota dokumentų					
Trakų viešoji biblioteka	69.016	66.052	80.344	77.737	12,6
Miesto padaliniai	112.362	127.134	126.025	128 016	13,9
Kaimo padaliniai	84.634	91.633	91.483	83.151	-1,8
Vienam vartotojui tenka išduotų dokumentų					
Trakų viešoji biblioteka	38,0	36,3	43,0	41,0	8,0
Miesto padaliniai	33,5	35,7	35,2	35,7	6,8
Kaimo padaliniai	24,6	26,3	25,0	23,0	-6,6

Šaltinis: Trakų rajono savivaldybės viešoji biblioteka

2013 m. vidutiniškai vienam Trakų viešosios bibliotekos vartotojui išduotas 41,0 dokumentas, vienam miesto bibliotekų vartotojui – 35,7 dokumentai, vienam kaimo bibliotekų vartotojui – 23,0 dokumentai. Atlikta analizė rodo, kad kaimo vietovių gyventojų skaitomumas yra mažesnis nei miesto gyventojų. 2013 m. didžiausias išduotų dokumentų skaičius teko vienam Rūdiškių bibliotekos vartotojui (44,2 išduoti dokumentai), mažiausias – vienam Senųjų Trakų bibliotekos vartotojui (10,6 išduoti dokumentai).

Vartotojams skirtos darbo vietos. 2014 m. pradžioje bibliotekų vartotojams buvo skirtos 184 darbo vietos, iš jų: Trakų viešojoje bibliotekoje – 43, miesto bibliotekose – 25, kaimo bibliotekose – 116. Kompiuterizuotų darbo vietų buvo 109, iš jų su interneto prieiga – 73.

Nagrinėjant bibliotekos padalinių duomenis, pažymėtina, kad daugiausiai vartotojams skirtų darbo vietų (po 16) įrengta Rūdiškių ir Tiltų bibliotekose, mažiausiai – Šventininkų bibliotekoje (5). 2008–2010 m. dalyvaujant projekte „Bibliotekos pažangai“, visos bibliotekos buvo kompiuterizuotos ir visose bibliotekose buvo įrengta viešoji interneto prieiga. 2014 m. pradžioje bibliotekos padalinių vartotojams skirtų kompiuterizuotų darbo vietų su interneto prieiga skaičius svyravo nuo 2 (Bijūnų, Dusmenų, Šventininkų bibliotekose) iki 6 (Lentvario bibliotekoje).

5.2.7. pav. Vartotojams skirtos darbo vietos, 2014 m. pradžioje

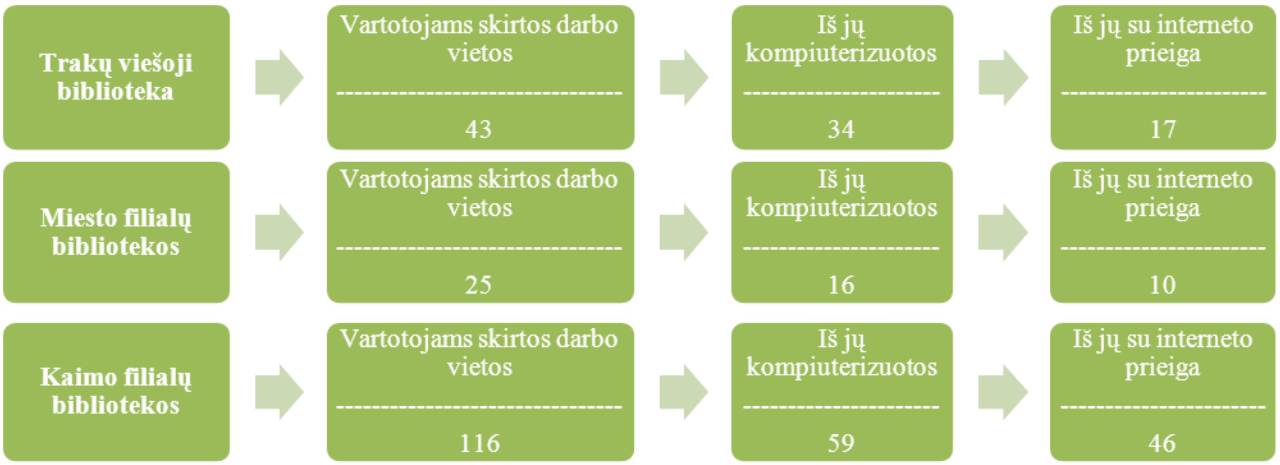

Šaltinis: Trakų rajono savivaldybės viešoji biblioteka

2010–2014 m. pradžios laikotarpiu Trakų viešojoje bibliotekoje vartotojams skirtų darbo vietų skaičius išaugo nuo 41 iki 43, tačiau kompiuterizuotų ir su interneto prieiga darbo vietų skaičius nekito. Nagrinėjamu laikotarpiu miesto bibliotekose vartotojams skirtų darbo vietų skaičius sumažėjo dvejomis vietomis (Lentvario bibliotekoje sumažėjo nuo 17 darbo vietų – 2010 m. pradžioje iki 9 – 2014 m. pradžioje, o Rūdiškių bibliotekoje išaugo nuo 10 – 2010 m. pradžioje iki 16 – 2014 m. pradžioje), o kaimo bibliotekose – trejomis (Onuškio bibliotekoje sumažėjo nuo 16 darbo vietų – 2010 m. pradžioje iki 10 – 2014 m. pradžioje, o Senųjų Trakų bibliotekoje išaugo nuo 8 – 2010 m. pradžioje iki 11 – 2014 m. pradžioje). Tiek miesto, tiek kaimo padalinių bibliotekose papildomai buvo kompiuterizuota po dvi darbo vietas ir papildomai įrengta po vieną darbo vietą su interneto prieiga.

Mokymai. Svarbi bibliotekų veiklos dalis – vartotojų mokymai. Bibliotekininkų vedamų kursų, mokymų, konkursų, skelbiamų akcijų dėka vartotojai gali nuolat tobulinti darbo kompiuteriu įgūdžius. Kasmet besiregistruojantys moksleiviai supažindinami su bibliotekos naudojimosi taisyklėms, fondais, kortelių katalogais ir kartotekomis, elektroniniu bibliotekos katalogu bei informacijos paieška. Po biblioteką vedamos ekskursijos svečiams bei būsimiems mažiesiems vartotojams.

Visu 2010–2013 m. laikotarpiu mokymus organizavo Trakų viešoji biblioteka ir Lentvario biblioteka, 2010–2012 m. laikotarpiu – Rūdiškių biblioteka. Šios bibliotekos daugiausiai mokymų suorganizavo 2011 m., atitinkamai 13, 8 ir 11 mokymų. 2011 m. mokymus organizavo ir Aukštadvario (2 mokymai), Dusmenų (1 mokymas), Onuškio (5 mokymai) ir Rykantų (5 mokymai) bibliotekos. Nagrinėjamų 2011 m. mokymų poreikį lėmė 2010 m. baigtas vykdyti projektas „Bibliotekos pažangai“. 2012 m. vieną mokymą suorganizavo ir Paluknio biblioteka. Tuo tarpu likusios bibliotekos mokymų neorganizavo.

2013 m. daugiausiai vartotojų apmokė Trakų viešoji ir Lentvario bibliotekos (atitinkamai 1.375 ir 1.140 vartotojus). Taip pat, nors oficialių mokymų ir kursų neorganizavo, tačiau dideliu bibliotekos darbuotojų apmokytų vartotojų skaičiumi išsiskyrė Šventininkų biblioteka. Čia 2013 m. lyginant su 2010 m., apmokytų vartotojų skaičius išaugo beveik 30 kartų (nuo 11 iki 328 apmokytų vartotojų).

5.2.8. pav. Apmokyti vartotojai, 2013 m.

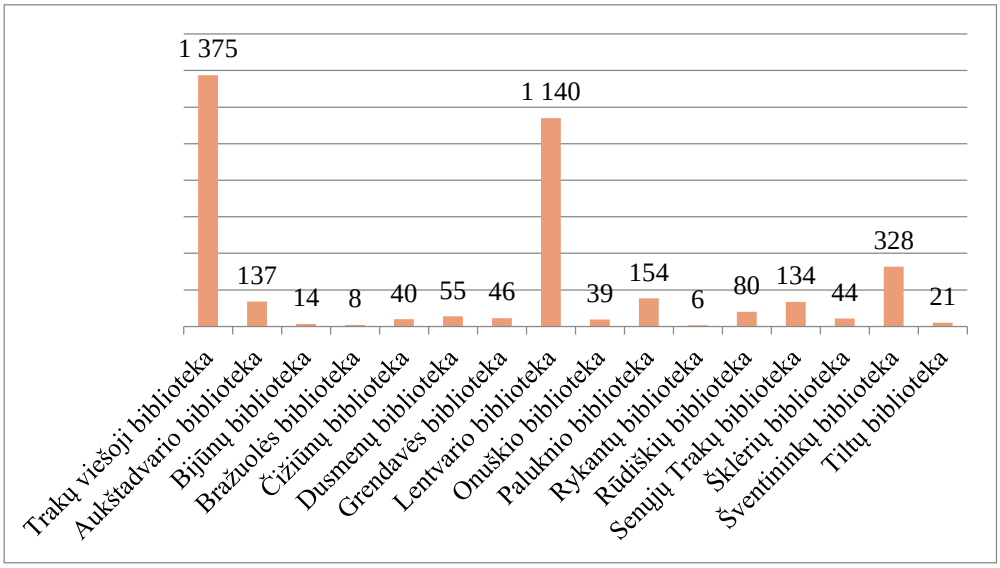

Šaltinis: Trakų rajono savivaldybės viešoji biblioteka

Renginiai. Renginių organizavimas yra papildoma Trakų viešosios bibliotekos ir jos padalinių veikla. Organizuodamos renginius bibliotekos atlieka svarbų kultūrinį vaidmenį. Bibliotekose organizuojami naujų knygų pristatymai, teminiai vakarai, popietės, poezijos skaitymai, literatūrinės–muzikinės popietės, literatūros parodos skirtos valstybinėms šventėms ir įžymioms datoms, žymių žmonių bei rašytojų jubiliejams paminėti, teminės parodos. Taip pat organizuojami tradiciniai renginiai, skirti Nacionalinei bibliotekų savaitei ir Šiaurės šalių bibliotekų savaitei, tradiciniai Tarptautinės vaikų knygos dienos minėjimai.

2013 m. Trakų viešojoje bibliotekoje ir jos padaliniuose iš viso buvo surengti 599 renginiai, kuriuos aplankė 6.476 lankytojai. 2010–2013 m. laikotarpiu Trakų rajone augo bibliotekų surengtų renginių (20,3 proc.) ir šiuos renginius aplankiusių lankytojų skaičius (47,3 proc.). Tai rodo augantį renginių patrauklumą.

2013 m. daugiausiai renginių surengė Trakų viešoji biblioteka ir miesto padaliniai. Tai lėmė, kad šių bibliotekų renginiai pritraukė ir didžiausius lankytojų srautus. Tuo tarpu mažiausiai renginių buvo surengta Šventininkų bibliotekoje (14), o mažiausiai lankytojų aplankė Onuškio bibliotekos organizuotus renginius. 2010–2013 m. surengtų renginių skaičius Grendavės ir Paluknio bibliotekose išaugo beveik 2 kartus, o lankytojų skaičius Rūdiškių bibliotekoje išaugo 3 kartus, Grendavės ir Lentvario bibliotekose – 2 kartus. Neigiami pokyčiai, nagrinėjamu laikotarpiu, tiek renginių, tiek lankytojų atžvilgiu, fiksuojami Dusmenų, Onuškio, Senųjų Trakų ir Šventininkų bibliotekose.

5.2.5. lentelė. Renginiai ir lankytojai, 2010–2013 m.

Biblioteka/Metai	Renginių skaičius					Lankytojų skaičius				
	2010	2011	2012	2013	Pokytis, proc.	2010	2011	2012	2013	Pokytis, proc.
Trakų viešoji biblioteka	87	113	117	129	48,3	1.448	2.176	2.530	2.164	49,4
Aukštadvario biblioteka	30	38	33	36	20,0	148	226	197	247	66,9
Bijūnų biblioteka	13	7	22	22	69,2	284	32	254	262	-7,7
Bražuolės biblioteka	28	23	20	24	-14,3	83	64	60	131	57,8
Čižiūnų biblioteka	29	33	22	21	-27,6	45	136	87	48	6,7
Dusmenų biblioteka	28	29	26	24	-14,3	85	87	83	37	-56,5
Grendavės biblioteka	10	16	18	19	90,0	66	0	125	131	98,5
Lentvario biblioteka	43	68	60	52	20,9	395	1.137	869	896	126,8
Onuškio biblioteka	18	22	12	15	-16,7	87	101	51	36	-58,6
Paluknio biblioteka	25	40	38	46	84,0	492	298	554	592	20,3
Rykantų biblioteka	29	36	26	34	17,2	214	431	211	286	33,6
Rūdiškių biblioteka	57	106	89	82	43,9	363	742	763	1.114	206,9
Senųjų Trakų biblioteka	33	41	28	29	-12,1	131	300	68	118	-9,9
Šklėrių biblioteka	18	18	17	23	27,8	72	88	100	75	4,2
Šventininkų biblioteka	19	15	15	14	-26,3	366	235	258	189	-48,4
Tiltų biblioteka	31	35	28	29	-6,5	117	137	227	150	28,2
Iš viso:	**498**	**640**	**571**	**599**	**20,3**	**4.396**	**6.190**	**6.437**	**6.476**	**47,3**

Šaltinis: Trakų rajono savivaldybės viešoji biblioteka

Personalas. 2014 m. pradžioje bibliotekose dirbo 43 darbuotojai, iš jų: Trakų viešojoje bibliotekoje – 22 darbuotojai (etatų skaičius – 24), Lentvario bibliotekoje – 5 (etatų skaičius – 4,75), Rūdiškių bibliotekoje – 3 (etatų skaičius – 2,75), likusiose bibliotekose po 1 darbuotoją (etatų skaičius – 1,25).

Visu 2010–2014 m. pradžios laikotarpiu bibliotekų darbuotojų skaičius nekito, išskyrus Trakų viešąją biblioteką, kurioje 2010 m. pradžioje dirbo 23 darbuotojai, o 2011 m. pradžioje jų skaičius sumažėjo iki 22 ir šis darbuotojų skaičius išliko iki 2014 m. Tai lėmė ir etatų skaičiaus sumažėjimą – nuo 25,25 iki 24 etatų. Etatų skaičius, lyginant 2011 m. su 2010 m., taip pat mažėjo ir Lentvario (nuo 5 iki 4,75 etatų), Paluknio (nuo 1,5 iki 1,25 etato) ir Rūdiškių (nuo 3 iki 2,75 etatų) bibliotekose. 2011–2012 m. etatų skaičius didėjo Rykantų ir Šventininkų bibliotekose (nuo 0,75 iki 1,25 etato).

Didelė problema organizuojant bibliotekų darbą yra nepakankamas bibliotekos darbuotojų darbo užmokesčio fondo finansavimas. Nėra sukurtos ir veikiančios bibliotekos darbuotojų darbo skatinimo sistemos.

Bibliotekų infrastruktūros būklė. Bibliotekų veiklai įtakos turi ir jų patalpų būklė. 2013 m. tarp panašų gyventojų skaičių turėjusių savivaldybių, o taip pat kurortinių teritorijų bibliotekų, Trakų rajono viešoji biblioteka turėjo mažiausią patalpų plotą – 1.825 m^2.

5.2.9. Bibliotekų patalpų plotas m², 2013 m.

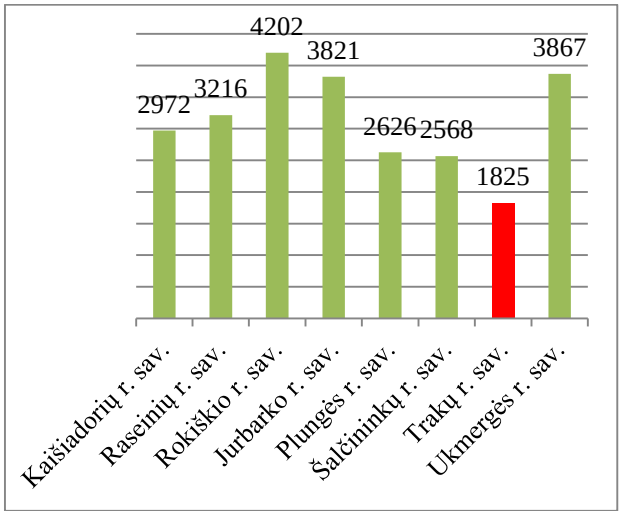

Bibliotekų patalpų plotas panašiose pagal gyventojų skaičių savivaldybėse

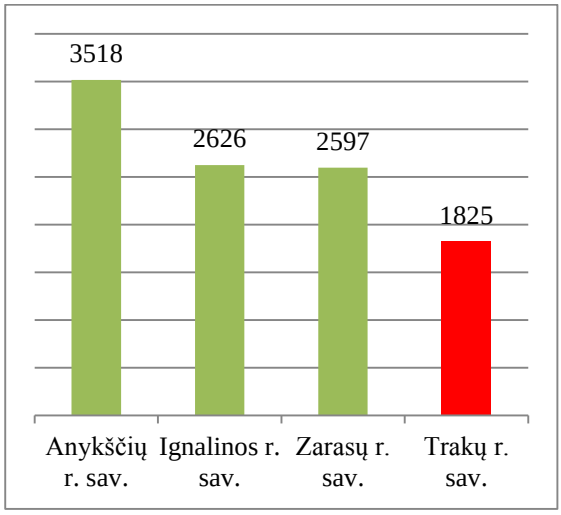

Bibliotekų patalpų plotas kurortinėse teritorijose

Šaltinis: Trakų rajono savivaldybės viešoji biblioteka

2010–2013 m. laikotarpiu remonto darbai buvo atliekami Trakų viešojoje, Čižiūnų ir Paluknio bibliotekose. 2010 m. Čižiūnų bibliotekoje buvo atlikti paprastojo remonto darbai. Dėl prastos elektros instaliacijos ir apšvietimo būklės Trakų viešojoje bibliotekoje, 2011 m. buvo atlikti paprastojo remonto darbai, kurių metu visose bibliotekos patalpose buvo pakeista elektros instaliacija, taip pat buvo perdažytos sienos. 2012 m. įgyvendinus projektą „Paluknio bibliotekos pastato fasado remontas“ buvo kapitaliai suremontuota Paluknio biblioteka. 2013 m. smulkūs remonto darbai buvo atlikti Trakų viešojoje bibliotekoje. 2014 m. rekonstruotas Rykantų bibliotekos pastatas, kurieme įsikūrė Rykantų universalus daugiafunkcis centras. Šiuo metu vykdomas projektas „Senųjų Trakų bibliotekos kapitalinis remontas“, kurio metu rekonstruojamas Senųjų Trakų bibliotekos pastatas, kuris buvo avarinės būklės. Be šių rekonstruojamų bibliotekų pastatų bei jau kapitaliai suremontuoto Paluknio bibliotekos pastato, likusių bibliotekų infrastruktūros būklė nėra pakankamai gera.

5.2.6. lentelė. Pastatai, patalpų plotas ir šildymo būdas, 2014 m. pradžioje

Biblioteka/Rodiklis	Patalpų plotas, m²	Šildymas	
		Centrinis	Krosninis
Trakų viešoji biblioteka	637	+	
Aukštadvario biblioteka	118		+
Bijūnų biblioteka	55		+
Bražuolės biblioteka	46		+
Čižiūnų biblioteka	64	+	
Dusmenų biblioteka	82		+
Grendavės biblioteka	70	+	
Lentvario biblioteka	173	+	
Onuškio biblioteka	75	+	
Paluknio biblioteka	60		+
Rykantų biblioteka	50	+	
Rūdiškių biblioteka	100	+	
Senųjų Trakų biblioteka	78	+	
Šklėrių biblioteka	81		+
Šventininkų biblioteka	50		+
Tiltų biblioteka	86	+	

Šaltinis: Trakų rajono savivaldybės viešoji biblioteka

2014 m. pradžioje Trakų viešosios bibliotekos ir jos padalinių patalpos užėmė 1.825 m² plotą. Trakų viešoji biblioteka naudojasi 637 m² patalpomis, miesto padalinių bibliotekoms vidutiniškai tenka 136,5 m² patalpų ploto, kaimo padalinių bibliotekoms – 70,4 m² patalpų ploto. Didžiausią plotą iš padalinių užima Lentvario ir Aukštadvario bibliotekų patalpos, mažiausią – Bražuolės bibliotekos patalpos. Vertinant vienam bibliotekos vartotojui tenkantį plotą, šis rodiklis svyruoja nuo 0,1 m² (Lentvario, Paluknio, Rūdiškių, Senųjų Trakų bibliotekose) iki 0,4 m² ploto (Dusmenų, Grendavės, Rykantų, Šklėrių, Tiltų bibliotekose). Vienam Trakų viešosios bibliotekos vartotojui vidutiniškai tenka 0,3 m^2.

Visų bibliotekų patalpos šaltuoju metų laiku yra šildomos. Centrinis šildymas įrengtas Trakų viešojoje, Čižiūnų, Grendavės, Lentvario, Onuškio, Rykantų, Rūdiškių, Senųjų Trakų, Tiltų bibliotekose, o krosniniu šildymu naudojasi ir malkomis šildosi Aukštadvario, Bijūnų, Bražuolės, Dusmenų, Paluknio, Šklėrių ir Šventininkų bibliotekos. Pažymėtina, kad visos bibliotekos turi telefoninį ryšį.

5.2.7. lentelė. Trakų viešosios bibliotekos infrastruktūros būklės įvertinimas, 2014 m. pradžioje

Įstaigos pavadinimas	Patalpų būklės įvertinimas	Reikalingi pokyčiai
Trakų viešoji biblioteka	Pastato patalpos nepritaikytos bibliotekos veiklai (trūksta ploto knygų lentynoms, nėra renginiams organizuoti tinkamų erdvių), o taip pat žmonių su negalia poreikiams. Vaikų literatūros skyrius išsidėstęs kitoje miesto dalyje esančiame mokyklos pastate. Skaitykloje nėra veikiančio sanitarinio mazgo.	Reikalinga: atlikti pastato rekonstrukcijos darbus ir į pagrindinį bibliotekos pastatą perkelti vaikų literatūros skyrių; įsigyti (atnaujinti) bibliotekos veiklai reikalingą įrangą ir inventorių.
Aukštadvario biblioteka	Pastatas yra avarinės būklės, patalpos nepritaikytos bibliotekos veiklai, pastate nėra veikiančio sanitarinio mazgo, bibliotekos patalpos nepritaikytos žmonių su negalia poreikiams.	Reikalinga: svarstyti galimybę biblioteką perkelti į savivaldybei nuosavybės teise priklausantį pastatą Draugystės g. 2, Aukštadvaryje; atlikti pastato rekonstrukcijos darbus; įsigyti (atnaujinti) bibliotekos veiklai reikalingą įrangą ir inventorių.
Bijūnų biblioteka	Biblioteka įsikūrusi mokyklos pastate. Biblioteka neturi renginiams organizuoti tinkamų erdvių, sanitarinio mazgo, tačiau šios problemos spendžiamos naudojant mokyklos infrastruktūrą.	Reikalinga: įsigyti (atnaujinti) bibliotekos veiklai reikalingą įrangą ir inventorių.
Bražuolės biblioteka	Biblioteka įsikūrusi gyvenamajame name. Bibliotekos patalpų dydis yra pakankamas veiklai organizuoti, tačiau bibliotekoje nėra sanitarinio mazgo, patalpos nepritaikytos žmonių su negalia poreikiams.	Reikalinga: įsigyti (atnaujinti) bibliotekos veiklai reikalingą įrangą ir inventorių; įrengti sanitarinį mazgą.
Čižūnų biblioteka	Bibliotekos patalpos yra pakankamo dydžio. Bibliotekoje yra įrengtas sanitarinis mazgas, patalpos nepritaikytas žmonių su negalia poreikiams.	Reikalinga: įsigyti (atnaujinti) bibliotekos veiklai reikalingą įrangą ir inventorių.
Dusmenų biblioteka	Bibliotekos pastato patalpų dydis yra pakankamas, tačiau pačio pastato būklė labai bloga. Sanitarinis mazgas įrengtas lauke, pastatas nepritaikytas žmonių su negalia poreikiams.	Reikalinga: atlikti pastato rekonstrukcijos darbus; įsigyti (atnaujinti) bibliotekos veiklai reikalingą įrangą ir inventorių.

Įstaigos pavadinimas	Patalpų būklės įvertinimas	Reikalingi pokyčiai
Grendavės biblioteka	Biblioteka įsikūrusi seniūnijos patalpose. Patalpų plotas pakankamas, organizuojant renginius biblioteka naudojasi seniūnijos sale.	Reikalinga: įsigyti (atnaujinti) bibliotekos veiklai reikalingą įrangą ir inventorių.
Lentvario biblioteka	Biblioteka įsikūrusi buvusiose gamyklos patalpose (patalpos nuomojamos). Patalpos nėra pritaikytos bibliotekos veiklai ir žmonių su negalia poreikiams.	Reikalinga: atlikti Lentvario senojo kino teatro rekonstrukcijos darbus, kuriame numatytos patalpos bibliotekai; įsigyti (atnaujinti) bibliotekos veiklai reikalingą įrangą ir inventorių.
Onuškio biblioteka	Biblioteka įsikūrusi seniūnijos patalpose. Patalpų plotas pakankamas, organizuojant renginius biblioteka naudojasi seniūnijos sale.	Reikalinga: atlikti patalpų remonto darbus; įsigyti (atnaujinti) bibliotekos veiklai reikalingą įrangą ir inventorių.
Paluknio biblioteka	Pastatas sutvarkytas. Patalpų plotas pakankamas bibliotekos veiklai organizuoti.	Reikalinga: įsigyti (atnaujinti) bibliotekos veiklai reikalingą įrangą ir inventorių.
Rykantų biblioteka	Pastatas rekonstruotas. Jame įsikuręs Rykantų UDC, pastate veikia biblioteka.	–
Rūdiškių biblioteka	Rūdiškėse statomi nauji kultūros namai, kuriose numatomos patalpos ir bibliotekos veiklai.	Reikalinga: įsigyti (atnaujinti) bibliotekos veiklai reikalingą įrangą ir inventorių.
Senųjų Trakų biblioteka	Šiuo metu biblioteka įsikūrusi laikinose patalpose – mokyklos pastate. Senuosiuose Trakuose rekonstravus senąjį bibliotekos pastatą, jame vėl įsikurs biblioteka.	Reikalinga: įsigyti (atnaujinti) bibliotekos veiklai reikalingą įrangą ir inventorių.
Šklėrių biblioteka	Biblioteka įsikūrusi mokyklos pastate. Bibliotekos patalpų plotas yra pakankamas veiklai organizuoti.	Reikalinga: atlikti patalpų remonto darbus; įsigyti (atnaujinti) bibliotekos veiklai reikalingą įrangą ir inventorių.
Šventininkų biblioteka	Biblioteka įsikūrusi buvusiame mediniame mokyklos pastate, kuriame veikia ir daugiau įstaigų. Pastato būklė labai bloga, sanitarinis mazgas įrengtas lauke, pastatas nepritaikytas žmonių su negalia poreikiams.	Reikalinga: atlikti pastato rekonstrukcijos darbus; įsigyti (atnaujinti) bibliotekos veiklai reikalingą įrangą ir inventorių.
Tiltų biblioteka	Bibliotekos patalpų dydis yra pakankamas veiklai organizuoti, veikia sanitarinis mazgas, patalpos nepritaikytos žmonių su negalia poreikiams.	Reikalinga: įsigyti (atnaujinti) bibliotekos veiklai reikalingą įrangą ir inventorių.

Šaltinis: Trakų rajono savivaldybės viešoji biblioteka

2013 m. gruodžio 5 d. Trakų rajono savivaldybė sprendimu Nr. S1–327 patvirtino Trakų rajono savivaldybės viešosios bibliotekos 2014 m. veiklos planą, kuriame išskirti 2 prioritetai: skatinti kūrybinę veiklą ir kultūros sklaidą visuomenėje bei modernizuoti kultūros įstaigų infrastruktūrą. Šiems prioritetams įgyvendinti numatytos tokios priemonės: 1) skatinti informacinės visuomenės plėtrą, tapti moderniu ir patraukliu bendruomenės informacijos, kultūros ir laisvalaikio centru; 2) sudaryti sąlygas visuomenės savišvietai, kaupti, tvarkyti ir skleisti dokumentuose užfiksuotas žinias; 3) kurti bibliotekoje sukaupto dokumentų fondo elektroninę duomenų bazę, kaip sudėtinę Lietuvos integralios bibliotekų informacinės sistemos (LIBIS) dalį; 4) populiarinti knygą, skatinti skaitymą; pažymėti valstybines šventes, žymių žmonių, rašytojų sukaktis; 5) kurti žinių visuomenę, užtikrinti informacijos įvairovę ir prieinamumą, skatinti bendruomenės kompiuterinį raštingumą; 6) kaupti, skleisti etninį paveldą; 7) skatinti ir ugdyti personalo kompetenciją ir darbo motyvaciją; 8) formuoti teigiamą bibliotekos įvaizdį, gerinti bibliotekos darbo kokybę; 9) modernizuoti ir pritaikyti vartotojų reikmėms bibliotekos patalpas.

5.3. MUZIEJŲ VEIKLA, GALERIJOS IR AMATŲ CENTRAI

Trakų rajone veikia Trakų istorijos muziejus, kuris turi 2 padalinius: S. Šapšalo karaimų tautos muziejų ir Sakralinio meno ekspoziciją. Muziejaus steigėjas – Lietuvos Respublikos kultūros ministerija. Taip pat Trakų rajone veikia Irklavimo muziejus, kurio steigėjas irklavimo klubas Academia Remigum. Aukštadvario regioninio parko direkcijos lankytojų centre veikia ekspozicija „Karališkasis vieškelis". Kultūrine prasme rajonui svarbi Trakų istorinio nacionalinio parko veikla. Taip pat Trakų rajone veikia keletas ugdymo įstaigų muziejų. Nors Trakų rajone veikia įdomūs, šalyje išskirtiniai muziejai, tačiau savo pavaldumo muziejaus Trakų rajono savivaldybės administracija įsteigusi nėra.

Trakų rajono savivaldybės administracijos skiriamos lėšos Trakų istorijos muziejaus, Aukštadvario regioninio parko, Trakų istorinio nacionalinio parko iniciatyvoms finansuoti yra nepakankamos. Remiantis įstaigų pateikta informacija, Trakų istorijos muziejus ir Aukštadvario regioninis parkas gauna po keletą tūkstančius litų per metus įvairių renginių organizavimui, tačiau finansavimas yra nesistemingas, o lėšos nepakankamos. Trakų istorinis nacionalinis parkas iš savivaldybės administracijos finansavimo iš viso negauna. Kaip gerosios praktikos bendradarbiavimo pavyzdį tarp Trakų rajono savivaldybės administracijos ir Aukštadvario regioninio parko vertėtų paminėti parko lankytojų centrą, kuris įsikūręs Trakų rajono savivaldybės administracijos valdomose patalpose, o parkas patalpomis naudojasi neatlygintinai. Tačiau tokių bendradarbiavimo iniciatyvų reikėtų ženkliai daugiau.

2013 m. Trakų rajone veikė vienas LR Kultūros ministerijos pavaldumo muziejus – Trakų istorijos muziejus, kuriame apsilankė 345 tūkst. lankytojų. Lyginant su kaimyninėmis savivaldybėmis, daugiausiai muziejų veikė Vilniaus rajone (3) ir Elektrėnų savivaldybėje (3). Trakų rajono kaimyninių savivaldybių muziejų lankomumas yra ženkliai mažesnis, t.y. vidutinis vieno muziejaus lankytojų srautas kinta nuo 0,5 tūkst. (Varėnos rajone) iki 42 tūkst. (Kaišiadorių rajone).

5.3.1. lentelė. Muziejų ir jų lankytojų skaičius kaimyninėse savivaldybėse, 2013 m.

Savivaldybė	Muziejų lankytojų skaičius (tūkst.)	Muziejų skaičius
Varėnos r. sav.	1	2
Kaišiadorių r. sav.	83	2
Prienų r. sav.	12	1
Elektrėnų sav.	12	3
Trakų r. sav.	**345**	**1**
Vilniaus r. sav.	13	3

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Nagrinėjant Lietuvos kurortų ir kurortinių teritorijų muziejų ir jų lankytojų skaičių, pažymėtina, kad muziejų skaičius svyravo nuo 1 iki 2. Trakų istorijos muziejus pagal lankytojų skaičių (345 tūkst.) išsiskiria iš kitų kurortų ir kurortinių teritorijų, kurių vidutinis muziejų lankomumas svyravo nuo 1,5 tūkst. lankytojų (Ignalinos rajone) iki 43 tūkst. lankytojų (Anykščių rajone).

5.3.2. lentelė. Muziejų ir jų lankytojų skaičius kurortuose ir kurortinėse teritorijose, 2013 m.

Savivaldybė	Muziejų lankytojų skaičius (tūkst.)	Muziejų skaičius
Druskininkų sav.	65	2
Birštono sav.	18	1
Neringos sav.	54	2
Palangos m. sav.	7	1
Anykščių r. sav.	86	2
Ignalinos r. sav.	3	2
Zarasų r. sav.	8	1
Trakų r. sav.	**345**	**1**

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Trakų istorijos muziejus vidutiniškai per metus suorganizuoja po 3 kultūrinius renginius. Renginiai pritraukia nuo 3.589 iki 10.778 lankytojų. 2012–2014 m. Trakų rajono savivaldybė skyrė lėšas muziejuje organizuojamiems renginiams, tačiau finansavimas neviršijo 5.000 Lt/metus.

5.3.3. lentelė. Trakų istorijos muziejaus kultūriniai renginiai

Rodiklis / Metai	2010	2011	2012	2013	Iki 2014 10
Surengtų renginių skaičius	3	3	3	3	3
iš jų, bendradarbiaujant su Trakų r. sav. administracija	–	–	–	–	–
Trakų r. sav. administracijos finansavimas renginiams, tūkst. Lt	–	–	5000	5000	1000
Renginių lankytojų skaičius	7.005	5.164	10.778	7.535	3.589

Šaltinis: Trakų istorijos muziejus

Trakų rajone planuojama Trakų rajono tradicinių amatų centro veikla. Centras kuriamas įgyvendinant projektą „Trakų rajono tradicinių amatų centro kūrimas“. Šiame amatų centre planuojamas darbuotojų kvalifikacijos tobulinimas, konsultavimas; tradicinių amatų meistrų rengimas. Čia bus rengiamos ekspozicijos, parodos, organizuojamos paskaitos, konferencijos, ekspedicijos; puoselėjamas ir demonstruojamas nematerialus paveldas, teikiamos tradicinės paslaugos (muzikavimas, renginių organizavimas, vaišių ruošimas ir kt.), bus pristatomi rajone gyvenančių tautų kultūra ir amatai. Panašūs amatų centrai veikia daugelyje Trakų rajono kaimyninių savivaldybių (Varėnos rajone, Kaišiadorių rajone, Prienų rajone), o taip pat kai kuriose kurortinėse teritorijose (Anykščių rajone, Zarasų rajone).

5.3.1. pav. Tradiciniai amatų centrai Lietuvoje

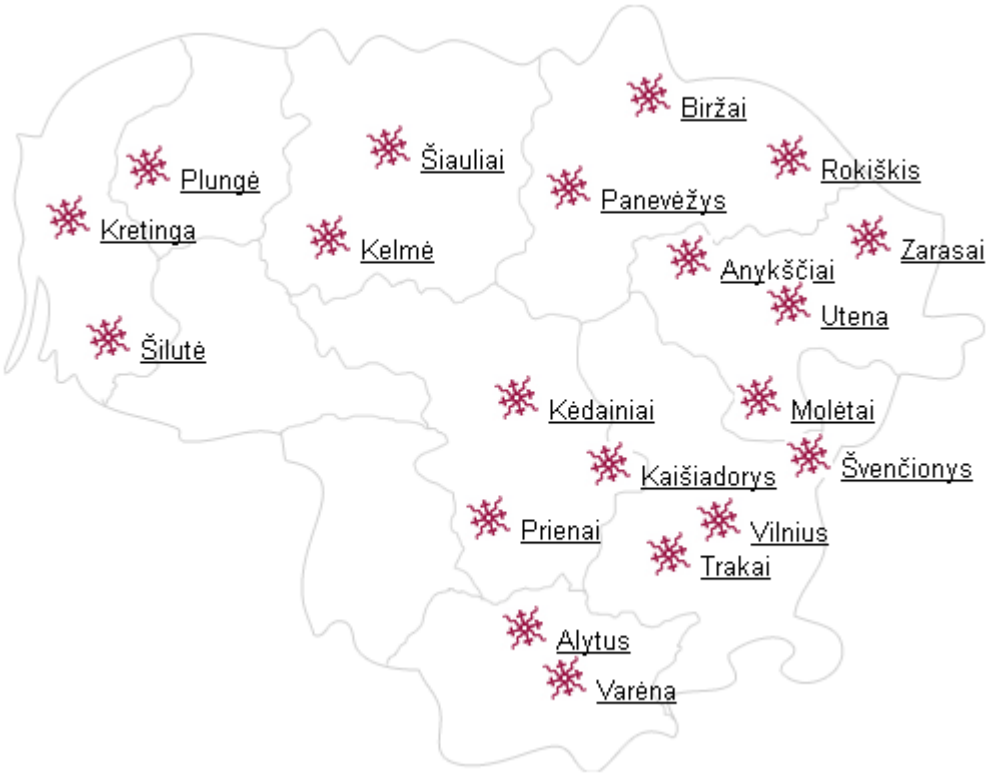

Šaltinis: http://www.marketing-europe.eu

Siekiant skatinti gyventojų domėjimąsi tautų kultūra, istorija Trakų turizmo informacijos centras, Trakų istorinio nacionalinis parkas, Trakų istorijos muziejaus, Aukštadvario regioninis parkas, Trakų neįgaliųjų užimtumo centras organizuoja įvairias edukacines programas. 10 programų yra susijusios su kulinarija – tai karaimų kulinarinis paveldas, duonos kepimas, alaus ir šokolado degustacija ir gruzinų kulinarija. 5 programos susijusios su karyba ir Trakų miesto istorija. 2 programos vyksta laivuose ir susijusios su laivyba.

5.3.4. lentelė. Tautinis paveldas Trakų rajone

Vardas, pavardė/Įmonė	Sertifikuoti produktai	Aprašymas
Regina Zabarauskienė	• Mieliniai pyragai	Sertifikuotų tautinio paveldo produktų tradicinė amatininkė, senojo kepimo amato puoselėtoja.
Trakų kibinai, UAB	• Pyragėliai su kapota mėsa (Kybyn) • Pyragas su žuvimi arba kapota aviena (Ajaklyk, balyk chamurlada) • Naminių lakštinių sriuba su aviena (Tutmač) • Šalta kefyro/jogurto sriuba (Jazma) • Naminių koldūniukų sriuba (Chamur dolma) • Sluoksniuotos mielinės tešlos ir varškės pyragėliai • Pyragai (Katlama)	Trakuose, senamiesčio centrinėje dalyje, nuo 2002 m. yra įsikūręs karaimų tautinių patiekalų restoranas „Kybynlar“. Šiame restorane dirba Jelena Špakovskaja. Iki šių dienų šiame, pačių karaimų įkurtame restorane, išliko tradicinė karaimų virtuvė, kurios pagrindas yra mėsos ir tešlos patiekalai.

Vardas, pavardė/Įmonė	Sertifikuoti produktai	Aprašymas
	• Tešloje kepti įdaryti obuoliai (Giuliaf almada, Alma chamurlada) • Daržovių ir mėsos troškinys (Čanach)	
Stanislava Karpovič	• Grikiniai pyragai	Sertifikuotų tautinio paveldo produktų tradicinė amatininkė, senojo kepimo amato puoselėtoja. Grikių pyrago receptą sužinojo iš mamos.
Ryšarda Kozubovskaja	• Langų užuolaidos • Lentynų papuošalai • Popieriaus karpinių paveikslai	Sertifikuotų tautinio paveldo produktų tradicinė amatininkė, senojo karpymo amato puoselėtoja.
UAB „Kiubėtė“	• Pyragas Kiubėtė® su aviena (Čiaban) • Pyragas Kiubėtė® su vištiena (Tavuch) • Pyragas Kiubėtė® su jautiena (Ėgiuz) • Pyragas Kiubėtė® su sūriu (Siutliu) • Pyragas Kiubėtė® su lašiša (Altyn balych) • Pyragas Kiubėtė® su jūros lydeka (Balych) • Pyragas su kopūstais (Japrach) • Pyragas Kiubėtė® su grybais (Ach) • Pyragas Kiubėtė® su vyšniomis (Džan) • Pyragas Kiubėtė® su obuoliais (Alma) • Pyragas Kiubėtė® su džiovintomis slyvomis (Tatly) • Kibinai • Naminiai lakštiniai • Naminių lakštinių ir pupelių sriuba (Tutmač) • Koldūniukai sultiniui • Jautienos užkandis su špinatais (Kaigana) • Kmynų gėrimas • Spanguolių gėrimas	Sertifikuota tautinio paveldo produktų gamintoja.
Pavel Antonevič	• Pintinės	Sertifikuotų tautinio paveldo produktų tradicinis amatininkas, senojo pynimo amato puoselėtojas.
Zofija Abeciūnienė	• Paprasta rauginta duona • Lašiniai	Sertifikuotų tautinio paveldo produktų tradicinė amatininkė, senojo kepimo, mėsos apdirbimo, apdorojimo, perdirbimo amato puoselėtoja.
UAB „Kevlaras „ pavadinimas pakeistas į UAB „KARALIŠKA KIBININĖ“	• Raugintų kopūstų sriuba su šonine ir baravykais • Virtiniai • Šaltibarščiai su virtomis bulvėmis • Lietinių blynai • Mielinės bandelės su lašinukais	Sertifikuota tautinio paveldo produktų gamintoja

Vardas, pavardė/Įmonė	Sertifikuoti produktai	Aprašymas
	• Mielinės bandelės su grybais • Šventadienio kepiniai • Didžkukuliai su mėsa • Bulvių blynai • Bulvių vėdarai • Bulvių plokštainis • Duonos gira • Kmynų gėrimas • Spanguolių kisielius • Spurgos	
Vladislavas Kozlovskis	• Dėžutės • Žvakidės • Dubenys • Geldos • Šaukštai • Samčiai • Kaušai	Sertifikuotų tautinio paveldo produktų tradicinis amatininkas, senųjų tošininkystės, kubilininkystės, drožybos, šaukščiaus amatų puoselėtojas.
Irenos Pomarnackos	• Verbos	Sertifikuotų tautinio paveldo produktų tradicinė amatininkė, senojo pynimo amato puoselėtoja.
Dalia Ališauskienė	• Žvakidės • Dėžutės • Geldos	Sertifikuota B kategorijos tautinio paveldo produktų tradicinė amatininkė, senojo drožybos amato puoselėtoja. Kartu su vyru medžio dirbinius gamina daugiau nei 25 metus. Turi įsikūrę dirbtuves, į kurias atvyksta moksleivių grupės, užsienio svečiai, ten jiems demonstruojama įrengta senojo lietuvių etnografinio paveldo ekspozicija, supažindinami su tradiciniais medžio darbais. Kai kuriuos rankų darbo senovinius buities rakandų pavyzdžius bando atkurti, pagaminant naujus tautodailės gaminius, išlaikant unikalias tradicines jų savybes.
Jonas Ališauskas	• Dėžutės • Geldos • Žvakidės	Sertifikuotas B kategorijos tautinio paveldo produktų tradicinis amatininkas, senojo drožybos amato puoselėtojas. Su medžiu dirba daugiau kaip 25 metus, šio amato išmoko iš savo senelio. Atgaivinami senoviniai tautodailės dirbiniai – pasinaudojant iš senelių gautu palikimu, sekdami autentiškų senovinių daiktų pavyzdžiu ir išlaikant unikalias, tradicines jų savybes gamina naujus tautodailės gaminius.
Silvija Juknevičienė	Žolelių mišinys „Motulės arbata“	Sertifikuotų tautinio paveldo produktų tradicinė amatininkė, senojo tradicinės augalininkystės, maisto ruošimo ir gamtos gėrybių rinkimo amato puoselėtoja.

Šaltinis: www.marketing-europe.eu

Trakų rajone veikia Trakų gatvės galerija, įvairios parodos (tapybos, istorijos, šiuolaikinio meno ir kt.) rengiamos Užutrakio dvaro sodybos rūmuose.

5.4. KITŲ TRAKŲ RAJONO ĮSTAIGŲ (INSTITUCIJŲ) KULTŪRINĖ VEIKLA

Bendrojo, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų veikla. 2014 m. pradžioje Trakų rajono savivaldybėje formaliojo ir neformaliojo ugdymo paslaugas teikė 3 gimnazijos (Trakų Vytauto Didžiojo, Lentvario Motiejaus Šimelionio ir Rūdiškių), 7 vidurinės mokyklos (Aukštadvario, Lentvario 1-ojo, Lentvario Henriko Senkevičiaus, Onuškio Donato Malinausko, Paluknio „Medeino“, Paluknio ir Trakų), 3 pagrindinės mokyklos (Bijūnų, Senųjų Trakų Andžejaus Stelmachovskio ir Senųjų Trakų Kęstučio), 3 pradinės mokyklos (Lentvario, Trakų ir Lentvario pradinės mokyklos Rykantų skyrius), Trakų suaugusiųjų mokykla, Aukštadvario mokykla–darželis „Gandriukas“, Onuško vaikų darželis ir 8 lopšeliai–darželiai (Bražuolės, Lentvario „Šilas“, Paluknio, Rūdiškių „Pasaka“, Senųjų Trakų, Trakų „Ežerėlis“, Trakų „Obelėlė“ ir Lentvario „Svajonėlė“).

Trakų rajono ugdymo įstaigos mokyklos bendruomenei aptarnauti organizuoja bibliotekų veiklą, kuri finansuojama LR Švietimo ir mokslo ministerijos lėšomis. Savivaldybės teritorijoje veikia 15 ugdymo įstaigų bibliotekų, iš jų: viena mokyklos–darželio biblioteka, 2 pradinių mokyklų, 2 pagrindinių mokyklų, 7 vidurinių mokyklų ir 3 gimnazijų bibliotekos. Šios bibliotekos aptarnauja mokyklos bendruomenę ir yra mokyklų struktūriniai padaliniai. Didžiausias mokyklų bibliotekų skaičius tenka Lentvario seniūnijai – 4 bibliotekos. Trakų seniūnijoje veikia 3 mokyklų bibliotekos, po 2 mokyklų bibliotekas veikia Aukštadvario, Paluknio ir Senųjų Trakų seniūnijose, po vieną – Onuškio ir Rūdiškių seniūnijose.

5.4.1. pav. Ugdymo įstaigų bibliotekų tinklas Trakų rajono savivaldybėje, 2014 m. pradžioje

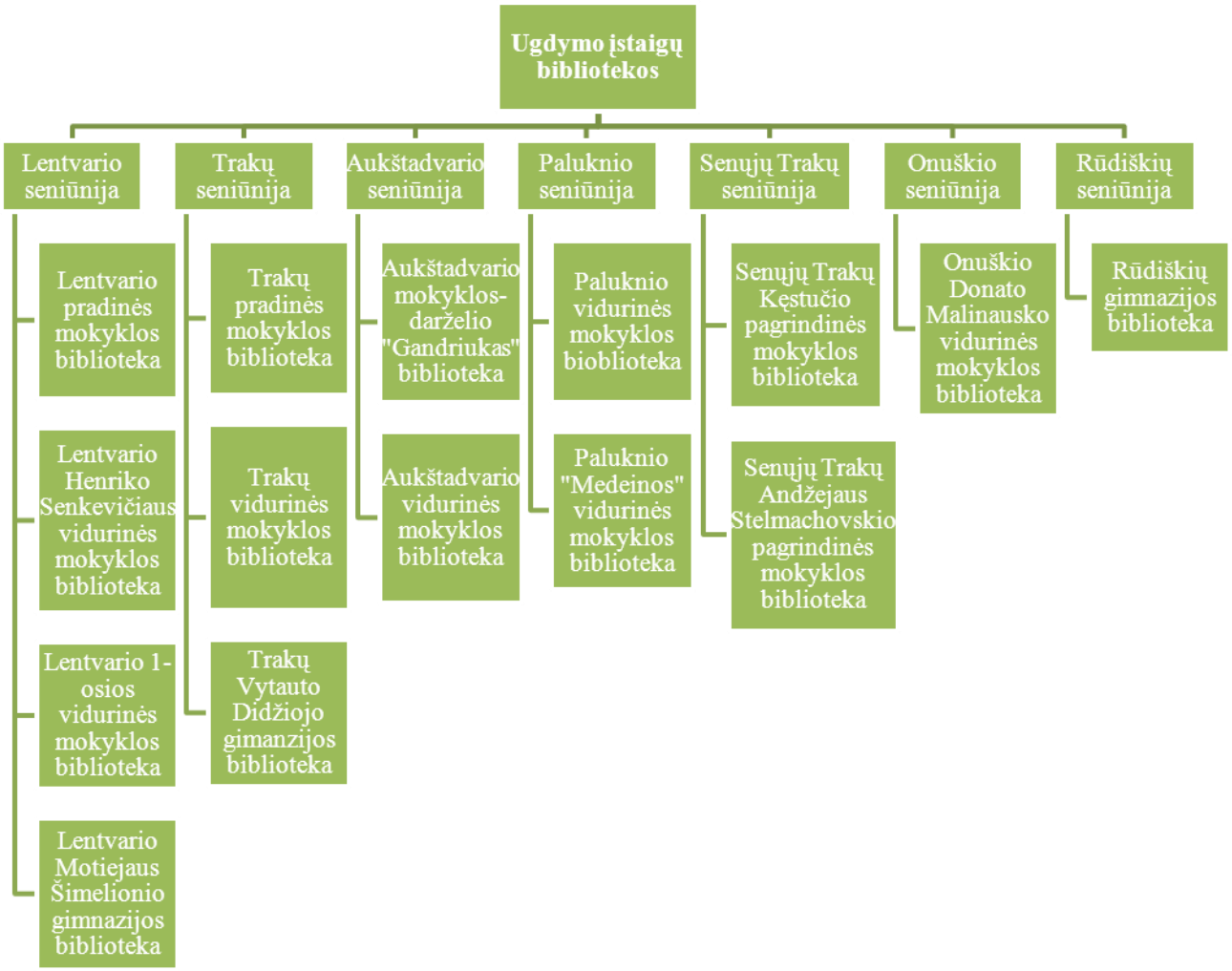

Šaltinis: Trakų rajono savivaldybės administracijos Švietimo skyrius

2014 m. pradžioje iš visų mokyklų bibliotekų didžiausią skaitytojų skaičių turėjo Lentvario Motiejaus Šimelionio gimnazijos biblioteka (624 skaitytojus), mažiausią – Paluknio vidurinės mokyklos biblioteka (59 skaitytojus). Lyginant 2014 ir 2010 m. pradžios duomenis, skaitytojų skaičius mažėjo visose ugdymo įstaigų bibliotekose, išskyrus Lentvario 1–osios vidurinės mokyklos biblioteką, kur 2014 m. pradžioje buvo 7 skaitytojais daugiau nei 2010 m. pradžioje. Per paskutinius ketverius metus daugiausiai skaitytojų neteko Trakų Vytauto Didžiojo gimnazijos biblioteka (435), Aukštadvario mokyklos–darželio „Gandriukas“ biblioteka (162), Lentvario Motiejaus Šimelionio gimnazijos biblioteka (151) ir Paluknio vidurinės mokyklos biblioteka (120). Ugdymo įstaigų bibliotekų skaitytojų skaičiaus mažėjimas sietinas su ugdymo įstaigų mokinių skaičiaus mažėjimu.

5.4.2. pav. Ugdymo įstaigų bibliotekų skaitytojų (2010 ir 2014 m. pradžioje) ir apsilankymų bibliotekose skaičius (2010 ir 2013 m.)

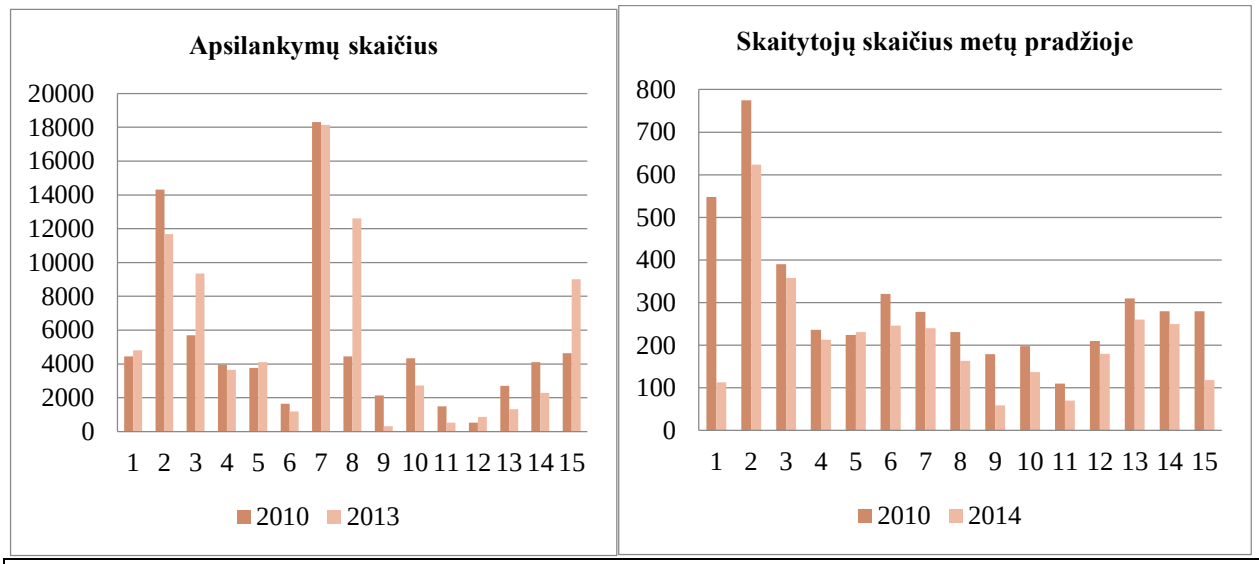

1 – Trakų Vytauto Didžiojo gimnazijos biblioteka;
2 – Lentvario Motiejaus Šimelionio gimnazijos biblioteka;
3 – Rūdiškių gimnazijos biblioteka;
4 – Aukštadvario vidurinės mokyklos biblioteka;
5 – Lentvario 1-osios vidurinės mokyklos biblioteka;
6 – Lentvario Henriko Senkevičiaus vidurinės mokyklos biblioteka;
7 – Onuškio Donato Malinausko vidurinės mokyklos biblioteka;
8 – Paluknio „Medeinos“ vidurinės mokyklos biblioteka;
9 – Paluknio vidurinės mokyklos biblioteka;
10 – Trakų vidurinės mokyklos biblioteka;
11 – Senųjų Trakų Andžejaus Stelmachovskio pagrindinės mokyklos biblioteka;
12– Senųjų Trakų Kęstučio pagrindinės mokyklos biblioteka;
13 – Lentvario pradinės mokyklos biblioteka;
14 – Trakų pradinės mokyklos biblioteka;
15 – Aukštadvario mokyklos-darželio „Gandriukas” biblioteka.

Šaltinis: Trakų rajono savivaldybės administracijos Švietimo skyrius

Nepaisant to, kad Lentvario Motiejaus Šimelionio gimnazijos biblioteka turi didžiausią skaitytojų skaičių, tačiau pagal apsilankymų, ugdymo įstaigų bibliotekose, skaičių per 2013 m., ši biblioteka užima tik trečiąją vietą (11.680 apsilankymų), kai tuo tarpu antroji vieta tenka Paluknio „Medeinos“ vidurinės mokyklos bibliotekai (12.616 apsilankymų), o pirmoji – Onuškio Donato Malinausko vidurinės mokyklos bibliotekai (18.130 apsilankymų). 2013 m., lyginant su 2010 m., lankytojų skaičius augo Paluknio „Medeinos“ vidurinės mokyklos (183,3 proc.), Aukštadvario mokyklos–darželio „Gandriukas” (93,9 proc.), Rūdiškių gimnazijos (64,0 proc.), Senųjų Trakų Kęstučio pagrindinės mokyklos (60,2 proc.), Lentvario 1–osios vidurinės mokyklos (9,5 proc.) ir Trakų Vytauto Didžiojo gimnazijos (8,3 proc.) bibliotekose, likusiose bibliotekose lankytojų skaičius mažėjo.

Pagal Bibliotekų įstatymą savivaldybės viešoji biblioteka savivaldybės tarybos sprendimu gali aptarnauti bendrojo ugdymo mokyklą. Tokiu atveju savivaldybės viešoji biblioteka ir bendrojo ugdymo mokykla turi sudaryti jungtinės veiklos (asociacijos) sutartį. Pastebima, kad šiuo metu Aukštadvario seniūnijoje veikia trys viešosios bibliotekos padaliniai, dvi mokyklų bibliotekos bei Aukštadvario žemės ūkio mokyklos biblioteka, todėl svarstytina galimybė optimizuoti bibliotekų tinklą Aukštadvario seniūnijoje.

Trakų rajono ugdymo įstaigos aktyviai dalyvauja kultūrinėje veikloje, organizuodamos įvairaus pobūdžio kultūrinius renginius. Didžioji dalis šių įstaigų organizuojamų renginių yra skirti ugdymo įstaigų bendruomenei ir tik mažesnė dalis rajono gyventojams.

5.4.1. lentelė. Trakų rajono savivaldybės ugdymo įstaigų kultūrinė veikla 2010 ir 2013 m.

Įstaigos pavadinimas	Suorganizuotų renginių skaičius		Pokytis 2010-2013 m., proc.	Renginių lankytojų skaičius		Pokytis 2010-2013 m., proc.
	2010	2013		2010	2013	
Gimnazijos	61	69	13,1	18.700	25.123	34,3
Vidurinės mokyklos	168	189	12,5	8.840	9.946	12,5
Pagrindinės mokyklos	22	105	4,8 karto	1.630	1.775	8,9
Pradinės mokyklos	26	40	53,8	5.347	7.271	36,0
Mokykla–darželis	24	27	12,5	–	–	–
Darželis	17	20	17,6	850	980	15,3
Lopšeliai–darželiai	71	87	22,5	3.360	4.891	45,6

Šaltinis: Trakų rajono savivaldybės administracijos Švietimo skyrius

2013 m. aktyviausiai kultūros renginius Trakų rajone organizavo rajono pagrindinės mokyklos (vidutiniškai viena mokykla surengė 35 renginius/metus), vidurinės mokyklos (27 renginiai/metus) ir Aukštadvario mokykla–darželis (surengė 27 renginius/metus). Tais pačiais metais mažiausiai renginių Trakų rajone surengė lopšeliai–darželiai (viena įstaiga vidutiniškai surengė 10,9 renginius/metus) ir pradinės mokyklos (13,3 renginiai/metus).

2013 m. didžiausius lankytojų srautus pritraukė Trakų rajono gimnazijų (25.123 lankytojai) ir vidurinių mokyklų (9.946 lankytojai) organizuoti kultūros renginiai, tačiau labiausiai lankomi buvo gimnazijų (vidutiniškai vienas renginys sulaukė 364 lankytojų) ir pradinių mokyklų (vidutiniškai vienas renginys sulaukė 182 lankytojų) organizuoti renginiai. Mažiausiai lankomi buvo pagrindinių mokyklų organizuoti kultūros renginiai (vidutiniškai vienas renginys sulaukė 17 lankytojų).

2010–2013 m. Trakų rajone sparčiausiai augo pagrindinėse (4,8 karto) ir pradinėse (53,8 proc.) mokyklose organizuojamų kultūros renginių skaičius. Didžiausiu kultūros renginių lankomumo augimu pasižymėjo rajono lopšeliai–darželiai (45,6 proc.), pradinės mokyklos (36,0 proc.) ir gimnazijos (34,3 proc.).

Analizuojant mokyklų duomenis svarbu pažymėti, kad 2013 m. daugiausiai kultūrinių renginių surengė Senųjų Trakų Andžejaus Stelmachovskio pagrindinė mokykla (88 renginiai), Lentvario 1-oji vidurinė mokykla (41 renginys) ir Aukštadvario vidurinė mokykla (39 renginiai), mažiausiai – Lentvario lopšelis–darželis „Svajonėlė“ (vienas renginys), Lentvario pagrindinės mokyklos Rykantų skyrius (4 renginiai), Lentvario Henriko Senkevičiaus vidurinė mokykla ir Senųjų Trakų lopšelis–darželis (po 5 renginius). Ugdymo įstaigose organizuojamų renginių skaičių lėmė ugdymo įstaigos ugdomų mokinių skaičius, pedagoginio personalo skaičius, o taip pat ugdymo įstaigos bendruomenės aktyvumas bei iniciatyvumas.

Daugiausiai lankytojų, nagrinėjamais 2013 m., pritraukė Lentvario Motiejaus Šimelionio gimnazijos (11.403 lankytojai) ir Trakų Vytauto Didžiojo gimnazijos (10.300 lankytojų) organizuoti kultūros renginiai, mažiausiai – Lentvario pradinės mokyklos Rykantų skyriaus (71 lankytojas) organizuoti kultūros reginiai. Labiausiai lankomi rajone buvo Lentvario Motiejaus Šimelionio gimnazijos ir Trakų Vytauto Didžiojo gimnazijos organizuoti kultūros renginiai (atitinkamai vidutiniškai vienas renginys sulaukė 515 ir 368 lankytojų), mažiausiai lankomi buvo Senųjų Trakų Andžejaus Stelmachovskio pagrindinės mokyklos ir Lentvario pradinės mokyklos Rykantų skyriaus organizuoti renginiai (atitinkamai vidutiniškai vienas renginys sulaukė 6 ir 18 lankytojų).

Daugiausiai lankytojų sulaukiantys ugdymo įstaigų organizuojami kultūros renginiai:

- *Nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos parengtas projektas „Minėtinų asmenybių jubiliejų sąrašas“, pagal kurį rengiamos įžymių asmenybių parodos aktualios mokyklai.* Rengėjas – Trakų Vytauto Didžiojo gimnazija. Vidutinis lankytojų skaičius – 3.508.
- *Šeimos šventė.* Rengėjas – Trakų Vytauto Didžiojo gimnazija. Vidutinis lankytojų skaičius – 1.000.
- *Konferencija „11–12 klasių mokinių verslumo ugdymas taikant netradicines ugdymo formas“.* Rengėjas – Lentvario Motiejaus Šimelionio gimnazija. Vidutinis lankytojų skaičius – 950.
- V*ytauto Didžiojo vardo suteikimo šventė „Vytautinės“.* Rengėjas – Trakų Vytauto Didžiojo gimnazija. Vidutinis lankytojų skaičius – 800.
- *Sausio 13-osios, Vasario 16–osios, Kovo 11–osios paminėjimai.* Rengėjas – Trakų Vytauto Didžiojo gimnazija. Vidutiniškai sulaukiama po 800 lankytojų.

2014 m. pradžioje Trakų rajono ugdymo įstaigose veikė 5 muziejai: Aukštadvario vidurinės mokyklos kraštotyros–buities muziejus, Lentvario Motiejaus Šimelionio gimnazijos geologijos ir istorijos muziejai, Senųjų Trakų Kęstučio pagrindinės mokyklos literatūrinis muziejus ir Trakų Vytauto Didžiojo gimnazijos istorijos muziejus. 2013 m. labiausiai lankomi buvo Trakų Vytauto Didžiojo gimnazijos istorijos muziejus (muziejuje apsilankė 1.512 lankytojų) ir Aukštadvario vidurinės mokyklos kraštotyros–buities muziejus (muziejuje apsilankė 490 lankytojų), mažiausiai lankomas – Senųjų Trakų Kęstučio pagrindinės mokyklos literatūrinis muziejus (muziejuje apsilankė 20 lankytojų).

5.4.2. lentelė. Trakų rajono ugdymo įstaigų muziejų veikla, 2010–2013 m.

Muziejaus pavadinimas	2010	2011	2012	2013	Pokytis 2010-2013 m., proc.
Aukštadvario vidurinės mokyklos kraštotyros–buities muziejus	313	661	299	490	56,5
Lentvario Motiejaus Šimelionio gimnazijos geologijos muziejus	201	180	191	162	-19,4
Lentvario Motiejaus Šimelionio gimnazijos istorijos muziejus	254	198	169	174	-31,5
Senųjų Trakų Kęstučio pagrindinės mokyklos literatūrinis muziejus	140	50	20	20	-85,7
Trakų Vytauto Didžiojo gimnazijos istorijos muziejus	1.218	1.320	911	1.512	24,1

Šaltinis: Trakų rajono savivaldybės administracijos Švietimo skyrius

2013 m. palyginus su 2010 m., ugdymo įstaigų muziejus aplankiusių lankytojų skaičius augo Aukštadvario vidurinės mokyklos kraštotyros–buities muziejuje (56,5 proc.) ir Trakų Vytauto Didžiojo gimnazijos istorijos muziejuje (24,1 proc.), mažėjo – Senųjų Trakų Kęstučio pagrindinės mokyklos literatūriniame muziejuje (85,7 proc.), Lentvario Motiejaus Šimelionio gimnazijos istorijos ir geologijos muziejuose (31,5 ir 19,4 proc.).

Neformaliojo ugdymo įstaigų veikla. Trakų rajono savivaldybėje neformaliojo ugdymo paslaugas teikia 2 įstaigos – Trakų meno mokykla ir Rūdiškių muzikos mokykla. Trakų meno mokykla turi veikiantį interneto puslapį, kuriame vartotojai gali rasti visą aktualią informaciją lietuvių kalba apie mokyklos veiklą. Rūdiškių meno mokykla nors ir turi veikiantį interneto puslapį, tačiau informacija jame vartotojams neprieinama. Rajone taip pat veikia Trakų rajono jaunimo turizmo ir laisvalaikio centras.

2014 m. pradžioje Trakų meno mokykloje buvo ugdomas 351 mokinys: 182 muzikos skyriuje, 80 – choreografijos skyriuje ir 89 – dailės skyriuje. 2010–2014 m pradžioje, Trakų rajono vaikų ir jaunuolių susidomėjimas kultūrine–menine veikla rajone augo. Meno mokykloje ugdomų mokinių skaičius išaugo 7,3 proc. Nagrinėjamu laikotarpiu sparčiausiai augo mokinių skaičius choreografijos skyriuje (9,6 proc.), kiek mažiau dailės (7,2 proc.) ir muzikos (6,4 proc.) skyriuose.

Nors 2010–2014 m. pradžioje meno mokykloje augo ugdomų mokinių skaičius, tačiau įstaigos etatų skaičius mažėjo. Jei 2010 m. pradžioje įstaigoje buvo patvirtinti 38,98 etatai (34,23 pedagoginio, 4,75 – kito personalo), tai 2014 m. pradžioje – 36,73 etatai (31,73 pedagoginio, 5 – kito personalo). Nagrinėjamu laikotarpiu, mažėjant etatų skaičiui Trakų meno mokykloje, augo įstaigos faktinis darbuotojų skaičius. Jei 2010 m. įstaigoje dirbo 32 darbuotojai (27 pedagoginiai, 5 – kiti darbuotojai), tai 2014 m. pradžioje – 37 darbuotojai (32 pedagoginiai, 5 – kiti darbuotojai).

5.4.3. lentelė. Trakų rajono neformaliojo ugdymo įstaigose ugdomų mokinių skaičius, 2010–2014 m. pradžioje

Įstaigos pavadinimas	2010	2011	2012	2013	2014	Pokytis 2010-2014 m., proc.
Trakų meno mokykla	327	314	344	340	351	7,3
Muzikos skyriuje	*171*	*180*	*180*	*182*	*182*	*6,4*
Choreografijos skyriuje	*73*	*53*	*74*	*73*	*80*	*9,6*
Dailės skyriuje	*83*	*81*	*90*	*85*	*89*	*7,2*
Rūdiškių muzikos mokykla	101	103	111	116	107	5,9

Šaltinis: Trakų rajono savivaldybės administracijos Švietimo skyrius

2014 m. pradžioje Rūdiškių muzikos mokykloje buvo ugdomi 107 vaikai ir jaunuoliai. 2010–2014 m. pradžioje įstaigoje ugdomų mokinių skaičius išaugo 5,9 proc. Nepaisant augančio ugdomų mokinių skaičiaus Rūdiškių muzikos mokykloje, įstaigos etatų skaičius mažėjo. Jei 2010 m. pradžioje Rūdiškių muzikos mokykloje buvo patvirtinti 25,22 etatai (23,22 pedagoginio, 2 – kito personalo), tai 2014 m. pradžioje – 20,45 etatai (18,45 pedagoginio, 2 – kito personalo). Mažėjant įstaigoje patvirtintų etatų skaičiui, mažėjo ir faktiškai dirbančių darbuotojų skaičius. Jei 2010 m. pradžioje Rūdiškių muzikos mokykloje dirbo 19 darbuotojų (15 pedagoginių, 4 – kiti darbuotojai), tai 2014 m. pradžioje – 18 darbuotojų (14 pedagoginių, 4 kiti darbuotojai).

2014 m. pradžioje Trakų meno mokyklos pastato būklė buvo labai bloga: suskilinėjusios pastato sienos, susidėvėjusi vidaus apdaila, nesandarūs langai ir pastato stogas ir kt. Pastatą būtina rekonstruoti, o taip pat įsigyti įstaigos veiklai reikalingą inventorių ir įrangą. Rūdiškių muzikos mokykla veikia renovuotame pastate, kurio būklė yra gera, o pabaigus Rūdiškių kultūros centro naujo pastato statybos darbus, į šio pastato patalpas numatoma perkelti ir mokyklą.

5.4.4. lentelė. Neformaliojo ugdymo įstaigų infrastruktūros būklės įvertinimas, 2014 m. pradžioje

Įstaigos pavadinimas	Patalpų būklės įvertinimas	Reikalingi pokyčiai
Trakų meno mokykla	Mokykla įsikūrusi Trakų miesto centre, pastate, kuris yra saugomas kultūros paveldo objektas. Mokyklos pastato išorės ir vidaus patalpų būklė labai bloga: suskilinėjęs pastato fasadas, susidėvėjusi vidaus patalpų apdaila, nesandarūs langai ir pastato stogas.	Reikalinga: atlikti pastato tvarkybos darbus; įsigyti (atnaujinti) įstaigos veiklai reikalingą inventorių ir įrangą.
Rūdiškių muzikos mokykla	Mokykla įsikūrusi renovuotame buvusiame bendrabučio pastate. Naujai pastačius Rūdiškių kultūros centro pastatą į jo patalpas numatoma perkelta ir muzikos mokyklą.	Reikalinga įsigyti (atnaujinti) įstaigos veiklai reikalingą inventorių ir įrangą.

Šaltinis: Trakų rajono savivaldybės administracijos Švietimo skyrius

2013 m. Trakų meno mokykla iš viso surengė 48 kultūros renginius, Rūdiškių muzikos mokykla – 45 renginius, Trakų rajono jaunimo turizmo ir laisvalaikio centras – 52 renginius. Nagrinėjamais metai šiuose renginiuose apsilankė 9.154 lankytojai.

5.4.5. lentelė. Trakų rajono neformaliojo ugdymo įstaigų ir Trakų rajono jaunimo turizmo ir laisvalaikio centro kultūrinė veikla, 2010 ir 2013 m.

Įstaigos pavadinimas	Suorganizuotų renginių skaičius		Pokytis 2010-2013 m., proc.	Renginių lankytojų skaičius		Pokytis 2010-2013 m., proc.
	2010	2013		2010	2013	
Trakų meno mokykla	46	48	4,3	2.500	2.700	8,0
Rūdiškių muzikos mokykla	36	45	25,0	4.000	4.500	12,5
Trakų rajono jaunimo turizmo ir laisvalaikio centras	38	52	36,8	425	1.954	4,6 karto

Šaltinis: Trakų rajono savivaldybės administracijos Švietimo skyrius

2010–2013 m. labiausiai augo Trakų rajono jaunimo turizmo ir laisvalaikio centro kultūros renginių pritraukiamų lankytojų srautas (4,6 karto). Trakų meno mokyklos organizuojamų renginių lankomumas augo 8,0 proc., Rūdiškių muzikos mokyklos – 12,5 proc.

Daugiausiai lankytojų sulaukiantys įstaigų organizuojami kultūros renginiai:

- *Muzikos festivalis „Užutrakio vakarai“*. Rengėjas – Rūdiškių muzikos mokykla.
- *Pučiamųjų orkestrų festivalis „Atataria vamzdžiai“*. Rengėjas – Rūdiškių muzikos mokykla.
- *Tarptautinis meninis edukacinis projektas „Trakų fanfarinė savaitė“ (meistriškumo kursai pučiamiesiems, mušamiesiems instrumentams ir fanfariniam orkestrui; kvalifikacijos tobulinimo kursai švietimo ir kultūros specialistams bei muzikos festivalis)*. Rengėjas – Trakų meno mokykla.
- *Muzikos renginių ciklas „Ruduo – žiema“*. Rengėjas – Rūdiškių muzikos mokykla.
- *Džiazo žvaigždžių koncertų ciklas „Galvės jazz fiesta“*. Rengėjas – Rūdiškių muzikos mokykla.

Seniūnijų ir nevyriausybinių organizacijų veikla. Trakų rajonas pasižymi etnografine įvairove. Čia nuo seno gyvena lietuvių, karaimų, totorių, rusų bendruomenės, puoselėjančios savo etninę kultūrą ir papročius. Visose Trakų rajono seniūnijose veikia kaimų ar miestų bendruomenės,

kitos nevyriausybinės organizacijos, atstovaujančios vietos gyventojų interesus įvairiose gyvenimo srityse. Rajono gyventojų būrimasis į bendruomenes yra labai svarbus, kadangi bendruomenės suteikia galimybę tiek jaunimui, tiek ir senyvo amžiaus žmonėms susiburti, spręsti kylančias problemas, atstovauti savo pačių interesams įvairiose institucijose, o taip pat tarpininkauti bei teikti visokeriopą pagalbą vieni kitiems.

5.4.6. lentelė. Trakų rajone veikiančios nevyriausybinės organizacijos ir daugiausiai lankytojų sulaukiantys kultūros renginiai, 2014 m. pradžioje

Seniūnija	Veikiančios nevyriausybinės organizacijos	Kultūros renginiai
Trakų rajonas	• Lietuvos karaimų kultūros bendrija; • Trakų krašto kultūros ir amatų asociacija; • VšĮ „Vorutos“ fondas; • Lietuvos lenkų sąjungos Trakų rajono skyrius.	• Kopūstinės kermošius; • Trakinės – Trakų atlaidai; • Karaimų kalbos ir kultūros savaitė; • Trakų žemės lenkų kultūros festivalis „Skambėk, lenkų daina“; • Užgavėnės; • Spalvotųjų šypsenų šventė; • Sabuntujus (Totorių šventė).
Aukštadvario seniūnija	• Aukštadvario bendruomenė; • Bijūnų bendruomenė.	• Tradicinė šventė „Joninės“, vidutinis lankytojų skaičius – 200–300; • rudens ir pavasario mugės „Jomarkas“, vidutinis lankytojų skaičius – 200–250; • Tradicinė šeimų sporto šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 100–150; • tradicinė irklavimo šventė „Vandens regata“, vidutinis lankytojų skaičius – 250–300.
Grendavės seniūnija	• Kaimo bendruomenė „Žiburys“.	• Renginys Žemės dienai, vidutinis lankytojų skaičius – 60; • Derliaus šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 100; • Kalėdų eglutės įžiebimas, vidutinis lankytojų skaičius – 80.
Lentvario seniūnija	• Asociacija „Kariotiškių bendruomenė“; • Račkūnų kaimo bendruomenė; • Rykantų kaimo bendruomenė; • jungtinė kaimo bendruomenė „Matiškė“; • Valų kaimo bendruomenė „Neris“; • Valų kaimo bendruomenė „Kaimynai“; • Lentvario miesto bendruomenė; • Lentvario seniūnijos gyventojų bendruomenė „Atgimimas“; • Lentvario miesto bendruomenė „Kilimai“.	• Meilės deivės Mildos šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 140; • kalėdinės eglės įžiebimo šventė „Keturi metų laikai“, vidutinis lankytojų skaičius – 133; • Joninių šventė „Kupliau, šventas Jonai“, vidutinis lankytojų skaičius – 88; • Lentvario dvaro parko šventė „Retro muzikiniai pasivaikščiojimai“, vidutinis lankytojų skaičius – 72; • tautodailininkės Anos Urbanovič Velykinių verbų ir margučių paroda „Kaip saulė, kaip margutis ridenas“, vidutinis lankytojų skaičius – 72.
Onuškio seniūnija	• Visuomeninė organizacija Onuškio bendruomenė; • Dusmenų kaimo bendruomenė „Dusmena“; • Vaickūniškių kaimo bendruomenė; • Pakalninkų kaimo bendruomenė.	• Vasario 16-osios minėjimas. Vidutinis lankytojų skaičius – 200; • Renginys žemės dienai. Vidutinis lankytojų skaičius – 200; • „Margos, oi margos tos mūsų Velykos“ Dusmenų k. Vidutinis lankytojų skaičius – 150;

Seniūnija	Veikiančios nevyriausybinės organizacijos	Kultūros renginiai
		• Velykinių renginių ciklas: edukacinė programa „Margučių raštų vingiais“, kiaušinių ridiniėjimo popietė. Vidutinis lankytojų skaičius – 200; • Gedulo ir vilties diena. Vidutinis lankytojų skaičius – 50; • „Joninės“ Vaickūniškių k. Vidutinis lankytojų skaičius – 100; • „ Dviejų gimtinių nebūna“ . Šventė skirta valstybės dienai paminėti. Vidutinis lankytojų skaičius – 2.000; • „Oninės“ Dusmenų k. Vidutinis lankytojų skaičius – 500; • ,,Onuškio kermošius“. Vidutinis lankytojų skaičius – 200; • „Atėjo baltos Kalėdos“ Dusmenų k. Vidutinis lankytojų skaičius – 150; • Kalėdinis renginys „Širdyje žmonių gerumas“. Vidutinis lankytojų skaičius – 150.
Paluknio seniūnija	• Paluknio bendruomenė „DIENMEDIS“.	• Joninės, vidutinis lankytojų skaičius – 1.000; • Užgavėnės, vidutinis lankytojų skaičius – 250; • Paluknio šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 250; • „Paluknio Baravykas“ (grybavimo varžybos), vidutinis lankytojų skaičius – 250.
Rūdiškių seniūnija	• Tiltų kaimo bendruomenė; • Rūdiškių bendruomenė „Pušynas“; • Lieponių kaimo bendruomenė „Karaliaus salos“.	• Regioninė tradicinė derliaus šventė „Plon“, vidutinis lankytojų skaičius – 1.500; • tradicinė bitininkų šventė „Kvepia medumi mūsų stalas“, vidutinis lankytojų skaičius – 500; • valstybės šventės: Sausio 13-osios, Vasario 16-osios paminėjimas, Gedulo ir vilties diena, Valstybė diena, vidutinis lankytojų skaičius – 100/renginyje.
Senųjų Trakų seniūnija	• Šventininkų kaimo bendruomenės centras; • Senųjų Trakų kaimo kaimynų bendruomenė; • Senųjų Trakų bendruomenė; • asociacija „Senųjų Trakų kaimo tėvų bendruomenė“; • Senojo Tarpupio kaimo bendruomenė „Tarpupis“.	• Lietuvos laisvės gynėjų dienos minėjimas „Kelias į laisvę“, vidutinis lankytojų skaičius – 30; • gedulo ir vilties dienos paminėjimas „Tremties atsiminimai“, vidutinis lankytojų skaičius – 25; • „Joninės Senuosiuose Trakuose“, vidutinis lankytojų skaičius – 360; • Valstybės (Lietuvos karaliaus Mindaugo karūnavimo) dienos paminėjimas, vidutinis lankytojų skaičius – 40; • naujametinis karnavalas vaikams „Žibėk, kalėdine eglute“, vidutinis lankytojų skaičius – 65;

Seniūnija	Veikiančios nevyriausybinės organizacijos	Kultūros renginiai
		• Šv. Kalėdų Mišios ir kalėdinių giesmių koncertas, vidutinis lankytojų skaičius – 170.
Trakų seniūnija	• Jungtinė kaimų bendruomenė „Užugiriai“; • Miškinių kaimo bendruomenė; • „Dvarčių ežero“ bendruomenė; • jungtinė kaimų bendruomenė „Bražuoliečiai“; • Jovariškių kaimo bendruomenė; • Žaizdrių kaimo bendruomenė „Žaizdrietis“; • Trakų seniūnijos bendruomenė „Santalka“; • Trakų bendruomenė „Naujasodis“.	• Trakų miesto šventė „Trakų vasara“, vidutinis lankytojų skaičius – 10.000; • Trakai – Kalėdų senelių sostinė, vidutinis lankytojų skaičius – 50.000; • šviesos ir muzikos spektaklis „Trakų legendos“, vidutinis lankytojų skaičius – 2.000; • Tegyvuoja Trakai, vidutinis lankytojų skaičius – 5.000.

Šaltinis: Trakų rajono savivaldybės administracijos seniūnijos

Trakų rajono nevyriausybinės organizacijos yra aktyvios kultūros paslaugų vartotojos. Šios organizacijos, kartu su seniūnijų ir kultūros įstaigų atstovais organizuoja įvairias šventes, susibūrimus ir kitus, kaimo kultūrinius renginius. Lentvario kultūros rūmai bendradarbiauja su Lentvario miesto bendruomenė, JO „Lentvario parko renesansas“, Lentvario seniūnijos pensininkų bendrija „Bočiai“, NVO „Žingsniukas“, Lentvario parapijos vaikų dienos centras „Akimirka“.

2013 m. Trakų rajono seniūnijos, kartu su kultūros įstaigų ir nevyriausybinių organizacijų atstovais, rajone iš viso surengė 112 renginių, kuriuose dalyvavo 83.152 lankytojai. Vidutiniškai viename rajono renginyje apsilankė 742 lankytojai. Aktyviausiai kultūros renginius 2013 m. Trakų rajone organizavo Lentvario (26 renginiai) ir Aukštadvario (22 renginiai) seniūnijos.

2013 m. daugiausiai lankytojų rajone pritraukė Trakų seniūnijos organizuoti kultūros renginiai (65.000 lankytojų). Šie renginiai taip pat buvo ir labiausiai lankomi (vidutiniškai viename renginyje apsilankė 8.125 lankytojai).

5.4.7. lentelė. Trakų rajono seniūnijų kultūrinė veikla 2013 m.

Seniūnija	Renginių skaičius	Lankytojųskaičius
Aukštadvario sen.	22	5.500
Onuškio sen.	11	3.900
Grendavės sen.	6	580
Rūdiškių sen.	12	2.743
Paluknio sen.	12	2.450
Senųjų Trakų sen.	15	1.500
Trakų sen.	8	65.000
Lentvario sen.	26	1.479

Šaltinis: Trakų rajono savivaldybės administracijos seniūnijos

Tradiciniai Trakų rajono renginiai:

- Trakų miesto šventė „Trakų vasara“;
- Tarptautinis meninis-edukacinis projektas „Trakų fanfarinė savaitė“;
- Trakų žemės lenkų kultūros festivalis „Skambėk, lenkų daina“;
- Muzikos festivalis „Užutrakio vakarai“;
- Pučiamųjų orkestrų festivalis „Atataria vamzdžiai“;
- Džiazo žvaigždžių koncertų ciklas „Galvės džiazo fiesta“;
- Tarptautinis mėgėjų teatrų festivalis „Kanapė";
- Lietuvos totorių šventė „Sabantujus“;
- Renginys „Tegyvuoja Trakai“;
- Renginių ciklas „Trakai Kalėdų senelių sostinė“;
- Šviesos ir muzikos spektaklis „Trakų legendos“;
- Užgavėnės;
- Viduramžių šventė;
- Trakinės – Trakų atlaidai;
- Karaimų kalbos ir kultūros valandėlė;
- Kopūstinės kermošius;
- „Prie ežerėlio“;
- „Klumpynė“.

Seniūnijose kultūros reginiai organizuojami tam pritaikytose viešosiose erdvėse, kuriose yra įrengta renginiams organizuoti reikalinga infrastruktūra ir neišplėtotose, tačiau renginiams patraukliose vietose. Tinkamos viešosios erdvės, renginiams organizuoti įrengtos Onuškio (Onuškio mstl. centrinė aikštė, Dusmenų k. buvusios mokyklos sporto aikštelė, aikštė kultūriniams renginiams už Dusmenų kultūros padalinio pastato, Vaickūniškių k. aikštelė prie buvusios mokyklos pastato), Paluknio (aikštelė prie seniūnijos pastato) ir Lentvario (Lentvario m. bažnyčios aikštė, dalis Lentvario Graužio ežero pakrantės, Lentvario jaunimo centro aikštelė, Lentvario E. Andre parkas) seniūnijose. Patrauklios, tačiau nepakankamai išplėtotos renginių organizavimo vietos – Grendavės k. poilsio zona prie senųjų kultūros namų pastato Liepos g., Grendavės k.; teritorija prie bendruomenės namų Dariaus ir Girėno g. 6, Aukštadvaryje; aikštė prie Rūdiškių bažnyčios Trakų g. 67, Rūdiškės; Rėkalnio parkas; Paluknio k. aikštė Bažnyčios gatvėje; Onuškio Kipro Petrausko aikštė; poilsio vieta prie Lentvario (Graužio) ežero; Senųjų Trakų piliavietės teritorija šalia vienuolyno; teritorija šalia bendruomenės namų Pirmojoje g. 47, Tarpupio k.; teritorija šalia bendruomenės namų Šventininkų k.; teritorija šalia Senųjų Trakų Andžejaus Stemachovskio mokyklos stadiono Trakų g. 39, Senieji Trakai. Šiose viešosiose erdvėse nėra įrengtų lauko estradų, suoliukų žiūrovams, apšvietimo, daugelio erdvių danga tvarkytina.

5.5. KULTŪROS PAVELDAS

Trakų rajono savivaldybėje išsidėstę kultūros paveldo objektai svarbūs ne tik istorine ir kultūrine prasmėmis, tačiau jie gali būti panaudoti ir kultūrinio turizmo veikloms skatinti. Kraštovaizdžio prasme patraukliausiose rajono vietose yra išsidėstę piliakalniai, dvarų sodybos ir gatviniai rėžiniai kaimai. Vertingiausiems istorinio kraštovaizdžio kompleksams išsaugoti buvo įsteigti Trakų istorinis nacionalinis parkas bei Aukštadvario regioninis parkas. Kultūros paveldo objektų gausa nepasižymi tik pietrytinė Trakų rajono teritorijos dalis.

5.5.1. pav. Trakų rajono saugomi kultūros paveldo objektai, 2014 m. 09 mėn.

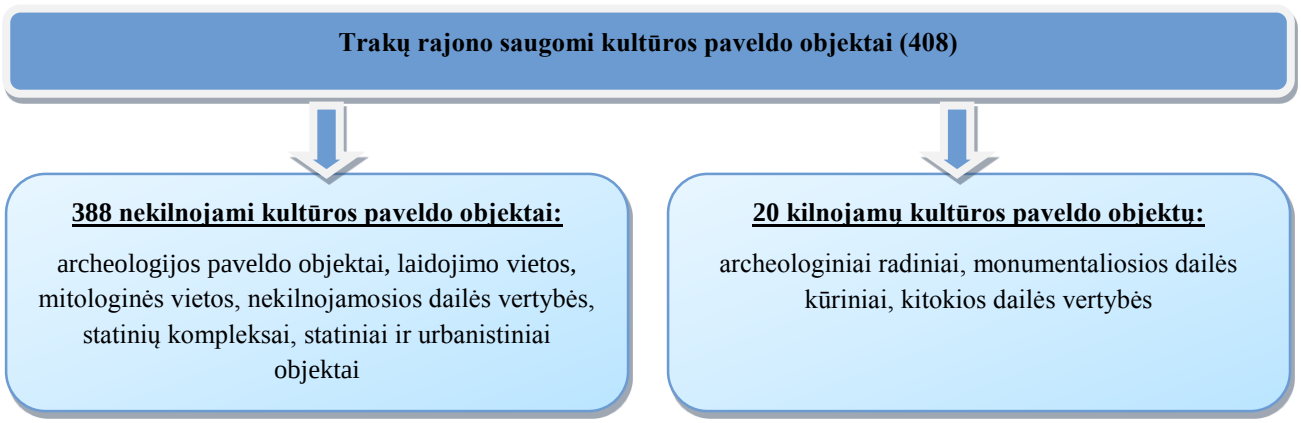

Šaltinis: Lietuvos valstybės Kultūros vertybių registras

Remiantis Lietuvos valstybės Kultūros vertybių registro, parengto Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos, 2014 m. 09 mėn. duomenimis, Trakų rajone iš viso yra įregistruoti 408 saugomi kultūros paveldo objektai, iš kurių – 20 kilnojamų ir 388 – nekilnojami kultūros paveldo objektai.

Trakų rajono nekilnojamąjį kultūros paveldą sudaro archeologijos paveldo objektai, laidojimo vietos, mitologinės vietos, nekilnojamosios dailės vertybės, statinių kompleksai, statiniai ir urbanistiniai objektai. Kilnojamąjį kultūros paveldą sudaro archeologiniai radiniai, monumentaliosios dailės kūriniai, kitokios dailės vertybės. Trakų rajono teritoriją paveldosaugos požiūriu galima skirstyti į šias teritorijas: kultūros paveldo objektų teritorijos; kultūros paveldo objektų apsaugos zonos; saugomos teritorijos įsteigtos jose esančioms kultūros paveldo vertybėms saugoti; kitos teritorijos.

2014 m. 09 mėn. duomenimis, daugiausiai kultūros paveldo objektų tarp kaimyninių Trakų rajono savivaldybių buvo užregistruota Varėnos rajone (614) ir Vilniaus rajone (517). Daugiausiai kilnojamų kultūros paveldo objektų užregistruota Varėnos rajone (261) ir Kaišiadorių rajone (160). Kitose savivaldybėse, kilnojamo kultūros paveldo objektų skaičius svyruoja nuo 5 iki 38. Daugiausiai nekilnojamo kultūros paveldo objektų užregistruota Vilniaus rajone (499) ir Trakų rajone (388).

Tarp kurortų ir kurortinių teritorijų daugiausiai kultūros paveldo objektų užregistruota Anykščių rajone (535) ir Zarasų rajone (433). Daugiausiai kilnojamų kultūros paveldo objektų užregistruota Birštono savivaldybėje (67) ir Anykščių rajone (53). Tuo tarpu daugiausiai nekilnojamo kultūros paveldo objektų užregistruota Anykščių rajone (482) ir Zarasų rajone (422).

Pagal užregistruotų kultūros paveldo objektų skaičių, Trakų rajono rodikliai yra vieni aukštesnių, juo lyginant su kaimyninėmis savivaldybėmis, o taip pat kurortais ir kurortinėmis teritorijomis.

5.5.2. pav.Kultūros paveldo objektų skaičius, 2014 m. 09 mėn.

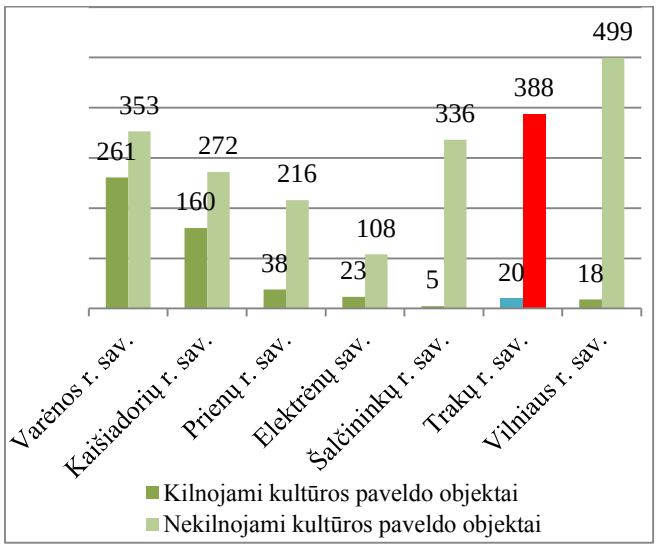

Kaimyninėse savivaldybėse

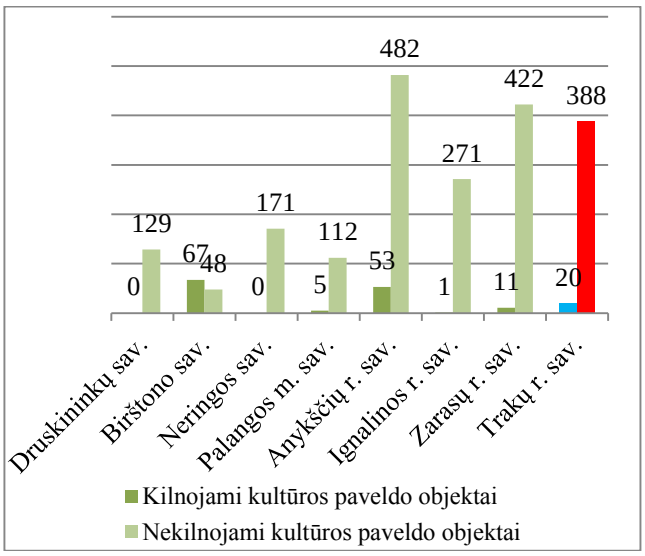

Kurortuose ir kurortinėse vietovėse

Šaltinis: Lietuvos valstybės Kultūros vertybių registras

Remiantis Kultūros vertybių registru, ne visi nekilnojami kultūros paveldo objektai yra priskirti tipams ir potipiams.

2014 m. 09 mėn. iš visų Trakų rajono kultūros paveldo objektų 287 buvo suteikti tipai, iš jų 106 priskirti kompleksą sudarantiems objektams, 32 kompleksams, 142 pavieniams objektams ir 7 vietovėms. Tarp kaimyninių Trakų rajono savivaldybių daugiausiai kompleksą sudarančių objektų ir kompleksų buvo Vilniaus rajone (150 ir 51), daugiausiai pavienių objektų – Varėnos rajone (246), daugiausiai vietovių – Trakų rajone (7).

5.5.1. lentelė. Nekilnojamo kultūros paveldo objektai pagal tipus kaimyninėse savivaldybėse, 2014 m. 09 mėn.

Savivaldybė	Kompleksą sudarantis objektas	Kompleksas	Pavienis objektas	Vietovė
Varėnos r. sav.	65	27	246	5
Kaišiadorių r. sav.	26	24	148	2
Prienų r. sav.	60	39	75	1
Elektrėnų sav.	15	8	63	1
Šalčininkų r. sav.	93	30	65	5
Trakų r. sav.	**106**	**32**	**142**	**7**
Vilniaus r. sav.	150	51	169	–

Šaltinis: Lietuvos valstybės Kultūros vertybių registras

2014 m. 09 mėn. tarp kurortų ir kurortinių teritorijų daugiausiai kompleksą sudarančių objektų ir kompleksų buvo Anykščių rajone (155 ir 47), daugiausiai pavienių objektų – Zarasų rajone (259), daugiausiai vietovių – Trakų rajone (7).

5.5.2. lentelė. Nekilnojamo kultūros paveldo objektai pagal tipus kurortuose ir kurortinėse teritorijose, 2014 m. 09 mėn.

Savivaldybė	Kompleksą sudarantis objektas	Kompleksas	Pavienis objektas	Vietovė
Druskininkų sav.	29	11	63	5
Birštono sav.	14	7	18	1
Neringos sav.	25	8	130	5
Palangos m. sav.	25	8	73	1
Anykščių r. sav.	155	47	184	2
Ignalinos r. sav.	59	32	108	6
Zarasų r. sav.	72	40	259	2
Trakų r. sav.	**106**	**32**	**142**	**7**

Šaltinis: Lietuvos valstybės Kultūros vertybių registras

2014 m. 09 mėn. iš visų Trakų rajono kultūros paveldo objektų 233 buvo suteikti potipiai, iš jų 3 priskirti kitiems nekilnojamiems daiktams, 110 statiniams ir 120 vietoms. Kitų nekilnojamų daiktų daugiausiai buvo užregistruota Kaišiadorių rajone, Šalčininkų rajone ir Vilniaus rajone (po 4), daugiausiai statinių – Vilniaus rajone ((114), daugiausiai vietų – Varėnos rajone (177).

5.5.3. lentelė. Nekilnojamo kultūros paveldo objektai pagal potipius kaimyninėse savivaldybėse, 2014 m. 09 mėn.

Savivaldybė	Kitas nekilnojamas daiktas	Statinys	Vieta
Varėnos r. sav.	3	78	177
Kaišiadorių r. sav.	4	28	129
Prienų r. sav.	2	18	86
Elektrėnų sav.	2	13	62
Šalčininkų r. sav.	4	72	52
Trakų r. sav.	**3**	**110**	**120**
Vilniaus r. sav.	4	114	175

Šaltinis: Lietuvos valstybės Kultūros vertybių registras

Tarp kurortų ir kurortinių teritorijų daugiausiai kitų nekilnojamų daiktų ir statinių buvo užregistruota Anykščių rajone (9 ir 150), daugiausiai vietų – Zarasų rajone (225)

5.5.4. lentelė. Nekilnojamo kultūros paveldo objektai pagal potipius kurortuose ir kurortinėse teritorijose, 2014 m. 09 mėn.

Savivaldybė	Kitas nekilnojamas daiktas	Statinys	Vieta
Druskininkų sav.	3	49	39
Birštono sav.	1	15	15
Neringos sav.	–	143	7
Palangos m. sav.	3	54	24
Anykščių r. sav.	9	150	148
Ignalinos r. sav.	5	35	108
Zarasų r. sav.	2	77	225
Trakų r. sav.	**3**	**110**	**120**

Šaltinis: Lietuvos valstybės Kultūros vertybių registras

Rekreaciniu ir turistiniu požiūriais Trakų rajone patraukliausiais išskiriami šie traukos objektai:

- Galvės ežero Pilies salos gotikinė Trakų salos pilis (XIV–XV a.);
- Senųjų Trakų piliavietė su benediktinų vienuolyno pastatais ir neogotikine bažnyčia (XV–XIX a.);
- Trakų pusiasalio pilies – vienos didžiausių Lietuvos gynybinių pilių, statytų valdant kunigaikščiui Kęstučiui (XIV a.) – liekanos;
- Dominikonų vienuolynas (XVIII a.), esantis Pusiasalio pilies teritorijoje;
- Švč. Mergelės Marijos Aplankymo bažnyčia Trakų miesto centre, pašventinta 1409 m., kurioje yra stebuklais pagarsėjęs Trakų Dievo Motinos paveikslas;
- Šv. Dievo Motinos gimimo cerkvė (XIX a.);
- Mažasis miestas su karaimų gyvenamaisiais namais (XIX a.);
- Karaimų kenesė (pasaulyje yra tik trys tokios šventyklos, viena jų – Trakuose);
- Šv. Jono Nepomuko koplytstulpis;
- Galvės ir Skaisčio ežerus skiriančiame pusiasalyje (buvusioje Algirdo saloje) išlikęs Užutrakio dvaras su XIX a. pab. statytais neoklasicistiniais dvaro rūmais ir garsaus prancūzų landšafto architekto Eduardo Andrė projektuotu parku;
- Daniliškių (XIV–XX a.), Varnikėlių, Serapiniškių ir Senųjų Trakų (XIX a.) kaimai;
- Lentvario dvaro sodyba ir Eduardo Andrė projektuotas parkas;
- Daniliškių, Bražuolės, Žuklijų, Lavariškių, Pamiškės, Varnikų (Va. pr. Kr.–VI a.) piliakalniai, Mošos, Strėvos, Akmenių pilkapiai;
- Aukštadvario dvaro statinių kompleksas ir parkas.

Trakų rajono savivaldybei rekomenduojama atlikti šių objektų tvarkybos ir pritaikymo turizmui darbus:

- Trakų m. senamiesčio viešosios erdvės;
- Rėkalnio parko piliakalnis
- Vytauto Didžiojo paminklo statyba Karaimų saloje
- Šv. Jurgio cerkvės atstatymas Bažnytėlės saloje;
- Bernardinų kalvos pritaikymas turizmui atkuriant bažnyčios ir vienuolyno pastatus;
- Onuškio Kipro Petrausko aikštė;
- Senųjų Trakų piliavietės teritorija;
- Trakų meno mokyklos pastatas.

5.6. SSGG (PEST) ANALIZĖ

STIPRYBĖS
Politiniai–teisiniai veiksniai
• Visų kultūros sričių teisinis reglamentavimas sudaro galimybę plėtoti kultūros įstaigų veiklą.
Ekonominiai veiksniai
• Vykdoma kultūros įstaigų reorganizacija (VšĮ Lentvario kultūros rūmų įkūrimas) leidžia efektyviau paskirstyti finansinius išteklius, skirtus gyventojų kultūros poreikiams tenkinti. • Trakų kultūros rūmų padalinių ir Lentvario kultūros rūmų bendradarbiavimas su savivaldybės įstaigomis (institucijomis), mažina lėšų poreikį naujų pastatų statybai ir esamų patalpų plėtrai. • Trakų kultūros įstaigų dalyvavimas įvairiuose projektuose, papildomų paslaugų teikimas vartotojams, siekiant pritraukti papildomas lėšas įstaigų veiklai organizuoti.
Socialiniai veiksniai
• Visose rajono seniūnijose veikia kultūros rūmai ar jų padaliniai, veiklą vykdo viešosios bibliotekos padaliniai. • Didėjanti kultūros paslaugų aprėptis rajone: augantis Trakų kultūros rūmų padalinių skaičius (įsteigtas Bijūnų padalinys); įsteigtas Rykantų UDC, kuriame veikia ir pagrindinės rajono kultūros įstaigos. • Kultūros renginių įvairovė rajone: kultūros rūmų, bibliotekų, formaliojo ir neformaliojo ugdymo įstaigų, seniūnijų organizuojami kultūros renginiai; mėgėjiško ir profesionalaus meno renginiai; vaikams ir suaugusiems skirti renginiai. • Didėjanti profesionalaus meno sklaida rajone – augantis Trakų kultūros rūmų ir jo padaliniai, Lentvario kultūros rūmų surengtų profesionalaus meno renginių ir jų lankytojų skaičius. • Augantis Trakų viešosios bibliotekos ir jos padalinių paslaugų poreikis: didėjantis skaitytojų ir apsilankymų bibliotekose skaičius; augantis surengtų renginių ir jų lankytojų skaičius. • Augantis rajono vaikų ir jaunuolių susidomėjimas kultūrine veikla – didėjantis meno ir muzikos mokyklų mokinių skaičius. • Aktyvi rajono formaliojo ir neformaliojo ugdymo įstaigų kultūrinė veikla: augantis surengtų renginių ir jų lankytojų skaičius; veikiantys ugdymo įstaigų muziejai. • Įvairialypė Trakų rajono etnografinė bendruomenė – rajono kultūrinį išskirtinumą lemia lietuvių, karaimų, totorių, rusų bendruomenės, puoselėjančios savo etninę kultūrą ir papročius. • Augantis seniūnijų, kultūros įstaigų ir bendruomenių kultūrinis aktyvumas – didėjantis surengtų renginių ir jų lankytojų skaičius. • Rajone išsidėstę nemažai kultūros paveldo objektų, kurie svarbūs ne tik istorine ir kultūrine prasmėmis, tačiau ir turizmo plėtros prasme.
Technologiniai veiksniai
• Dalis Trakų kultūros įstaigų pastatų modernizuota panaudojant ES ir kitų šaltinių lėšas, vyksta naujų pastatų statyba.
SILPNYBĖS
Ekonominiai veiksniai
• Nepakankamas kultūros rūmų ir bibliotekų veiklos finansavimas, mažinantis šių įstaigų teikiamų paslaugų kokybę. • Nepakankamas kultūros darbuotojų darbo užmokesčio fondo finansavimas. Nėra sukurtos ir veikiančios darbo skatinimo sistemos. • Nepakankamas Trų istorijos muziejaus, Aukštadvario regioninio parko ir Trakų istorinio nacionalinio parko iniciatyvų finansavimas.
Socialiniai veiksniai

- Mažėjantis mėgėjų meno kolektyvų ir jų dalyvių skaičius rajone, o taip pat šių kolektyvų surengtų renginių skaičius.
- Mažėjantis ugdymo įstaigų bibliotekų skaitytojų skaičius, sietinas su mažėjančiu ugdymo įstaigų mokinių skaičiumi.
- Mažėjantis rajono bibliotekų fondų skaičius, pasenę ir neatitinkantys vartotojų poreikių leidiniai.
- Savivaldybės administracijoje nėra įsteigto kultūros paveldo specialisto etato.

Technologiniai veiksniai

- Prasta Trakų kultūros rūmų ir dalies jo padalinių pastatų būklė, nepakankamas Lentvario kultūros rūmų valdomų patalpų plotas, nepatenkinama visų kultūros įstaigų įrangos ir inventoriaus būklė.
- Bloga dalies Trakų viešosios bibliotekos pastatų, įrangos ir inventoriaus būklė.
- Bloga Trakų meno mokyklos pastato, kuris taip pat yra ir kultūros paveldo objektas būklė, nepatenkinama įrangos ir inventoriaus būklė.
- Nepatenkinama dalies kultūros paveldo objektų būklė.

GALIMYBĖS

Politiniai–teisiniai veiksniai

- Nuolatinis kultūros įstaigų darbuotojų kvalifikacinių ir vadybinių gebėjimų stiprinimas, siekiant didinti kultūros veiklos valdymo efektyvumą ir teikiamų paslaugų kokybę.
- Kultūros įstaigų veiklos planavimas, siekiant užtikrinti efektyvų išteklių paskirstymą ir panaudojimą.

Ekonominiai veiksniai

- Bibliotekų tinklo optimizavimas – tam tikri viešosios bibliotekos padaliniai, gali aptarnauti bendrojo ugdymo mokyklą. Tai leistų taupyti įstaigų veiklai skiriamas lėšas.
- Universalių daugiafunkcių centrų rajone steigimas, siekiant didinti kultūros įstaigų veiklos efektyvumą ir taupyti finansinius išteklius.
- Kultūros paveldo objektų, kultūros renginių panaudojimas skatinant turizmo ir su turizmu susijusių verslų plėtrą.

Socialiniai veiksniai

- Nuolatinis vietos bendruomenių narių skatinimas dalyvauti kultūrinėje veikloje.
- Išskirtinių renginių organizavimas ir naujų edukacinių programų kūrimas, siekiant į kultūros įstaigas pritraukti ne tik vietos gyventojus, bet didinti turistų srautus.
- Didesnis Trakų meno mokyklos ir Rūdiškių meno mokyklos personalo skaičius.
- Kultūros paveldo specialisto etato steigimas savivaldybės administracijoje.
- Meno atstovų ir kultūros darbuotojų skatinimo sistemos sukūrimas ir plėtra, skatinant jaunų žmonių kūrybinius gebėjimus ir įsitraukimą į meno ir kultūros veikos sritis.
- Aktyvesnis kultūrinės veiklos viešinimas internete, įvairesnių rinkodaros priemonių taikymas, siekiant didinti gyventojų susidomėjimą kultūrine veikla.

Technologiniai veiksniai

- ES struktūrinių ir kitų fondų bei programų finansinių išteklių panaudojimas, siekiant atnaujinti kultūros įstaigų pastatus ir materialinę bazę.

GRĖSMĖS

Ekonominiai veiksniai

- ES struktūrinių fondų finansavimo mažėjimas.
- Pablogėjus ekonominei situacijai šalyje, gali kilti grėsme kultūros veiklų finansavimui.

Socialiniai veiksniai

- Mažėjantis gyventojų skaičius rajone, gali lemti mažesnį kultūros paslaugų vartotojų skaičių ir tokių paslaugų poreikį.

• Geresnės kitų didžiųjų miestų finansinės galimybės ir didesnis rėmėjų skaičius remiant profesionalų meną. Tai gali lemti, kad profesionalus menas koncentruosis didžiuosiuose šalies miestuose. • Didelė profesionalaus, mėgėjiško meno ir kito pobūdžio renginių pasiūla kitose šalies vietovėse. • Masinės kultūros platinama unifikacija, postmodernistinės tendencijos šiuolaikinėje kultūroje. • Jaunimo ir vyresniosios kartos kultūrinio ryšio, tradicijų perimamumo stoka.
Technologiniai veiksniai
• Netvarkant Trakų rajono kultūros įstaigų infrastruktūros, jos būklė ir toliau blogės. Tai kels grėsmę kultūros įstaigų teikiamų paslaugų kokybei ir šių paslaugų vartotojų skaičiui. • Netvarkant kultūros paveldo objektų, jų būklė ir toliau blogės. Tai mažins rajono turistinį patrauklumą, stabdys su turizmu susijusių verslų plėtrą. • Prasta kultūros įstaigų inventoriaus ir infrastruktūros būklė, mažina teikiamų kultūros paslaugų patrauklumą gyventojų tarpe, neužtikrina jų kultūrinių poreikių tenkinimo.

5.7. TRAKŲ KULTŪROS ĮSTAIGOS IR JŲ VEIKLOS TOBULINIMO GALIMYBĖS

Kultūros veiklą organizuojančios įstaigos	Kultūrinės veiklos organizavimo trūkumai	Veiklos tobulinimo galimybės
Trakų kultūros rūmai, Lentvario kultūros rūmai	• menkas kultūros veiklos finansavimas, neužtikrinantis galimybės įsigyti ir/ar atnaujinti įrangą ir inventorių; • santykinai maža papildomų, iš kitų šaltinių pritraukiamų, lėšų dalis; • bloga dalies pastatų būklė ir/ar patalpų ploto trūkumas kultūrinei veiklai organizuoti; • įrangos ir inventoriaus trūkumas ir/ar bloga būklė; • santykinai nedidelė įstaigos lėšų dalis skiriama darbuotojų kvalifikaciniams gebėjimams didinti; • nepakankamas mėgėjų meno kolektyvų ir profesionalaus meno veiklos finansavimas.	• ieškoti galimybių skirti didesnį finansavimą įstaigoms iš savivaldybės biudžeto; • nuolatinis įstaigų darbuotojų kvalifikacinių gebėjimų stiprinimas; • didesnė parama mėgėjų meno kolektyvų ir profesionalaus meno veiklai; • aktyvi rinkodarinė veikla, siekiant didinanti įstaigų veiklos patrauklumą; • nuolatinis bendradarbiavimas su viešojo sektoriaus subjektais, siekiant spręsti patalpų ir infrastruktūros trūkumo problemas; • įstaigų įrangos ir inventoriaus atnaujinimas.
Trakų rajono savivaldybės viešoji biblioteka	• didelė dalis bibliotekos biudžeto, tenkanti darbo užmokesčiui ir socialinio draudimo įmokoms; • santykinai maža papildomų, iš kitų šaltinių pritraukiamų lėšų dalis; • nedidelė bibliotekos biudžeto dalis tenkanti darbuotojų kvalifikacijos kėlimui; • lėšų trūkumas dokumentų fondų atnaujinimui; • bloga dalies pastatų infrastruktūros būklė ir/ar netinkamas patalpų dydis; • įrangos ir inventoriaus trūkumas ir/ar bloga būklė;	• ieškoti galimybių skirti didesnį finansavimą įstaigai iš savivaldybės biudžeto; • didesnė skiriamų lėšų dalis įstaigos darbuotojų kvalifikacijos kėlimui; • įstaigos valdomų pastatų modernizacija ir/ar patalpų plėtra; • įstaigos įrangos ir inventoriaus, dokumentų fondų atnaujinimas; • aktyvi rinkodarinė veikla siekiant didinti įstaigos veiklos patrauklumą; • įstaigų optimizavimas, viešosios bibliotekos padaliniams perduodant aptarnauti bendrojo ugdymo mokyklų bibliotekas.

Kultūros veiklą organizuojančios įstaigos	Kultūrinės veiklos organizavimo trūkumai	Veiklos tobulinimo galimybės
	• tam tikrose teritorijose veikia gana didelis bibliotekų skaičius – viešosios bibliotekos padaliniai, mokyklų bibliotekos, dėl to didėja įstaigų valdymo išlaidos.	
Trakų meno mokykla	• nepakankamas įstaigos finansavimas; • bloga mokyklos pastato būklė; • susidėvėjusi įranga ir inventorius ir/ar jos trūkumas.	• mokyklos pastato tvarkybos darbai; • įstaigos įrangos ir inventoriaus atnaujinimas; • didesnis finansavimas įstaigos darbuotojų kvalifikaciniams gebėjimams stiprinti.
Rūdiškių muzikos mokykla	• nepakankamas įstaigos finansavimas; • susidėvėjusi įranga ir inventorius ir/ar jos trūkumas; • nepakankamas įstaigos darbuotojų kvalifikacinių gebėjimų stiprinimas.	• įrangos ir inventoriaus atnaujinimas; • didesnis finansavimas įstaigos darbuotojų kvalifikaciniams gebėjimams stiprinti.

5.8. PASIŪLYMAI KULTŪROS PLĖTRAI

Atlikus Trakų rajono kultūros sektoriaus analizę, buvo identifikuotos prioritetinės Trakų rajono kultūros sritys į kurias siūloma investuoti, siekiant didinti kultūrinės veiklos kokybę rajone: infrastruktūra ir materialinė bazė; žmogiškieji ištekliai; profesionalus menas; bendruomenės kūrybinio aktyvumo skatinimas; etnografinės įvairovės puoselėjimas; rinkodarinė veikla; kultūros paveldas.

Kultūros infrastruktūra ir materialinė bazė

5.8.1. pav. Pasiūlymai kultūros infrastruktūros ir materialinės bazės gerinimui

Pasiūlymai plėtrai:

- Trakų rajone yra nemažai kultūros įstaigų pastatų, kurie yra nepatenkinamos būklės. Siekiant gerinti kultūros įstaigų teikiamų paslaugų kokybę, rekomenduojama atnaujinti nepatenkinamos būklės kultūros paslaugas teikiančių įstaigų pastatus ir patalpas.
- Kultūros įtaigose (ypač Trakų rajono viešojoje bibliotekoje ir padaliniuose, kur yra daugiausiai kompiuterinės įrangos) nusidėvėjusi kompiuterinė ir programinė įranga. Rekomenduojama atnaujinti dalį kompiuterinės įrangos, siekiant gerinti kultūros įstaigų teikiamų paslaugų kokybę.
- Daugelis kultūros įstaigų, ypač kaimiškose vietovėse, yra įsikūrusios gana mažose patalpose, todėl didesnio masto renginiai (šiltuoju metų periodu) yra organizuojami lauko erdvėje. Rekomenduojama sutvarkyti gyventojų pamėgtas, nepatenkinamos būklės lauko renginių organizavimo vietas. Lauko erdvių sutvarkymas ir paruošimas būsimų renginių organizavimui užtikrintų tinkamą renginių kokybę bei dalyvių patogumą.
- Daugumoje kultūros įstaigų materialinė bazė yra pasenusi arba stipriai nusidėvėjusi. Siekiant gerinti kultūros įstaigų paslaugų kokybę bei patrauklumą lankytojui, rekomenduojama atnaujinti ar papildyti materialinę bazę rajono kultūros įstaigose.

5.8.1. lentelė. Priemonių planas kultūros infrastruktūros ir materialinės bazės gerinimui

Eil. Nr.	Priemonė	Rezultatas	Įgyvendinimo laikas (metai)	Atsakinga institucija
1.	**PAVERSTI TRAKŲ RAJONĄ MENINĖS VEIKLOS IR KULTŪROS TRAUKOS CENTRU**			
1.1.	**Teikti aukštos kokybės kultūros paslaugas**			
1.1.1.	Modernizuoti kultūros paslaugas teikiančių įstaigų infrastruktūrą ir materialinę bazę			
1.1.1.1.	Rekonstruoti pastatą adresu Vytauto g. 69, Trakai, jį pritaikant kultūros rūmų ir bibliotekos veiklai	Rekonstruotas vienas pastatas	2016–2025	Trakų rajono savivaldybės administracija (toliau – TRSA), Trakų kultūros rūmai, Trakų viešoji biblioteka
1.1.1.2.	Modernizuoti ir išplėsti Trakų kultūros rūmų Senųjų Trakų padalinio patalpas	Modernizuotos ir išplėstos Senųjų Trakų padalinio patalpos	2016–2025	TRSA, Trakų kultūros rūmai
1.1.1.3.	Atnaujinti ir plėsti Trakų kultūros rūmų ir jo padalinių bei Lentvario kultūros rūmų įrangą ir inventorių	Naujai įsigyta įranga ir inventorius 11 kultūros įstaigų	2016–2025	TRSA, Trakų kultūros rūmai, Lentvario kultūros rūmai
1.1.1.4.	Rekonstruoti Lentvario senojo kino teatro pastatą, jį pritaikant kultūros rūmų ir bibliotekos veiklai	Rekonstruotas vienas pastatas	2016–2025	TRSA, Trakų kultūros rūmai, Trakų viešoji biblioteka
1.1.1.5.	Modernizuoti ir/ar išplėsti Trakų viešosios bibliotekos padalinių patalpas	Modernizuotos ir/ar išplėstos patalpos: 1) Aukštadvario bibliotekos; 2) Dusmenų bibliotekos; 3) Šventininkų bibliotekos	2016–2025	TRSA, Trakų viešoji biblioteka
1.1.1.6.	Rekonstruoti Trakų meno mokyklos pastatą	Rekonstruotas vienas pastatas	2016–2025	TRSA, Trakų meno mokykla
1.1.1.7.	Renovuoti Onuškio seniūnijos kultūrinių renginių salę	Renovuota viena salė	2016–2025	TRSA, Onuškio seniūnija
1.1.1.8.	Atnaujinti ir plėsti Trakų viešosios bibliotekos ir jos padalinių įrangą ir inventorių	Naujai įsigyta įranga ir inventorius 16 bibliotekų	2016–2025	TRSA, Trakų viešoji biblioteka
1.1.1.9.	Teikti gyventojams informacijos ir viešojo interneto paslaugas	Naujai įsigyta kompiuterinė įranga ir informacinės sistemos 16 bibliotekų	2016–2025	TRSA, Trakų viešoji biblioteka
1.1.1.10.	Atnaujinti ir plėsti Trakų meno mokyklos įrangą ir inventorių	Naujai įsigyta įranga ir inventorius vienoje kultūros įstaigose	2016–2025	TRSA, Trakų meno mokykla
1.1.1.11.	Atnaujinti ir plėsti Rūdiškių muzikos mokyklos įrangą ir inventorių	Naujai įsigyta įranga ir inventorius vienoje kultūros įstaigose	2016–2025	TRSA, Rūdiškių muzikos mokykla

Eil. Nr.	Priemonė	Rezultatas	Įgyvendinimo laikas (metai)	Atsakinga institucija
1.1.1.12.	Naujai įsigyti mobilią įrangą, reikalingą rajono kultūrinei veiklai	Naujai įsigytos įrangos ir inventoriaus skaičius	2016–2025	TRSA
1.1.1.13.	Pritaikyti rajono viešąsias erdves kultūrinei veiklai	Modernizuotos ir renginiams pritaikytos viešosios erdvės: 1) Grendavės k. poilsio zona prie senųjų kultūros namų pastato Liepos g., Grendavės k.; 2) Teritorija prie bendruomenės namų Dariaus ir Girėno g. 6, Aukštadvaryje; 3) Aikštė prie Rūdiškių bažnyčios Trakų g. 67, Rūdiškės; 4) Rėkalnio parkas; 5) Paluknio k. aikštė Bažnyčios gatvėje; 6) Onuškio Kipro Petrausko aikštė; 7) Poilsio vieta prie Lentvario (Graužio) ežero; 8) Senųjų Trakų piliavietės teritorija šalia vienuolyno; 9) Teritorija šalia bendruomenės namų Pirmojoje g. 47, Tarpupio k.; 10) Teritorija šalia bendruomenės namų Šventininkų k.; 11) Teritorija šalia Senųjų Trakų Andžejaus Stemachovskio mokyklos stadiono Trakų g. 39, Senieji Trakai	2016–2025	TRSA, seniūnijos

Žmogiškieji ištekliai

5.8.2. pav. Pasiūlymai kultūros sektoriaus darbuotojų kompetencijų gerinimui

Pasiūlymai plėtrai:

- Rekomenduojama skatinti darbuotojus ne tik kelti kvalifikaciją, dalyvaujant įvairiuose kursuose, tačiau ir įgyti tinkamą išsilavinimą. Tai padidintų Trakų rajono kultūros įstaigų darbuotojų išsilavinimo lygį bei darbuotojai įgytų reikiamų žinių darbui kultūros sektoriuje. Darbuotojų tinkamo išsilavinimo įgijimą turėtų visiškai arba dalinai finansuoti Trakų rajono savivaldybės administracija, kadangi tai būtų tiesioginė investicija į aktyvesnį ir kokybiškesnį Trakų rajono kultūrinį gyvenimą.
- Tinkamai paruoštus, jaunus, kvalifikuotus specialistus į kultūros įstaigas galima pritraukti suteikiant geresnes darbo sąlygas: kelionių išlaidų kompensavimą, dalinį komunalinių išlaidų kompensavimą ir pan.; bei galimybę gauti atlyginimą, priklausomą nuo darbo rezultatų: darbuotojo išsilavinimo, darbo užduočių savalaikio atlikimo, asmeninės atsakomybės, darbo kokybės bei drausmės.
- Trakų rajono kultūros įstaigose nėra apibrėžtos atlyginimo kėlimo politikos, finansinio darbuotojų skatinimo už kvalifikacijos kėlimą, atestacijas ar gerus darbo pasiekimus. Darbo užmokestis turi būti nustatytas pagal darbuotojo atlikto darbo kokybę, darbo sudėtingumą. Apmokėjimo sistema turi būti patraukli, leidžianti pritraukti, išlaikyti ir ugdyti kvalifikuotus darbuotojus. Atsižvelgus į darbo pobūdį ir galimybes, įstaigos gali taikyti lanksčią darbo apmokėjimo sistemą: pastovus darbo užmokestis + kintamas darbo užmokestis + premijos. Nuo darbo rezultatų priklausantis atlyginimas darbuotojams keltų motyvaciją geriau dirbti bei siekti dar aukštesnių ir geresnių rezultatų.

5.8.2. Priemonių planas kultūros sektoriaus darbuotojų kompetencijų gerinimui

Eil. Nr.	Priemonė	Rezultatas	Įgyvendinimo laikas (metai)	Atsakinga institucija
1.	**PAVERSTI TRAKŲ RAJONĄ MENINĖS VEIKLOS IR KULTŪROS TRAUKOS CENTRU**			
1.1.	**Teikti aukštos kokybės kultūros paslaugas**			
1.1.2.	Gerinti kultūros sektoriaus darbuotojų kompetencijas			
1.1.2.1.	Kelti kultūros darbuotojų kompetencijas	Kvalifikaciją kėlusių darbuotojų skaičius; aukštąjį išsilavinimą turinčių darbuotojų skaičius	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo, Juridinis ir personalo administravimo skyriai, kultūros įstaigos
1.1.2.2.	Skatinti jaunų specialistų pritraukimą į rajoną	Dirbančių jaunų specialistų skaičius; įgyvendintų jaunų specialistų pritraukimo priemonių skaičius	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo, Juridinis ir personalo administravimo skyriai, kultūros įstaigos
1.1.2.3.	Sukurti kultūros darbuotojų finansinio skatinimo mechanizmą	Sukurta ir veikianti darbuotojų skatinimo sistema	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo, Juridinis ir personalo administravimo skyriai, kultūros įstaigos

Profesionalus menas

5.8.3. pav. Pasiūlymai profesionalaus meno plėtrai

Pasiūlymai plėtrai:

- Rekomenduojama įkurti menininkų rezidenciją. Rezidencija gali kviestis teatro, kino, vaizduojamosios dailės, skulptūros, literatūros ir kitų meno šakų menininkus. Rezidencijoje galima organizuoti mokslininkų bei tyrėjų veiklas.
- Rekomenduojama sukurti menininkų rezidencijos programą, kuri galėtų apimti Trakų rajono kultūros ir tapatybės temą. Programos tikslas gali būti kūrinių prezentacija – kūrimo proceso, paruošiamųjų ir baigtų darbų ekspozicijos, instaliacijos, akcijos, performansai, spektakliai, tyrimai, literatūros kūriniai ir t.t.
- Rekomenduojama įkurti kūrybinį arba meno inkubatorių. Kūrybinis/meno inkubatorius skatintų profesionalaus meno prieinamumą rajono bendruomenei, aktyvintų vietos bendruomenės dalyvavimą kultūriniame ir meniniame gyvenime. Inkubatorius taptų traukos centru tiek rajono gyventojams, tiek svečiams. Kūrybinis/meno inkubatorius sudarytų sąlygas suburti į vieną vietą įvairių meno sričių menininkus, tautodailininkus bei su menu susijusius verslus, sudarytų jiems sąlygas kurti ir pristatyti savo darbus visuomenei, pradėti ir plėtoti nuosavus su menu susijusius verslus, tokiu būdu skatinant vietos bendruomenę aktyviai dalyvauti kultūriniame rajono gyvenime.
- Rekomenduojama organizuoti didelio masto profesionalaus meno renginius. Profesionalaus meno renginiai pritrauktų daugiau profesionalaus meno kūrėjų bei lankytojų iš aplinkinių rajonų bei didmiesčių, rajonas taptų patrauklesnis verslo atstovams.
- Rekomenduojama remti profesionalaus meno atstovų iniciatyvas, ne tik skiriant finansavimą iš savivaldybės biudžeto, tačiau ir suteikiant reikiamas patalpas, įrangą ar žmogiškuosius išteklius įvairioms kūrybinėms iniciatyvoms įgyvendinti.

5.8.3. lentelė. Priemonių planas profesionalaus meno plėtrai

Eil. Nr.	Priemonė	Rezultatas	Įgyvendinimo laikas (metai)	Atsakinga institucija
1.	**PAVERSTI TRAKŲ RAJONĄ MENINĖS VEIKLOS IR KULTŪROS TRAUKOS CENTRU**			
1.1.	**Teikti aukštos kokybės kultūros paslaugas**			
1.1.3.	Remti ir skatinti profesionalaus meno iniciatyvas			
1.1.3.1.	Įrengti menininkų rezidenciją	Įrengta ir veikianti menininkų rezidencija	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo skyrius, kultūros įstaigos
1.1.3.2.	Parengti menininkų rezidencijos programą	Parengta ir įgyvendinama programa	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo skyrius, kultūros įstaigos
1.1.3.3.	Įkurti meno inkubatorių	Įkurtas ir veikiantis meno inkubatorius	2016–2025	TRSA, kultūros įstaigos
1.1.3.4.	Organizuoti didelio masto profesionalaus meno renginius	Suorganizuotų renginių skaičius	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo skyrius, kultūros įstaigos
1.1.3.5.	Remti profesionalaus meno iniciatyvas	Paremtų profesionalaus meno iniciatyvų skaičius	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo skyrius

Bendruomenės kūrybinio aktyvumo skatinimas

5.8.4. pav. Pasiūlymai bendruomenės kūrybinio aktyvumo skatinimui

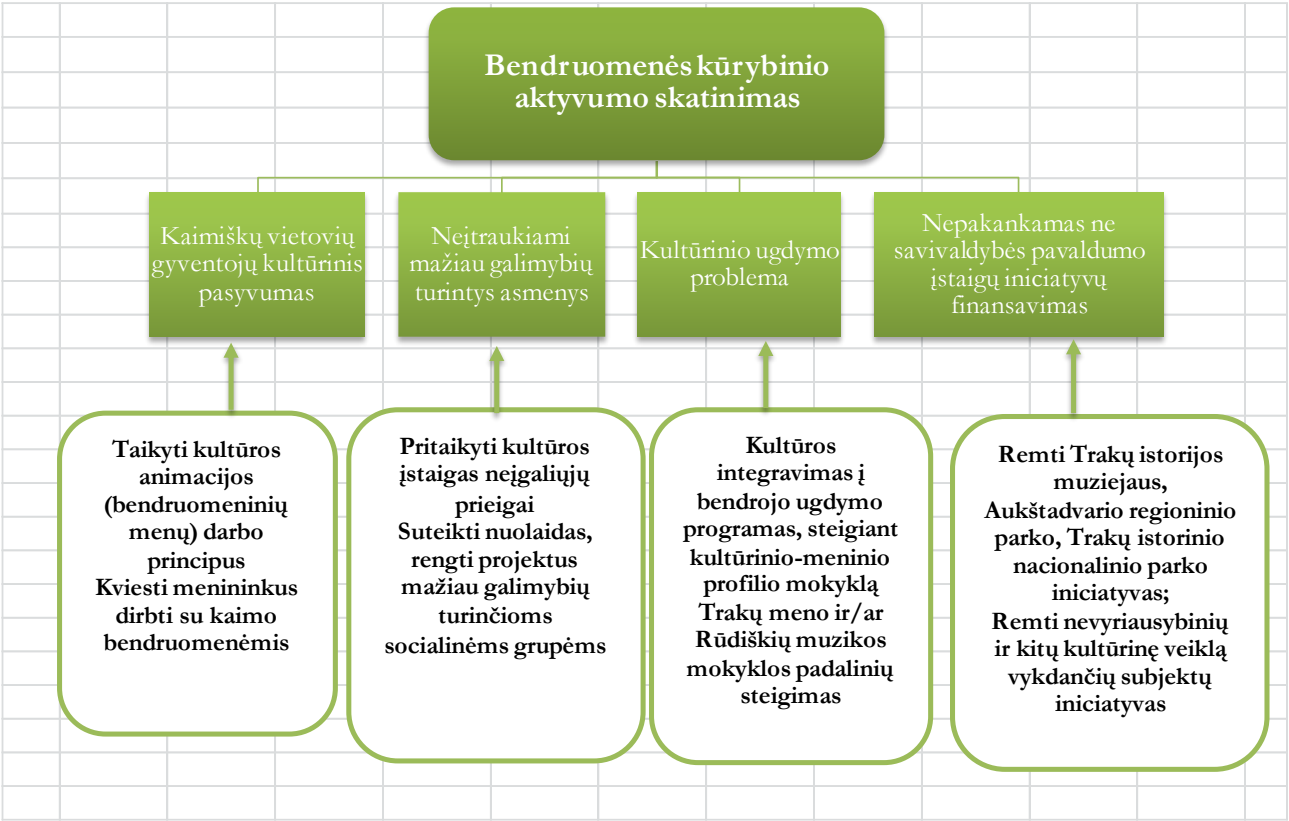

Pasiūlymai plėtrai:

- Rekomenduojama taikyti kultūros animacijos (bendruomeninių menų) darbo principus. Atlikus aplinkos analizę, buvo pastebėta, jog Trakų rajone mažėja mėgėjų meno kolektyvų ir jų dalyvių skaičius. Vienas iš efektyviausių būdų įtraukti vietos gyventojus į kultūrines ir menines veiklas per kultūros įstaigų darbuotojus – kultūros animacijos (bendruomeninių menų) principų taikymas. Kadangi Lietuvoje tokių specialistų aukštosios mokyklos neruošia, rekomenduojam pačiai Trakų rajono savivaldybės administracijai inicijuoti projektą tokių specialistų paruošimui (apmokymui, papildomos kvalifikacijos suteikimui ir pan.). Taip pat galėtų būti sukurta metodika, kuri pagelbėtų kultūros darbuotojams dirbti su kaimiškomis bendruomenėmis.
- Kviestis menininkus dirbti su kaimiškomis bendruomenėmis – vienas iš bendruomeninių menų principų. Rekomenduojama inicijuoti projektus, kurių metu į kaimiškas vietoves yra kviečiami konkretūs menininkai. Kūrėjas, bendradarbiaudamas su vietos gyventojais, kurtų monumentalų meno kūrinį, kuris projektui pasibaigus paliekamas bendruomenės reikmėms.
- Rekomenduojama visas kultūros įstaigas pritaikyti neįgaliųjų prieigai. Taip pat rekomenduojama, organizuojant renginius, apgalvoti įvairių socialinių grupių galimybes dalyvauti juose ir tas galimybes sudaryti (kviesti į renginius, suteikti nuolaidas, organizuoti jų pavėžėjimą ir pan.). Taip pat rekomenduojama rengti specialiai socialinėms grupėms skirtus projektus (organizuoti specifinius jiems skirtus renginius), skatinančius jų integraciją, kūrybinio potencialo atskleidimą ir kt.
- Rekomenduojama pertvarkyti vieną iš Trakų rajono bendrojo ugdymo įstaigų, suteikiant jai kultūrinį–meninį profilį. Pasibaigus mokslo metams būtų galima įvertinti ar mokiniai ir jų tėvai yra patenkinti tokio pobūdžio iniciatyva ir atsižvelgiant į gautus vertinimo rezultatus svarstyti galimybę kultūrinį–meninį profilį suteikti ir kitoms rajono bendrojo ugdymo įstaigoms.

- Atsižvelgiant į tai, kad rajone didėja Trakų meno mokyklos ir Rūdiškių muzikos mokyklos mokinių skaičius, rekomenduojama steigti mokyklų padalinius kitose seniūnijose, kuriose yra didesnė vaikų ir jaunimo dalis. Tai skatintų vaikų ir jaunuolių meninį ugdymą.
- Atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu parama daugelio ne savivaldybės pavaldomo, kultūrinę veiklą vykdančių subjektų iniciatyvoms yra menka (pvz. Trakų istorinis nacionalinis parkas lėšų iš viso negauna), o šių subjektų veikla reikšminga siekiant aktyvinti rajono kultūrinį gyvenimą, siūloma didinti paramą šių subjektų iniciatyvoms finansuoti (remti renginius, edukacines programas, finansuoti veiklos viešinimą ir pan.).

5.8.4. Priemonių planas bendruomenės kūrybinio aktyvumo skatinimui

Eil. Nr.	Priemonė	Rezultatas	Įgyvendinimo laikas (metai)	Atsakinga institucija
1.	**PAVERSTI TRAKŲ RAJONĄ MENINĖS VEIKLOS IR KULTŪROS TRAUKOS CENTRU**			
1.1.	**Teikti aukštos kokybės kultūros paslaugas**			
1.1.4.	Skatinti gyventojų kultūrinį aktyvumą			
1.1.4.1.	Taikyti novatoriškus būdus, dirbant su bendruomenėmis	Mėgėjų meno kolektyvų ir jų dalyvių skaičius	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo skyrius, kultūros įstaigos
1.1.4.2.	Skatinti neįgaliųjų dalyvavimą kultūros ir meno veikloje	Neįgaliesiems pritaikytų įstaigų skaičius; paremtų neįgaliųjų kultūrinių iniciatyvų skaičius	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo skyrius, kultūros įstaigos
1.1.4.3.	Reorganizuoti bendrojo ugdymo mokyklą, jos profilį keičiant į kultūros ir meno	Reorganizuota ir veikianti mokykla	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo, Švietimo skyriai
1.1.4.4.	Atlikti reorganizuotos mokyklos mokinių ir tėvų poreikių vertinimą ir parengti kultūros integravimo į bendrojo ugdymo mokyklas programą	Parengta ir įgyvendinama programa	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo, Švietimo skyriai
1.1.4.5.	Steigti Trakų meno mokyklos ir Rūdiškių muzikos mokyklos padalinius kitose seniūnijose	Įsteigtų neformalaus ugdymo įstaigų padalinių skaičius	2016–2025	TRSA Švietimo skyrius, Trakų meno mokykla, Rūdiškių muzikos mokykla
1.1.4.6.	Remti Trakų istorijos muziejaus, Aukštadvario regioninio parko ir Trakų istorinio nacionalinio parko iniciatyvas	Paremtų renginių ir edukacinių programų skaičius; viešinimo priemonių skaičius	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo skyrius

Etnografinės įvairovės puoselėjimas

5.8.5. pav. Pasiūlymai etnografinės įvairovės išryškinimui rajone

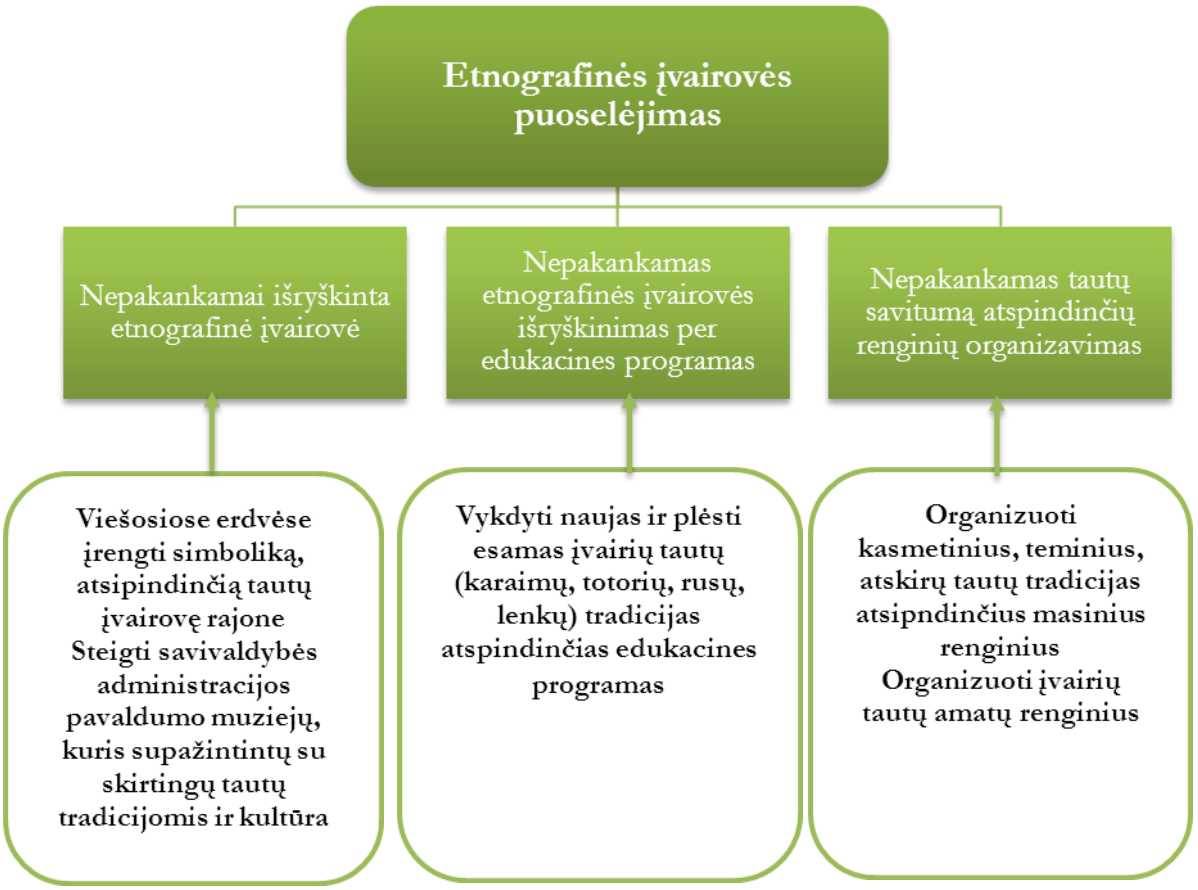

Pasiūlymai plėtrai:

- Nors Trakų rajonas pasižymi etnografine įvairove, tačiau tautybių įvairialypiškumas nepakankamai simbolizuojamas. Siekiant labiau išryškinti Trakų rajone gyvenančias tautines bendruomenes ir jų papročius, siūloma viešosiose erdvėse įrengti simboliką, atspindinčią tautų įvairovę.
- Nors rajone vykdoma nemažai edukacinių programų, tačiau rekomenduojama plėsti esamas ir kurti naujas atskirų tautų kulinarinį paveldą, tradicijas ir kultūrinius ypatumus išryškinančias edukacines programas.
- Rekomenduojama organizuoti atskirų tautų tradicijas, kultūra išryškinančius kasmetinius renginius, o taip pat renginius, supažindinančius su tautų tradiciniais amatais.

5.8.5. lentelė. Priemonių planas etnografinės įvairovės išryškinimui rajone

Eil. Nr.	Priemonė	Rezultatas	Įgyvendinimo laikas (metai)	Atsakinga institucija
1.	**PAVERSTI TRAKŲ RAJONĄ MENINĖS VEIKLOS IR KULTŪROS TRAUKOS CENTRU**			
1.1.	**Teikti aukštos kokybės kultūros paslaugas**			
1.1.5.	Puoselėti etnografinę įvairovę rajone			
1.1.5.1.	Įrengti tautų įvairovę atspindinčią simboliką viešosiose Trakų rajono erdvėse	Vietų skaičius, kuriose įrengta simbolika	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo skyrius
1.1.5.2.	Vykdyti naujas ir plėsti esamas įvairių tautų tradicijas atspindinčias edukacines programas	Naujai įgyvendinamų edukacinių programų skaičius	2016–2025	TRSA, kultūros įstaigos
1.1.5.3.	Organizuoti tautų kultūrą ir jų tradicijas atspindinčius renginius	Surengtų renginių skaičius	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo skyrius, kultūros įstaigos

Rinkodarinė veikla

5.8.6. pav. Pasiūlymai rinkodarinės veiklos plėtrai

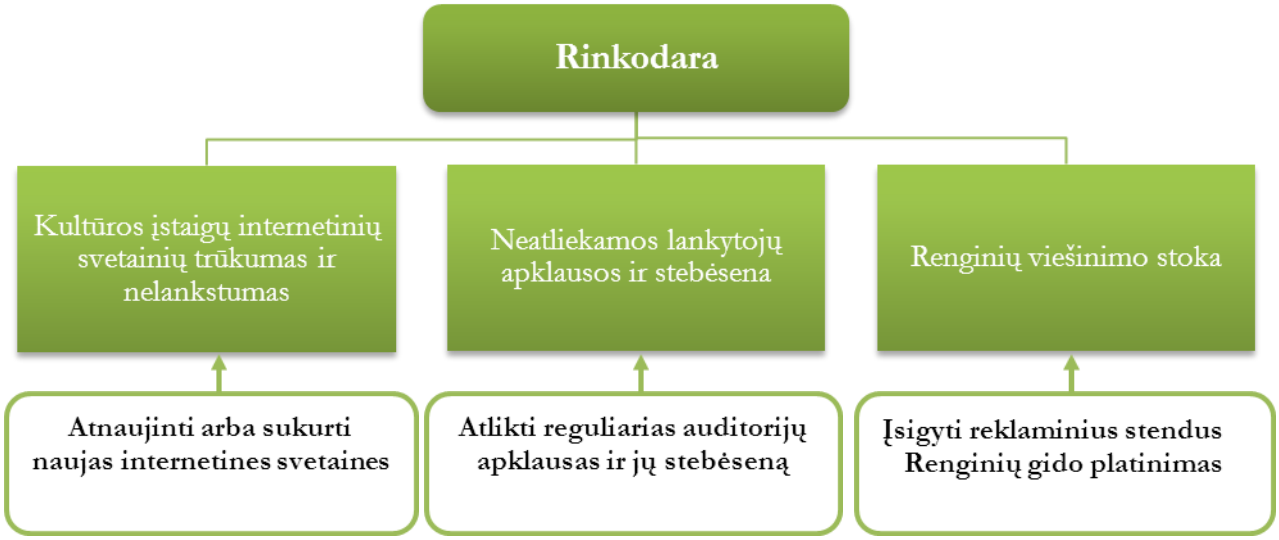

Pasiūlymai plėtrai:

- Norint užtikrinti efektyvesnį kultūros įstaigų veiklos viešinimą, reikia turėti patrauklią vartotojui internetinę svetainę, kadangi svetainė gali atskleisti kultūros institucijos veidą, atlikti reprezentacinę funkciją. Rekomenduojama atnaujinti ar naujai sukurti kultūros įstaigų interneto svetaines arba sukurti vieną svetainę, kurioje vartotojas galėtų gauti visą informaciją apie rajono kultūros įstaigas ir sužinoti kultūros naujienas.
- Trakų rajono kultūros įstaigoms rekomenduojama atlikti nuolatines savo auditorijų apklausas, kurios padėtų įstaigos lankytojus segmentuoti į tam tikras grupes ir leistu gerinti paslaugas. Lankytojų segmentavimas gali pasitarnauti rinkodaros tikslais, siekiant pritraukti tam tikrų grupių asmenis (naudojant jiems priimtinus ir tinkamus metodus). Taip kultūros institucijos galėtų dėti didesnes pastangas pasiekti tuos vartotojus, kurie dėl tam tikrų priežasčių negali dalyvauti kultūros įstaigų veiklose (dėl fizinių, mentalinių, socialinių ir kt. priežasčių). Būtų išaiškinamos priežastys ir nustatomi jų šalinimo būdai.
- Reklaminiai stendai galėtų prisidėti prie aktyvesnio ir platesnio renginių viešinimo. Stendus rekomenduojama statyti masinių susibūrimų vietose.
- Trakų rajono savivaldybės administracija kiekvienais metais patvirtina svarbiausių metinių renginių planą. Rekomenduojama tokį planą atspausdinti ir išplatinti skrajučių pavidalu po visus Lietuvos ar bent didžiųjų miestų turizmo informacijos centrus.

5.8.6. lentelė. Priemonių planas rinkodarinės veiklos plėtrai

Eil. Nr.	Priemonė	Rezultatas	Įgyvendinimo laikas (metai)	Atsakinga institucija
1.	**PAVERSTI TRAKŲ RAJONĄ MENINĖS VEIKLOS IR KULTŪROS TRAUKOS CENTRU**			
1.1.	**Teikti aukštos kokybės kultūros paslaugas**			
1.1.6.	Užtikrinti kultūros informacijos sklaidą ir prieinamumą			
1.1.6.1.	Atnaujinti ir naujai sukurti kultūros paslaugas teikiančių įstaigų interneto svetaines	Atnaujintų ar naujai sukurtų svetainių skaičius	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo skyrius, kultūros įstaigos
1.1.6.2.	Atlikti kasmetines kultūros paslaugų gavėjų apklausas	Vykdoma stebėsena	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo skyrius, kultūros įstaigos
1.1.6.3.	Įsigyti ir įrengti reklaminius stendus, kultūros informacijos sklaidai užtikrinti	Įrengtų reklaminių stendų skaičius	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo skyrius, kultūros įstaigos
1.1.6.4.	Leisti ir platinti renginių gidą skrajučių pavidalu	Kitų savivaldybių turizmo informacijos centrų skaičius, kuriose platinamas Trakų rajono renginių gidas	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo skyrius

Kultūros paveldas

5.8.7. pav. Pasiūlymai kultūros paveldo plėtrai

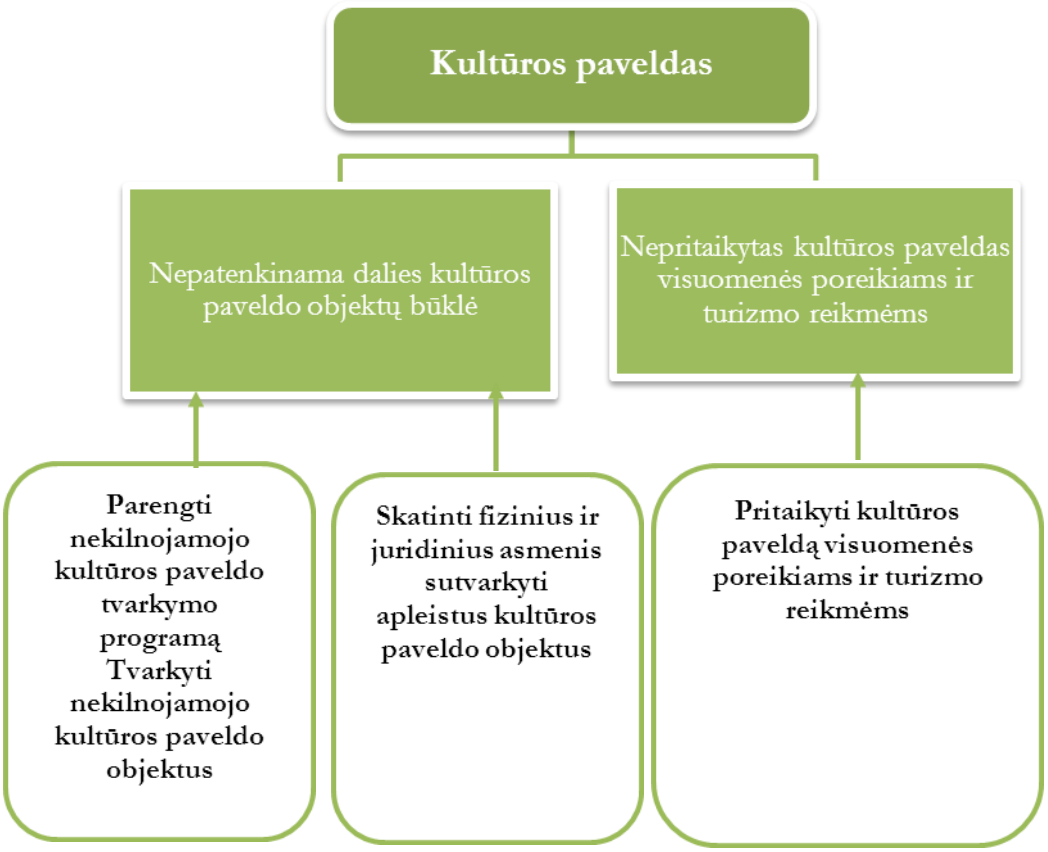

Pasiūlymai plėtrai:

- Vienas iš svarbiausių kultūros išteklių yra nekilnojamas kultūros paveldas. Trakų rajone gausu kultūros paveldo objektų: urbanistikos paminklų, buvusių dvarų sodybų, istorijos, mitologijos objektų ir kt. Rekomenduojama parengti nekilnojamojo kultūros paveldo tvarkymo programą, kurioje būtų numatyti prioritetiniai objektai ir jų tvarkybai reikiamos investicijos. Remiantis parengta programa, rekomenduojama vykdyti nekilnojamojo kultūros paveldo objektų tvarkybos darbus.
- Rengiant programą, rekomenduojama įvertinti šių objektų tvarkybos poreikį: 1) Trakų m. senamiesčio viešosios erdvės; 2) Rėkalnio parko piliakalnis; 3) Vytauto Didžiojo paminklo statyba Karaimų saloje; 4) Šv. Jurgio cerkvės atstatymas Bažnytėlės saloje; 5) Bernardinų kalvos pritaikymas turizmui atkuriant bažnyčios ir vienuolyno pastatus; 6) Onuškio Kipro Petrausko aikštė; 7) Senųjų Trakų piliavietės teritorija; 8) Trakų meno mokyklos pastatas.
- Siekiant padidinti nekilnojamojo kultūros paveldo objektų tvarkybos apimtis rekomenduojama remti fizinius ir juridinius asmenis, tvarkančius nekilnojamus kultūros paveldo objektus.
- Siekiant paskatinti turizmo plėtrą rajone, siūloma tvarkomus kultūros paveldo objektus pritaikyti visuomenės lankymui ir panaudoti įvairioms turizmo veikloms plėtoti.

5.8.7. lentelė. Priemonių planas kultūros paveldo plėtrai

Eil. Nr.	Priemonė	Rezultatas	Įgyvendinimo laikas (metai)	Atsakinga institucija
1.	**PAVERSTI TRAKŲ RAJONĄ MENINĖS VEIKLOS IR KULTŪROS TRAUKOS CENTRU**			
1.1.	**Teikti aukštos kokybės kultūros paslaugas**			
1.1.7.	Prižiūrėti ir saugoti kultūros paveldą, jį pritaikant visuomenės poreikiams ir turizmo plėtrai			
1.1.7.1.	Parengti nekilnojamojo kultūros paveldo tvarkybos programą	Parengta ir įgyvendinama programa	2016–2025	TRSA Architektūros skyrius
1.1.7.2.	Tvarkyti ir visuomenės poreikiams pritaikyti rajono nekilnojamojo kultūros paveldo objektus	Pagal parengtą programą, sutvarkytų objektų skaičius	2016–2025	TRSA Architektūros skyrius
1.1.7.3.	Skatinti fizinius ir juridinius asmenis sutvarkyti apleistus kultūros paveldo objektus	Paremtų fizinių ir juridinių asmenų sutvarkytų kultūros paveldo objektų skaičius	2016–2025	TRSA Architektūros skyrius
1.1.7.4.	Sukurti specialisto, atsakingo už nekilnojamojo kultūros paveldo priežiūrą, etatą	Sukurtas pilnas etatas	2016	TRSA

Bendradarbiavimas su NVO

5.8.8. pav. Pasiūlymai bendradarbiavimo su NVO skatinimui

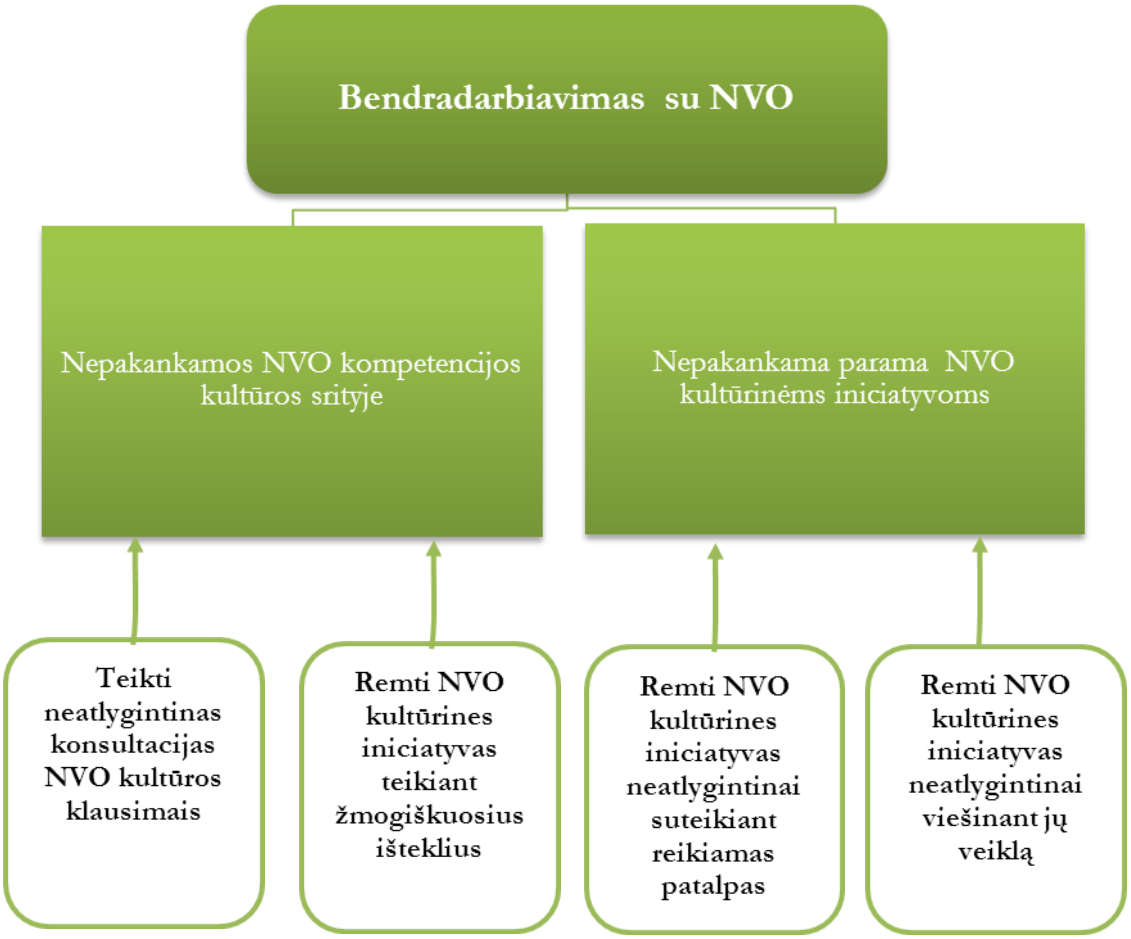

Pasiūlymai plėtrai:

- Atsižvelgiant į tai, kad rajono NVO ne visuomet turi reikiamos kvalifikacijos specialistus, siūloma teikti neatlygintinas konsultacijas NVO kultūros klausimais. Taip pat siūloma (esant poreikiui) neatlygintinai suteikti reikiamą kompetenciją kultūros srityje turinčius darbuotojus, dirbančius savivaldybės administracijoje ar jai pavaldžiose įstaigose.
- Taip pat savivaldybei rekomenduojama stiprinti bendradarbiavimą su NVO, suteikiant neatlygintinai naudotis savivaldybės valdomais pastatais ir patalpomis.
- Siekiant didinti NVO kultūrinės veiklos viešumą, rekomenduojama pasinaudojant savivaldybei pavaldžiomis įstaigomis, o taip pat jų valdoma virtualia baze neatlygintinai viešinti NVO veiklą, o taip pat jų įgyvendinamas iniciatyvas, kviečiant rajono gyventojus aktyviai jose dalyvauti.

5.8.8. lentelė. Priemonių planas bendradarbiavimo su NVO plėtrai

Eil. Nr.	Priemonė	Rezultatas	Įgyvendinimo laikas (metai)	Atsakinga institucija
1.	**PAVERSTI TRAKŲ RAJONĄ MENINĖS VEIKLOS IR KULTŪROS TRAUKOS CENTRU**			
1.1.	**Teikti aukštos kokybės kultūros paslaugas**			
1.1.8.	Stiprinti bendradarbiavimą tarp savivaldybės ir rajone veikiančių NVO			
1.1.8.1.	Teikti neatlygintinas konsultacijas NVO kultūros klausimais	Suteiktų konsultacijų skaičius	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo skyrius, kultūros įstaigos
1.1.8.2.	Remti NVO kultūrines iniciatyvas teikiant žmogiškuosius išteklius	Savivaldybės pavaldumo įstaigų ir institucijų darbuotojų skaičius, dalyvavusių įgyvendinant NVO kultūrines iniciatyvas	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo skyrius, kultūros įstaigos
1.1.8.3.	Remti NVO kultūrines iniciatyvas neatlygintinai suteikiant reikiamas patalpas	Neatlygintinai suteiktų patalpų plotas (m^2)	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo skyrius, kultūros įstaigos
1.1.8.4.	Remti NVO kultūrines iniciatyvas neatlygintinai viešinant jų veiklą	Neatlygintinai įgyvendintų viešinimo priemonių skaičius	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo skyrius, kultūros įstaigos

Elektroninių paslaugų kūrimas

5.8.9. pav. Pasiūlymai elektroninių paslaugų kūrimui

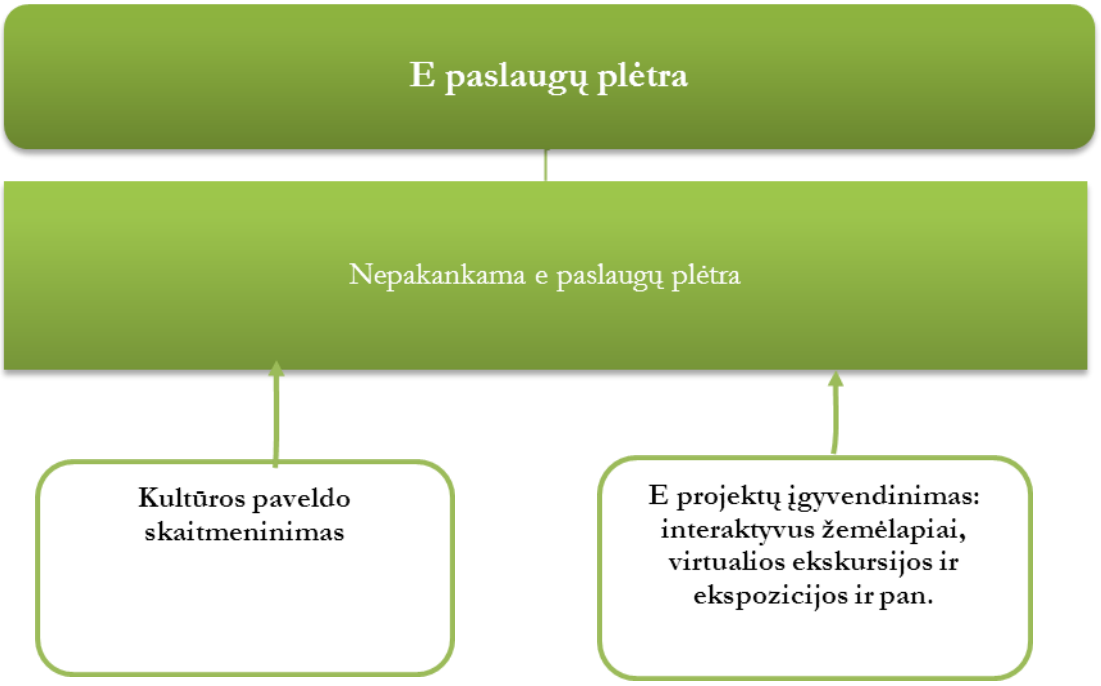

Pasiūlymai plėtrai:

- Atsižvelgiant į tai, kad šalyje ir visame pasaulyje vis labiau aktyvėja informacinių technologijų plėtra, o žmonės vis labiau naudojasi e paslaugomis, siūloma plėsti šių paslaugų spektrą, t.y. skaitmeninti kultūros paveldą, kurti interaktyvius žemėlapius, virtualias ekskursijas bei virtualias ekspozicijas ir pan.

5.8.9. lentelė. Priemonių planas e paslaugų plėtrai

Eil. Nr.	Priemonė	Rezultatas	Įgyvendinimo laikas (metai)	Atsakinga institucija
1.	**PAVERSTI TRAKŲ RAJONĄ MENINĖS VEIKLOS IR KULTŪROS TRAUKOS CENTRU**			
1.1.	**Teikti aukštos kokybės kultūros paslaugas**			
1.1.9.	Plėsti e paslaugų spektrą rajone			
1.1.9.1.	Skaitmeninti rajono kultūros paveldą	Suskaitmenintų kultūros paveldo objektų skaičius	2016–2025	TRSA Architektūros skyrius
1.1.9.2.	Įgyvendinti e projektus	Parengtų interaktyvių žemėlapių, virtualių ekskursijų ir ekspozicijų ir kt. skaičius	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo skyrius, kultūros įstaigos

5.9. KULTŪROS SEKTORIAUS PLĖTROS TRAKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖJE GALIMYBĖS

Trakų rajono kultūros sektoriaus plėtros galimybės identifikuotos suformulavus kultūros sektoriaus plėtros prioritetą, tikslą, uždavinius ir priemones jiems įgyvendinti.

5.9.1. lentelė. Kultūros sektoriaus plėtros prioritetas, tikslas ir uždaviniai

1 PRIORITETAS. PAVERSTI TRAKŲ RAJONĄ MENINĖS VEIKLOS IR KULTŪROS TRAUKOS CENTRU
1.1. Tikslas. Teikti aukštos kokybės kultūros paslaugas
1.1.1. Uždavinys. Modernizuoti kultūros paslaugas teikiančių įstaigų infrastruktūrą ir materialinę bazę
1.1.2. Uždavinys. Gerinti kultūros sektoriaus darbuotojų kompetencijas
1.1.3. Uždavinys. Remti ir skatinti profesionalaus meno iniciatyvas
1.1.4. Uždavinys. Skatinti gyventojų kultūrinį aktyvumą
1.1.5. Uždavinys. Puoselėti etnografinę įvairovę rajone
1.1.6. Užtikrinti kultūros informacijos sklaidą ir prieinamumą
1.1.7. Prižiūrėti ir saugoti kultūros paveldą, jį pritaikant visuomenės poreikiams ir turizmo plėtrai

5.9.2. lentelė. Kultūros sektoriaus plėtros priemonių planas

Eil. Nr.	Priemonė	Rezultatas	Įgyvendinimo laikas (metai)	Atsakinga institucija
1.	**PAVERSTI TRAKŲ RAJONĄ MENINĖS VEIKLOS IR KULTŪROS TRAUKOS CENTRU**			
1.1.	**Teikti aukštos kokybės kultūros paslaugas**			
1.1.1.	Modernizuoti kultūros paslaugas teikiančių įstaigų infrastruktūrą ir materialinę bazę			
1.1.1.1.	Rekonstruoti pastatą adresu Vytauto g. 69, Trakai, jį pritaikant kultūros rūmų ir bibliotekos veiklai	Rekonstruotas vienas pastatas	2016–2025	Trakų rajono savivaldybės administracija (toliau – TRSA), Trakų kultūros rūmai, Trakų viešoji biblioteka
1.1.1.2.	Modernizuoti ir išplėsti Trakų kultūros rūmų Senųjų Trakų padalinio patalpas	Modernizuotos ir išplėstos Senųjų Trakų padalinio patalpos	2016–2025	TRSA, Trakų kultūros rūmai
1.1.1.3.	Atnaujinti ir plėsti Trakų kultūros rūmų ir jo padalinių bei Lentvario kultūros rūmų įrangą ir inventorių	Naujai įsigyta įranga ir inventorius 11 kultūros įstaigų	2016–2025	TRSA, Trakų kultūros rūmai, Lentvario kultūros rūmai
1.1.1.4.	Rekonstruoti Lentvario senojo kino teatro pastatą, jį pritaikant kultūros rūmų ir bibliotekos veiklai	Rekonstruotas vienas pastatas	2016–2025	TRSA, Trakų kultūros rūmai, Trakų viešoji biblioteka
1.1.1.5.	Modernizuoti ir/ar išplėsti Trakų viešosios bibliotekos padalinių patalpas	Modernizuotos ir/ar išplėstos patalpos: 1) Aukštadvario bibliotekos; 2) Dusmenų bibliotekos; 3) Šventininkų bibliotekos	2016–2025	TRSA, Trakų viešoji biblioteka
1.1.1.6.	Rekonstruoti Trakų meno mokyklos pastatą	Rekonstruotas vienas pastatas	2016–2025	TRSA, Trakų meno mokykla
1.1.1.7.	Renovuoti Onuškio seniūnijos kultūrinių renginių salę	Renovuota viena salė	2016–2025	TRSA, Onuškio seniūnija
1.1.1.8.	Atnaujinti ir plėsti Trakų viešosios bibliotekos ir jos padalinių įrangą ir inventorių	Naujai įsigyta įranga ir inventorius 16 bibliotekų	2016–2025	TRSA, Trakų viešoji biblioteka
1.1.1.9.	Teikti gyventojams informacijos ir viešojo interneto paslaugas	Naujai įsigyta kompiuterinė įranga ir informacinės sistemos 16 bibliotekų	2016–2025	TRSA, Trakų viešoji biblioteka
1.1.1.10.	Atnaujinti ir plėsti Trakų meno mokyklos įrangą ir inventorių	Naujai įsigyta įranga ir inventorius vienoje kultūros įstaigose	2016–2025	TRSA, Trakų meno mokykla

Eil. Nr.	Priemonė	Rezultatas	Įgyvendinimo laikas (metai)	Atsakinga institucija
1.1.1.11.	Atnaujinti ir plėsti Rūdiškių muzikos mokyklos įrangą ir inventorių	Naujai įsigyta įranga ir inventorius vienoje kultūros įstaigose	2016–2025	TRSA, Rūdiškių muzikos mokykla
1.1.1.12.	Naujai įsigyti mobilią įrangą, reikalingą rajono kultūrinei veiklai	Naujai įsigytos įrangos ir inventoriaus skaičius	2016–2025	TRSA
1.1.1.13.	Pritaikyti rajono viešąsias erdves kultūrinei veiklai	Modernizuotos ir renginiams pritaikytos viešosios erdvės: 1) Grendavės k. poilsio zona prie senųjų kultūros namų pastato Liepos g., Grendavės k.; 2) Teritorija prie bendruomenės namų Dariaus ir Girėno g. 6, Aukštadvaryje; 3) Aikštė prie Rūdiškių bažnyčios Trakų g. 67, Rūdiškės; 4) Rėkalnio parkas; 5) Paluknio k. aikštė Bažnyčios gatvėje; 6) Onuškio Kipro Petrausko aikštė; 7) Poilsio vieta prie Lentvario (Graužio) ežero; 8) Senųjų Trakų piliavietės teritorija šalia vienuolyno; 9) Teritorija šalia bendruomenės namų Pirmojoje g. 47, Tarpupio k.; 10) Teritorija šalia bendruomenės namų Šventininkų k.; 11) Teritorija šalia Senųjų Trakų Andžejaus Stemachovskio mokyklos stadiono Trakų g. 39, Senieji Trakai	2016–2025	TRSA, seniūnijos
1.1.2.	Gerinti kultūros sektoriaus darbuotojų kompetencijas			
1.1.2.1.	Kelti kultūros darbuotojų kompetencijas	Kvalifikaciją kėlusių darbuotojų skaičius; aukštąjį išsilavinimą turinčių darbuotojų skaičius	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo, Juridinis ir personalo administravimo skyriai, kultūros įstaigos
1.1.2.2.	Skatinti jaunų specialistų pritraukimą į rajoną	Dirbančių jaunų specialistų skaičius; įgyvendintų jaunų specialistų pritraukimo priemonių skaičius	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo, Juridinis ir personalo administravimo skyriai, kultūros įstaigos
1.1.2.3.	Sukurti kultūros darbuotojų finansinio skatinimo mechanizmą	Sukurta ir veikianti darbuotojų skatinimo sistema	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo, Juridinis ir personalo administravimo skyriai, kultūros įstaigos
1.1.3.	Remti ir skatinti profesionalaus meno iniciatyvas			

Eil. Nr.	Priemonė	Rezultatas	Įgyvendinimo laikas (metai)	Atsakinga institucija
1.1.3.1.	Įrengti meninikų rezidenciją	Įrengta ir veikianti menininkų rezidencija	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo skyrius, kultūros įstaigos
1.1.3.2.	Parengti menininkų rezidencijos programą	Parengta ir įgyvendinama programa	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo skyrius, kultūros įstaigos
1.1.3.3.	Ikurti meno inkubatorių	Įkurtas ir veikiantis meno inkubatorius	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo skyrius, kultūros įstaigos
1.1.3.4.	Organizuoti didelio masto profesionalaus meno renginius	Suorganizuotų renginių skaičius	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo skyrius, kultūros įstaigos
1.1.3.5.	Remti profesionalaus meno iniciatyvas	Paremtų profesionalaus meno iniciatyvų skaičius	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo skyrius
1.1.4.	Skatinti gyventojų kultūrinį aktyvumą			
1.1.4.1.	Taikyti novatoriškus būdus, dirbant su bendruomenėmis	Mėgėjų meno kolektyvų ir jų dalyvių skaičius	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo skyrius, kultūros įstaigos
1.1.4.2.	Skatinti neįgaliųjų dalyvavimą kultūros ir meno veikloje	Neįgaliesiems pritaikytų įstaigų skaičius; paremtų neįgaliųjų kultūrinių iniciatyvų skaičius	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo skyrius, kultūros įstaigos
1.1.4.3.	Reorganizuoti bendrojo ugdymo mokylą, jos profilį keičiant į kultūros ir meno	Reorganizuota ir veikianti mokykla	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo, Švietimo skyriai
1.1.4.4.	Atlikti reorganizuotos mokyklos mokinių ir tėvų poreikių vertinimą ir prengti kultūros integravimo į bendrojo ugdymo mokyklas programą	Parengta ir įgyvendinama programa	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo, Švietimo skyriai
1.1.4.5.	Steigti Trakų meno mokyklos ir Rūdiškių muzikos mokyklos padalinius kitose seniūnijose	Įsteigtų neformalaus ugdymo įstaigų padalinių skaičius	2016–2025	TRSA Švietimo skyrius, Trakų meno mokykla, Rūdiškių muzikos mokykla
1.1.4.6.	Remti Trakų istorijos muziejaus, Aukštadvario regioninio parko ir Trakų istorinio nacionalinio parko iniciatyvas	Paremtų renginių ir edukacinių programų skaičius; viešinimo priemonių skaičius	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo skyrius
1.1.5.	Puoselėti etnografinę įvairovę rajone			
1.1.5.1.	Įrengti tautų įvairovę atspindinčią simboliką viešosiose Trakų rajono erdvėse	Vietų skaičius, kuriose įrengta simbolika	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo skyrius

Eil. Nr.	Priemonė	Rezultatas	Įgyvendinimo laikas (metai)	Atsakinga institucija
1.1.5.2.	Vykdyti naujas ir plėsti esamas įvairių tautų tradicijas atspindinčias edukacines programas	Naujai įgyvendinamų edukacinių programų skaičius	2016–2025	TRSA, kultūros įstaigos
1.1.5.3.	Organizuoti tautų kultūrą ir jų tradicijas atspindinčius renginius	Surengtų renginių skaičius	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo skyrius, kultūros įstaigos
1.1.6.	Užtikrinti kultūros informacijos sklaidą ir prieinamumą			
1.1.6.1.	Atnaujinti ir naujai sukurti kultūros paslaugas teikiančių įstaigų interneto svetaines	Atnaujintų ar naujai sukurtų svetainių skaičius	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo skyrius, kultūros įstaigos
1.1.6.2.	Atlikti kasmetines kultūros paslaugų gavėjų apklausas	Vykdoma stebėsena	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo skyrius, kultūros įstaigos
1.1.6.3.	Įsigyti ir įrengti reklaminius stendus, kultūros informacijos sklaidai užtikrinti	Įrengtų reklaminių stendų skaičius	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo skyrius, kultūros įstaigos
1.1.6.4.	Leisti ir platinti renginių gidą skrajučių pavidalu	Kitų savivaldybių turizmo informacijos centrų skaičius, kuriose platinamas Trakų rajono renginių gidas	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo skyrius
1.1.7.	Prižiūrėti ir saugoti kultūros paveldą, jį pritaikant visuomenės poreikiams ir turizmo plėtrai			
1.1.7.1.	Parengti nekilnojamojo kultūros paveldo tvarkybos programą	Parengta ir įgyvendinama programa	2016–2025	TRSA Architektūros skyrius
1.1.7.2.	Tvarkyti ir visuomenės poreikiams pritaikyti rajono nekilnojamojo kultūros paveldo objektus	Pagal parengtą programą, sutvarkytų objektų skaičius	2016–2025	TRSA Architektūros skyrius
1.1.7.3.	Skatinti fizinius ir juridinius asmenis sutvarkyti apleistus kultūros paveldo objektus	Paremtų fizinių ir juridinių asmenų sutvarkytų kultūros paveldo objektų skaičius	2016–2025	TRSA Architektūros skyrius
1.1.7.4.	Sukurti specialisto, atsakingo už nekilnojamojo kultūros paveldo priežiūrą, etatą	Sukurtas pilnas etatas	2016	TRSA
1.1.8.	Stiprinti bendradarbiavimą tarp savivaldybės ir rajone veikiančių NVO			
1.1.8.1.	Teikti neatlygintinas konsultacijas NVO kultūros klausimais	Suteiktų konsultacijų skaičius	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo skyrius, kultūros įstaigos

Eil. Nr.	Priemonė	Rezultatas	Įgyvendinimo laikas (metai)	Atsakinga institucija
1.1.8.2.	Remti NVO kultūrines iniciatyvas teikiant žmogiškuosius išteklius	Savivaldybės pavaldumo įstaigų ir institucijų darbuotojų skaičius, dalyvavusių įgyvendinant NVO kultūrines iniciatyvas	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo skyrius, kultūros įstaigos
1.1.8.3.	Remti NVO kultūrines iniciatyvas neatlygintinai suteikiant reikiamas patalpas	Neatlygintinai suteiktų patalpų plotas (m^2)	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo skyrius, kultūros įstaigos
1.1.8.4.	Remti NVO kultūrines iniciatyvas neatlygintinai viešinant jų veiklą	Neatlygintinai įgyvendintų viešinimo priemonių skaičius	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo skyrius, kultūros įstaigos
1.1.9.	Plėsti e paslaugų spektrą rajone			
1.1.9.1.	Skaitmeninti rajono kultūros paveldą	Suskaitmenintų kultūros paveldo objektų skaičius	2016–2025	TRSA Architektūros skyrius
1.1.9.2.	Įgyvendinti e projektus	Parengtų interaktyvių žemėlapių, virtualių ekskursijų ir ekspozicijų ir kt. skaičius	2016–2025	TRSA Kultūros ir turizmo skyrius, kultūros įstaigos

5.10. ALTERNATYVIŲ IŠORĖS LĖŠŲ PRITRAUKIMO GALIMYBIŲ IR MECHANIZMŲ ANALIZĖ, KULTŪROS DALIES INVESTICIJOMS

Analizuojant labiausiai paplitusias praktikas galima išskirti du pagrindinius išorinių lėšų investicijoms šaltinius:

- **Valstybinės lėšos** – šiai finansavimo šaltinių kategorijai priskiriami valstybinių organizacijų, įstaigų ir institucijų asignavimai, užsienio šalių teikiama parama, Europos Sąjungos ar kitų tarptautinių institucijų finansinė parama asignavimų, dotacijų, subsidijų ar projektinių lėšų forma;
- **Privačios lėšos** – šiai finansavimo šaltinių kategorijai priskiriamos fizinių ir juridinių asmenų lėšos, skiriamos kaip anoniminės ir atviros donorų lėšos, privatūs indėliai, 2 proc. pajamų mokesčio skyrimas, privačių ar viešų fondų skiriamas finansavimas arba verslo įmonių parama.

Kadangi viešojo sektoriaus subjektai didžiąją dalį lėšų investicijoms gauna iš valstybinių lėšų šaltinių per įvairius mechanizmus ir priemones, tai šioje dalyje jie ir bus analizuojami.

VALSTYBĖS INVESTICIJŲ PROGRAMA

Valstybės investicijų programos investavimo sritys: valstybės valdymas, krašto, sveikatos, socialinė, aplinkos ir visuomenės apsauga, viešoji tvarka, švietimas, **kultūra**, žemės ūkis, transportas ir ryšiai bei kita veikla. Investavimo į atitinkamą sritį prioritetus, tvirtina valstybės institucijos ir įstaigos.

Pagal šiuos prioritetus ūkio subjektai nustatyta tvarka rengia investicijų projektus. Parengti investicijų projektai teikiami valstybės institucijoms ir įstaigoms pagal valdymo sritis. Jose sudarytos atrankos komisijos, neviršydamos valstybės kapitalo investicijų preliminarių limitų, atrenka tam tikrais metais siūlomus įgyvendinti investicijų projektus. Tada pasiūlymai teikiami Finansų ministerijai, kuri, atsižvelgdama į preliminarų kapitalo investicijoms numatytų lėšų paskirstymą pagal asignavimų valdytojus ir investicijų projektus, rengia Valstybės investicijų programą. Ši programa sudaroma ne mažiau kaip trejiems metams ir tvirtinama kartu su atitinkamų metų valstybės ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu.

Patvirtinus Valstybės investicijų programą valstybės institucijos ir įstaigos patvirtina valstybės kapitalo investicijų į atitinkamą sritį trejų metų paskirstymą pagal asignavimų valdytojus ir investicijų projektus. Už valstybės investicijų naudojimą atsako viešieji subjektai, kurie yra faktiniai darbų užsakovai. Jie ne rečiau kaip kas pusmetį nustatyta tvarka Finansų ministerijai teikia informaciją: apie tai, kaip naudojamos (ar nepažeidžiamos sutarties sąlygos, ar lėšos naudojamos taupiai) valstybės kapitalo investicijos; apie investicijų projekto vertinimo kriterijų įvykdymą įgyvendinus investicijų projektą; apie lėšų naudojimą pagal kiekvieną investavimo prioritetą. Prireikus Valstybės investicijų programa kasmet tikslinama, atsižvelgiant į valstybės lėšų, numatomų skirti investicijoms, ir ekonominės politikos dokumentų pokyčius.

2014 m. planuojamos Valstybės investicijų programos lėšos kultūrai (iš valstybės biudžeto) – 97.240 tūkst. Lt, 2015 m. – 118.010 tūkst. Lt, 2016 m. – 152.609 tūkst. Lt.

LR KULTŪROS MINISTERIJOS FINANSUOJAMOS PROGRAMOS

KULTŪRO OBJEKTŲ AKTUALIZAVIMO PROGRAMA

Lietuvos Respublikos kultūros ministerija, planuodama 2014–2020 m. ES struktūrinių lėšų paskirstymą kultūros sričiai, atlieka investicijų poreikio analizę. Investicijų poreikio analizė atliekama siekiant nustatyti potencialių kultūros sektoriaus pareiškėjų pasirengimą sėkmingai įgyvendinti investicinius projektus.

Investicijų poreikio analizė atliekama kviečiant pareiškėjus pateikti galimų kultūros paveldo bei kultūros infrastruktūros aktualizavimo investicinių projektų aprašymus. Investicinio projekto aprašyme turi būti pagrįstas investicijų poreikis, atitinkantis kultūros paveldo aktualizavimo ir kultūros objektų įveiklinimo principus. Investicijų poreikis vertinamas pagal tai, ar investicijos yra būtinos planuojamoms veikloms įgyvendinti, naujoms kultūros paslaugoms ar produktams sukurti, ar planuojamos veiklos yra inovatyvios, atitinka šiuolaikinės visuomenės poreikius ar investicijos į kultūros objektą padės padidinti šio objekto žinomumą, lankomumą.

Investicinių projektų aprašymai kultūros paveldo aktualizavimo priemonei buvo rinkti 2014 m. pradžioje (baigti rinkti vasario 17 d.). Šių aprašymų vertinimas taip pat jau yra baigtas, prasidėjo viešieji pateiktų projektų aptarimai. Kitas kultūros paveldo aktualizavimo priemonės konkursas planuojamas paskelbti 2015 m. pabaigoje.

LITUANISTIKOS TRADICIJŲ IR PAVELDO ĮPRASMINIMO PROGRAMA

Atsižvelgiant į valstybės biudžeto galimybes ir Lituanistikos tradicijų ir paveldo įprasminimo komisijos sprendimus, projektams gali būti skiriamas dalinis finansavimas, bet ne daugiau nei 90 proc. lėšų skaičiuojant nuo visos projekto vertės.

Valstybės biudžeto lėšos projektams finansuoti yra numatomos kiekvienais metais Lietuvos Respublikos kultūros ministerijai skirtuose valstybės biudžeto asignavimuose.

Finansavimas skiriamas vadovaujantis šiais kriterijais: projektai padeda sutelkti valstybės, savivaldybių institucijas, mokslo įstaigas, bendruomenes ir nevyriausybines organizacijas istorinės reikšmės lituanistikos paveldo problemoms nagrinėti, įžymioms paveldo vertybėms ir jų kūrėjams, pasiekimams ir įvykiams pažinti, skleisti ir įprasminti; projektai padeda atskleisti tautos kultūros atgimimo istoriją, XIX a. bei XX a. pr. nacionalinio savitumo suvokimą; projektai padeda puoselėti lituanistinį paveldą už Lietuvos Respublikos ribų, išlaikyti istorinį ir kultūrinį tapatumą, pateikti jo objektus Lietuvoje; projektai padeda vykdyti lituanistinio paveldo vardų, istorinių įvykių, rašto, garso, vaizdo dokumentų sklaidą už Lietuvos Respublikos ribų; projektai skatina visuomenės iniciatyvumą tyrinėti ir pateikti lituanistinį paveldą šiuolaikinėmis technologijų priemonėmis.

Prioritetas teikiamas: projektams, kurie padeda formuoti kiekvienų metų kuriamą vientisą paveldo įprasminimo programą; tęstiniams projektams, kurie įgyvendinami ne mažiau nei trejus metus iš eilės ir išlaiko jiems vieniems būdingas renginių tradicijas; projektams, pasižymintiems paveldo sklaidos idėjų originalumu, informacinių technologijų taikymo novatoriškumu; projektams, skatinantiems naujas visuomenės narių kūrybines iniciatyvas, susijusias su paveldo sklaida ir komunikacija; projektams, kuriems dalinį finansavimą skiria valstybės ir/ar savivaldybių institucijos ir/ar įstaigos, tarptautinės organizacijos, bendrijos.

ISTORINĖS ATMINTIES IŠSAUGOJIMO INICIATYVAS ĮGYVENDINANČIŲ PROJEKTŲ FINANSAVIMAS

Paraiškas projektams finansuoti gali teikti visi Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka įregistruoti juridiniai asmenys. Fizinių asmenų paraiškos nepriimamos. Paraiškos priimamos visus metus.

Atsižvelgiant į valstybės biudžeto galimybes ir komisijų bei darbo grupių, kurias sudaro Lietuvos Respublikos Prezidentas, Lietuvos Respublikos Seimas, Lietuvos Respublikos Vyriausybė, Ministras Pirmininkas, kultūros ministras, sprendimus, projektams gali būti skiriamas dalinis finansavimas, bet ne daugiau nei 90 proc. lėšų skaičiuojant nuo visos projekto vertės.

Valstybės biudžeto lėšos Istorinės atminties išsaugojimo iniciatyvas įgyvendinantiems projektams finansuoti yra numatomos kiekvienais metais Lietuvos Respublikos kultūros ministerijai skirtuose valstybes biudžeto asignavimuose.

Finansavimas skiriamas vadovaujantis šiais vertinimo kriterijais: projektams, padedantiems išsaugoti ir aktualizuoti istorinę atmintį įprasminant Lietuvos valstybei reikšmingus įvykius; projektams, padedantiems skatinti pilietiškumą, atsakomybės ir pareigų demokratinei valstybei suvokimą; projektams, pateikiantiems visuomenei aukšto meninio lygio pilietines kultūrines akcijas, nacionalines kultūros menines programas; projektams, padedantiems skatinti tautos istorijos, kultūros savitumo suvokimą, kultūrinės ir politinės tapatybės išlaikymą ir kūrimą; projektams, įprasminantiems kūrybinį paveldą ir suteikiantiems jam naujos prasmės; projektams, įgyvendinantiems Lietuvos kultūrai ir istorijai nusipelniusių asmenybių reikšmingų sukakčių minėjimą bei jų kūrybinio palikimo išsaugojimą.

Finansavimas skiriamas vadovaujantis šiais prioritetais: projektams, pasižymintiems originalumu, novatoriškumu; projektams, skatinantiems naujas visuomenes kūrybines iniciatyvas; projektams, kuriems dalinį finansavimą skiria kitos valstybes ir/ar savivaldybių institucijos ir/ar įstaigos; projektams, kuriems dalinį finansavimą skiria viešosios informacijos skleidėjai; projektams, kurie vykdomi Lietuvos Respublikos Seimo, Lietuvos Respublikos Vyriausybes pavedimu; projektams, kurie vykdomi įgyvendinant Lietuvos Respublikos Prezidentūros, Lietuvos Respublikos Seimo, Lietuvos Respublikos Vyriausybes sudarytų komisijų bei darbo grupių protokolinius sprendimus.

„BIBLIOTEKOS PAŽANGAI 2“

2013 m. lapkričio mėn. Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka kartu su Bilo ir Melindos Geitsų fondu pasirašė bendradarbiavimo sutartį dėl naujo projekto „Bibliotekos pažangai 2“ įgyvendinimo Lietuvoje, kurį iš dalies finansuoja ir Lietuvos Respublikos kultūros ministerija. Projektas truks iki 2016 m. gruodžio mėnesio, jį įgyvendins Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka.

Projekto „Bibliotekos pažangai 2“ tikslas – sustiprinti Lietuvos bibliotekų gebėjimus tenkinti besivystančios bendruomenės poreikius ir įtvirtinti bibliotekas kaip tvarias bendruomenines institucijas, galinčias pagerinti Lietuvos žmonių gyvenimo kokybę. Projekto „Bibliotekos pažangai 2“ vertė daugiau nei 12,5 mln. litų.

LIETUVOS APLINKOS APSAUGOS INVESTICIJŲ FONDO (TOLIAU – LAAIF) KLIMATO KAITOS SPECIALIOJI PROGRAMA

Paraiškos teikiamos kasmet, Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondui pagal priemonę „Visuomeninės ir gyvenamosios (įvairių socialinių grupių asmenims) paskirties pastatų atnaujinimas (modernizavimas), sumažinant energijos suvartojimo sąnaudas ne mažiau nei 40%“. Galimi pareiškėjai: mokyklų, ikimokyklinio ugdymo įstaigų, ligoninių, kitų visuomeninės ir gyvenamosios paskirties (įvairioms socialinėms grupėms priklausančių) pastatų, kurie nuosavybės teise priklauso valstybei ar savivaldybėms, valdytojai arba savininkai, arba savivaldybių administracija. Subsidijos dydis iki 100 proc. visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų. Paraiškos priimamos pagal kasmet skelbiamus kvietimus, kurie talpinami LAAIF internetinėje svetainėje, iki kol pakanka lėšų.

2014-2020 M. ES STRUKTŪRINĖS PARAMOS VEIKSMŲ PROGRAMA (PROJEKTAS)

Lietuvos 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos veiksmų programa bus nuosekliai derinama su Europos Sąjungos ir nacionaliniais strateginiais dokumentais, jų principais bei esminėmis strateginėmis nuostatomis. Pagrindinis šios programos tikslas yra gražinti šalį į spartaus ir tvaraus augimo kelią, mažinti šalies išsivystymo lygio atsilikimą nuo ES šalių vidurkio. Kartu bus siekiama, kad ūkio plėtra būtų tvari ir tausiai išteklius naudojanti bei teiktų apčiuopiamai geresnę gyvenimo kokybę visiems šalies gyventojams. Tai reiškia ne tik didesnį užimtumą, augančias pajamas, bet ir labiau integruotą visuomenę, kurioje bus gerokai sumažinta skurdo rizika bei socialinė atskirtis. Tuo būdu ši programa tiesiogiai prisidės tiek prie ES 2020 strateginių tikslų įgyvendinimo, tiek prie didesnės ekonominės, socialinės ir teritorinės sanglaudos ES ir Lietuvoje.

Programa atliepia esminius šalies plėtros iššūkius ir remiasi investicijų sutelkimu į ES bendrajame strateginiame dokumente nustatytus 11 teminių tikslų ir jų konkrečius investicinius prioritetus, kurie tarpusavyje yra glaudžiai susiję ir papildo vienas kitą. Investicijos kultūros srities objektams iš dalies bus numatomos pagal 2, 6 ir 9 teminius tikslus:

- 2 teminis tikslas „Informacinių ir ryšių technologijų prieinamumo, naudojimo skatinimas ir kokybės gerinimas“, 3 investicinis prioritetas „Taikomųjų IRT

e. valdžios, e. mokymosi, e. įtraukties, e. kultūros ir e. sveikatos programų tobulinimas“ – kultūros paveldo skaitmeninimas ir sklaida e. erdvėje.

- 6 teminis tikslas „Aplinkos išsaugojimas bei apsauga ir išteklių veiksmingumo skatinimas“, 3 investicinis prioritetas „Kultūrinio ir gamtinio paveldo apsauga, propagavimas ir vystymas“ – išsaugoti ir atnaujinti Lietuvos kultūros paveldą.
- 9 teminis tikslas „Socialinės įtraukties skatinimas ir kova su skurdu bei diskriminacija“, 2 investicinis prioritetas „Parama fiziniam, ekonominiam ir socialiniam nepasiturinčių miestų ir kaimų bendruomenių bei vietovių atnaujinimui“ – investuoti į nedidelės apimties infrastruktūrą, pagerinančią pagrindinių paslaugų prieinamumą ir gyvenimo kokybę vietos bendruomenėms.

EUROPOS TERITORINIO BENDRADARBIAVIMO TIKSLO PROGRAMOS

Ši bendradarbiavimo forma vykdoma per ES struktūrinių fondų trečiąjį Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslą. Pagal šį tikslą Europos regioninės plėtros fondo parama daugiausia skiriama šiems prioritetams: plėtoti peržengiančią sieną ekonominę, socialinę ir aplinkosaugos veiklą taikant bendras tvaraus teritorijų vystymo strategijas; kurti ir plėtoti tarpvalstybinį bendradarbiavimą, finansuojant integruotą teritorijų vystymąsi skatinančius tinklus ir veiksmus; didinti regioninės politikos veiksmingumą.

Lietuva 2007–2013 m. dalyvavo šešiose Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslo programose: bendradarbiavimo per sieną programose Lietuva – Lenkija, Latvija – Lietuva, Pietų Baltijos programoje (INTERREG IIIA programų tąsa), Baltijos jūros regiono 2007–2013 m. tarpvalstybinio bendradarbiavimo programoje (BJR INTERREG IIIB tąsa), tarpregioninio bendradarbiavimo INTERREG IVC programoje (INTERREG IIIC tąsa) ir URBACT II programoje.

Kadangi naujam 2014–2020 m. finansavimo laikotarpiui programų įgyvendinimo dokumentai šiuo metu yra rengiami, platesnė jų analizė nėra atliekama.

EUROPOS KAIMYNYSTĖS IR PARTNERYSTĖS PROGRAMOS PRIEMONĖS

Lietuva 2007–2013 m. dalyvavo Lenkijos–Lietuvos–Rusijos Federacijos ir Lietuvos–Latvijos–Baltarusijos Europos kaimynystės ir partnerystės programos priemonėse. Europos regioninės plėtros fondo parama buvo skiriama įgyvendinant projektus, susijusius su: ekonominės ir socialinės plėtros regionuose abipus sienos skatinimu; kova su bendrais iššūkiais aplinkos apsaugos, visuomenės sveikatos srityse; kova su organizuotu nusikalstamumu ir jo prevencija, saugaus ir efektyvaus pasienio užtikrinimu; vietinėmis “žmonės–žmonėms” iniciatyvomis.

Kadangi naujam 2014–2020 m. finansavimo laikotarpiui programų įgyvendinimo dokumentai šiuo metu yra rengiami, platesnė jų analizė nėra atliekama.

EUROPOS EKONOMINĖS ERDVĖS IR NORVEGIJOS PARAMOS PROGRAMOS

Lietuvai 2009–2014 m. laikotarpiu buvo skirta 84 milijonai eurų Norvegijos ir EEE paramos (7,5 proc. šios sumos yra skirta donorų administravimo išlaidoms padengti). Paramą buvo numatyta skirstyti per programas, įgyvendinamas Lietuvos institucijų (programų operatorių) kartu su partneriais iš Norvegijos (donorų programos partneriais). 009–2014 m. kultūros srities investicijos buvo remiamos įgyvendinant 2 programas: Kultūros ir gamtos paveldo išsaugojimas ir atgaivinimas (LT06 programa) ir Europos kultūros paveldo kultūros ir menų įvairovės skatinimas (LT07 programa).

Priedai

PRIEDAI

Priedas Nr. 1

Trakų rajono savivaldybėje veikiančios sporto organizacijos

Nr.	Klubo pavadinimas	Adresas	Kultivuojamas sportas
1.	Lentvario laisvalaikio Sporto klubas "Rumida"	Geležinkelio g. 27, Trakai	Krepšinis
2.	Trakų rajono centrinis sporto klubas „Žalgiris"	Karaimų g. 10, Trakai	Sporto visiems plėtotė
3.	Aukštadvario sporto klubas	Technikumo g. 8-2, Aukštadvaris	Sporto visiems seniūnijoje plėtotė
4.	Trakų rajono Lentvario sporto klubas	Klevų al.8-1, Lentvaris	Sporto visiems seniūnijoje plėtotė
5.	Asociacijos VO irklavimo klubas „Auksinis yris"	Medžiotojo g. 6-2, Onuškis	Sportas seniūnijose irklavimas
6.	Trakų rajono Paluknio sporto klubas	Bažnyčios g. 1, Paluknys	Sporto visiems seniūnijoje plėtotė
7.	Trakų irklavimo sporto klubas	Vytauto g. 72-22, Trakai	Irklavimas
8.	ARTŪRO VIETOS SPORTO klubas	Vienuolyno g. 9-13, Trakai	Baidarių/kanojų irklavimas, aikido
9.	Asociacijos VO Krepšinio klubas „Trakai",	Trakų g. 10-11, Trakai	Krepšinis
10.	Vilniaus Tradicinio karatė-do klubas „Ritualas"	Trakų g. 50, Senieji Trakai	Karatė-do
11.	„Jaunimo sodas"	Trakų g. 50, Senieji Trakai	Varžybos, krepšinis, tinklinis
12.	Visuomeninė organizacija AIKIDO AIKIKAI Sveikatingumo klubas „Pažinkim save"	Pakalnės g. 27-38, Lentvaris	Sveikuoliai
13.	Trakų miesto smigio sporto klubas „Buliaus akis"	Karaimų g. 10, Trakai	Smiginis
14.	Veteranų sporto klubas „Galvė"	Birutės g. 48, Trakai	Krepšinis
15.	Žirginio sporto klubas „Naujadvario žirgai"	Jovariškių k., Trakų sen.	Ištvermės jojimas
16.	Trakų krašto ledo ritulio klubas „Galvė"	Lauko g. 54, Lentvaris	Ledo ritulys
17.	Vaikų ir jaunimo futbolo klubas „Trakai"	Birutės g. 42, Trakai	Futbolas, sveika gyvensena
18.	VšĮ Lentvario sporto centras	Saulės g. 24, Lentvaris	Futbolas, smiginis
19.	Asociacijos „Mano karta"	Kudirkos g.12A-1	Slidinėjimas
20.	Trakų rajono lenkų sporto klubas „Polonus"	Trumpoji g. 6A, Trakai	Krepšinis
21.	Trakų rajono Bijūnų gyvenvietės šaškių klubas „Bijūnėlis"	Bijūnų k., Aukštadvario sen.	Šaškės
22.	Trakų r. sveikatos klubas	Vytauto g. 62-11, Trakai	Sveikas gyvenimo būdas
23.	Muitai klubas „Mustangas"	Ostruvkos k., Senųjų Trakų sen.	Sportinis, rekreacinis švietimas, sveika gyvensena, jaunimo užimtumas
24.	Vietnamo tradicinių kovos menų (TKM) Niat-nam klubas „TAN"	Bažnyčios g. 11-5, Lentvaris	Vietnamo tradiciniai kovų menai, paskaitos
25.	Irklavimo klubas „Academia Remigum"	Karaimų g. 93A, Trakai	Irklavimas
26.	Trakų buriuotojų klubas	Sėlių g. 72-25, Vilnius m.	Buriavimo sportas
27.	Lentvario sveikatos klubas „Šaltinis"	Lauko g. 26, Lentvaris	Sveikuoliai
28.	VŠĮ Trakų aviacijos sporto centras	Paežerėlių k., Paluknio sen.	Parasparniai, aviacijos sportas
29.	VšĮ Trakų Futbolo klubas	Vytauto g. 2, Trakai	Futbolas
30.	Trakų kūno kultūros ir sporto centras	Karaimų g. 10, Trakai	Irklavimas, kanupolas, baidarių-kanojų irklavimas, lengvoji atletika, futbolas, stalo tenisas, kulkinis šaudymas, savigynos imtynės, graikų-romėnų imtynės, slidinėjimas ir t.t.

Priedas Nr. 2

Įstaigų, suteikusių informaciją apie sporto infrastruktūrą, atstovai ir jų kontaktai

Seniūnijos	Grendavės seniūnija	8 687 46 653
	Onuškio seniūnija	8 671 67 790
	Aukštadvario seniūnija	8 616 28 964
	Lentvario seniūnija	8 528 28 444
	Senųjų Trakų seniūnija	8 687 53 070
	Rūdiškių seniūnija	8 528 57 214
	Paluknio seniūnija	8 616 28 950
	Trakų seniūnija	8 528 55 730
Mokymo įstaigos	Trakų Vytauto Didžiojo gimnazija	8 528 55 676
	Trakų vidurinė mokykla	8 528 55 670
	Trakų pradinė mokykla	8 528 55 587
	Lentvario Motiejaus Šimelionio gimnazija	8 528 28 280
	Lentvario Henriko Senkevičiaus vidurinė mokykla	8 605 41 475
	Lentvario 1-oji vidurinė mokykla	8 605 41 475
	Rūdiškių gimnazija	8 528 57 225
	Paluknio Medeinos vidurinė mokykla	8 528 61 215
	Aukštadvario vidurinė mokykla	8 528 65 212
	Aukštadvario žemės ūkio mokykla	8 679 41 483
	Onuškio Donato Malinausko vidurinė mokykla	8 528 62 242
	Bijūnų pagrindinė mokykla	8 528 44 582
	Senųjų Trakų Andžejaus Stelmachovskio pagrindinė mokykla	8 528 66 561
	Senųjų Trakų Kęstučio pagrindinė mokykla	8 528 66 235
Kitos įstaigos	Aukštadvario kartodromas	8 612 60 303
	„Miško slėnis“	8 698 36 770
	Lietuvos olimpinio sporto centro Trakų irklavimo sporto bazė	8 699 97 834
	Trakų stadionas (FK Trakai)	8 521 02 525
	Paluknio aerodromas (Vilniaus aeroklubas)	8 615 15 060
	Rūdiškių aerodromas (VšĮ „Aerocentras“)	8 528 42 421
	Laimingas žirgas	8 673 56 314
	Naujadvario žirgai	8 612 99 096
	Perkūno žirgai	8 606 14 514

Priedas Nr. 3

4 įstaigų raštai dėl sporto investicijų poreikio 2014–2020 m.

TRAKŲ R. ONUŠKIO DONATO MALINAUSKO VIDURINĖ MOKYKLA

Biudžetinė įstaiga, Mokyklos g. 9, Onuškio mstl., Onuškio sen., Trakų r., LT-21214, tel. / faks. (8 528) 62 242,
el. p. onuskiovm@gmail.com, interneto svetainė www.omuskis.trakai.lm.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 190663875

Kūno kultūros ir sporto centro
Direktoriui Kęstučiui Ramanauskui

2014-05-20 Nr. SD-62
Į 2014-05-14 Nr. (2.6) S-95

DĖL INFORMACIJOS PATEIKIMO „DARNI TURIZMO IR KULTŪROS IR SPORTO PLĖTRA TRAKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖJE“

Trakų r. Onuškio Donato Malinausko vidurinės mokyklos ***poreikis*** - sporto aikštyno mokyklos teritorijoje įrengimas ir pritaikymas bendruomenės poreikiams. Tai vietos plėtros 2014-2020 metų strategijos planuojamas rengti projektas. Įgyvendinusi vietos projektą „Trakų r. Onuškio Donato Malinausko vidurinės mokyklos sporto aikštyno įrengimas ir pritaikymas bendruomenės poreikiams“ mokykla pirmiausia tenkins visuomeninį interesą ir vykdys visuomeninę naudą turinčias veiklas: įrengtu aikštynu naudosis ne tik tiesioginiai mokyklos mokiniai, bet ir Onuškio seniūnijos gyventojai.

Būtina:

1. Įrengti aikšteles, skirtas krepšiniui, futbolui, kurias vėliau pagal poreikį bus galima pritaikyti tinkliniui ir tenisui ir poilsio renginiams organizuoti;
2. Patiesti saugią dangą;
3. Aptverti aikštelę segmentine tvora;
4. Įsigyti ir sumontuoti stacionarius krepšinio stovus, futbolo vartus;
5. Įrengti lauko teniso aikštelę.

Įgyvendinant projektą numatoma padengti multifunkcinę aikštelę gumine danga, įrengti krepšinio, tinklinio, lauko teniso stovus, rankinio, futbolo vartus, lauko teniso aikštelę, suolelius žiūrovams. Teritoriją aptverti segmentine tvora. Šiuos darbus būtina atlikti, nes aikštelės danga yra duobėta, sutrūkinėjusi, sporto įrenginiai seni, surūdiję, neatitinka saugos ir higienos normų reikalavimų ir kelia pavojų sportuojančių saugumui.

Direktorė Rima Blikertienė

Parengė
E.Masilionis, (8 528) 62242

TRAKŲ R. SENŲJŲ TRAKŲ ANDŽEJAUS STELMACHOVSKIO

PAGRINDINĖ MOKYKLA

Biudžetinė įstaiga, Trakų g. 39, Senųjų Trakų k., Senųjų Trakų sen., 21146 Trakų r. sav.,
tel. / faks. (8 528) 66 561, el. p. sentrakumok@gmail.com.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 190671594

Kūno kultūros ir sporto centrui

2014-05-19 Nr.1.10-97
Į 2014-05-14 Nr. (2.6)S-95

DĖL SEKTORINĖS STUDIJOS „DARNI TURIZMO, KULTŪROS IR SPORTO PLĖTRA TRAKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖJE“

Yra parengtas mokyklos stadiono techninis projektas, kuris dalinai įvykdytas: sutvarkyta futbolo aikštė, įrengta kamuolių gaudyklė, poliuretaninė multifunkcinė aikštelė, t.y. krepšinio, tinklinio ir lauko teniso. Dar trūksta bėgimo takų su poliureatine danga ir šuolia duobės. Į techninį projektą taip pat įeina stadiono aptvėrimas ir poliuretaninė aikštelė rankiniui. Reikalingos lėšos šiems objektams įrengti (pagal techninį projektą):

1. Bėgimo takai su šuolia duobe – 341 000,00 Lt.
2. Rankinio aikštelė – 166 638,00 + 93 519,00 Lt.
3. Stadiono aptvėrimas ir vartai – 52 761,00 Lt.

Direktorius Romuald Gžybovski

Irena Stefanovič, tel. (8 528) 66 561, el.p. sentrakumok@gmail.com

TRAKŲ RAJONO JAUNIMO TURIZMO IR LAISVALAIKIO CENTRAS

Savivaldybės biudžetinė įstaiga, Birutės g. 44, LT-21114 Trakai, mob. 8 670 35 575, el. p. a.piragiene@trakai.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 300033409

Trakų kūno kultūros ir sporto centrui

2014–05–20 Nr. S1–46
Į 2014-05-14 Nr. (2.6) S-95

DĖL SEKTORINĖS STUDIJOS „DARNI TURIZMO, KULTŪROS IR SPORTO PLĖTRA TRAKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖJE

Trakų rajono jaunimo turizmo ir laisvalaikio centras yra Trakų rajono savivaldybės biudžetinė įstaiga, teikianti neformalaus švietimo, laisvalaikio organizavimo paslaugas, sudaranti sąlygas vaikų ir jaunimo pažinimo, lavinimo ir saviraiškos poreikių tenkinimui bei socializacijai.

Turistiniai žygiai yra prioritetinė Centro turizmo mokomųjų grupių veiklos kryptis. Centras organizuoja rajono ir respublikinius renginius: turizmo, orientavimosi sporto varžybas, turistinius sąskrydžius, žygius, išvykas, ekskursijas, stovyklas. Kokybiškam darbui būtinas inventorius.

Orientavimosi sportas

prizmės, komposteriai su stovais	10 vnt.x160,- = 1600,-
prožekoriai naktiniam orientavimosi sportui	20 vnt.x120,- = 2400,-
kompasai	10 vnt.x 70,- = 700,-
chronometrai	5 vnt.x 100,- = 500,-
OS žemėlapiai	500 vnt.x 2,- = 1000,-

Turizmo technika:

Apraišų. komplektai.	8 vnt.x245,- = 1960,-
Virvės	100 m x 8,60,- = 860,-
Krepšiai virvėms	4 vnt.x 60,- = 240,-
Karabinai	48 vnt.x 37,- = 1776,-
Atotampos	6 vnt.x 41,- = 246,-
Palapinė teisėjavimui	1 vnt.x1630,- = 1630,-

Žygiams:

Turistinis puodas (6 ltr)	1 vnt.x125,- = 125,-
Turistinis puodas (12 ltr)	1 vnt.x134,- = 134,-
Arbatinukas žygiams	1 vnt.x105,- = 105,-
Palapinės	10 vnt.x350,- = 3500,-
Neperšlampami maišai (70 ltr)	4 vnt.x115,- = 460,-
Šiurietiškojo ėjimo lazdos	10 porų x135,-= 1350,-
Turistiniai dviračiai	2 vnt.x 800,- = 1600,-

Centras neturi jam priklausančių trasų, aikštyno ar kitos bazės, kurioje organizuojami renginiai. Visi renginiai vykdomai poilsiavietėse, miškuose ir kt. vietose, prieš tai suderinus su direkcijų, urėdijų vadovais ar privačių teritorijų savininkais.

Direktorė Aušra Piragienė

Trakų Kūno kultūros ir sporto centrui

ATSAKYMAS DĖL SEKTORINĖS STUDIJOS „DARNI TURIZMO, KULTŪROS IR SPORTO PLĖTRA TRAKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖJE“

(2014-05-20)

Šiuo atsakymu pateikiame Žirginio sporto klubo „Naujadvario žirgai“ pageidavimus bei poreikius dėl aikštynų, trasų įrengimų, inventoriaus įsigijimo, varžybų organizavimo. Poreikiai:

1. Lauko jojimo aikštės įrengimas – 40 x 60 m dydžio, specialus gruntas, aptvėrimas. Tokia aikštė pagerintų treniruočių sąlygas, taip pat būtų tinkama vieta varžybų organizavimui;
2. Uždaras jojimo maniežas – tai būtina priemonė siekiant sumažinti sportinių treniruočių ir žirgų turizmo paslaugų priklausomybę nuo oro sąlygų;
3. Trasų įrengimas – reikalingas tik trasų sužymėjimas, kad turistai ir rajono gyventojai galėtų savarankiškai įveikti pasirinktą maršrutą žirgais, dviračiais ir/ar pėsčiomis. Trasos galėtų eiti, pavyzdžiui, aplink Akmenos ežerą ir Jovariškių kaimą, nes tai itin vaizdingi maršrutai, su nebloga lauko ir miško kelių infrastruktūra, kaimo turizmo sodybų gausa.
4. Žirgų vaikštynės įsigijimas – ši priemonė padėtų sutaupyti laiko gerinant žirgų fizinį pasirengimą tiek turizmui, tiek sportui;
5. Nacionalinių ir tarptautinių ištvermės jojimo varžybų organizavimas – tokių varžybų organizavimas paskatintų rajono gyventojų fizinį aktyvumą, taip pat pritrauktų turistų.

Lauko jojimo aikštė, uždaras jojimo maniežas ir žirgų vaikštynė turėtų atsirasti privačioje žemėje, žirginio sporto klubo „Naujadvario žirgai“ valdose, Jovariškių k., Trakų r. arba valstybinėje žemėje. Trasos ir varžybų vykdymo vietos galėtų eiti tiek per privačią, tiek per valstybinę žemę. Poreikių įgyvendinimui numatomi visi įmanomi finansavimo šaltiniai: privatūs investuotojai, rėmėjai, ES Struktūrinių fondų lėšos, Trakų rajono savivaldybės lėšos ir t.t.

Žirginio sporto klubo prezidentas

Gintautas Mateika

Žirginio sporto klubas „Naujadvario žirgai“

Jovariškių k., LT – 21101 Trakų rajonas. Tel. +37068613224.

Įm. kodas 302282537. a.s. LT497300010112633731, UAB Swedbank.

Priedas Nr. 4

Paveldo vertybių registras

Seniūnija	Paveldo vertybės
Aukštadvario	Akmenių pilkapynas; Akmenių pilkapynas II; Albinavos pilkapynas; Aukštadvario dvaro sodyba; Aukštadvario piliakalnis su gyvenviete; Aukštadvario domininkonų vienuolyno liekanos ir bažnyčia; Aukštadvario senamiestis (namas Dariaus ir Girėno g. 4, tvartas Liepų g. 15); Aukštadvario Lietuvos karių kapai; Aukštadvario kalnas vad. Kartuvių, kitaip Šibos kalnu; Babromiškių kapinynas, vad. Koplyčkalniu; Čižiūnų kapinynas, vad. Prancūzų kalnu; Čižiūnų pilkapis, vad. Milžinkapiu; Drabužninkų, Danosų pilkapynas; Jurgionių kapinynas, vad. Prancūzų kapais; Lavariškių piliakalnis; Lavariškių pilkapynas; Ličiūniškių senovės gyvenvietė; Mergiškių akmuo su dubenėliu; Mergiškių senosios kapinės, vad. Piliakalniuku, Kunigaikščių kalneliu; Mošos-Naujasodžių piliakalnis; Mošos-Naujasodžių pilkapynas; Mošos-Skrebio pilkapynas; Naujasodžių pilkapynas; Nečiūnų dauba, vad. Velnio duobe; Nečiūnų senovės gyvenvietė; Nikronių akmuo su ženklais; Pamiškės piliakalnis, vad. Aukštakalniu; Piliakalnis, vad. Kazokų kalnu (Moša); Piliakalnis, vad. Napoleono kepure, Ugnies kalnu (Lavariškės); Piliakalnis, vad. Pilaite (Aukštadvaris); Raipolio dvarvietė; Senkapis su XI-XIII m.e.a. kp. (Purvynai); Totoriškių pilkapis, vad. Prancūzkapiais; Verniejaus senovės gyvenvietė; Vladislavos dvaro senosios kapinės (Dubelkos).
Grendavės	Žuklijų piliakalnis su gyvenviete, Žuklijų piliakalnis II, vad. Piliakalniuku, Saloviškių pilkapynas.
Lentvario	Kariotiškių buv. dvaro sodybos fragmentai; Moluvėnų buv. karaimų kinesė; Moluvėnų senovės gyvenvietė; Grigiškių piliakalnis; Lentvario dvaro sodyba; Lentvario Viešpaties Apreiškimo Švč. Mergelei Marijai bažnyčia; Lentvario vinių fabriko pastatas; Rykantų Švč. Trejybės bažnyčia; Maišinės-Sausių pilkapynas; Padvariškių pilkapis (Sausiai); Padvariškių-Blagodatnos pilkapynas (Sausiai), Popų-Vingelių pilkapynas, vad. Kapčiais (Balčiūnai); Sausių-Bevandeniškių pilkapynas, vad. Kapčiais, Stirnių piliakalnis; Žemųjų Semeniukų pilkapis, vad. Kapčiumi.
Onuškio	Alkaičio, Žaliosios akmuo, Alkakalnis, vad. Pakoplyčiu, Derionių senosios kapinės, Dusmenų dvarvietė, Dusmenų pilkapis, Dusmenų pilkapis II, Dusmenų Šv. apaštalų Simono ir Judo Tado bažnyčia (solistų Petrauskų tėvas vargoninkavo), Gineitiškių buv. dvaro sodybos fragmentai, Kamaravos palivarko sodybvietė, Lausgenių pilkapynas, Lausgenių pilkapynas II, Miciūnų pirmosios senosios kapinės, vad. Kapiniais, Mirgelių-Nupronių piliakalnis, Onuškio Šv. apaštalų Pilypo ir Jokūbo bažnyčia, Onuškio senamiestis (namas Mokyklos g. 8, Onuškio felčerio namas Trakų g. 18), Toliotonių-Valuikų pilkapynas vad. Prancūzkapiais, Tolkiškių dvaro senųjų kapinių kompleksas.
Paluknio	Mamavio 1863 m. sukilėlio kapas, Mamavio 1863 m. sukilėlio kapas II.
Rūdiškių	Aluonos pilkapynas, vad. Švedų kapais; Dvidešimt septynių sodybų gatvinis kaimas (Klepočiai); Rūdiškių geležinkelio stoties statinių kompleksas; Rūdiškių kapinės (etnologo Izidoriaus Butkevičiaus-Butkaus kapas, Lietuvos nežinomų karių kapas); Septyniasdešimt dviejų sodybų gatvinis kaimas (Tiltai); Stogastulpis su 2 skulptūromis (Rūdiškės); Trisdešimt aštuonių sodybų gatvinis kaimas (Vaikšteniai); Vytautavos Šv. Antano Paduviečio bažnyčia; Žėronių kapinynas; 1863 m. sukilimo dalyvių kapas (Inklėriškės); Inklėriškių senovės medžio anglių degimo vieta.
Senųjų Trakų	Senojo Tarpupio senovės gyvenvietė; Senųjų Trakų kaimo istorinė dalis; Senųjų Trakų bažnyčia ir buv. vienuolynas; Senųjų Trakų piliavietė su papiliu; Strakiškių senovės gyvenvietė; Bedugnės kapinynas.
Trakų	Trakų pusiasalio pilies liekanų ir kitų statinių kompleksas; Trakų salos pilis; Užutrakio dvaro sodyba; Žaizdrių Vokietijos karių kapinės; Varnikų žydų žudynių vieta ir kapas; Trakų senamiestis (namai Karaimų g. 1, 5, 7, 9, 10, 11, 13, 18, 25, 28, 30, 32, 34, 36, 37, 38, 39, 40, 42, 51, 53, 57, 62, 63, 65; Birutės g. 4, 6, 15, 28; Gėlių g. 9; Vytauto g. 5, 17, 21, 28, 39, 79, 80, 81, 82; Kęstučio g. 1; Maironio g. 11; Sodų g. 12), Trakų buv. Bernardinų vienuolyno liekanos, Trakų Dominikonų vienuolyno pastatas, Trakų Karaimų senosios kapinės, Trakų rotušės pamatai ir rūsys, Trakų Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo bažnyčios statinių kompleksas, Trakų jachtklubo pastatas, Trakų kalnas, vad. Rėkalniu, Arakalniu, Bagdononių piliakalnis su gyvenviete, Bražuolės piliakalnis ir pilkapynas, Pilkapynas, vad. Kapčiais (Bražuolė), Daniliškių piliakalnis su gyvenviete, Piliakalnis, vad. Totorių kalnu (Daniliškės), Skersabalės pilkapynas, Strėvos piliakalnis ir pilkapynas, Šv. Jurgio graikų apeigų cerkvės liekanos (Trakai), Užutrakio senovės gyvenvietė, Varatniškių senovės gyvenvietė, Varnikų piliakalnis, Varnikų senovės gyvenvietė.

Šaltinis: Kultūros paveldo registras

Priedas Nr. 5

Trakų rajone vykstantys renginiai

Renginio laikas	Renginio pavadinimas	Vieta	Renginio apibūdinimas
Vasaris	Aviacinio sporto šventė „Trakų oro šventė“	Trakai, Galvės ež.	Skiriama Lietuvos valstybės dienai paminėti. Kasmet vyksta tikslaus nusileidimo parasparnių pasaulio ir Lietuvos taurių etapai. Renginio metu pasirodo pasaulinio lygio tikslaus nusileidimo pilotai iš užsienio.
Vasaris-kovas	Užgavėnės	Trakai, Rotušės aikštė	Šventės metu vyksta Trakų rajono meno mėgėjų kolektyvų, bendruomenių pasirodymai, kepami blynai, žaidžiami įvairūs tradiciniai šios šventės žaidimai, vyksta teatralizuotas Kanapinio ir Lašininio pasirodymas ir deginama Morė.
Vasaris–kovas	Užgavėnės	Aukštadvaris	Vietos bendruomenės ir miestelio kultūros rūmų filialo organizuojamas tradicinis renginys.
Vasaris–kovas	Užgavėnės	Tiltų k., Rūdiškių sen.	Tai įspūdinga, teatralizuotomis Užgavėnių persirengėlių eitynėmis, rateliais, senoviniais žaidimais garsėjanti šventė, kurią vainikuoja Morės deginimas.
Vasaris–kovas	Užgavėnės	Grendavė	Tai vietos tradicijas puoselėjanti ir daugelį vietos gyventojų sutelkianti šventė. Per kaimus keliaujanti ir kleganti persirengėlių eisena užsuka į kiekvienus namus, dainuoja dainas ir galop sudegina Morę.
Kovas	Pasaulinė žemės diena	Aukštadvario RP	Skirtas paminėti Žemės dieną, lygiadienį. Iškeliama prie institucijų Žemės vėliava, rengiamos parodos, inkilų kabinimai, vyksta meninės programos. Dalyvauja Aukštadvario, Onuškio, Bijūnų ir kt. bendruomenės.
Gegužė	Trakų pusmaratonis	Trakai	Sporto renginys
Gegužė	Naktis muziejuje	Trakai	Trakų istorijos muziejus kasmet organizuoja renginį, skirtą tarptautinei muziejų dienai. Vakarėjant pilis lyg prabunda iš šimtmečių miego – menėse įsikuria dvariškiai bei jų tarnai, kiemuose ginklus žvangina kariai, o priešpilyje šurmuliuoja amatininkų, pirklių ir smuklininkų miestelis.
Gegužė	Vandens regata	Aukštadvaris	Vasaros sezono atidarymo šventė. Vyksta laivų varžytuvės, kitos sportinės rungtys ir meninė programa.
Gegužė–birželis	Trakų žemės lenkų kultūros festivalis „Skambėk, lenkų daina“	Renginio vieta nepastovi	Kasmetinis Trakų žemės lenkų kultūros festivalis, kurio metu koncertuoja lenkų meno mėgėjų kolektyvai, rengiamas nuo 1991 metų.
Birželis	Miesto šventė „Trakų vasara“, Rotušės turgus	Trakai, Rotušės aikštė	Trakų miesto šventė tradiciškai antrąjį birželio savaitgalį vyksta nuo 1991 metų. Šventės metu pasirodo rajono meno kolektyvai, organizuojamos įvairios sporto varžybos, tarptautinis jaunimo futbolo turnyras, amatininkai kviečia apsilankyti „Rotušės turguje“.
Birželis	Viduramžių šventė	Trakai	Šventę nuo 1999 metų rengia Trakų istorijos muziejus. Trakų pusiasalio pilyje susirenka viduramžių karybą ir gyvenseną rekonstruojantys riterių klubai iš Lietuvos ir kaimyninių šalių, LDK laikų gamybos technologijas bei tradicijas puoselėjantys amatininkai. Dvi dienas vyksta riterių kovos, viduramžių muzikos ir šokių, folkloro koncertai, teatralizuoti vaidinimai, edukaciniai užsiėmimai vaikams.
Birželis	Tarptautinė „Gintarinių irklų“ regata	Trakai, Galvės ež.	Tarptautinių Irklavimo varžybų šventė
Birželis	Pučiamųjų orkestrų festivalis „Atataria vamzdžiai“	Trakai	Nuo 2003 metų Trakuose griaudžiantys „Atataria vamzdžiai“ publikai dovanoja pučiamųjų orkestrų muziką. Kiekviename festivalyje nuskamba specialiai festivaliui sukurtas ir skirtas lietuvių kompozitorių kūrinys.
Birželis	Totorių kultūros dienos	Trakai, Pusiasalio pilis	Renginys, skirtas paminėti totorių vaidmenį Trakų miesto istorijoje ir Trakų svarbą Lietuvos totoriams.
Birželis	Joninės	Aukštadvaris, Skrebės ež. pakrantė	Ši šventė – miestelyje tradicinė. Jos metu vyksta meno kolektyvų pasirodymai ir įvairios sporto varžybos.

Birželis	Pasaulinė aplinkosaugos diena	Aukštadvario RP	Skirta gamtos ir kultūros paveldo objektų lankymui, paruošiamos teminės meninės programos.
Birželis	Joninės	Lentvaris	Tai savitą programą turinti tradicinė šventė: žūklės, vėliau – sporto varžybos, po jų – Joninių gegužinė, vakarop prie šventinio laužo prasideda šokiai.
Birželis–rugsėjis	Įvairių amžiaus grupių Lietuvos irklavimo čempionatai	Trakai	Atviras Lietuvos čempionatas, atvirasis Vilniaus miesto čempionatas, Lietuvos jaunučių žaidynės, Lietuvos studentų čempionatas
Liepa	Trakų Triatlonas	Trakai	Sporto renginys
Liepa	Kanupolo varžybos	Trakai	Sporto renginys
Liepa	Dviejų gimtinių nebūna	Onuškis	Šventė skirta Valstybės dienai paminėti.
Liepa	Oninės	Dusmenų k., Onuškio sen.	Tai tradicinė Dusmenų krašto šventė, kurios metu vyksta Oninių atlaidai, pagerbiamos Onutės, gražiausių ir tvarkingiausių sodybų šeimininkai, prisimenami tų metų jubiliatai.
Liepa-rugpjūtis	Užutrakio vakarai	Trakai, Užutrakio dvaro sodyba	Užutrakio dvaro sodybos atgimimą liudijantis ir skatinantis renginys, į kurį plūsta vis daugiau muzikos ir kultūros mylėtojų. Koncertai ir spektakliai vyksta kiekvieną sekmadienio vakarą.
Liepa–rugpjūtis	Džiazo žvaigždžių koncertų ciklas „Galvės džiazo fiesta“	Trakai, Galvės ež.	Nuo 2008 metų Trakai visai vasarai tampa džiazo sostine, į kurią sukviečiami ne tik žymiausi Lietuvos džiazo meistrai ir svečiai iš užsienio. Trakų džiazo festivalis išskirtinis tuo, kad koncertai vyksta plaukiančiame laive.
Rugpjūtis	„Trakų fanfarinė savaitė“ ir tarptautinis muzikos festivalis „Mes sveikiname Trakus“	Trakai	Meninis – edukacinis projektas „Trakų fanfarinė savaitė“ – tai kasmet pirmąją rugpjūčio savaitę vykstantis dvigubas renginys: tarptautinis muzikos festivalis „Mes sveikiname Trakus“ ir tarptautiniai pučiamųjų orkestrų, mušamųjų instrumentų ir fanfarinio orkestro meistriškumo kursai „Trakų fanfarinė savaitė“.
Rugpjūtis	Senųjų amatų dienos	Trakai, Salos pilis	Šventės metu viduramžių amatininkų tradicijas puoselėjantys meistrai demonstruoja savo išmonę, atskleidžia senųjų meistrų paslaptis, pagal senovinius receptus gamina tradicinius viduramžių patiekalus.
Rugpjūtis	Kopūstinės kermošius	Trakai, Kopūstinės (Karaimų) sala	Žolinės proga rengiama spalvinga amatininkų mugė, vyksta koncertai, pristatomas kulinarinis paveldas.
Rugsėjis	Pasaulinė turizmo diena	Aukštadvario RP	Skirta sveikatingumui stiprinti, ypatingai moksleivių pažinimui skatinti. Dalyvauja Aukštadvario, Onuškio, Bijūnų ir kt. mokyklų moksleiviai, mokytojai ir aplinkiniai gyventojai, atvyksta užsienio svečių. Šventė vyksta visą savaitę, viena diena skirta visiems nemokamoms ekskursijoms po ARP.
Rugsėjis	Grybų šventė	Paluknys	Tai nuo 2005 metų vykstanti rajoninė šventė, kurioje Trakų rajono seniūnijų, įstaigų ir organizacijų grybautojų komandos varžosi ne tik rinkdamos grybus, bet ir pristatydamos meninę programą.
Rugsėjis	Trakų Dievo Motinos – Lietuvos globėjos atlaidai, „Trakinės“	Trakai	Trakinių atlaidai vykstantis pirmąją rugsėjo savaitę. Trakų švč. Mergelės Marijos Apsilankymo bažnyčioje vyks Trakų Dievo Motinos –Lietuvos globėjos atlaidai, dar vadinami „Trakinės“ atlaidų vardu.Daugiau nei šešis šimtus metų „Trakinės“ atlaidai yra seniausiai, o kartu ir iškiliausi Švč. Mergelės Marijos kulto Lietuvoje iškilmės, menantys taip pat ir didžiojo Lietuvos valdovo Vytautu Didžiojo vardą. 1409 m. gegužės 24 d. Lietuvos didysis kunigaikštis Vytautas fundacine privilegija įsteigė Trakų parapijos bažnyčia. Nuo to laiko Trakų švč. Mergelės Marijos Apsilankymo bažnyčia tapo viena svarbiausių Marijos šventovių Lietuvoje.
Rugsėjis	Skamba giesmės Angelų kalvoje!	Trakai, Trakų Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo bažnyčia ir Trakų Angelų kalva	Netoli Užutrakio dvaro, prie posūkio į Būdos k. esančios Angelų kalvos įkūrimui ir naujų angelų skulptūrų pašventinimui skirtas renginys

Rugsėjis	Tegyvuoja Trakai Trakai		Nauja tradicija tapo pasaulinės turizmo dienos minėjimo renginys, kurio metu pristatomos turizmo naujienos, organizuojami ekologiniai žygiai ir ekskursijos, komandiniai pažintiniai – orientaciniai žaidimai, pėsčiomis ir dviračiu kviečiama pažinti Trakus ir apylinkes.
Rugsėjis	Europos paveldo dienos	Trakai	Tai Kultūros vertybių apsaugos departamento organizuojamas tradicinis kasmetinis renginys, kurio idėja gimė Prancūzijoje 1984 metais. Renginyje kviečiamos dalyvauti savivaldybės ir kultūros organizacijos. Trakų istorinio nacionalinio parko direkcija kasmet dalyvauja Europos paveldo dienose, kuriose nagrinėjamos vis naujos Lietuvos paveldui svarbios temos: „Dvarai ir rūmai“, „Istoriniai parkai ir sodai“, „Technikos paveldas“ ir kitos.
Rugsėjis–gruodis	Muzika Trakų pilyje	Trakai	Ciklo koncertuose klasikines ir romantines, džiazo improvizacijų ir vokalinės muzikos, senosios muzikos bei šokio programas atlieka vieni geriausių Lietuvos muzikos ir šokio kolektyvų, dainininkų ir instrumentininkų.
Rugsėjis–gruodis	Koncertai Užutrakyje	Užutrakis	Vokalinio meno šedevrai – operų arijos, dainos, romansai. Džiazo kompozicijos, laisvosios improvizacijos. Koncertai vaikams ir visai šeimai.
Spalis	Derliaus šventė	Rūdiškės	Tai tradicinis Trakų kultūros rūmų Rūdiškių filialo renginys, kurio metu iš Trakų, Lentvario, Rykantų, Paluknio, Senųjų Trakų seniūnijų atvykę dalyviai pristato turtingas koncertines programas ir džiaugiasi rudens gerybėmis.
Spalis	Rudens mugė	Aukštadvaris	Tradicinė daugelį vietos žemdirbių sukviečianti šventė.
Spalis	Onuškio kermošius	Onuškis	Tai Trakų kultūros rūmų Onuškio filialo ir seniūnijoje veikiančių valstybinių institucijų, visuomeninių organizacijų, vietos bendruomenės bei verslo atstovų pastangomis organizuojama mugė su turtinga koncertine programa, į kurią suvažiuoja daug amatininkų ir tautodailininkų.
Spalis	Rudens darbus užbaigus	Grendavė	Tai daugelį vietos žemdirbių sukviečianti šventė, kurios metu veikia ūkininkų turgelis, pagerbiami veikliausieji ūkininkai ir gražiausiai tvarkomų sodybų šeimininkai.
Gruodis	Senuosius palydint	Grendavė	Tai kaukių karnavalas, per kurį šventėje dalyvaujančios šeimos pristato savo parengtas programas, vyksta šokiai, žaidimai, apdovanojami sumaniausieji.
Gruodis–sausis	Trakai –Kalėdų senelių sostinė	Trakai	Nuo gruodžio vidurio iki Trijų Karalių šventės savaitgaliais ir švenčių dienomis Trakus pasiglemžia Kalėdų senelių sostinės šurmulys. Būtent čia, vietoje, nuo senų laikų garsėjančioje daugiakultūriškumu, legendinės Trakų salos pilies fone, nuostabios gamtos lopšyje apsilanko Kalėdų seneliai iš įvairių pasaulio šalių.

Priedas Nr. 6

Ekskursijos ir turistiniai maršrutai

Ekskursijos ar programos pavadinimas	Organizatorius	Aprašymas	Dalyvių skaičius	Trukmė	Paslaugų kaina
Ekskursija „Trakų miestas ir pilys“	Trakų TIC	Trakų Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo bažnyčia, Karaimų gatvė – „Mažasis miestas“, Dominikonų vienuolynas, Pusiasalio ir Salos pilys	Grupė iki 40 asmenų	2 val.	Gido paslaugos: 150 Lt. Papildomas mokestis: bilietai į Salos pilį – 18 Lt/suaugusiems, 8 Lt/moksleiviams, 12 Lt/senjorams
Ekskursija „Viduramžių miesto istorija“	Trakų TIC	Trakų Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo bažnyčia, Šv. Jono Nepomuko koplytstulpis, Karaimų gatvė – „Mažasis miestas“, Dominikonų vienuolynas, „Aukų kalnas“, Pusiasalio pilis	Grupė iki 40 asmenų	1,5 val.	Gido paslaugos: 150 Lt
Ekskursija „Trakų kultūrinis ir religinis paveldas“	Trakų TIC	Dvasinis miesto centras: Trakų Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo bažnyčia, stebuklingas Trakų Madonos paveikslas šimtmečius garsėjo savo malonėmis, stebuklai vyksta ir dabar. Gido pasakojimas supažindins su įvairių Trakuose esančių ir išnykusių religinių konfesijų (katalikų, karaimų, totorių, provoslavų, žydų) šventovėmis ir vienuolynais	Grupė iki 40 asmenų	1,5 val.	Gido paslaugos: 150 Lt
Programa „Karaimų kultūrinis ir kulinarinis paveldas“	Trakų TIC	Pažintis su mažos karaimų tautos atsiradimo Lietuvoje ir Trakuose istorija, gyvenimo būdu, tradicijomis ir papročiais. Tradicinio karaimų patiekalo parodomasis gaminimas ir degustavimas.		3 val.	Gido paslaugos: 150 Lt. Papildomi mokesčiai: edukacinė kibinų gamybos ir degustavimo programa: nuo 25 Lt/asm.
Ekskursija laivu „Nepažinti Trakai“	Trakų TIC	Nuo balandžio 15 d. – spalio 15 d. Darbo dienomis laivas plaukia 12, 14, 16 val. Išeiginėmis dienomis – 12, 14, 16 ir 18 val.	Grupė iki 40 asmenų	1 val.	Pavieniams turistams 25 Lt suaugusiems, 12 Lt vaikams nuo 3 iki 12 metų, iki 3 metų vaikams nemokamai
Pramoginė programa „ Piratų laivas – lobio ieškojimas“	Trakų TIC	Dalyvius pasitinka piratė, išmoko piratų šūkio, iškeliama piratų vėliava, pasipuošiama piratų atributika, ieškoma lobio sename prekybiniame laive „Vytinė“, nagrinėjamas senas piratų žemėlapis,. Programa rekomenduojama I – IV klasių moksleiviams.	20 – 50 asmenų	1 val.	15 Lt asmeniui

Ekskursijos ar programos pavadinimas	Organizatorius	Aprašymas	Dalyvių skaičius	Trukmė	Paslaugų kaina
Programa „Gurmano kelias“	Sveikatinimo ir poilsio parkas „Slėnis“ Programa organizuojama kartu su Trakų rajono kultūros rūmų etnografiniais kolektyvais ir Trakų krašto vietos veiklos grupės amatininkais.	Programos metu klausomasi miesto gido pasakojimo apie tautų istoriją ir „tautų stalą“ Trakuose; Ragaujami degustaciniai patiekalai, patiekalų rinkiniai, gėrimai; Žaidžiami tradiciniai etnografiniai žaidimai. Programa vyksta skambant tradicinei muzikai arba samdytam muzikos kolektyvui. Šią programą galime organizuoti laivuose ir dovanoti įspūdingą kelionę „Praeities laivu“.	Ne mažiau kaip 10 žmonių	2 val.	Kaina nuo 35 Lt/asm.
Programa “Kibinų kelias” – paragauk istorijos!	Senoji Kibininė	Besiklausant istorijos apie karaimų tradicijas, siūloma patiems išbandyti pirštų miklumą sukant kibinus.	Grupė ne mažiau kaip 10 asmenų	-	Kaina: 20 Lt/asm.
Šimtalapio gaminimo pamokėlė	Senoji Kibininė	Užsukus į Karališkąją Senąją Kibininę virtuvės meistrės parodys kaip puikiai įvaldžiusios šimtalapio paruošimo meną.	Grupė ne mažiau kaip 10 asmenų	1 val.	Kaina 25 Lt/asm.
Ekskursija po Galvės ežerą 33 vietų eko katamaranu	„Holiday Boat“	2014 sezono naujiena (nuo balandžio mėn.) – pramoginis, pažintinis pasiplaukiojimas šiuolaikišku 33 vietų eko katamaranu Trakuose. Pilis, Užutrakio dvaras, Galvės ežero salos.	-	-	Kaina: 30 Lt asmeniui. Turistų grupėms – 15 % nuolaida (25,50 Lt/asmeniui).
Programa „Praeities laivu (XV a.)“	VšĮ „Trakų kultūros centras“	Nuotaikingas ir išsamus kapitono pasakojimas apie „Vytinę“; Istoriniais faktais specialiai šiam laivui sukurtas trumpametražis filmas (8 min.);. Edukaciniai užsiėmimai ir užkanda.	-	30 min.	Vaikams 3 – 12 metų -7 Lt, vyresniems – 10 Lt.Grupėms nuo 20 – 50 asm.
Ekskursijos po Užutrakio parką ir rūmus	Trakų istorinis nacionalinis parkas	Ekskursijos metu aplankoma Užutrakio dvaro sodybos buvusi ūkinė dalis bei rūmai. Supažindinama su dvaro sodybos ir ją įkūrusios grafų Tiškevičių šeimos istorija, atliktais ir vykdomais dvaro sodybos restauracijos darbais. Keliaujama ir po 80 hektarų mišraus stiliaus Užutrakio parką, supažindinama su jo augmenija ir gyvūnija bei parko kūrimo ir restauracijos menu.	Grupei iki 20 žmonių	2 val.	1 val. – 60 Lt (užsienio kalba – 80 Lt) , vaikams – 30 Lt (užsienio kalba – 40 Lt). Už bilietus į Užutrakio dvaro sodybos rūmus mokama atskirai.
Ekskursija po Varnikų botaninį-zoologinį draustinį	Trakų istorinis nacionalinis parkas	Ekskursijoje Varnikų pažintiniu taku susipažįstama su draustinio biologine įvairove: gyvūnija, retomis ir vertingomis aukštesniųjų augalų, samanų, kerpių rūšimis.	Grupei iki 20 žmonių	2 val.	1 val. – 60 Lt. (užsienio kalba – 80 Lt), vaikams – 30 Lt (užsienio kalba – 40 Lt).
Ekskursija „Aukštadvaris – Karališkojo vieškelio kryžkelė“	Aukštadvario regioninis parkas	Lankytojų centre supažindinama su Aukštadvario regioninio parko gamtinėmis vertybėmis, istorijos, kultūros paveldo objektais.	-	-	-

Ekskursijos ar programos pavadinimas	Organizatorius	Aprašymas	Dalyvių skaičius	Trukmė	Paslaugų kaina
Ekskursija po Aukštadvario miestelį	Aukštadvario regioninis parkas	Susipažįstant su Aukštadvario miesteliu-Aukštadvario urbanistiniu draustiniu, aplankoma turgaus aikštė, Šv. Domininko vienuolynas, Aukštadvario dvaras, Verknės senvagė, kur trykšta skaidrus šaltinio vanduo, Aukštadvario piliakalnis, Aukštadvario hidroelektrinė, Kristaus atsimainymo bažnyčia, Kartuvių kalnas ir Marčežeris.	-	-	Gido 1 val. 80 Lt + 8 Lt/asmeniui. Lengvatos: neįgaliems asmenims, pensininkams, studentams ir moksleiviams taikoma 50 % nuolaida.
Ekskursija apie Gedanonių kalvą	Aukštadvario regioninis parkas	25 km ilgio maršrutas supažindina su šiaurės vakarine Aukštadvario regioninio parko dalimi-Mergiškių kraštovaizdžio draustiniu. Čia galima pamatyti kalvotą, miškingą kraštovaizdį su aukščiausiomis Dzūkų aukštumos Gedanonių, Gelionių, Guronių ir kt. kalvomis, Velnio duobe (Škilietų alko dauba), termokarstiniais Škilietų ežerais, Ustronės riedulynu, kultūros paminklais-Pamiškės piliakalniu, Akmenių (Antakmenių) pilkapiais ir t.t.	-	-	Gido 1 val. 80 Lt + 8 Lt/asmeniui. Lengvatos: neįgaliems asmenims, pensininkams, studentams ir moksleiviams taikoma 50 % nuolaida.
Ekskursija pro sakralinius šaltinius	Aukštadvario regioninis parkas	14 km ilgio maršrutas supažindina su pietvakarine Aukštadvario regioninio parko dalimi-Aukštadvario urbanistiniu ir Verknės kraštovaizdžio draustiniais. Keliaujant galima aplankyti Aukštadvario turgaus aikštę, Verknės senvagės šaltinį, Aukštadvario piliakalnį, žydų kapines Verknės upę, Tamelių ežerą, Šafarnės alko akivarus, Rangavos alko šaltinius, Vokiečių karių kapus, Aukštadvario dvaro parką bei A. Mickevičiaus ąžuolą.	-	-	Gido 1 val. 80 Lt + 8 Lt/asmeniui. Lengvatos: neįgaliems asmenims, pensininkams, studentams ir moksleiviams taikoma 50 % nuolaida.
Ekskursija po žaliąjį taką	Aukštadvario regioninis parkas	7,5 km ilgio maršrutas supažindina su Spindžiaus kraštovaizdžio draustiniu, kuris įžymus savo pušynais su ąžuolo traku. Čia randa prieglobstį daug gyvūnų ir retų augalų. Tai vienas gražiausių ir vertingiausių parko miškų, apjuostas Strėvos upės ir ežerų, garsus gamtos ir istorijos įžymybėmis ir vaizdais. Čia galima aplankyti Strėvos kaimelį, Strėvos protaką, Strėvos įgriuvą, Drabužininkų pilkapius, Spindžiaus ir Spindžiuko ežerų protaką, Spindžiaus ežero ištakas, Strėvos upės vagą.	-	-	Gido 1 val. 80 Lt + 8 Lt/asmeniui. Lengvatos: neįgaliems asmenims, pensininkams, studentams ir moksleiviams taikoma 50 % nuolaida.

Ekskursijos ar programos pavadinimas	Organizatorius	Aprašymas	Dalyvių skaičius	Trukmė	Paslaugų kaina
Ekskursija protėvių taku	Aukštadvario regioninis parkas	9,5 km ilgio maršrutas supažindina su šiaurrytine parko dalimi-Strėvos aukštupio ir Spindžiaus kraštovaizdžio draustiniais. Ši parko dalis buvo žinoma senovėje. Keliaujant galima aplankyti Strėvos kaimą, mitologinę ,,Karališkosios virtuvės“ vietovę, Strėvos pilkapius, Spindžiaus (Špokų) kaimą, Špokų vinkšną, Spindžiaus ąžuolą bei ežerą Akutę.	-	-	Gido 1 val. 80 Lt + 8 Lt/asmeniui. Lengvatos: neįgaliems asmenims, pensininkams, studentams ir moksleiviams taikoma 50 % nuolaida/
Programa „Istorija gyvai“	www.historylive.lt	Trakų pilies apžvalgos aikštelėje Kunigaikščių pasitikimas ir grupės pasveikinimas. Fotosesija – bendra nuotrauka pilies fone su kunigaikščių šeima.	-	10 min.	Grupei iki 15 žmonių –50 Lt. nuo 15 žmonių – 100 Lt
Ekskursija po irklavimo muziejų	VšĮ „Irklavimo muziejus“	Muziejaus ekspozicija atvira visiems klubo svečiams. Klubo darbuotojai mielai praveda ekskursiją po šį nedidelį muziejų.	-	-	Suaugusiems 7 Lt; moksleiviams 4 Lt; grupėms nuo 5 iki 10 asmenų 6 Lt; grupėms daugiau nei 10 asmenų 5 Lt.
Ekskursija Trakų pilyje	Trakų istorijos muziejus	-	-	-	Gido paslaugos (grupė iki 30 asmenų): ekskursija lietuvių kalba – 40 Lt (moksleiviams – 20 Lt); ekskursija užsienio kalba 50 Lt.
Ekskursija S. Šapšalo Karaimų tautos muziejuje	Trakų istorijos muziejus	-	-	-	Ekskursija lietuvių kalba – 20 Lt (moksleiviams – 10 Lt). Ekskursija užsienio kalba – 30 Lt.
Ekskursija Sakralinio meno ekspozicijoje	Trakų istorijos muziejus	-	-	-	Gido paslaugos (grupė iki 30 asmenų): ekskursija lietuvių kalba – 20 Lt,ekskursija lietuvių kalba moksleiviams – 10 Lt,ekskursija užsienio kalba – 30 Lt.
Programa „Viduramžių karyba“	Trakų istorijos muziejus	Užsiėmimai vyksta Trakų salos pilies gynybinėje vartų bokšto pastogėje. Čia susipažįstama su viduramžių karybos ypatumais, galima palyginti XIII – XV a. Lietuvos bei Vakarų Europos karių aprangą, ginkluotę. Sužinoma, kaip kito riterio šarvuotė, kuo kalavijas skiriasi nuo kardo, arbaletas nuo lanko. Pamatoma, kaip buvo gaminama arbaleto templė. Praktinėje užsiėmimo dalyje galima apžiūrėti ginklų ekspoziciją. Užsiėmimo metu	Grupėmis iki 20 asmenų	1–2 val.	5 Lt. moksleiviui, 10 Lt suaugusiajam. Edukacinio užsiėmimo kaina su muziejaus ekspozicijos lankymu – 10 Lt moksleiviui, 22 Lt suaugusiajam. Šaudymas iš lankų ir arbaletų terasoje – 150 Lt.

Ekskursijos ar programos pavadinimas	Organizatorius	Aprašymas	Dalyvių skaičius	Trukmė	Paslaugų kaina
		gali būti organizuojamas šaudymas iš lankų ir arbaletų (šaudoma kunigaikščių rūmų terasoje su profesionaliais instruktoriais).			
Programa „Nuo Saulės iki Oršos – karinių pergalių paslaptis“	Trakų istorijos muziejus	Užsiėmimai vyksta Trakų salos pilies gynybinėje vartų bokšto pastogėje. Pirmoje, teorinėje užsiėmimo dalyje, pasitelkiant vaizdinę medžiagą, supažindinama su Viduramžių (XIII – XV a.) mūšių specifika. Vaikai sužino, kas yra tikrasis mūšis, mūšis dvikova bei grobiamieji žygiai. Apžvelgiama aptariamojo laikotarpio LDK ir jos priešų (kryžiuočių, totorių) kovos taktika, ginkluotė. Analizuojami Saulės, Durbės, Mėlynųjų Vandenų, Žalgirio ir Oršos mūšiai. Vaikai sužino, kodėl lietuviai XIII a. buvo vadinti „sausumos vikingais“. I praktinėje dalyje įgytos žinios įtvirtinamos žaidimo forma panaudojant paruoštą klausimyną. II praktinė dalis vyksta kunigaikščių rūmų terasoje įrengtoje šaudykloje. Čia šaudoma į taikinius iš aptariamajam laikotarpiui būdingų ginklų – lankų ir arbaletų. Šaudyti moko ir saugumą užtikrina profesionalus instruktorius.	Iki 25 asmenų	1–2 val.	3 Lt moksleiviui, suaugusiam – 5 Lt. Edukacinio užsiėmimo kaina su muziejaus ekspozicijos lankymu: 8 Lt moksleiviui, suaugusiam – 18 Lt. Šaudymas iš lankų ir arbaletų terasoje – 150 Lt (nepriklausomai nuo asmenų skaičiaus).
Programa „Trakų pilys kovose su kryžiuočiais“	Trakų istorijos muziejus	Užsiėmimai vyksta Trakų pusiasalio ir salos pilyse. Pradžia – Trakų pusiasalio pilyje. Su ja susipažinus, Galvės ežero pakrante einama į salos pilį. Ekspozicija apžiūrima dalinai – tiek, kiek tai susiję su tema. Vaikai susipažįsta su gynybine LDK pilių sistema, sužino, kokį vaidmenį joje vaidino Trakų pilys. Užsiėmimo metu vaikai sužino kuo skiriasi konventinės ir aptvarinės pilys, išmoksta atskirti gotikinį mūrą nuo vendinio, sužino, kas tai yra kiautinė mūro konstrukcija. Aplankoma salos pilies kunigaikščių rūmų gynybinė pastogė bei pagrindinis bokštas donžonas.	Iki 30 asmenų	1,5 val.	10 Lt moksleiviui, suaugusiam – 22 Lt.
Programa „Šventieji sakralinio meno ekspozicijos kūriniuose“	Trakų istorijos muziejus	Užsiėmimai vyksta Trakų Dominikonų vienuolyno koplyčios patalpose (Trakų pusiasalio pilies teritorija, Kęstučio g. 4). Užsiėmimo metu supažindinama su	Iki 25 asmenų	1 val.	Kainos: su muziejaus ekspozicijos lankymu – 4 Lt moksleiviams, suaugusiems – 8 Lt.(turint Trakų salos muziejaus bilietą

Ekskursijos ar programos pavadinimas	Organizatorius	Aprašymas	Dalyvių skaičius	Trukmė	Paslaugų kaina
		Sakralinio meno ekspozicijoje pavaizduotais šventaisiais, papasakojamas jų gyvenimas, paaiškinama, kokie jų atributai, ką jie reiškia. Praktinėje užsiėmimo dalyje piešiami šventųjų portretai, sprendžiamas kryžiažodis.			kaina moksleiviams – 3 Lt, suaugusiems – 6 Lt.
Programa „Ką byloja herbai?“	Trakų istorijos muziejus	Užsiėmimai vyksta Trakų salos pilies gynybinėje vartų bokšto pastogėje. Pirmoje, teorinėje užsiėmimo dalyje, pasitelkiant vaizdinę medžiagą, supažindinama su heraldikos pagrindais. Vaikai sužino, kada ir kodėl atsirado herbai, kas yra herbas, kokios spalvos ir metalai naudojami sudarant herbą, kaip dalinamas herbo skydas ir ką reiškia įvairios jame pavaizduotos figūros. Pagal herbo skydo formą išmokstama atpažinti herbo sudarymo laikotarpį. Praktinėje dalyje, pasinaudodami įgytomis žiniomis, patys sudaro savo, giminės ar klasės herbą.	Iki 20 asmenų	1 val.	3 Lt. moksleiviui, 5 Lt. suaugusiam. Edukacinio užsiėmimo kaina su muziejaus ekspozicijos lankymu – 8 Lt. moksleiviui, 18 Lt. suaugusiam.
Naminės duonelės kepimo programa	Kaimo turizmo sodyba „Dalgedų sodyba“	Dalgedų sodybos etnografiniame kambaryje yra tradicinė krosnis, surinkti senoviniai buities rakandai. Prie tradicinės duonkepės krosnies mokoma atskirti grūdus iš kurių kepama naminė duona, pasakojama apie duonos kelią nuo sėjos iki tešlos užmaišymo ir pašovimo į krosnį, duonos kepimo tradicijas, papročius, parodomi senoviniai buities rakandai, kuriais buvo malami, pjaunami ir kuliami rugiai, leidžiama patiems formuoti duonos kepaliukus.	Grupė nuo 10 iki 60 asmenų	2 val.	15 Lt/asm.
Programa „Piemenėlių valgiai ir žaidimai“	Kaimo turizmo sodyba „Dalgedų sodyba“	Papasakojama ką veikdavo piemenėliai, kokios buvo tradicijos. Kartu gaminami piemenėlių valgiai ir jie ragaujami, žaidžiami senoviniai žaidimai.	Nuo 10 asmenų	-	Vaikams 20 Lt/asm. Suaugusiems 25 Lt/asm.
Vilnos vėlimo pradžiamokslis	Kaimo turizmo sodyba „Dalgedų sodyba“	Dalgedų sodybos etnografiniame kambaryje, prie šimtmečius menančio stalo – vilnos vėlimo pamokėlė: vėlimo pradžiamokslis grupėms. Pamokos metu supažindinama su vilna, pasiaiškinama kas vyksta su vilna, kaip ir kodėl ji veliasi, paaiškinama daugelis terminų ir faktų, kuriuos pradedantis velti turi žinoti. Po tokių pagrindinių dalykų, kuriuos turi žinoti kiekvienas veliantis,	Nuo 10 asmenų	3 val.	15 Lt/asm.

Ekskursijos ar programos pavadinimas	Organizatorius	Aprašymas	Dalyvių skaičius	Trukmė	Paslaugų kaina
		pereinama prie praktikos. Apmokoma naudotis vėlimo adatomis (tik suaugusiems), sudėlioti vilną, ją velti, pjaustyti, dažyti.			
Ekskursijos po Trakų apylinkes dviračiu	www.bicyclelithuania.com	Ekskursija su gidu po istorinius Trakus: Trakų salos pilis, Trakų pusiasalio pilies griuvėsiai, kiti Trakų miesto turistiniai objektai, Užutrakio dvaro rūmų parkas. Maršruto ilgis 20 km.	Grupė ne mažiau kaip 6 asmenys	3–4 val.	79 Lt/asm.
Ekskursijos po Trakų apylinkes dviračiu	www.bicyclelithuania.com	Keliaujama per turistų lankomiausius Trakų objektus: Trakų salos pilis, Angelų kalva, Užutrakio dvaro rūmų parkas, Varnikų gamtos takas, Trakų pusiasalio pilis. Maršruro ilgis 30 km.	Grupė ne mažiau kaip 4 asmenys	3–4 val.	69 Lt/asm.
Ekskursijos po Trakų apylinkes dviračiu	www.bicyclelithuania.com	Po Trakų istorinį nacionalinį parką: Trakų salos pilis, Trakų pusiasalio pilis, Daniliškių sentikių kaimas, Angelų kalva, Užutrakio dvaro sodyba, Lentvario dvaro sodyba, Varnikų gamtos takas, Senųjų Trakų piliavietė. Maršruto ilgis 55–60 km.	Grupė ne mažiau kaip 4 asmenys	7–9 val.	79 Lt/asm.
Ekskursija “Aviatorių takais“	Vilniaus aeroklubas	Pamatoma viskas iš arti – lėktuvai ir sklandytuvai, jų angarai. Pilotų ruošimo klasėje išklausoma paskaita “Kodėl lėktuvas skrenda”. Kaip pradedantiesiems pilotams, sėdintiems piloto kabinoje galima pamėginti prieš vėją suvaldyti sklandytuvą. Užsidėjus parašiutą galima atlikti avarinio sklandytuvo palikimo treniruotę. Susipažįstama su aviaciniais prietaisais, Lietuvos navigaciniu žemėlapiu, pagal kurį skraido didieji laineriai. Ekskursiją veda patyręs pilotas, kuris nemažai papasakoja apie aviaciją ir sklandymo sportą.	-	-	Ekskursijos kaina – 20 Lt/mokiniui
Programa „Gyvo lietuviško alaus istorija“	UAB „Gyvas alus“	Besiklausant istorijos apie alaus gaminimo tradicijas Lietuvoje, siūloma paragauti gyvo lietuviško alaus iš Aukštaitijos regiono, kuris nuo seno garsėja kaip aludarių kraštas. Šalia natūralaus alaus pasiūlysime itin didelius kibinus bei įvairias alaus užkandėles. Degustacijos metu sužinoma: Alaus atsiradimo istorija; į kokias rūšis skirstomas alus; aludarystės Lietuvoje subtilybės; alus šiandien; kuo skiriasi didžiųjų ir mažųjų daryklų alaus gaminimo technologijos.	20 – 30 asmenų.	1–2 val.	35 Lt/asm.

Ekskursijos ar programos pavadinimas	Organizatorius	Aprašymas	Dalyvių skaičius	Trukmė	Paslaugų kaina
Edukacinė programa „Pynimas iš vytelių“	VšĮ „Trakų neįgaliųjų užimtumo centras“	Sužinomi vytelių auginimo specifikos bruožai, medžiagos paruošimo ir pynimo technika. Galima patiems paruošti pluoštą, skaldyti vyteles ir pinti.	-	2 val.	Vaikų grupei (nuo 5 iki 30 asmenų) – 8 Lt / asmeniui. Suaugusiųjų grupei (nuo 5 iki 30 asmenų) -15 Lt / asmeniui
Edukacinė pro grama „Išmok pažinti bites“	VšĮ „Trakų neįgaliųjų užimtumo centras“	Edukacinės programos metu ne tik sužinoma daug naudingos informacijos apie bites ir jų gyvenimą bet taip pat ragaujamas medus, bandant atskirti jo rūšį.	-	2 val.	Grupei (nuo 4 iki 8 asmenų) -15 Lt / asmeniui
Edukacinė programa „Bičių vaško žvakių gamyba“	VšĮ „Trakų neįgaliųjų užimtumo centras“	VšĮ Trakų neįgaliųjų užimtumo centre neįgalieji yra mokomi žvakių liejimo, liejamos žvakės iš natūralaus bičių vaško.	-	2 val.	Vaikų grupei (nuo 5 iki 30 asmenų) – 8 Lt/ asmeniui. Suaugusiųjų grupei (nuo 4 iki 8 asmenų) – 15 Lt / asmeniui.
„Akloji“ degustacija – skonių atradimo šventė	Viešbutis ir restoranas „Apvalaus stalo klubas“	Užrištos akys – tai geriausias būdas pažadinti miegančius pojūčius. Įsitikinama, kaip paaštrėja uoslė, klausa, gerokai jautresni pasidaro skonio receptoriai. „Aklai“ vakarieniauti rekomenduojama apie valandą. Tokio stiliaus degustacijai puikiai tinka Angliško stiliaus bibliotekos salė, kur prie apvalaus stalo patogiai jaučiasi.	6–14 svečių		„Aklos“ degustacijos kaina priklauso nuo pasirinkto maisto meniu bei vynų rūšių ir skaičiaus.
Pažink – gruzinų kulinarinį paveldą!	Gruzinų restoranas „Pirosmani“	Galima pažinti gruzinų kulinarinį paveldą. Pasitinka gruzinų tautiniais drabužiais pasipuošę programos rengėjai. Klausoma pasakojimo apie gruzinų papročius, virtuvės tradicijas, Gruzijos regiono Kachetijos išskirtinumą. Mokomasi gruzinų rašto.	-	-	-
Ekskursija per pelkę Anupriškėse	TonyResort	Ekskursijos į pelkes metu gidas papasakos daugybę įdomybių ir negirdėtų faktų apie pelkių susikūrimą, sandarą bei jų naudą gyvajai gamtai. Taip pat sužinoma kitų įdomių istorijų iš žygių po pelkes, apie pelkių augmeniją bei gyvūniją. Neįprasta pramoga – žygiu į pelkes – kviečiama paįvairinti mergvakarių ar bernvakarių programą. Žygio metu paruošiama specialių nuotaikingų užduočių!	10–20 žmonių grupei	-	-
Ekskursijos dviračiais į Trakus	VeloVilnius; BalticCycle	Trakų miestas, Užutrakis, Angelų kalva, Varnikų pažintinis takas, Lentvaris.	-	-	100 Lt
Edukacinė programa šokolado degustacija ir šokolado gaminimo šou	„AJ Šokoladas“	-	25 asmenys		Suaugusiajam nuo 40 Lt

Priedas Nr. 7

Kelionių agentūrų organizuojamos ekskursijos

Kelionių agentūra	Lankomi objektai	Trukmė	Kaina
„Vilnius city tour“	Trakų pilis, laisvas laikas	3 val. 45 min.	100 Lt
„Vilnius sightseeing“	Trakų pilis, laisvas laikas (Karaimų Kenesa arba karaimų muziejus)	3 val. 30 min.	100 Lt
„Baltic saitas“	Trakų pilis, laisvas laikas	4 val.	100 Lt
„Lithuanian tours“	Trakų pilis, laisvas laikas, pasirinktinai (pasiplaukiojimas valtimis, viduramžių šventė Trakų pilyje, riterių pasirodymas Trakų pilyje, pasiplaukiojimas jachta)	4 val.	100 Lt
„Balticactivities“	Trakų pilis, laisvas laikas (Domininkonų vienuolynas, karaimų Kenesa, karaimų restoranas, pusiasalio pilis, Šv. Jono Nepomuko koplytstulpis, Šv. Mergelės Marijos bažnyčia)	3 val. 30 min.	100 Lt
„City discovery“	Trakų pilis, laisvas laikas	3 val. 45 min.	100 Lt
„Baltic Tours“	• Klasikinis turas po Baltijos šalis: Vilnius – Trakų pilis – Neringa – Klaipėda – Plateliai – Kryžių kalnas – Latvija – Estija • Baltijos įžymybės: Vilnius – Trakų pilis – Kryžių kalnas – Latvija – Estija • Lenkija ir Baltijos perlai: Lenkija – Kaunas – Vilnius – Trakų pilis – Kryžių kalnas – Latvija – Estija • Dviračiais po Baltijos šalis: Vilnius – Trakai (15 km dviračiu po Trakų apylinkes) – Kaunas – Neringa – Klaipėda – Palanga – Latvija – Estija	8 dienos 8 dienos 13 dienų 10 dienų	-
„Discover Baltics“	• Turas po Baltijos šalis:: Vilnius – Trakų pilis (vakarienė Trakuose) – Kryžių kalnas – Latvija – Estija • Turas po Lietuvą ir Latviją: Vilnius – Trakų pilis (vakarienė Trakuose) – Rumšiškės – Kaunas – Klaipėda – Neringa – Palanga – Kryžių kalnas – Latvija	8 dienos 8 dienos	-
„Balttours	• Baltijos pilys ir dvarai: Vilnius – Trakų pilis – Latvija – Estija • Parkai ir kultūra Baltijos šalyse: Estija –Latvija – Kryžių kalnas – Klaipėda – Palangos dvaro parkas – Trakų pilis – Vilnius	8 dienos 11 dienų	-
„Kiveda“	• Kernavė + spektaklis Užutrakio dvare: Sudervė – Dūkštas – Kernavė – Užutrakis (spektaklis „Altorių šešėly“) • Medininkų link + muzikiniai vakarai Užutrakio dvare: Bareikiškės, Medininkai, Nemėžis, Užutrakis • Jonavos krašto unikumai + muzikiniai vakarai Užutrakio dvare: Guronys, Musninkai, Paparčiai, Užutrakis, Žasliai • Muzikiniai vakarai Užutrakio dvare – 01: Lentvaris, Senieji Trakai, Trakai, Užutrakis • Muzikiniai vakarai Užutrakio dvare – 02: Dūkštos, Sudervė, Užutrakis, Vievis, Neries regioninis parkas • Muzikiniai vakarai Užutrakio dvare – 03: Lentvaris, Trakai, Trakų Vokė, Užutrakis • Vievis ir Elektrėnai: Elektrėnai, Vievis, (Trakų Vokė, Velnio duobė) • Lietuvos senosios sostinės: Kernavė, Trakai, Dūkštos, Užutrakis • Trakai: Senieji Trakai, Trakai	1 diena	-
„Ditma“	• Senosios sostinės: senovę menantys Kernavės piliakalniai, Pajautos slėnis, Geležinio vilko skulptūra bei vienas gražiausių Lietuvos	-	-

Kelionių agentūra	Lankomi objektai	Trukmė	Kaina
	kraštovaizdžių; Trakų salos pilis, Pusiasalio pilis, Karaimų šventykla (kinesė). • Šokolado degustacija Trakuose: klausomasi šokolado atsiradimo istorijos bei patys bandome daryti saldainius. Ekskursija Trakuose: pusiasalio pilis. Salos pilis (vienintelė Lietuvoje pilis saloje). Karaimų šventykla (kinesė). Jono Nepomuko koplytstulpis. Vytauto bažnyčia. • Kibinų degustacija Trakuose: kibininėje klausomasi pasakojimų apie tradicinį karaimų patiekalą – kibinus, patys juos gaminame bei ragaujame. Ekskursija Trakuose. • Šimtalapio kepimas Trakuose: susipažinimas su totorių kulinariniu šedevru – šimtalapiu. Degustacija. Ekskursija Trakuose.		

Priedas Nr. 8

Bendrojo plano sprendiniai susiję su turizmo infrastruktūros plėtra

Sritis	Sprendiniai
Verslas	Skatinti naujų įmonių kūrimąsi vietiniuose centruose, numatant lengvatas ir kitas išimtines teises.
	Pritraukti papildomas privačias ir valstybės investicijas prekybos, paslaugų (aptarnavimo, maitinimo ir kt.) tinklo plėtrą savivaldybės periferijoje.
	Ypatingą dėmesį skirti aptarnavimo ir prekybos objektų plėtrai planuojamame naujame Trakų miesto centre.
	Skatinti netradicinių verslų ir alternatyvios žemės ūkio veiklos plėtojimą savivaldybėje, ypač teritorijose, kuriose yra palankios sąlygos tokioms alternatyvioms veikloms kaip kaimo turizmas, poilsio paslaugos, netradicinė žemės ūkio veikla.
	Netradicinių žemės ūkio verslų (vaistažolių ir prieskoninių augalų, grybų, uogų, vaisių ir daržovių, kalakutų, triušių auginimo, kailinių žvėrelių veisimo, bitininkystės ir kt.) vystymas galėtų tapti viena iš alternatyvių veiklos formų tose teritorijose, kurios yra nutolusios nuo turistų traukos centrų.
	Aukštadvario ir Paluknio gyvenamosiose vietovėse skatinti komercijos objektų vystymąsi, užtikrinant paslaugų gyventojams, turistams ir verslui augimą.
	Aukštadvaryje ir Paluknyje (taip pat aplinkinėse teritorijose) numatyti sklypus apgyvendinimo, maitinimo, poilsio, pramogų objektų kūrimuisi bei plėtrai.
	Skatinti mažų komercijos ir prekybos objektų kūrimąsi rekreaciniuose centruose bei rekreacinėse teritorijose.
	Esamose rekreacinėse teritorijose skatinti viešojo maitinimo, prekybos ir kitų turizmo sferai būtinų ekonominių veiklų objektų kūrimąsi.
Turizmo infrastruktūra	Sukurti Paluknio ir Aukštadvario gyvenamosiose vietovėse visą reikiamą turizmo bei turizmo sferoje veikiančių įmonių aptarnavimo infrastruktūrą.
	Mažinant Trakų miesto turistinį apkrautumą, siektinas turizmo infrastruktūros bei atitinkamų ūkio šakų „trikampio“ (Aukštadvaris – Paluknys – Trakai) sukūrimas.
	Didinti investicijas į turizmo infrastruktūros plėtrą, gerinant turizmo paslaugų kokybę, plečiant turizmo paslaugų asortimentą, įrengiant trumpalaikes poilsio aikšteles.
	Rekreacinėse savivaldybės teritorijose įrengti dviračių ir bėgimo takus.
	Kokybiškai plėsti esamas rekreacines teritorijas pritaikant jas turizmo reikmėms, įrengiant turizmo infrastruktūros objektus, sutvarkant aplinką, šalia jų įrengiant automobilių stovėjimo aikšteles, organizuojant gerą susisiekimą su šiomis teritorijomis.
	Ypatinga dėmesį skirti dviračių ir pėsčiųjų turizmui: informacinės sistemos sukūrimas, sustojimo vietų įrengimas ir atnaujinimas, informacinių terminalų (taškų) įrengimas Trakuose, Aukštadvaryje, Paluknyje ir kaimo gyvenamosiose vietovėse – vietiniuose rekreaciniuose centruose.
Rekreacija	Prioritetinės vystytinos rekreacijos rūšys: pažintinė rekreacija; pramoginė rekreacija; poilsis gamtoje.
	Rekomenduotinos vystytinos rekreacijos rūšys: verslinė rekreacija; sportinė rekreacija.
	Savivaldybės teritorijoje numatomi svarbiausi rekreacijos aptarnavimo centrai, kuriose bus teikiamos specialiojo aptarnavimo, specializuoto poilsio gamtoje, svarbiausių lankytinų vietų aptarnavimo paslaugos ir bendrojo aptarnavimo paslaugos: Trakų miestas, Aukštadvaris, Paluknys, Rūdiškės, Lentvaris, Bražuolė, Grendavė, Onuškis ir Dusmenys.
	Intensyvaus rekreacinio vystymo arealų teritorijų tvarkymo reglamento taikymas šiuose arealuose: Madžiūnų, Margio, Kariotiškių, Padvariškių, Paežerėlių, Panošiškių.
	Ekstensyvaus rekreacinio vystymo arealų teritorijų tvarkymo reglamento taikymas šiuose arealuose: Senojo Tarpupio, Didžiulio ež., Paluknio, Spenglos, Onuškio, Švenčiaus, Duomenų, Bijūnų, Samio.
	Vertingiausių rekreacinių teritorijų apsauga nuo urbanizacijos ir trumparegiškių ir trumpalaikių ekonominių interesų.
	Trakų rajono turizmo ir rekreacinių objektų integravimas į apskrities ir šalies turizmo ir rekreacijos tinklus.
	Skatinti apgyvendinimo paslaugų augimą rekreaciniuose centruose.
	Didelį dėmesį savivaldybės teritorijoje reikėtų skirti pažintinio turizmo plėtrai ir vystymui, nes ši rekreacijos forma vaidina svarbiausią vaidmenį stiprinant vietos tautinį identitetą ir reprezentuoja savivaldybės teritoriją respublikiniu ir tarptautiniu mastu. Tam būtinas racionalus esamu gamtinių ir kultūrinių ištekliu panaudojimas.
Vandens rekreacija	Vandens telkinių pritaikymas rekreacijos tikslams Trakų rajono ežeruose.
	Margio ež. pritaikymas vandens rekreacijai su motorizuoto transporto priemonėmis.
	Vandens telkinių pritaikymas rekreacijos tikslams Nečiūnų-Ilgų-Margio ežerų teritoriniame komplekse; Žiežmens-Pijuoso-Švenčiaus-Gruožaičio-Gruožio ežerų teritoriniame komplekse; Luknos ir Meduvio ežerų teritoriniuose kompleksuose; Žako-Vėžiuko-Juodiko-Purvio-Čiukiškių-Dvarčių ežerų teritoriniame komplekse.

Sritis	Sprendiniai
Vandens turizmas	Vandens telkinių pritaikymas vandens turizmui tinkamuose susisiekiančiuose ežeruose: Bernardinų, Galvės, Skaisčio, Totoriškių (maršrutas veikiantis). Verknės aukštupiu (veikianti trasa): Vilkokšnio ežeras – Verknė – Sienio ežeras – Navos ežeras – Verknė ir toliau. Strėvos upe (siūloma nauja trasa). Strėvos aukštupys ties Semeliškėmis – Strėvys – Nepėras – Strėva – Spindžius – Strėva – Drabužis.
Kultūros paveldas	Lankytojų ir turistų aptarnavimo infrastruktūros kūrimas bei su turizmu susijusių ūkio šakų skatinimas šiuose objektuose: Strėvos piliakalnis; Bražuolės piliakalnis; Aukštadvario piliakalnis su gyvenviete; Lavariškių piliakalnis su gyvenviete; Žuklijų piliakalnis su gyvenviete; Stirnių piliakalnis; Daniliškių piliakalnis su gyvenviete; Mošos, Naujasodžių piliakalnis su gyvenviete. Lavariškių pilkapynas; Mošos, Skrebio pilkapynas; Strėvos pilkapynas; Bražuolės pilkapynas, vad. Kapčiais; Mošos, Naujasodžių pilkapynas;Akmenių pilkapynas. Lentvario dvaro sodyba; Aukštadvario dvaro sodyba. Onuškio bažnyčia ir šventoriaus vartai; Senųjų Trakų bažnyčia ir buv. vienuolynas; Aukštadvario bažnyčia ir vienuolynas. Senųjų Trakų kaimo dalis; Onuškio miestelis. Rykantų bažnyčia, Dusmenų bažnyčia. Nikronių akmuo su ženklais ir raidėmis; Kalnas, vad. Kartuvių, kitaip Šibos kalnu; Mergiškių akmuo; Dauba, vad. Velnio duobe; Alkaičio akmuo; Rangavos alko šaltinis; Šafarnios alko akivarai, vad. Velniaduobėmis. Vytautavos bažnyčia.
Oro turizmas	Rūdiškių aerodrome numatoma atlikti kilimo-tūpimo tako rekonstrukciją.
	Parengti Paluknio aerodromo detalųjį planą bei galimybių studiją.
Rinkodara	Didinti Paluknį ir Aukštadvarį pristatančios turizmo informacijos kiekį, plėtoti marketingines priemones (spauda, internetas, dalyvavimas parodose, informaciniai stendai, žemėlapiai ir pan.).
	Rinkodaros priemonių skatinimui siekti gauti lėšų iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų ar kitų programų lėšų.
Kaimo turizmas	Didžiausiu gamtiniu patrauklumu pasižyminčiose vietovėse (ypatingai šalia vandens tvenkinių) skatinti kaimo turizmo sodybų steigimą, siekiant užkirsti kelią šių vietovių užstatymui ir urbanizavimui.
	Ypatingai akcentuoti kaimo turizmo plėtrą zonose, nurodytose rekreacinėje dalyje, kaip ypač kaimo turizmui palankios teritorijos.
Amatai	Vietiniuose rekreaciniuose centruose kurti ir populiarinti tradicinius amatus, kurie galėtų tapti užsienio turizmo traukos elementu.

Šaltinis: Trakų rajono savivaldybės bendrasis planas

Priedas Nr. 9

www.visit-trakai.lt

- Lankytinos vietos
- Piliakalniai
- Muziejai
- Ekskursijos ir edukacinės programos
- Apgyvendinimas
- Sveikatinimo paslaugos
- Aktyvus poilsis
- Turistiniai maršrutai
- Renginių, konferencijų organizavimas
- Restoranai ir kavinės
- Naudinga informacija
- Nuotraukų galerija
- Videoteka

Trakai Visit
Patinka 1.209

Lankytinos vietos

"Yra Lietuvoje vietovių, kurių populiarumas priklauso ne nuo jų dydžio, o nuo vaidmens tautos istorijoje.
Trakai - vienas iš jų". (S.Mikulionis)

Filmas " 24 valandos Trakuose"

Trakų miestas - rajono centras (apie 7 tūkst. gyventojų) - vienas labiausiai lankomų Rytų Europos miestų, traukiantis dėmesį ne tik dėl savo architektūrinio savitumo, bet ir kultūrinių renginių bei pramogų.
2008 m. Trakams suteiktas kurortinės vietovės statusas.

Trakų istorija prasideda Senuosiuose Trakuose, nedideliame už trijų kilometrų esančiame kaime. Legendos pasakoja, kad S. Trakus XIV pradžioje įkūrė Lietuvos Didysis kunigaikštis Gediminas. Manoma. apie 1350 m. čia gimė žymiausias Lietuvos viduramžių valdovas Lietuvos Didysis kunigaikštis Vytautas. Pastačius pilis Naujuosiuose Trakuose, S. Trakų pilis neteko reikšmės ir nebuvo atstatinėjama. Trakų istorija – tai pilių istorija, kurių viena stovi pusiasalyje tarp Galvės ir Lukos ežerų, kita –Galvės ežero viduryje, saloje.

XIVa. pabaigoje, kai Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės teritorija siekė net Juodąją jūrą, Kunigaikštis Vytautas iš Krymo atsivežė totorių ir karaimų šeimas ir įkurdino Trakuose. Jie saugojo Didžiojo Kunigaikščio pilį ir buvo ištikimi Vytauto sargybiniai. Karaimai iki šiol išsaugojo savo tautinę savimonę. Šiandien turistus domina išlikę karaimų gyvenamieji namai, maldos namai Kenesa.. Ne vienas skuba paragauti garsiųjų karaimų kibinų ir kitų tautinių patiekalų.

Trakai iš visų pusių apsupti ežerais: Lukos (Bernardinų), Totoriškių, Galvės. Čia pat Skaistis ir Akmena. Ežeringas Trakų kraštas (virš 200 ežerų) ištisus metus masina žvejoti tiek vietinius, tiek gamtos mylėtojus iš tolėliau. O kokie Trakų krašto upių senoviniai pavadinimai – Neris, Verknė, Geluža, Cirvija, Gruožė, Lukna, Spengla ir Žvirgždė.

Senieji Trakai
Trakų istorija prasideda Senuosiuose Trakuose, nedideliame už trijų kilometrų esančiame kaime, pro kurį pravažiuojame keliaudami į Trakus iš Vilniaus traukiniu. Legendos pasakoja, kad Senuosius Trakus įkūrė Lietuvos Didysis kunigaikštis Gediminas. Manoma, kad tai įvyko XIV a. pirmoje pusėje. Pirmą kartą rašytiniuose šaltiniuose ši vietovė minima 1337 m. kryžiuočių ordino metraštininko Vygando Marburgiečio kronikoje. XIV a. antroje pusėje Sen. Trakuose jau stovėjo mūrinė pilis. 1345 - 1382 m. ją valdė čia gyvenęs Trakų ir Žemaitijos kunigaikštis, Gedimino sūnus Kęstutis. Apie 1350 m. čia gimė žymiausias Lietuvos viduramžių valdovas Vytautas (1392 - 1430 m. Lietuvos Didysis kunigaikštis). XIII - XV a. lietuviams teko daug kariauti. Pats pavojingiausias priešas buvo Teutonų (kryžiuočių) ordinas. Senųjų Trakų pilis - kovų su kryžiuočiais liudininkė. 1391 m. pilis buvo sugriauta ir nebeatstatyta. Pastačius pilis Naujuosiuose Trakuose, Senųjų Trakų pilis neteko reikšmės ir nebuvo atstatinėjama. Šiandien jos vietoje matome XIX a. pabaigoje statytą neogotikinę bažnyčią. Jos sienos remiasi į 1405 m. vienuolių benediktinų statytos bažnyčios pamatus. 1998 m. Trakų istorinis nacionalinis parkas pradėjo įgyvendinti projektą Vytauto Didžiojo kelias.

Viešpaties Apreiškimo vienuolynas Senuosiuose Trakuose įsikūręs istorinėje vietoje ant piliakalnio, menančioje Gedimino, Kęstučio ir Birutės laikus, Vytauto Didžiojo gimtinėje, Lietuvos krikščionybės lopšyje.
Vienuolyno lankymas >>>

Naujieji Trakai

1377 m. kryžiuočių kelių aprašymuose pradedami minėti Naujieji Trakai - šiandieninis Trakų miestas.
Naujųjų Trakų miesto planą nulėmė LDK Vytautas, tapęs Kęstučio domeno tiesioginiu paveldėtoju, nors jį labai apribojo gamtos sąlygos, padiktavusios ne tik miesto raidą, bet ir planą bei struktūrą.
Tačiau jos tapo ir gynybiniu miesto privalumu. Miesto dalis į vieną visumą jungė vasaros ir žiemos keliai. Didysis kelias (dabar Birutės g.) ir Senasis kelias (dabar Karaimų g.) sukūrė unikalų miesto planą, kuris vasarą buvo linijinis, o žiemą , kai buvo naudojami žiemos keliai, radialinis. Šalia šių gatvių, laikui bėgant, buvo statomos ne tik pilys, visuomeniniai pastatai, bet ir privatūs gyvenamieji namai.

Trakai - unikalus miestas dar ir tuo, kad jame gyveno ir jį kūrė lietuviai, lenkai, žydai, rusai, totoriai ir karaimai. Tai vienintelis Lietuvoje miestas, turėjęs dvi savivaldas: nuo 1409 m.- Didžiojo miesto, t.y. krikščioniškosios Trakų miesto dalies, ir nuo 1441 m. - Mažojo miesto, t.y. karaimų gyventos Trakų miesto dalies. Jų palikimas pasiekė mus ir stebina savo architektūros lakoniškumu ir tradiciškumu.

Pusiasalio pilis

Manoma, kad šią pilį pastatė Kęstutis iki 1377 m. Kryžiuočių kronikos tais metais ją vadina Trakų naująja pilimi. Čia buvusius žemės ir medžio konstrukcijų įtvirtinimus XV a. pradėta keisti mūru. Pilis baigta statyti valdant Vytautui, 1414 - 1430 m. Pilį saugojo 11 gynybinių bokštų. Šiandien restauruoti keturi pilies bokštai. Po 1430 m. Pusiasalio pilyje rezidavo Lietuvos Didieji kunigaikščiai Švitrigaila ir Žygimantas Kęstutaitis. Žygimantą Kęstutaitį 1440 m. kovo 20 d., Verbų sekmadienį, Pusiasalio pilies vartų bokšte sąmokslininkai nužudė. Šioje pilyje 1503 m. buvo įkalinti Maskvos Didžiojo kunigaikščio pasiuntiniai. Lemtingaisiais 1655 m. pilis buvo sugriauta ir nebeatstatyta. Tik XIX a. antroje pusėje susirūpinta pilies būkle, prasidėjo restauravimo darbai.

Šiandien Trakų pusiasalio pilis labiausiai garsėja birželio mėn. ir rugpjūčio mėn. dienomis vykstančiomis Viduramžių šventėmis, kurių metu atgimsta viduramžių miesto gyvenimas su jo amatais, prekyba, riterių kovomis. Šis renginys sutraukia kasmet po kelis tūkstančius žmonių. Dveji laiptai veda į aukščiausią Pusiasalio pilies vietą - Aukų kalną. Pasak legendos, ant jo vyko pagoniškos apeigos, buvo aukojama dievams. XX a. antroje pusėje Aukų kalne rastos XV a. pradžioje nebaigtų statyti rūmų liekanos.

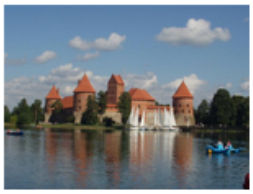

Salos pilis >>>

Video ekskursija " Naktis Salos pilyje"

Lietuvos pasididžiavimas - Galvės ežero saloje stūksanti XIV a. pabaigos pilis. Tai vienintelė Rytų Europoje pilis, pastatyta saloje. Ją sudaro konventinio tipo rūmai su donžonu ir priešpilis. Manoma, kad Salos pilį XIV a. pab. pradėjo statyti Kęstutis, o XV a. pradžioje baigė jo sūnus Vytautas. Pilyje lankėsi žymūs Europos diplomatai: Vokietijos imperatoriaus Zigmanto pasiuntinys Benediktas Makra, flamandų riteris Žiliberas de Lanua, Venecijos ambasadorius Ambrozijas Kontarinis, Livonijos ir kryžiuočių ordinų magistrai. XV a. pirmoje pusėje apie 13 kartų pilyje viešėjo Lenkijos karalius Vladislovas Jogaila. Tradicijos

Priedas Nr. 10

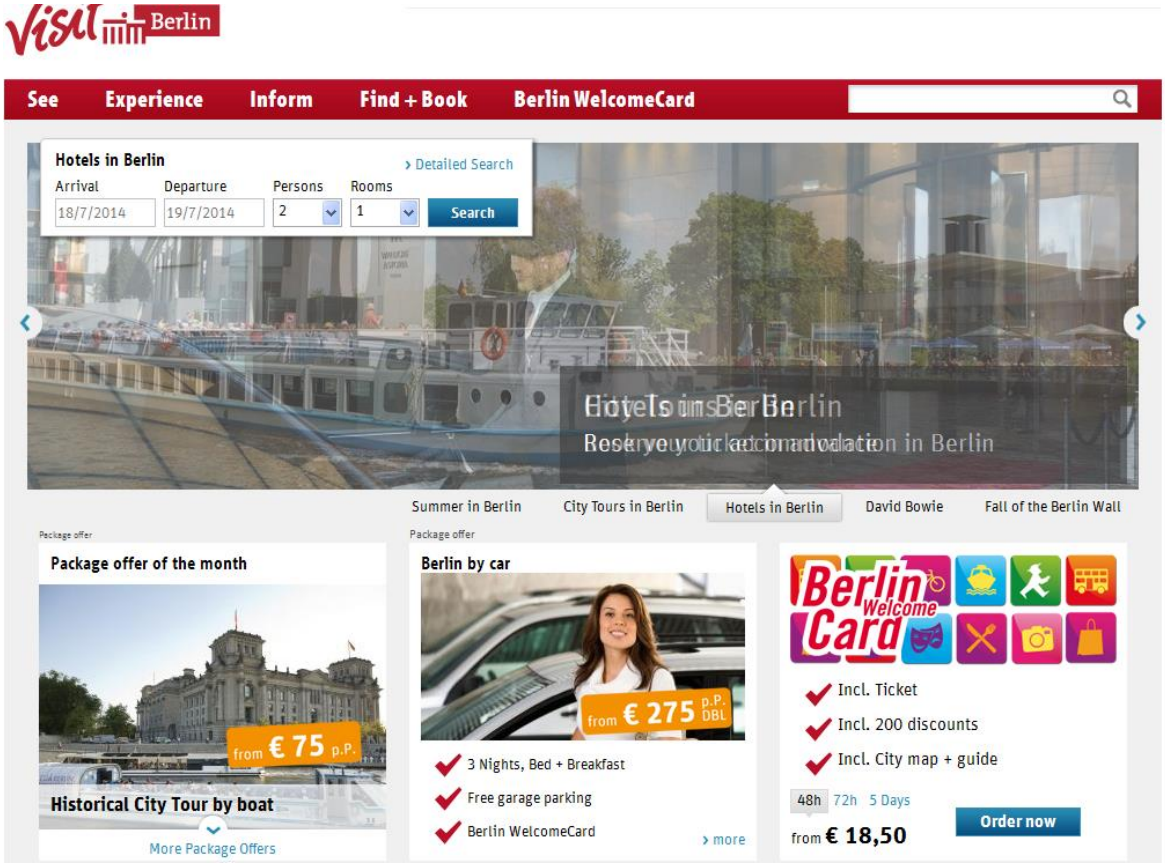

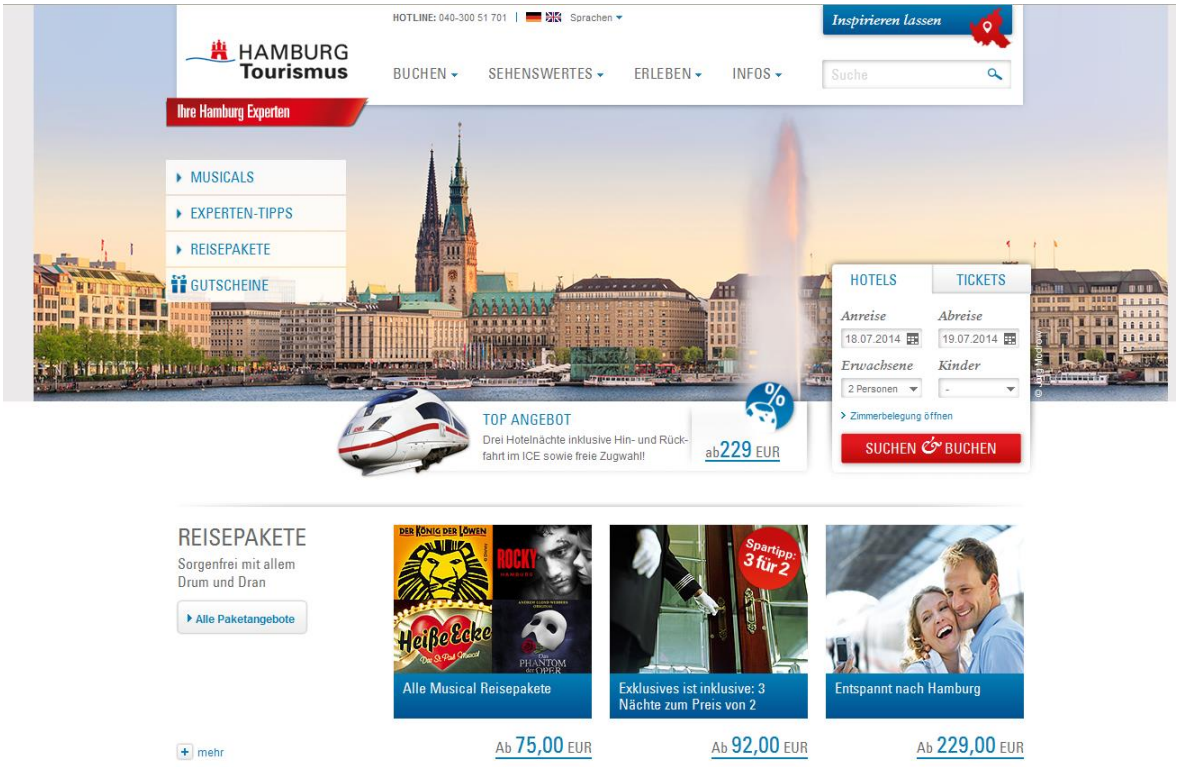

SALZBURG
Stage of the World
OFFICIAL SALZBURG TRAVEL GUIDE
Salzburg Congress
Search...
English
ART & CULTURE
SIGHTS
ACCOMMODATIONS
GASTRONOMY
SHOPPING
ARRIVAL & TRAFFIC
SERVICE
Explore Salzburg
The loveliest parts of the city...
more
W. A. MOZART
SALZBURG FESTIVAL
THE SOUND OF MUSIC
WORLD HERITAGE
HOTELS - ONLINE BOOKING
Arrival
Hotel
Please select
Nights
Persons
SEARCH & BOOK ONLINE
What's on in July
Festival opening
Simone Forti - Exhibition
Siemens festival nights
Events Calendar
Salzburg Card
Your ticket to the Stage of the World: free admission to Salzburg's attractions & more
from € 109
Best Price Guarantee
You won't find a better hotel deal! Guaranteed!
Salzburg Map
Salzburg from a bird's eye view.
Salzburg for ...
24 hours
Familiy vacation
Weddings
Show all ....
DomQuartier Salzburg
The DomQuartier Salzburg will be a unique highlight in the heart of Salzburg starting on May 17, 2014
Salzburg Card Package
Book your Salzburg Card Package (Hotel & Salzburg Card) online
Weather in Salzburg
19/29°C
18.07.2014

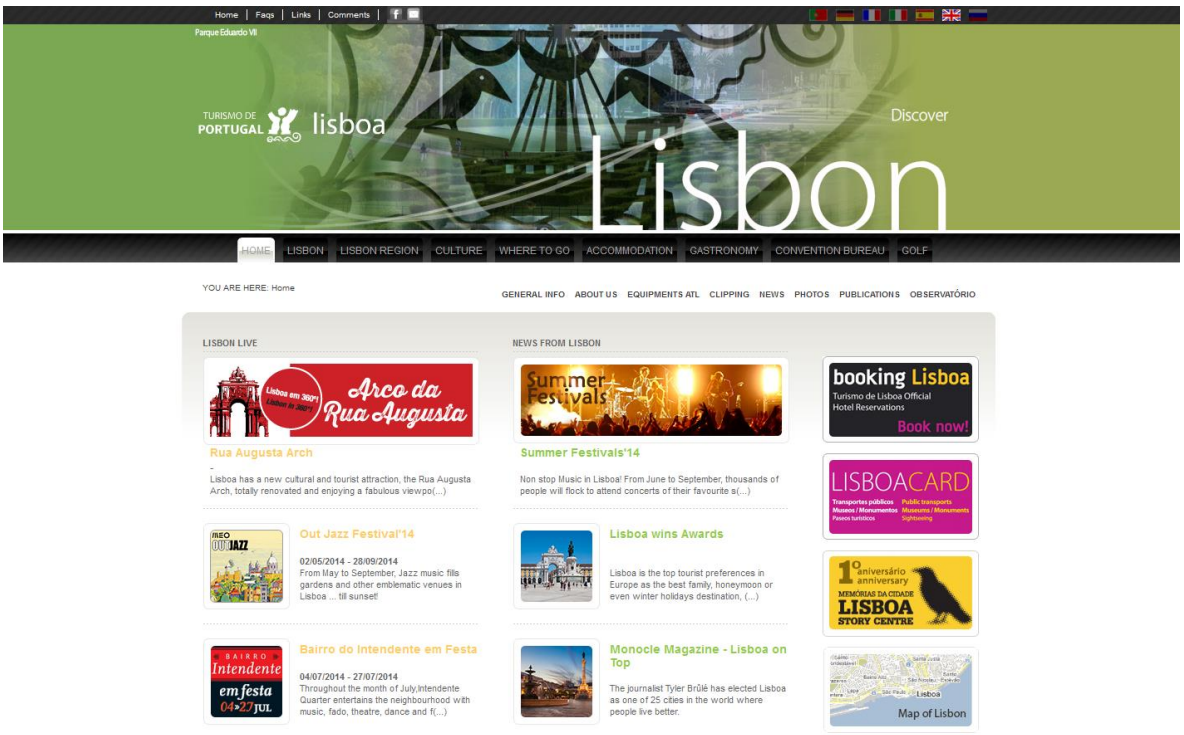
Home
Faqs
Links
Comments
Parque Eduardo VII
TURISMO DE PORTUGAL
lisboa
Discover
Lisbon
HOME
LISBON
LISBON REGION
CULTURE
WHERE TO GO
ACCOMMODATION
GASTRONOMY
CONVENTION BUREAU
GOLF
YOU ARE HERE: Home
GENERAL INFO
ABOUT US
EQUIPMENTS ATL
CLIPPING
NEWS
PHOTOS
PUBLICATIONS
OBSERVATÓRIO
LISBON LIVE
Arco da Rua Augusta
Rua Augusta Arch
Lisboa has a new cultural and tourist attraction, the Rua Augusta Arch, totally renovated and enjoying a fabulous viewpo(...)
Out Jazz Festival'14
02/05/2014 - 28/09/2014
From May to September, Jazz music fills gardens and other emblematic venues in Lisboa ... till sunset!
Bairro do Intendente em Festa
04/07/2014 - 27/07/2014
Throughout the month of July,Intendente Quarter entertains the neighbourhood with music, fado, theatre, dance and f(...)
NEWS FROM LISBON
Summer Festivals
Summer Festivals'14
Non stop Music in Lisboa! From June to September, thousands of people will flock to attend concerts of their favourite s(...)
Lisboa wins Awards
Lisboa is the top tourist preferences in Europe as the best family, honeymoon or even winter holidays destination, (...)
Monocle Magazine - Lisboa on Top
The journalist Tyler Brûlé has elected Lisboa as one of 25 cities in the world where people live better.
booking Lisboa
Turismo de Lisboa Official Hotel Reservations
Book now!
LISBOACARD
1º aniversário
LISBOA STORY CENTRE
Map of Lisbon

VISITORS
ARE YOU A PROFESSIONAL?
ADHÉRENTS
BOOK ONLINE
MULTIMEDIA LIBRARY
NEWSLETTER
MAP
TOOLS
YOUR BASKET (0)
Official website of the Convention and Visitors Bureau
PARISINFO
SEARCH
OK
31°C / 88°F
1:18 (Paris UT+2)
18 July 2014
EXPLORE
WHERE TO STAY
EATING OUT
WHAT TO SEE
GOING OUT
TRANSPORT
PRACTICAL PARIS
BOOK
Welcome toPARISINFO.com
PARIS FOR FREE
PARIS CITY PASSPORT
WEEKENDS IN PARIS
CABARETS AND SHOWS
Paris for free
Museums, shows, concerts, sport, restaurants...
Top tips for free things to do in Paris!
MORE INFO
BOOK YOUR HOTEL
Type
All
Check-in
Check-out
Adults
Children (≤12 years old)
SEARCH
BOOK YOUR ACTIVITIES
Museums
Monuments
Transports
Cabarets & shows
Seine cruises
Trips & tours
Open-top buses
Amusement parks
ALL OUR OFFERS
GO !
SUGGESTIONS
Paris by night
The capital's not-to-be-missed addresses for...
MORE INFO
Walks on the trail of film locations in Paris
Walks on parisian locations of more than 20...
MORE INFO
Greater Paris is taking the plunge
Activities on the water and on the riverbanks :...
MORE INFO
FOCUS ON...
Paris outdoors
Festivals, cinema, terraces, gardens... on sunny days, life in Paris is an outdoor affair!
MORE INFO
ALL TICKETS ARE ON PARISINFO
MUSEUMS, TRANSPORT, CRUISES, ETC.
> BUY
JOIN US ON FACEBOOK

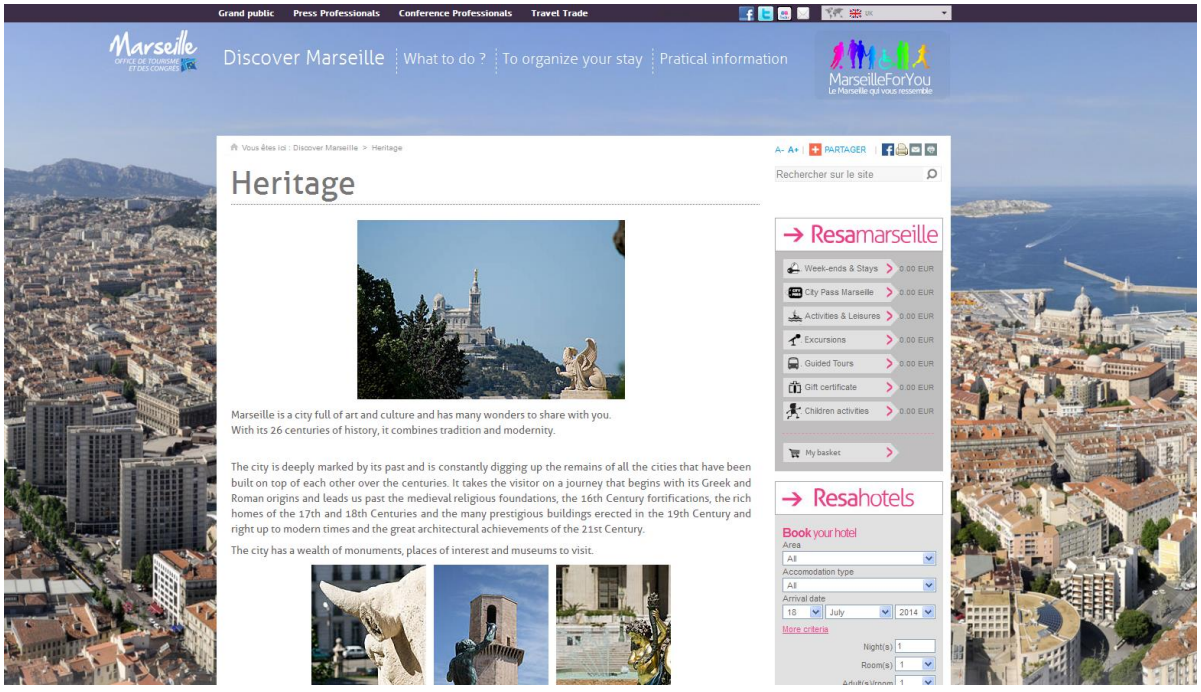
Grand public
Press Professionals
Conference Professionals
Travel Trade
Marseille
Discover Marseille
What to do ?
To organize your stay
Pratical information
MarseilleForYou
Heritage
Rechercher sur le site
Resamarseille
Week-ends & Stays
City Pass Marseille
Activities & Leisures
Excursions
Guided Tours
Gift certificate
Children activities
My basket
Resahotels
Book your hotel
Area
Accomodation type
Arrival date
More criteria
Night(s)
Room(s)
Marseille is a city full of art and culture and has many wonders to share with you.
With its 26 centuries of history, it combines tradition and modernity.
The city is deeply marked by its past and is constantly digging up the remains of all the cities that have been built on top of each other over the centuries. It takes the visitor on a journey that begins with its Greek and Roman origins and leads us past the medieval religious foundations, the 16th Century fortifications, the rich homes of the 17th and 18th Centuries and the many prestigious buildings erected in the 19th Century and right up to modern times and the great architectural achievements of the 21st Century.
The city has a wealth of monuments, places of interest and museums to visit.

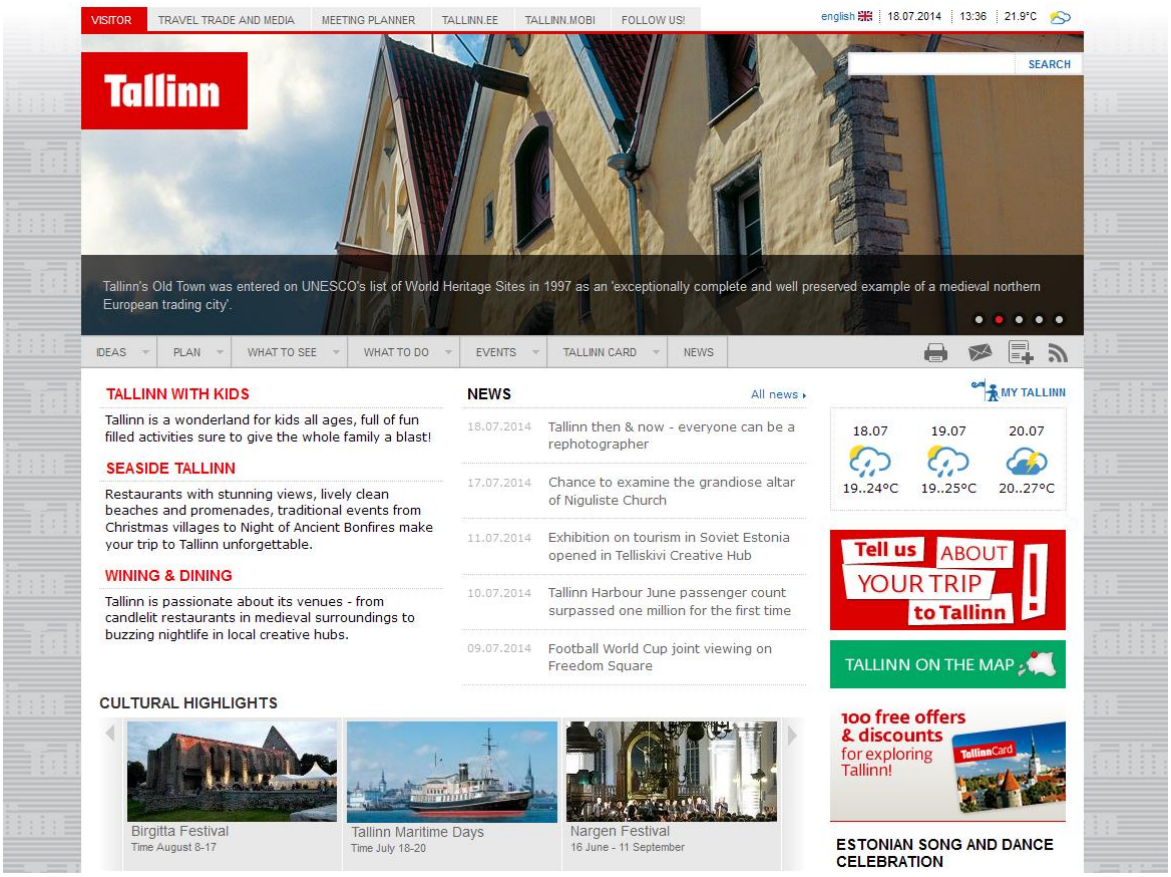
VISITOR
TRAVEL TRADE AND MEDIA
MEETING PLANNER
TALLINN.EE
TALLINN.MOBI
FOLLOW US!
english
18.07.2014
13:36
21.9°C
Tallinn
SEARCH
Tallinn's Old Town was entered on UNESCO's list of World Heritage Sites in 1997 as an 'exceptionally complete and well preserved example of a medieval northern European trading city'.
IDEAS
PLAN
WHAT TO SEE
WHAT TO DO
EVENTS
TALLINN CARD
NEWS
TALLINN WITH KIDS
Tallinn is a wonderland for kids all ages, full of fun filled activities sure to give the whole family a blast!
SEASIDE TALLINN
Restaurants with stunning views, lively clean beaches and promenades, traditional events from Christmas villages to Night of Ancient Bonfires make your trip to Tallinn unforgettable.
WINING & DINING
Tallinn is passionate about its venues - from candlelit restaurants in medieval surroundings to buzzing nightlife in local creative hubs.
NEWS
All news
18.07.2014 Tallinn then & now - everyone can be a rephotographer
17.07.2014 Chance to examine the grandiose altar of Niguliste Church
11.07.2014 Exhibition on tourism in Soviet Estonia opened in Telliskivi Creative Hub
10.07.2014 Tallinn Harbour June passenger count surpassed one million for the first time
09.07.2014 Football World Cup joint viewing on Freedom Square
MY TALLINN
18.07 19..24°C
19.07 19..25°C
20.07 20..27°C
Tell us ABOUT YOUR TRIP to Tallinn
TALLINN ON THE MAP
100 free offers & discounts for exploring Tallinn!
TallinnCard
ESTONIAN SONG AND DANCE CELEBRATION
CULTURAL HIGHLIGHTS
Birgitta Festival
Time August 8-17
Tallinn Maritime Days
Time July 18-20
Nargen Festival
16 June - 11 September

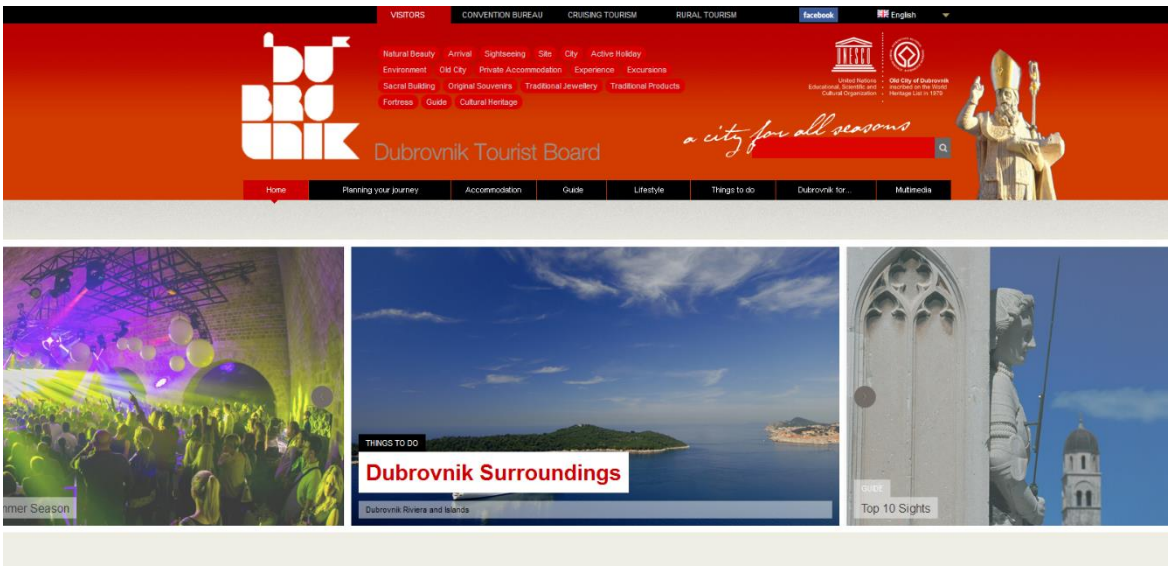
VISITORS
CONVENTION BUREAU
CRUISING TOURISM
RURAL TOURISM
facebook
English
Natural Beauty
Arrival
Sightseeing
Site
City
Active Holiday
Environment
Old City
Private Accommodation
Experience
Excursions
Sacral Building
Original Souvenirs
Traditional Jewellery
Traditional Products
Fortress
Guide
Cultural Heritage
Dubrovnik Tourist Board
a city for all seasons
Home
Planning your journey
Accommodation
Guide
Lifestyle
Things to do
Dubrovnik for...
Multimedia
THINGS TO DO
Dubrovnik Surroundings
Dubrovnik Riviera and Islands
GUIDE
Top 10 Sights

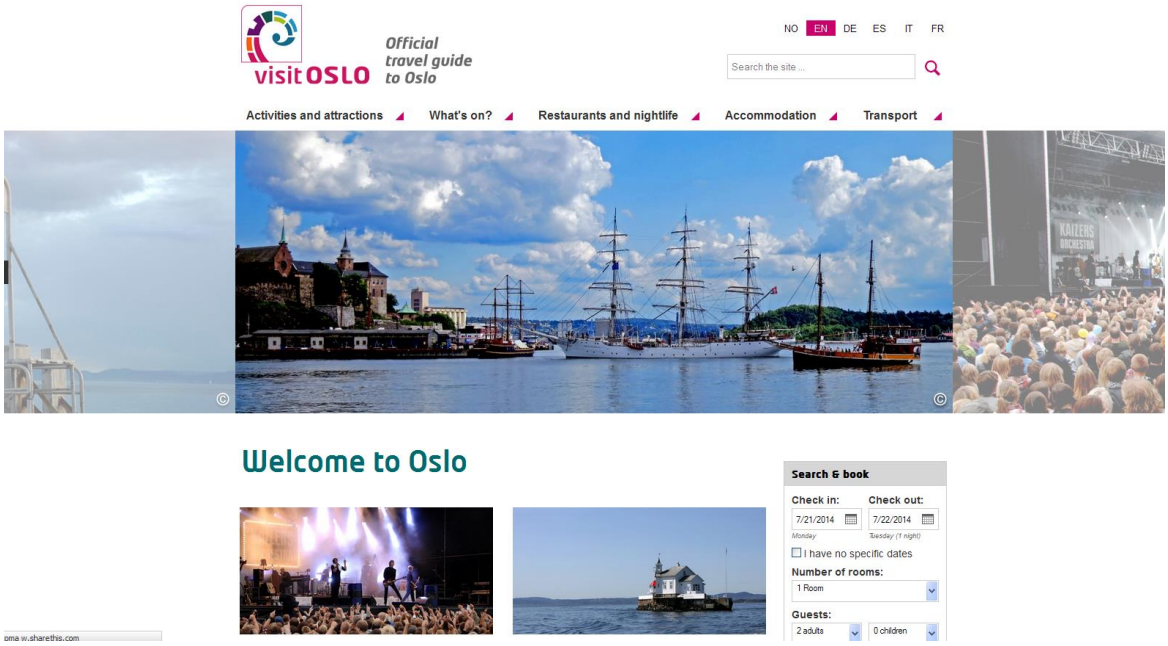
visitOSLO
Official travel guide to Oslo
NO EN DE ES IT FR
Search the site ...
Activities and attractions
What's on?
Restaurants and nightlife
Accommodation
Transport
Welcome to Oslo
Search & book
Check in:
Check out:
7/21/2014
7/22/2014
I have no specific dates
Number of rooms:
1 Room
Guests:
2 adults
0 children

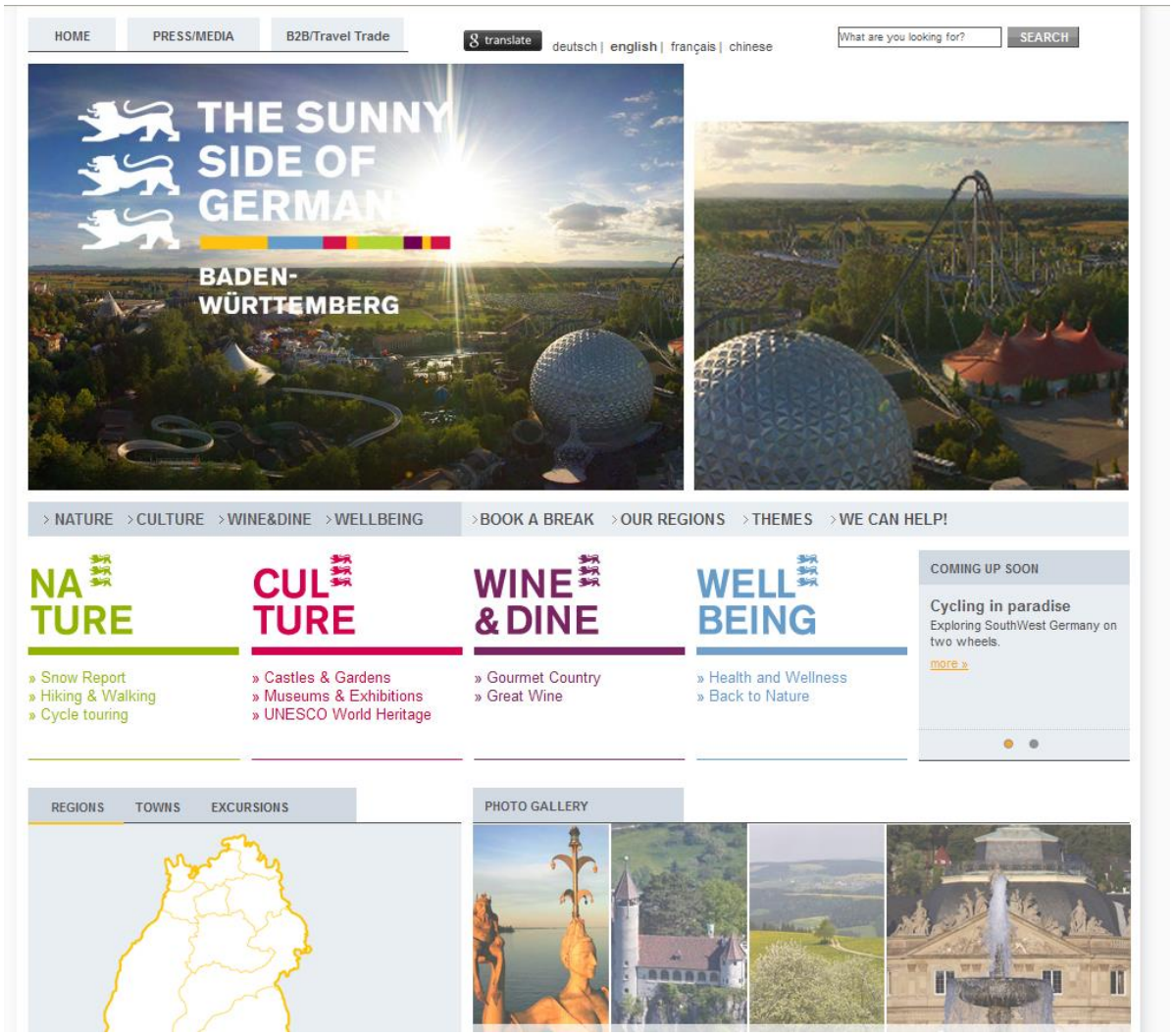
HOME
PRESS/MEDIA
B2B/Travel Trade
translate
deutsch | english | français | chinese
What are you looking for?
SEARCH
THE SUNNY SIDE OF GERMANY
BADEN-WÜRTTEMBERG
NATURE
CULTURE
WINE&DINE
WELLBEING
BOOK A BREAK
OUR REGIONS
THEMES
WE CAN HELP!
NATURE
» Snow Report
» Hiking & Walking
» Cycle touring
CULTURE
» Castles & Gardens
» Museums & Exhibitions
» UNESCO World Heritage
WINE & DINE
» Gourmet Country
» Great Wine
WELL BEING
» Health and Wellness
» Back to Nature
COMING UP SOON
Cycling in paradise
Exploring SouthWest Germany on two wheels.
more »
REGIONS
TOWNS
EXCURSIONS
PHOTO GALLERY

Priedas Nr. 11

Rekomendacijos dėl nuotraukų

Naudojamas nuotraukų dydis	Autorius arba šaltinis
Muziejai **ISTORIJOS MUZIEJUS SALOS PILYJE >>>** Kasos (Salos pilyje) tel. (8 528) 53 946 Administracija (Kęstučio g. 4) tel.: (8 528) 53 945 /53 941 Faks.: (8 528) 55 288 info@trakaimuziejus.lt www.trakaimuziejus.lt	www.trakai-visit.lt
 Užutrakio dvaro sodyba **Video** Užutrakio dvaro sodybos ansamblis sukurtas 1897-l902 m. grafo Juozapo Tiškevičiaus ir jo žmonos kunigaikštytės Jadvygos Svetopolk Četvertinskos iniciatyva. Tiškevičiai Užutrakio dvarą valdė iki 1939 m. prasidėjusio Antrojo pasaulinio karo. 1940 m. Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą, Užutrakio dvaro sodyba buvo nacionalizuota. Po karo dvare veikė sovietinio saugumo pareigūnų sanatorija, vėliau - pionierių stovykla ir poilsio namai, valstybinė turizmo įmonė. 1995 m. Užutrakio dvaro sodyba perduota Trakų istoriniam nacionaliniam parkui. Užutrakio parko autorius - prancūzų kraštovaizdžio architektas ir botanikas E. F. André (1840-l911). Šis visame pasaulyje žinomas menininkas Lietuvoje taip pat suprojektavo Palangos, Lentvario ir Trakų Vokės dvarų ansamblių parkus. Mišraus tipo Užutrakio parkas, įkurtas pusiasalyje tarp Galvės ir Skaisčio ežerų, buvo sumanytas kaip vandens parkas. Užutrakyje įrengta daugiau nei dvidešimt tvenkinių, susietų tarpusavyje ir su Trakų ežerais. Per šimtmetį ežerų lygiui nukritus, išdžiūvo parko centrinės dalies tvenkiniai. Dalis tvenkinių sunaikinta sovietmečiu, juos tiesiog užpilant. Išliko tik vienas senasis tvenkinys, kanalu susietas su Galvės ežeru. Kanalo krantuose sumūrytos dirbtinės uolos. Tvenkinys atribojo ūkinę ir reprezentacinę sodybos dalis. Šis kelias, vedantis link rūmų, buvo vadinamas „bulvių keliu" ir naudotas daugiausia ūkinėms reikmėms. Užutrakio šeimininkai ir svečiai rūmus pasiekdavo ne sausuma, o vandeniu.	www.trakai-visit.lt
 Žirginio sporto klubas "Naujadvario žirgai" Jovariškių km., Trakų sen., Trakų r. sav. GPS: 54.651392, 24.880532 info@endurance.lt www.endurance.lt Tel.: 8 612 99096 **"Perkūno žirgai"** Būdos kaimas, Trakų r. sav.. Laima Šalčiūtė - Martinavičienė GPS: 54.683753, 24.927474 info@perkunozirgai.lt www.perkunozirgai.lt Tel.: 8 679 39395 **"Laimingas žirgas"** Ostruvkos km., Senųjų Trakų sen, Trakų raj. (prie medelyno) info@laimingaszirgas.lt www.laimingaszirgas.lt Tel.: 8 602 52994	www.trakai-visit.lt

Rekomenduojamas naudoti nuotraukų dydis	
	Laimonas Ciūnys
	http://geografija.lt/nggallery/page-3/album-10/gallery-22/page-3/
	www.pasto-kodas.lt/galerija
	http://welcomelit.com/en/about_us

	www.musukeliones.lt
	www.15min.lt
	www.dgfotografija.lt/blog/all/2011-10
	Naujadvario žirgai

Priedas Nr. 12

Rekreacijos ir turizmo palyginimas

Regioniniu lygmeniu turizmo sąvoka dažnai siejama tiek su turistais, kurie apsistoja tam tikroje teritorijoje bent vienai nakvynei, tiek su lankytojais, atvykusiais kelioms valandoms ar vienai dienai. Rekreacija yra glaudžiai susijusi su turizmu, nes abi šios veiklos yra toje pačioje aplinkoje, naudoja tą pačią infrastruktūrą, konkuruoja dėl erdvės ir finansinių išteklių:

- siekiant atkurti ir išsaugoti nacionalinį paveldą bei aplinką, naudą patiria ir turizmas, ir rekreacija,
- aukštos kokybės vietiniai rekreaciniai ištekliai (pavyzdžiui, čiuožyklos, jachtų uostai ar golfo klubai) gali sustiprinti domėjimąsi tam tikra turistine vietove, sukurti paklausą apgyvendinimo ir kitoms paslaugoms,
- rekreacija yra susijusi su teminių parkų ar slidinėjimo centrų plėtra, siekiant pritraukti pastovius vienadienius turistus; tokiu atveju, infrastruktūra didžiąja dalimi priklauso nuo pajamų, kurias generuoja vienadieniai lankytojai, o ne turistai.

Lauko rekreacija suprantama kaip fizinių, psichinių ir dvasinių jėgų atgavimas lauko sąlygomis (pavyzdžiui, vaikščiojimas, lauko žaidimai ir kita). Pagrindinę tokios rekreacijos veiklų paklausą formuoja miestų ar tankiai apgyvendintų vietovių gyventojų poreikiai. Lauko rekreacijos paklausą stipriausiai įtakoja vietovės infrastruktūra, ištekliai ir keliavimui patrauklus atstumas.

Vietovės ir rekreacija

Vietovė	Reikalavimai rekreacijai	Tankumas (gyventojų/ha)	Pavyzdžiai
Urbanizuotos vietovės	Vietos infrastruktūra yra skirta mokykloms, dirbantiesiems, klubo lankytojams, vietos bendruomenei.	2000–3000	Miesto parkai, sporto ir poilsio centrai.
Miestų apylinkės	Infrastruktūra plėtojama atsižvelgiant į aukštą vartotojų tankumą. Daugiau žaliojo turizmo ir poilsio veiklų galimybių.	2000–3000 100–200	Teminiai parkai, viešieji paplūdimiai. Priemiesčių sporto ir laisvalaikio centrai.
Vietovės, skirtos savaitgaliams	Infrastruktūra reguliuojama per išsidėstymą, tankumą ir pobūdį.	10–150	Savaitgalio poilsiavietės, slidinėjimas, paplūdimiai, ežerai ir kurortinės teritorijos.
Nutolę regionai	Saugomos vietovės, griežta išteklių kontrolė ir valdymas.	iki 0,1	Nacionaliniai parkai.

Šaltinis: Baud-Bovy ir Lawson, 2002

Rekreacijos paklausą įtakoja laikas, kuris reikalingas pasiekti tam tikrą vietovę (atstumas laiko atžvilgiu) ir laikas, susijęs su veiklos tipu (dalyvavimo veikloje laikas).

Rekreacijos patrauklumas laiko atžvilgiu

Laikas	Rekreacijos vieta	Atstumas
Keletas valandų	Mieste ar jo apylinkėse	1–10 km
Viena diena	Priemiestyje	20–100 km
Savaitgalis	Visas regionas	50–200 km
Trumpos /ilgos atostogos	Laikinas apsigyvenimas didesniu atstumu	

Šaltinis: Baud-Bovy ir Lawson, 2002

Turistiniu požiūriu yra patrauklios rekreacijos vietos, kurios yra nutolusios nuo gyvenamosios vietovės ne mažiau kaip 50 km atstumu. Pavyzdžiui, jei paplūdimys yra Trakų seniūnijoje, čia lankysis Vilniaus ir Trakų miestų ir apylinkių gyventojai (iki 50 km), tuo tarpu turistai (atvyks su nakvyne) – daugiau kaip 50 km nutolusių teritorijų gyventojai. Vystant turizmo produktus, rinkodara turėtų būti orientuota į daugiau kaip už 50–200 km esančių miestų ir rajonų gyventojus.